صفحه	ست	غلط	صحیح
٦٠٥	٢٤	لو لي	لور لیي
٦٠٥	٢٥	لوری ء	لور لیيء
٦٠٧	١٥	هي	بژهي
٦٠٨	٢٤	نطن	نطن تا
٦١٣	٢٦	بها	بهاژ
٦١٥	٨	حو	حي
٦١٧	٢٤	وبندی	وبند و
٦١٩	٢٧	حو گرو	گروء حو
٦٢٣	٣	ویا	وبو
٦٢٣	١٣	کیانبن	کیانین د
٦٣١	٠	بور تا	پتور تا
٦٣٢	٩	ایند س	ایند بس
٦٣٥	١٤	جیس	جبو
٦٤١	١٨	هک بر	بر هک
٦٦١	٢٠	بو	وبو
٦٦٧	١٩	بدائیند سائو	بدائیند و سائو

صحيفه	سطر	خطا	صحيح
٣٧٨	٩	أليهدو	أليهجي
٣٧٨	١١	أجو	ألتين جو
٣٧٨	٢٤	ذلي	ذ اللين
٣٩٠	٩	ثريا	ثريا
٣٩١	١٣	ادشاه	بادشاه جو
٣٩٢	٩	(٣١	(٢١)
٣٩٧	٢	ابسي	ايني
٤٠١	١٤	و ار	
٥٠١	١٩	كروذ كروذ	كروذ
٥١٦	١٥	جن لن	جن لنكـ
٥١٧	٢٦	سان	سا
٥٢٠	١٠	أوز	اوكان
٥٣٩	١٢	جو	جا
٥٤٣	٥	سنه ١٩٥٧ برأبر كاشي جلبا ونا	كاشي جلجي
٥٤٨	٢٤	كبانوبا	كيانون
٥٥٨	٢٥	يا لسان	بارلسان ولي
٥٥٩	٧	كروجيع سنا	كروجي
٥٦١	١١	ذلري	ذلري
٥٧٥	١٢	ساذ واه	ساذ وه
٥٩٣	٤	جي	جو
٥٩٣	١٠	كروه شش	شش كروه
٥٩٩	٢٤	جذ بالبنس	جذ يالين
٦٠٠	١٥	وتر	وبر

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
۴۳۰	۱۷	ڪرالندڙ	ڪرانندڙ
۴۳۴	۴	ڇڏا	ڇڏانا
۴۳۴	۷	ملي ٿي	ٿي ملي
۴۳۴	۱۲	آلر	آئر
۴۳۴	۲۴	ڏالسري ۾: صفحو ٦٦١	ڪاٺي ڇڏي ٿي
۴۳٦	۷	ڏاران	ڏارن
۴۳۷	۱٦	ڪرا يا نڌ	ڪرايو
۴۳۸	۱۷	ڪريو	ڪرايائو تو
۴۳۸	۲٦	مڇيوڻ	مڇيون
۴۳۹	۴	تہ	نہ
۴۴۰	۲۳	پاوھ	پاوھ
۴۴۵	۱۷	ڪان	ڪان
۴۴۸	۵	ٿون	ٿو
۴۴۸	۱۰	سد اٽي	سنائڻ پاٽي
۴۴۹	٦	اھي	آھي
۴۴۹	۱۱	دو تِمردان	دو تمردان (شھر)
۴۵۱	۱۹	آھي	آھان
۴۵۳	۲۲	تي	ٿي
۴۵٦	۱۲	ح	اح
۴٦۳	۲	لهڏڪوي	لهنڪري
۴٦۳	۳ ۽ ۲	ريدار جو	ريدار
۴٦۹	۱۸	رز	از
۴۷۵	۸	بدو	ڏيدو
۴۷٦	۱۳	جو	جاٿون
۴۷۷	۲۰	پاوڻي	پاولي

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
٣٤٤	٥	يڌ جي	جي يڌ
٣٤٥	–	پاد شيون پڳتي	نمسڪار پڳتي
٣٤٦ ۽ ٣٤٧	–	"	داس ياوروپ پڳ
٣٤٩	٨	سار سدا	ساء رسدا
٣٤٩	١٨	آپ	آپي
٣٥١ ۽ ٣٥٢	–	داس ياوروپ پڳتي	سکا ياوروپ پڳت
٣٥٥	٤	پڇ	پڇان
٣٥٥	٩	پائڻ	پائيڻي
٣٦٠	١٠	داه آء	داه
٣٦٦	٧	ٻجو	ٻجر
٣٦٦	١٠	د پيا	د پيه
٣٧٤	٢١	وتيء	ورتيء
٣٧٧	١٥	شڌي	شڌيء لاء
٣٨١	١	پرهم	برهم
٣٨٤	٦	نٿي تٿي	نٿي تٿي
٣٩٤	١٥	متوتي	مون تي
٣٩٥	١	ڪڙاهائو	ڪڙهائو
٤٠٨	١٠	سيدئ	سَبدئ
٤٠٨	١٠	آلير	آليرا
٤١٧	٢٦	ڪوٺ	ڪرٺ
٤١٨	٩	جو	سو
٤٢٣	٣	پراتما	پرماتما
٤٢٩	٦	تون	تونگ
٤٣٠	١	ڪرٽو	تيٽو
٤٣٠	١١	جيوالپ	جيو، اَلپ

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
۲۹۵،۲۹۶	۱۹	ڌ	ڏ
۲۹۸	۱۷	گڏيءَ	گڏيءَ
۲۹۹	۴	،،سنت	سنت
۳۰۰	۷	آلڪمگ	آلڪمباگ
۳۰۱	۱۸	آلدسي ام	آلناسي رام
۳۰۳	۹	پاتشا د س	پاتشاهي د س
۳۰۳	۱۷	ن	لن
۳۰۴	۹	گولڊ لام	-
۳۰۸	۱۳	ڪوني	-
۳۰۸	۱۳	ڏ ء ونگو	ڏ ياونگو
۴۰۹	۱۳	رر ب	رب
۳۱۴	۱۶	رائو	راءِ تو
۳۱۵	۱۸	ڪاراء	ڪارايءَ
۳۱۶	۴	ڪوء	ڪوء ڌ
۳۱۷	۴	لڳو	لڳو ،،
۳۱۷	۱۸	جي	لي
۳۲۲	۱۹	ڪرگهو	ڪرگهه
۳۲۳	۷	رسٽا	رسائڻ
۳۲۲	۱۳	يون	ڀون
۳۲۵	۱	لي	لي
۳۲۸	۲۵	مبهڄي	مهڄي
۳۳۱	۶	ڏيئو	ڏيئو
۳۳۵	۲۲	پالي	پاڻي
۳۳۶	۴	سربره	سربوهه
۳۴۱	۳	سنا	سڻا
۳۴۲	۱۱	جن	جي

صفحو	سٽ	غلط	صحيح
٢٤٧	٣	ني	ني
٢٤٩	—	د ڪہ چت	د ڪہ ۾ چت
٢٥٢	٢٠	هڪڄڙو	هڪجهڙو
٢٥٢	٢٢ ۽ ٢٦	هينيان	هينان
٢٥٣	٣	آگر	اگر
٢٥٣	١٥	ڄي	جي
٢٥٥	١٥	آگر	اگر
٢٥٧	٥	اُڏ ڇري	,, اُڏ ڇري *
٢٦١	١٢	ويچارا	ويچار
٢٦٢	١٠	نرملا آڪارا	نرملا آڪارا
٢٦٤	٢٠	اجانتا ڪين	اجان تائين ڪين
٢٦٦	١٣	آڏ	آد
٢٦٦	١٩	ڏ نائون	ڏ نائون
٢٦٦	٢٠	مدراه	مد ورا
٢٦٧	١٨	جيءَ نگر	جي نگر
٢٦٨	٢٤	اوآنڪا	اوآنڪار
٢٧٠	٤	د يل	د يال
٢٧٠	٨	نواس	نواس
٢٧٢	٢٢	(١) سمرڳ	سمرڳ
٢٧٩	٤	د يڪتا	د يڪتا
٢٨١	١٨	سوامي جي	سوامي جي
٢٨٢	٢١	ڪتا	ڪتان
٢٨٣	١١	جاني	جاني
٢٨٤	٨	ڏ ياوٿنگه	ڏ ياوٿنگو
٢٨٩	٢٢	پر بر تا	پر بر تا
٢٩٤	١٥	مونکي	تو مونکي

صحيفه	سطر	خطا	صواب
١٧٩	١٧	[illegible]	[illegible]
١٩٣	٩	[illegible]	[illegible]
١٩٥	١٢	[illegible]	[illegible]
١٩٥	٣٠	[illegible]	[illegible]
١٩٧	١٠	[illegible]	[illegible]
٢٠٠	٢٣	[illegible]	[illegible]
٢١٠	١٣	[illegible]	[illegible]
٢١٥	–	١١٤	[illegible]
٢١٥	٣	[illegible]	[illegible]
٢١٦	١٧	[illegible]	[illegible]
٢١٧	١٥	[illegible]	[illegible]
٢٢٠	١٣	[illegible]	[illegible]
٢٢٧	٢	[illegible]	[illegible]
٢٣٣	٥	[illegible]	[illegible]
٢٣٣	٦	[illegible]	[illegible]
٢٣٤	٢٣	[illegible]	[illegible]
٢٣٧	–	[illegible]	[illegible]
٢٣٧	٥	[illegible]	[illegible]
٢٣٨	–	[illegible]	[illegible]
٢٣٨	–	[illegible]	[illegible]
٢٣٩	١٠	[illegible]	[illegible]
٢٤٠	–	[illegible]	[illegible]
٢٤٠	–	[illegible]	[illegible]
٢٤١	١٦	[illegible]	[illegible]
٢٤٢	١١	[illegible]	[illegible]
٢٤٥	١٥	[illegible]	[illegible]

پلنامه‌و

صفحه	سنت	غلط	صحیح
۳	۳	د لڈ	د لد
۱۱	۱	تاالالد	تاالان
۲۲	۱۵	همرهان	همرهان
۲۸	۳	پریمي	پریمي
۳۹	۱۴	وکرت	ورکت
۴۱	۶	بیدي	پیدي
۴۸	۸	سنت	سَنت
۷۳	۱۴	(۲)	(۱ ؛ ۲)
۷۳	۱۶	بشرئي	بشرائي
۸۸	۱۱	وشنو	وشو
۹۴	۳	جڻ	گرو صاحب ـ ج
۹۶	۲	کوڙ	کوڙي
۱۱۰	۱۱	وکار	وکاري
۱۱۳	۵	تہ ڏس	تہ اُنہ وجهہ توروقند ڏکيچنائونس تہ ڏس
۱۱۷	۴	دار شتالت	د ر شتالت
۱۱۷	۱۹	د رشتالت	دار شتالت
۱۲۰	۱	۲۲۰	۱۲۰
۱۵۴	۴	گهڙو	گهوڙو
۱۶۲	۹	پشپ	پشت
۱۶۶	۷	د وهي	اوهي
۱۶۸	۱۷	ماتما	ماتا
۱۷۰	۴	مت	تت
۱۷۱	۳	مراد	مداد

٢٣- سيٺ ٽاڪومل سچانند حيدرآباد	١٠٠-٠-٠
٢٤- ڀوليرام ڳوبندداس	١٠٠-٠-٠
	٥٩٧-٨-٠

ڀاوندداس هيمنداس پارداساڻي.

هي پستڪ هيٺين هنڌان ملي سگهندا-

١- مسٽر ڀاوندداس هيمنداس پارداساڻي
ويٺل پيا- اسٽيشن ماسٽر ٽنڊو آدم

٢- ايسرداس ڀاوندداس
اسسٽنٽ ماسٽر ڊي- سڪول لڏو

٣- مسٽر ڏيپچند ڳوڏومل
اور سيئر، سڪر بيراج

٤- مسٽر ٽيڪچند ڳوڏومل
ڪدس ڪلارڪ ڪراچي بندر

٥- ڀائي جيوترام ڪيتلداس
معرفت وتومل روچيرام
فروٽ مرچنٽس، ملير- ڪراچي

٦- ڊاڪومل ڪوڙامداس ڀاڳي ضلع نوابشاهه

٧- مسٽر شيوا سنگهه ڀلو سنگهه
سيڪريٽري لرمل آشرم حيدرآباد سنڌ

٨- سنڌ جي مکيه ڪتب فروشن وٽان.

Printed by C. K. Kodwani,
at the Kohinoor [Elec.] Printing Works.
Mulu Babur-Lane, Shahi Bazar: Hyderabad Sind and
Published by Mr. Bhawandas Hemandas Pardasani
Station Master, Tando Adam.

شڪر ادائي

...... مان هيٺين ڀائرن ۽ مائائن جا ٿورا ٿو مڃان جن مونکي هن ڪتاب جي ڇپائڻ ۾ مدد ڪئي آهي.

نالو	رقم
۱- رکي وشنداس حيدرآباد سنڌ	۵۰-۰-۰
۲- سرڳواسي جهمٽمل ڪيولرام "	۲۵-۰-۰
۳- مسٽر رگهومل کوبچند پگنت حيدرآباد سنڌ	۲۵-۰-۰
۴- مسٽر تلسيداس راڌاڪرشن پگنت "	۲۵-۰-۰
۵- سرڳواسي ٻوتابراءِ ٺاڪرام ڪرپالاڻي "	۲۵-۰-۰
۶- سيٺ ڦيرومل ڏيارام "	۲۵-۰-۰
۷- سرڳواسي ديوان ڪيولرام اُڌارام "	۲۵-۰-۰
۸- سرڳواسي راڌا جهمٽمل "	۲۵-۰-۰
۹- سيٺ گيانچند جيوترام "	۲۵-۰-۰
۱۰- شريمتي چندن ٻائي شيوا سنگهه "	۲۵-۰-۰
۱۱- شريمتي ٺاڪري ٻائي تيجومل سکر	۲۵-۰-۰
۱۲- شريمتي تلسي ٻائي سکر	۲۵-۰-۰
۱۳- شريمتي پتلي ٻائي سکر	۲۵-۰-۰
۱۴- ڀائي ٺاڪومل سکرومل ڀهلاڻي	۵-۰-۰
۱۵- سيٺ جيوترام کيئلداس ڀهلاڻي	۲۵-۰-۰
۱۶- مسٽر ڪرمچند ٺاروشاهه	۲۵-۰-۰
۱۷- ڪيمٽي ماءُ شڪارپور	۲۵-۰-۰
۱۸- سرڳواسي ٻالومل اُڌارام حيدرآباد سنڌ	۱۵-۰-۰
۱۹- سرڳواسي موتل ٻائي مگهارام حيدرآباد	۱۲-۸-۰
۲۰- مسٽر ڏيپچند ڪوڏومل ميراڻي ٺاروشاهه	۱۰-۰-۰
۲۱- شريمان ڀولچند ٻولچند هالاڻي	۱۰-۰-۰
۲۲- ماسٽر ڌرمداس ٺاروشاهه	۵-۰-۰
۲۳- مسٽر ڪوڏومل اجيتسنگهه ڀهلاڻي	۵-۰-۰
۲۴- ڀائي ڦتنداس جهامنداس جلباڻي گاهي خان	۵-۰-۰
۲۵- ڀائي ڏيارام هوتچند ڀهلاڻي	۲-۸-۰
۲۶- ڀائي ڪيسومل موٽومل خانواهڻ	۲-۸-۰
۲۷- شريمتي چاندي ٻائي همٿمل حيدرآباد	۵۰-۰-۰

ٿوري ۾ سمت شوا ڪئي هوئي. اوچ گني ڏٺي ٿي،
جنهن ٻڌي ٿو ته راوڻ جي استري مندوري اڳئين جنم ۾
ڏيڏري هئي. هڪڙي ڏينهن گهڻن سنتن گڏجي ڪر آٽي
کبرٽي ناهي. هڪڙو وڏو زهريلو نانگ اُن ڪرٽيءَ ۾ ڪري
پيو. ڏيڏريءَ ڏٺو. وبچار ڪيائين ته سڀ سنت کبرٽي
کائيندا ته مري ويندا. مان اهڙو اُپاءُ ڪريان جو سنت کرٽي
نه کائين. جڏهن سنت گڏ ٿيا ۽ کرٽي آنداڻون تڏهن وچهه
وٺي سنتن جي ڏسندي ڏسندي ڏيڏري کرٽيءَ جي
ٿڪيءَ ۾ اُڇل ڏيئي وڃي پيئي ۽ اُنسي مري ويئي. سنتن
ڪاوڙجي سراپ ڏنس ته اڙي ڏيڏري! تو اسانجو لڳيو
ٽڪيو ڀوڄن حراب ڪري ڇڏيو، وڃ، وڃي راڪسڻي ٿيءُ
جڏهن ڪر هار پائون ته تري مان هڪڙو زهريلو نانگ نڪتو.

تڏهن سنتن وبچار ڪيو ته چڱو ٿيو. هن ڏيڏريءَ ڪرٽي
کائون ها ته سڀ مري وڃون ها. هن ڏيڏريءَ اسانجي جان
بچائي آهي. سروگتا سان ڏٺائون ته هن اسانجي بچائڻ واسطي
پنهنجي جان ڏني آهي. تڏهن سنتن پنهنجي تپ بل سان
هنکي سندر ڪنيا بنائي پنهنجي مندر جوکر سندس حوالي
ڪيو ۽ سڀ شاستر پڙهايائونس. ڪنيا ۽ پريم سان شيوا ڪندي
هئي. هڪڙي ڏينهن انگرا رشيءَ جو وبرج ڪري پيو. هن
اهو دولي ۾ وجهي هڪ هنڌ رکي رکيو. هن ڪنيا دولي
۾ ڪا امرت شيءِ سمجهي اها کائي ڇڏي ته گرڀ ٿي پيس.
انگرا جي وبرج مان پيدا ٿيڻ ڪري اهو بالو انگد ٿيو. بالڪ
پيدا ٿيڻ تي رشين هنکي وبچار ٿيس سمجهي بالڪ سوڌو
صندوق ۾ بند ڪري نديءَ ۾ لوڙهي ڇڏيو. ٻيو پاسن
ڪنيا کي رشين گهڻا ور ڏنا هئا ته تون راڪسڻ ٿيءُ ڪانبوءِ
۽ پنهنجا ٿيندين ۽ گهڻن پٽن جي ماءُ ڪالبوءِ ۽ ڪنيا ٿيءِ

(٦٧٣) حلوائين جي ٺيڪيدار ج

سوامي جن بي ٻه ڪٿا ٻڌائيندا هئا، جا ڪٿا ڪين
جي ٺيڪيدار سردار سرجن سنگهه ٻڌائي ڏني - هن ڪين
ته هڪڙو راجا هردوار آيو - هن کي سيڄا دان ڪري
پوڄ ڪرڻو هو - مونکي سڏايائين - چيائين ته مونکي ٻرهم
ڪرڻو آهي - ١٤٤٠٠ چوئنتاليهه سون رپين جي مٺائي
ڪري سيان موڪليج - مان ڏاڍو خوش ٿيس ۽ راجا
چيم ته بلڪل چڱو - جڏهن اُتي ٻاهر آيس تڏهن ور
مونکان پڇيو ته جيڪي راجا صاحب چيو سو تو سمجهيو - م
چيو ته ها، مون سمجهيو - راجا صاحب ١٤٤٠٠ چوئنتاليهن سو
جي مٺائي چئي آهي - وزير چيو ته چوئنتاليهه سون جي
فقط ١٤٠٠ چوڏهن سون رپين جي مٺائي چئي اٿس - تڏهن
مون چيو ته چڱو چوڏهن سون رپين جي ئي سهي - جڏهن
ٻاهر آيس، تڏهن ڏيڍيءَ واري دربان چيو ته جيڪي وزير
صاحب چيئي سو سمجهيئي - مون چيومانس ته سمجهيم، چوڏهن
سون جي مٺائي چئي اٿس - هن چيو چوڏهن سون جي نه،
فقط چئن سون جي مٺائي چئي اٿس - مون چيو چڱو - پر مون
ويچار ڪيو ته ٽي هزار ته وزير کائي ويو ۽ هڪ هزار ڏيڍيءَ
وارو دربان کائي ويو - مان ٻه ٿوري تو مٺائي موڪليان - ڏسان
ته راجا صاحب مونکي سڏائي پڇي ٿو يا نه - مون تيرهين
رپئي مڻ واري پنج مڻ مٺائي موڪلي - پر مونوٽ چار سؤ
رپيا موڪليائون، ڪڏهن ڪڇيو ڪو نه - مون انهن رپين جو
چيٽرو پيدار و ڪرائي ڪپائي ڇڏيا - ڏسو، ماڻهو هردوار ۾ اچي
پاڻ ته دان پُڄ ڪو نه ڪن، اُلٽو دان کي ٻه لٽڻ چاهين ٿا -
انهيءَ جو نالو مهاپاپ آهي - اِهو بجر پاپ آهي - انهيءَ کان
ٻچڻ گهرجي - هونئن ته سڀني جاين تي پاپ ڪرڻ جي منع
آهي - پر تيرٿ تي ڪڏهن به پاپ ڪرڻ نه گهرجي -

گهڻئي ماڻهو اُتي اشنان واسطي آيا. پاربتي جي ۽ شوجي
ڏ گهمندا گهمندا آيا. پاربتيءَ پڇيو ته اِهي ڪيترا ماڻهو ڇو گڏ
ٿيا آهن. شوجيءَ چيو ته اِها ڪمڀ آهي. اِها اشنان جو مهاتم
آهي. اِهو اشنان ڪندڙ سڀ اُهي لوڪن ۾ ويندو. هنجا
سڀ پاپ دور ٿي ويندا. تڏهن پاربتيءَ پڇيو ته سڀني کي
هڪجهڙو ڦل ملندو؟ شوجيءَ چيو ته ڦل ته ڪنهن هڪڙي
ڌرماتما کي ئي ملندو. باقي ته سڀ پاپ مٽ ڪري ويندا.
پاربتيءَ هنن ڪموءِ چاهيو ته مونکي ضرور ڏيکاريو ته
ڪهڙي کي پڻ ملندو. شوجيءَ چيو ته ڇڱو مان ڪوڙهي بيمار
ڪوڙهو ٿيان ٿو. توکي سونهن وارين جي ڪلهه سندر
استري ڪريالتو. تون سڀني کي پرارٿنا ڪجهه ته منهنجو پتي
بيمار آهي، ٻرپٽي حل جي گهاگهر آڻي ڏيو ته مان پتيءَ کي
اشنان ڪرائي ڇڱو ڀلو ڪريان، جو هو اهو وڏو مهاتم لڳو
آهي. انهن ٿي ڇوڙائي ٻرسوجهي پئجي رهيو. پاربتي جي
سڀني کي پرارٿنا ساڻ جهوندي رهي، پر سڀئي انهن چوندا
رهيا ته اڙي ديوي! هن بيدي ڪروپ ڪوڙهئي پتيءَ
کي ڇڏي اسان ساڻ هل، توکي سکي رکنداسين. مهادبوجي
پاربتيءَ کي چيو ته اهڙا ماڻهو تيرٿ تي اچي ته پاپ خريد
ڪري رهيا آهن. تيرٿ جو مهاتم هنن کي ڪونه ملندو. آخر
هڪڙو برهمڻ آيو. اُنکي ته پاربتيءَ چيو، پر هن چيو ته
ماتاجي! اِها ٻهڪ پرياڳ راج جي اشنان جو مهاتم آهي. مونکي
گهاگهر ڏي ته مان پري تو اچان بوءِ تون شرڌا سان پتيءَ کي
اشنان ڪراءِ. ڇهت ڇڱو ڀلو ٿيندو. انهن چئي گهاگهر کڻي
ويو. مليءَ ڏرٿي وچ سر مان ڀائي پري پاربتيءَ کي گهاگهر
آڻي ڏنائين. پاربتيءَ پتيءَ کي اشنان ڪرايو. مهادبو جن ته
ڇڱا ڀلا ٿيا. ڄاڻايون ته هن برهمڻ کي ٽڪڙا اشنان جو مهاتم
مليو. پر ڪين هليو آهي.

سوامي جن بي ٻه ڪٿا ٻڌائيندا هئا، جا ڪٿا ڪين حلوائن جي ٺيڪيدار سردار سرجن سنگهه ٻڌائي هئي. هن ڪين ٻڌايو ته هڪڙو راجا هردوار آيو. هن کي سيڇا دان ڪري برهم ڀوڄ ڪرڻو هو. مون کي سڏايائين. چيائين ته مون کي برهم ڀوڄ ڪرڻو آهي. ١٤٤٠٠ چوئيتاليهه سون رپين جي مٺائي تيار ڪري سڀان موڪلج. مان ڏاڍو خوش ٿيس ۽ راجا کي چيم ته بلڪل چڱو. جڏهن آئي ٻاهر آيس تڏهن وزير مونکان پڇيو ته جيڪي راجا صاحب چيو سو تو سمجهيو. مون چيو ته ها، مون سمجهيو. راجا صاحب ١٤٤٠٠ چوئيتاليهن سون جي مٺائي چئي آهي. وزير چيو ته چوئيتاليهه سون جي نه فقط ١١٤٠٠ چوڏهن سون رپين جي مٺائي چئي اٿس. تڏهن مون چيو ته چڱو چوڏهن سون رپين جي ئي سهين. جڏهن ٻاهر آيس، تڏهن ڏيڍيءَ واري دربان چيو ته جيڪي وزير صاحب چيءَ سو سمجهيئ. مون چيومانس ته سمجهيم، چوڏهن سون جي مٺائي چئي اٿس. هن چيو چوڏهن سون جي نه، فقط چئن سون جي مٺائي چئي اٿس. مون چيو چڱو. پر مون ويچار ڪيو ته ٻي هزار ته وزير کائي ويو ۽ هڪ هزار ڏيڍيءَ وارو دربان کائي ويو. مان ٻه ٿوري ٿو مٺائي موڪليان. ڏسان ته راجا صاحب مونکي سڏائي پڇي ٿو يا نه. مون ٽيرهين رپئي مڻ واري پنج مڻ مٺائي موڪلي. پر مونوٽ چار سؤ رپيا موڪليائون، ڪڏهن ڪڇيو ڪونه. مون اُنهن رپين جو چيٽر پيدبارو ڪرائي کپائي ڇڏيا. ڏسو، ماٺهو هردوار ۾ اچي پاڻ ته دان پنج ڪونه ڪن، اُلٽو دان کي ٻه لٽڻ چاهين ٿا. انهيءَ جو نالو مهاپاپ آهي. اِهو ٻجر پاپ آهي. انهيءَ کان بچڻ گهرجي. هونئن ته سڀني جاين تي پاپ ڪرڻ جي منع آهي. پر تيرٿ تي ڪڏهن ٻه پاپ ڪرڻ نه گهرجي.

ڳڻيئي ماڻهو انسي اشنان واسطي آيا. پارتي جي ۽ شوجي ڍ گهمندا گهمندا آيا پارتيءَ پڇيو ته اچ هيترا ماڻهو ڇو گڏ ٿيا آهن. شوجيءَ چيو ته اچ ڪمڀ آهي. اچ اشنان جو مهاتم آهي. اچ جو اشنان ڪندڙ مري اَمر لوڪن ۾ ويندو. هنجا سڀ پاپ دور ٿي ويندا. تڏهن پارتيءَ پڇيو ته سڀني کي هڪڙو ئي ڦل ملندو؟ شوجيءَ چيو ته ڦل ته ڪنهن هڪڙي ڌرماتما کي ئي ملندو. باقي ته سڀ پاپ خريد ڪري ويندا. پارتي جيءَ هٺ ڪيو ۽ چيائين ته مونکي ضرور ڏيکاريو ته ڪهڙي کي ملندو. شوجيءَ چيو ته هلو مان ڪوڙهه بيمار ڪوڙهيو ٿيان ٿو. توکي سونهن ورهين جي ننڍڪل سندر استري ڪريان ٿو. تون سڀني کي پڪارڻ ته منهنجو پتي بيمار آهي، ترڻي حل جي گهاٽ تي آهي ڏيو ته مان پتيءَ کي اشنان ڪرائي ڇڱو ڦلو ڪريان، ڇو جو اچ وڏو مهاتم لڳو آهي. انسن ئي ڇڙواڻي ۾ شوجي پتي رهيو. پارتي جي سڀني کي پڪارڻ ساڻ حولدي رهي، پر سڀني انسن حوندا رهيا ته اڙي ديوي! هن بدي ڪروپ ڪوڙهي پتيءَ کي ڇڏي اسان ساڻ هل، توکي سکي رکنداسون. مهاد ٻوجي پارتيءَ کي چيو ته اهڙا ماڻهو تمورت ئي آهي ته پاپ خريد ڪري رهيا آهن. تمورت جو مهاتم ڪنهن کي ڪونه ملندو. آخر هڪڙو برهمڻ آيو. انکي ته پارتي جيءَ چيو، پر هن چيو ته ماتاجي! اچ نيڪ پراڳ واح جي اشنان جو مهاتم آهي. مونکي گهاٽ ڏي ته مان پري تو اچان پوءِ تون شرڌا ساڻ پتيءَ کي اشنان ڪراءِ. جهٽ ڇڱو ڦلو ٿيندو. انسن جڏهن گهاٽ ڪڍي ورتو. ملي ڏوتي وح سر مان پاڻي پري پارتيءَ کي گهاٽ آڻي ڏنائين. پارتيءَ پتيءَ کي اشنان ڪرايو. مهاد ٻو جن ته ڇڱا ڀلا ٿيا. چيائون ته هن برهمڻ کي تنگا اشنان جو مهاتم ۽ پڻ ڪسي هنجو آهي.

تڏهن آدميءَ پڇيس ته ڪٿي ويندا؟ سنت چيس ته ديرادون
مان ٿي رشيڪيش ويندس. تڏهن هن چيس ته اڪيون بعد
ڪر نه هينئر جو هينئر پهچي ويندين. تڏهن سنت چيس ته
توهين پهر پائين ته سچ سچ ٻڌايو ته توهين ويس ڌاري ڪير
آهيو. هن نٿي ٻڌايو، پر سنت ذايو هٺ ڪيو. تڏهن
چيائينس ته مان شوجي آهيان ۽ هيءَ پاربتي جي آهي. توهان
جي سرير ڪسي بيمار ڏسي توهانجي شيوا لاءِ هتي ظاهر ٿيا
آهيون. اسين هتي هماليه ۾ رهندا آهيون. سنت چيو ته مان
۾ چار ڏينهن پيا ۽ رهي توهانجو سنت سنگ ڪرڻ چاهيانٿو.
تڏهن اُنهن چيو ته هاڻي نه. بي خبريءَ جي وقت ۾ اسين
توهانجي شيوا ڪندا رهيا آهيون. هاڻي وڃو. تڏهن سنتجيءَ
هننجو درشن چڱيءَ طرح ڪري اڪيون بعد ڪيون ۽ پاڻڪي
ديرادون جي ويجهو ڏسي پوءِ رشيڪيش اچي سيئي سنتن
کي اها ڪٿا ٻڌائي ۽ چيائين ته هاڻي مونکي پورو پروسو
آهي ته پرميسر جيڪي ڪري ٿو سو چڱوئي ڪري ٿو.
مهنجو شرير بيمار ٿيو ته پرميسر جو درسن پاتم-
سوامي جن هڪڙو بيان ڪندا هئا ته:—

پهر پاپ نه آتريءَ. جاءِ ڪيهڙي ڪنڪي.

گنگا جو مهاتم ڪلجڳ ۾ گهٽو آهي پر تيرٿ ٻڌيءَ سان
گنگا جو شيون ڪجي ته سري گنگا جي پاپن کي دور ڪري
ٿي، جئن لکيل آهي:— پرماڻ:-

جپ تپ سنجم ساڌيني. تيرٿ ڪيهڙي واس.

[سري راگ م: ١ صفحه ٥٦

جپ تپ سنجم ڪرڻ ڪانسواءِ گنگا اشنان جو پورو مهاتم
نٿو ملي، جئن هڪ وقت پرياڳ راج جو ڪنڀ لڳو هو.

سري ڳالهه جي اُپديش (٦٧٠) پرمسر چڱولي ڪرٿو
ڏيندو سارو. مون هڪڙي گهڻو سمجهايو، پر ڇا ڪل نه مڃيو
۽ ڳالهيون ڇڏيائين. پر منهنجي من ۾ ويچار جي ڪري ڏاڍو
رهيو. سمجهيم ته ڪو پلو لٿو آهي. تون انهيءَ وڏيس ڏانهن
نه هڪڙي وڏي سندر ناولي هئي. اُن جي ويچهو هڪ
ڪولو لهيو پيو هو. وڻن جي ڇانو نه هئي ۽ واڄهو رستي ۾
پيم. سڀ گاهه ها ڳڏا پيا ڪريا پيا هئا. سي ڳڏ ڪري
ويچاڻي ڪولي ۾ آسڙ ڪيم. ناوليءَ مان جهٽ پاڻي پئي
نڪتم. ڏوريءَ جي نه ضرورت نه پيئي. نه چار ڏينهن اُتي
رهي. ڀڳو پلو ئي انهيءَ هلو ويس.

ورڪيس سنتن ۾ هڪ سڀ ڪتا پڌائي ته د سست ڳڏجي
سڌري ڳالهه جي ياترا تي هليا. موٽندي وقت هڪ سنت
جو سرلو ڳيڙو سهو تي سو. د ست ۽ پيم تي پيس. سو سنت
سندس سيوا ڪندو رهيو. پر بيمار سنت چاهيو ته منهنجي
سيوا جي ڪري هن سنت تي ڏاڍي تڪليف ٿي ٿئي.
هيءَ وڃي هميو ته ڏنو ڀڳو. هڪڙي ڳيڙ پيرا چڙهي چڙهي
بوڪين پڌ بس. سڀ اڪيولي رستو پڌڻي رستي جي اُتر
طرف هڪڙو پيترو هو. اُتي هميو هو. تون تيرو هڪڙي
هڪ ٽڪو ـــ سڀ ۾ آتي ۽ جٽ ۾ جڪو ڇال ڏ نس. اُتي
وڃي ويو. سو هو هڪڙو آهي ۽ هڪڙي مٿي ٽڪوڙي
آيو. سنوءَ تي ـ ـ ڊيا هوس ئي. ڏ ڏ هو ـ آ ـــ ا
رهيس. هڪ پيو ست جي سيوا ڪيا رهي. مٿي ـ ـ
ـــ ڀڳو پيو سو. ـــ ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ ـ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

اٿي دريءَ وٽ ٻيهي مرلي ڏسڻ لڳو. پوءِ خيال ڪيائين
ته افسوس من موڪي پرهم چنتن ڪرڻ نه ڏنو. هن موڪي
جيتي ڇڏيو. مان به هڪي جيتيان- وڃڻ نه ڏيانس. اهڙو
ويچار ڪري سڄي عمر أنيڪي ويٺو رهيو. نه سمهيو نه ويٺو.
تنگون سڪائي ڇڏيائين. من چيو ته مون توهه ڪئي هاٿي
ڇڏيو- پر مهاتما نه ڇڏيس. آخر مري ويو. اهڙيءَ طرح سان
من کي مهاتما جيتيو.

ڪتا ڏٺين مهاتما جي:- مهاراج چنداسنگهه جي
ورڪت، جو اتر ڪاشيءَ واري ڪاهن سنگهه ۽ ڪنول سر
واري سنت لالسنگهه جيءَ جو گرو هو، سو گنگا جي ڪناري
تي هڪڙي پٿر تي ٽي ٽي ڏينهن رهندو هو. گودڙيءَ
جي کيسي ۾ پگڙا پيا هوندا هئس- جڏهن من ڪجهه وياڪل
ٿيندو هو تڏهن چوندو هوس ته ڏيرج ڪر- مٿي راڻ، ڏيرج
ڪر- تنهنجي لاءِ پگڙا رکيا اٿم- توکيئي ڏيندس- ائين چئي
ڏيرج ڪري ٽئين ٽئين ڏينهن روٽي کائيندو هو هڪڙي ڏينهن
سياري ۾ پٿر تي ويهي پراٿه ڪال نند اچي ويس- ويچار
ڪيائين ته هن من پراٿه ڪال نند ڪئي آهي، هڪي ڏنڊ
ڏيڻ گهرجي. اهڙو ويچار ڪري گودڙيءَ سوڌو گنگاجيءَ
۾ اشنان ڪري گودڙي سر تي ئي سڪايائين. اهڙيءَ
ريت من کي مهاتمائون ڏنڊ ڏيندا آهن.

پنهنجي ڪتا سوامي جن ٻڌائي. چيائون ته جيڪي پرميسر
ڪريٿو، سو چڱوئي ڪري ٿو. هڪڙي ڏينهن اسانجي سر ۾
۾ بخار ٿي پيو ۽ دست به ٿي پيا ۽ هڪ شهر جي ويجهو
پهتاسين. ٻاهر هڪ بنيءَ ۾ هڪ وڻ جي هيٺان کوه ڏسي
اٿي آسن ڪيوسين- ٿوري دير ڪانپوءِ بنيءَ جو مالڪ آيو-
موکي چيائين ته هتان هليو وڃ- رات رهڻ ڪڏهن ڪين

پري پري ڏاڍي پرپر سان ڪاٽڻ لڳو. جڏهن ٻه چار سير
ڌري کائي من ڍاپو تڏهن من چوڻ لڳو ته بس بس، مهاتما
چيس ته بس بس جو ٿو ڪرين. سڀ لوڪي تي ڪاراڻي آهي.
پوءِ ٻه ڪٽورا پيا ٻه پيئاريائينس. اندر نه وڃڻ ڪري اُلٽي
اچي ويس. اُلٽي ۽ اُلهي ڌريءَ ۾ ڪيائين. اُلٽيءَ واري
ڌاري وري ڪارايائينس. وري اُلٽي آئي. اهڙيءَ طرح رات
ڏينهن اُلٽيون ڪندو رهيو ۽ ڪارائيندو رهيس. من چيو ته
مون توبهه ڪئي. مان وري ڌاري ڪاڏ گهرندس. پر مهاتما
ڇڏيس ئي نه. آخر جڏهن اُن ڌريءَ ڏي نهاري ته اُلٽي
پيئي اچيس. سرير ڪمزور ٿي ڪري پيس. تڏهن مهاتما
ڇڏيس. ٻئي ڏينهن پڪيس آيا. ڏٺائون ته سڀ جاءِ بدبوءِ
سان ڀري پيئي آهي. مکيون ڀڻ ڀڻ ڪري رهيون آهن،
مهاتما بي هوش پيو آهي. پڇيائونس ته مهاراج! هي ڇا ٿيو؟
مهاتما چيو ته من کي سزا ڏني اٿم. ڏندي پيا سيئون لٿو ٿئي.
انهن هڪڙي مهاتما جي هٿ ۾ ڏنو هو. ڪنهن پڇيس ته
توهان هيءُ ڏند وچ رکيو آهي. مهاتما جواب ڏنو پاڻي ڏندي
کان سواءِ ڪو نه سڌو لٿو ٿئي. ليڪن مهاتما چيو ته من کي ڏند
ڏيڻ لاءِ هٿي آيو هوس. انهن جئي رنڌڪش هلبو ويو.
اهڙيءَ طرح وري ڪڏهن نه ڌري نه گهريائين، جو جوڳين
شيءِ کان هڪ دفعو گلاني اچي وڃي ٿي لهڪي من لٿو
جاهي. پدارٿن ۾ گلاني ڪرڻ ٿي من جي سڌارڻ جو اُپاءُ آهي.
اهڙيءَ طرح ڪرڻ سان من وسيوس ٿي وڃي ٿو.

هڪڙي ٻئي مهاتما جي ڪٿا نه سوامي جن ٻڌائيندا هئا.
سري امرناٿ ۾ هڪڙو مهاتما ڪڏ ني رهندو هو. ڪڏهن
هٿ ڪين لهندو هو. هڪڙي ڀيري اُهن ۾ ويٺو ته هٿ
ڪنهن جوڳيءَ اچي مرلي وڄائي. مهاتما کي من چيو ته مرلي
ڏيکار جن من کي گهڻو روڪيو، پر من نه مڃيو. پوءِ مهاتما

پڙهه پورو ڪري، تعليمات ۾ پير جو پورو ڪري سري امرتسر
وياسين • پوءِ هردوار وياسين. شڪل ڪٿيا ۾ ونهي سوامي جن
جو جيون چرتر لکڻ جو پڪو ويچار ڪيوسين • لکڻ
شروع ڪيوسين •

سوامي جن ڪيترن ڀيرا مهاتمائن جي من جهنڊ جا درشنالت
ڏيندا هئا. تيئن ڪئي مهاتما جو درشن پڌايائون، جو گهڻو
وقت کان مارواڙ ۾ رهندو هو. هڪ ڀيري ڪين ڇڏيندا
هئا، پر هو سائين اُپرا تي رکيش آيو. ٻئي ڏينهن ساڻ
ناهي وڏي ٻئي ڏينهن ساڻ ڪٿيا ٻڌايائين، جنهن ڪيترا
ڏينهن لڳي ويس. پر من اُني وڃڻ نه ڏانس. من پهريائين
نه سڪل روٽي کائيندي ڪيترن ڏينهن گذري ويا آهن.
مونکي ربري کارائيندين ته پڄڻ ڪرڻ وهندس. مهاتما گهڻي
ڪئي نه ٻر ماڻهن سان من کي سمجهايو پر من هڪ ٻه نه مڃي
۽ ڏاڍو تنگ ڪيائينس. تڏهن مهاتما چيس ته تو اڄ مونکي
جيتيو آهي، مان ته توکي جيتيندس. ائين چئي ڪٿيا ٻڌ
ڪري مارواڙ ڏانهن اُٿي هليو. مارواڙ ۾ هڪ ڪيس ڏسي
خوش ٿيا ۽ چيائونس ته مهاراج! توهين چوندا هئا ته ڪجهه
ڏينهن رشيڪيش رهندس، پر جلدئي اچي ويا. مهاتما چيو
ته ڪو سبب آهي. اُهو پوءِ ٻڌائيندس ساٿو. ڀڪتن شيوا ڪئي •
مهاتما چيس ته خوب بادام پستا وجهي سوادي ربري ٺاهيو •
پيو ڪجهه نه تيار ڪريو. جڏهن هو ربر ساڻ ناهي ڪٽي آيا
تڏهن اُها اندر ڪائي ڀڳتن کي چيائين ته ٻاهران ڪلف ٻائي
وڃو ۽ سڀاڻي موٽي اچجو. جڏهن ڀڳت ڪلف ٻائي ويا تڏهن
مهاتما من کي چيو ته جهون ربري واسطي اڄ چنتن ڪرڻ
نٿي ڏني، اُها اڄ ڊونيءَ ڪاڻ. هيءَ سڀ توکي کائڻي آهي •
من چيو ته ايتري ته مان ڪانه کائيندس • مهاتما چيس ته هيءَ
سڀ ربري توکي کائڻي آهي • ائين چئي ويهي ويو ۽ ڪٽورا

الي هڪ مهنو رهي اتان ٽلهو صاحب ۽ موهن جو ڊرو ڏسي
ڪراچيءَ وياسين الي ڀڳت ڳوڪل جي باغ ۾ مهنو رهياسين.
اتان ٺارو شاه، ٺيانائي ۽ هالائي ڀلائيءَ مان ٿيندا سکر
آياسين. الي گرديو جيءَ جو سالانو پاٺ ٺلڪ هال ۾ ڪرائي
ڀنڊارو ڀڳت للسبداس جي گهر ڪرايوسين. پوءِ وساکي واري
ڏينهن سمت ١٩٩٢ ۾ ٺاڪري ڊيوبءِ جي گهر اکنڊ پاٺ
جو ڀوڳ پائي اتان روانا ٿياسين ۽ امرتسر آياسين. پوءِ ڪلڪل
وياسين- سباري ٿائين الي رهي سنتن کي پسڪ ٻڌائيندا
رهيا سين- پوءِ پرياڳ راج جي اڌ ڪنڀيءَ تي وياسين. الي
مهنو رهي چترڪوٽ وياسين. پوءِ ڪلڪل ۾ مهاوارليءَ جي
ڏينهن آياسين. ١٩٩٣ جي سنبت واري ڏينهن سري گرديو جي
لمت پاٺ ۽ ڀنڊارو ڪرايو ويو. سوامي جن جي شمن جهڙو ڪ پسڪ
چاڪ بون، پلنگ، جهي وغيره جي رکڻ واسطي مڪان ٺهايو ويو.
مڪان جي ڀرڻ ۾ پئسن جي شوا پنجاب سنڌ نواسي سڀني
ڀڳتن گڏجي ڪئي. هاڻي ان پسڪ آلي ۾ گهڻا پسڪ ڪنا
تيل آهن. سڄو اونهارو ڪلڪل ۾ رهي سنتن کي ٻڌائيندو
رهيس. الي شڪارپور جو رهندڙ ارجن داس مسند ودنيا
پڙهڻ لاءِ ٻن ٻرهمڻ کي پاڻ سان وٺي آيو ۽ هڪ مهنو الي
رهي شڪارپور وٺي وڃڻ جو انجام ورتائين ۽ شريمان سمت
ترلڪار سنگهه جيءَ کي پاڻ سان شڪارپور وٺي ويو. ٻيا سمت
۽ وياسين. الي هڪ مهنو رهي ڳڙهي ياسين ۽ ٻن ڳوٺن مان
گهمندا هالائي ڀلائيءَ وياسين. ڏيڍ مهنو الي رهي آس پاس
جا ڳوٺ گهمي مترايور وياسين. اتان روهڙيءَ وياسين ۽
سمت سڳن چند جي ڌرمسالا ۾ رهياسين. الي هن داس جو
جنم ڏينهن اسو مانگهه شڪل ٿائين سمت ١٩٩٣ جو ڌوم ڌام
سان مناياٿون سپتاه پاٺ ڪري کلهو ڀنڊارو ڪراياٿون.

اُٺو چترماس رهي سنبت ١٩٨٩ جي گوداوريءَ جي ڪپ
تي وياسين تي. ٻه ٻه مهينا وچ ۾ ڏنو. پوءِ اُتان سملي وياسين.
اُتان ڀڳت ڪرتاري داس، ۽ واڌومل شڪارپور وٺي آيا.
ٻه مهينا رهي ٻنهي رهڻ ڏينهن سکر ۾ رهي هالاڻي پيلاڻي،
ڪنڊياري، ڪراچي، حيدرآباد ۽ سکر مان تي ڪنڪل اچي
١٩٩١ جو ڀنڊارو ڪرايوسين. پوءِ پتا جي ٻه ساڻ هئا. پوءِ
هردوار جي اڌ ڪنڀي ڪري اجين ۾ وياسين. اُتان چتور ڳڙهه
۽ ميران ٻائيءَ جو مندر ڪانڪرولي ۾ ڏسي پشڪر راج، آگري
مترا، دهليءَ مان ٿيندا هردوار وياسين، سنبت، ١٩٩٠ جو
چترماس اُتي رهي ٽيڪوءَ جي پٽ ليکوءَ ڪي شش بڻائي
نرمل سنسڪرت وديالي ڪنڪل ۾ وهاريوسيدس. سنبت
١٩٩١ ۾ سوامي جن جو ساليانو ڀنڊارو واڳي ۾ ڪيوسين.
اُتان هردوار اچي شري پتا جي، جو اڳيئي مهنجي گرديو
مهاراج جو شش ٿيو هو تنهنکي انمرت چڪائي گيرو ڪپڙا
ڏيئي ساڌ و بڻايوسين ۽ نالو ترلوڪ سنگهه رکيوسينس. چترماس
اُتي رهي ڀڳت ٽيڪچند سندن ۾ وٺي آيو. هالاڻي پيلاڻي
وياسين. چار مهينا اُتي رهياسين. پوءِ اُتان حيدرآباد وياسين.
اُتي قليليءَ تي ديوان ڏيارام جي ڪيتر ۾ رهياسين. اُتي ڀڳتن
گهڻي شيوا ڪئي، پر پتا جيءَ جو شرير بيمار ٿي پيو ۽ ويني
ويني ٿورڙي وقت ۾ ناهري سڌي ناٿين سنبت ١٩٩١ ۾
سرير ڇڏيائون. سندن ڀائٽيو ۽ ٻيا سڀ مائٽ اتي هئا. پر
اتي ساڌن جي ريت سان ڏوهر ڏام سان موٽر ۾ ڪڍي دڙياءَ
وڏي تي وڃي ڪيرتن سوهلي جو پاٺ ڪري ارداس پائي
درياءَ ۾ پرواهه ڪيوسين. پوءِ سندن نمت جڳهه جڳهه سپتاهه
پاٺ رکيا ويا ۽ سترهين ڏينهن ٻارهن پاٺن جو ڀوڳ ٻارهن
شهرن ۾ پاتو ويو. پوءِ حيدرآباد کان اسانکي سنت آتم هري
جي ميهر ۾ وٺي ويو. ۽ مهنت آتمارام جي باغ ۾ وڃي رهياسين.

پرياڳ راج ڪيپ لئي وياسين. ڪيپ ڪري ڪاشيءَ
وياسين. شوراتري اتي ڪيائون. اتي ڀانسالا جي سيوا واسطي
زور لائي آپ پرڌان (وائيس پريزيڊنٽ) بڻائي ڪاروهنوار
ڪري ڇڏيائون. اتي ٻڌڻ ۾ آيو ته ڪڏهن ڪڏهن ڪڏهن ڪڏهن
ڪڏهن رهيا ڪن. اتان آبوڊيا، لکنو، نئميشارڻ، متراء، بندراٻن
مان ٿيندا ڪنکل آيا سين. ١٩٨٧ ۾ سوامي جن جي نمت ڀنڊارو
ڪيوسين. چترماس اتي رهي امرتسر آياسين. اتان
لڪاڻي صاحب وياسين، اتي پني صاحب گرديواري ۾ ڏهه
ڏينهن ڪٿا ڪيئيسين. اتان پريمي لياليپور ۾ وٺي آيا. اتي
پهر ٽي ڪٻان گوڌڙي ڪيئيسين. اتان وڃڻ ڪي ۾ اچي
رهياسين. موٽي امرتسر آياسين ۽ اتان هردوار ڪنکل ۾
آياسين. سمت ١٩٨٨ جو چترماس اتي رهياسين. اتي ڪنکل
۾ جنم ڏيڻ واري سري ماتا جي اچي ويا ۽ ڀڳت ڏرمداس
ٻاروشاه وارو سچي پروار سوڌو آيو. اهو ماتا جيءَ ڪي سيب
تمرت يانرا ڪرائي هردوار ڇڏي ويو. ناڪرڌيوي ماتا جيءَ
جي شوا ۾ رهي. پوءِ اسين گهٽا ساڌو ماتا جيءَ ڪي ساٿ
وٺي سنمت ١٩٨٨ ۾ ڏون ڏارن صاحب جي ڪار شوا ۾
آياسين. ٿورا ڏينهن رهي ماتا جي هالاڻي پيلاڻي ويا. اتي
وڃي اٺن ڏينهن ڪالموءِ ماتا جيءَ جو شرير ڇٽي ويو. ڏون
ڏارن جي ڪار شوا ۾ ڇهه مهنا اتي رهڻو پيو ۽ شري
گرديو جيءَ جو ساليانو سمت ١٩٨٩ جو ڀنڊارو ڏوم ڏام سان
اتي ڪرايو ويو. اتان سري امرتسر اچڻ ٿيو. ڪڏهن ڪنکل
مان سرپمان پرڌ مهاراج رامسنگهه جي بيماريءَ جي خبر اچڻ
تي اوڏاهين وياسين، پر پهچڻ کان اڳ سعدن شرير شانت
ٿي ويو. پوءِ سعد ۾ نمت اکنڊ پاٺ ۽ ڀنڊارو ڀلاڻيءَ جي
رهندڙ شريمتي آمد ٻائيءَ کان ڪرايوسين، ۽ پاٺ شالا ۾
ڪوه ڪٽائڻ واسطي هڪ هزار رپيا ارداس جي مائيءَ کان ڪرائيسين.

رهي رڪيڪيش ڪنڪل آياسين. اتان نؤ مورتون سنڌ ڏانهن
وياسين. پهريائين سکر ۾ مٺي سنگت ۾ ٻه مهنا رهياسين. پوءِ
هالاڻي پيلاڻيءَ ۾ رهي هڪ مهنو ڪراچيءَ ۾ ڀائي چيلارام
دلومل جي باغ ۾ رهياسين. پوءِ حيدرآباد، لاڙڪاڻي، اتان
سکر آياسين. اتي جڳديو سنگهه ۽ چيتن سنگهه ٻئي منهنجا
شش ٿيا. پوءِ سنبت ١٩٨٥ ۾ سوامي جن جي ڀنڊاري
واسطي ڪنڪل آيس. چتر ماس ڪنڪل ۾ رهيس. اُنهي سال
لاهور ۾ نرمل پنچائتي آکاڙي جي گشت جو چتر ماس لڳو
هو. لاهور وارن سنتن مهنتن منهنجي نالي چيو ته ڪيس ڪٿا
واسطي ضرور وٺي اچو. منهنجي دل ڪانه هئي، پر آکاڙي
وارن سنتن مهنتن زور سان آندو. پهريائين انهي آکاڙي سان
شاهدري جي مهنت گوورڌن سنگهه جو درشن ڪيوسين.
پوءِ لاهور اچي هڪ مهنو آکاڙي سان رهياسين ۽ سنتن
مهنتن جا درشن ڪياسين. اتان گجرانوالي آياسين. ٻاوِيهه
ڏينهن اتي رهي اتان ايمن آباد مان ٿي سيالڪوٽ جي رستي
جموءَ ۾ وياسين. اتان سري انمرتسر ۾ آياسين. ١٨٩٥ جي
سياري ۾ سري انمرتسر جيءَ ۾ رهي چار مهنا سري جپ جي
صاحب جي ڪٿا ڪئيسين. اتان سنڌ جا پريمي گهڻو زور
لڳائي هالاڻيءَ ۾ ڀڳت تيجيان جيءَ جي شاديءَ تي وٺي
آيا. اٺ ڏهه ڏينهن رهي موٽي سري انمرتسر آياسين. پوءِ
سريمان ١٠٨ پنڊت پريمسنگهه جيءَ اوني صاحب ۾ سڏايو.
اتي وڃي سري انندپور صاحب ۾ هولي ڪئيسين. پوءِ
پنڊل ڪيترن گردوارن جو درشن ڪندا ماڇيواڙي جي
رستي رٻڙو صاحب گردواري ۾ آياسين. اتان ڪنڪل آياسين.
سنبت ١٩٨٦ جي سنبت واري ڏينهن سوامي جن جو ساليانو
ڀنڊارو ڪيو ويو. اتان سري انمرتسر اچي جپ جي
صاحب جي ڪٿا ڪئيسين. چار مهنا ڪٿا ڪري اتان

هيرالعل جي، گروجي ۽ بابا ٻرسنگهه جي هئا. حيدرآباد مان
ڪنکل آياسين ۽ ننڍي ميالماڻن جي لمب ساڌ سنگت گڏجي
پاٺ ۽ ڀنڊارو ڪرايو. اُنهيءَ وقت هن داس کي مولي جيءَ
مهنت ٻڌاسنگهه جيءَ ۽ سنت سمپورن سنگهه جيءَ سري مهنتيءَ
واسطي گهڻو زور ڪيو، ليڪن نه ڏنائون، ٻه سوامي جن جا
وچن ياد ڪري، نه ٻساروڻ ڪيم ۽ ٻاري ڪيڏن جي
سنگت نه ڪيم. سون سري مهنتي قبول نه ڪئي. پوءِ
سنت ڪرمسنگهه ۽ مهنت ٻڌاسنگهه جي چيلي ڪرتارسنگهه
کي ساڻ وٺي رامسور ۽ دوارڪا جي ياترا لي ويس. پوريائين
دهليءَ ويس. اُتي مهينو رهيس. ٻراهمڻ گيتي شبوا ڪئي.
پوءِ اجمير، لوان شهر، الور، ميسور، الڊور ۽ اوڪارسور
مان نمدا گوداوري، ترنبڪ، ميسور صاحب، حيدرآباد
دکن، مدراس، ڪانچي پوري، ترچناپلي وياسين. اُتي
سري رنگجيءَ جو مندر آهي، ڪاويري ندي آهي. اُتان
مدراس، مدراس کان رامسور وياسين. اُتي اٺ ڏينهن
رهياسين. شوراتريءَ جو ملو اُتي ڪيوسين. اُتان موٽي
ترچناپلي آياسين. اُتان بنگلور آياسين. ڪشڪندا ۽ پمپاسر
مان نمدا، پونا ۽ بمبئي آياسين. بمبئي مان ڏاڪور ۽ اُتان
احمدآباد وياسين، اُتان دوارڪا وياسين. دوارڪا کان
جهوناڳڙهه، گرنار، سداما پوري، پرڀاس ڪشتر مان نمدا
احمدآباد وياسين. اُتان حيدرآباد سنڌ آياسين. سنڌ مان گهمندا
ڪوئيٽا، چمن مان ٿي هردوار ۾ آياسين. اتري ۾ چوراسي
جو ڪٽب اٿي وتو. هري دوار آياسين ۽ ڪنکل وياسين.
ڪٽب ۾ مهاراج جيءَ جو ڀنڊارو سمت واري ڏينهن اڪٺ
پاٺ جو ڀوڳ پائي ڪيو ويو. پوءِ پنج سمت ساڌو گڏجي
الڪانيءَ وياسين. ٽيڪوريءَ ٿي پورا مهاراج جيءَ سان ٿي
آبو هوس. لڪڪري الڪانيءَ ويس. اُتي ٻه چار مهينا

تيستائين ضرور ڪراءِ - اِهي ڳالهه تي منهنجو چمس لڳي ٿيو
ٻه گروجيءَ مولڪان مڃايو. پوءِ اُتان لکنوءِ ، ڪانپور مان ٿيندا
پرياڳ راڄ جي اڌ ڪنڀيءَ جي ميلي ۾ آياسين . پرياڳ راڄ
درشن پرشن ڪري پنڊي صاحب مان ٿي ڪلڪتي وياسين
اُتي گنگا ساگر مان ٿي ڪلڪتي آياسين - ڪلڪتي مان جڳنناٿ
وياسين . موٽي ڪلڪتي آياسين - اُتي گهڻا ٻريمي ٿيا - ڇنڊ پائور
نٿي - ٻر پرياڳ راڄ ١٩٨٠ جي اڌ ڪنڀي اچي ڪئي سين - اتان
ڪاشيءَ کان ٿي گورکپور ۾ وياسين -
اُتي بابو مهابير پرساد وٽ رهياسين - اُتان نيپال وياسين ،
نيپال وڃڻ وقت پشاور جا ڀڳت ملي ويا - ڀائي لڇمڻ سنگهه
۽ وشيسرا ديوي ۽ ٻيا ڀڳت اُنهن گهڻي شيوا ڪئي ، مولسان
سنت شيرسنگهه جي سنڌي ، سمپورن سنگهه جي مولي ۽
ٻيا ٻه هئا . اُتي نيپال ۾ اُنهي سال اسي نرملا سنت ڪنا ٿيا
هئا . راجا جي طرفان آيلن پنجن سان وارتالاپ ٿيندو هو .
گهڻو خوش ٿيا . اُتان پشوپتي ناٿ جي ياترا ڪري نيپال
شهر ڏسي موٽي آياسين . اُتي پشاور جي رهندڙ ڀڳت مدلي
وارن شيوا ڪئي . پوءِ جل ڪپوري ۽ سيتا مڙهي ۽ ٻين جي
ياترا ڪري موٽي رشيڪيش آياسين . رشيڪيش اچي
سوامي جن جو سنبت ١٩٨١ واري ڏينهن اکنڊ پاٺ جو ڀوڳ
پاتي سوامي جن جو ساليانو ڀنڊارو ڪيو ٻو . ڀڳت اوٽس
گهڻي شيوا ڪئي - پوءِ ڇهه مهنا رشيڪيش رهي سنت
شيرسنگهه جي ۽ مان سنڌ ڏانهن وياسين تي ته مهنت ٻلاسنگهه
جيءَ گهڻو زور ڪيو ته گڏجي هلنداسين . آخر گڏجي وياسين
امرتسر ، لاهور ، ۽ ملتان مان ٿيندا حالاڻي پهلائي وياسين -
اُتي ٿورا ڏينهن رهي حيدرآباد سنڌ ۾ وياسين . اُتي [illegible]
آئي ته رشيڪيش ۽ جياريءَ [illegible] آهي ۽ [illegible]
[illegible] آهي ، جن ۾ [illegible] سوامي

سري ناڻڪ هري أپديش (٦٦٠) ڀڳتاڃيڪيلبرٽ ياترا ڪرائڻ
گپت ڪاشي، ۽ ٻين ڪيرٿن تان ٿيندا، آخر رشيڪيش ٻن
مهنن ۾ آياسين. أتي سري امرتسر مان خط آيا رکيا هئا
ته جلدئي اچو، ڇو جو سري امرتسر سروور جي ڪار
شروا شروع آهي. امرتسر آياسين. أتي ساري ڪارسروور
جي شيوا پوري ڪري ٻنا جي ٻيهڪي ديش ڏي هلنا
ويا. سريمان ٻندت پوتان والي عطرسنگهه جي ۽ وشدو
جي، ٻندت گرچرنسنگهه جي ديوپور وارا، ۽ ٻيا مهاتما
ڏ ڪنا ڪسمبر جي ياترا لي وياسين. رستي ۾ راولپنڊيءَ ۾
رهياسين. أتان وري باران مولي ۽ سري لڪر راجا جي رام
باغ ۾ ڀائي سنت سنگهه جيءَ جي بندوبست سان رهياسين.
أتان سنرهن مورتون امرتات ڏي هلنا سين. ٻر سردارني
ناڪيءَ سنن کي ٻڌل وجهڻ ته ڏنو. سيني سنن کي ڻالن
۾ وهاري مٽن صاحب ڻائين پاڻ گڏ هلي ۽ سيني سنن جي
شيوا جو بندوبست ڪيائين. اتان اڳتي سڀ مرلبدر ملڻائي
سيني سنتن جي شيوا پاڻ تي ڪئي. سنت سنگ نه ٿيندو
رهيو. امرناٿ جي ياترا ڪرائي موٽي ٻارا مولي ڻائين هن
شيوا ڪئي ۽ ٻارا مولي ۾ ٻرهمڻ ته ڇڏيو. أتي سراڻ ڻائين
رهياسين. پوءِ أتان موٽندي دميل ڳڙهي، مان سبهڙا، ٻوان
شهر، هريپور، هزارا، پنجا صاحب، نوشهرا، هوتي مردان،
مان ٿيندا پشاور آياسين. - پشاور ۾ سوا مهنو رهياسين.
ڀڳتن ڇڏيو ئي نه- پر ٻرياگ راج جي اڌ ڪنڀيءَ
ڪري هلنا آياسين. ڀڳت گوپي چند ۽ رامچند شڪارپور
وارن گهڻي شيوا ڪئي. أتان پنجا صاحب ۽ سري امرتسر
مان ٿيندا هري دوار رسڪش آياسين. رشيڪش ۾ مهاراج
گروجيءَ گهڻو زور لڳايو ته شمش شاهي ڀڳوان ٻيهڪي
گرد پوجيءَ جو ٻاٺ ۽ ڀنڊارو ڪجنائين ته هنجو شرڀ جي

۾ جيون آشرم واري برهمڻ جي صلاح سان نرمل آشرم ۾
هڪ اکنڊ پاٺ رکائي سمشتي پنڊاري ڪرڻ جو سنڪلپ
ڪيو ويو، جنهن ۾ پڪت لڪيداچند جي معرفت ارڙهان مڻ
کنڊ جي لڏون جا ٺهرايا ويا ۽ ١٩٠٠ سو پکي جي استيميٽ پنڊاري جي
ڪئي ويئي. اکنڊ پاٺ جي پوڳه پوڻ تي ١٧٠٠ سو رپين جو
ارداسون ته پر وقت پهچي ويئون، جنهن ۾ بجاد رپيا سرپمان
سنت ڪلياڻ سنگهه جي لاهور واري جا، ٥٠٠ سؤ رپيا مائي
گنگا ديوي پنهنجي طرفان، ٥٠٠ سؤ مائي گنگا ديوي جي
هڪ مائٽ پائي ڪيڪداس جي طرفان ۽ جگديس سنگهه جي
طرفان ۽ ١٠٠ سو رپيا مائي لڪمي ديوي سکر واري جي
طرفان ۽ ديوان گوبند رام ڊپٽي ٥٠٠ سو رپيا موڪليا- اهڙي
طرح سيٺي پکتن جدا جدا ارداسون ڪرايون. سب ٢٤٠٠
رپيا تي ويا ۽ سوامي جن جا هڪ مهني تائين پنڊارا تيندا
رهيا ۽ ديوان گوبند رام جو مڪان نرمل آشرم ۾ تهي ويو. اتي
سوامي جن جو فوٽو هڪ الماري ۾ رکيو ويو آهي.

سوامي جن ڪانپور هيو داس پنهنجو ورتانت مختصر لکي
تو. پنهنجي جيون لکڻ جو خيال ڪونه هو. پر سنتن پکتن
جي برابر سان لکان تو. سوامي جن جي پوري جوواڻي
ڏينهن پنڊاري جو پرساد پائي سرپمان پنڊت مولسنگهه جي
نمياڻڪ جيء جو به سرپر تئي ويو.

پوءِ هن داس جو پتا جي به جو سوامي جن جي پنڊاري
تي آيو هو، تنهن چيو ته هاڻي منهنجي شيوا ڪر. هيڪ
تيرٿ ياترا ڪرائي ويئي. سنت آت سنت ساڻ ولي جمنوتري،
گنگوتري، بدا ڪيدار، پربگي نارائڻ، لوان ڪيدارنات،
بدري نارائڻ ۽ اتان موٽندي پانچو پرياڳ، سري اکر

سري ناراڻ هري اپديش (٦٥٨) سترهين جا پاٺ صاحب
ملو سو رهيو هوندو هو. ۽ انهن جي پوڄن جو اهدو بست
ڏيهن جو پڳس چندپال گوتند ڪلڪتہ واري جي طرفان
ڪيو هو ۽ راسہ جو جون آشرم ۾ ماتي گنگاڄي جي طرفان
ڪيو هو. حڏهن پنج پاٺ پورا ٿيا، تڏهن ڪي پاٺ گرو
گرلت صاحب جا ٻيا ۾ رکيا ويا ۽ هڪڙو شريمد ڀاڳوت جو
۽ شري مد اڌ يائم راماڻ جو پاٺ ۾ رکيو ويو ۽ انهن سيني
پاٺن جو پوڄن سوامي جن جي سترهين ڏيهن پاٺا ويا. انهي
ڏيهن وڏو شاهي سماگم هو. هردوار، ڪلڪتہ، امرتسر،
سنڌ، پنجاب، راولپنڊيءَ جا پريمي ۽ رشيڪش جا پرت
منڊر، ڪيلاس، ۽ سرگ آشرم آدا ستانن جا سڀ مهاتما،
سنت، پريمي حهاريءَ ۾ اچي ڪٺا ٿيا هئا. انهي ڏيهن
سرداري ٽالڪيءَ جي ١٠١ هڪ سو هڪ رپئي جو ڪٿاه
صاحب ناراهي ورتائو ويو ۽ ٽن پريمين جي طرفان سمستي
سردائي (ٿاڌ ل) جو پنڊارو ٿيو ۽ اهڙو سمت سنگہ جو پرياو
وڏيو جو گهڻن لوڪن جي واڻان جولدو ٻڌڻ ۾ آيو تہ اڄ
برهم لوڪ جو درشن ٿي رهيو آهي- ۽ سري گرو جيءَ
ورياڪيان ۾ چيو ٿہ موڪي پنجبالهہ ورهہ الہي جهاري ۾
رهندي ٿيا آهن پر اهڙو موقعو اڄ ٿائين مون ڪڏهن ڪو نہ ڏٺو.
سڀ لوڪ ڪٺا ۽ وياکيان ڏاران سوامي جن جي ڏاڍي
زور شور سان استت ڪرڻ لڳا. ڏيئي پرٿي ٿائين سيا لڳي
رهي. پوءِ سڀ پنهنجي پنهنجي استانن ۾ ويا هليا. ٻئي
ڏينهن پنجاب سنڌ جهتر ۾ سپتاہ پاٺ جو پوڳ ۽ مالپورن جو
پنڊارو ڪيو ويو. پوءِ سريمان سوامي هبرالعل جي، سوامي
موتي جي، گروجي، باباجي، سريمان پنڊت پريم سنگهہ جي
هوٽي والا، مهنت پدماسنگهہ جي، سنت مولسنگهہ جي شمرآباد
وارا، پنڊت رامسنگهہ جي، ۽ جهتر جو مئنيجر لڀداچند جي،

سري ناراڻ هري اپديش (٦٥٧) سوامي جن جو جل پرواھ
وهاري سواري ڪنيسون. گلن جي ورشا ڪندا هويا ۽ ڀڄن
ڀڄن، سنتن سنتن راڳين جا جتا جدا جدا ڄاڻن تي رستي ۾
ڪيرتن ڪندا ڪندا هڪ ٻجي مايا ڪنڊ تي پهتاسين. اُتهي
وقت پنڊت پريمسنگهه جي هوليءِ وارو آيو ۽ اُتي ويهي
ڪيرتن ڪياؤن ۽ الله صاحب ۽ ڪيرت سوهلي جو پاٺ
ڪياؤن. پوءِ پيري گهرائي ويئي. سوامي جن پيريءَ مان
سري گنگاجيءَ جي ڌارا ۾ هميشهه جي واسطي سماڌي ورتي
۽ سوامي جن کي گنگا جيءَ ۾ لين ٿيل ڏسي سڀ پريمي ۽
سنت روئڻ لڳا. ۽ سنت پرمالند ۽ مولي جيءَ کي زياده
روئندو ڏسي هن داس کي به روئڻ آيو. ۽ سوامي جن جو
وچن سڦلو ٿيو. ۽ سوامي جن کي شيش شاپي ۽ جل شاپي
(شيش ناگ تي سمهندڙ) به چوندا هئا سو سوامي جل شاپي
ٿي ويا. سيئي سنتن ۽ پريمين اُتهي ڏيهن ورت رکيو. ٽئي
ڏيهن جڏهن سڀ سنت ۽ ڀڳت سوامي جن جي ڪٽيا ۾
اچي ڪٺا ٿيا تڏهن سيئي پنهنجي پنهنجي اُستاد سان چيو
ته اسين مهاراج جي واسطي پاٺ ڪنداسين. پوءِ سوامي جن
جي ڪٽيا ۾ پنج گرو گرنٿ صاحب پرڪاش ڪيا ويا. صبوح
جو پاٺ ٿيندو هو ۽ شام جو ڪٿا ٿيندي هئي. ڪيترا
ڪٽيا مان به گهڻا مهاتما آيا. انمرتسر ۾ به تار ڪئي ويئي.
ڀائي ايشرسنگهه جي ۽ مائي گنگا به ٽئي ڏينهن آيا. سوامي
جن جي ڪٽيا ۾ اُتر اُتر زيدار رومال ٽنگيا ويا ۽ سوامي جن
جي ڪٽيا دربار واڱر سينگاري ويئي. چالديءَ جون
لنيون ڪوڙيون ويئون - دربار جي سينگارڻ ۾ سريمان مهاراج
شيرسنگهه جي ۽ سنت نامسنگهه جي مکيه هئا. سترهين ڏينهن
تائين سوامي جن جي ڪٽيا ۾ ڪي پاٺ ڪندا هئا، ڪي
شيوا ڪندا هئا، اُتڪل پنجويهه - ٽيهه سنت رهندا هئا.

جن کي گديءَ تي وهاريائون، گلن جا هار پائي پوڄن ڪيائون۔ پوءِ سيٺي گدڙي داس کان پڇيو تہ مهاراج جن جو وران ڪيئڙيءَ طرح ڪبو ٿو، جيڪڏهن ڏوم ڏار سان ڪبو تہ سمشتي پڻاوڻ ڏيڻو پوندو۔ جيڪڏهن جيپ جاپ ڪبو تہ ڪرم ڪرتوڙ پوندو۔ تڏهن داس چيو تہ مون مهاراج جن کي انجام تي جو تہ سمشتي پڻاوڻ ڪندس۔ تنهنڪري وران ڏوم ڏار سان ڪندس۔

اُتي پوءِ [illegible] مرجئي سندر پالڪي ناراڻي وڃي تہ تيس [illegible] تيار ڪرايا ويا۔ گهڻا راڳي اچي ويا۔ پنج جڳهہ ڪورڻ تہ [illegible] آچي ويا۔ وڏا وڏا مهاتما اچي ڪٺا ٿيا۔ جن ۾ سريمن [illegible] سوامي جي، پنڊت رامسنگهہ جي تہ سوامي ڪيولداس جي تہ جا اچي ڪٺا ٿيا۔ مون سيٺي جي [illegible] ڪئي تہ سريمن پنڊت مهاراج جي هن وقت ونڊيهہ ڪٿي آهي۔ ونڊيهہ ڪڏهن جو آنند آهي اچي [illegible] (مشاهدو) ڪري چئي سگهجي ٿو يا نہ۔ سيٺي چيو تہ ونڊيهہ ڪئي جي آنند جي اُپا چئي لئي وڃي۔ سريمان پنڊت [illegible] [illegible] لڳندڙ روپ تي لئہ آئي ونڊي آهي لئي ڳڻي مون ڪٿي تي ونڊيهہ ڪٿي آئي وانڊو آهي۔ انڙا ئي وچار ٿيندا رهيا۔ پوءِ گهڻي سنگت اچي ڏٺي، ڪمڪل مان، آڪاري مان، گرد ئاري مان، ڪڻا مان، د تو پرا مان، سڪون والي مان تہ سن سيٺي استان مان [illegible] اچي ويا۔ سوامي جي جو متر پنڊت [illegible] جي، جو اول آڪاڙي ۾ رهندو هو، سو بہ اچي ويو۔ وڃڻ [illegible] ڪالہ رهي۔ پوءِ سرير کي اشنان ڪرائي نوان [illegible] والي گلن جا هار پهرايائون تہ [illegible] داس ورتو [illegible] پوءِ سوامي جي کي پالڪيءَ ۾

اِها شرتي پڙهيائون - پوءِ سوامي جن جي زبان بند
ويئي، پر زور لڳائي چيائون تہ هاڻي زبان نٿي هـ
ارت چئي سماپت ٿا ڪريون - تڏهن ارت چيائون تہ ت
ودوان جي ودبہ مڪتيءَ ۾ تيستائين ديـر آهي جيستا
ديهہ پاٽ نہ ٿي آهي (شريرنٿو ٿئي)- شرير ڇٽڻ ڪان
ودوان برهم روپ ٿي وڃي ٿو- ايترو چئي پاڻ برهمرو
ٿي ويا- تڏهن داس سيٺي کي چيو تہ مهاراج جي برهمرو
ٿي ويا- سري مولي جيءَ چيو تہ ڳالهائي ٿڪا آهن ۽ منـ
آرام ڪرڻ ڏيون- داس چيو تہ هو برهمروپ ٿي ويا آهن
تڏهن سيٺي اُٿيا- ڏٺائون تہ برابر، برهم روپ ٿين ٿا- هيٺ
آسن ڪرائي ۽ چرڻ گنگا جل جون مکہ ۾ وڌائون- سڀ سنت
’اوم‘ ڌني ڪرڻ لڳا. سوامي جن جا چپ بہ اوم جي ڌني
ڪندا ڏسڻ ۾ آيا. پوءِ برهم روپ ٿي ويا- گهڙي ڏيڍيين
تہ امرت ويلو هو، پورا پوڻا ۽ لڳا هئا. سوامي جن جي اُٿڻ
جو وقت هو- سوامي جي هميشہ ٻي ٻجي اُٿندا هئا- پهريائين
ايڪانت ۾ ويهندا هئا- چئين ٻجي ڪانپوءِ سرير ڪريا واسطي
ٻاهر سوچ واسطي ويندا هئا- داس ڪوسو پاڻي ڪندو هو-
ٻاهران اچي سوامي جي ڪوسي پاڻيءَ سان سڀ ڪريا ڪري
پوءِ ويهي پهريائين جپ جيءَ جو پاٺ ڪندا هئا، پوءِ اُپنشدن
جو، پوءِ سڄيءَ گيتا جو هڪ ڪلاڪ ۾ پاٺ ڪندا هئا-
هي سوامي جن جو سڀ نت جو وهنوار هو- پوءِ سنتن کي
پڙهائيندا هئا- پوءِ سکمني صاحب جو پاٺ ڪندا هئا- شام
جو رهراس ۽ ڌيان- سمهڻ وقت ڪيرتن سوهيلي جو پاٺ
ڪرڻ وغيره وهنوار ڪندا هئا- پوءِ سوامي جن پنهنجي
اُٿڻ وقت ٿي برهم روپ ٿيا- سنبت وارو ڏينهن هو- ايڪم
تت هئي- آرتوار ڏينهن هو، جڏهن سوامي جن برهم روپ
ٿي ويا- جهاريءَ جا رهندڙ سڀ سنت اچي گڏ ٿيا. سوامي

ٻوءِ داس کي چيائون تہ ڪي ڦل ھتي تہ کڻي آءُ. داس نارنگيون کڻي آيو. سوامي جن جيڪو اھو ھي نارنگيون سڀ گڏجي ڪنا کائيندا ھئا. لوڻ مرچ لڳايو. سيئي سنتن کي ڪاڌو ۽ اسانکي بہ ڏنو. تنھن ناگپوري سنگترا کڻي آيا ھئا. سيئي کي ڏنائون. ھر گروجيءَ ۽ سنت پرمانندجيءَ نہ ورتا. تنھن سوامي جن چيو تہ پرساد ولو، کائو نہ تہ سيان روئندا. ھي پيرا ڇوڙ کائيوءِ ورتائون. ٻوءِ داس کي چيائون تہ سکمي صاحب پڙھ. داس پاٺ ڪيو ۽ سوامي جن ارٿ ڪيو. انس تيندي ھڪ اھو لڳو. اينري پر سريمان مولي جي آيا. مان ھيڪي آسن وڇائي ڏيڻ لڳس. مولي جي آسن بہ پيا ويٺ. تنھن سوامي جن چيو تہ اساڻي وڃڻ ۾ ناڳو (موڪلاڻو) نہ وجھو. جلدي وڃو. ھن داس پاٺ ڪيو. سوامي جن مولي جيءَ کي چيو تہ اج اساڻا وڃڻ ٺڏي وٺ. ھن شرير جو درسن ڪونہ ٿيندءِ. ٻوءِ روئندين. ٻوءِ سيئي مھالمائن کي داس جي پارت ڪيائون، اسڪ اپديش ڏنائون، پيار ڪمائون ۽ چيائون تہ ھاڻي لون تمرت ياترا ڪري ٻوءِ وھندين ۽ ور ڏنائون نہ تون سکي ٿيندين. اسان لنھجو پرم ڪتي لوکي پرھم بوڌ ڪرائي پرھم روپ سڀجي ڪرايو آھي. اھڙا گھڻا وچن چئي ٻوءِ سوامي جن سکمني صاحب جو ارٿ وسنار سان ڪندي وڃي اشبد بون سماپت ڪيون. ايکمھن اشتدي شروع ڪيائون. آن م ود ٻھ مکت پرش جي دشا (حالت) لکيل آھي. پاڻ سوامي جن ود ٻھ مکتيءَ جي جوڻ واري جيءَ شرلي پڙھي.

تسي، ناوڻ ڪيو چرتر.

ياوڻ نہ موکيتي آت سکر پعسيي.

ڏنائيندا وڃون ٿا، ڪوٺي، ڪولٿي. پوءِ سوامي جن ارٿ
ڪندا رهيا، ڪڏهن سنت ايندا ويندا وهندا اٿندا رهيا.
سوامي جن سکمنيءَ جو ارٿ ٻڌائيندا رهيا. تڏهن گروجيءَ
يعني سنت لڇاسنگهه جيءَ چيو ته اڄ ته وڏا ارٿ سڻايو ٿا.
اڳي ته اهڙو ارٿ ڪڏهن ڪونه ٻڌايو اٿو. سوامي جن چيو
ته اڳي ڪو اهڙو اڌڪاري ڪونه مليو سين. گروجيءَ چيو ته
اڄ ٻه ته ڪو اهڙو اڌڪاري ڪونهي. سوامي جن چيو اڄ ته
ٻڌارت اُچلائيندا ٿا وڃون- ڪوٺي ڪٺي - ائين ارٿ ڪندي
ڪندي رات جي ڏهين ٻجي تائين ٻارهن اشٽپدين جو ارٿ
ٿي ويو. پوءِ سوامي جن داس کي چيو ته هاڻي سيني کي
روٽي کارائي اچ ۽ اسانکي ٻه سيگو چانور رڌي کاراءِ. تڏهن
هيءُ داس سيگو چانور ناهڻ لڳو ۽ سيني سنتن روٽي کاڌي-
سيگو چانور ڪٺي تيار ڪري سوامي جن کي کارائڻ آيس تڏهن
سوامي جن آگيا ڪئي ته تون پوڄن ڪاءِ- داس پوڄن ڪري
گرڙي ڪئي ته سوامي جن سڏيو- جلدي آءُ ۽ چيائون ته
اسان وٽ وينو رهه- سڀ سامان ڪٺي وٺو رهه- جيستائين
اسان جو سرير نه ڇٽي تيستائين هتي ئي وينو رهج- اٿاج ته
۽ جيڪي اسين چئون سو ست وچن ڪندو وڃج- ٿا ته
ڪج ۽ اسانجا پهاڙيءَ جا جوشيلا سار روپ وچن آهن ۽
اسانجون ڳالهيون ياد رکج- ترڪ نه ڪج ۽ ترڪيءَ جي
سنگت ٻه نه ڪج- مايڪ وستن کي ٽڙ ڪري سمجهجانءِ-
ڪنهن تي ٻه ويساه نه ڪجانءِ ته هيءُ ڪو مهنجي انت تائين
شيوا ڪندو- برهم پرائڻ چت رکجانءِ- اهڙا اليڪ اُپديش
ڪيائون- پوءِ پين سنتن رئو تي- انهن کي ڌيرج ڏنائون-
پوءِ گروجيءَ کي پنهنجو سچو دائو رڌ راکيو جو ڏنائون-
گروجيءَ جي اکين ۾ پاڻي اچي ويو- هنکي ٻه ڌيرج ڏنائون-

سوي لاڙالا جي اُپديش (٦٥٢)سوامي جن جي موڪلائي

چيو ته ها، ها مان توهان جو ٻچو آهيان. اهڙي ڪان ائين ٻـ
ڏيڻا ٻيا اهڙا چرچا ڪندا رهندا هئا. هڪڙي ڏينهن سوامي
جن جل ٻي رهيا هئا ۽ داس حال ڏسي رهيو هو ته هن ٻچڙو
ڪري چالون لـ ڪالي اسين موري ويندا آهيون. اساڻکالوءَ
لڪو بات رکائيندو لڪو ٻڌارو ڪرائيندو. لڪو چيلو آهي
لڪا چيلي آهي. لون چيلو آهين سو ٻڌو ته ڪوڻ رکين.
تڏهن داس ته سالن جو ٻچو ضروري چيو ته مهاراج! توهين موري
ڏسو ته ٻوءِ ڪٿي لو داس توهانجي ٻلان توهانجي لمس بابت
رکالي ۽ سمشتي (سيمي لاءِ) ٻڌارا ڪرائي. تڏهن چوڻ
لڳا ته هان، لون اساڻو وڏو لالق چيلو ٿي ڏيکاريندين.
الين چٽي ڪمند سان لڳاياڻون. وري ڪلي ڪلي چالون ته
اسين معذهن مولداسن تڏهن لون رولنديون؟ داس چين ته:-

سدت مؤتي ڪيا روليني. جنم اپني ڪرم جاء.

لوهين ٻوهم روپ آهيو، مان ٻچو روتان. تڏهن سوامي جن
ڪلي ڪلي چيو ته چکو هڪ ٻيرو ته رولنديون. تڏهن داس چيو
ته چکو، ڪٿي هڪ ٻيرو رولندس. سو انهن اي لو. الين
والس لبدهي ڪيڻا ساڌو اچي ويا. سيٺي کي هڪتالون
ٻڌائيندا رهيا. آخر شام ٿي. تڏهن شريمان لبدهه سمرجولي جي
۽ شريمان ٻبدهه رامسنگهه جي ڏولي مودان وارا آيا. تڏهن
سوامي ۽ اُليڪي ته ڏاڍا چڱا ٻرسنگ ٻڌايا. ٻوءِ سوامي جن
کي داس چيو ته داس سوامي جن کي سکمي صاحب جو بابت
ٻڌالي لو. داس بابت ٻڌائڻ لڳو لـ سوامي جن ارٿ ڪرڻ
لڳا. هڪ هڪ ٻنگتيءَ جا ته ته ٿي ٿي ارٿ ٻرمائن سان
ٻڌاياڻون. ٻبدهه رامسنگهه جيءَ چين ته اهڙو ارٿ توهان جو
ائين ته ڪڏهن ڪونه ٻڌو اٿون. ٻاڻ ٻرماياڻون ته اڄ ٻڌارت

سوامي جن گهڻو ڏينهن ٻاهر نه ويا. اُتي رهيا ... سوامي جن داس
ڏانهن بار بار نهاريندا رهيا ۽ داس به بار بار سوامي جن ڏانهن
پرڀر سان نهاريندو رهيو. مهاتما سڀ آيا ۽ سوامي جن داس
کي چيو ته سڀني کي ڏنڊوت ڪري آشيرواد وٺ. اهڙي طرح
ٽيهه ڏينهن گذري - دوائون جيڪي ڊاڪٽر ڏيندو هو سي پيئندا
هئا. سنگت جي ڏاڍي ڀير ٿيڻ لڳي - هري دوار ۽ ڪنکل
مان پرڀمي اچڻ لڳا ۽ سڀ سادو لوڪ گهڻا اچڻ لڳا.
پاڻ سوامي جن سڀني جو چڱي طرح ستڪار ڪندا هئا.
اهڙيءَ طرح چئن ڏينهن (چوڏس) گذري ويئي. اماس
ڏينهن ٻئي مڇلي گهڻي سنگت پاڻ سان وٺي آئي ۽ چيائين
ته اڄ هردوار وڃڻ جو سنڪلپ آهي. آگيا وٺڻ آئي آهيان.
سوامي جن چيس ته اڄ نه وڃ. سڀاڻي اسانجو سماڳم ڏسي پوءِ
وڃج. هنجي نيترن ۾ جل اچي ويو. چيائين ته نٿي وڃان.
پاڻ سوامي جن هنکي گهڻا پرسنگ ٻڌائيندا رهيا. پوءِ ٻيا
مهاتمائون ايندا رهيا. سڀني جو ستڪار ڪندا سڀني کي
وهاريندا ويا. داس گهڻي پرارٿنا ڪئي ته توهان گهڻو ڏکايو
آهي، داس تو ڪٿا ڪري، توهين آرام ڪريو. سوامي جن
چيو ته اڄ اسانکي ڪٿا ڪرڻ ڏي، سڀاڻي تون ڪجانءِ.
سڀ پرڀر سان سوامي جن جا پرسنگ ٻڌندا رهيا. جڏهن سڀ
سنگت هلي ويئي، تڏهن سوامي جن چيو ته پيگهه بيتي گهڻا
ڏينهن ٿي ويا آهن. اڄ توري پيگهه گهوٽي پيار. داس آگيا
مڃي گهڻيءَ شرڌا سان پيگهه گهوٽڻ شروع ڪئي ته داس تي
ڏاڍا خوش ٿيا ۽ داس سان ولاس (چرچا) ڪرڻ لڳا.
چيائون ته تون اسانجو ٻچو آهين. داس چيو ته مان ته برهم
آهيان ڪنهنجو ٻچو ڪونه آهيان. تڏهن سوامي جن وڏي لاڏ
سان اُٿي داس کي ڇاتيءَ سان لڳايو ۽ چيائون ٻچو ڪونه آهين.
اسان توکي ٻڙهايو پاليو اسان ئي توکي برهم بڻايو. تڏهن داس

اکيد پاس جمون آشرم ۾ رکيو ويو ۽ توهين ۾ پاس ڪريو.
اکيد پاس رکيو ويو. پاڻ سوامي جن ۾ پاڻين جي جڳهه تي
پاس ڪندا هئا باقي ٻيو پاس ٻيا پاڻي ڪندا هئا. جيو جو
جمون آشرم ۾ جمون مل جي نالي تي پاڻي اسر سنگهه ۽ ماڻي
گنگاد ٻوي پاس ڪراڻي سالماو پيدار و ڪندا هئا. ڪٽ د رشن
ڪي سڏاياڻون. ڀڳت لوڪ ڏ گهڻا ڪنا تيا هئا. پوڄ واري
ڏينهن سوامي جن ۾ ڪلاڪ ڪتا ڪئي. پوءِ پيداري ۾
پنهنجي هٿن سان سڀ شمون ورتايائون. ايڪاد شيءِ ڏينهن
سوامي جن جيو ڏ اسين اڄ ايڪاد شي رکنداسين. هڪ ڀڳت
جيو ڏ ڦل آهار آڻي آڻيندس. چيائون چڱو. اُهي ڏينهن ۾
هر روز والگر صبوح جو گهمڻ ويا. جيائون ڏ اڄ ڏ پيٽ تي
نئي سگهيو. شايد بخار ٿيندو. داس جن ڏ اکيد پاس ۾ توهان
زياده تڪليف ڪئي هئي. تڪ جي ڪري بخار ٿيو هوندو.
ٻرابر بخار ٿيو. شام جو ٻريمي ڦل آهار ڪٽي آيو. سوامي جن
چيو ڏ بلڪل ڏ کائيو. گهڻي زور لڳائڻ ڪري هٿ سان
جهي داس ڪي آگيا ڪيائون ڏ لون کاءِ. داس ڪجهه کاڌو،
ڪجهه ورهائي ڏنو. ٻارس ڏينهن ۾ سوامي جن کي بخار جو
زور رهيو. ڊاڪٽر آيو. دوائون ڏنائين. تيرس ڏينهن
سوامي جن جڳا ڀلا ٿيا. اشنان ڪري سڳو چانور کاڌائون ۽
کير پيتائون. سنگت گهڻي آئي ويئي پئي. سيني جو سنڪار
ڪيائون ۽ مون کان ۾ سيني جو سنڪار ڪرايائون پئي.
جڏهن سڄي سنگت هلي ويئي، ايڪالت جو موقعو ڏٺائون
تڏهن هن داس ڏاڍهن پنهنجي گهڻي ٻولي جي لفظن سان
لهار پائون ۽ ويچهو وهاري گهڻن قسمن جا سَد اپديش ڪيائون
۽ چيائون ڏ هاڻي اسانجو سرير ڏ رهندو. ٻن ٽن ڏينهن جي
اندر چالاڻو ٿيندو. لون تڪڙو ٿيءِ. گهڻن قسمن جون سکيائون
ڏنائون. اُن وقت هن داس جي اکين ۾ جل اچي ويو. ٻر

راجڪمار چيو ته اِهي اکيون آهن. انهن جا به پاسا اچا آهن، وچير ڪاريون تين ٽيون. بدا پيرن جي بري هليون وڃن ٽيون. سيڪوئي اکين سان ئي ڏسڻ چاهي ٿو. اندو تيڻ کو به نٿو چاهي.

راجا چيو ته اِهي ميگهه (بادل) آهن. اُهي به اڇا تين ٿا. پر وسڻ وارا ڪارا تين ٿا. بدا پيرن جي هلن ٿا. جو ڪوئي برش ڪڇ به نه چاهيندو هجي سو برڪا ضرور چاهي ٿو.

سنتن چيو ته اِهو من آهي. سٺو گڻ جو ڪارج آهي. اِنهي ڪري اڇو آهي. جنم جنم جي مٽل لڳي اٿس. تنهنڪري ڪارو به آهي. پيرن ڪانسواءِ گهڻو دور نڪري ٿو وڃي. جو برهم ويتا ڪڇ به نه چاهي، اُهو به جگياسوءَ کي چوي ٿو ته پنهنجو من موڪي ڏي.

وڪتا پر چار دوش تين ٿا. (۱) هڪ نڳڻ جي اِڇا ۽ (۲) پرمر، يعني جا ڳالهه شش کي چوڻي هجي تنهنبر ڀرپائين پنهنجو شڪ هئڻ. (۳) پرماد (پولائو). (۴) ساڌن پر چتر نه هئڻ. اهڙيءَ طرح شش پر چار دوش آهن. (۱) اشرڌا (۲) بڌيءَ جي مندتا يعني گهٽتائي (۳) وشين پر آسڪتي يعني موه (۴) درآ گره يعني ڪترڪ ۽ هٺ. اِنهن ڪانسواءِ جڏهن گرو ۽ شش تين تڏهن شبد بوڌ يعني ڳالهه جو سمجهڻ ٿئي ٿو. اُن جي تکي جگياسا (اِڇا) به ڪارڻ آهي. اُتم اڌڪاريءَ کي هڪڙو وچن ئي بوڌ ڪرڻو ۽ مدد کي انيڪ پيرا سمجهائڻ ڪاپوءِ بوڌ ٿئي ٿو.

سنبت ۱۹۷۹ پرپائي جگديس سنگهه ۽ ايشور سنگهه اچي چيو ته اسان توهانجي نيترن جي چڱي پلي تيڻ لاءِ اکنڊ پاٺ رکائڻ جي سُکا ڪئي هئي. توهانجا نيتر چڱا پلا ٿيا آهن.

بدزيبا مڙا تي ٻيا آهن. نارد جيءَ چيو ته هي ۽ ڪير آهن؟ بگلا آهن ڪي هنس آهن. هنس جن جا ته مانسرووَر تي هجن ها. شڪل ته هنسن جهڙي اٿن، پر معلوم بگلا ٿيا ٿين. تڏهن هنسن نمسڪار ڪري نارد جيءَ کي چيو ته مهاراج! اسين هنس آهيون، پر مانسرووَر سان وروڌ ٿي ويو اٿئون. انهي ڪري هتي ٿيا آهيون. تڏهن نارد جيءَ چيو ته توهين وڏا مورک آهيو. جنهنجو کاڌو پيتو، تنهن سان وروڌ ٿا ڪريو. توهين بي شڪرا آهيو، چڱو نٿا ڪريو. انهي ڪري توهانجي سوڀيا ۽ جس ڪونهي. اهڙي قسم جا ٻيا به گهڻئي وچن چيائين. تڏهن هنسن چيو ته مهاراج! توهين جئن چئو ٿئو اسين ڪرڻ لاءِ تيار آهيون. پوءِ نارد جيءَ ٻنهي کي ڪمو ڪري انهن جو پرچاءُ ڪرايو.

هر ڪو ڀڳتي ٻڌيءَ انوسار سيکين سلوڪي جو جدا جدا ارٿ ڪندو آهي. جئن هيٺين دوهري جو جدا جدا ارٿ آهي:- دوهرا:-

پک وِن ڪَمدا آپِ ڪري - مُک سياهي تن سُچيت
جو ڪداچت مانگي لهين - سو مانگي ڪر هيت.

ارٿ:- راجا جي وزير جو ته اهو خط آهي، جو جو ڪاغذ اڇو آهي، اکر ڪارا آهن، پرن ڪالسواءِ جلدي ٻوڙي ٿو. جو ڪم پرش ڪڏهن به گهري اهو به خط گهريٿو. ته توهين خط ضرور موڪليندا ڪريو.

وزير جي پٽ جو ته اهي جوپر جا دارا آهن، جو جو اهي به اڇا ٿين ٿا ۽ انهن ۾ انگ ڪارا ٿين ٿا. پرن ڪالسواءِ جلن ٿا. ٻئي بار هن جولٿا. جو راجا لوڪ ڪڏهن به اٿا گهرن، سو حواري اهو به گهرن ٿا.

پرمال:- ڪسي وا سگر ليکا وي ڪم نه ڪرد-
ڪجا شود ڪم ها ليکا مرد.

ارٿ:- ڪتي جي شيوا ڪتي هوڻي پرميسر گرنٿو ڪري.
پوءِ مهاتما جنن جي شيوا ڪتي هوڻي ڪٿي گر ڪري
سگهجي ٿو؟

پرڀاڪار بمسبت ڪٿا:- هڪ دفعي برهماجيءَ وٽ
نارد جي ويو. برهماجيءَ چيس ته ڪن ٻن جو پاڻ ۾ ورونڌ لاهڻ
جهڙو پرڀاڪار ڪوٺجي. اڄ ڪلهه مانسرور ۽ هنسن جو پاڻ ۾
ورونڌ آهي. اوهانجو ٽون هڪ ٻئي ۾ پرچاءُ ڪري آءُ.
مانسرور تي ويو. ڏسي ته اُتي هڪڙو به هنس ڪونهي.
تڏهن چيائين ته هتي مانسرور هوندو هو، ڏسڻ ۾ نٿو اچي.
تڏهن مانسرور ڄاتو ته نارد جي آيو آهي. ديوتا سروپ ۾
نارد جيءَ جي سامهون آيو ۽ چيائين ته مان مانسرور (تلاءُ)
آهيان. توهان مونکي سڃاتو نه ڇا؟ نارد جيءَ چيو ته هنس
ڪٿي آهن؟ مانسرور اهوئي آهي، جتي هنس رهن ٿا.
مانسرور چيو ته مونجو ۽ هنسن جو ورونڌ ٿي پيو آهي.
هنس ناراض ٿي ٻين ننڍن تلاون تي ويا هليا آهن. تڏهن
نارد جيءَ مانسرور کي چيو ته تون مورک آهين ڇو جو جنهن
رهڻ ڪري تنهنجو نالو مانسرور پيو ۽ جنهن هئڻ ڪري
تنهنجو نالو مانسرور پيو ۽ جنهن هئڻ ڪري تنهنجي جڳت
۾ سوڀيا آهي، تن سان تو ورونڌ ڪيو آهي. هاڻي توکي
مانسرور ڪير چوندو. تنهنجي ڪهڙي سوڀيا آهي؟ تڏهن
مانسرور هٿ جوڙي چيو ته توهين هنسڪي وٺي اچو مان
کائن معافي وٺندس. پوءِ ڀڳوان نارد جي هنسن وٽ ويو.
ڏٺائين ته ننڍن ننڍن تلاون تي هنس ويٺا آهن. مڇي ۽
ڪڪري کائي رهيا آهن. ڏور ٻنڪن ۾ لڳي رهي اٿن.

ڪرپا سان. ڀڳوان مهيشي گهر ويٺو آهي، هلي درشن ڪريو.
لسوي ڳوٺ ۾ آيو. سيني مائيهن چيس ته هن اسالڪي ڀڳوان
جو درشن ڪرايو آهي. يوءِ سندس گهر ويو. ڀڳوان جو
درشن ڪيائين. ڀڳوان چيس ته هن تي مهيشي ڪرپا ٿي
آهي. لسويءَ سمجهيو ته لنڪ ٻرمسر جي ڪرپا وڏو
ڏرم آهي.

اهيءَ طرح ستت شوا بابت هيٺين ڪٿا آهي:-

ڪٿا:- هڪڙو وٺش جو پٽ ستتن جي شوا لاءِ ويو پئي.
رستي ۾ هڪڙو شاهوڪار گڏيس. تنهن پڇيس ته ڪٿان
ڪيڏانهن ٿو وڃين. جوابئين ته ستتن ۾. جوابديس ته ستتن کان
پڇجانءِ ته مان هڪڙو مڪان ٿو ٺهرايان ۾ هر گهڙيءَ ڍهو ٿو
پوي. جو ٿو ائين ٿئي. ديا ڪريو ته اهو مهيجو مڪان
ارو گهڻ ٺهي پوي. جوڪري وڃي ستتن کان پڇيو. ستتن
جوس ته سيٺ کي چئجانءِ ته تنهنجي گهر پٺيان ورهين
جي ڪنواري ڪنيا ويٺي آهي. تو اڃان تائين انجي شادي
نه ڪرائي آهي. توکي ڪوڙ ور پسند ٿئو اچي. اها ڪنيا
جڏهن مڪان جي هيمان لنگهي ٿي ته ڏسي دک پوي ٿو آهه
ٿي ڪڍي تڏهن هيءَ مڪان ڪري پوي ٿو. جڏهن تون
هنجي شادي ڪندين، ڪنيا خوش ٿيندي، تڏهن مڪان
ٺهي تيار ٿيندو. سيٺ ائين ڪيو.

ستتن جي شوا نه پري ٿي، پر ڪتيءَ جي شوا ڪئي
هوئي لسقل ٿي وڃي. ڪٿن بصره شهر جي رهڻ واري
سمي رابع مڪي وڃڻ وقت وياٻل ڪتيءَ جي رستي ۾ شوا
ڪئي نه سٺ ڪوه اوري ٿي مڪي اچي ديدار ڏاس.

پرمان:- دوها- سرڪي سوپا دور ڪر چيٽو آتم رام-
ساڌ ڪوس مڪا ملا ديکر ديا ڪي ڪام.

ڏم کيهن مهاتما وٽ ويو، ڏنڊوت ڪيائين ۽ چرن ڌوڙي مستڪ تي لڳايائين. پرماڻ:-

سنت ڪي ڌور مِتي آکهه ڪوٽ

سنت پرساد جنم مرڻ تي ڇوٽ.

[گؤڙي م: ٥ صفحه ١٨٨

سنت هڪي گنگا جل ڏنو. سڀ پاپ ڇڏائي نام اُپديش ڪيائونس ۽ چيائونس ته اُن جل ڇڏي ايڪانت ۾ وڃي ساندهه وڏي آواز سان ڀڳوان کي پڪاڙي ياد ڪر. اُهو مهاپاپي جو ڏينهن ۾ گهڻا پيرا ڪائيندو هو ۽ اُڪيه بکين ڪندو هو، اُهو ڀڳوان کي ياد ڪري رهيو آهي. تڏهن ڀڳوان خوش ٿي ظاهر ٿيو ۽ چيائينس ته، مان توتي ٻرسن ٿيو آهيان منهنجي ڪرپا سان تون مهاڌرمي بڻجي ويو آهين، ڇو جو مون گيتا ۾ لکيو آهي ته جيڪو مهاپاپي به هجي پر منهنجو اننيه سمرڻ ڪري ته اُنکي ساڌو سمجهڻو بوندو. هن ڀڳوان کي ٻرار ٿدا سان چيو ته سائين منهنجي شهر ۾ هلو- سيني کي درشن ڏيو. تڏهن ڀڳوان شهر ۾ آيو. سيني کي درشن ڏيئي چيائين ته اڄ کان هيءُ مهاڌرمي آهي. رات جو ڀڳوان کي گهر ۾ ٽڪايائين ۽ جاڳرتو ڪيائين ۽ هڪ چتو تي پريم سان شيوا ڪندو رهيو.

هوڏانهن تپسيءَ ڀڳوان کي ياد ڪيو ته مهاراج! سڀ ڪان وڏو پاپي ته ڏنم، هاڻي ڌرمي به ڏسڻو آهي تڏهن ڀڳوان چيس انهيءَ طرح سوير صبوح جو ڳوٺ ۾ وڃج. جو سڀ کان پهرين ماڻهو گڏجيئي، اُهوئي سڀ کان وڏو ڌرمي سمجهج. تپسيءَ ائين ڪيو. سامهون سانگيو هري چندر گڏيس. چيائين ته اهو ساڳيو ڪالهه مهاپاپي ۽ اڄ وري مهاڌرمي- هري چندر کان پڇيائين ته انهيءَ جو سبب؟ هن چيس، توهانجي

نمازِ قبول نيست. آکر بيازاري.

ارٿ:- هزار هزارين وُترائي ۾ آهن ۽ هزار هزارين سنتوکه ۾ آهن ۽ هزار هزارين رات جي جاڳڻ ۾ آهن. سي سڀ کٽي هجن ۽ هڪ پهري نماز پڙهڻ وقت هزار پهرا سجدو ڪرين ته به پرميسر جي در لئي قبول نه آهن، جيڪڏهن ٻئي کي ڏکوئيندو هجين.

ڪٿا:- هڪڙو مهاتما هن ۾ ڏاڍي تپسيا ڪندو هو. ونس هڪڙو سو مهاتما آيو. ٻاهر سنت سنگ ڪندا هئا. ٻئي مهاتما جيو ته پرميسر جي ڪرپا سيئي ڌرمن ۾ سرشٽ ڌرم آهي. تپسيءَ کي سنسو ٿي پيو. ايشور جو آواز ٿي ڪيائين. ڀڳوان درشن ڏنس ۽ چيائينس ته منهنجي ڪرپائي اُتم ڌرم آهي. تپسيءَ چيو ته مان ڏسڻ ٿو چاهيان ته سڀ کان وڏو پاپي ۽ سڀ کان وڏو پنيوان ڪير آهي. ڀڳوان چيس ته سڀان صبوح هو ڳوٺ ۾ وڃج. هو لوڪ پهريائين گڏجي اُنکي وڏيڪ پاپي سمجهج. تپسي صبوح جو ڳوٺ جي طرف ويو. رستي ۾ هڪڙو سفيد پوش مالها، تلڪ لڳايل گڏيس. سندس نالو پڇيائين. هن پنهنجو نالو هري چندر ٻڌايو ۽ چيائين ته مان سڀ کان زياده پاپي آهيان. پر تپسيءَ کي شڪ ٿيو. ڳوٺ مان وڃي پڇيائين. سڀني چيو ته هو مهاپاپي آهي. تپسي هن جي گهر ويو. هن جي استريءَ کان پڇيائين ته سچ چئه، تنهنجو پتي ڪيئن آهي. هن چيو ته مهاراج تپسي جي! مان پتيءَ جي نندا نٿي ڪري سگهان، پر توهان سچ ٿا پڇو ته هن وقت هو مهاپاپي آهي. ايشور ڪرپا ڪندو ته ڌرمي ٿي پوندو. اڳهاڙو جڏهن هري چندر تپسيءَ کي چيو هو ته مان مهاپاپي آهيان ته ان وقت تپسيءَ اُن لئي ڌڪار ڪيو هو ۽ چيو هئائينس ته تون پرميسر جو سمرڻ ڪيو ڪرين ته ايشور تو لئي ڪرپا ڪري. تڏهن هن جي من ۾ ڏاڍو پڇتاءُ ٿيو. هو اُنهي

 پرميسر جي گهر ۾ لياءِ
ڪئي - پوءِ اتي پلنگ اچي پيٺي. ست اُي مري ويا- مائيءَ
جون ست اُي لڪون وڏ واٽون تي پيئون- اهي مائيءَ کي جليل
چڪيا والگر جلائيندا يون رهيون. مائيءَ ڏاڍو ڏک پاتو- تڏهين
اڻهي مولي مهاتما وري ڳالهايو، چيائين ته رام جي گهر نياءَ
ته آهي، پر دير سان ٿو ٿئي-
هڪڙي مسلمان فقير پنهنجي شاگرد کي چيو ته :- پرماڻ-
جو ڏنا پرپان ڏي ڪٿيا اٿر له ڏاهي ڪهي ڏا.
[سلوڪ فريد صفحه ١٣٩٥

آه ظالم غريب نه ستا- غريب رو ديئنگا
سڏيدگا اُسڪا مالڪ- تجهي جڙسين کوهه ديئنگا.

ساڳئي فقير شاگرد کي چيو ته جيڪڏهن ڪنهن جو چت
دکائي تون موت ويندين ته مان توکي ڪڏهن به معاف
نه ڪندس. ٻيا پاپ ڪري ايندين ته معاف ڪندوسانءِ.
پرشن :- ڪهڙا ڪهڙا پاپ معاف ڪندا؟

اُتر :- مئي بخور مصاحب سوز. آتش اندر ڪعبه کن
ساکن بت خانه باش- مردم آزاري مکن.

ارٿ :- شراب پيڻ پاپ آهي. قران ساڙڻ ۽ مڪي کي
باه ڏيڻ، اهي مهاپاپ آهن ۽ هندن جي مندر ۾ وڃي رهڻ
مهاپاپ آهي- اهي پاپ مان معاف ڪري ڇڏيندس، پر
جيڪڏهن ڪنهنجي دل دکائيندءِ ته مان معاف نه ڪندس-

پرماڻ :- هزار گنج عقوا- هزار گنج قناعت
هزار گنج شب بيداري- هزار سجدا هر سجداري.

راجا- پرلوڪ جي ڳالها ٻي.
مورک- مونکي ڪڏهن ايندا.
راجا- مونکي ڪونه ايندس.
مورک- ڪيترا ڪوهه دور وڃڻو اٿو.
راجا- ”جهه مارگ ڪي گمي جاءِ نه ڪوسا“
مورک- پلا، توهان سان ڪير هلندو. ڪيترين راڻيون ڪيترا راڄڪمار، ڪيترا خزانا ڪيترين موهون وغيره.
راجا- ڪوئي نه نه، اڪيلو ويندس. ساٿ ڪوئي ونلي وڃي نٿو سگهان. خزانو به ساٿ سان ڪونه ڪڻي ويندس.
مورک- کان، پان، پکوان ساٿ سان ڪڻي ويندا.
راجا- ڪجهه نه. اڪيلو، اگهاڙي پيرين ويندس.
مورک- توهين وڏا مورک آهيو. ڪم نه پيم دان ڪونه ڪيو. هن دنيا ۾ ڪوئي بس ڪونه ڪمايو. هن لٺ جا توهين لائق آهيو.
اُوڙهن براڻن ۾ سري وياس جيءَ سار ڳالهيون به لکيون آهن. پراپڪار ڪرڻ وڏو پم آهي ۽ ٻئي کي دکائڻ وڏو پاپ آهي.
ڪٿا ــ هڪڙي سيٺياڻيءَ کي اولاد ڪونه هو. اولاد واسطي گهڻائي جتن ڪيائين. سنتن کي ڏان و تنگ ڪيائين. پڇن ۾ وهڻ ڪاڻ ڏيندي هئي. آخر ڪاوڙجي هڪ سنت چيس ته ڪيترا غريبن جا گهر ساڙيندئين اولڙا پٽ لبندءِ. مائي هئي مورک هن ڳالهه جو پاو نه سمجهيو. غريبن جا سنت گهر ساڙي ڇڏيائين. سنت پٽ جاوس. اُلي هڪڙو مولي مهاتما رهندو هو، سو ڳالهائي ويٺو، نه رام جي گهر نه لياءِ ڪوئي. ڇڏهن ڪم وقت ۾ ڇوڪرا وڏا ٿيا نه ستن ئي شادي

شينهن جي ڳالهه ٻڌي گڏهه کي ڌيرج آيو ۽ چيائينس ته مان هڪ ڀيرو ٻهنجي ڳاٻيءَ کي ڏارائي تي اچان- ڏارائي آئي- شينهن هن جو سچ ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ اُنکي ڇڏي ڏنائين-

اِنهن وچنن ۾ پاپ پنج جو ويچار آهي- پنج پاپ ٻن ٻن قسمن جا آهن- پرميسر جو سمرڻ ڪرڻ پورن پنج آهي يعني رپئي جو رپيو- پر اُپڪار ڪرڻ اڌ پنج آهي يعني اُٺ آنا، باقي دان ۽ پنج، يگيه، وغيره چو آني پياني، آنڪ، ٽڪي، پيسي برابر آهن- اهڙيءَ طرح پاپ به آهن- پرميسر کان بي مک ٿيڻ پورڻ پاپ آهي- ٻئي کي دک ڏيڻ اڌ پاپ آهي- باقي جيڪي پاپ آهن سي چو آني، دو آني وغيره جي برابر آهن-

ڪٿا- هڪڙو راجا هو، جو نام کان بي مک هو- سندس راڻي ڀڳتڻ هئي- راجا کي گهڙيءَ گهڙيءَ نام جپڻ لاءِ چوندي هئي- پر راجا اُن طرف نه لڳندو هو- آخر راڻي ڪاوڙجي چيس ته توهين ڏاڍا مورک آهيو، ڇو جو نام نٿا جپيو- راجا ويچاريو ته مونکي مورک چيائين، اِنهي جو سبب ضرور هوندو- مون ۾ مورکتا ڪهڙي آهي- پنهنجي ملڪ جا مورک ڪٺا ڪيائين -طرحن طرحن جا مورک آيا- انهن سڀني هڪڙو وڏو مورک يا ڏاهري هو- ان جي هٿ ۾ هڪ لڪڙيءَ جي لٺ ڏنائين ۽ چيائينس ته جو توکان وڏو مورک هجي، انجي هٿ ۾ هيءَ لٺ ڏج-

راجا بيمار ٿي پيو- وزيرن کي چيائين ته هن لٺ واري کي سڏيو- هو آيو- راجا هنکي چيو ته مان هاڻي جلدي وڃان ٿو- تون پاڻ کان ڪو وڏو مورک وٺي آءُ- اُن مورک چيو:-

مورک- توهين ڪيڏانهن ٿا وڃو-

ڪئين اٿر- اهڙيءَ طرح وشنمر جي ٻڌڪيا ڪري اهو مهاتما موني وشڪمش آيو- سيني کي سچو حال ٻڌايائين ته نڪ وشنمر سيني کي ٻالي ٿو-

هڪ جهنگل ۾ هڪ شير رهندو هو، جو اڳئين جنم ۾ لسٽي هو- ڪنهن مهاتما جي سراپ ڪري شير ٿيو هو- پر اڳئين جنم جي ياد گري هيس- اهي ڪري ڏاڍو پڇتائيندو هو- ۽ هن جوليءَ ۾ نه تسنيا ڪندو هو- يعني ٽئين ٽئين ڏينهن سندس آشرم ۾ جيڪو جانور اچي ويندو هو تنهنکي کائيندو هو- اهي ليمر الوسار ٽئين ڏينهن هڪ ڳانءِ هن جي آشرم لي اچي ويئي- تنهنکي ماريائين ٿي ته ان جيس ته موکلي نه مار- منهنجي اڄ ڏينهن جي هڪڙي ڳابي آهي الڪي ڪير پاليندو- شير جيس ته پالڻ وارو پرميسر آهي- اون ڳابيءَ جو خيال ڇڏي ڏي- ڳئوءَ جيس ته ڪو درشناب ٻڌائير جنهڪري موڪلي ڪ ٿئي- تڏهن شير ٻڌايس ته:-

ڪٿا:— هڪڙو سوداگر استريءَ سوڌو جهاز ۾ چڙهي ولايت ويو- موٽندي هڪڪي پٽ ڄائو- اهي ڏينهن طوفان اچي لڳو- جهاز ٽڪرا ٽڪرا ٿي پيو- هڪڙي ٽڪر تي ماءُ ۽ لئون جاول پٽ رهجي ويا- پوءِ ماءُ نه ٻڏي ويئي- اڪيلو پٽ بچيو- او بدهنجي پير جو آڱوٺو چوسڻ لڳو- لڙهندو وڃي ڪناري سان لڳو- آلي هڪ راجا جو محلات هو- متان ماريءَ ۾ راڻيءَ ڏٺو- نوڪرن د ڏاران ٻالڪ ڪهرايائين- پٽ ڪري پالپائيس- جڏهن وڏو ٿيو تڏهن پاڙهي منگايائينس- سندس واسطي محلات ٺهرايائين- شادي ٿيڻ ۾ اُٺ ڏينهن رهيا هئا- اهو ٻالڪ پنهنجو نئون محلات ڏسڻ ويو ته متان ڪري مري ويو-

آهي ته وشنمبر پرماتما سڀني کي پالي ٿو. پر اسين پنهنجو پاڻ
بکيا مڱڻ ڪاڻ ٿا. پنهنجو اُدم پاڻ ڪريون ٿا. ڪيئن خبر
پوي ته وشنمبر سڀ کي پالي ٿو. اِنهيءَ ڳالهه جي پرکيا
ڪرڻ گهرجي - اِنهيءَ لاءِ مان سياڻي هڪ اڪيلي بن ۾ هليو
ويندس ۽ ٽن ڏينهن تائين ڪجهه کائڻ پيئڻ جو اُدم ڪونه
ڪندس - پاڻي به پاڻوت نه رکندس، جيڪڏهن ڪو آڻيندو
ته ڪين کائيندس ۽ نه ڳالهائيندس - جيڪڏهن ڪو وات ۾
اچي وجهندو ته ڏند بند رکندس - جيڪڏهن ڪو ڏند پٽي
وات ۾ وجهندو تڏهن پڪ ٿيندي ته وشنمبر سڀني کي پالي
ٿو. ائين چئي، ٽاٽون نالي لڳ وڃ گهور بن ۾ هليو ويو.
ڏاڍو ڀيانڪ جهنگل هو. اتي هڪ بانس جو گهاٽو وڻ هو. ان
جي هيٺان ڇڳهه ڪوٽي ويٺو. ٽي ڏينهن ويٺو هو. ڪو ڪونه
آيو. چوٿين ڏينهن گرام جي چودريءَ جي ڳانءِ گم ٿي ويئي -
هن شستر ڏيئي پنهنجا گهڻا آدمي ڳئونءَ جي ڳولڻ لاءِ جهنگل
۾ موڪليا. اُها ڳئو ڳاڙهي رنگ جي هئي. غفا وڃ اچي
ڳاڙها ڪپڙا ڏسي شڪ پيو ۽ الد رويا، ته مهاتما ويٺل ڏٺائون
تڏهن ڏاڍو خوش ٿيا. خوشيءَ ۾ ڪي آدمي اُتي ويٺا،
ڪي گرام ۾ ڊوڙي ويا ۽ وڃي ٻڌائون ته هڪڙو مهاتما پنج
سو ورهين ڪان ويٺل ڏٺو اٿئون - هلو هلي درشن ڪريو. اِها
ڳالهه ٻڌي سڀني کي خوشي ٿي. سڀ درشن ڪرڻ واسطي
ڊوڙيا - ڪنهن کير، ڪنهن ڏڌ، ڪنهن پوڄن ڪنيا. سڀ
اتي پهتا - هڪدم صفائي ڪري مٿدان بڻائي ڪپڙا وڇائي
ڪجهه ۾ ويٺي مهاتما کي ڪٽي ٻاهر آيا. مالشون ڪيائون -
وات ۾ کائڻ پيئڻ جون شيون وجهڻ لڳس، پر مهاتما ڏند
بند ڪري ڇڏيا. انهن سرائي وجهي وات کولي وات ۾ کير
وغيره ڇڇڙ سان وڌس تڏهن مهاتما کلي ڏنو ۽ چيائين ته
مان ته هتي ٽن ڏينهن کان ويٺو آهيان. وشنمبر جي پرکيا

پروڏا ته هڪدم حل صاف ٿي ويو. راجا ڪان آد ولي
سيمي پيڪڙ جي پوجا ڪئي ۽ گهڻا پدارٿ هنڪي پيٽا ڏنائون
۽ هٿ جوڙي جيالوس ته پيو هڪي آگيا ڪريو. پيڪڙ
چيس ته مچيندا؟ راجا چيس: ته جوڻ مچيندا آهن. اهڙيءَ طرح
ٿي پيرا برلگيا ڪرائي چيائين ته ڪانسن جي جڪما ناهي مونکي
پاڻ ڏيڻي جڏ بو. راجا ڪارڻ پڇيو، پر هن نه ٻڌايو. آخر
جڏهن گهڻو هٺ ڪيائون تڏهن چيائين ته منهنجي گهر وٽ
لوهاڻي وڃڻ ڪري منهنجي پٽيءَ کي شڪ ٿي پيو آهي
ته منهنجي جوڻ ڪري لوهڻ هٿي وينا هنا. اُن ڪري
راڄ تي مونکي آگيا ڪيائين ته وڃي هنن جو جل صفا ڪر.
اُنس ڪمن جهانين ته حل صفا ڪري اچ ۽ سندن آگيا ڪالسواءِ
مان مونکي وڃي ٿي سگهان، پيءَ جاءِ تي نه رهي ٿي سگهان
اهوءَ ڪري حلي مرڻ پوڳه آهي. راجا سندس اشارو
سمجهي اُن پيڪڙءَ کي وڃڻ ڏنو. تڏهن هن جو ته مان
لولي خوش آهيان لوڻ گهر حل تڏهن آگيا مچي گهر وٺي.
هٺ استري پٽيءَ جي آگيا مچي ٿي، تن ايشور جي آگيا
محڙ وارا ايشور جي اگهان سچارلين ٿا ۽ هنن جا ڪوڙ جا
پردا ٿئي وڃن ٿا.

اِهڻ وچڻ جي ڪري پرتيت ٿئي ٿي ته وشمر ٿي
سب کي پالي ٿو. پر جو جوڻ ٿو ته مان پنهنجي اُدم سان
پنهنجو ۽ پنهنجي ڪٽنب جو پالڻ ڪريان ٿو. اِهڻ ٻنهي ۾
سچي ڳالهه ڪهڙي آهي؟

اُتر:- رڪبڪش جهازيءَ ۾ پرڏاهه ورڪ مهاتمائون اُن
وقت رهندا هئا. هڪڙي ڏينهن سڀ گڏجي وچار ڪرڻ
لڳا ۽ چيائون ته سڀئي پنهنجي پنهنجي هٿ جي ڌشا ٻڌايو.
اُنهن مان هڪڙو پدو مهاتما ڍ پالسنگهه ناليءَ جو ڀاڱو ته لڪل

آهي ته وشنمبر پرماتما سڀني کي پالي ٿو. پر اسين پنهنجو پاڻ
بکيا منگي کائون ٿا. پنهنجو اُدم پاڻ ڪريون ٿا. ڪيئن خبر
پوي ته وشنمبر سڀ کي پالي ٿو- اِنهيءَ ڳالهه جي پرڪيا
ڪرڻ گهرجي - اِنهي لاءِ مان سياڻي هڪ اڪيلي بن ۾ هليو
ويندس ۽ تن ڏينهن تائين ڪجهه کائڻ پيئڻ جو اُدم ڪونه
ڪندس - پاڻي به پاڻوت نه رکندس. جيڪڏهن ڪو آڻيندو
ته ڪين کائيندس ۽ نه ڳالهائيندس - جيڪڏهن ڪو وات ۾
اچي وجهندم ته ڏند بند رکندس - جيڪڏهن ڪو ڏند پٽي
وات ۾ وجهندم تڏهن پڪ ٿيندي ته وشنمبر سڀني کي پالي
ٿو- ائين چئي، ٽاڻون نالي نگر وٽ گهور بن ۾ هليو ويو-
ڏاڍو پيانڪ جهنگل هو- اتي هڪ بانس جو گهاٽو وڻ هو- ان
جي هيٺان جڳهه ڪوٺي ويٺو- ٽي ڏينهن ويٺو هو- ڪو ڪونه
آيو- چوٿين ڏينهن گرام جي چودريءَ جي گانءِ گم ٿي ويئي -
هن شستر ڏيئي پنهنجا گهڻا آدمي گئوءَ جي ڳولڻ لاءِ جهنگل
۾ موڪليا. اُها گئو ڳاڙهي رنگ جي هئي. غفا وٽ اچي
ڳاڙها ڪپڙا ڏسي شڪ پئي ۽ اندر ويا، ته مهاتما ويٺل ڏٺائون
تڏهن ڏاڍو خوش ٿيا. خوشيءَ ۾ ڪي آدمي اُتي ويٺا،
ڪي گرام ۾ ڊوڙي ويا ۽ وڃي چيائون ته هڪڙو مهاتما پنج
سو ورهين کان ويٺل ڏٺو اٿئون - هلو هلي درشن ڪريو- اِها
ڳالهه ٻڌي سڀني کي خوشي ٿي. سڀ درشن ڪرڻ واسطي
ڊوڙيا - ڪنهن کير، ڪنهن ڏڌ، ڪنهن پوڄن ڪنيا. سڀ
اتي پهتا - هڪدم صفائي ڪري ميدان بڻائي ڪپڙا وڇائي
ڪجهه ۾ ويرهي مهاتما کي ڪڍي ٻاهر آيا. مالشون ڪيائون -
وات ۾ کائڻ پيئڻ جون شيون وجهڻ لڳس، پر مهاتما ڏند
بند ڪري ڇڏيا. انهن سرائي وجهي وات کولي وات ۾ کير
وغيره ڇڇن سان وڌس تڏهن مهاتما کلي ڏنو ۽ چيائين ته
مان ته هتي ٽن ڏينهن کان ويٺو آهيان. وشنمبر جي پرڪيا

پروڙيا ته هڪدم جل صاف ٿي ويو. راجا ڪان آڏ وٺي
سينئي ٻيگڻ جي پوڄا ڪئي ۽ گهڻا پدارٿ هنڪي ڀيٽا ڏناءون
۽ هٿ جوڙي حبائولس ته ٻيو جيڪي آگيا ڪريو. ٻيگڻ
چيس ته سمجهندا؟ راجا حسن! ته چوڻ سمجهنداسين. اهڙيءَ طرح
ٽي پيرا ٻرلگيا ڪرائي چيائين ته ڪالهن جي حڪيا لاهي موڪي
باه ڏيئي ڇڏيو. راجا ڪارڻ پڇيو، پر هن نه ٻڌايو. آخر
جڏهن گهڻو هٿ ڪيائون تڏهن چيائين ته منهنجي گهر وٽ
لوهاڙي وهڻ ڪري منهنجي ٻچيءَ کي ڌڪ ٿي پيو آهي
ته منهنجي جوڙ ڪري لوهين هڻي ويا هئا. اُن ڪري
راڄ ٿي موالڪي آگيا ڪيائين ته وڃي هن جو جل صفا ڪر.
اُنن ڪين چيائين ته حل صفا ڪري اچ ۽ سيدن آگيا ڪالسواءِ
مان موٽي وڃي لئي سگهان ۽ ٻيءَ جاءِ ٿي ته وڃي لئي سگهان
اهوءَ ڪري حلي مرڻ پوڳي آهي. راجا سيدس اشارو
سمجهي اُن ٻيگيءَ کي وڃي ملايو. اڏهن هن چيو ته مان
ٽولي خوش آهيان توهان گهر هل لڏهن آگيا ملي گهر ويئي.
جڏن اسٽري ٻنيءَ جي آگيا ملي ٿي، تڏن ايشور جي آگيا
ملڻ وارا ايشور جي اڳيان سچا رکن ٿا ۽ هن جا ڪوڙ جا
پردا ٽٽي وڃن ٿا.

اُهن وجن جي ڪري پرلبت ٽٽي ٿي ته وسمرتي
سب کي پالي ٿو. پر جيو چوي ٿو ته مان بدهجي آدم سان
بدهجو ۽ بدهجي ڪٽنب جو پالڻ ڪرياٿو. اُهن ٻئي ۾
سچي ڳالهه ڪهڙي آهي؟

اُتر:- رڪبڪش حهازيءَ ۾ بدجاهه ورڪ مهالمائون اُن
وقت رهندا هئا. هڪڙي ڏينهن سڀ گڏجي ويچار ڪرڻ
لڳا ۽ چيائون ته سڀنو بدهجي بدهجي جب جي دشا ٻڌايو.
اُنهن مان هڪڙو بدو مهاتما د ياسڱهه ٿالي جوڻ لڳو ته لڪيل

مونکي وار وار هيٺ پٽي موڪليو. ڪڏهن چوي ته فلاڻي شيءِ ڪٽي آءِ. هي آڻ، هي آڻ. مان ٿي پيرا ڏ. هيٺ ويس. چوٿين پيري چيو نه مڃيم. گهڻي چوڻ تي به نه ويس. پڙ پڙ ڪندي رهيس. جڏهن پتيءَ جي گهڻا پيرا چوڻ تي به نه مڃيم تڏهن پتيءَ چيو ته تون پتورتا نه آهين.

پوءِ ڇهين پتورتا وٽ ويا. اُن چيو ته اُنٺ ڏينهن ٿي ويا آهن جو منهنجي طاقت ڪانه رهي آهي. منهنجي پتي ديو جو پيهنجي نعدي پاءِ سان ڏاڍو پريم هو. هڪڙي ڏينهن پٽي اچي پلنگ تي ويٺا. مون وڃڻو ڪري واءُ ڪيو مانِ. منهنجو پاڻُ منهنجي ڏير کي لڳو پٽي. پتي جيءَ گهڻا دفعا چيم ته سنڀال. منهنجو اُن پاسي خيال ئي ڪونه ويو. نيٺ ڪاوڙ ۾ چيائين ته گهري گهري چوڻ تي به تون سمجهين نه ٿي، وڃ تون پتورتا نه آهين. اُنجي چرڻ ڌوئي وجهڻ سان تورو جل صاف ٿيو، پر پورو جل صاف نه ٿيو. آخر ستين پتورتا هڪ پنگڻ جو پتو مليس. اُن وٽ ويا. پر هن دروازو ڪونه کوليو. اندران ئي چيائين ته جيڪي مونکي چوڻو اٿو سو منهنجي پتيءَ کي چئو. راجا وزيرءَ امير اُتي ٻاهر ويهي ويا. ڇٽي طرف ڏرگندي آئي پٽي پر ويهي رهيا. جڏهن هنجو پتي پنگي آيو تڏهن راجا ڪان وٺي سڀ اُتي ڪٺا ٿيا، ڇوجو مطلب جي واسطي سڀ کي داس بڻو پوي ٿو. پنگيءَ کي چيائون ته تنهنجي استري پتورتا آهي. هنجا چرن ڌوئي جل گهر جيئون. تلاوَ ۾ وجهنداسون تڏهن جل شڌ ٿيندو. پنگيءَ کي شڪ پيو ته شايد منهنجي استريءَ هنڪي ڇٽي وهاريو آهي. تڏهن هن من ۾ رنج رکي مٺاڇري من سان چيس ته وڃ. پير ڌوئاري تلاوَ ۾ پائي جل صاف ڪر. پنگڻ پاو سمجهي آگيا مڃي ويٺي. راجا آڌڪن چرن ڌوئي تلاو

ڪر پنهنجي ويٺي. مون ڪروڌ جي وس ٿي گهڻا ڏر وچن
چيا. پتيءَ چيو ته تون پتورتا نه آهين. بس انهيءَ وقت کان
منهنجي پتورت ڌرم جي طاقت ناس ٿي ويئي آهي.

وري ٽينءَ پتورتا وٽ ويا. اُن به چيو ته جنهن مهل کان
مون ۾ طاقت نه رهي آهي، جڏهن مون اهنڪار جي وس ٿي
سس سان ڏاڍو جهيڙو ڪيو. ڪجهه هٿڪي ماريو به. پتي ديو
جي سمجهائڻ تي به نه سمجهيم. لاچار ٿي پتيءَ سراپ ڏنو
ته تون پتورتا نه آهين. انهيءَ طرح مون ۾ به طاقت نه
رهي آهي.

وري چوٿين پتورتا وٽ ويا. هن به چيو ته جڏهن مهني
کان منهنجي طاقت گم ٿي آهي، جڏهن مان موه جي وس ٿي
پتورت ڌرم ڇڏي ويٺي آهيان. منهنجي اولاد ڪونه ٿيندو
هو. ڏاڍن يتن ڪرڻ تي پٽ پيدا ٿيو. مان اڳيان وس
ٿي پتيءَ کان به پٽ کي پيارو سمجهڻ لڳيس. هڪڙي ڏينهن
پٽ هٺ ڪيو ته مون کي انب آڻي ڏيو. انهيءَ وقت انبن
جي موسم ڪانه هئي. انب ملڻ مشڪل هو. پتا گهڻو
سمجهايس، پر ٻالڪ هٺ جي ڪري نه مڃيو. تڏهن پتا
هڪڙي هٿڪي ماريو. مان ٻاڻ روڪي نه سگهيس. ڏک
ڏيئي پتي ديو کي ڪراڙي چڙهيم ۽ پٽ کي چڙهايم. ڪرڻ
جي ڪري پتي ديو کي حوت آئي. تڏهن پتي ديو چيو ته
تون پتورتا استري نه آهين.

پوءِ پنجين پتورتا استريءَ وٽ ويا. اُن چيو ته پندرهن
ڏينهن کان مون ۾ طاقت ڪانه رهي آهي، جڏهن پتي ديو
بيمار هو. مان سندس آڱتا پالن ڪري نه سگهيس. هڪ
ڏينهن گرميءَ جي ڏينهن ۾ پتي ديو رات جو بيماريءَ جي
حالت ۾ ڪڏ تي لڱيا پيا هئا. هن منهنجي پريکيا واسطي

موڪلي وار وار هيٺ پٽي موڪليو. ڪڏهن چوي ته فلاڻي
شيءِ ڪٿي آهه. هي آڻ، هي آڻ. مان ٽي پيرا ته هيٺ ويس.
چوٿين پيري چيو نه مڃيم. گهڻي چوڻ تي به نه ويس. پيڻ
پڻ ڪندي رهيس. جڏهن پتيءَ جي گهڻا پيرا چوڻ تي به
نه مڃيم تڏهن پتيءَ چيو ته تون پتورتا نه آهين.

پوءِ ڇهين پتورتا وٽ ويا. اُن چيو ته اَٺ ڏينهن ٿيا ويا
آهن جو منهنجي طاقت ڪانه رهي آهي. منهنجي پتي ديو
جو پنهنجي لنڊي پاءُ سان ڏاڍو پريم هو. هڪڙي ڏينهن
ٻئي اچي پلنگ تي ويٺا. مون وچڙو ڪري واءُ ڪيو مانِ.
منهنجو پلؤ منهنجي ڏير کي لڳو پئي. پتي جيءَ گهڻا دفعا
چيم ته سنڀال. منهنجو اُن پاسي خيال ئي ڪونه ويو. ليڪن
ڪاوڙ ۾ چيائين ته گهڙي چوڻ تي به تون سمجهين نه
ٿي، وڃ تون پتورتا نه آهين. اُنجي چرڻ ڌوئي وجهڻ سان
ٿورو جل صاف ٿيو، پر پورو جل صاف نه ٿيو. آخر ستين
پتورتا هڪ پينگڻ جو پتو مليس. اُن وٽ ويا. پر هُن دروازو
ڪونه کوليو. اندران ئي چيائين ته جيڪي مونکي چوڻو اٿو
سو منهنجي پتيءَ کي چئو. راجا وزير ۽ امير اُتي ٻاهر ويهي
ويا. چئني طرف ڏرگندي آئي پئي پر ويهي رهيا. جڏهن
هنجو پتي پينگي آيو تڏهن راجا ڪان وٺي سڀ اُٿي ڪڙا ٿيا،
ڇوجو مطلب جي واسطي سڀ کي داس ٻڻڻو پوي ٿو. پينگيءَ
کي چيائون ته تنهنجي استري پتورتا آهي. هنجا چرن ڌوئي
جل گهر جيئون. تلاءُ ۾ وجهنداسون تڏهن جل شڌ ٿيندو.
پينگيءَ کي شڪ پيو ته شايد منهنجي استريءَ ڪنهنکي چٽي
وڌاريو آهي. تڏهن هن من ۾ رنج رکي مٿاڇري من سان
چيس ته وڃ. پير ڌوئاري تلاءَ ۾ پائي جل صاف ڪر. پينگڻ
پاو سمجهي آگيا مڃي ويئي. راجا آدڪن چرن ڌوئي تلاءُ

ڪم پنهنجي ويٺي- مون ڪروڌ جي وس ٿي گهڻا ڏر وڃڻ
ڏنا- ٻيءَ جيو ته تون ڀيرونا نه آهين- بس اُنهيءَ وقت کان
منهنجي ڀيرونا ڏرم جي طاقت ناس ٿي ويئي آهي-

وري ٽينءَ ڀيرونا وٽ ويا- اُن به جيو ته جڏهن مون کان
مون بر طاقت نه رهي آهي، جڏهن مون اهنڪار جي وس ٿي
مَس سان ڏاڍو جهيڙو ڪيو. ڪجهه هنڪي مارڻ به ٻئي ڏيو
جي سمجهائڻ لي به نه سمجهيم- لاچار ٿي ٻئيءَ سراپ ڏنو
ته تون ڀيرونا نه آهين. اِنهيءَ طرح مون ۾ به طاقت نه
رهي آهي-

وري چوٿين ڀيرونا وٽ ويا- هن به چيو ته جڏهن مئي
کان منهنجي طاقت گم ٿي آهي، جڏهن مان موهه جي وس ٿي
ڀيرونا ڏرم کوهي ويني آهيان. مون کي اولاد ڪونه ٿيندو
هو- ڏاڍون ٻنهن ڪرڻ تي پٽ پيدا ٿيو- مان اڳيان وس
ٿي ٻئيءَ کان به پٽ کي پيارو سمجهڻ لڳيس- هڪڙي ڏينهن
پٽ هٿ ڪيو ته مونکي انب آڻي ڏيو- اُنهيءَ وقت انب
جي موسم ڪانه هئي. انب ملڻ مشڪل هو. پتا گهڻو
سمجهايس، پر بالڪ هٺ ئي ڪري نه مڃيو. تڏهن پتا
ٻڪڙي هنکي ماريو. مان ٻالڪ روڪي نه سگهيس- ڏکو
ڏيئي ٻئي ديو کي ڪرالي چڙهيم ۽ پٽ کي چڙايم. ڪرڻ
جي ڪري ٻئي ديو کي ڪاوڙ آئي. تڏهن ٻئي ديو چيو ته
تون ڀيرونا استري نه آهين.

پوءِ پنجين ڀيرونا استريءَ وٽ ويا. اُن چيو ته پڻ ڏهن
ڏينهن کان مون ۾ طاقت ڪانه رهي آهي، جڏهن ٻئي ديو
بيمار هو. مان سندس اڳيان پالنا ڪري نه سگهيس ڇو ته
تنهن گرميءَ جي ڏينهن ۾ ٻئي ديو راڻ جو بيماريءَ جي
حالت ۾ ڪڏهن لنگهيا پيا هئا. هن منهنجي ٻارڪيا واسطي

ته هو سڀ روئي ڪاٽي ويندو. جيڪڏهن اڄ رکيم ته به ٺيڪ نه آهي، ڇو جو پتورتا استري جو ڌرم آهي ته سڀ ڪا شيءِ پتيءَ جي اڳيان رکي. اهڙا گهڻا سنڪلپ وڪلپ ٿيا، آخر ڇت فيصلو ڪيو ته پتيءَ کي ڏيان ٿي نه. مان ئي سڀ ڪاٽي وڃان. پتي ديو کي روئي ڪاراٻر. انب جي ڳالهه ٿي ڪانه ڪيم. جڏهن پتي ديو دڪان تي هليو ويو تڏهن دروازو پنهنجان بند ڪري مان انب ڪائڻ ويٺيس. انب اڃان اڌ مس ڪاڌو هوم ته اينتري ۾ پتي ديو کي هن آدميءَ چيو هو ته مان توهانجي گهر انب ڏيئي آيو آهيان. پتي جي منهنجي پريکيا واسطي موٽي آيو. مون جهٽ دروازو کوليو. ٽڪڙ ۾ انب لڪائي نه سگهيس. پتي ديو چيو ته انب ڪٿان آيو آهي، مونکي چونه ڏنءِ. مون چيو تہ انب منهنجي پيڻ موڪليو هو. ۾ توهين روٽي ڪائي ويا هئا. پوءِ انب مليو آهي. اٿين ڪوڙ ڳالهاٻر. تڏهن پتي ديو چيس ته سچ ڳالهاءِ انب ڪڏهن مليو آهي. مون چيو ته توهانجي وڃڻ ڪانپوءِ. تڏهن پتي ديو اُن آدميءَ کي وٺي آيو. هن چيو ته مان صبوح جو توکي انب ڏيئي ويو هوس. تڏهن مان شرمندي تي ويس. پتي جيءَ مونکي لعنت هنئي. اُهي ڏينهن ڪان منهنجو تپ ڪيڻ تي ويو آهي. چرڻ ڌوئي وڌائون ۾ جل شڌ نه ٿيو.

پوءِ ٻيءَ پتورتا وٽ ويا. اُنکي عرض ڪيائون تہ هن به چيو ته به مهنا تي ويا آهن تڏهانڪر مون ۾ طاقت نه رهي آهي، ڇوجو اسين غريب آهيون، ڪٽنب وڏو آهي، آمدني ٿوري آهي، پتي جيءَ جو گرو اچي ويو. اُهو ورڪت هو. اُنهيءَ ڪري هن کي وستر، پستڪ، ڪڙايو وغيره ڏيڻو هو. پتيءَ جي مونکي شيوا واسطي چيو. پر مان منع ڪندي رهيس. آخر پتي جيءَ مونکان لڪائي شيوا ڪئي. مونکي

ڪوني ڏيکاريائينس، وزير جي ڪنيا ڏيکاريائينس، پٽ
ڏيکاريائينس. ڏسي حيران ٿيو ۽ سڀ نشانيون، جي لوڪ
ڪندي هئي سي سڀ ٻڌايائينس. تڏهن راجڪمار اچرج ۾
پئجي چيس ته توهان ٻيءَ جي ڏيءَ ابتڪ آهين. تو منهنجي
ذاڊي رکيا ڪئي آهي. مان توهنجو هميشه لاءِ احسانمند
رهندس. اهڙيءَ طرح جڏهن هن چندرپريا پنهنجي پتيءَ
جون الڳون پلڳون آڳيائون ميڙيون، اتي ايشور جي آڳيا
مڃڻ گهرجي.

آڳيا مڃڻ نسبت ٻي پتورتا جي ڪٿا. جهوناڳڙهه راجڌاني
۾ راجا کي پنڊتن چيو ته توهانجي راڄ ۾ ٻارهن ورهيه ڏڪار
پوندو. منهن ڪوله وسندو، پاڻي موجود رکو. راجا تلاو
ٺهرائي منجهن برسات جي جل گڏ ڪرايو. اُن ۾ ڪيتان پئجي
ويا. جل صفا ڪرائڻ جو اُپاءُ جوتشين چيو ته ڪو سڌ پرش
مهاتما هجي ان جا چرڻ ڌوئي اُن ۾ وجهجن. يا ڪا پتورتا
استري هجي اُنجا چرڻ ڌوئي وجهجن، تڏهن ڪيتان کان
جل صفا ٿئي. پر پرهيزگار جو ملڻ مشڪل هو. پوءِ پتورتا
استرين جي ڳولا ڪيائون. اُتي هڪ پتورتا استري مليس.
اُن وقت راجا، وزير، امير سڀ گڏجي ويا. هن چيو ته مون
۾ پوريائين طاقت هئي، پر هاڻي هڪ ميهو ٿيو آهي جو اُها
طاقت هاڻ نه رهي آهي، ڇو جو مان اَنب (کائڻ جي لالچ)
جي وس ٿي پتيءَ جي ٻنسان چوريءَ سان اَنب کاڌو. هن
ٻڌايو ته منهنجي وڏي ڀيڻ بمبئي مان ئي موسمي هڪ اَنب
موڪليو هو. ڪٽي اچڻ وارو صبوح جو ڪٽي آيو. اَنب ڏسي
منهنجو چت چلائمان ٿي ويو. پتي نه پڇي سڀان ڪرڻ ويو هو.
مون پنهنجي چت کي گهڻو روڪيو ۽ چيم ته پتيءَ کي کارائي
پوءِ کان. خيال ٿيم ته سچو ڏياس ها اڌ. سچو ڏينديسانس

هن راجڪمار جي استريءَ جو فوٽو ڏسڻ گهران تي، متان
هن راجڪمار سان دوکو نه ٿي وڃي. فوٽو ڏسي ويشيا کي
ڏنائين، ۽ ٻڌايائين ته هيءَ چندرپريا نه آهي، ڇو جو پنهنجي
نالاڻي جو نالو ويشيا کي ڪو نه ٻڌايو هئائين. ويشيا نالاڻي جو
نالو نه ٻڌائي سگهي- ويشيا کان ماري ڪُٺي پڇيائون- تڏهن
ٻڌائين ته مان ويشيا آهيان، چندرپريا نه آهيان. راجڪمار
جي وزير جي ڌيءَ سان شادي ٿي ويئي. چندرپريا ڏي
ڪم ڪيا، باغ ٺهرايائين، کوهي ٺهرايائين، وزير جي ڌيءَ
سان پتيءَ جي شادي ڪرايائين. باقي پتر پيدا ٿيڻ رهجي
ويو. جڏهن شادي ٿي، تڏهن شهزادي جي ديس ۾ چندرپريا
اُن راجڪمار (سعدس پتي) ٻنهي جي پاڻ ۾ پريت وڌي
ويئي ۽ کائڻ، پيئڻ، پهرڻ سڀ هڪجهڙو ٿين. هڪ ٻئي
کي پنهنجون شيون نشانيءَ طور ڏنائون ورتائون ۽ جي ڳالهيون
هر روز ٿينديون هيون سي سڀ چندرپريا نوٽ ڪندي
ويندي هئي. ٻرابر ۾ هڪڙيءَ ريت گهڻو وقت گذري ويو-
آخر وزير جي ڪنيا گرڀوتي ٿي- پٽ ڄائو- ۽ چوٿين ڳالهه به
پوري ٿي. تڏهن شهزادي جي ديس ۾ چندرپريا شهزادي
کي چيو ته پنهنجي ديس ۾ هلي پنهنجي استريءَ چندرپريا
جو به درشن ڪراءِ- ٻئي هلندا سون اڳي پهچي- توهين پٺيان
اچجو، مان توهانجي استريءَ (وزير جي ڌي) ۽ پٽ کي
اڳيئي وٺي هلان ٿو. هن چيو ته بلڪل چڱو. اهڙيءَ طرح
چندرپريا اڳيئي پهچي ويئي ۽ اُنهي باغ ۾ استريءَ ۽ پٽ
کي رهايائين ۽ پاڻ اندر محلات ۾ رهي. راجڪمار آيو ۽ اچي
چيائين ته هنڪي پنج ڳالهيون ته ماريان. اچي پڇيائينس ته باغ
ٺهرايئه، کوهي ٺهرايئه، وزير جي ڪنيا سان شادي ڪرايئه،
پٽ ڪٿي آهي؟ هڻاءِ جتا نه. تڏهن چندرپريا چيس ته
ڏيرج ڪريو. سڀ ڪجهه ٺهرايو اٿم. ڏسو. باغ ڏيکاريائينس

پوريءَ پتورنا آهي. راجا جي وزير هٺ ڪيو ۽ چيائين ته
مان اُن چندر پرڀا کي پنهنجي استري بڻائي آڻيان ته ڪهڙي
شرط رکو ٿا. هن چيو ته چندر پرڀا اچي ويٺي ته موڪلي قاصيءَ
تي چاڙهي ڇڏجانءِ. جيڪڏهن نه آڻي ته مان پنهنجي ڪنيا
سان شادي ڪندس. لڪڙه تي ويٺي. راجا ساکي بڻيو.
وزير چندر پرڀا جو موتو ڪٽي ۽ گهڻو ڌن پاڻسان ڪٽي آيو ۽
ڌوٽن جي دنارن چندر پرڀا کي گهڻو جواراياتين. چندر پرڀا
جوائي موڪلس ته هن لمولي جي ڪوٺي بڻاءِ ۽ باغ بڻاءِ
پوءِ مان لو وٽ ايندس. وزير باغ ۽ ڪوٺي بڻرائي. پوءِ
وزير کي جوائي موڪليائين ته لو موڪلي ڪٿين سچالو آهي
ته مان چندر پرڀا آهيان. هن هيڏو فوٽو جو هنکي سندس
پتيءَ وٽان مليو هو، سو موڪليس. ڪڏهن هن جالو ته
منهنجي پتيءَ لي ڪائي مشڪلات آهي. چندر پرڀا شهر جون
سڀ ويشائون گڏ ڪيون. انهن مان هڪ هئي نه هئي چندر پرڀا
جهڙي عقل ۽ شڪل ۾ هئي. هنکي چندر پرڀا چيو ته تون
وزير سان پرڻ ڪر. استرين جهڙو پورو پرڻ ڏيکاريندس.
مان توکي گهڻو ڌن ڏينديس. پنهنجو پيد ظاهر نه ڪج. انهن
کيس وزير وٽ موڪلائين. وزير گهڻو خوش ٿيو. هنکي
پنهنجي ديس ۾ وٺي ويو. چندر پرڀا نه مردانه ڪپڙا ڪري
شهزادو ٿي سندس پيان ويٺي. وڃي ڏٺائين ته سندس
پتيءَ کي قاصيءَ تي چاڙهڻ جو حڪم ٿيو آهي. راجا وٽ
ويٺي ۽ پڇائينس ته ڪهڙو معاملو آهي. هن چيس ته هنجي
باٿم شرط رکيل هئي ته جيڪڏهن هيءُ وزير هن راجڪمار
جي استري وٺي آيو ته راجڪمار کي قاصي ۽ جيڪڏهن نه
آڻي سگهيو ته وزير هنکي پنهنجي ڪنيا ڏيندو. وزير هنجي
استري چندر پرڀا کي وٺي آيو آهي جو جو موتو اُن جهڙو
آهي. تڏهن شهزادي جي ويس ۾ چندر پرڀا چيو ته مان ته

رهڻ ٿي لائق آهي - اهڙو پربر يا اهڙي نيتي ڏسي جنا هٽي نه سگهيس - پنهنجي پيءُ جو پت ڀڄي نه سگهيو. وري هن خيال ڪيو ته هيءُ به ته پنهنجي پيءُ جي ڏيءُ نه ڀڃي، هن پير ضرور هٽطا اٿر - تڏهن هنجي مترن چيو ته هن ڪان رسوئي ناراهه - هڪڙي پٽائن جي ياجي پندرهن نمونن جي ٺهندي آهي - ڏهه نمونا هنکي ٻڌائيج ۽ پنج نمونا ڳجها رکج - کائڻ وقت هنکي چئجانءِ ته فلاڻو نمونو ڪٿي آهي - نه آڻي سگهي ته پڄ جتا هٽجانس - هن چيو ته ڏاڍو چڱو - هن اچي پنهنجي استريءَ کي چيو ته پوڄن تون ناهه - هن پنجويهن نمونن جا پٽاٽا تيار ڪيا - هنجو پتي پنهنجي مترن سوڌو کائڻ وينو - پندرهن نمونا گهري ڪٿي چپ ڪيائين - چندر پربا ڏهه نمونا پيا به ڏيکاريس. پتي شرمندو ٿيو. چيائين ته هيءَ مار ڪين کائي سگهندي. گهڻن ڏينهن ڪانپوءِ هن خيال ڪيو ته ڪنهن طرح سان هنکي پيءُ جي ڏيءُ نه ڀڃڻ ڏيان - ويچار ڪيائون ته هنکي چئه ته مان ٻارهن ورهين تائين تيرٿ ياترا ڪندس - جيڪڏهن هن هٺ ڪري ته هٽجانس جتا - جي هٺ نه ڪري ته هن کان پڇجانءِ ته تون ڪهڙو ڪم ڪنديئن - جيڪڏهن چوي ته جيڪو چئو ته چئجانس ته منهنجي اچڻ کان اڳ، هڪڙو باغ اهڙو ٺاهه جنهن جهڙي باغ پر تون ٻڙهائيندي هجين ۽ اُنهي باغ پر هڪڙي عمدي کوٺي ٺهائجانءِ ۽ وزير جي کميا مان منهنجي دناران هڪ پت به پئدا ٿي وڃي - هن پر خرچ نه تنهنجو لڳي نه منهنجو لڳي - اِنهيءَ طرح راجڪمار اچي چندر پربا کي چيو - هن سڀ ڳالهه قبولي، ڪو هٺ ڪو نه ڪيائين - هنجي پتيءَ پنهنجو فوٽو هنکي ڏنو ۽ هنجو فوٽو پاڻ ورتائين ۽ اُتي هليو - هڪڙي راجا جي وڃي نوڪري ڪيائين - هڪڙي ڏينهن استرين جا پرسنگ هليا پئي - هن پنهنجي استريءَ جي وڏائي ڪئي - چيائين ته منهنجي استري

جڏهن مهيشور اهي اکر ٻڌا ته جڏهن مان پڇي
ايءَ جي ڏيئي آسمان ۽ ڪڏهن ۽ اچي مار ۽ ڪالهه بس .
اها پرلگها هن اوري سپا م ڪئي . هوڏانهن هن راجڪمار ۽
پهچي هن م پرلگها ڪئي ۽ جڏهن پرمسر مولکي
پهچو اهي ايائو ۽ گهر هلي پورلين ڏيٺهن لي لوڪي پنج
ڏنا هٿيندس . ڏهن ايءَ جو پٽ جواليندس ۽ ۽ ٻيءَ جو
پٽ لي ۽ جواليندس راج ڪيا کي الهي ڳالهه جي شر
ڪال اچي . آخر ڏ او گنيءَ سان الهي لي راجڪمار سان سنديس
شادي لي . راجڪمار ڏوستن مترن کي جهو ڏ مولکي پهچي
پرلگها اوسار هنکي پنج ڏنا هٿيا آهن . ڪيڙيءَ طرح
هٿيائس . ڏهن هن جيس ۽ لون هنکي پنج ڏ ڏاڙو جل کوه
جو آڻي ڏنائو . هوءَ پورلين ڏيٺهن کين آڻيندي . پوءِ توهان
هنکي ڏنا هٿيائو . شادي ڪري اڄ وقت وستي م کوه
ڏسي هن پهچي اسوءَ کي جهو ڏ اچ لڳي اٿر ، توهان جل
ٻري اچي مولکي ڏنائو ، ڏهن راج ڪيا ڏاڍي خوش ٿي .
سوچيائين ته مهيشا ڏنه ڏيڻ آهن جو پتي ڏيو پيو ڏيڻ ڏي پيءُ ٿي
سهوا ڏسي آهي . ڏاڍي پورا ستن جل آڻي پٺو ڏيائينس .
هنجو پر ڏسي کس ماري ۽ سگهوء ووڻ ڏوستن جترت
جيس ۽ آڏي راب جو جل ڪيو جائس . هوءَ جل آڻي وجي
۽ اون رور سان ڏولگهوا هٿرڻ لڳائيو . ڪڏهن توڪي سند
ما سڳائي ۽ ۽ سپ جا هٿيائس ۽ ڪڏهن جل ٽاري
ڪاسواءِ لي سڀني وٽ ڏهن ۽ آڻي پنج جا هٿيائس . هن
اوئيني ڪئو . ڪيا ڏاڍو ورم سان جل آڻي ويٺي ، جنهن
هيءُ ڪولگهرا هٿرا لڳي ويو . هوءَ ڪي سڀني ۽ ڪي
هنکي سڳايائين . ڳالهه ڪئي ستي راجا سي رهي ۽ راجڪمار
۽ ڪنهن طرح سان ڏسندو رهيو ۽ سي آهي . آخر آئي
چيائين ته جو سي آهين ؟ راج ڪنيا جهو ڏ سوڪ کي ايئو

هڪڙو وڏو روڳي ڪوڙهيو ميڙن ڪپڙن وارو دست ۾ اُلٽيون ڪندو اُتي گڏيس. مهاتما جي وچنن تي نسچو ڪري براهمڻ کي سڏائي اُن سان شادي ڪيائين - روڳيءَ گهڻي مدح ڪيس ته مونسان شادي نه ڪر، پر هن چيس ته، تون منهنجو پتي آهين ۽ سندس شيوا ڪيائين - منت منت ۾ هنکي دست پيا اچن ۽ ڪڏهن اُلٽي پيئي اچيس پر هوءَ گهڻي پريم ۽ شرڌا سان پرگلان تي، هنجو مل موتر پيئي ڪڍي، پيرون پيئي ڏئيس- تن ڏينهن تائين هن ويشيا کي نه اشنان ڪرڻ جو وقت مليو ۽ نه اَن جل وٺڻ جو. شيوائي ڪندي رهي- ٽئين ڏينهن روڳي پتي مري ويس - تڏهن مڙل کي پنهنجي گرد ۾ وهاري چکيا تي چڙهي سٽي ٿيڻ لڳي - تڏهن سندس ڌرم کي ڏسي مڙل سري ۾ روڳيءَ مان ڀڳوان پرگهٽ ٿيو ۽ چيائين ته مان اُي تنهنجو پتي ٿيو هوس - تنهنجا وڏا ڀاڳ آهن - تنهنجو نالو سنسار ۾ پدرو ٿيندو - هاڻي تون لوڪن جي اُڌار ڪرڻ لاءِ ندي روپ ٿي پئه. تنهنجا نالا گنڊڪي ۽ شالگرامي پئي ٿيندا ۽ منهنجو نالو سالگرام ٿيندو ۽ تنهنجي ندي روپ سري ۾ مان پرگهٽ ٿيندس - تڏهن هوءَ ندي ٿي پيئي، جا هري هرکيتر جي مندر جي ويجهو آهي - اُنمان ٿي سالگرام نڪرندا آهن، جنکي ڀڳوان روپ جاڻي پوڄيو آهي - تنهنڪري استرين جو پرم ڌرم پتي شيوائي آهي -

چندرپريا جي وديارٿين مان هڪڙي ڪنيا چئي رهي هئي ته پتورتا ڌرم بدائڻ ڏايو ڪٺن آهي. اُئين چئي هوءَ روئي پيئي. چيائين ته منهنجو پتي ڏايو سخت آهي. تڏهن چندرپريا چيس ته پتي کهڙو به سخت هجي پنهنجي عقل سان اُنجي آگيا پالي سندس مار نه کائجي تڏهن هن چيس ته توکي اهڙو پتي ملي تڏهن خبر پوئي. راج ڪنيا چيو ته

سرڳ ۾ وڃي. رستي ۾ ڏونهن روڪيس. سرڳ ۾ وڃڻ لاءِ
ڏاڍو لس؟ ڄاڻو لس ته تو شاستر جي آڳيا پيگ ڪري تپسيا
ڪئي آهي، اهڙي لاءِ لهڻهتي تپسيا رستي ۾ ٿي اٿئي وڃڻ ڏي-
اجهو ڪري جيڪو ته انهن آهي ته موٽي ماڻ لوڪ ۾ وڃ. ٻوءِ
ٿئي تون ڪنوارڻي ڏيهن ڪڻڪي پتي ٿاءِ. شاستر جي
آڳيا پلي ڪر. موٽي اهڙي ٻيو ڪري ٿي تون سرڳ ۾ وڃي
سگهندينءَ. رستي ۾ ڪنهن لنگهڻ. تڏهن هوءَ موٽي آئي ؟
ٻئي ٽٽ واسطي گهٽ ٿي رشين کي چيائين، ٻو ڪنهن ڪنهن
ميجوءَ هوءَ پڇهتي لسبا هو آڏ قل ڏيڻا لڳي ته ٻه ڪنهن
ڪيس سائس شادي ڪرڻ مڃيو. گوٺيءَ ٻرار ٿنا ڪرڻ لي
ٽلب رشيءَ جي پت شرلنگوان ار شمچاريءَ ليڊبا هو اڏ پيو
ويس شادي ڪري هڪڙي ڏيهن پاڻوت رهڻ هو لم
ڪراوءِ. تڏهن هوءَ اڏ پيو ڏيئي شادي ڪري هڪ ڏيهن
رهي ٿي ڏينهن سرڳ ڏانهن وئي. رستي ۾ ڪنهن ڪولا
روڪيس. انهيءَ لاءِ استرين جو سڌو رم پتي سوائي آهي.
اڏ ڪٽ ٿڌي ٿئيڪي ويشا مهاتما کي جو ته مون د شادي
ڪڏ ڪئي. ڪواري هوندي ويشا اٺيس. منهنجي
ٿي ڪٿي لسدي. مهاتما جس ته هاڻي د تون ڪنهن کي
ٿي ڪري انجي سوا ڪر. اڏهن گٿي تمعدئه. مهاتما جا
۽ ٿڌي ٻڳوان کي آواز ڪيائين ته هي پڳون! تون ٿي
مهندو تي ٿي. اسي چت سان رات ڏينهن اهڙو سمرڻ
ڪندي رهي. هوءَ ڏاڍي مهاتما مليس ؟ پڇائينس ته شادي
[illegible] چيس ته لوڪين جنهن سان منهنجي
[illegible] ڪڍيس. مهاتما چيس ته سوار
[illegible] آدمي لوڪي گڏجي ٿڌوڪي ٿي
[illegible] وڃي. تڏهن سوار آئي ته

اُتر- ”حڪم رضائي چلڻا“ ۽ ”مالڪ حڪمي جي بجهي
نه هؤمي ڪهي نه ڪوءِ.“ [جپ جي صاحب صفحه ١

پرميسر جي حڪم يا آگيا ۾ رهڻ ڪري هؤمي نٽي وڃي
ٿي. جو ڪجهه ٿي رهيو آهي سو آگيا سان ٿي رهيو آهي.
حڪم اٽڙو مڃڻ گهرجي، جئن پتور تا استري پتيءَ جو حڪم
مڃي ٿي.

ڪٿا:- هڪڙو چندرڪيتوءَ نالي راجا هو. هنجي ڪنيا
”چندر پريا“ پنهنجي پتيءَ جي آگيا پالن ڪئي. راجا کي
ڌيءَ ئي هڪڙي هئي، سا به وڏن يگين ڪرڻ سان ڄائي
هيس. هن ڪنيا کي سندس ماتا ۽ پالڻ وارين داين خوب
پتي ورت ڌرم جو مهاتم پڙهايو ۽ اُن ڪنيا پنهنجي باغ ۾
ودياليه کولي پنج- سٽ سؤ ڇوڪرين کي پتورت ڌرم جو
مهاتم پڙهايو. هنجي سندر گڻن جي ڪيرتي ديس ديسانترن
۾ ڦهلجي وئي. هڪڙو راجڪمار هنجي ڏسڻ لاءِ آيو ۽ هن مالهيءَ
کي رشوت ڏيئي باغ جي بوٽن ۾ لڪي هنجي پڙهائي
(پاڙهڻ جي ريت) ٻڌي.

هڪڙيءَ ڪنيا چندر پريا کان سوال ڪيو ته استرين جو
لنبيه ڪرم روپ سڀ ڌرم ڪهڙو آهي؟

اُتر- ڪنيائن کي وواه ڪري پنهنجي پتيءَ جي ئي شيوا
سڌرم آهي. ڪنيا ياوم رهڻ ڌرم نه آهي.

ڪٿا:- جنهن وقت بليدرجي تيرٿ ياترا ڪندو ڪندو
سرسوتي نديءَ جي ڪناري تي آيو، تڏهن رشين کان
سرسوتيءَ جو پرسنگ پڇيائين. رشين چيو ته اڳين جنم ۾ هيءَ
سرسوتي وڏي تپشيا ڪندي هئي. شادي ڪانه ڪئي
هئائين- سندس پتا شاديءَ لاءِ گهڻو زور ڪيس، پر هن پتا
جو چيو نه مڃي تپشيا ڪئي- تپ پل ڪري سرسو سودي

اڳتي موٽي ڪونٻانس لڏهن رڳواس (راڻن جي رهڻ جو مڪان) آڪتو. ان ۾ ڏبرج روڳي راڻي هئي. هن ڇهو لـ موهه روڳي شترو موڪلي دڪ ڏني تو. ان کان مهوهجي رکيا ڪر. جيگماسوءِ ٻسڪ يعني واڇار جي ٻرپاڙ سان موه کي جهتي ڏبرج جي رکيا ڪئي.

موٽي اڳتي ڪونٽانس لہ پت راڻيءَ جو محلات لڪتو. ان مان شالتي روڳي پت راڻي لڪتي. هن ٻيهو لہ مان هردي ۾ رهان ٿي ۽ اهڪار روڳي شترو موڪلي دڪ ڏني تو. اهي کي ماري مهنجي رکيا ڪر. اهيءَ طرح آلر ڳيان سان اهڪار کي ماري شالتيءَ جي رکيا ڪيائين ۽ شالتي ۽ ڏرلي (ڏبرج) ٻئي پت راڻيون ٺاياڻس ۽ ٻاقي ڪرلي، د ٻا، لڇا اهن کي ٻس سان ٻرٽاني جڏ ياڻين يعني سنسار ٻن کي ڏيئي جڏياڻس ۽ جيو جو اهي ٽيڪي موڪهن کي هٽ لہ گهرجن، جو جو گوٻن کي لڇا هئي لہ متڙا ۾ رهڻ واري ڪرشن مهاراج کي لج جي ڪري لہ وجي ملون. جڙٻرب ديا ڪئي هرڻيءَ جي ٻسيان، لہ ٿي حمر ٻالاڻين. ڪمرلي ۽ لوڪ واشنا ٻراڇي وجي تي. اها ٻہ ڳيان ۾ رنڊڪ وجهندڙ آهي.

ڪٿا ڪالموءِ ٻرهمن شڪا ڪئي لہ هڙمي ڪئن اورت ٿئي.

اُلر- ٻرمسر جي آڳيا لي هلڻ سان.

هئي هڪڙي ٻڳت ”ڪڙ سچارا هونٻئي. ڪڙ ڪوڙي ٿئي ٻال“ اهي لڪ هو ارت ٻڇيو. سوامي جن چيو لہ سري گرو انگد ديوجي سري گرو نانڪ ديوجيءَ کان ٻڇيو هو لہ هيهن جو نالو ست آهي لهڻي ٻرابيءَ وارو ڪئن ٿجي. لڏهن گرو جن چيو لہ حڏهن ڪوڙ جو يعني هڙميءَ جو ٻردو ٿئي. وري ٻڇيائين ”ڪڙ ڪوڙي ٿئي ٻال.“

شڪ پيو ته اڄان به هن وٽ وڌيڪ مال هوندو، جنهنڪري
چوي ٿو ته واڌي ۾ آهيان. ٻاڪن پڇيس ته تو وٽ واڌو
ڪهڙو آهي؟ جواب ڏنائين ته ڄمڻ مهل ته اُگهارو هوس،
هينئر لنگوٽي ته اٿم. اِهو ٻڌي چورن جي من ۾ به ويچار پيدا
ٿيو ۽ هن ۾ شرڌا ٿين. سڀ مال اسباب هنکي موٽائي ڏنائون،
۽ سندس شش ٿيا.

ڪٿا:- هڪڙي نرڌن جو پٽ سنتوش جي ڪري اُي سمد رشي
ٿي پيو. سوهن طرح جو هڪڙو ماڙواري سيٺ هو. هنکي ڪو اولاد نه
هو. هن پنهنجي جاتيءَ واري ڪنهن غريب جو پٽ ناٽي تي خريد
ڪيو. ڇوڪري کي سکي رکيائين. قسمين قسمين دنيوي سک
ڏنائينس، يعني موٽر آدڪ وٺي ڏنائينس ۽ پڇيائينس ته گهر
سکي هوئين يا هتي وڌيڪ سکي آهين. هن جواب ڏنو ته
مونکي ته ٻئي جڳهيون برابر آهن. گهر ۾ به پوچڻ وغيره جو
چڱو گذر ٿئي ٿيو ۽ اهڙو گذر هتي به پيو ٿئي. ائين ٻڌي
سيٺ کي ڪاوڙ آئي. هن اُهو ڇوڪرو ٻيءَ مائيءَ کي وڪڻي
ڇڏيو، جنهنکي پنهنجو اولاد ڪو نه هو. انهيءَ سينياڻيءَ هن
سيٺ کان به وڌيڪ شيوا ڪيس. سينياڻيءَ کي هن سيٺ
سيکاريو ته ڇوڪري کان پڇ ته گهر ۾ سکي هوئين يا هتي
وڌيڪ سکي آهين؟ ڇوڪري ساڳيو جواب ڏنو جيڪو سيٺ
کي ڏنو هئائين. سينياڻيءَ به ڪروڌ ڪري هنکي ڪڍي
ڇڏيو. سينياڻيءَ راجا کي وڪڻي ڇڏيو. هنکي به اولاد ڪو نه
هو. راجا ڌرماتما هو. ڇوڪري جو سنتوشي سڀاءُ ڏسي هن
کي راڄ ڏيئي ڇڏيائين. وري انهي سيٺ اچي پڇيس ته تون
گهر ۾ سکي هوئين يا هتي وڌيڪ سکي آهين؟ ڇوڪري
اُهوئي اُتر ڏنو جو پهريائين سيٺ ۽ سينياڻيءَ کي ڏنو هئائين.
اهڙيءَ طرح سنتوش جي پرتاپ سان لوڀ کي ماري ڪيترن ئي
جي رکيا ڪيائين.

مهاتما ڪيا تن سان ۽ مٺن وچن روپي ٺار سان ڪروڌ روپي
شترو کي به ماري ڏيا جي رکيا ڪئي. جنهن ڪيا روپي
شستر جنهن جي هٿ ۾ آهي تنهن جو ڇا ڪوئي بگاڙي سگهندو؟
جنهن جتي ڪاهه، ۽ بوهه نه آهي ۽ ڪانئون نه ڪينهن، انهي
ڪاه لي ڪريل ناهه پاڻهي وسامي ويندي. پرمان —

رجب ڇلي نه ڪروڌ پل — رهي ڪميا ڇڏهن — ڪا
جنهي دامن ڌريا پر — ڪتسي ڪون آيا ڪا

جڏهن ماڻهن ۾ پرٿويءَ جهڙي ڪيا وارو ڪو ماڻهو
نه هجي ته منجهن مبلاب ٿي نه ٿي سگهي، ڇو جو ڪروڌ
جي ڪري لڙائي ٿئي ٿي. اندر جي لوڙي باهر هجي،
ڪنهن نه وقت ڏک ٿئي ته نه ڪاوڙ ڪري، نه ڪنهن کي
ماري. انهي جو نالو ڪيا آهي. اسمرٿ پرش جو تل ڪيا
آهي. ۽ سمرٿ پرش جو بل ۽ پوشڻ نه ڪيا آهي. ڪيائي
وسڪرڻ منتر آهي. ڪيا مان ڇا لڏو پراپت ٿئي انهيءَ
طرح ڪيا جي بل سان ڪروڌ کي ماري ڏيا جي
رکيا ڪيائين.

وري ڪونڻ لڳو ته مطلب جو دروارو ڪٿو. انهان هڪ
ڪمرليءَ نالي واري براهمڻي اڪئي. آن به جو مهاراج! مان
هتي رهندي آهيان. اوب نالي وارو سترو مونکي تنگ
ڪريٿو. توهين هن ڪان منهنجي رکيا ڪريو. جڳياسوءَ ستوڪ
۽ ادارتا جي تل سان اوب کي ماري ڪمرليءَ جي رکيا
ڪيائين. جنهن هڪڙي ستر ئي شاهه ستوڪ جي تل سان لوب
کي جيتو هو. هڪڙي پيري ڪنهن ستري شاهه وٽ ڌاڙو
آيا. سب ڪجهه ڪٽي ويس. فقط لانگوٽي وڃي رهيس.
ستروساهه خوش ٿي چوڻ لڳو ۽ جوڻ لڳو نه وري به ته واڌي
۾ آهيان، گهاٽي ۾ نه ڪونه آهيان. تڏهن انهن ڌاڙن کي

متر آهي. اڄ جيڪي هومو ائين گهرندو سومان هنکي ڏيندس.
زميندار چيو ته مهاراج! ديس ۾ ڏڪار پئجي ويو آهي، پسون
پيا بک مرن. چار وکيي ويا آهي. انهي لاء چار ڳوٺيون بوسي
جون ڏياريو. اها ڳالهه ٻڌي سڀي سيا کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي
۽ چيائون ته ڪهڙو نه مورک آهي. راجا کان پريءَ سيا ۾ بوسو
گهري سندس عزت وڃائي اٿس. سيا مان ڏڪا ڏيئي
ڪڍي ڇڏيائونس. تنهنکري ٻرهمر ويتا مهاتما وٽ وڃي
ڪڏهن ٻه اناتم پدارٿ منگڻ نه گهرجن. اهي وچن ٻڌي
شش چيو ته مهاراج! منهنجو سچو ڏن نام روپي ڏيو. مهاتما
چيس ته سربر روپي هڪڙي براٽي دب آهي تنهنکي ڳول
يعني ويچار ڪر، ته انمان آتم روپي خزانو ڪري ايندو. شش
ويچارو سربر روپي براٽي دب کوٽڻ لڳو. جڏهن ٻهر پائين
يگيه شالا ڏسڻ ۾ آئي، يعني نيترن جو ويچار ڪيائين - اُنمان
هڪ براهمڻي استري نڪتي، جنهنجو نالو لجا هو - هن پرار تها
ڪئي ته هي استان منهنجو آهي - هن ۾ هڪ ڪام روپي چور
اچي ويو آهي - اُن کان منهنجي رکيا ڪر - جنهن کي ڪام
جيئڻو هجي سو نيترم رهندڙ ڪام کي روڪي، يعني استريءَ
جي طرف نيتر وجهڻ نه ڏئي. هجي ڪهڙن ٻه انگ کي نه
ڏسي ۽ من سان استريءَ جو سنڪلپ نه ڪري - ماڻهن جو
ڏبرج ناس ڪرڻ وارو ڪام استرين جي سنڪلپ سان
پيدا ٿئي ٿو - ڪام جي جئه ڪرڻ جو اُپاءَ من ۽ اندرين کي
روڪڻ آهي. انهي اُپاءَ دئاران ڪام کي جيتي لجا روپي
استريءَ جي رکيا ڪيم - پوءِ سربر روپي دب کي وڌيڪ
کوٽيم تڏهن ڏ ر...الا هڪڙو استان ڏٺم، جنهنجو نالو مکه هو.
اُنمان هڪ ديسا نالي واري استري نڪتي. اُنهي پرار تها
ڪئي - ته مهاراج! ته مان هن مکان ۾ رهان ٿي. انمر هڪ
ڪزوڏ روپي چور اچي ويو آهي. اُن کان منهنجي رکيا ڪريو-

ارٿ — چوڻيءَ ڪِنا لفظن ڪرم يعني لش ڪام رولي ڪائيون ڪٽي اچي ؛ ”باغ“ يعني سڪامي ڪم ؛ ”لرڪ“ يعني لشد ڪم لنهي لڙ ڏيک نه وڃي. ”سڪي“ يعني هن لوڪ جي واشنا ؛ ”گلر“ يعني اوهر لوڪ جي واشنا ڇڏي اچي ؛ لش ڪامنا جي پوري اڏي اچي.

اهڙيءَ طرح گروءَ اشارو ڪيو ته سنتن وٽان اهي شيون وٺي اچي ؛ ماڻڪ لعل شيون سنتن وٽان نه گهورڻ ڪين. جيڪو اهي شيون سنتن کان گهرندو، سو مان نه پائيندو. اُلوڪار جو لائق ٿيندو. اهڙي ئي گيانِي لوڪ هئا ؟ ڪٿا ڪيندا آهن ته:-

هڪڙو راجا شڪار ڪرڻ ويو. هڪڙو هرڻ هن کي پري وٺي ويو. راجا ٿڪجي پيو. هن کي گهڻي اُڃ لڳي. پراڻ نڪرڻ تي هئس. هڪڙو ڪوهه نظر آيس جنهن تي هڪ زميندار ويٺو هو. هن کي چائين نه مولکي پاڻي پيئار. هن ڪجهه کرائي قند ۽ ٻڪلي پيئاريس. راجا گهڻو خوش ٿي پڇيو مٿو ڪيس ؛ پڇو لکي ڏئانس ؛ جوابيس ته ڪنهن به شيءِ جي ضرورت پوندي ته مولوت اچي. ڪجهه وقت گذريو ته اهي ڏڪر پيو. زميندار وٽ ٻجن واسطي جار ڪو نه رهيو. ڏهن هن خيال ڪيو ته مٿو وٽ وڃان. هن کان چار گهوڙن لوسي هون وٺي اچي. زميندار راجا وٽ آيو. اُتا سند ڏيکاريائينس. راجا ڏاڍو سنڪار ڪري پنهنجا سڀ خزانا، محل، ماڙيون موجود وغيره ڏيکاريائينس ؛ پاڻ ساڻ گڏ وهاري جائينس ته هي سڀ ڪجهه تنهنجو آهي. زميندار ٿورا ڏينهن رهي جيو ته موڪل ڏيو. راجا چيس ته چگو مان سڀاڻي سڀ ايڪٽيندس. اُتي جيڪي توکي گهرجي سو وٺج. ٿي ڏينهن راڻ سيا لڳي. راجا سيڻي ڪي جيو ته هي مهڙو

اڇج ۽ اڇڻ ۾ جهولي پري، يعني پڌي روپي جهولي ۾
برهم جي ايڪتا روپي گيان سان ڪماڪن پري اڇڻ.

(مول) ٻوجي پکيا جل ڪي ليپاڻا –
ڪوپ باولي پاس نہ جاڻا
تال تلائي چھوڙڪي آنا – ليپاڻا پي ٿوڻا پرڪي .

ارٿ :- ٻي پکيا ”جل“ يعني نام روپي جل، ايشور ۾
ڌيان ڪري ”ڪوپ باولي“ يعني ديوتا ۽ ديوين تنهن
ڌيان نہ ڪجي، يعني ايشور جوئي انمين ڌيان ڪجي.
”تال تلائي“ يعني استري ۽ پتر آدڪن جو پرام چڏي
ايشور جي طرف اڇڻ ۽ چت روپي تمبو ايشور جي پرام
روپي جل سان ڪماڪن پري اڇڻ. **(مول)**
ٽيجي پکيا ماس ڪي ليپاڻا –
جيو جنت ڪي پاس نہ جاڻا
زنده مردا چھوڙڪر آنا – لي آنا پي هانڊا پرڪي .

ارٿ :- ٽين پکيا ”ماس جي“ يعني مدو ناس (سمدرشٽي)
جي آڻج ۽ پيد پڌيءِ سان ”جيو“ يعني برهما، ”جنت“
يعني ڪيٽلي يعني برهما ڪانوني چيٽيءِ تائين ڪنهن وت نہ
وڃڻ، پاو پيد پڌي نہ ڪجي ۽ ”زنده“ يعني برهم
گياني ۽ ”مردا“ يعني اگياني اها پيد پڌي ۾ چڏي اڇج
۽ من روپي ”هانڊو“ يعني ٿانو سمدرشٽيءِ سان پري اڇج.

(مول) چوٿين پکيا لڪڙي ڪي ليپاڻا –
باغ برک ڪي پاس نہ جاڻا
سڪي ڪلي چھوڙڪر ليپاڻا – لي آنا پي ڪٿا پرڪي .

گرو هرپال جا ليا. اهو ور ڏيئي ان مهانلي کي به بخشيائون. اهو ميانلو ڪنب سوڍو سک ٿيو. جنهن کي به ٻوڄل ٻار لڪيائون. ڀائي هرپال جي سکيءَ صدق ۽ ٻوروارئو. سري گرو ڏسميش جا بدم ٻبارا ۽ ڀائي جوڳاسنگهه ۽ ڀائي لنداعل جي ۽ ٻيا ۽ گهڻا لي چڪا آهن.

ٻيو هڪ شس گروءَ وٽ ورو. جهالن نه مولکي شش ڪرتو. گرو چيس ته جڏهن لهيچو لکو ٻر ڏسندس، تڏهن لوڪي شش ڪندس. اهو ٻڌي بکسع الئيه ويه سان ساوڏان لي شيوا ڪرڻ لڳو. گرو جي ٻرسن لي کيس ابدش ڏنو، ۽ سمس معدلي ۽ ٻر موڪلياولس. معدلي ۽ ٻر ارهي جهالين نه مولکان گرو جن چار پکيالون ڳيريون آهن سي مولکي ڏنو نه مان وجي گرن کي ڏيان. اهي پکيالون هي آهن:-

پکيا (ا) ميري ڳرلي مالکيا پيدا پيد ري.

ارٿ:- هي سنتو! مهنجي گرن سَ اباڏڪ (ڪلپس) پيدا ۽ واسنو ايد گهر ٻو آهي، سو ڪرنا ڪري مولکي سمجهالي ڏنو. گرو جن چيو آهي. (هول)

هورين پکيا ان ڪي لي آنا-
ڳرام لکو ڪي ٻاس نه جانا
هندو ترڪ ڇوڙ ڪر ليپانا-
ليپانا هي هولي ٻرکي.

ارٿ:- گرو جيءَ چيو ته ٻورلين لکا ان جي يعني گمان روٻي يوجن جي حبو لوهر جي ايڪتا (ايد دوشن) مان لوهر آهيان. اهڙي اکيه آڪار وولي ۽ جو نالو ڳيان آهي. يعني اهڙي وولي ڏاري اچان ۽ ٻر "ڳرام" يعني سبجي الدرين جي ويهو نه وجهم يعني آئين ۽ اهو مر ايمان نه حکم ۽ جي هندو آهي ۽ جو مسلمان آهي انا پهد ٻڌي ٻڌي

ڀائي صاحب سنگتن ۾ انهيءَ ڳالهه ۾ زور رکندو هو ته ڪين سنگتوءَ جي
آگيا پالڻ ڪرڻي ضروري هئي. اڪري گهر ۾ اچي ڀيڻجي
استري کي سان سڀ حال ڪيائين. اُن ۾ گرو جن کي ساکي رکي
سنگتوجيءَ جي سيوا جي عيوض ڀيڻجي ڌيءَ ڏني.
ڀائي جي ٻئي ڇوڪرائون وٺي جهيور وٽ ويو. تڏهن مهاڻي
هڪڙي طوطو ڏنو. طوطو ڪٽي سنگتوءَ ڏانهن هليو. هو ڏانهن
مهاڻو ٻئي ڇوڪرائون وٺي ڪهر ويو. سندس زال مٿس ڦٽڪار
وڌي ۽ چيائينس ته توهيءَ وڏو پاپ ڪيو آهي. ڇو جو
گرو صاحب جڳت جا اوتار جاڻي جاڻڻ هار آهن، جڏهن
هيءَ خبر پوندا تڏهن خبر نه آهي ته اسانجي مٿان ڪهڙي
آفت ايندي. تنهنجو مهن ٻنهي جهان ۾ ڪارو ٿيندو. تنهن
ڪري تون هينئر سنگتن جي پيري پئه ۽ ٻنهي ڪنيائن کي
۾ پيري پئه ۽ زبان مان چئه ته توهين ٻئي منهنجون ڌيئر
آهيو. مان سڄي عمر توهانجي پوڄا ڪندس. هاڻي وڃ
سنگتن جي سرن ۾ وڃي پئه. پنهنجو اپراڌ بخشاءِ. هو ڀڄندو
ڀڄندو سنگتوءَ جي شرن ۾ ويو. گناهه بخشايائين. چيائين
ته هيءَ ٻئي منهنجون ڌيئر آهن. سنگتو ٻڌي چپ ۾ اچي
ويا. ڀائي هرپال ۾ اڃان طوطو ڪٽي نه آيو هو. مهاڻو پهريائين
پهچي ويو هو. اِهي وچ ڀائي جي ۾ طوطو ڪٽي آيو. سنگتوءَ
جي چرني لڳو. چوڻ لڳو ته سنگتو! طوطو حاضر آهي.
سنگتن اکيون کوليون ۽ ڀائيءَ کي ڪنٺ سان لڳايائون ۽
چيائون ڌن تنهنجي ڪمائي. ڀر هڙو ڪم موٽي نه ڪجاءِ.
تو ته حد ڪري ڇڏي. اڄ کان وٺي هي اسانجون ڌيئون
ٿيون جهڙيءَ طرح پهرين وڏڙ اسانجي ڌيءَ آهي تئن هي ٻئي
آهن. اسين ئي هنن جي شادي ڪرائينداسين. اڄ ته ٽيئي
وڏڙ تي پيئون. سنگتو جي آکڻ جون پريمي سکن سان
شاديون ڪري ڇڏيون. اڄ کان وٺي ڀائي هرپال جو گرو ۽

جڏهن سري گرو هرگوبند صاحب سان ڀائي هرپال پريت ڪئي هئي. هو گرو صاحب جو اننيه ڀڳت هو. جڏهن لوهه جنگ جي ميدان هلندو آهي ان هو سنگرن جي چرنن ۾ هميشه رهندو هو. هڪڙي ڏينهن سنگرو شڪار تي ويا. موٽندي رستي ۾ مهاڻي هڪ طوطو کسو ويو هو. طوطي جو منو منو آواز ٻڌي گرو جن ٻرسن ٿيا. طوطو ڀاڳي ٻڙهيل هو. گرو جي انکي ڏيئي ويا. جياتون واهه، وڏيا چڱي ٻڙهي اٿس. ڀڪيءَ مان ماٺهو تي ٻيو آهي. ائين جئي اتي هليا. ڀائي هرپال ٻڌس نه ڪنڌ هن توهانجي اڳيا هجي نه هيءَ خريد ڪٽي ڪريون. توهانجي ڪچهريءَ ۾ ٻيو نه ڪو ٻيو هوندو؛ منيون منسون لاتون ٻيو ڪندو. گرو صاحب چيو ته هيءَ ويچارو بي قصور قيد آهي. مهاڻي کي ناڻو ڏيئي ويءِ آءِ ته ويچاري کي آڏائي ڇڏيون. ائين جئي ٻاڻ هليا ويا. ڀائي طوطو خريد ڪ ويو. پر مهاڻي جهس ته هيءَ ٻڌس تي ڪبن وڪامندو. انهي عوض مونکي پنهنجي پٽ ڏيندين تڏهن مان طوطو ڏيندو سانءِ. ڀائي هي پنهنجي گهر ويو. ماءُ کي چيائين ته گرو صاحبن لاءِ طوطو خريد ڪرڻو اٿم. انهي ناڻي بدران ڇهون پٽ تو گهري. تڏهن ڀائيءَ جي ماتا چيو ته گرو جن جي شيوا کان وڏيڪ ٻيو ڇا آهي. مون ته تن، من، ڌن سروس گروءَ کي ارپن ڪري ڇڏيو آهي. گروجيءَ کي ساکي رکي مان پنهنجي ڪپا ٿروجيءَ جي شوا ۾ ڏيڻ لاءِ تيار آهيان. تون گروجيءَ جو اننيه شيوڪ آهين. ايڪ پنهنجي پٽ مهاڻي کي ڏيئي گروءَ جو ڪم ڪر. ڀائي جي پنهنجي پٽ وني جهبور وت آيو. جهبور هنکي سوڙهي سياءِ وارو ڏسي چيو ته هاڻي پنهنجي لاڻي ٻه ونيءَ آءِ، تڏهن طوطو ڏيندو سانءِ. ڀائي هرپال گهڻو سمجهايس. پر جڏهن هٺ ڪيو، ته تڏهن ڏيءَ آڻيندين تڏهن طوطو ڏيندو سانءِ.

ڇوڪرو برتن ڪري مهاتما جي روٽي ڇڪي تي ڪٽي رکندي هئي - پوءِ جڏهن مهاتما ايندو هو تڏهن پريم سان روٽي ڪٽي کارائيندي هين. مهاتما پاٽيهي ڏيرڪري ايندو هو- هڪڙي ڏينهن استريءَ مهاتما کي چيو ته اڳتي پاٽيهي روٽي لاهي کائيندا ڪريو. مهاتما روٽي ڪٽي کائيندو هو. جڏهن ڇهن مهنن مان باقي هڪ ڏينهن رهيو ته مهاتما آيو ئي ڪين- اُن ڏينهن شاهوڪار جي ڳالهه جو ڇوڪرو گم ٿي ويو هو- استريءَ دڪان تي چوائي موڪليو ته اڄ ڇوڪرو ڪونه آيو آهي - شاهوڪار ڳوليندي ڳوليندي مهاتما جي ڪٽيا تي اچي پهتو- نمسڪار ڪري اچي چيائين ته مهاراج! اڄ ڇوڪرو گهر ڪونه آيو آهي انکي ڏسڻ آيو آهيان. هت ته ڪونه آيو- مهاتما چيس ته هت ته ڪونه آيو. پر مان به ته تنهنجي گهر اڄ ڪونه آيو آهيان- مونکي ڏسڻ ڪونه آئين. ڀڳت چيو، هري هري، توهين اڄ روٽي کائڻ ڪونه ويا آهيو- گرو جيءَ چيو ته مون ته توکي ڀهرئين ڏينهن ئي چيو هو ته ڇوري جيترو پريم به نه رهندو- اهو چنڊ جو درشٽانت ڇيو ويو- هاڻي سورج جو درشٽانت ڇٽجي ٿو- جئن سورج اُيرڻ مهل اُس جو پاڇو تمام ڊگهو ٿي ويندو آهي - جئن جئن سورج مٿي چڙهندو ويندو آهي تئن تئن پاڇو وڏو ٿيندو ويندو آهي- منجهند جو ذرو به نٿو رهي- تئن ڪل پرشن جي پريت شروعات ۾ گهٽي ٿيندي آهي پر پوءِ گهٽجي گهٽجي ويندي آهي ۽ اُتم پرشن جي پريت ڏينهن جي پوئين پاسي ۾ ماڻهوءَ جو پاڇو جئن ٿورو ٿورو وڌندي وڌندي شام جو گهڻو وڌي ويندي آهي- تئن اُتم پرشن جي پريت پهريائين ٿوري ٿيندي آهي پر پوءِ وڌندي وڌندي وڌي ويندي آهي-

سو تنهن ڏينهن نه رهيو. ٻئي طرح ٻهرئين مهني وارو ٻئي مهني پر نه رهيو. جڏهن ٻيو گهنجي ويو تڏهن شاهوڪار پنهنجي استريءَ کي چيو ته مان گروجيءَ کي ٻهربانين نه وٺڻ تو وڃان. موٽي ڀوڄن ڪرائي جڏهن تو وڃان وقت گهڻو لڳي ٿو وڃي. تون گروجيءَ کي جيئن ته ڪريا ڪري پاٺهي ڀوڄن جي سمي گهر پر ايندا ڪن. ٻئي ڏينهن استريءَ پرارٿنا ڪئي ته مهاراج! توهانکي وٽي اچڻ پر ۽ موٽي پهچائي اچڻ پر سمو گهڻو ٿو لڳي وڃي. سيٺ جيءَ کي دڪان تان فرصت ڏاڍي ٿوري ٿي ملي. انهي ڪري توهين پاٺهي اچي ڀوڄن پائي ويندا ته ڪهڙو هرج آهي. مهاتما جيو ته ڏاڍو چڱو، ڪو هرج ڪونهي. اڄ پاٺهي روٽي کائي ويندس. انهي ڪري وقت مهاتما پاٺهي ڀوڄن کائي ويندو هو. پر شاهوڪار پنهنجي هٿن سان گروجيءَ کي ڀوڄن ڪرائيندو هو ڪنهن وقت ڪالهه موٽي پنهنجي استريءَ کي چيائين ته مهاراجن کان پڇ ته جيڪڏهن پڪت ڪنهن ضروري ڪم ڪري نه اچي سگهي ته مان توهانکي ڀوڄن ڪرايان ته ڪهڙو هرج آهي، ڇو جو مان به توهانجي ڏيءَ آهيان. مهاتما جيو تون به اسانجي ڏيءَ آهين بيشڪ اسانکي ڀوڄن ڪراءِ. پوءِ تنهن پڪت درشن نه ڪوله ڪندو هو. استري ئي ڀوڄن ڪرائيندي هئي. ٿورن ڏينهن کالهه موٽي استريءَ کي چيائين ته گروجن کان پڇ ته موٽڪي ٻاهر اندر وڃڻو پوي ٿو. جيڪڏهن آگيا هجي ته توهان کان ڪڏهن اڪيلي ڀوڄن ڪري وڃي. مهاتما جيئن ته جي ڪندو ڪري. پوءِ استريءَ چيس مهاراج! جيڪڏهن توهان جي آگيا هجي ته توهان کان اڪيلي اٿ جي جوٺي ٿالهه پر هڻ نه روٽي کائيندي رهان. مهاتما چيس چڱو جيئن وڻيئي تيئن ڪر. پوءِ استري ٻهرپائين روٽي کائڻ لڳي.

وڏا اينديون پورڻ پريت ڪندا آهن. مورک جي پريت پهريائين
پورڻماسي جي چنڊ وانگر پورڻ ٿيندي آهي پر پوءِ ڏينهون ڏينهن
گهٽجي گهٽجي ڏسڻ ۾ ڪانه ايندي آهي جئن پورڻماسيءَ جو
چنڊ ماگهٽبو گهٽبو اماس ڏينهن ڏسڻ ۾ ڪونه ايندو آهي. هي
اڌ ڪاري! پهريائين نيچ پرشن جي پريت توکي ڏيکاريان ٿو.
هڪڙي شهر ۾ وڏو وئراڳي پرهم نشٺ مهاتما رهندو هو؛
بکيا ڪري گذر ڪندو هو؛ هڪڙو وقت شام جو ستسنگ
به ڪندو هو؛ اُن شهر جو هڪڙي شاهوڪار ڏ بکا ديکي پريم
پاو سان کين گرو ڌارڻ ڪيو؛ چيائينس ته سوامي جي! منهنجي
گهر ۾ چرڻ گهمائي پوتر ڪريو. مهاتما چيو چڱو. نيٺ وڏي
ڌوم ڌام سان مهاتما کي گهر وٺي آيو. سڄي برادريءَ کي
پوڄن ڪرايائين. سڄي برادريءَ جي سامهون ئي مهاتما کي
پرارٿنا ڪيائين ته توهين جيستائين هتي رهو تيستائين مون وٽ
پوڄن ڪندا ڪريو. پر مهاتما نه مڃيو. پوءِ پرارٿنا ڪيائين
ته گهٽ ۾ گهٽ ڇهه مهنا ته توهين منهنجي گهر ۾ اچي پوڄن
ڪري ويندا ڪريو. توهان ڪان پوءِ اسين پوڄن ڪائيندا سين
مهاتما چيس ته پهريائين ته اسانکي بڌاءِ ته تنهنجو مونسان
ڪيترو پريم رهندو. شاهوڪار چيو ته مهاراج! توهين منهنجا
پرميسر آهيو. توهان سان منهنجو پورن پريم رهندو. مهاتما
چيس ته پورن پريم ته پري رهيو پر تنهنجي گهر ۾ جو ڪتوءَ
جو وڇڙو آهي اُن جيترو پريم مون سان ٿي وڃيئي ته به چڱو
شاهوڪار چيو هري هري مهاراج! وڇڙو ڪهڙي چيز آهي.
توهان سان وڌيڪ پريم ٿيندو. توهين ڪرپا ڪري ڇهه
مهنا ته ضرور مڃيو. پر مهاتما ته نه مڃيو. آخر گهڻو پريم ڪري
چئن مهنن جو پوڄن منايائين. پر پريم ۾ فرق پئجي ويو. جو
پهرئين ڏينهن پريم سو ٻئي ڏينهن نه رهيو. ٻئي ڏينهن جو

روڪيس- هنومان جيءَ گهڻو سمجهايس ته مهنجي درشن ۾ يعني ١٢ ٻجن ۾ تورا منٿ رهيا آهن- جيڪڏهن موکي درشن نه ڏيندو ته مان سر ڇڏي ڏيندس ۽ هتي پگوان به سر ڇڏي ڏيندو- ته به سدرشن چڪر نه مڃيو- هنومان جيءَ درشن جي هلاس (خوشيءَ) ۾ اچي سدرشن چڪر کي پڪڙي ٻه ٽڪر ڪري ڇڏيو ته هنومان جي بل کي ڏسي سدرشن چڪر جو به ايمان دور ٿيو.

اِنهيءَ طرح گروءَ بنا ويد شاستر پڙهڻ ڪري ڪام ڪروڌ آدڪن جي لورتي لٿي ٿئي ۽ نڪي هوميءَ ئي لورت ٿئي ٿي- تنهڪري ست سنگ ڪرڻ سان ئي پهچ ٿي وس ۾ اچن ٿا- اهڙيءَ طرح ارت ٻڌائيندي سپتميءَ جو ميلو پورو ٿيو. اشٽميءَ جو سوير ڏوم ڏام سان سري گروگرنٿ صاحب جي سواري پنجاب سنڌ چيٽر ۾ ڪٽي آيا. پوءِ ميلو سماپت ڪري دسميءَ جي ڏينهن پاڻ سوير اڪيلو جهنگل دسا ڪرڻ لاءِ اٿڪل ڏيڍ ميل جهاريءَ کان پري وڃي جڏهن سوچ ڪري سوامي جن هٿ پير ملڻ لڳا تڏهن سوامي جن جي ڏائي ٻانهن هڪڙي ڪتي اچي پڪڙي، جنهنجو هڪڙو ڏند ڪپڙي جي پلو ۾ لڳو. ڪتو سوامي جن کي ڇڏي ڀڄي ويو. سوامي جن خيال ئي ڪونه ڪيو. رستي ۾ اچي ٻڌائون ته اهو ڪتو چتو ٿي پيو هو ۽ سترهن آدمين کي ڏاڙهيو اٿس- سوامي جن جي ڇتي ڪتي کان ڏارهجڻ جي خبر ٻڌي گهڻا پريمي درشن لاءِ آيا- سوامي جن کي ڪتي ڪو خاص ڪونه ڏاڙهيو هو، تنهڪري سوامي جن انهن آيلن سان خوش ٿي ڳالهائڻ لڳو. اشنان ڪريا ڪيائون. پوءِ راولپنڊيءَ جي هرمند روارن سيٺي پريمين، جي چيٽر جا ميمبر هئا اُنهن زور ڪين ته توهان کي ڪسولي پهاڙ تي وٺي ٿا هلون. اُتي چگي

پر اُلي ڀڄي ويو. وڃي ڏٺائين ته هنومان جي سيتارام، سيتارام
جي ڌُنيءَ ۾ اُلي ويٺو آهي. وڃي نمسڪار ڪري چيائينس
ته سيتارام جي توهان کي دوارڪا ۾ ياد ڪيو آهي.
توهين جلدي هلو. هنومان جيءَ چيس ته هاڻي آيو آهيان.
سوير جولو آئس. ڀڳوان کي ياد ڪندي ڪندي مون ته اڄان
ڏاڍين سماڌ نه کولي ڪئي آهي. ترس مان سماڌ ڪريان ۽
پوڄا ڪري پوءِ هلندس. تڏهن گرڙجيءَ چيس ته ڀڳوان ته
توسان ٻين سوير چڙهي ڏيندو. مثل ڪين ٿيندو. اُٺي هلي
سماڌ پوڄ ڪجو. هنومان چيس ته تون هلي ڀڳوان کي چئه
ته مان اچان ٿو اجهو. توهين شرير نه ڇڏيو. گرڙجيءَ چيس
ته مون کان سواءِ تون ڪين پهچندين. مون تي سوار ٿيءُ ته
توکي وٺي هلان. هنومان جيءَ چيو ته ڀڳوان جي سواريءَ تي
مان ڪين ويهندس. گرڙ گهڻوئي چيس، پر هنومان جيءَ نه
مڃيو. چيائينس ته هل ته مان اچان ٿو. گرڙ افسوس ڪري
ڏاڍو ولڪو هليو. پوءِ هنومان اشنان پوڄن ڪري هليو. دوارڪا
جي ويجهو گرڙ ڪان نه اڳي لنگهي ويو. گرڙ جو ايمان اُڀڙي
دور ٿي ويو. سمجهيائين ته مون ۾ هلڻ جي ڪهڙي طاقت
آهي. ڀڳوان جي ڀڳتن ۾ وڏي طاقت آهي. هنومان مولڪان
پوءِ آيو ۽ اڳيئي لنگهي ويو. هوڏانهن دوارڪا ۾ ستيا ڀامان
سيتا جو روپ ڌاري نه سگهي. تڏهن ستيا ڀامان جو ايمان
نه ٽٽي پيو. چيائين ته هنري وقت ۾ مان سيتا جو روپ
نه ڌاري نه سگهيس. ڀڳوان رڪمڻيءَ کي چيو ته تون جلدي
اچي سيتا جو روپ ڌار. هنومان جي اچي رهيو آهي.
سيتارام جو سروپ نه ڏسندو ته موٽي ويندو. سدرشن چڪر
کي ڀڳوان چيو ته تون دروازي تي بيهي رهه. جيستائين رڪمڻي
سيتا جو روپ نه ڌاري وٺي تيستائين هنومان جيءَ کي اندر
اچڻ نه ڏجانءِ. متان هنومان جي اچي وڃي. سدرشن چڪر

سدرشن چڪر چيو تہ مون ڪانسواءِ ڀڳوان گراھ ڪان ڪجھ جي رکيا نہ ڪري سگھيو هو- جل ۾ نہ وڃي سگھيو هو- ستياما کي ايمان ٿيو تہ مون جهڙي پياري راڻي ڀڳوان کي ٻي ڪائي ڪانهي - ڀڳوان ڪلپ ورڇ سرڳ مان منهنجي لاءِ آندو هو- انهي ريت ستياما ڀڳوان ۽ ٻين سڀني راڻين جو ترسڪار ڪندي هئي - ڀڳوان کي اها ڳالھ چڱي نہ لڳي - ويچار ڪيائون تہ هنن تنهي جو اهنڪار ڪڍي دور ڪجي - ويني ويني ڀڳوان ڏهين ٻجي ڏيهن جو روئڻ لڳو- وٽن هي مٿيان ٽيئي بيٺا هئا- هنن گھڻو پڇيو پر ڀڳوان نہ ٻڌايو - آخر گھڻي پڇڻ تي ڀڳوان چيو تہ منهنجو ڀڳت ڄگهدات پوريءَ ۾ رهي ٿو- اُن اڄ پرتگيا ڪئي آهي تہ ١٢ ٻجي جي اندر جيڪڏهن ڀڳوان سيتارام روپ ۾ درشن نہ ڏيندو تہ شرير ڇڏي ڏيندس- اهڙي ڀڳت جي مرڻ تي مان بہ پنهنجو شرير ڪين رکندس- دور هئڻ سبب نہ هو هتي اچي سگھي ٿو، نہ مان اُتي وڃي سگھان ٿو. پلا ڪنهن صورت ۾ ڪو هنکي وٽي بہ ايندو ۽ مان رام روپ بہ ٻجي ويندس پر سيتا بڻڻ واري ڪا بہ ڪانهي ، ڇو جو رڪمڻي ديويءَ جو پوڄن ڪرڻ ويٺي آهي سا بہ خبر نہ آهي تہ ڪڏهن اچي . ۽ ان ڪانسواءِ بي ڪا بہ سيتا جو سروپ ڌاري نہ سگھندي . ڀڳت کي ٻن ڪلاڪن جي اندر درشن نہ ٿيندو تہ ڀڳت سرير ڇڏي ڏيندو- الهي ڪري روئي رهيو آهيان- تنهنتي ستياما اهنڪار ۾ اچي چوڻ لڳي تہ سيتا بڻڻ ۾ ڪهڙي ڀارسي آهي - مان بڻبيس، روئو نہ- ڀڳوان چيس تہ سيتا وارا لڇڻ ، سياءَ تو ۾ ڪيئن- تڏهن هن هٺ ڪيو تہ مان سيتا جو سروپ ڌاريندس- وري ڀڳوان چيو تہ هنکي وٽي ڪير ايندو- وقت ٿورو آهي- گرڙ ايمان مان چيو تہ مان وٽي ايندو سانس ، روئو ڇو ٿا- ڀڳوان چيس تہ چڱو وٽي اچينس- گرڙ وٺڻ ويس- ٿورن منٽن

ڪير آهن؟ هن وري نه اهنڪار سان چيو ته ٿون مونکي
سڃاڻين ٿا. مان اڳني ديوتا آهيان. حالت وڏو منهنجو ٿالو
آهي. پرماتما جنهن ته تو ۾ ڪيڙو بل آهي. اهنڪار سان
چيائين ته مان ٽنهي لوڪ جلد ساڙي سگهان ٿو. ڀڳوان اڳني
اهنڪار ٽوڙڻ واسطي هڪڙو ڪک سندس اڳيان رکيو؛ چيائنس
ته اُن کي ته جلائي ڏيکار. هن گهڻي جوش مان پنهنجو سارو
زور لڳايو، پر ڪک کي جلائي نه سگهيو؛ لڄي ٿي موٽي
سڀا ۾ آيو. چيائين ته مونکي خبر نٿي پوي ته هي ڪير آهي.
ديوتائن وايوءَ کي چيو ته ٿون وڃي ڏس ته هيءَ ڪير آهي.
پر وايو ديو به حاڪي نه سگهيو؛ ته جي ويو. پرميسر پڇيس
ته ٿون ڪير آهين؟ اهنڪار ۾ اچي چيائين ته مان آڪاس ۾
وچرڻ وارو وايو آهيان. پڇيائينس ته تو ۾ ڪيڙو بل آهي؟
چيائين ته ٽنهي لوڪن کي جلد اڏائي سگهان ٿو. ڀڳوان هنجي
اڳيان به هڪڙو ڪک رکيو؛ چيائيس ته اُن کي اڏاءِ. وايوءَ
پنهنجي سموري بل سان اڏائڻ جي ڪوشش ڪئي پر ڪک
نه اڏاڻو. تڏهن لڄي ٿي موٽي سڀا ۾ اچي چيائين ته مونکي
ته خبر ڪانه ٿي پوي ته هيءَ ڪير آهي. پوءِ سڀني ديوتائن
اندر کي وڃي چيو ته ٿون وڃي ڏسي اچ ته ڪير آهي. اندر
آيو. ڀڳوان اتي الوپ ٿي ويو. اندر کي درسن نه ٿيو.
لڄي ٿي ڀڳوان کي ياد ڪيائين. اتي اُما (پاربتيءَ) اچي
درسن ڏنس؛ چيائيس ته ڀڳوان اوهانجو اهنڪار ڪڍڻ ڪرڻ
لاءِ آيو هو. پوءِ اندر آدي ديوتائن جو اهنڪار دور ٿيو.

ڪٿا (٣):- ڀڳوان سري ڪرشن چندر جي دوارڪا ۾
رهندو هو. اتي گرڙ جيءَ سدرشن چڪر ۽ ستيا ڀاماجيءَ کي
ايمان ٿيو. گرڙ ايمان سان چيو ته جيڪڏهن مان نه هجان ته
ڀڳوان ڀڳتن وٽ وڃي انهن جي رکيا ڪين ڪري سگهي.

ہ نہ آهين. فقط ايماني آهين، جو پتا کي نمسڪار ئي ڪرين
اهڙا گهڻا وچن چئي تہ سڪار ڪري سيا کان ٻاهر ڪڍي
ڇڏ ياثيس- سوڀت ڪيترو گهڻو ڏکي ٿي اچي پنهنجي پتا
کي چيو تہ نيچ راجا جنہ وليہروان مهنجو ڏاڍو نراد ر ڪيو
آهي. پٽس چيس تہ هو ڏاڍو ودوان آهي. تون وڃي اهي
ود ياڻون هن وٽان سکي آءِ. تڏهن اهنڪار ڪري سوڀت ڪيترو
چيو تہ مان هن وٽ ڪين ويندس. پوءِ پٽس نرمان ٿي اُنهي
راجا وٽ وڃي هن کان اُها ود يا گهر يائين. راجا چيس
تہ سيان اچڻ پاو تہ شش ٿي اچڻ. اُدالڪ رشي سمجهي
ويو. ٻئي ڏينهن ٻہ مان ڪاٿين جي پري آٽي پيتا رکي
ڏنڊوت ڪيائين. راجا چيس بس بس، تون براهمڻ آهين،
مان کتري آهيان- مان توکان ڏنڊوت ٿو ڪرايان. پر شاستر
جي آگيا پالڻ بہ ضروري آهي. ائين چئي هنکي ساري
ود يا ڏنائين. پر سوڀت ڪيترو اهنڪار ڪري نہ ورتي ءَ
هن تي پرميسر بہ خوش نہ ٿيو.

ڪٿا — ڪنهن وقت دئتن ۽ ديوتائن جي وڏي جنگ
ٿي. ديوتائن هاراٻو. پرميسر وٽ پرارٿنا ڪيائون. پرميسر
اُنهن جي پرارٿنا ٻڌي، ٻل روپ ٿي سندن سرير ۾ پرويش
ڪيو، پر ديوتائن کي اها خبر ڪانہ پيئي. انهي ٻل سان
ديوتائن دئتن کي جيتيو ۽ ايمان ڪيائون تہ اسان پنهنجي ٻل
سان دئتن کي جيتيو آهي. جڏهن گهڻو اهنڪاري ٿيا، تڏهن
پرماتما کي سندن اهنڪار چڱو نہ لڳو. پرماتما يکش جو
يعني تيجسوي روپ ڌاري ديوتائن جي سامهون آيو. ديوتا
ڏسي ٻڃي ويا. سيا ۾ وبچار ڪري اگني ديوتا کي چيائون
تہ وڃي ڏس تہ ڪير آهي. اگني ديوتا يکش وٽ آيو ۽
ٻڃي ويو. ڪجهہ ڳالهائي نہ سگهيو. پرماتما پڇيس تہ تون

آهي- پتا جمس ٿ موٽي گروء وٽ وڃي اها ودیا پڙهي
آء. سوبت ڪبتو گروء وٽ وڃي براوتتا ڪئي ته موںکي
أها ودیا پڙهايو. گروء جمس ته مان به اها ودیا ڪانه جاڻان.
تمهنجو پتا اها ودیا جاڻندو آهي أنهي وٽ توں وڃ- هو
پنهنجي ايمان جي برباو ڪري پيو ڪان وديا وٺڻ چڪي ته
سمجهي أن وقت جي راجا جئولي بروان جي سيا م ويو.
سيا بر راجا پڇيس ناالڪ، توں ڪم پڙهيو آهين- بالکي
بالڪ لقط سان ڪوٺيل بدي حلي ڪامي وبو. جيانين ها،
مان پڙهيو آهيان- راجا جمس ته جا پڙهيو آهين هن جو
ته مان سڀ ڪم پڙهيو آهيان. راجا جمس ته مان پنج سوال
ڪريان ٿو. توں أنهن جا جواب ڏيندين؟ هن جمس ته ٻسنڪ
ڏيندس. راجا پڇڻ لڳو ته توں جاڻين تو ته هي لوڪ مان مري
أپاشڪ ء شب ڪرمي ڪهڙي رستي ڪان متين لوڪن ڏانهن
وڃن ٿا- سوبت ڪموء جو ته موںکي خبر ڪانهي. وري
پڇيائينس ته اها خبر اٿئي ته ڪرمي ۽ أپاشڪ متين لوڪن
مان موٽڻ وقت ڪهڙي رستي ڪان هيٺ مات لوڪ بر اچن
ٿا- سوبت ڪموء جيو ته موںکي ته خبر ڪانهي. (٣) ديويان
۽ بتريان پئي رستا جتي اچي ملن ٿا ۽ ملي جدا جدا ٿين ٿا
أنهيء جاء جي خبر اٿئي؟ ألو- پڳون! موںکي ته خبر ڪانهي.
(٤) توکي خبر آهي ته متيان برهر آدي لوڪ جيوتا آباد رهن-
جواب ڏنائين ته اها به موںکي خبر ڪانهي. (٥) توکي خبر
آهي ته ديوتا لوڪ مسں نظڻ جي راڄا ڪندي ڪهڙا ڪهڙا
پنج يگيه ڪن ٿا ۽ پنجين آهوتيء بر ڪهڙيء طرح ديوتا اچي
ماڻهو بڻن سا وديا توکي ايندي آهي- تڏهن سوبت ڪبتوء
جيو ته پڳون! اها به موںکي خبر ڪانهي. تڏهن راجا سيا بر
سوبت ڪمتوء جو براد ر ڪيو جيائينس ته توں پڙهيو ڪم

اُتر:- لوڀ پاپ جو آڌار آهي لوڀ مان ئي پاپ پيدا ٿئي ٿو. لوڀ ئي پاپ جو ڪارڻ آهي. لوڀ ڪري ئي ڪروڌ پيدا ٿئي ٿو. لوڀ ڪري ئي پرش دوھ ڪري ٿو. لوڀ ڪري ئي موھ، مايا، متسر ۾ لڳي ٿو. جيڪو چت جي سدائين شانتي چاهي ته سڀئي جتن ڪان ٻهر يائين لوڀ کي جڏ ڪري، ڇو جو چت کي چنچل ڪرڻ وارو لوڀ ئي آهي. لوڀ ناس ٿيو ته سڀ پاپ ناس ٿيا. لوڀ جي وڌي وڃڻ تي پاپ ٻه وڌي وڃن ٿا. لوڀ جي ناس ٿيڻ تي جنهن وقت سڀ اُپدرو (وگهن) ناس ٿيا ته چت ۾ ٻڌي پيدا ٿيندي، جا اُتپنت دُرلڀ ڌرم آهي.

تنهن ڪانپوء موھ جو ڪٿن ڪيائون. موھ ڪانپوء اهنڪار جو پرڀاوُ ڏيکاريائون تنهن بابت سام ويد جي، چاندوگيه اُپنشد ۾ هڪ ڪٿا ٻڌايائون.

ڪٿا:- هڪ اُدالڪ رشي هو. تنهنکي سويت ڪيتو پٽ هو. سو جڏهن ٻارهن ورهيه وديا هي ٻيءُ وٽ آيو ته وديا جي ايمان ۾ اچي ٻيءُ کي نمسڪار ڪونه ڪيائين. تڏهن پتا ويچار ڪيو ته هنکي اهنڪار ٿيو آهي پر ليڪ ۾ پٽ آهي پڪتي ڪري هنجو ايمان دور ڪرڻ منهنجو فرض آهي. پٽ کان پڇيائين ته تون وديا پڙهي آئين. هن ڏاڍي ايمان سان چيو ته ها، پڙهي آيو آهيان. پتا پڇيس ته ڇا پڙهي آيو آهين. هن چيو ته چار ويد، ڪت شاستر، ويد جا ڇهه انگ وغيره سڀ وديا پڙهي آيو آهيان. پتا برهم گياني هو. هن موٽي پڇيس ته ڪا اهڙي وديا ٻه پڙهي آيو آهين جو هڪ جي گيان ڪري سڀ جو گيان ٿي وڃي. هڪ جي ٻڌڻ ڪري سڀ ٻڌجي وڃي، ۽ هڪ جي مڃڻ ڪري سڀ جو مڃڻ ٿي وڃي. هن چيو ته مون اهڙي وديا ڪانه پڙهي

سري نارائڻ جي ايڊيشن (٦٠٦) ڇتري ۾ مردي سمان

ڪالسواءِ شانتي نٿي اچي. اِهي ئي تلسي راماڻ ۾ لکيل آهي ته ڇبلن چوڏهن آدمين کي جيئري ئي مردي جهڙو برابر سمجهڻ گهرجي - پرماڻ:- چؤپئي

ڪَول ١. ڪام وس ٢. ڪرپڻ، ٣. ومودا،
٤. آتي ڏره ري ٥. آجسي ٦. آتي ٻوڍا،
٧. سدا روڳ بس ٨. سنتت ڪروڌي،
٩. وشن ومڪ ١٠. شرتي ١١. سنت ورو ڌي،
١٢. تن پوشڪ ١٣. نندڪ ١٤. اگهه کاني،
جيوت شو سم چوڏهن پراني.

[تلسي راماڻ]

ڪام ڪروڌ آدڪن جي بربلتا ڪٿي ڪمالون. جهانون نه ڇڪڏهن نقصان ڪرڻ واري ئي نهيجو ڪروڌ ٿئي ٿو ته ڪروڌ ئي ڪروڌ لون جيو اثر ڪرين. نهيجو ڌرم، ارٿ، ڪام، موکيه، چارئي پدارٿ ڪروڌ ئي سکهو ناس ڪري ڇڏي ٿو. من ۾ جيترو دک سنتاپ ٿئي ٿو اُتيو مول ڪروڌ ئي آهي. سنسار ۾ نڌن (ڇڪڙي) ٻانڌ وارو ڪروڌ ئي آهي ۽ ڌرم کي ناس ڪندڙ ڪروڌ آهي. نهيڪري هي پاڻي اُنهي کي تياڳيو.

لوڀ بابت چاڻون ته پڌ شروعيءَ جو پشر پتاما کان هملون پرشن ڪيو هو:-

پرشن:- باپ جو آڌار ڪهڙو آهي، باپ ڪٿان ٿو پيدا ٿئي يعني سڌس ڪارڻ ڪهڙو آهي؟

سنسڪار پاتا هئا، تنهڪري داس هنڪي نرمل آشرم واسطي
چيو- هن مڃيو- داس جي نالي ربيا موڪليائين- مڪان ٺهڻ
شروع ٿيو- سياري ٽائين مڪان ٺهندو رهيو- سياري ۾ سوامي
جن جهاريءَ ۾ رهيا ۽ مانگهه جي مهني ۾ شريمان ١٠٨ پنڊت
هريسنگهه جيءَ جو ميلو آيو. سوامي جي ڪٿا ڪندا رهيا-
سپٺيءَ تي پوڄ ٻوندو هو- سوامي جن (پاٺ پڙهيو آر بيد
بيچاريو) اِلهي شبد جي ڪٿا ڪئي- انمرتسر وارو پنڊت
بدواري دت جي براهمڻ جو ويدانت جي ڪٿا ڪرڻ ۾
لاثاني پنڊت هو، اُهو به اُتي ڪٿا ڪندو هو ۽ سوامي جن
جي ڪٿا ٻڌندو هو- ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندو هو- چوندو
هو ته اهڙو ودوان ٿيڻ ڏاڍو ڪٺن آهي- منئين شبد جي
هڪ تڪ جو ڪيترا ڏينهن ارٿ ڪندا رهيا- ان جو
تورو ڀاو هتي لکجي ٿو-

ڀاو ارٿ:- برهم ويتا گروءَ دئاران آتما جي ڄاڻ ڪانسواءِ
ڪيترا به پاٺ پڙهي، چاهي ڪيترا به ويد ويچاري ۽ يوگ
اُڀياس پيندگم (سڪمنا) ناڙيءَ دئاران ڪري ۽ نيولي ڪرم
ڪري ته به آتم گيان ڪان سواءِ نه چت شانت ٿئي ٿو، نه ڪام
ڪروڌ آدڪن جي نورتي ٿئي ٿي ۽ تنو گيان ڪانسواءِ ويد
آدڪن جو پڙهڻ نشڦل ٿئي ٿو.

پرماڻ: ڪت شانت پچرت مُکه کيا نا ....
[مانجهه م: صفحه ٩٨...

مطلب ته برهم ويتا گروءَ دئاران پراپت ڪيل گيان
برهما پڳتي ئي پرماتما جي ملڻ جا مکيه ساڌن آهن- اُنهن...
سان ئي چت شانتي ۽ ڪام ڪروڌ آدڪن جي نورتي ٿئي...
ٿي- بين ساڌن سان نٿي ٿئي- ڪام ڪروڌ جي نور...

(دوهو) ٻاهر ٻڌل گون ڳوڙ آلي. ڪرمن روپي ٻڌل ٻري
ٿي وڃي ٿو ۽ برهم وديا روپي گوڙ الٿسڪرڻ ۾ اچي وڃي
ٿي - برهم وديا جي ٻل سان جيو برهم روپ ٿي وڃي ٿو.

(دوهو) ڪٿت ڪٻير جو اس پد ٻوجهي

رام رمت تس سڀ ڪڇ سوجهي.

ڪٻير جي چوڻ ٿا تہ جو انهن پدن جو ارٿ ڄاڻي ٿو، اهو
رام ۾ رمڻ (ڌيان) ڪري ٿو ۽ هنڪي سڀ پدارٿ آتم روپ
نظر اچن ٿا.

سوامي جي ١٩٧٨ جو سيارو ڇهاري ۾ رهي چؤماسي ۾
نرمل آشرم ۾ آيا. شريمان ١٠٨ سوامي مهنت ٻداسنگھ جي ۽
داس کي چيو تہ چؤماسي ۾ مهاراج جي هتي رهڻ ٿا. انهيءَ
ڪري سدن واسطي هڪو جوٻارو ٺاهي ڇڏيو. انهن ڏينهن
۾ ديوان گوبندرام دهلي سنڌ مان آيو ۽ ڀوڄن وغيره جي
سيوا بہ پوري ڪندو رهيو ۽ ٻيءَ سيوا ۾ سوامي جن وٽ
ٻيا بہ گهڻا ساڌ وهٽا. ساوڻ جو مهينو آيو. سوامي جن داس
کي آگيا ڏني ۽ مهنت آلماسنگھ ۽ سنت پرمانند گڏجي
ڏنائون. سنت پرمانند سوامي جن کان سڀ پسنڪ پڙهيا
هئا ۽ سوامي جن ۾ گرو ڀاونا رکندو هو. انهن سان گڏجي
آگيا ڏنائون تہ هردوار مان لي اچو. انهيءَ ياترا جو خرچ
گوبندرام جي ۽ ڪيو ۽ ڇپائيس تہ ڪمنڊلن لوهين تہ امبرا
ليستانس مان هتيٺي مهاراجن جي سيوا ۾ رهندس. واپس
ڏينهن ناليو ۽ اسين هردوار جي ياترا ڪري موٽي آياسين ۽
ديوان گوبندرام کي جي ۽ داس موڪ، بہت پرڪاش پڙهائيندو
رهيو. پوءِ ديوان گوبندرام چيو تہ مان اهڙي هزار ربا خرچ
ڪرڻ چاهيان ٿو. ڪنکل، هردوار، رکيڪش جتي چئو لني
ڪتبا ٺهائي ڏيان ٿو. داس کي سريمان مهنت ٻداسنگھ جي ۽

(ه‍ول) گر لاگو چيلي کي پائي - انجي (اُنويءَ) (لفظ اڳي ٻوء ڪرڻ) چيلي کي نيائي- گر لاڳي پائي. شش وانگر گروءَ جي شرڻ ۾ وڃي هڪڙي اُدتي برهم جو شروڻ مَنن ندِ ڌيائن ڪري - **(ه‍ول)**

ايڪ آچنبو سدونم پائي - ديکت سدکه چراوت گائي

ارٿ:- ايڪ اُدتي اسچرج روپ آتم وستو آهي تنهن کي تون گروءَ وٽ وڃي ٻڌ ۽ جهت شنگهه جو اهنڪار آهي سو اُنمنشد روپي گانين جي ارٿ کي انيو ڪرائيندو- اهم برهم اُسمي يعني "آتم رام، رام هيءُ آتم" اهڙيءَ طرح آتما کي برهم روپ نسچيه ڪرائيندو، تڏهن ٻڌي ٻه هروقت برهم پرائڻ رهندي.

(ه‍ول) جل کي مڇلي ترور وياڻي. اگيان ڪال ۾ ٻدارٿن روپي جل ۾ رهڻ واري ٻڌي روپ مڇلي هاڻي تر يعني اُتيت سرشت آتم وستوءَ ۾ برگهت تي.

(ه‍ول) ديکت ڪترا ليءِ گئي ٻلائي. آتم پرائڻ ٻڌي هٺ ڪري ڪوتن خيالن جو سياءُ دور تيو. **(ه‍ول)**

تلي ري پڻسا اوپر سولا - تس کي پيدڻ لڳي ڦل ڦولا

پڻس يعني سوکم واسنائون- تلي يعني ڌٻجي وڃن تيون ۽ سوُل يعني دکن جي مٿان تي وڃن تيون ۽ اُن مهاتما ۾ ڌنوي گڻ روپي گل ۽ برهم نيشٺا روپي ڦل لڳن ٿا، جن جي ٻل سان پاڻ ٻه تري ٿو ۽ ٻين کي ٻه تارڻ وارو ٿئي ٿو.

(ه‍ول) گهوڙي چڙهه پڻس چراون جائي. (اُنويءَ) چري آوي نه جائي. پراڻ روپي گهوڙي تي چڙهي پؤرکي چراچر جونين ۾ اچي وڃي ٿو، پر جتي شرير ڇڏي ٿو، تتي ئي مڪت ٿي وڃي ٿو.

آلدنا روپ مچليون آئم حل کي جڏي سنسار روپي وڻ تي پرگهت ٿيون آهن. اٿين پيئون سمجهن ۽ وڪنت لوڪ ستم آهي ۽ آلند روپ آهي. اسن آلند روپ ڪولد آهون اپاشنا ڪري اٿهن لوڪن ۾ وڃون- اٿهيءِ اڃا سان ڏيان روپي لعؤ لڳائڻ لڳيون، پر من ۽ اِندرين کوڻ ڪمالن کي پيدا ڪري ڏيان ۾ پلائي ڇڏين.

(هول) ”دبکمت ڪترا لسي ڳڻي بلائي.“ ڏسندي ڏسندي کوڻن خيالن جي بل ڪري ڏيان واري ورتي ۾ اس ٿي ويئي. موٽي حبو جوڻ لڳو ۽ دبوي ڳڻ ڏاري سکي ٿمان، پر کوڻن خيالن دبوي ڳڻ همت دبائي ڇڏيا ۽ دکدائي ڪام، ڪروڌ آسر ڳڻ ظاهر ڪري ڇڏيائون.

(هول)

تاي ري بنا اوبر سوُلا. تِس ڪَمَ پيچ لڪي قل قولا

هاٿي اٿهن ڪام ڪروڌ وارن حبو آتمائن جي انتهڪرن ۾ پڇ پاپ روپي گل ۽ سک دک روپي قل لڳا.

(هول) گهوڙي چڙهه پِس چَراون حالي. سک دک پوڳڻ واسطي پرالن روپي گهوڙي تي چڙهي ڏب گاڏر ڇراجر (ڇلمدڙ ۽ پنل) حولس مراڇي وڃي تو.

(هول) باهر تل گون گهر آيي. تنڪاميتا روپي بٿل انتهڪرڻ کان باهر رهي تو ۽ ترشنا روپي گوڻ انتهڪرڻ ۾ اچي ويئي آهي. اٿهي طرح حمي مري رهي تو.

اٿوٿ- **(هول)** پهلا پوٿ پڇري مائي. پهريون ساڏن يعني انتهڪرڻ کي ڪام ڪرمن سان شڌ ڪري وڙاڳ ڏاري مايا کان اپرام (پري) رهي- پوءِ جڏهن ساڌن وارو ٿي يعني (١) وويڪ (٢) وئراڳ (٣) ڪتسمپتي (٤) مموکشا.

سري نارائڻ هري اُپديش (٦٠١) پهلا پوُت پڇهه ري مائي

(مول) ”د يکت کترالي گئي بلائي“ تن ڏيهن جي بکايل بلي لنيا. چاول کترا کٽي پڇي. ويئي.

(مول) تلي ري ٻسا اوپر مولا، تس ڪي پيڌ لگي ڦل ڦولا.“ جئن ڪبير جي نديءَ جي ڪناري تي پينل وڻ هيٺان بينا هئا ته وڻ جو پاڇو پاڻيءَ ۾ اُلٽو پئي ڏسڻ ۾ آيو. اُهو وڻ گوُلر جو هو. اِنهي ڪري ڦل پار ۾ لڳل ڏسڻ ۾ آيا.

(مول) ”گهوڙي چڙهه ٻس چراون جائي.“ جئن مهڪاسر د ئت گهوڙي تي چڙهي گهمڻ ويندو هو.

(مول) باهر ٻئل گون گهر آئي.“ جئن ڪنهن زميندار جو گهر نديءَ جي ڪناري تي هو. اُتان بيءَ تان ڦٽين جون گوٽيون ٻٽان تي کٽي گهر پهچائيندو هو. ڪا گوڻ نديءَ ۾ لڙهي اچي گهر پهتي.

اُتر (٣) :- جيو پهريائين پوت يعني شڌ برهم هو. هاڻي به شڌ آهي، اڳتي به شڌ تيندو. پر پوءِ مايا جو سنبنڌ (لاڳاپو) تي ويس يعني اگيان وس پرم تي ويس ته مان شڌ برهم نه آهيان پر ڪرتا ڀڳتا جيو آهيان.

(مول) ”گر لاگو چيلي ڪي پائي.“ هيءُ آتما ديوتائن ڪري (گرو) يعني پوج هو. پر هاڻي من جي اَڌين تي اِندرين جي اڌين وشين ۾ وچري رهي ٿو. (مول)

ايڪ اڇنپو سنو تم ڀائي - ديکت سنگهه چراوت گائي.

هيءَ آتما شير وانگي بلوان هئي پر هاڻي اِندرين روپي گائين جي اڌين تي وشين ۾ وچري ٿي.

(مول) ”جل ڪي مڇلي ترور ويائي“ هاڻي اِندرين جي اڌين تيڻ ڪري آتم جل ۾ رهڻ واريون. ستينا، چينتنا

سري نارائڻ هري ايڊيشن (٦٠٠) ٻهلا ٻوٽ ٻچڻ ري مائي

ٻاڻ ٻکيا واسطي شهر ۾ هليو ويو. پنهنجي ڇوڪري جي ماءُ کي ڇوڪري لوڙهڻ کان پوءِ اهي موهه ٿيو. سا ڪبس ڳولبندي ڳولبندي رشيءَ جي آشرم ۾ پيڪهي ۾ سمهل ڏسي اٿئي وٺي رهي. رشي هڏهن شهر کان موٽي آيو ته ڇا ڏسي ته هڪ خوبصورت استري ويٺي آهي. پڇائنس ته تون ڪير آهين. هن ڄيو ته مان هن ٻالڪ جي ماءُ آهيان ۽ فلاڻي راڄا جي ڪنيا آهيان. موٽکي خبر نه آهي ته هي ٻالڪ ڪنهن جي انس مان پيدا ٿيو آهي. توهين سروگيه آهيو، شاپوم رشيءَ ڏيان ۾ ڏنو ته هيءُ منهنجي انس آهي ۽ ڪبس سچي ڳالهه ڪري ٻڌايائين. ڳالهه ٻڌي ڇائين ته توهين لڏهن منهنجا پتي ٿيو آهيو.

(هول) ”گو لاگو جلي ڪيٻ پائي.“ جنهن گر و گر پائي ڏيڻ وقت ناريل ۽ پيج پيسا رکي جلي کي نمسڪار ڪندو آهي تنهن هيءَ ڳالهه ٻڌي اڄي ٿي.

(هول) ايڪ آڇيڇڻ سڌو ٿم پائي -

ديکت سنکهه ڇراوت گائي.

هڪ آگست رشيءَ جي آشرم ۾ شبهن وڏو ڇڏي ڏانس کي حرالبدو هو. پاتنجلي رشيءَ نه يوگ سوترن ۾ ڄيو آهي ته اهنسا جي تمام حگي طرح قائم رکڻ ڪري وئد هو لماڳ ٿي ويندو آهي. آگست رشي جي نه من، واڻي، سرير سان ڪنهن جي نه هنسا نه ڪئي هئي اهي لاءِ سينئي هنو هن جي استان ۾ وير ڀاءُ ڇڏي گڏ رهندا هئا.

(هول) ”حل ڪي مڇلي لرور ويائي.“ جنهن هڪ وڏي مڇي اپ گرپڻي ننڍي مڇيءَ کي کائڻ آئي ته جل ۾ هڪ وڻ هو تنهن نه جي اها گرپڻي مڇي وچي ڪري ٻچئي. الٽي ويائي.

ته ڏيکو ٻاهر ئي رهيو ته ڳوڻ گهر هلي آئي ته اِها ڳالهه اسا
آهي تڏهن مايا به اسٽ يعني تڇ آهي.

اُٿر (٢):- جو پدارٿ ڪنهن به صورت ۾ نه ٿي سگهي
اُن جي ناهڻ ۾ جا چتر هجي سا چتجي مايا. اهي مايا جوري
طاقتون آهن يعني مٿين درشٽانتن ۾ جي پدارٿ بڻي نٿي
سگهيا تن سڀني کي مايا بنائي سگهي ٿي. جئن هڪ اُدالڪ
رشي هو. اُن هڪڙي هرڻ کي هرڻيءَ سان ڪام چيشٽا
ڪندو ڏٺو ته انجو چت شادي ڪرڻ تي تيوءَ پنهنجي پتا
برهما جيءَ وٽ ويو. چيائينس ته منهنجو گرهست ڪرڻ جو
ويچار آهي. مونکي شادي ڪراءِ. برهما جيءَ چيس ته ڀلا
شاديءَ ۾ ڏايا دک آهن اِنهي لاءِ خيال لاهي ڇڏ. پر اُدالڪ
نه مڃيو. تڏهن برهما جيءَ چيس ته ڀهريائين تنهنجي گهر پٽ
ايندو پوءِ سندس ماءُ پاڻيهي ايندي. اُدالڪ موٽي پنهنجي
ڪٽيا ۾ آيو. هنکي هرڻ ۽ هرڻيءَ جو قصو ياد ڪندي سندس
ويرج پٽن تي پيو يعني ڪري پيو. ويرج دوني ۾ پائي رکي
ڇڏيائين. سوير اشنان جي وقت ڪمل قول ۾ ويرج وجهي
نديءَ ۾ وهائي ڇڏيائين. لاهوار واُن نديءَ ۾ هڪ راجڪماري
سکين سان گڏ سنان ڪري رهي هئي. هن جڏهن اُهو ڪمل
قول پڪڙي ڪٽي سنگهيو ته رشيءَ جي اجابو نه ويندڙ ويريه
جا ذرڙا راجڪماريءَ جي اندر هليا ويا. تنهنڪري گرڀ
نهرجي ويس. پٽس کي خبر پيئي تهن ديش نيڪالي ڏيئي
ڇڏيس. ويچاري اُدالڪ جي ڪٽيا جي مٿئين پاسي نديءَ
جي ڪناري تي پنهنجي ڪٽيا بنائي وڃي رهي. آخر پٽ
جائس - اُن پٽ کي ترهي تي رکي نديءَ ۾ لوڙهي ڇڏيائينس
اڳيان نديءَ ۾ رشيءَ سنان ويٺي ڪيو- رشيءَ ديا آڻي
اُنهي ٻالڪ کي ڪٽي ورتو ۽ پيدگهي ۾ پائي سنڀاري ڇڏيائينس

ڏکڙو لتڙ لاهيو. ۽ ٻوءِ ٻيو لتڙ لاهيو ۽ ڄاڻائين ته ڪهڙو وقت
هتي اولڌ مرڻي رهيو. پرڪاش اکين کي نه لڳي. الڏ ن
ٻاڻ ڪهڙو وقت ٿرين تارن وڃي رهيا. اني ۽ سڀ سنگ ٿيندو
رهيو. سري ڪبير صاحب جي هنن شبد جو ارٿ شروع
ڪيو ويو. پرماڻ:-

پهلا پوت پڇڻ ري مائي.... [آسا ڪبير صفحه ٤٨١

ارٿ:- ڪبير صاحب جي ڪان هنن اڌڪارين جدا جدا
ورشن ڪيا. (١) ته مايا جو ڪهڙو سروپ آهي. (٢) مايا ۾
ڪهڙي طاقت آهي. (٣) هيءَ جيو شڌ سچدانند پرماتما
۾ ڪئين هو انڪي جيو جو ملو. (٤) هاڻي ڪس پرڪار ڪئين ملندو.

اتر (١):- مايا لج يعني اَسٽ آهي جنهن هنسان پدارٿ
اَسٽ آهن. جنهن ڪو چوي ته شاديءَ کان اڳيئي پٽ ڄائو
۽ مائا پوءِ شادي ڪئي. ته اها ڳالهه اسٽ آهي تنهن مايا ۾
اسٽ آهي. ٻيو، جنهن ڪو چوي ته گرو چيلي جي ٻوڙي
ٻوڙي تو اها ڳالهه به اسٽ آهي. ٽيون، جنهن ڪو چوي ته
ته منهنجي ڏسڻ ڏسڻ شمشان ڪٽوار تي ڳالهون ٻارهين
هو ته اها ڳالهه به اسٽ آهي تنهن مايا به اسٽ آهي. چوٿون،
جنهن ڪو چوي ته جل ۾ رهڻ واري مڇي وڻ ۾ آنا لاهي
ٿي ته اها ڳالهه اسٽ آهي تنهن هيءَ مايا به اسٽ آهي، پنجون،
جنهن ڪو چوي ته ٻلي ڪتي کي ڪٽي پچي وئي. جنهن اها
ڳالهه اسٽ آهي تنهن مايا به اسٽ آهي. ڇهون، جنهن ڪو
چوي ته مون ڏٺو وڻ ڏلو جهڙو ٿو مٿي هو ۽ تارا ٻون
ڇمڪ ڪيو ۽ ڏار ڦلن ڦولن سان ڀريل هئا، ته اها ڳالهه اسٽ
آهي. ستون، جنهن ڪو چوي ته گهوڙي لي ڄڻي مينهن
ڪيمٽو ڀي ٿي ته اها ڳالهه اسٽ آهي. اٺون، جنهن ڪو چوي

ڪاشيءَ ۾ ڪٽي ويو هوس ۽ گروجيءَ سنجيوني وديا سان
کيس جيئارايو. هاٿي هو آنند منگل سان اتي رهي تو. اُنهيءَ
ارت کي ڏررچيءَ اڙ جي هيٺان ويٺي ٻڌو. صبوح جو سوير
سيا ۾ وچي ارت ٻڌايائين. راجا خوليءَ کي ڏاڍي چبد ڪڍي
۽ ڪائونس سچي ڪرايائين. هن سب سچي ڪئي ۽ کيس شهر
نيڪالي ڏني ويئي. ڊيونيٽ (قدرت) سان ٻهرينءَ رات
ئي کيس اُن ٻڙ جي هيٺان رهڻو پيو، جنهن ۾ پوت رهندو
هو. آڌيءَ رات پوتنيءَ پوت کان پڇيو ته تو اج ماس چو نه
آندو. پوت چيو ته منهنجو چيل ارت ڪنهن ٻڌي سيا ۾ ٻڌايو،
تنهنڪري راجا براهمڻ کي چڏي ڏنو. تڏهن پوتنيءَ چيس
ته پيو ڪو پرسنگ ٻڌاءِ. پوت چيس ته رات جو نه ٻڌائڻ
گهرجي. ڏينهن جو هيڏانهن هوڏانهن ڏسي ڳالهه ڪرڻ
گهرجي، چو جو سيب هند نڳ پيا گهمن، جئن رات هڪڙو
وينو هو. هاٿي ۾ متان ڪو هيٺ وينو هجي. ڏنائين ته اهو
گرڀڳت درو هي وٺو هو. کيس ماري چڏيائين.

اهڙي قسم جا گهڻيئي پرسنگ سوامي جن ٻڌايا. تنهنڪان
پوءِ سر گوڏي واري ڀڳت سيتارام پالڪند وٽ انجي باغ
۾ مهنا رهيا. آتي سوامي جن جو سر ير گهڻو بيمار ٿي پيو.
جي هتي سر ير چٽي وين ته هن داس کي چياٿون ته اسين
هتي ڏاڍي ڏامر ڏو مرسان سند س ڪائي سينگاري ڪٽعداسين.
پر سوامي جن چيو ته منهنجو سر ير رکيڪيش ۾ چٽندو. پوءِ
چڱا ڀلا ٿيا، ۽ رکيڪيش ۾ آياسين. سيارو رکيڪيش جهاڙيءَ
۾ رهي چٽر ماس نرمل آشرم ۾ رهيا. اتي سندن نيٽر بلڪل
ڪمزور ٿي ويا. تڏهن جيون آشرم وارا پريمي سوامي جن
کي گهڻي پرارٿنا ڪري سري انمرتسر سنبت ١٩٧٨ ۾ وٺي،
آيا. ڊاڪٽر سوهڻ سنگهه پنهنجي جاءِ ۾ کين رهائي ڇهريائين

ٻر هن نہ سمجهو. هنڪي ڇپائين تہ جڏهن منهنجو پيءُ منهنجو سماچار پڇندي تہ (اُپرشڪا) اهي پہ لفظ چوندس. هن جيو تہ ڄولدو سانس - انهن جئي هنڪي ماري ڇڏيائين - هنجي ڳور اچي پڙس ڪي حبائين تہ تنهنجو پٽ مري ويو ؛ هن مرڻ وقت تنهنجي واسطي (اُپرشڪا) چيو هو. انجو ارٿ تون وچار - پيءُ جلدئي راجا وٽ ويو ؛ چيائينس تہ توهانجي سپا ۾ وڏا وڏوان ويٺا آهن منجهائن ڪو مولڪي (اُپرشڪا) جو ارٿ ٻڌائي. راجا براهمڻ کي انن ڏينهن جو مدو ڏيئي چيو تہ ان مدي جي اندر اِنهن پدن جو ارٿ نہ ٻڌائيندا تہ قتل ڪرايا ويندا. لڳا ويچارڻ پر ڪنهنکي سمجهہ ۾ نہ آيو. ستَ ڏينهن گذري ويا. منجهائن هڪڙو ورڇي نالي پندت اداس ٿي جهنگ ۾ ٿڙي وڻ هيٺ راتہ ستو وڃي وينو ؛ لڳو پد جو ارٿ ويچارڻ. پر سندس سمجهہ ۾ نہ آيو. ڏاڍو دکي ٿيو. لنڊ نہ آيس. اُن وڻ ۾ پوت ؛ پولٽي رهندا هئا. پولٽي گرڀڻي هئي. پولٽيءَ ان پوت کي چيو تہ مولڪي ماڻهوءَ جي ماس کائڻ جي ڏاڍي اِڇا ٿي آهي، مولڪي اُهو کاراءِ. پوت جسس تہ سپاڻي راجا گهڻا براهمڻ مارائيندو. استريءَ جيس تہ ڇو مارائيندن؟ پوت جيو تہ هڪڙي براهمڻ هڪ پد جو ارٿ پڇيو آهي. جڪڏهن ڪنهنکي نہ ان جو ارٿ نہ ايندو تہ سڀئي مارايا ويندا. پوٽڻيءَ چيس تہ توکي جيڪڏهن ان پد جو ارٿ ايندو هجي تہ مولکي ٻڌاءِ. پوت چيو تہ پد ”اُپرشڪا“ آهي - هاڻي اِنهن جو ارٿ هي آهي - مرڻ وقت گرو پڳت انهن جو هو نہ هي پتا! ”اُپرشڪا“ پد ٻڌائڻ واري هن ماڻهوءَ منهنجو پن ۾ سمهئي، پير مٿي تي ڏ بائي تلوار سان سر وڍيو. اهڙيءَ طرح گرو پڳت جي جبل پد جو ارٿ ڪنهنکي معلوم نہ آهي. مولکي گرو ڪرپا سان معلوم آهي - مان الهي گرو پڳت کي اٺان ڪٺي سندس گروءَ وٽ

گرو شيوا سان گروءَ جي ودوتا (ودیا) پراپت ٿئي ٿي. جئن ڪنهن شهر جي ٻن براهمڻن ٻـا ٻت ڪاشيءَ ۾ وديا پڙهڻ ويا. هڪڙو گرو شيوا ۾ لڳي ويو، ٻيو پڙهڻ ۾ لڳي ويو، پستڪ ياد ڪندو رهيو. ائين ڪندي ڪندي هنن کي ٻارهن ورهيه گذري ويا. ٻنهي صلاح ڪئي ته هاڻي گهر هلجي. شيوا ڪرڻ وارو ڏاڍيءَ نمرتا سان گروءَ کي ڏنڊوت پرنام ڪري گروءَ کان آڳيا وٺڻ لڳو. هنتي گرو پرسن ٿي کيس ور ڏنو ته توکي سڀ وديائون هٿ تي آئوري وانگر ظاهر ٿيندیون، ڇو جو تو ڏاڍي پريم سان منهنجي شيوا ڪئي آهي، ۽ شيوا سان ٿي دکن جي نورتي ۽ پرماتما جي پراپتي ٿئي ٿي. اهڙيءَ طرح گرن ڇٽي آڳيا ڏنيس ۽ ٻئي نپرياڻونس. ٻئي وديا جي ايمان ڪري ڏنڊوت به نه ڪئي ۽ نڪي ٻئي نپرايائين. جڏهن گهر ڏانهن هليا تڏهن وديا واري شيوا ڪرڻ واري کي چيئي ڇيو ته اڙي مورک! ٻارهن ورهين ۾ تون ڪهڙي وديا پڙهي هليو آهين. تون پنهنجي مائٽن کي ڇا ٻڌائيندين؟ پر هو گرو ڀڳت شانتيءَ سان سهندو ويو. آخر هڪ شهر ۾ آيا. اُتي تورا ڏينهن رهيا. اُتي سيا گڏ ٿي ۽ وڏا ودوان سڏايا ويا. هنن ٻنهي کي به سڏايائون. سڀني ودوانن جو شاستر ارٿ ٿيو. پر گرو ڀڳت جي جيءِ ٿي. سڀني ودوانن هنجو پوڄن ۽ ستڪار ڪيو، ڇو جو گرو شيوا ڪري سڀ شاستر ڦري تا اچن. جئن سري گرو رامداس صاحب جن کي اڪبر بادشاه جي ڪچهريءَ ۾ گرو شيوا جي ڪري سڀ شاستر ڦري آيا هئا. گرو ڀڳت سان ٻئي پڙهڻ واري حسد ڪري کيس مارڻ جو ويچار ڪيو. جڏهن اُن شهر کان هليا ته رستي تي جهنگل ۾ رات پين. گرو ڀڳت سمهي پيو ۽ هن ٻئي هنجي ڇاتيءَ تي پير رکي وارن کان جهلي گردن تي ويئيس. گرو ڀڳت گهڻوئي سمجهايس

ٽيڪا:- آدم ساس هڪ ٻڪي آهي. انجو ڪنب مڪه آدي حاڻ جو ٻراڙ ڪري ٿو يعني اکين اڳان رکي ڏسڻ سان انجي سياڻ جي سڌ پئجي سگهي ٿي. ڪنو آرتوار جي اڪادشيءَ جي ورت اسچه روپ سان رکي ٿو، ان ڏينهن کي جاڳي ڪري ڪم ڪانگي لٿو. رهب داس جي جون تا ڏ هڪ ان منش تي ئي ڏڪار آهي، جنهن ٻرهم سروپ کي نه سڃاتو.

درشٽانت:- هڪڙو مهاتما سري گنگا جي ڪناري تي همبٺلا رهندو هو. هن پنهنجي شش کي لائق ماڻهو بڻايو هو. هڪڙي ڏينهن گروءَ شش کي چيو پگوان! موٽڪي ڪا سکيا ڏيو. گروءَ چيس ته موٽڪي ماڻهو بڻايو آهي، الهي ڪان وڌيڪ ٻي ڪهڙي سکيا چاهين ٿو. شش چيو ته پگوان! ماڻهو ته مان شروع کان ئي آهيان. توهان موٽڪي ماڻهو ڪئين بڻايو آهي. گروءَ جي چيس ته هن ڳالهه جو جواب هن ٻهاڙ تي رهندڙ آدم ساس هڪڙو ٻڪي توکي ڏيندو. هي وڃ ٻڌي شش ٻهاڙ تي وڃي آدم ساس ٻڪيءَ کي ڏٺو ۽ پنهنجي گروءَ جي سڀ ڪٿا ٻڪيءَ کي ٻڌايائين. آدم ساس پنهنجو هڪڙو ڪنب هنکي ڏنو ۽ چيائينس ته پنهنجي اکين اڳيان رکي جئن آرسيءَ ۾ پاڻکي ڏسو آهي تئن پاڻکي ڏس. جڏهن هن ڏٺو تڏهن پاڻکي ماڻهو ئي ڏٺائين. پوءِ چيائينس ته ڪنب راح سيا ۾ ڪٺي وڃ. جڏهن اهو راح سيا ۾ ڪٺي آيو ته راجا کان وٺي سڀئي پرجا کي پسون روپ ۾ ئي ڏٺائين. هڪڙو ٻرهم لبنسٽ جو راجا جو گرو هو اڪي ئي ماڻهو ڏٺائين. ۽ ماڻهن کان ٻه ٻڌائين ته جيڪڏهن ڪو ماڻهو آهي ته هي مهاتمائي آهي باقي ته رشوت خور سڀ پسون ئي آهن. جنهن پرش کي آتم ٻرڪش جي ٻڌي نه آهي سو پسون آهي.

رجب داس جي چوڻتا ته اهڙي اُتم مانش ديهي پائي جو پرش هريءَ کان بيمکه رهي ٿو سو انت پرديڪي ٿي پڇتاءُ ڪري ٿو. اِنهي ڪري رجب جي چوڻتا ته منش سرير جو ويچار ڪرڻ گهرجي يعني پرکه ڪرڻ گهرجي، جهڙيءَ طرح هنس کير جي پريکيا ڪري ٿو:- (ٻول)

ڇپئه - مت مرال مڪر رکه دار بدرايش چالهه -

ديکه ڪبوتر ڪام پنک پتري کهر آلهه.

ارٿ:- هنس جي بڌي ڏسو ته کير مان پاڻيءَ کي جدا ڪري ٿو ڇڏي ۽ ماکيءَ جي مکه جو عقل ڏسو ته ساري بها سپتيءَ مان ماکي جلد ڪيئي وٺي ٿي ۽ اُتم پکي ڪبوتر جو ڪم ڏسو جو پرن سان اُڏامي پنهنجي ڏٺيءَ کان چنبي وٺي اُنجي گهر پهچائي ڏئي ٿو. اهڙيءَ طرح ئي منش کي اُتم سرير جي پرکه ڪرڻ گهرجي. (ٻول)

چندن جانه پهنگ سواتي رتو سيپ سه اوڙي -

آوانر بنڌي ڪوپ رکه رنٽي ڪر جوڙي.

ٽيڪا:- جئن سرپ ڏسڻ ڪانسواءِ ئي پنهنجي بڌيءَ سان چندن وڻ وڃي پهچي ٿو ۽ سپي پڻ بوندن کي تياڳي سواتي بوند کي چاهي ٿي، ۽ ٻڪري اينتري سمجهه رکي ٿي جو پاڻيءَ جي ڊپ هوندي کوهه تي نٽي وڃي، ۽ راست جي سمي برسرينهه (جوڳي) هٿ جوڙي پنهنجي سوامي ايسر جي اڳيان پرارٿنا ڪري ٿو:- (ٻول)

آهه مرسداس ترکي مکه - سوان برت ڏن ڏالتا -

رجب مکه ديهه ڏرڳا - آتم رام نه جالتا.

ٻڌون، ڪمڙالهن ويٺي سِڏي. شام ٿيڻ لڳيءَ مُنڊي
گوليندو رهيو. سپاري جا ڏينهن هئا. تڏهن ٻنو ويڃهي
شهر ۾ ويو ڪنهن ٽنباريءَ جي اُت لي ويهي ٽڪ ونڻ لڳو.
ڪريل داڻا چولڊي کائڻ لڳو. ٽنباريءَ هنکي ڪنگال
سمجهي ٻت جهوڪڻ جو حڪم ڪيو. تڏهن هو ڪالهون
الدر ڪرڻ لڳو. جڏهن ٽنباري گهر ويڃڻ لڳي تڏهن سليمان
عرض ڪيس ته سپارو آهي، مونکي رات رهڻ لاءِ ڪا جڳهه
ڏي. پوءِ هوءَ گهروني ويس. ڪم پوڇڻ ته ڏٺائينس. ڪاني
شڪرگذار ٿيو. ٽنباري هنکي سماٿر ڏسي پنهنجي ڪاري
ڪوجهي ڪنيا جنهن جي سر ۾ مان ٻڌو ٻئي آئي تنهنجي
شادي هن سان ڪري ڇڏي. پوءِ سليمان کي ياد آيو ته
مون جو ايمان ڪسو هو ته ڪوهن سان پسون شادي ڪندو
تنهنڪري خدا منهنجو ايمان ٻکو. لڳو غريبي حال سان گذر
ڪرڻ. جڏهن ٿورو وقت گذريو، تڏهن جهمور جي حاڪم
آهاني مڇي اچي ڦاٿي ۽ جهمور کان ڪروپ سليمان جي
استري ملهه ذٻئي ولي آئي. مڇي چيرائين ته اُم منڊي
ڏٺائين، جا ڏسي هوءَ ڏاڍي پرسن ٿي ۽ پنهنجي پتي
سليمان کي ڏيکاريائين. سليمان جڏهن منڊيءَ جي وڃڻ ڪري
ڏاڍو پڇتاءُ ڪري رهيو هو، سا ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيو.
پنهنجي استريءَ کي چيائين ته منڊي مونکي ڏي، مان
توکي هر وقت پرسن رکندس. اِهي شرط سان استريءَ
منڊي ڏنس هن جڏهن منڊيءَ لي منتر پڙهي آگر ۾ پاتي
تڏهن اُلي ٻه ٻون ۽ پالڪي اچي ويٺون. اُن پالڪيءَ تي
پنهنجي ڪاري ڪروپ استريءَ سان ويهي دڳ (ديوتائن جي)
نوڪن کي ٻوگبندو رهيو. جهوڙيءَ طرح منڊي وڃائي سليمان
پڇتاءُ ڪرڻ لڳو تهڙيءَ طرح :- (دول)

مالڪا ڏيئي هو ومڪ رجب مان سڀ روئيءِ.

هئيو. تڏهن هڪدم آسمان مان هڪڙو چڪر ڪريو ۽ جهڙڪ جو سر وڍي هليو ويو. تڏهن مدود ريءَ راوڻ کي چيو ته جيڪڏهن توهين اُجهه پال جي قسم پوڻ تي به پهنجو هٺ نه ڇڏيندا ته اُجهه پال جي چڪر سان توهانجو سر به وڍ جي پوندو. تڏهن راوڻ ڊنو. اهڙيءَ طرح چڪر جي پرڀاو ڪري اجهه پال جو گهٽا ڏينهن تيج هليو. هڪڙي ڏينهن سندس راڻيءَ چڪر ملڻ جو سبب ڪاڻونس پڇيو. هنکي مهاتما جو وچن پلجي ويو. تنهنڪري چڪر ملڻ جو سڀ حال راڻيءَ کي ٻڌايائين. چڪر گم تي ويو. راڄ تيج ڪان رهت تي ڏاڍو پڇتايائين. تهڙيءَ طرح ماڻش جنم اجايو وڃائي جيو پڇتاءُ ڪري ٿو.

(ەول) ڇاپ سليمان کوئيٽي.

مسلمانن جو هڪڙو حضرت سليمان وڏي شڪتيءَ وارو بادشاه ٿيو آهي. هنجي هٿ ۾ هڪڙي پڌيءَ واري منڊي هئي. جنهن جي پرڀاو ڪري راڄ پوڳيندو هو ۽ پنهنجي پالڪي پرين کان کڻائي جتي ڪٿي گهمندو هو. سمنڊ جي ڪناري تي هڪڙو شهر هو. اُنهيءَ شهر جو سڄو پرين جي پالڪيءَ تي ويهي ڪندو هو. گهمندي هڪ مهاڻي جي ڪنيا ڏٺائين، جا ڏاڍي ڪاري ۽ ڪوجهي هئي ۽ سربر مان بدبوءِ ايندي هيس. سليمان هنکي ڏسي ايمان سان چوڻ لڳو ته اي خدا! اهڙي ڪاري ڪوجهي ڪنيا ڇو پيدا ڪئي ويئي آهي جنهن جي بدن مان بدبوءِ اچي رهي آهي.

هنجي سربر سان ميلاپ ڪو پسون ڪندو. ائين چئي اُتي هليو. ڪنهن ندي تي پهتو. پاڻي پيئڻ جو خيال ٿيس. جٽن هٿ ڌوتائين تٽن منڊي ڪري پيس. جهٽ هڪ مڇي منڊي گيهي ويئي. منڊيءَ جي وڃڻ تي ڪيڏانهن ويٺون

وڃندي هئي. مهاتما اُتو کير ڏهي ڇڏيندو هو پوءِ اُها
ٻڪري ٻين ٻڪرين سان اچي ملندي هئي. اهڙيءَ طرح
گهڻا ڏينهن گذريا. ٻڪرار کي خبر ڪانه پئي ته اُن جو کير
ڪير ٿو پيئي. هڪڙي ڏينهن هو سڄو ڏينهن اُن ٻڪريءَ
جي پٺيان گهمندو رهيو ۽ ڏٺائين ته ڪري مهاتما جي غفا
۾ وڃي ٿي. ٻڪرار پاڻ به مهاتما وٽ ويو. وڃي نمسڪار
ڪيائين ۽ پنهنجي هٿن سان کير ڏهي ڏاڍي پريم سان کين
پيارائين. مهاتما مٿس خوش ٿي کيس هڪ چڪر ڏنو ۽
ٻڌايائينس ته تون هن چڪر جي پوڄا ڪري جڪر وٺي راجا
ٿيندين. پر شرط اهو آهي ته چڪر جي ڳالهه ڪنهن کي نه
ٻڌائيندين. جيڪڏهن ٻڌائيندين ته چڪر گم ٿي ويندو.
ٻڪرار چڪر جي پوڄا سان اجمير جي بادشاهه کي يڌ ۾ جيتي
پاڻ بادشاهه ٿيو. پنهنجو نالو اَڄَ پال رکيائين. چڪر
جي پوڄا ڪري سڀ راڻائون هن کان ڊڄڻ لڳا. هن جو تيج
پرٿوي منڊل ۾ ڦهلجي ويو. اُنهيءَ وقت راوڻ به پرتاپي راجا
هو. اُن پنهنجي استري مندودريءَ کي چيو ته پنهنجي برابر
اڄ ٽرلوڪيءَ ۾ ڪو راجا ڪونهي. هاڻي مان سمنڊ کان پار
ڏِکاري رستو وٺندس ۽ ڪيس پنهنجي حڪم سان هلائيندس
مندودريءَ چيس ته ڀڳوان! توهان کان به وڏا وڏا راڻائون
پيا آهن جن جو گڏيو حڪم هلي رهيو آهي. اِنهن مندودريءَ
جي ڳالهه تي به راوڻ نه مڃيو. اُنهيءَ وقت هڪڙو جوڙڪ
پنهنجي جوڙڪيءَ سان ڪام چيشٽا ڪري رهيو هو. مندودريءَ
راوڻ کي چيو ته توهين پنهنجي حڪم يا قسم سان هنکي
ڪام چيشٽا کان روڪيو. جيڪڏهن توهان جي آگيا مڃي ته
سمجهه ته توهان جي آگيا پاليندو. راوڻ ڪاوڙجي هن جوڙڪ
کي آگيا ڪئي ۽ پنهنجو قسم وڌائيس، پر جوڙڪ نه مڙيو.
مندودري هنکي اَڄَ پال جي دوهي وڌي ته هي جوڙڪ نه

ڪٿا: نربدا جي ڪناري تي هڪڙو سڌ پرش رهندو
هو. جنهن وٽ آتم گيان روپي رتن هئي ۽ هن مهاتما هينئر
چار شيون به سڌي جي زور تي هٿ ڪيون هيون. (١)
گودڙي، جنهن کان جيڪي گهر سو منجهانس نڪري اچي
(٢) ٻاٽلي، جا اُنٽي ڀر ٣٦ قسمن جا ڀوڄن ڏيندي هئي
(٣) چاڪرين جو جوڙو. جن تي پير رکڻ سان جتي چاهجي
تتي پهچائي. (٤) ڏنڊو، جو دشمن جي لشڪر کي ماري
ڀڄائي ڇڏي- اُن مهاتما جا چار چيلا هئا. اُنهن شيوا ڪري
گروءَ کي پرسن ڪيو- گروءَ چيو ته وٺيو ته آتم گيان وٺو وٺيو
ته هي چارئي شيون وٺو- هنن آتم گيان نه ورتو ۽ مٿيون چار
شيون وٺي پنهنجي گهرن ڏانهن هليا- رستي ۾ چارئي شيون
ورهائڻ لڳا- ورهائيندي ورهائيندي پاڻ ۾ تڪرار تي پيا-
آخري ۾ هڪڙو سياڻو واٽيو اچي ويو- تنهنکي هنن چيو ته
هي چار شيون نيڪ طريقي سان اسانکي ورهائي ڏي- واٽهڙي
چيو ته مان چئني طرفن ڏانهن چار تير ٿو اڇلايان- جو
به وڃي پهريائين کڻي ايندو تنهنکي اُم چيز ملندي- اُنهن اها
ڳالهه قبولي واٽهڙي چارئي شيون پاڻوٽ رکيون- چئني طرفن ڏانهن
چار تير اڇلايائين- جڏهن هو تير کڻڻ ويا ته پنيان هيءَ واٽيو
چارئي شيون کڻي پنهنجي گهر هليو ويو- اهي چار گرپائي
اچي ڏسن ته واٽيو چارئي شيون کڻي ويو- گهڻي ڳولا ڪيائون
پر پتو نه لڌائون- جئن اُنهن چئن گرپائن چار شيون وڃائي پڇتايو
تئن هي ماڻش جنم وڃائي جيو پڇتاءُ ڪريٿو: **(هول)**

ڇڪر ڇڪوئي ڌي ڪيا ڇاپ سليمان کوٺيءَ.

اجمير شهر ۾ هڪڙو ٻڪرار رهندو هو. جبلن ۽ پهاڙن ۾
ٻڪريون چاريندو هو. ڪنهن پهاڙ جي غفا ۾ هڪڙو مهاتما
رهندو هو- هڪڙي ٻڪري مهاتما جي غفا ۾ هر روز

هو ۽ جي سڀ چيدن جا وڻ هئا. اهو ٻڌي هن مورک لوهار پڇيو. (ٻول)

ڪرو سنجيون ڇاڙ پاهه پٿرس سر ڪاٿهر.

ارٿ:- جڏهن هڪ واڻئي پنهنجي گروءَ ڪان سنجون وديا ۽ ونتي پارس جي مورتي ورتي هئي. پوءِ اُنهيءَ مورتيءَ جو سر وڍي ڏاڍ و پڇيايو هئائين. هڪڙو مهاتما گنگا ڪناري تي رهندو هو جو نيت راڳ ۽ اوهر لسٽي هو ۽ گهڻيون وديائون ايندڙون هيس. ڪنهن وٽس اُن مهاتما جي گهڻي شوا ڪري ڪس ڏاڍ و خوش ڪيو. لڏهن خوش ٿي مهاتما جس ته مون وٽ سنجيوني وديا ۽ آهي، جا مردي کي جهٽ جياري وجهي ۽ ٻي پارس جي مورتي ۽ مونوٽ آهي. اُها سچي سوني آهي. اُها عضوا رات هو پوجا ڪري ۽ جن ته سوير صبوح جو اهڙا سڀئيا انگ لڪري اڃن ٿا، پر سر وڍڻ ڪالبوءِ اُها مورتي غائب ٿي وڃي ٿي. ٻهي مان هڪڙي جيڪا توکي کپي سا وٺ. اُن مورک سنجيوني وديا کي ڇڏي پارس جي مورتي ورتي ۽ اُنجا هرروز انگ وڍي ڏاڍ و شاهوڪار ٿي پيو. ڪنهن ڏينهن اُنهي مورک گروءَ جو وچن ڀلائي مورتيءَ جو سر وڍي ڇڏيو. مورتي گم ٿي ويئي. هن ڏاڍ و پڇتايو. اُئين مانش جدر وڃائي پڇتائڻو پولدو.

(ٻول) ڪيان رسائن ٿماڪرِ- پير ٻهني پت پاٿهرِ.

جڏهن گورياڻ گروءَ وٽان رسائڻ وديا (ڪيميا) ته ونئي گهڻي قيمت واريون چار وستو ورتيون ۽ رستي م ورجائڻ لڳا، پر لڪرار ٿي پس ۽ لباءِ ڪرڻ وقت چارئي وستو وڃائي پڇتايائون.

ڪٽي ڪاٺون کي هنئي تہ سڀ ناس ڪري ويا جنهن ڀڙيائي
ڪاٺين جي پري ۽ اُس هنئي تنهن تي پيو. تڏهن آڪاس واڻي
ٿي تہ هيءُ سڀ چندنامڻي پٽر جو ڀريا هو. پوءِ هو ڪاٺيز
ڏاڍو پڇتاءُ ڪرڻ لڳو. (هول)

ڪامڌين ۽ ڪلپ ڪاٺ آوئي سو ڪهان بن

جنهن هڪڙي پرش کي اُن ۾ ڪامڌينو ملي ويئي. گهر ۾
وٺي آيس. پر هنکي سڃاڻندو ڪونہ هو تہ هيءَ ڪا ڪامڌين
آهي. هڪڙي نرڌن براهمڻ ڪامڌين کي سڃاتو. انهي پرش
کان پئسن تي خريد ڪيائين. اُن ڪامڌين کان گهڻا پدارٿ
وٺي هو وڏو شاهوڪار ۽ راجائن جو بہ پوڄيہ ٿي پيو. جڏهن
اِها خبر هن مورک پرش کي پيئي تڏهن ڏاڍو پڇتايائين ۽
جنهن مورک ڪلپ برڇ ۽ چندن جي وڻن کي ڀائي ۽ اُنهنکي
وڍي پوءِ پڇتائيندا آهن تن... ...و. اِنهي تي هيٺين
ڪٿا آهي :-

جي ۾ مولوت د يکر هٿي. مون اُهي اجايا وچائي ڇڏيا. اِئين چئي پڇتائڻ لڳو. اهڙيءَ طرح جو جي منش سوڀا م ۾ اَمولڪ سواس آهن سي لعلون ملبون اٿس. اُهن جو قدر ۽ ڄاڻي اهي سواس اجايا وڃائي رهيو آهي. هڪڙن سواس پرميسر جي ارپڻ لڳايا وڃن ۾ مکتي ٿي پوي.

مٿئين رجب جي ڇپي (شبد) جي ٻيءَ اک '' تهي پارس چنتامڻ '' جو هنسون ارٿ آهي، تنهن تي هيٺين کٿا آهي:-

کٿا:- جنهن کو موورک پرش پارس پاڻي اُنجوڳڻ ۾ ڄاڻي ڪري پڇتائيندو رهيو. گنگا جي ڪناري هڪڙي موورک کي پارس ملي ويو. پر هنکي خبر ۾ پئي ۾ هيءَ پارس آهي. هن تورن پٿن ٿي اهو هڪ دڪاندار کي ڏيئي ڇڏيو. دڪاندار پارس وٺي لوهه گهرائي سون ڪري ملڪ ملڪ ۾ موڪلڻ لڳو. پوءِ هن موورک کي به خبر پئي ۾ هي پارس هو. معهدي هٿن م د آيو هو. اُوويڪ ڪري اهينئي هليو ويو. اِئين چئي پڇتائڻ لڳو.

اهڙيءَ طرح هڪڙي ڪاسر کي جهنگ ۾ چنتامڻي پٿر هٿ آيو. هنکي خبر ڪانه هئي ته ڪو هيءَ چنتامڻي پٿر آهي. رستي ۾ اچي جنهن ڪمائين ته ڏاڍي اُس آهي ڪٿهون هڪ ڇانو وارو وڻ ملي ته ڇانو ۾ ويهي آرام ڪريان. اِتري ۾ چنتامڻيءَ جي پرڀاو ڪري وڻ ظاهر ٿي پيو. اُنجي ڇانو ۾ ويهي جنهن ڪٻائين ته مٿدان ڏاڍو سو آهي. هڪڙن هٿي سگلو سجي وڃي ته ڏاڍو چڱو. اِتريءَ ۾ سگلو سجي پيو. وري هن چيو ته جي شهر سجي وڃي ته ڏاڍو چڱو. يڪدم گنڌرو (خيالي) نگر سجي ويو. وري ويچار ڪٻائين ته پٽرن لاءِ سراڌ ڪيو وڃي. براهمڻن کي پوڄن ڪارايو وڃي. اِتريءَ ۾ براهمڻ آيا، پوڄن بڻجي ويا، ڪانو اچي ڪنا ڦٻا-ڪان ڪان ڪرڻ لڳا. لڏهن عن هٿ ۾ جهليل چنتامڻي

جي ٻچيءَ ۾ ڇني بدي ڇڏيائين - ڪتو مالڪ ڏانهن وڃي رهيو هو - مالڪ رستي ۾ ئي گڏجي ويس - مالڪ سمجهيو ته ڪتو ٻچي آيو آهي - اهو خيال ڪري ڪتي کي گولي هڻي ماري ڇڏيائين - پوءِ هنجي ٻچيءَ واري ڇني ڇوڙي پڙهيائين ۽ ڏاڍو پڇتايائين - اِنهيءَ طرح ماڻهو جنم وڃائي پوءِ پڇتائيندو آهي.

ڪٿا (٣) :- هڪ مائيءَ پنهنجي پٽ جي راند واسطي هڪ نور جو ٻچو پالي رکيو هو - نور هنجي پٽ جي هر وقت رکيا ڪندو هو. هڪ ڏينهن مائي پٽ کي پينگهي ۾ سمهاري پاڻي ڀرڻ ويئي. ايتري ۾ هڪ زهريلو نانگ پينگهي ۾ ستل ٻالڪ کي ڏنگڻ آيو. تڏهن هن نور هن نانگ کي ماري هن جو رت پيتو. ايتري ۾ مائيءَ به گهڙو سر تي کڻي آئي ۽ نور به نانگ کي مارڻ جي بهادري ڏيکارڻ لاءِ مائيءَ جي سامهون آيو. مائي ڪروڌ ۾ اچي نور کي ماري ڇڏيو. پوءِ پٽ وٽ ويئي ته پينگهي ۾ نانگ کي مئل ڏٺائين ۽ پٽ کي خوش باش ڏٺائين. پوءِ نور واسطي ڏاڍو پڇتايائين. ائين ماڻهو جنم اجايو وڃائي ماٺهو پڇتائيندو.

ڪٿا (٤) :- هڪڙي هاريءَ کي ٻني کيڙيندي هيرن جو ڏيکڙو ملي ويو. هن اُهي پٿر سمجهي جهاز هڪلڻ ۾ اُڇلي ڇڏيا ۽ ٻار درياهه ۾ اُهي وڃي ڪريا. سڀ ڪپي ويا. هڪڙو لعل رهجي ويو - هن اُهو پنهنجي استريءَ کي ڏيکاريو. استري لعل سمجهي اُهو وڪڻڻ ويئي. هڪڙي شاهوڪار هڪ سؤ رپيا اُنجو ملهه ڪٿيو. ٻئي هزار ۽ ٽئين ڏهه هزار ملهه ڪٿيو. آخر هڪ جواهريءَ ٻئي ڇيو ته ڏهه مزور لڳائي جيترو ڏن صبوح کان شام تائين ڍوئي سگهي سو وٺ - ٻر ڏي - هن مال آڻي بنگلا، موٽرون وغيره خريد ڪيا ۽ موٽر ۾ چڙهي ٻنيءَ کي وڃڻ ويئي. ٻنيءَ پهچيس ته ڇيائيس ته اُهو پٿر وڪڻڻ تي هيترو ڏن مليو آهي. هن ڇيو ته اهڙن پٿرن

ٿيون پيرو وري پولڊ جي عيبنان ٿالو رکيائين ۽ جڏهن ڀري
ويو ۽ پيئڻ تي لڳو ته وري باز هاري ڇڏيو. تنهن تي راجا کي
سخت ڪروڌ آيو ۽ تلوار ڪڍي باز کي ماري ڇڏيائين. راجا
جمال ڪمو ته ڪهڙو سبب هو جو مولڪي عن پاڻي پيئڻ نه ٿي
ڏنو. جاچ سان ڏٺائين ته پهاڙ تي هڪڙو زهريلو نانگ ويٺو
هو. انهي وات مان هيءَ پولڊ پئي وهي، تڏهن راجا کي
باز جي مارڻ جو پڇتاءُ ٿيو. انهن پوءِ منش جنم جو پڇتاءُ
ٿئي ٿو.

جنهن هڪ ساهوڪار هڪڙو ڪتو پاليو هو، جو ڏاڍو
آگياڪاري ۽ هتڪاري هو. جن ڪتي کي ماري جنهن جن
پڇتايو. اها ڪٿا هيءَ آهي:—

ڪٿا (٢):- هڪڙي ساهوڪار ڪتو پاليو هو. رات جو
چورن ڌاڪن کان ڪتو مال جي رکيا ڪندو هو. پر ڪنهن
وقت ڪانپوءِ اهو مالڪ اوڏن ٿي پيو. تڏهن ساهوڪار جنهن کان
ڪتو قرض ۾ هڪ سال لاءِ وراوءِ ڇڏيائينس ته تنهن جي مال
جي چورن ۽ ڌاڪن کان رکيا ڪندو. ۽ ڪتي کي سمجهايائينس
ته هڪ ورهيه لاءِ هيءَ تنهنجو مالڪ آهي. ايمانداريءَ سان
شوا ڪجانس. ڪتو اشارو سمجهي هن سان هليو ويو ۽ هن
جي مال جي چورن ۽ ڌاڪن کان رکيا ڪندو هو. هڪڙي
ڏينهن ساهوڪار جي در تي ڪيترا چور اچي ويا. ڪتو ڏسي
چپ پيو رهيو. جڏهن چور چوري ڪري سب مال کڻي ويا،
تڏهن ڪتو هنن جي پٺيان هليو ويو. جتي چورن وڃي مال
پورو سو هنڌ هيءَ ڏسي آيو ۽ پنهنجي مالڪ کي پاڻ سان
وٺي، اها جڳهه ڪوٺي سب مال ڏيکاريائينس. مالڪ ڪتي
تي ڏاڍو خوش ٿيو. ڪتي کي جمالين ته بس، سو منهنجي
شوا پوري ڪئي، هاڻي تون پنهنجي مالڪ وٽ وڃ. هن

سري نارائڻ هري اُپديش (٥٨٣) منش جنم وڃائڻ لاءِ پڇتائڻ
مارائي ڇڏيائين ۽ وڻ وڍائي درياهه ۾ اُڇلارايائين. پوءِ انهيءَ
مائيءَ کي ڏوندارڻ لڳا ته مائي جاڳي پيئي ۽ جهڙو اهڙو
سعد رسروپ تي پيو جهڙي اپسرا. راجا حيران ٿيو. پڇيائينس
ته تون ديو ڪيا آهين يا ناڳ ڪنيا آهين. تنهن پنهنجو سمورو
حال ٻڌايس. ۽ چيائيس ته تو کي اُمر ڦل ڏنا. اهو ٻڌي
راجا ڏاڍو روئڻ لڳو. اهين منش روپي امر ڦل نشٽ وڃائي
پسچاتاپ ڪرڻو پوندو.

سانجهيءَ ريت تلسي رامائڻ جي اُتر ڪانڊ ۾ سري رامچندر
جن به سڀني کي اُپديش ڪيو ته گوڙن پڇن ڪري هيءُ منش
جنم پاتو اٿوَ ۽ اوربک ڪري اجايو وڃي رهيو اٿوَ، پوءِ پڇتائيندا.
پڇتاءَ تي طوطي جا ڇيل درشٽانت هتي ڏجن ٿا. طوطي
راجا کي چيو ته جئن هڪ راجا پنهنجي هنڪاري باز کي مارائي
پڇتايو هو، تئن تون به نه پڇتائين.

ڪٿا (١):- هڪ راجا باز پاليو هو. اُهو باز راجا جي
هر وقت رکيا ڪندو هو. ۽ راجا به چاهيندو هو ته باز منهنجو
رکيڪ آهي. هڪڙي ڏينهن راجا اُهو باز کڻي شڪار تي ويو
۽ گهاٽي جهنگ ۾ اندر گهڙي ويو. شڪار کيليندي کيليندي
راجا کي ڏاڍي اُڃ لڳي. پراڻ نڪرڻ لڳس. رتي جل به نه
مليس. ڳوليندي ڳوليندي ڏٺائين ته جبل جي هڪ ڇپرٽي
مان بوند بوند جل جي نڪري رهي آهي. راجا ان بوند جي
هيٺان ٿانوَ رکي ڇڏيو. جڏهن ٿانوَ ڀريو ۽ پيئڻ تي لڳو ته باز
جهٽ هڻي ٿانوَ ڪيرائي ڇڏيو. راجا کي پاڻي پيئڻ نه ڏنائين.
راجا کي ڪروڌ آيو ۽ ويچار سان ڪروڌ دور ڪيائين ۽ ٿانو
وري جل جي بوند هيٺان رکيائين. پيو پيرو جڏهن ٿانو ڀرجي
ويو ۽ هيءُ پيئڻ تي لڳو ته وري باز ڪيرائي ڇڏيو. وري
راجا کي ڪروڌ آيو، پر ڪئن به ڪري شانتي ڪيائين.

سنسڪار ڀلا هئا، تنهنڪري قاسد تي ڄڻڻ جي سزا آئي
ڊاڪو گهرائي انکي اهو ڦل ڪارائين ته هو ڪاني سگهوئي مري
ويو. راجا کي پڪو شڪ ٿي ويو ته هي برابر وِک ڦل آهي.
تڏهن راجا ڪاوڙجي ٻئي ڦل کي باغ ۾ اُڇلي ڇڏيو. ٿوري
وقت کانپوءِ امر ڦل جو وڻ پيدا ٿيو. وڏي تيڻ سان اُن ۾
ڦل لڳا. راجا مالهيءَ کي چيو ته هن وڻ جي سنڀال رکج.
جڏهن ڪو قاصد لائق داڻو ايندو ته اُنکي ڪارائبو. ٻئي
ڪنهن کي ويجهو وڃڻ نه ڏجانءِ. آخر جڏهن ڦل پچي ويا
تڏهن طوطو نار نار چوندو رهيو ته مهاراج! توهين هيءُ ڦل
کائو ۽ رانيءَ کي کارايو ته توهين امر ٿي پوندا ۽ توهانجو وڏو پڪ
سندر روپ ٿيندو. پر راجا طوطي جي وچن جو آنادر ڪري
اُلٽو هن سان دويش ڪرڻ لڳو. آخر ان شهر ۾ هڪ ساهوڪار
جي استري، جا گهڻو ندي تي پڪي هئي، جنهن سان
سٽ پٽ هئا، ۽ سڀ ڪنني هئا، تنهن مائيءَ کي انيسار
ٿي پيو. شيوا ڪري سڀ تنگ ٿي پيا. سڀ پيا ڏڪار پيدا
هئس. تڏهن مائيءَ خيال ڪيو ته اهڙي جيئڻ کان ته مرڻ
ڀلو. پاڙيسرين کان پڇيائين ته ڪهڙيءَ طرح مران. انهن چيس
ته راجا جي باغ واري وِک ڦل کائي مري وڃ. مائي پڳا
ڪپڙا پهري باغ ۾ آئي ۽ ڏ ڦل کائي ڪپڙو تاڻي سمهي پيئي.
مائيءَ کي گهوري ننڊ اچي ويئي. ايتري ۾ مالهي آيو ۽ ڏٺائين
ته هڪ آدمي وِک ڦل کائي مئو پيو آهي. تڏهن مالهيءَ راجا
کي خبر ڏني. راجا کي ڪاوڙ آئي. ۽ هڪدم طوطي کي
گهرائي حڪم ڪيائين ته بغير سوچ سمجهه جي هن طوطي کي
ماري ڇڏيو ۽ وڻ مٿيع سوڌو پٽي درياهه ۾ وجهي ڇڏيو.
طوطي راجا کي گهڻو سمجهايو ته ڪي مونکي مار، لڪي
وڻ وڃاءِ، نه ته پوءِ پڇتائيندين. اِنهيءَ ٻالت نه چار درشٽانت
ٻڌايائينس. پر راجا ڪروڌ وس ٿي نه مڃيو. طوطي کي

ڏاڍا بکايل آهيون- تڏهن راجا جو باغ، جو ڦلن سان ڀريو ۽ تمام وڏو هو، تن جي کائڻ لاءِ حڪم ڏنائين ۽ مالهيءَ کي حڪم ڏنائين ته هنن کي ڪجهه نه چئج. طوطن سڀ ڪجهه باغ اُجاڙ ڪري ڇڏيو. ايتري نقصان تيڻ تي به راجا طوطي تي خوش رهيو- پوءِ طوطي پنهنجي پرجا ڏيکاري راجا کي چيو ته مان انهن جو راجا آهيان. مونکانسواءِ ڏاڍا دکي ٿيا آهن مونکي هڪ مهني جي موڪل ڏيو ته مان پنهنجي پٽ کي راڄ ڏيئي اچان. راجا پريم وس ٿي ڇڏيس لئي ۽ چيائينس ته جيڪڏهن تون ويندين ته تون موٽي هتي ڪڏهن ايندين. طوطي چيس ته مان ضرور ايندس. جي نه اچان ته سڀئي دنيا جا پاپ مونکي لڳن. راجا طوطي کي هڪ مهني جي موڪل ڏني. طوطي وڃي پنهنجي راڄ جو پورو بندوبست ڪري پنهنجي پٽ کي راڄ ڏنو. موٽڻ وقت ڪيس اماڻڻ لاءِ ڪئين طوطا ساڻس آيا. رستي ۾ امر ڦل ڏٺائين. اُنهمان راجا ۽ راڻيءَ واسطي ٻه ڦل ڪٽي آيو ۽ اڳيان رکي نمسڪار ڪيائين. امر ڦلن جا گڻ ٻڌايائين. راجا ڏاڍو خوش ٿيو- پر جڏهن طوطو ويو تڏهن پنيان راجا جي ٻين ڪامورن راجا ۾ اُلٽا سنسڪار وڌا ته طوطو پنهنجي راڄ مان اچي وڪه ڦل ڪٽي آيو هوندو. توهانکي مارڻ چاهيندو هوندو. اِنهن سنسڪارن پوڻ سان راجا اُن ڏينهن اُهي ڦل ڪم نه آندا. هڪڙيءَ ڪونيءَ ۾ رکي ڇڏيائين - رات جو هڪڙي نانگه کي امر ڦلن جي سڳندي آئي. اُن اچي هڪ ڦل مان ٿورو کائي اُن ۾ پنهنجي وِڪه وڌي - ٻئي ڏينهن طوطي ڏنو ته هڪڙو ڦل کاڌو پيو آهي - تڏهن راجا کي چيائين ته هيءُ ڦل نانگه جو کاڌل آهي - تنهنڪري اِهو ڦل ڪنهنکي نه کارائج. جيڪڏهن کارائيندين ته کائيندڙ مري ويندو ۽ ٻيو ڦل بيشڪ کاءُ. امر ٿي ويندين- راجا کي ڪامورن جا

جو پٽ ڪٿي ڏيئي جي گود ۾ ڏنائين ۽ ڏيئي ڪٿي ٽڏون جي
گود ۾ ڏنائين. تنهن ڏينهن لاءِ ڪر ھمعصو ڀاڳير ڇوڪرو ڄائي
ويو. تنهن ڇوڪرَ لاءِ مهيڄو پٽ هڪڙي ڏيٺي ڄڻيو الس.
آخر انهيءَ جوڳيءَ ٽنڊي ٽبندي آڏيءَ ڏاس جي راجا وٽ
اچي ڳالهه ويئي. انهيءَ راجا حڪم ڏنو ته انهيءَ ڳالهه جو ويچار
ڪري ڪا ذات جدا جدا ڪري. پوءِ ڀانهن ڀرهمڻ ويچار ڪيو.
پوءِ ڪيتران ڪيو ۽ ڪنهن ڪان لباءِ نه ٿيو. انهن ڪندي
ڪندي هڪڙي ڏينهن ڪنيار جو وارو آيو ۽ انهي ٽنڊي
اسراج کي ۽ ڪنهن به بيهي ته هن ڳالهه جو لباءِ ڪريو آهي. ڇپالين
ته مولڪي ڇڪا ڪڙا ڀوراڻي ولي هلو. انهيءَ ڳالهه جو مان
لباءِ ڪندس. ڪنيار ولي ويس. انهي ڄڀالين ته مولڪي راج
گديءَ ڏيو ته آن لي واهي لباءِ ڪندس. راجا ڪڪدم ٿهي
وڃي پئي آسڪ لي ويو ۽ هڪڙي راج گديءَ لي وهاريائين.
اسراج آن لي ويهي ڪامورن کي حڪم ڏنو ته هڪڙي ساهمي
آڻيو ۽ ٻه ڀزيون ۽ ٻلبل ڳالهون آڻيو. هڪڙيءَ کي ڳائو ٻڌا
ٿيو هجي ۽ ٻيءَ کي ڳائي ٻڌا لي هجي. انهن جو جدا جدا
کير ڏهو ۽ ماپي تور ٻو. اولين ڪيائون. ڳائي واريءَ جو ڪير
ڳرو ليو. پوءِ مائيءَ لي ڏنل رکي سڃي ڪراياڻس ته هي
ڪهڙو پٽ آهي. تڏهن سڃي ڪيائين. پٽ تنهن کي ڏنو
ويو. انهيءَ لباءِ کي ڏسي راجا سوڏو سڄي سيا خوش ٿي.
راجا ان اسراج کي پنهنجو متر بڻايو. هڪڙو انهون ۽ رايت اڏي
هڪڙي اکيون راج ڏياريائين. انهي ڪري هي راجن! لون نه
انهي لباءِ ڪري پنهنجو حس ڪڍج. راجا اولين لي ٿيو.

هو ڏالهن طوطن جو راجا جو ڀڪڙجي آيو ٽهڪري هڪي
ڀوجا ڪيس ڳولبدي ڳولبدي اچي لڏو. ۽ راجا جي ته
هٿ ڪري پنهنجو کهڙو دک ٻڌايائس. ۽ چيائينس ا. اسان

ڇيمس ته مان املهه آهيان - پر گهٽ ۾ گهٽ هڪ لک روپيا
منهنجو ملهه ڏي - مان توکي گهڻو ڪم ڏيندس - ڌرم اُپديش،
۽ نيتي اُپديش پڙهائيندو وسان ۽ - راجا طوطو خريد ڪيو ۽ گهر
کڻي آيس - پراتهه ڪال ٿيندي ئي طوطي راجا کي جاڳائي
چيو ته اُٿي پرميسر جو نالو جپ - منش جنم سڦل ڪر - گرو ۽
ديو ويچي درشن ڪر، ست سنگ ڪر - راجا آلس ڪري
اُٿيو نه ٿي - طوطي گهڻا اِتهاس ٻڌايس - ٻڌندي ٻڌندي راجا
جي شردا وڌي ويئي ۽ ڀڳت ٿي ويو - لٺ نيمي ٿي ويو -
هوڪي طوطي چيس ته اٺون نياءُ ڪرڻ گهر جي جڻن نعدي اُسراج
ڪيو هو. جنهنجي آساوار پر ڏني لکيل آهي - راجا ٻڇيس ته
اها ڳالهه ڪيئن آهي؟ هن چيس ته هڪڙو راجا هو هنکي ٻه
راڻيون هيون - هڪڙيءَ مان هڪڙو پٽ هوس ۽ ٻيءَ مان
چار پٽ هئس - جڏهن هو راڄ ڪرڻ جا لائق ٿيا، تڏهن
راڄ جو اڌ ٻهرئين پٽ کي ڏنائين ۽ اڌ حصو ٻيءَ راڻيءَ جي
چئن پٽن کي ڏنائين - اُنهن چئن پٽن منصوبو ڪري هڪڙي
اڪيلي جنگل ۾ هن ڀاءُ ڀائين جا هٿ پير وڍي هڪ انڌي کوهه ۾
ڦٽو ڪري آيس - سندس ماءُ ۽ استريءَ کي چيائون ته اُسراج
کي شينهن کائي ويو ۽ سندس ڪپڙا ڏيکاري هنکي
پورن وسواس ڪرايائون - هو ڏاهن اُنهي کوهه تي ٽورن ڏيهن
کاٻوءِ هڪڙو کنيار آيو ۽ اُنهي کوهه مان جل ڀرڻ لڳو، ته
راجا کوهه مان آواز ڪيو ۽ تنهن ڪرائن سان لوٽو جهلي ٻينو
۽ پنهنجو سڄو حال ٻڌايائين- کنيار هنکي کوهه مان ڪڍي پنهنجي
گهر وٺي آيو - هنجي شيوا ڪندو رهيو. انهيءَ راڄ ۾ ڪنهن
گهر ۾ ٽي استريون رهنديون هيون هڪ ٻڍي مائي، ٻي
هن جي ننهن ۽ ٽين هنجي ڌيا - سڀني جي پرياوچي ڪري انهن
ٻنهي کي ساڳئي ڏينهن ساڳئي وقت ٻار ڄاوا - ننهن کي پٽ ۽ ڌيءَ
کي ڌيءَ ڄائي- ٻڍيءَ کي ننهن کان ڌيءَ وڌيڪ پياري هئي ڇاڪيائين

ٻن ڪانڌي پاڻي سان ڀيري ٿاڪو ٻيو

هاڻي ٻه دان ڪندين ته ڏلي تي ويهندين. هن ڳروهن جو وچن مڃي دان شروع ڪيو.

موٽي سنمت ١٩٧٧ ۾ ٻيهري ٿالي ڳوٺ ۾ ولي اچڻ لاءِ ٽيالي ڪشن سنگهه جي ڏاڍو زور لڳايو. آخر سوامي جن کي ٻيهري ۾ وٺي آيو هيو داس به ساڻن هو. رستي ۾ ڀهريائن مانڪٽ ڳرام ۾ پاڻي ٻهو صاحب جي ٻهر سري ڳرو ڳرٿ صاحب جو درشن ڪرايون. انهي ماڻهن چار ڏينهن ٽڪائي ڇڏيون. ٻوءِ ٻيهري آيا. انهي منڪ جنم لئي ڪٿا ڪرايون. ٻڌايون ته ڳيان حي واسطي ئي پرماتما مانش جنم ڏنو آهي آتم ڳيان کانسواءِ منش سرير نسٿل آهي.

آون آئي سرشٽ مين - ٻن ٻوڌي ٻهون ٺور
ٽالڪ ڳرمکه سوٻجهي - جا ڪٿي ڀاڳه ستور

[ڳوڙي ٻاون اکري صفحه ٢٥١

رعب جن هڪڙي جي (شبد) ۾ منش جنم جي پرچاڻ ثابت ڪيو آهي ته جيئن هڪ راجا کي امر ڦل مليو ۽ انجو قدر نه ڄاڻي جهنگ ۾ ڦٽو ڪري ڇڏيائين ۽ ٻوءِ پڇتائڻ لڳو، تئين مانش جنم نسٿل وڃائي ٻوءِ پڇتائڻو پوندو. انهي تي هڪ راجا جي ڪٿا آهي:-

ڪٿا:- هڪڙي ڏينهن ڪو راجا شڪار ڪرڻ واسطي جهنگل ۾ ويو. موٽڻ وقت هن هڪ ماري ڏٺو، جنهن ڳهڻا طوطا ڦاسايا هئا. انهن ۾ طوطن جو راجا به ڦاسي ويو هو، جنهن کي راجا ڏسي ڏاڍو موهت ٿي پيو. ۽ ماريءَ کان انجو ملهه پڇيائين. ماريءَ چيس ته طوطو پنهنجو ملهه پاڻهي ٻڌائيندو. طوطي کان پڇيائين ته پنهنجو ڪيترو ملهه آهي؟ ان

ئي سڀ ڪجهه ملي ٿو- تنهنڪري دانيُن وٽ -ڏن ڏسي
انهن تي حسد نه ڪر- پر دان ڪري پدارٿ پراپت ڪر.
نه ته سنتوش ۾ رهه- جيڪڏهن پيا مالپورا کائين تا ته تون
چڻن ۾ ئي پرسن رهه. جيڪڏهن پيا ريشمي ڪپڙا پائين تا
ته تون پراڻن ڪپڙن ۾ ئي پرسن رهه-

هڪ سمي سري گرو هرراءِ صاحب جيءَ وٽ هڪ پريمي
آيو ۽ چيائين ته مان پهريائين نرڌن هوس وچ ۾ ڌني ٿيس
هاڻي وري نرڌن ٿي پيو آهيان انهيءَ جو ڪهڙو سبب
آهي- گورو جيءَ چيس دان ڪرڻ ڪري تون وچ ۾ ڌني ٿي
ويو هوئين- ۽ دان جي نه ڏيڻ ڪري تون وري نرڌن ٿي
ويو آهين. هن چيو ته مون دان ته ڪڏهن ڪونه ڪيو آهي-
گروڄي چيس ته جڏهن تون نرڌن هوئين، تڏهن تنهنجي گهر
۾ پکين جو جوڙو رهندو هو. جي اڳئين جنم ۾ شاهوڪار
هئا ۽ اسانجا سک هئا. پر انهن اسانجو اُپديش نه پالڻ ڪري
پکي پاليا. انهي ڪري هو پکي ٿيا ۽ تنهنجي گهر ۾ رهيا
۽ تون مزور هوئين. انهن پئسن جو تون اَن ونـي سڪائڻ
وجهندو هوئين- اُنهن پکين کي اڳئين جنم جو خيال هو ته
گروءَ جي اسان شيوا نه ڪئي ۽ نڪو اُپديش ڪمايوسين.
هاڻي جنهن جي گهر رهون تا، ڪجهه اَن جو ته پلو ڪريون
جنهنڪري تنهنجو اَن کٽي اسانجي ديگه ۾ پائيندا رهيا.
سنگت کائيندي رهي- انهي پچ جي ڪري تون ڌني ٿي
وئين ۽ پنهنجو مڪان نئون بڻايءِ. دروازا بند رکيه پکي
اڏامي ويا. داڻا ديگه ۾ پوڻ بند ٿي ويا. تون نرڌن ٿي پئين-

پرماڻ :-

رهب ڪاڍئي ڪوپ جل کهٽي نه نرمل نير

مايڪ پدارٿ موڪلي نه موڪلي، جو سو آهي پرماتما جي
طرف کان پلائيندڙ آهن. انهي ڪري مان مايڪ پدارٿن جي
ڪا اڇا به ڪانه تو ڪريان - پر پرارپڌ جي اڌين پرميسر
موڪلي ٿو ته صبر ڪري وٺان ٿو- جي نه موڪلي ته شڪر
ڪريان ٿو- پهرئين ۽ ٻئي جي صبر شڪر ۾ ايترو فرق آهي،
جو پهرئين پدارٿ ملڻ لي شڪر ۽ نه ملڻ تي صبر ڪيو ٿي.
۽ ٻئي پدارٿ جي ملڻ لي صبر ۽ نه ملڻ تي شڪر ڪيو ٿي.
اهڙيءَ طرح مايڪ پدارٿن جو لباڳ مهاتما لوڪ ڪندا رهن
ٿا. ڪنهنڪري ڏن جي اڇا نه ڪرڻ گهرجي ۽ آيل ڏن
جو دان ڪرڻ اهو ئي لباڳ آهي. جيڪو ڏن سو دان لئو
ڪري جنهنجو منش شرير اجايو آهي. جنهنجو مڙهه گندڙ به
ڪين ڪائين تا جئن هڪ ڪبوتر جو مڙهه جهنگل ۾ پيو هو-
گندڙ ڏسي انکي ڪاڻا آيو نه آڪاس واڻي ٿي، نه هي ڪنڊڙ
هن شرير کي نه کائيج. انجا سب انگ اپوتر آهن. انجا ٻئي
هٿ دان کان رهت آهن. ٻئي ڪن پرميسر جي ڪٿا جا
دروهي آهن. ٻئي اکيون سنتن جي درسن کان رهت آهن.
پير ڪڏهن تيرٿ ياترا تي نه ويا آهن ۽ سدا تڪليف ڪڏ
ڪمل ڏن سان پيٽ پريو اٿس ۽ اهنڪار جي ڪري هٿڙو
مٿو سدائين اوچو رهيو آهي. ڪنهن کي نه امسڪار نه ڪيو
هو. اهڙيءَ طرح دسر گروجيءَ هڪڙي جوڪري جي
هٿان حل گهرايو ته انهي ۾ اي سڌس هٿ ۾ پيالا پنهجي
ويا. جوڪري حيو ته مون اڄ ڏيهن لائين ڪنهڪي نه حل نه
پتاريو آهي. پهريان ئي اوهانکي پتاريان ٿو. گروجن اهو حل
هڪدم ڇڏي ڏنو ۽ حائون ته جنهنجا هٿ اپوتر آهن، جو
جو لو جنهنجي هٿن سان ڪنهنجي سوا نه ڪئي آهي. انهي
مان ثابت ٿيو ته دان رهت عضوا اپوتر ٿين ٿا. ۽ جو دان لئو
ڪري تنهنکي مايڪ سک نه لڻا ملن. دان ڏيڻ واري کي

چڙهيائين. راجا وڪرم اٺ ئي پهر بي هوش ٿيو پيو هوندو
هو. هنکي پتو به ڪونه هو ته ڪا مونهنجي هن سان شادي
ٿي آهي. ڇوڪري هنکي نوڪريءَ ۾ وجهي گهمندي هئي
۽ شيوا ڪندي هئي. ڇهه مهنا گذري ويا. هڪ ڏينهن راجا
کي هڪڙي وڻ هيٺان سمهاري هو پاڻ پڙهي رهي هئي
وڻ جي ويجهو ٻڙ مان هڪڙو نانگ نڪتو. اُن ڏٺو ته راجا
وڪرم کي نانگ مورڇا ڪيو آهي تڏهن پيٽ واري نانگ
کي چيائين ته اڙي نيچ! تون ٻاهر نڪري آءُ نه ته مان توکي هن
راڻيءَ جي ڏاڙان ٻوٽيون ڪاڙهي ماري ٻاهر ڪڍائيندس. هن
چيو نه مان ٻاهر ڪونه نڪرندس تڏهن راڻيءَ کي چيائين ته فلاڻي
ٻوٽي راجا کي کاراءِ ته اندرئي مري ٽڪرا ٽڪرا ٿي ٻاهر نڪري
ويندو ۽ راجا وڪرم به چڱو ڀلو ٿي پوندو. تڏهن اندرين سرپ به
راڻيءَ کي چيو ته مونهنجو وچن به ٻڌ. هنجي ٻڙ ۾ خزانو آهي هنکي
فلاڻي ٻوٽيءَ جو دونهون ڏيئي اندو ڪر ۽ خزانو ڪڍي وٺ راڻي
خيال ڪيو ته هي ته ڏاڍو چڱو ٿيو. ٻوٽيون آڻي ٻهريائين
ٻڙ واري نانگ کي دونهون ڏنائين ته هو اندو ٿي پيو ۽ خزانو
هٿ ڪيائين. ٻوءِ ٻيون ٻوٽيون گهوٽي راجا کي پيئاريائين ته
انهن جي رستي راجا جي اندر ۾ رهندڙ نانگ ٽڪرا ٽڪرا
ٿي ٻاهر نڪري ويو ۽ راجا کي مورڇا لٿي ۽ سجاڳ ٿيو.
جڏهن اکيون کوليائين ۽ سامهون ڇوڪري ڏٺائين تڏهن
ڪانئس پڇيائين ته تون ڪير آهين؟ راڻيءَ سڄي ڳالهه راجا
کي ٻڌائي. راجا ڏاڍو خوش ٿيو. ٻڙ واري نانگ جو خزانو
۽ کيس پنهنجي راڄڌانيءَ ۾ وٺي ويو ۽ سندس شيوا ڪيائين
۽ ان راڻيءَ کي پٽ راڻي ڪيائين. پٽ راڻيءَ جي پتا تي
پيو راجا ڪاهي آيو ۽ کيس جيئتي سندس راڻيءَ سوڌو
ديس نيڪالي ڏيئي ڇڏي هئائين. هو مزوري ڪندا ڦرندا
رهيا. پٽ راڻيءَ اُنهنکي ٻولائي پاڻ وٽ گهرايو ۽ کين

آهي. اُتي ٻه ڪپڙيون لواس ڪنديون ته تون لوڙي ٻوليندين-
مهاراجا وڪرم وڏو داني آهي. توکي ضرور ججهه ڏيندو.
سرپ راجا وڪرم جي در تي اچي پهچي رهيو ۽ ڪانڊ
ٻيڻ جهڙي ڏاڻس. راجا جڏهن الين ڪرڻ جو سبب
پڇيس ته ٻڌائين ته مونکي پنهنجي هردي ۾ شاع ڏي. راجا
کي وزير ۽ سڀني ماڻس منع ڪئي پر پرأپڪاري راجا وڪرم
چار پهر رهڻ لاءِ ناڳ کي ميرڪل ڏني. ناڳ اندر وڃي
نوري گنگ تي پهو ۽ اُتان باهر نڪرڻ جو خيال نه ڪيائين.
راجا ته دوائن ونڻ سان اُنکي باهر نه ڪڍيو. راجا کي ڪوڙهه
تي پيو. ۽ سڀ ماڻت ڪانوس پري ٿيا پيئن. راجا راڄ ڇڏي
گنگا ڪناري تي ويو. اُتي ٻه ماڻهو پٽي ڪانوس پري پڳا
۽ وڪ جي اثر ڪري راجا گهڙيءَ گهڙيءَ مورڇت ٿي پئي
ويو. هڪ ڏينهن دکي ٿي گنگا ۾ ٻڏڻ جو خيال ڪري رهيو
هو ته ايتري ۾ پٽي راجا جا ساهي کيس پڪڙي ولي ويا.
پيو جو انهي راجا جي ڌيءَ ڏيءَ ايشور جي ڀڳتي رهي هئي
۽ ايشور کي ئي سڀني جو پالڪ سمجهندي هئي. ڇوڪريءَ
جو پڪو وشواس پرميسر تي هو ۽ سدس پتا کي اهنڪار
هو ته مان ئي هنکي کاڌو پيتو ۽ سڀ ڪم ڏيانٿو. هڪڙي
ڏينهن ڪانوس پڇيائين ته توهان ڪنهنجي آسري آهيو؟ جواب
ڏنائيس ته مان پرميسر جي آسري آهيان. تنهن تي هو ته ته.
تون منهنجي ئي آسري آهين- مان ئي توکي پالڻان ٿو ڇوڪريءَ
چيو ته ته. پرميسر ئي سڀ جو پالڪ آهي- اهو ٻڌي راجا
ڪاوڙ ۾ اچي ساهن کي حڪم ڏنائين ته ڪو ڪوڙهيو ٽولي
وٺي اچو، ته مان اُن سان هنجي شادي ڪرائي انکي سؤلي
ڏيان. تڏهن ساهي راجا وڪرم کي ولي ويا. هن سان
ڇوڪريءَ جي شادي ڪرائي ٻنهي کي ديس نڪالي ڏني

ڇڏيائين. راجا وڪرم اهڙي ٻهر بي هوش ٿيو پيو هوندو
هو. هنڪي ٻتو به ڪونه هو ته ڪا مهنجي هن سان شادي
ٿي آهي. ڇوڪري هنکي نوڪريءَ ۾ وجهي گهمندي هئي
۽ شيوا ڪندي هئي. ڇهه مهنا گذري ويا. هڪ ڏينهن راجا
کي هڪڙي وڻ هيٺان سمهاري هو پاڻ ٻڙهي رهي هئي
وڻ جي وچهو ٻڙ مان هڪڙو نانگ لٿو. اِن ڏٺو ته راجا
وڪرم کي نانگ موڙيا ڪيو آهي تڏهن پيٽ واري نانگ
کي چيائين ته اڙي نيچ! تون ٻاهر اچي آءُ نه ته مان توکي هن
راڻيءَ جي دنارن ٻوٽيون کارائي ماري ٻاهر ڪڍائيندس. هن
چيو ته مان ٻاهر ڪونه اچندس تڏهن راڻيءَ کي چيائين ته فلاڻي
ٻوٽي راجا کي کاراءِ نه اندرئي مري ٽڪرا ٽڪرا ٿي ٻاهر اچي
ويندو ۽ راجا وڪرم به چڱو ڀلو ٿي پوندو. تڏهن اندرين سرپ به
راڻيءَ کي چيو ته مهنجو وچن به ٻڌ. هنجي ٻڙ ۾ خزانو آهي هنکي
فلاڻي ٻوٽيءَ جو دونهون ڏيئي اندو ڪر ۽ خزانو ڪڍي وٺ راڻي
خيال ڪيو ته هي نه ڏاڍو چڱو ٿيو. ٻوٽيون آڻي ڀريائين
ٻڙ واري نانگ کي دونهون ڏنائين ته هو اندو ٿي پيو ۽ خزانو
هٿ ڪيائين. ٻيءَ ٻوٽيون گهوٽي راجا کي پيئاريائين ته
اُتين جي رستي راجا جي اندر ۾ رهندڙ نانگ ٽڪرا ٽڪرا
ٿي ٻاهر نڪري ويو ۽ راجا کي موڙيا لٿي ۽ سجاڳي ٿي.
جڏهن اکيون کوليائين ۽ سامهون ڇوڪري ڏٺائين تڏهن
کائونس پڇيائين ته تون ڪير آهين؟ راڻيءَ سچي ڳالهه راجا
کي ٻڌائي. راجا ڏاڍو خوش ٿيو. ٻڙ واري نانگ جو خزانو
۽ کيس پنهنجي راڄڌانيءَ ۾ وٺي ويو ۽ سندس شيوا ڪيائين
۽ اِن راڻيءَ کي پٽ راڻي ڪيائين. پٽ راڻيءَ جي پتا تي
پيو راجا ڪاهي آيو ۽ کيس جيئتي سندس راڻيءَ سوڌو
ديس نيڪالي ڏيئي ڇڏي هئائين. هو مزوري ڪندا ڦرندا
رهيا. پٽ راڻيءَ اُنهنکي ڇولائي پاڻوٽ گهرايو. ۽ کين

آهي. اُلٽي ۾ گهڙيون لواس ڪندين ته تون ڏري ٻولدين-
مهاراجا وڪرم وڏو دالي آهي. لوڪي ضرور جڳهه ڏيندو.
سرپ راجا وڪرم جي در تي اچي پهچي رهيو ۽ ڪاڻ
ٻيڻ جڏي ڏنائين. راجا جڏهن انين ڪرڻ جو سبب
ٻڇيس ته چيائين ته مونکي ٻهوڃي هردي ۾ جاءِ ڏي. راجا
کي وزير ۽ سيني ماڻهن منع ڪئي ۽ پر اُپڪاري راجا وڪرم
چار ٻهر رهڻ لاءِ ناڳ کي موڪل ڏني. ناڳ اندر وڃي
ڏري گنگا تي پهتو ۽ اُتان ٻاهر نڪرڻ جو خيال نه ڪيائين.
راجا ته دوائن ونڻ سان اُنکي ٻاهر نه ڪڍيو. راجا کي ڪوڙهه
تي پيو. ۽ سڀ ماڻهو ڪانولس پري ڀڄا پڄن. راجا راڄ ڇڏي
گنگا ڪناري تي ويو. اُتي ٻه ماڻهو ٻئي ڪانولس پري پڳا
۽ وڪ جي اثر ڪري راجا گهڙيءَ گهڙيءَ مورڇا تي پئي
ويو. هڪ ڏينهن دکي تي گنگا ۾ ٻڏڻ جو خيال ڪري رهيو
هو ته اُتي ۾ ٻئي راجا جا سپاهي ڪيس پڪڙي ولي ويا.
جو حو الهي راجا جي لئيءِ ڏيءِ اسور جي تي رهي هئي
۽ اسور کي ئي سيني جو ٻالڪ سمجهندي هئي. ڇوڪريءَ
جو پکو وشواس پرميسر تي هو ۽ سندس پتا کي اهنڪار
هو ته مان ئي هنکي کاڌو پيتو ۽ پهو سڀ ڪجهه ڏيان ٿو. هڪڙي
ڏينهن ڪانولس پڇيائين ته اوهان ڪنهنجي آسري آهيو؟ جواب
ڏنائيس ته مان پرميسر جي آسري آهيان. ٻطس جهو ته ته.
اوهان منهنجي ئي آسري آهيو- مان ئي لوڪي پاليان ٿو ڇوڪريءَ
چيو ته نه. پرميسر ئي سڀ جو پالڪ آهي- اهو ٻڌي راجا
ڪاوڙيو ۽ سپاهين کي حڪم ڏنائين ته ڪو ڪوڙهيو ٿولي
ولي اچو، ته مان اُن سان هنجي شادي ڪرائي اُنکي سزا
ڏيان. تڏهن سپاهي راجا وڪرم کي ولي ويا. جن سان
ڇوڪريءَ جي شادي ڪرائي تنهي کي ديس نڪالي ڏني

براهمڻ آشيرواد ڏيئي اُتي هلڻ لڳو. راجا چيس ته توهين
کهڙي پرﺑوجن سان آيا هئا. جواب ڏنائين ته مون توهانجي
دان جي مشهوري ٻڌي هئي. انهيءَ پرﺑوجن سان آيو هوس.
هتي اچي ٻڌم ته توهان يگيه ۾ پنهنجو سروس دان ڪري
ڇڏيو آهي ۽ مان ڏسان ٿو ته سوني ارگهه جي بدران مٽيءَ
جو ٿانءُ رکيو اٿوَ. راجا چيو ته تون پنهنجو منورٿ ضرور ٻڌ رو
ڪر. براهمڻ چيو ته مان پنهنجي گروءَ وٽ رهي پورڻ ريت
سان ويد وديا پڙهيو آهيان ۽ گرو دڪشا واسطي مون گروءَ کي
پرارٿنا ڪئي. گرو جيءَ چيو ته اسين تنهنجي شيوا تي خوش
آهيون. پر مون ڏاڍو ضد ڪيو ته هر ويرو ونو. تڏهن گرو جي
ڪاوڙ جي چيو ته چوڏهن لک گنبون آڻي ڏي. اِنهي واسطي مان
توهانوٽ آيو هوس. مهاراجا چيس ته جيستائين منهنجي هٿ
۾ ڏنش ٻاڻ آهي تيستائين منهنجي ڏر تان سوالي نه خالي.
تون هتي ويهه. مان ڪُبير تي چڙهائي ڪري هاڻي تو تنهنجو
منورٿ پورو ڪريان. ائين چئي راجا لشڪر کي تيار ٿيڻ
جي آگيا ڪئي ۽ پراتهه ڪال چڙهائيءَ جو سمو مقرر ڪيو
ويو. پراتهه ڪال ٿيڻ سان خزانچيءَ اچي ٻڌايو ته مهاراجا! رات
جو خزاني ۾ سون جي برسات پيئي آهي. راجا ٻاڻ وڃي
ڏنو ۽ ڪؤنس براهمڻ کي ڏن ڏيئي باقي بچت به پاڻ وٽ
نه رکي ٻين براهمڻن کي ورهائي ڏنائين.

دان ۾ ڪٿا مهاراجا وڪرم جي هن ريت آهي. مهاراجا
وڪرم جي دان جا بيشمار پرسنگ آهن پر هتي فقط هڪڙو
لکجي ٿو. سندن در تان سوالي نه خالي. هڪڙي سمي هڪڙو
اِڇا ڌاري سرپ بن ۾ رهندو هو. ۽ ٻن جي اگني لڳڻ تي
سندس سرير تي سيڪ آيو. ڏاڍو دکي ٿيو ۽ شانت جا اُپاءَ
ڪرڻ لڳو. پر شانتي ڪٿي نه مليس. تڏهن ٻئي اِڇا ڌاريءَ
سرپ چيس ته مهاراجا وڪرم جي هردي ۾ شانتيءَ جو حوض

جن داس کي هرمندر وارا ڪتا ڪرڻ لاءِ ولي ويندا هئا.
ڦِڪيا پر سوامي جن جو ڌيان ٿيو نه رشيڪيش هلڻ جي. سردار
صاحب سوامي، جن کي ڍلي ولي وڃڻ جو گهڻو زور لڳايو،
پر سوامي جن جو وچار نه ٿيو. تڏهن سردار صاحب سيڪنڊ
ڪلاس گاڏي ريزرو ڪرائي پنهنجي آدميءَ سان سوامي جن
کي رشيڪيش ۾ پهچايو. اُتي چواريءَ پر رهيا. برسات جي
ڏينهن ۾ حل اچڻ تي سوامي جن پاڻ ۽ شريمان گروچي نرمل
آشرم ۾ اچي ويا. اُتي سال نرمل آشرم جو آسرو ڏيندڙ
شريمان ١٠٨ مهنت بڌاسنگهه جي سوامي جن جي ڪري اُتي
ئي رهيا ۽ سندن جو سوڌاڻي ديوان گوبندرام سلامتراءِ ڏيتي
پنهنجي پٽ رامچند سوڌو سوامي جن جي درشن لاءِ آيو.
سوامي جن ۾ هنجي اسمت شرڌا هئي ۽ داس ڪان وچار ساگر
پڙهڻ لڳو. ۽ سوامي جن کي چانهن نه مان هزار رپين جي
شموا ڪرڻ چاهيائين. جتي جنو لتي خرچ ڪريان. سوامي جن
جن داس جي ڏنارن پنجاب سنڌ چيتر ۾ هڪ سمتي (سڀني
لاءِ) پيدار ڪرايو ۽ سڀني سنتن کي ڪند، صابڻ، ڪمرو
ڏياريائون. باقي رپين جو ڪمرو ڪهرائي سنتن کي ورهائي ڏنائون.

متئين ديوان صاحب سوامي جن کان قسمين قسمين سوال
ڪري جواب پائي ست سنگ ڪري سوامي کان پورن لاڀ
پرايو. سوامي جن ڪبس دان جا وڏا پرسنگ ٻڌايا ۽ دالي
راجائن جون ڪٿائون ٻڌايائون جئن راجا رگهوءَ جي ڪٿا
هن طرح ٻڌايائونس !-

سورج ونسين ۾ مهاراجا رگهو وڏو ڌرماتما ۽ چڪرورتي
راجا ٿي گذريو آهي. هڪڙي پيري مهاراجا ڪچهريءَ ۾
ويٺو هو نه ونس ڪوتس نالي براهمڻ آيو. راجا اُٿي
ارگهه (پاڻيءَ جي ٿالهي) سان پوڄا ڪئي. ٿوري دير ڪانپوءِ

١٩٧٥ تائين سوامي جن رکيکيش ۾ رهيا. سياري ۾ مانگهه جي مهني ۾ سري ١٠٨ پنڊت هريسنگهه جيءَ جو ساليانو اُتسؤ ٿيندو هو. اتي پاڻ ڪٿا ڪندا هئا ۽ اُتسؤ جا ست ڏينهن هڪ شبد تي ئي وياکيان ڪندا هئا. ڪئين سنت ڪئين ڀڳت اچي گڏ ٿيندا هئا ۽ ڪٿا ٻڌندا هئا. سنڌ پنجاب ڪيتر جي ميمبر راولپنڊيءَ واري سردار بوٽاسنگهه جي ۽ ٻيا سوامي جن جي آنيه (هڪ چت) شيوا ڪندا هئا. سارو سال اتي رهيا.

سنبت ١٩٧٦ ۾ گجرخان ڳوٺ ۾ آيا. اُتي پنهجي صاحب تي گرهڻ جو ميلو ڪيائون. رات جو ٿڌي پاڻيءَ سان سنان ڪندي سوامي جن ۽ داس جو سر ڳڙو بيمار ٿي پيو ۽ راولپنڊيءَ ۾ سردار بوٽاسنگهه کي سپنو آيو ته سوامي جن بيمار آهن پر پتو نه آهي ته ڪٿي آهن. سويري هرمندر ۾ ويو ۽ ست سنگين کي ٻڌائين ته مونکي سپنو آيو آهي ته مهاراج بيمار آهن. ڪنهڪي پتو آهي ته ڪٿي آهن. ڪن چيو ته گرهڻ تي پنجي صاحب ويا آهن. تڏهن سردار پنهنجو منشي پنجي صاحب ۾ موڪليو. سو خبر وٺي آيو. پوءِ پنهنجو مٽيب ۽ موٽر موڪليائون ته مهاراجن کي هٿي وٺي اچو. پوءِ سيٺي سنتن سوڌا سوامي جن راولپنڊيءَ ۾ اچي ويا ۽ سردار صاحب پنهنجي ڪارخاني جي دروازي تي نهيل بنگلي ۾ سيٺي سنتن کي رهايو. پر سوامي جن زياده بيمار هئا، تنهن ڪري سردار صاحب پاڻ سوامي جن جي شيوا ڪندو هو ۽ خود پنهنجي هٿن سان روٽي کارائيندو هون ۽ آڌي رات جو سيٺي بيمار سنتن کي دوائون پئاري ايندو هو ۽ منگلن ۾ باهه ٻاري ايندو هو. ٻن مهنن کانپوءِ سوامي جي ۽ سڀ سنت چڱا ڀلا ٿيا ۽ سيٺي ٻن ڏينهن کي ڪٿائون ٻڌايائون ۽ ڪڏهن ڪڏهن

سري رام وليا شرن، جو اڳي ٻه سوامي جن جي شموا ۾ رهندو
هو، تنهن گولا گهاٽ تي پنهنجي گروءَ شري جالڪي ورشرڻ جيءَ
جو مندر بڻائي سوامي جن کي اُتي رهائي سندن پوڄا ڪندو
هو. ڪين ڏسي ڏاڍو گد گد ٿيو ۽ سيا ۾ جيائين ته مان هتي
سنتن جي شموا ۾ رهندو هوس. سوامي جن جو نالو ٻڌي
ڪري پريان پراڳي مهاتما درشن لاءِ اُتي ايندا هئا. جلد
وقت سوامي جن جي پيتا ۾ سري رام وليا شرن جيءَ ۽ ٻين
ساڌن سچا موتي آڻي رکيا. ٻاڻ ورتائون لتي، پر زياده
زور ڪري هڪڙو ٻاڻ رکيائون، ٻيا سڀئي سنتن کي ڏياريائون.
اُلي ڏهه ڏينهن رهيا. موتي جتي ٻاڻ ڪڍڪل اچي ويا.
سبارو ڇهاڙيءَ ۾ رهيا. اونهارو وري اُتر ڪاشيءَ ۾ رهيا.
اُتي اونهارو گذاري رشيڪيش ۾ آيا. سندن نمنو ڪجھ ڪمزور
ٿي ويا تڏهن ڪڏاهن وچڙ جو سنڪلپ نه ڪيائون. اُهو
سڄو سال ڇهاڙيءَ ۾ رهيا. چترماس جي ڪري ڇهاڙيءَ ۾
جل وڌي ويو ۽ ٽي ڏينهن رستوني ڪود رهيو. اُن جو
درسن نه نه ٿيو. نيري نه نه هلي سگهي. هڪڙو سنت
رامسنگهه جيءَ نس ڪا د نا گڏ ڪري ترهو ناهي متس جاتور
ڪٽي آيو ۽ سوامي جن جي ڪنا ۾ گهاگهو ۾ وڏي سڀئي
سنتن کي ٽوري ٽوري کارايائين. اُهي سال شرامان ورڪمت
سنت ويرمرداس جي اُتي رهندا هئا. هنن سوامي جن کي جيو
سنڪر آنندي گنا ٻڌايو. تڏهن سنت ويرداس جيء، سوامي جي
۽ هيءَ داس ۽ ٻيا سنت نه گنگا جي ڪناري تي ٽڙن لي
وچي وهندا هئاسين. گهڻو ڪڳيءَ طرح سڀ ڳالهه جو لسڄو
ڪري ناٿر ملي وڃي ڪنا ٻڌندا هئاسين ۽ آپورق (اڳي
ڪڏهن نه نه گل) ويچار ڪندا هئاسين. اُهو سارو سال
ڇهاڙيءَ ۾ رهياسين. پوءِ اونهاري ۾ سوامي جن نرمل آسرم
۽ سياري ۾ ڇهاڙيءَ ۾ گذاريندا هئا. اهڙيءَ طرح سمت

اِنهيءَ طرح گورمکن کي سربر ٿائين به دان ڪري ڏيڻ گهرجي - گروجي لکن ٿا :- ”پن دان ڪا ڪري سربر“ اهڙيءَ طرح جو پرش پاڻ دان ڪري ٿو ۽ پهنجن ماڻهن کي نٿو ڪرائي، اهو به داتا ڪونهي. ۽ ٻين کان دان ڪرائي ٿو ۽ پنهنجو پيسو خرچ نٿو ڪري، اهو به داتا نہ آهي- ۽ پاڻ دان ڪري ٿو ۽ ٻين کان به دان ڪرائي ٿو ۽ مٺي ٻاڻي نٿو ٻولي اهو به داتا نہ آهي. مطلب تہ پاڻ به دان ڪري، ٻين کان به دان ڪرائي ۽ مٺي ٻاڻي به ٻولي، اهوئي داتا چئجي ٿو. گورمکہ کي اِئين ئي ڪرڻ گهرجي.

سنبت ١٩٧٢ جو ڪنڀ ڪري سيارو بہ سوامي جن رشيڪيش رهيا. اُتان شريمان سنت مولسنگهہ جيءَ خيرآباد ۾ سوامي جن کي وٺي وڃڻ لاءِ ۽ چترماس اُتي رهڻ لاءِ نوتو ڏنو. پاڻ مڃيائون نٿي، پر گهڻي پريم سان مڃيارئون. ٿورا ڏينهن اڳيئي اُنهن هڪ سنت ۽ ڪرايو ڏياري موڪليو. اُنهي وقت سنت مولسنگهہ جي لکيمپور ۾ بابا نانڪسنگهہ جيءَ وٽ رهيا پيا هئا. سوامي جن به گوڪرناٿ مهاديو جو درشن ڪندا لکيمپور ۾ ٿورا ڏينهن رهي خيرآباد ۾ آيا. اُنهي شهر جا پريمي سوامي جن جي ڪٿا ٻڌي اُنين (نہ ٻڌي جو) پريمي ٿيا. پوءِ سوامي جن لکنو آيا. لکنو ۾ بابو سالگرام سنگهہ لڏپاڻي واري سوامي جن جي پريم سان شيوا ڪئي. اُتي سوامي جن سان چوڏهن مهاتمائون هئا. ڪجھ ڏينهن اُتي رهي پوءِ سوامي جن فيض آباد ۾ آيا. اُتي بلديو سهاءِ وڪيل جنهن وڏو پستڪ آليہ ٺهرايو آهي تنهن پروار سوڌي سوامي جن جي شيوا ڪئي- مهدو پاڻ وٽ رهايائين- شڪر آنندي گيتا ۽ اُپنشد سوامي جن کان پڙهيائين- ڪين چڱ ڏيائين نٿي، پر پاڻ اُتي هليا ۽ سڌا اَيوڌيا ۾ آيا. اُتي

افسوس ڪيو ته ڏهن ڀڳوان پنهنجي ڀڳت جي مهما ڏيکارڻ
لاءِ ڀاڳ براهمڻ ٿيو ۽ ارجن کي پنهنجو شش بڻايائين ۽ مورڌج
جي ڀڳت شالا مر ويو. راجا برابر سان نمسڪار ڪري آسڻ
تي وهاريو شوا پڇي. براهمڻ ڪانونس برڪا ڪرائي
ٻڌايائين ته مان جهنگل ڪان پنهنجي شش سوڌو هتي اچي
رهيو هوس. رستي ۾ هڪ شينهن گڏيو. ان منهنجي شش کي
ڪاڏو ٿي. مون چيومانس ته هنکي ڇڏ، مونکي کاءُ. ته
مڃيائين. آخر گهڻي چوڻ تي چيائين ته مورڌج راجا خوشيءَ
سان پنهنجي استريءَ ۽ پٽ ڏناران پنهنجو اڌ سرير ڪارائي
سان چيرائي مونکي ڏئي. راجا مورڌج سمجهي ويو ته هيءَ
ڀڳوان آهي. راڻي ۽ ٻالڪ اڳتي سمجهي تيار ٿيا ڪئي،
پر ڀڳوان نه مڃيو. چيائين ته مونکي سڄو اڌ کپي. پوءِ پٽ
تيار ٿيا ڪئي ته مان هتي آهيان آهيان مونکي شينهن کي ڏيو.
ڀڳوان چيو ته مونکي تنهنجي هٿن سان چيريل اڌ کپي. آخر
راجا کي راڻي ۽ سندس پٽ ڪارائي ڪٽي چيرڻ لڳا. ساڄي
ٽورو حلڻ ڏسي تدهن راجا جي ڏائيءَ اک مان ڳوڙها وهيا.
براهمڻ ديوتا ڪاوڙجي پيو ۽ چيائين ته مان ڪنهنکي ڏکائي
ڪائي دان نه وٺندو آهيان. راجا تيار ٿيا ڪئي ۽ چيو ته
منهنجو ڏانو پاسو ٻالڪي سڄل ٿيندو ته ڏسي روئي ٿو. ڀڳوان
چوڀج سروپ پرگهٽ ڪيو ۽ پنهنجي سرير سان راجا جو
سرير لڳائي اڳي کان وڌيڪ سندر ۽ مضبوط ڪيائين ۽ چيائين
ته ور گهر. راجا چيو ته منهنجو اچل پريم اوهانجي چرڻن ۾
سو رهي ۽ اهڙي ڪنهن پرڪما ڀڳتن جي نه ولهو.
ڀڳوان چيو ’ تٿاآستو ‘ ائين ٿي ٿيندو. ارجن جو گهمنڊ (ايمان)
دور ٿي ويو. راجا ڀڳوان ۽ ارجن کي ٽي ڏينهن پاڻ وٽ
مهمان ڪري رکيو.

نہ اسين توتي ڏاڍو پرشن آهيون. ور گهر. راجا چيو تہ منهنج
در تان ڪوئي سوالي نراس تي نہ وڃي. ”تتا استو“ ائي
تيڏو چئي هليا ويا. راجا جي ديس ۾ برسات پيئي. راج
پنهنجي ديس ۾ اچي اڳئي وانگر اُتي سنتڪار ڪندي
حياتي گذاري.

مهاراج مورڌج دواپور جي اُنت ۾ رتن پور جو راجا ٿيو.
ڌرماتما هو. اشوميڌ يگيہ ڪندو هو. هڪڙي ڀيري يگيہ جو
گهوڙو ڇڏيو هو ۽ گهوڙي جي رکيا لاءِ سعدس پٽ تامرڌج
۽ مکيہ وزير لشڪر سوڌو گهمي رهيا هئا. اُنهن ڏينهن ۾
راجا يڌشٽر بہ اشوميڌ يگيہ ڪري رهيو هو. سعدس گهوڙي
جا رکيڪ ارجن ۽ سارٿي ڀڳوان ڪرشن جي هئا- مڻي پور ۾
ٻئي لشڪر پاڻ ۾ وڙهي پيا- ڀڳوان جي ڪرپا سان ارجن جي
جئہ ٿي- ارجن کي ڏاڍو ايمان ٿيو- هنجي ايمان ٽوڙڻ لاءِ ٻئي
ڏينهن جڏهن جنگ لڳي ۽ تامرڌج پنهنجي باڻ سان ڀڳوان
سهت ارجن جو رٿ ٽي ٽي قدم پوئتي هٽائي ٿي ڇڏيو-
ڀڳوان چيو واهہ واهہ- تڏهن ارجن کي ڏاڍو حسد ٿيو ۽ پڇيائين
تہ هنجي واهہ واهہ ڇو ٿا ڪريو- تڏهن ڀڳوان چيس تہ مان ٽنهي
لوڪن جو بوجو رکي رٿ تي ويٺو آهيان تہ ايڏي بوجي
هوندي بہ هي پٺتي هٽائي ٿو ڇڏي، ڏاڍو سورهير آهي،
اهہ واهہ- تڏهن ارجن جو ايمان دور ٿيو ۽ تامرڌج ڀڳوان ڪرشن
ارجن کي مورڇا ڪري گهوڙو کائي کسي پنهنجي راڄ ۾ ويو-
س راجا مورڌج جڏهن پڇيس تڏهن ساري ڳالهہ ڪري
يائين- پڌي ڏاڍو خفي ٿيو تہ تون ڀڳوان کي مورڇا ڪري
ڙو کسي آيو آهين- تون منهنجو پٽ نہ آهين، شترو
و آهيان تنهنکي تون مورڇا ڪري آيو آهين. هوڏانهن
ن ڀڳوان ۽ ارجن جي مورڇا کلي ۽ ارجن گهوڙي جو

جو رنتي ديو. رنتي ديو هيءُ ٻڌي ڪو هو نه سمجهي ته ڪٿان
ڪو نه اُتي خالي نه وڃي. اها ڳالهه ٻڌي ٻين جي ڏاڍي
اچي ٻڙ لڳي. آخر سڀني ٻين کي پنهنجي مرضيءَ موجب
تکيا ڏيندي ڏيندي سڀ خزانا خالي ٿي ويا ۽ هٿن وٽ کاڌي
واسطي ڪجهه نه رهيو ۽ راڄ ۾ ڏڪار پيو. نه هو ماريو پنهنجي
ڪٽنب کي ساڻ وٺي جهنگل ۾ هليو ويو. نه اُتي جو سمايل
جهنگ ۾ هيڏانهن هوڏانهن کاڌي جي ڪري ڳولڻ لڳو. پر کاڌو
نه ڪٿي لڌو پر پاڻيءَ جي هڪڙي بوند نه ملي سگهيس. ايشور
سمرڻ ۾ لڳي ويا. بنا کاڌي پيتي اٺيتاليهه ڏينهن گذري
ويا. اڻونجاهين ڏينهن آڪاس مان ڀوڄن جا ٿالهه سندن
اڳيان لٿا. آڪاس واڻي ٿي ته هي توهانجي واسطي آهن.
راجا ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ايشور جا گڻ ڳايائين. ايشور کي ڀوڳ
لڳائي اڃان ڀوڄن لاءِ وينو نه ايتري ۾ هڪ براهمڻ ديو اچي
نڪتو. چيائين ته مان ڏاڍو بکايل آهيان. مونکي ڀوڄن ڏي
راجا ڏاڍو خوش ٿيو ۽ ستڪار سان براهمڻ کي بست ڀرائي
ڀوڄن ڪرايائين. باقي جيڪي بچيو سو پنهنجي ڪٽنب ۾
ورهائي ڏنائين. اڃان کائڻ تي ڄاهياٿون ته هڪڙو سودر بکايل
ڀوڄن گهرڻ لڳو. راجا اُنکي ٻه بيت پوري ڪارايو. ايتري ۾
هڪڙو ماڻهو پنهنجا ڪتا وٺي آيو. چيائين اسين ڏاڍا بکايل
آهيون. راجا باقي سڀ ڀوڄن کڻي اُنهکي ڏنو. هڪ مورتيءَ
جي اُڃ لاهڻ لاءِ پاڻي وڃي بچيو. اُهو ورهائي اڃان پيتاٿون
ٿي ته هڪ چنڊال ڏاڍو اُڃايل آيو. اُهو جل هنکي ڪٽي
پيئاريائون. هنکي پيئاري ڏاڍو خوش ٿيا. ڇاڪاڻ ته اهڙي
اُچارين ۾ مونکان هيترا پراڻي سک پائي رهيا آهن. اُصل ۾
ڀڳوان وشنو جي، اندر جي، برهما جي ۽ مهاديو جي
رنتي ديو جي پريکيا وٺڻ واسطي آيا هئا. جڏهن پريکيا
۾ پورو اُتريو تڏهن چارئي ديوتائون پرگهٽ ٿي چوڻ لڳا

تڏهن پيءُ پٽ ٻئي راڄ ڇڏي ٻن ۾ هليا ويا. هڪڙي ڏينهن
جيموت جيوت واهن سير ڪندو ديويءَ جي درشن لاءِ مندر
۾ ويو. اُتي مليڪيتو راجا جي ڪنيا مليوتيءَ ويٺي ڪٺي وڻي ڳائيو.
ٻنهي جي پاڻ ۾ درشٽي ملي ويئي ۽ هڪ ٻئي تي موهت ٿي
پيا- مليوتيءَ جي سکين هن جي ماتا سان اِها ڳالهه ڪئي، ماتا
وري هن جي پتا سان ڪئي- هن وري پنهنجي پٽ کي چيو.
نيٺ سڀني جي راءِ ٿي ته ڪوئي ور ڳولي هن جي شادي
ڪرائجي- جاچ ڪرڻ تي سڀني جيموت واهن کي ئي پسند
ڪيو ۽ هن سان مليوتيءَ جي شادي ڪرائي- شادي ٿيڻ
بعد ٻئي ڏينهن جيموت واهن پنهنجي سالي متراوسوءَ سان گڏ جي
ٻاهر سير ڪرڻ ويو- اُتي ڏٺائين ته هڪ ڍير هڏين جو پيو
آهي- پڇيائين ته هي ڇا آهي. هن جي سالي چيو ته پاتال کان
ناڳن جا ٻچا اچن ٿا انهن کي گرڙ کائي ٿو ۽ هڏيون ڇڏي وڃي
ٿو. هي ڍير اُنهن جي هڏين جو آهي- اِهي وچن ٻڌي
پنهنجي سالي کي چيائين ته تون گهر وڃ، مان هتي اُت نيم
ڪري پوءِ ايندس. ايتري ۾ هڪ ٻڍي مائيءَ جي روئڻ
جو آواز آيو. جيموت واهن هلي هموت ويو ۽ مائيءَ کان
پڇيائين ته ڇو ٿي روئين؟ هن چيو ته سنکچور ناڳ منهنجو
پٽ آهي اڄ هن جو وارو آهي- هن کي گرڙ کائي ويندو- تڏهن
جيموت واهن چيس ته تنهنجي پٽ جي بدلي مان وڃان ٿو، تون
نه روءُ- ايترو چئي هو اُتي واڪي رهيو- گرڙ اچي جيموت واهن
کي وٺي ويو- سنکچور چيس ته هيءُ تنهنجو ٻڪ نه آهي-
تڏهن گرڙ هن کي پراپڪاري سمجهي ڇڏي ڏنو- هن گرڙ
کان ور گهريو ته هي جيڪي سرپ مئا پيا آهن تن سڀني کي
جيئار ۽ اڳتي ڪوبه سرپ نه مار- تڏهن گرڙ ائين ئي ڪيو.

رگهوونش ۾ سنڪرتي نالي هڪ وڏي پرتاپ وارو راجا
ٿيو آهي هن کي ٻه پٽ هئا- هڪڙي جو نالو هو گرو ۽ ٻئي

هڪڙو پيار آهي جنهن هنهي رکيا ڪرڻ لوهالجو ڌرم آهي
لاءِ مون نڪتي کي آڌار ڏيڻ به لوهالجو ڌرم آهي. مهاراجا
جيئن ته لوڪي يڪ لاهڻ واسطي جيترو ؛ جنهن چيز جو ماس
گهرجي انهيءَ چيز جو اولو وٽي گهرائي ڏيانءِ ۽ هڪي ڇڏي
ڏي. باز چيس ته مولڪي ڪبوتر جي برابر پنهنجو ماس
ڏي، جو هو مان ڌرماتمائن جو ماس کائيندو آهيان راجا
چيس چڱو مان پنهنجو ئي ماس ڏيان ٿو. ساهمي گهرائي
پنهنجو ماس وڍي هڪڙي پڙ ۾ وڌائين ۽ ٻئي پڙ ۾ ڪبوتر
رکيائين. ڪبوتر وارو پاسو ڳرو ٿيندو ويو. اڌ سو بر وڍڻ
لسي به پوراني نه پيئي. موٽي پنهنجو سر وڍڻ لڳو
تڏهن انهيءَ وقت ڌرم ديو ۽ اگني ديو پرگهٽ ٿي راجا
جو هٿ پڪڙي ٠ر لانون ۽ چيائونس ته بس بس اسين لوهالجي
ڌرم جي پرکيا وٺڻ آيا هئاسين.

لوهين پورڻ ڌرماتما آهه. اسين توهان لي گهڻو پرسن
آهيون. انهن چئي هوئي پنهنجي لوڪ ۾ هليا ويا. اهڙيءَ طرح
شوي راجا پنهنجو ماس دان ڪيو.

ڪتا جيموت واهن جي : ڌرماتما پگٽ هن پن
جي واسطي دبا جي وس ٿي پنهنجا پراڻ ڏين ٿا. هوڙيءَ
طرح سنکه چور سر جي لاءِ جيموت واهن پنهنجا پيارا پراڻ
ڏنا. هو جيموت ڪيتو راجا جو پٽ هو. سندس پتا ڪلپ
برک جي آراڌن دنارن ئي پتر حاصل ڪيو. جيموت واهن
جڏهن وڏو ٿيو تڏهن ڪلپ برک جو آواهن ڪيائين ۽ ور
گهري ورتائين ته منهنجي ديس ۾ ڪو به ڏردري نه رهي،
سڀ شاهوڪار هجن. ڪلپ برک ٿا آستو چئي هليو ويو.
انهي وقت کان هنجي راڄ ۾ سڀ ماڻهو شاهوڪار ٿي ويا ۽
انهيءَ ڪري سڀ سنتر ٿي پيا. ڪوبه ڪنهنجو هوڻ نه
مڃيندو هو، انتري قدر جو راجا جو به ڪو حڪم نه مڃي.

ڪيئي به نه سٽيڪار ڪيو ۽ اتان سوامي جن سان ڪاشي
پرياگ راج جي ياترا به داس ڪئي. پوءِ سوامي جن يگ
جي چيڪ تاڻ ڪري ١٩٧١ ۾ ڏياريءَ تي امرتسر آيا. پو
اُتان مانڪهه ۾ ڪنکل رکيکيش ۾ آيا. اُنهي سال هن داس
ترن تارن، باولي صاحب، کنڊور صاحب جي ياترا ڪئي
سونهي ١٩٧٢ جو ڪيب به سوامي جن هتيئي ڪيو. ڪب
جي وقت گهڻا پريمي هتي آيا هئا. هڪڙي پريمي گرمکن
جا لڇڻ پڇيا. اتر. لڇڻ گورمکن جا :-

پرماڻ :-

قرباني تنا کُر سِکان پهِچَل راني اُت پهندي ....

[ڀائي گورداس وار ٢٨

دان به نسبت مهاڀارت ۾ لکيل آهي ته ڪرڻ تڇا (گلڙي)
دان ڪئي آهي، شوي راجا پنهنجو ماس دان ڪيو آهي ۽
جيموت واهن راجا جيو (پراڻ) دان ڪيو آهي ۽ ددڇيي
رشيءَ پنهنجون هڏيون دان ڪيون آهن. مهاتمائن کي ڪابه
نه ڏيڻ جهڙي وستو ڪانهي. شوي راجا کي يگيه ڪندو
ڏسي اِندر ٻجي ويو ته متان منهنجو آسن نه کسي وٺي.
هنجي ڌرم جي پريکيا وٺڻ واسطي ساکيات اگن ديو ۽ ڌرم
کي موڪليائين. مهاراج شوي هڪ ڏينهن پنهنجي محلات ۾
آرامي وينو هو. اوچتو هنجي هنج ۾ هڪ ڪبوتر ٻجي اچي
لڪو. مهاراجا اُن سان پيار ڪيو ۽ انکي اڀيه دان ڏنو. ايتري
۾ انهي ڪبوتر جي پٺيان هڪ باز اُتي آيو. باز راجا کي چيو
ته هيءُ منهنجو کاڄ آهي. توهين انکي ڇڏي ڏيو مان انکي
کائيندس. راجا چيو ته مان انکي اڀيه دان ڏيئي چڪو آهيان.
جيڪڏهن مان انکي ڇڏي ڏيندس ته مونکي پاپ لڳندو،
باز چيس ته توهين ڌرماتما آهيو. سيني پراڻين تي توهانجو

پهچڻ شيءِ، سنسڪرت ۽ ڀاشا جا گرنٿ چڱيءَ طرح پڙهايائون. پوءِ هن داس ۽ ٻن سنتن گڏجي پرارٿنا ڪري سوامي جن کان شري گرو گرنٿ صاحب جي سکيا شروع ڪرائي.

اُهي سال ڪنهن سبب جهاري ۽ کي اچي پاڻ لڳي. تڏهن سردار ديال سنگهه سوامي جن کي سري امرتسر ۾ آڻڻ واسطي ڪرايو وغيره مولسنگهه کي ڏيئي موڪليو. هڪ دفعو نه هو موٽي ويو، وري ٻيو دفعو موڪليائونس ۽ ٻئي دفعي سوامي جن کي پاڻ هٿ موڙن - وڏو سري امرتسر وٺي آيو. اُتي پنج مهينا رهي سنت ١٩٦٩ ۾ سري گرو گرنٿ صاحب جي ۽ جو امرتسر ۽ لون ٽارن جي گڏجي گباڻن ۽ سنگت ۾ ڪيتا جا پوڄ پاٺائون. موٽي سردار ديال سنگهه هڪڙو آدمي موڪلي رشيڪش ۾ ٻه ڪتابون ڏارايائون. پوءِ سوامي جن رشيڪش ۾ آيا. سارو اُتي رهي موٽي اُلر ڪاشيءَ ويا. اُتي ڀائي ڪالسنگهه جو اُنهيءَ سال شريڪ شامل ٿيو هو. سوامي جن هڪجي لمت پهچي پڪيت مولسنگهه امرتسر واري دنارن پندارو ۽ پاٺ ڪرايو. پنڊاري ۾ هيءُ داس به شامل هو. دسهڙو ڪري رشيڪش اچي ويا. سوامي جن وٽ موڪب پنت آدگرنٿ پڙهندا هئا سن. پوءِ ١٩٧١ جي اونهاري ۾ گورکور مان هڪڙي سنت اچي چيو ته اُتي جي راجا خطاب وارا ناٿو مهاسر پرساد ني ٻانر آهن ٽن چترماس شموا واسطي اوهانکي ياد ڪيو آهي، اوهين هلو. سوامي جن ڀرپائن لئي هيو. ٻه هوگهٽي چڪ ناٽا ڪري وٺي وڃن. داس ۽ ساڻ هون. گهٽي ٻه ٽي سان پهچن مهين نائن سوامي جن جي سنت سنگهه جو لاڀ ورتائون. اُتي گورکنات جو مکه مندر آهي. وڏا ٻوگراج اُتي رهن ٿا. جڏهن سوامي جن هلڻ لڳا تڏهن هنن سنديڻ بوجا ڪئي ۽ سوامي جن

ٻوءِ ١٩٦٧ ويساک اڪٽي ٽيج جي رات جي ٻارهين ٻجي شر
سمت ايشور سنگھ جو سر ٻر شانت ٿيو ۽ چوٽ جي ڏين
مايا ڪنڊ ۾ سر ٻر جل پرواهه ڪيائون.

اُنهي وقت ڀلائيءَ مان گهڻا پريمي آيا هئا ۽ سوامي ج
اسان ڀنهي کي امرت ڇڪائڻ جو خيال ڪيو ۽ اُنهن ڪار
خرچ ڪرائي اسان کي نرمل آشرم ۾ امرت ڇڪارايائون
اُنهن ني ڏينهن ۾ اسان ڀنهي کي ساڻ وٺي گروجيءَ ساڻ اُتر
ڪاشيءَ هليا ويا ۽ اُتي ڏاڍي برسات پوڻ ڪري گنگا
جي گهڻو چڙهي ۽ رشيڪيش ۾ جهاڙيءَ کي گنگا چوڌاري
گهيري ويئي. گهڻيون ڪٽيائون لڙهي ويئون. هي ١٩٦٧
جو جهاڙيءَ جي ٻڏائڻ وارو پهريون ٻي هڙ (ٻوڏ) هو.
سوامي جن اُتر ڪاشيءَ ۾ اسان ڀنهي کي برڌ سري ١٠٨
ٻابا ڪالسنگھ جيءَ جو درسن ڪرايو، اُنهن اسانکي هي ٻه اکر
ياد ڪرايا ”يلا“ ”يلا“ ۽ ڪڏهن ڪڏهن اسين ٻئي ورڌن
جي بکيا منگڻ وارن ڳوٺن تلوت ۽ جسپور مان بکيا آٽي ڪين
ڪارائي پوءِ کائيندا هئاسين. اسوءَ جي مهني ۾ ڪين ڪپڙن
رنگڻ واسطي گهڻو چيوسين. پاڻ قبول ڪيائون. اسان ٻنهجي
ماتائن کان ويهه رپيا ڏهرايا. سوامي جن سنتن کي پعدار و ڪارائي
شانتي منتر جو پاٺ ڪرائي اسانکي ڀڳوان ڪپڙا پهرايا
۽ هن داس کان رات جو اولڏه ۾ ڪمت ويچار ساگر پڙ ندا
هئا- جنهي پلبو هوس اُني پاڻ ٻتائيندا هئا.

اهڙيءَ ريت اسوءَ جو دسهڙو ڪري هيمنت لڻا سين ۽
رشيڪيش ۾ آياسين ۽ سڀني سنتن سان اسانکي ويدانت جا
شاستر پڙهائيندا هئا ۽ لکهڪومدي به شروع ڪرايائون-
اهڙيءَ طرح ٻن ٽن سالن ۾ اسان ٻنهي کي سوامي جن
گهڻا گرنت پڙهايا. اُپنشدون، شنڪرانندي گيتا،

جوتشي پنڊت تولارام کي جنمي ڏيکاري ۽ جنم جيو لس ٺهي
ساڌو ٿي ويندا ۽ ڪنهن برهم ويتا جي شرن وٺندا روڪڻون
نه. ماتا پتا جي جنهن ڪري مان موٽي آيس ۽ اُت مهما
مهاتمائن وٽ رهي سري يوڳ وسسٽ جو گهڻو ابياس ڪيم.
اُنهي وقت سوامي پلدبو هريءَ جو ٻه وِراڳ گهڻو ٿيو. موٽي
ماتا پتا کان آگيا ۽ جيهن مهني جو خرچ وٺي هردوار اچڻ جو
خيال ڪيم- ماتائن سري امرتسر جي هر مندر واسطي ۽ اڪال
تخت ۽ بابا اٽل جي واسطي سون وغيره ڏنو. آهو امرتسر
اچي اُنهن هنڌن تي پيتائون چاڙهي ٿي چار ڏينهن رهي
پوهڻي پاڻ سان هردوار آيس. ٻه مهنا تنا آهن جيتن ديو جي
ڪنيام رهيي. هاڻي توهانجي شرن ۾ آيا آهيون. ڪرپا ڪري
پنهنجو شش ڪريو. پر سوامي جن وري ٻه ته ميچو. شريمان
پنڊت پريرسنگهه جي چوڻ تي سوامي جن اسانکي شش ڪرڻ
تورو قبوليو. پوءِ اسوءِ جي پهرئين ٽوراني ايڪم ڏينهن سوامي
جي سري امرتسر وڃڻ لڳا. پنڊت پرپرسنگهه جن گهڻيءَ
مشڪلات سان سوامي جن کي مڃايو. لڏهن انهيءَ ڏينهن پنهنجا
جن ڏوئي پڪاريائون ۽ گر منتر ڏنائون. جنهنون سلوڪو
پڙهي نالو رکائون. " هردتو هر بلدبو هر، هر لو ييتو بهڻ
ييت لوڻ." پوءِ پنڊت پرپرسنگهه وٽ اسان ٻنهي کي
جڏي ويا، ۽ چئي ويا ته جستائين اسين نه اچون تيستائين
هتي ئي رهجو پاڻ اُنهيءَ ڏينهن سري امرتسر هليا ويا.
ٽن مهنن کانپوءِ امرتسر ۽ لڪاڻا صاحب مان ٿي هتي آيا ۽
ڏاريءَ کان هڪ ڏينهن اڳي ايا ٻه سمت اجي ويا ۽ اسان
کي سوامي جن جو شش حاڻي ڏاد و پرپم ڪمائڻ تورا ڏينهن
ڪنڪال ۾ رهي اسان ٻنهي کي ديا ڪسان رشبڪمش ۾ آيا. اسين ٻئي
سوامي جن جي سيوا ڪندا هئاسين ۽ وديا پڙهندا هئاسين.

آهي. منهنجا پيا ٻه ڀائر آهن. وڏي جو نالو جوتمل آهي، ۽ ننڍو ٺاڪرداس آهي ۽ ماءُ وچون آهيان. هن داس جو مالگهه سڌي شڪل نؤمي آرتوار ١٩٤٤ جو جنم ٿيو آهي. ١٨، ١٩ ورهين جي عمر تائين اسڪول ۾ پڙهندو رهيس. انگريزي پڙهندي پڙهندي وئراڳ ٿيو. ڪجهه ڏينهن مون رهيس ۽ ڪجهه وقت مهاتمائن وٽ ويدانت جا ننڍا ننڍا پستڪ ويچار ساگر تائين پڙهندو رهيس. پوءِ ڪجهه وقت جپ تپ نيم آد ڪندو رهيس. ائين ڪندي ٻه سال گذري ويا. پوءِ گرو ڏارڻ جيءَ گهڻي لچا ٿي ۽ ڪراچيءَ ۾ هڪڙي مٽر پدالال سان گڏجي ماتا پتا جي پڇڻ کانسواءِ ٿي هليو ويس. اهو مٽر سدائين منهنجي مرضيءَ موجب هلندو ۽ سکي رکندو هو. پوءِ اجمير پشڪر راڄ ۾ آيس. اتي برهمانند ۽ ٻين مهاتمائن جو درشن ڪري ڪجهه وقت رهي اتان رستي ۾ وڏا وڏا شهر ڏسندو بمبئي پهتس. اتي مهمو رهني سنپ درشن پرشن ڪري گروءَ جي تلاش ڪيم پر مليو ڪونه. آخر گهمندي گهمندي نربدا جي ڪناري تي جبلپور ۾ آيس. اتي مهنو رهيس ۽ درشن پرشن ڪندو رهيس. پوءِ ٻڌم ته گوداوري جي ڪنپ تي گهڻا مهاتمائون ايندا، پر انبراجان نو مهنا دير آهي. پئسي جي خرچ تي وچڻ ڪري اسان ٻنهي ديولالي ڇاوڻيءَ ۾ انگريزي ڇاپ تي نوڪري ڪئي. ڪنڀ تائين نوڪري ڪري ڪنڀ تي آياسين ۽ گهڻن سنتن ۽ مهاتمائن جا درسن ڪياسين. تنهن کانپوءِ هڪ مهنو ناسڪ ۽ ترمبڪ ناٿ ۾ رهياسين ۽ مهاتمائن جا گهمي گهمي درسن ڪياسين، پر ڪنهن سان من چت نه مليو. ڪجهه مليو به ته شرڌا هٽي ويئي. ساڌو نه ٿياسين ۽ گهران به ماتا پتا جون گهڻيون چٺيون آيون ته هڪ دفعو تي وڃو پوءِ وري وڃجو. چوته ماتا پتا

پڇيو نه ويندو. اُنهي ڏينهن کان ئي مهما اڳي چنن ڏنو هي
ڪيا پر اڃي رهيا هئاسين ۽ ماتا پتا جي آگيا وٺي هتي گرو
دوارڻ جي اچڻ سان آيا هئاسين مهاتمائن جا درشن ڪياسين.
هتي ٽرمل ڪئيا پر ان سيبتي سنت ڏئاسين ۽ ڪنهن به شرڌا
نه ٿي. سوامي جن ٽي ٽي جن جي شرڌا وڌي ويئي ۽ ٿن
داس زياده چڪ ڪئي. ڪڏهن ڪڏهن ٻڌو هوندو ته پيءُ ۽ ته
ايندو هو پر هي ۽ داس ٻير سان ايندو هو ۽ پراٿنا ۽ شيوا ڪري
ويندو هو. هڪڙي ڏينهن سوامي جن خوش ٿي پڇيو ته
توهين ڀي گهر مان نه پڇي ڪين آيا آهيو. ٻنهي پراٿنا سان
چيو ته ته سوامي، توهين اسانجي ماتا پتا کان جنهن گهرائي سڀ
طرح سان تسلي ڪريو ۽ شش ضرور ڪريو. ڪڏهن سوامي جن
اسانکي چيو ته پنهنجي جنم جو سڀ حال ٻڌايو. پهرين
ٻڌايو هريءُ پنهنجو حال ٻڌايو ته منهنجي پتا جو نالو ٽيڪمل
آهي، ماتا جو نالو ڪندن ٻائي آهي. مان انهن جو وڏو پٽ
آهيان هڪڙو منهنجو ننڍو ڀاءُ جالندو مل نالي آهي. منهنجو
جنم سنمت ١٩٤١ ويساک شڪل پکش ٽومي تي ٿيو آهي.
ودياپڙهندي ۽ دڪان جي ڪم ڪندي ڪندي ويراڳ
ٿيو. ماتا پتا ننڍي هوندي شادي ڪرائي هئي. هوءَ به
مري ويئي آهي. هاڻي توهانجي چرنن ۾ آيو آهيان. هيءَ
ته منهنجي چاچي جو پٽ آهي ۽ اسانجون ماتاون سڳيون ڀينرون
آهن. اسانجو جنم ڀلالڻيءَ جو آهي. ڀلالڻي ڀلالڻي لڳو لڳ
ڪنا ڀر گرام آهن ٻنهي جي وچ سنتن جو مشهور استان آهي.
اُتان اسين سوامي جن جي شرڻ ۾ آيا آهيون. پنهنجي چرنن
۾ رکي مڪت ڪريو. ڪڏهن سوامي جن داس کان پڇيو.
داس پنهنجو حال ٻڌايو. ته منهنجي پتا جو نالو سکرمل آهي
منهنجي ماتا جو نالو رامل ٻائي آهي. چاچي جو نالو ڪمرلمل

سوامي جن ڪتا ڪري رهيا هئا، ۽ شش لي ڪرو ڪوڙا آيڪار ڪن ٿا ۽ جنهن شبد جي ڪتا ڪري رهيا هئا.
پرماڻ:- آدر چنڊالي پيءُ براهمڻي ....
[آسا م: ٥ صفحو ٣٨١

تاتپرج:- گرو پورڻائن پنهنجي شش جي هڏي سڌارن ٿا يعني سيني م پرهر ڏسڻ واري هڏي تئي ٿي. ڳرن انتهڪرڻ مان لوشا ۽ هٽائي ڇڏي. اندريون، جي سو بو روپي گيو بر رهڻ واريون بليون جون آئيکي ني سکيا ملي ويئي يعني وشين تان ڌيڃ لڳيون- ورليون ڪتون ويچار واري پاسي لڳايون ويئون. مٿا پوارٿ جا ٿيا اجي وڻن. سؤ سروپ م رهڻ لڳيون ير دوئن جو حساب ڪتاب سڀ مٽجل ٿي ويو. تارروپي انمرت سچو سمجهيائون. وچر هڪ ڪتا ٻڌايائون.

ڪتا. يادون جي ڪل م هڪ داس تالي راجا ٿيو آهي. اُن ڪاشي جي راجا جي ڌيءُ ڪلاوتيءَ سان شادي ڪئي. جڏهن راڻيءَ وٽ ويو تڏهن راڻيءَ چيس ته توهان گرو ڌارڻ ڪيو آهي يا نه. جيڪڏهن توهان گرو نه ڪيو هوندو ته توهان سان منهنجي پريت نه ٿيندي. راجا جن سان گهڻو پرير ڪرڻو لڳو پر جن ان. جيو ۽ جيائينس ته جنهن پنجن قسمن جي استرين سان پتي مطلب نه ڪري. (١) جا استري ڌرم پر هجي (٢) بيو روڳڻي هجي (٣) ٽيون ڪرپولي هجي (٤) چوٿون ڪام رهت يعني بالڪ يا ٻڍي هجي (٥) پنجون جنهنجي پتيءَ سان پريت نه هجي. تنهنڪري جيستائين تون گرو نه ڌارڻ ڪندين تستائين تنهنجي ۽ منهنجي پريت نه ٿيندي، چو جو لون ويشيا گامي ۽ اُپوتر آهين ۽ مان توهر چارڻي شڌ آهيان. تڏهن راجا استريءَ جي چوڻ تي درواسا

سوامي جن ڪٿا ڪري رهيا هئا، ۽ شش لي گرو ڪهڙا
اپڪار ڪن ٿا ۽ جنهن شبد جي ڪٿا ڪري رهيا هئا:-

پرماڻ:- اُڌر چنڊالي ڍيُ براهمڻي....

[آسا م: ٥ صفحه ٣٨١]

ڀاوارٿ:- گرو ڀوريائين پنهنجي شش جي هڏي سڌارئين
ٿا يعني سيني ۾ نرهم ڏسڻ واري هڏي ٺهي ٿي. گرن
اُتڪرش مان ترشنا ۽ هٽائي ڇڏي. اندريون، جي سربر
روپي گهر ۾ رهڻ واريون ٻليون هيون اُنهڪي ٻي سکيا ملي
ويئي يعني وشين کان ڌڪڻ لڳيون- ورليون ڪتيون وڃار
واري ٻاسي لڳايون ويئون. مٺ براربڌ ها ٿيا اڇي وان.
سڀ سروپ ۾ رهڻ لڳيون ۽ دولت جو حساب ڪتاب سڀ
متصل ٿي ويو. نامروپي امرت سچو سمجهيائون. وچر هڪ
ڪٿا ٻڌايائون.

ڪٿا. يادون جي ڪل ۾ هڪ داس نالي راجا ٿيو آهي.
اُن ڪاشي جي راجا جي ڌيءُ ڪلاوتيءَ سان شادي ڪئي.
جڏهن راڻيءَ وٽ ويو تڏهن راڻيءَ چيس ته توهان گرو ڌارڻ
ڪيو آهي يا نه. جيڪڏهن توهان گرو نه ڪيو هوندو ته
توهان سان منهنجي پريت نه ٿيندي. راجا هن سان گهڻو
ٻيو ڪوٺو لڳو پر هن نه مڃيو ۽ چيائينس ته جنهن پرش
قسم جي استرين سان پتي ملاپ نه ڪري. (١) جا استري
ڌرم ۾ هجي (٢) ٻيو روڳڻي هجي (٣) ٽيون ڳرڀوتي هجي
(٤) چوٿون ڪام رهت يعني بالڪ يا ٻڍي هجي (٥) پنجون
منهنجي پتيءَ سان پريت نه هجي. تنهڪري جيستائين
تون گرو نه ڌارڻ ڪندين تيستائين تنهنجي ۽ منهنجي پريت
نه ٿيندي، ڇو جو تون وشيا ڳامي ۽ اپوتر آهين ۽ مان پوتر
چارٽي شڌ آهيان. تڏهن راجا استريءَ جي چوڻ تي درواسا

پنڊت ايشورسنگهه جي منڊليءَ سوڌا اُتي ويا ۽ اچي سوامي
جن وٽ رهيا. سوامي جن کي چيائون ته هاڻي هلي ڪنکل
هردوار ۾ رهو. تنهنڪري منڊليءَ سان گڏ گهمندا ڦرندا
رشيڪيش پهچي ويا. سيارو اُتي رهيا. سنبت ١٩٥٧ ۾
اُتر ڪاشي هليا ويا. اُتي رهيا. سنبت ١٩٥٧ ۾ اُتر ڪاشي
هليا ويا. اُتي سنتن کي تنوان سنڌان (سار وستوءَ جو بيان)
نالي گرنٿ پڙهائيندا هئا، ۽ ست سنگ ڏيندو هو. موٽي
سياري ۾ رشيڪيش اچي ويا. جهاڙيءَ ۾ ڪکن جي ڪٽيا
ٺهرائي اُتي رهيا. هڪ وڏي سوَر، هڪ ننڍي پٽرني ۽
هڪ اڌ لوئي اتروئي ڪپڙو رکندا هئا. ڪجهه ڪنو ڪونه
ڪندا هئا. سياري ۾ هميشه رشيڪيش ۾ رهندا هئا. اونهاري
۾ ڪڏهن ڪنکل ڪڏهن اُتر ڪاشيءَ ۾ ويندا هئا. سنبت
١٩٥٩ ۾ اُتر ڪاشيءَ ويا هئا. اُتي سوامي رام تيرٿ اچي کين
گڏيو هو. سو سوامي جن جي ڌارنا (اِستتي) ۽ گفتگو ٻڌي
خوش ٿيو. گهڻو وقت وٺي ست سنگ ڪيائين.

اُتي رهي موٽي ڪٽيءَ ۾ رشيڪيش جهاڙيءَ ۾ اچي
رهيا. اُنهي پهر اُتي ويدانت وچار ڏيندو هو. وهندڙ ڪ
ڳالهه اُتي نالي ماتر به ڪانه هئي. سنتن جي پرپرنا سان جپ
جيءَ جي ڪٿا شروع ڪيائون. ٻه سال ڪٿا هلي. ٽئين سال
سوامي جن مانجهه وار جي ڪٿا شروع ڪئي.

جڏهن ١٩٦٦ ۾ هردوار جي اَڌ ڪنڀيءَ ۾ ٻاڻ ڪنکل جي
ڪٽيا ۾ اچي ويا تڏهن گهڻا پنڊارا ڏيندا رهيا. چار مهنا
ڪنکل ۾ رهيا. سنتن کي پنچدسي پڙهائيندا رهيا. اُنهي
وقت هيمُ داس چيتن ديوجي ڪٽيا ۾ رهندو هو. اُتان
پنڊاري تي نرمل ڪٽيا ۾ سيٺڻي سنت ويا. اُنهن سان
ٻلديو هري ۽ هيمُ داس به نرمل ڪٽيا ۾ آيو. اِنهي وقت

ماڻ انکي شش ڪندس جو تمز بڌي هوندو. مان هڪڙو
سوال ڪندس تنهنجو جواب جيڪو پورو ڏيندو اُنکي شش
ڪندس. سڀني چيو ته ڀلي سوال ڪريو، اسين جواب
ڏينداسين. مهاتما اهو هيءُ سوال ڪائين ڪيو. ششن پاڻ ۾
صلاح ڪئي ته هرڪو هڪ هڪ وشيءِ ٻڌائيندو وڃي. جنهن
کي ته شش ٺاٺو ٻوندس، پوءِ آهستي آهستي سڀ شش
ٻڌائيندا رهنداسين. تڏهن لمروار هڪڙي جيو شبد، ٻئي جو
سپرش، ٽئين جو روپ، چوٿين جو رس، پنجين جو گند.
تڏهن چيو ته جنهن ۾ راڳ هوندو اُهائي وشيءِ پرٻل ٿي وينديءِ
تنهنڪري راڳ ئي پرٻل آهي. اهو جواب ٻڌي مهاتما پڇيس
ته اوهان ڳالهه ڪئن ڄاڻي. هن چيو ته مهاراج! هڪڙي
ساهوڪار جو پٽ وڏو وڏوان ۽ خوبصورت هو. پر شادي
ڪين ڪندس. وڏا وڏا ساهوڪار پنهنجون ڌيئون اچي اڳيان
[illegible] ڏاڍا زور لڳايا ته تون شادي ڪر. هن جو ته
[illegible] ڪريءَ سان شادي ڪندس جا منهنجي سوال جو
[illegible]. تڏهن اهي ساهوڪار پنهنجن پنهنجن ڌيئن کي
[illegible] وٺي آيا ۽ چائون ته مهاراج! سوال ڪريو.
[illegible] رلين ۾ استرين لاءِ ڪهڙي وڌ چڱي
[illegible] هڪ هڪ وڌ جواب ڏنائين. پر جوڪري
[illegible] ڪيو. تڏهن سڀني چيو ته استريءَ جي
[illegible] آهي جنهن راڳ ۾ پتي استريءَ
[illegible] آهي.

[illegible] سوامي جن شاهپور ۾
[illegible] سوامي جي! جڏهن لوهاڻو
[illegible] لوهاڻي سماڄ نهراڻي اُن
[illegible] ١٩٥٦ ۾ شرپمان ١٠٨

آهي - دکي الهيءَ ڪري تيو تہ مون ئي شبرو تي مهاراجا ۽
ڪيا جو اوادر ڪيو آهي ۽ هلي هنکي پنهنجي ديس
۾ وٺي اچي هنکان معافي گهران - راجا سري برت گهٽا ساڌو
براهمڻ، وزير، امير پاٽسان وٺي وڃي ڪائونس معافي ورتي
۽ پنهنجي راجڌانيءَ ۾ وٺي آيس - هوڏانهن وري چيچر بہ
پنهنجي پتا سورج نارائڻ ۽ ڀڳوان وشنوءَ ۽ لڇمي جيءَ کي پاڻ
سان وٺي اُتي آيو - ۽ هن (ستيہ ورت) جي استري جا ڪروپ
تي هٿي ۽ هن جا جيترا هيرا، جواهر، پدارٿ هئا سي سڀ
سندس اڳيان آڻي رکيا - اُتيڪي سورج نارائڻ کان مهاراجا ستيہ
ورت جي ڀهر بن مهاراڻيءَ پنهنجو امانت رکيل سندر سروپ
موٽي ورتو ۽ پنهنجي پتيءَ جي چرنن ۾ ٻيٺي - سيني جي
آگيا انوسار چيچر مهاراجا ستيہ ورت جي پيرن پيو ۽ معافي
گهريائين - ۽ سيني چيو تہ جيڪو ڏنڊ وٺيو سو ڏيوس ۽
معاف ڪريوس - اسين وچ ۾ ضامن آهيون - مهاراجا ستيہ ورت
چيو تہ چيچر هميشهہ لاءِ وري ڪنهن کي بہ دک نہ ڏئي -
اهڙي پرتگيا ڪري تڏهن معافي ڏيندوسانس . چيچر چيو
تہ ڀڳو جيڪو هيءَ ڪتا بڌندو سہ اُنجي سايي ست
وڙهي سايئن سٿن گهر بن (ڀهر) ۾ لاهي ڇڏيندس - اُهو
ڏينهن آرتوار جو هو ۽ سورج ڀڳوان بہ اُتي ويٺو هو. راجا بہ
سورج ونسي هو. تنهنڪري نيم تي ويو تہ آرتوار ڏينهن اِها
ڪتا بڌائي وڃي.

هڪڙي ڏينهن براهمڻ پرشن ڪيو تہ مهاراج! جي پنج
وشيون آهن سبد- سپرش، روپ، رس، گند، انهن ۾ بلوان
ڪهڙي آهي؟ سوامي جن چيو تہ هڪڙو مهاتما پورو پورو
وتراڳي هڪڙي شهر ۾ آيو. ماڻهن جي منجهس گهڻي شرڌا
تي. گهڻن سندس شش بڻڻ جو ارادو ڪيو. مهاتما چيو تہ

ڪل جو پتو ڪونهي لڀڻڪي جڏ ماليا پوراڻي مهندو نالو
ندنار ڪبو آهي ۽ ڪنيا کي پنهنجي ناليءَ سوڌو شهر
لبڪالي ڏنائ- ڪنيا ابترو أناد ر بانڻ لي ۽ پنهنجي پتيءَ جو
لياڳ ڻ ڪبو. أنلو ڪونڻي بربرسان هنجي شيوا ڪرڻ لڳي
۽ بن برهندي سمت شوا ڪندا رهيا. جت برسن رهين-
ابتري مرڇهو مهيا ڏ گذري ويا لڏهن ڇتڙو حو وس ڪونڊ
هليو- حتي ڪٽي سندس أناد ر تيو. پاڻڪي پابي سمجهي
پنهنجي بيءَ سورج نارائڻ جي شرڻ مرو- سورج نارائڻ
ڪيس وشنوءَ جي شرڻ ر وڃي ويڃي اڇميءَ ۽ وشنوءَ جي
چولن مرو ڏو- لڏهن اڇميءَ جس ڏ حستائين لون مهاراجا
ستيه ورت ڪان معافي ڏ گهرندين لبستائين مان ڏ لوڪي معاف
ڏ ڪندس- ڇتڙو چيو ڏ لون حبڪي ڇوڻ لڀهنجي ڪرڻ
لاءِ مان ليار آهيان، پرتون مولسان گڏجي هل- ۽ جيڪي
پدارت مون گم ڪيا آهن سي پدارت ماڻ لڀهنجي رورو
ڏ يندو سالس. اڇميءَ حيءَ جس ڏ سري ورت راجا پنهنجي
ڪنيا سوڌو مهاراجا ستيه ورت کي ڏ پش ليڪالي ڏني آهي.
حيستاءِ أهو راجا ڏ معافي ڏ ونندو لبستائين مان ڀ معافي
ڪالڏ ڏ يند بساريءَ. ڇتڙو چيو ڏ چگو مان سري ورت راجا کي
ڏ پاڻسان ويي ابندس ۽ لون ڏ مولسان هل- ائين چئي أهو
جوان، جتهن م ستيه ورت جي ابورين بتورنا استري هئي ۽
راجا جو سمندر ڪان ڏ ڻ:ڏ ن پدارت رکيل هئا، لتهن پرسوداڳر
ٽي سري برت راجا جي ڏ پس مربو ۽ راجا کي پنهنجو حال
ٻڌائي مهاراجا ستيه ورت جي سب ڪٿا ٻڌايائيس ۽ چيائينس
ڏ أهو لي راجا ستيه ورت لبهنجو نالي آهي. سري برت
راجا سب حال ٻڌي دکي ڏ ٿيو، خوش ڏ ٿيو. خوش الهيءَ
ڪري ٿيو جو مهاراجا ستيه ورت منهنجي ڪنيا کي وراو

پرتگيائون پاليون آهن تنهن مان ٻہ پاليندس. توکي وڏو ڪولہ چوندس. جنهن مهاراجا دسرٿ پٽ جو وڇوڙو سٺو ۽ پنهنجا پران ڏنائين پر ڪيڪئي کي ڏنل وچن پالي "ستيہ پرتگيہ" چوايائين ۽ ڀڳوان سري رامچندر جيءَ پيءُ جي آگيا ڪري لنڪيش جهڙو ڌوکي جڏهن لڇمڻ جي مورڇا تي بيو تڏهن ڀڳوان رامچندر جي چيس تہ لڇمڻ اُٿ. جنهن جي پرتگيا تڏهن پوري ٿيندي جڏهن تون ميگهنات کي ماريندين ۽ مان راوڻ کي ماري ڀيڻ کي لنڪا جي راڄ گدي ڏيندس. اهڙيءَ طرح مهاراجا يڌشٽر ڪنتيءَ جي وچن سچي ڪرڻ لاءِ دروپتيءَ جي پنجن سان شادي ڪرائي ۽ وچن جا بدل تي پانڊو سڀ ۾ اُگهاڙي ٿيندڙ دروپتيءَ کي ڇڏائي نہ سگهيا ۽ نند راجا جي ڪنيا ودياوتيءَ سويمبر ۾ سہ برت کي ئي ڄڃ مالها پهرائي. نارد رشيءَ گهڻوئي سمجهايس تہ هنجي عمر تمام ٿوري آهي پر هن ڪنهنجي ڳالهہ نہ مڃي. پنهنجي پرتگيا پاليائين ۽ ساوتريءَ وانگر ير راجا ڪان پتيءَ جي رکيا ڪيائين. ۽ ستگرو تيغ بهادر جيءَ ڪشميري براهمڻن سان پرتگيا ڪئي هئي تہ مان هندو ڌرم جي رکيا ڪندس. تنهنڪري پنهنجو سر ڏئي هندو ڌرم جي رکيا ڪري پرتگيا پالي. اهڙيءَ طرح گهڻن مهاتمائن پنهنجو سچو وچن نہ ٽوڙيو. حقيقتراءِ هندو ڌرم نہ ڇڏيو. گهڻا ڪشٽ پيا، لوڀ سهي بہ ڪائن نہ ڌرم جي هندو ڌرم پاليائين. اهڙيءَ طرح جڏهن ستيہ ورت چنڊر ديوتا کي جواب ڏنو تڏهن چنڊر موڳو ٿي بيو، ڇو جو هن کي ستيہ ورهيہ دکہ ڏيندي ڏيندي گذري ويا هئا. ڇهہ مهنا باقي رهيا هئا. جڏهن سويمبر ۾ ستيہ ورت اچي ويو تڏهن راڄ ڪنيا کيس ڄڃ مالها پهرائي. چنڊر جي پريرنا سان ڪنيا جي پتا راجا پنهنجي ڪنيا تي ڏاڍو ڪروڌ ڪيو. چيائينس تہ تو مالهيءَ جي گهر ۾ رهڻ واري کي جنهنجي ذات

ڀڄرائيندا هئس. پر مهاراجا نہ مڃيو ۽ چيائينس تہ مون لئي ڇيڙو
جو ڪوٽ آهي. مونکي الڪ ڪشت ڏنا اٿس ۽ آئينده
نہ ڏيندو. منهنجي پنبان تون بہ تڪليف پائيندين. اهڙيءَ طرح
هنکي سمجهايائين پر راڄ ڪيا جيو تہ مان پتورنا تمنديس.
لوهاڻي واسطي ۽ پنهنجي ڌرم واسطي ڪشت سهنديس.
هيترو تي سگهندم لبترو مان توهان جا ڪشت دور ڪنديس.
اهڙا ويچار پريا وجن جڳي جڏهن هوءَ هلي ويئي تڏهن ٻسان
ڳجهي روپ ۾ چنچڙ آيو ۽ مهاراجا کي چيائين تہ تون راڄ ڪمبا
پاڻڻ جي خوشي نہ ڪجانءِ. مان وڏو ڪشت ڏيندوسانءِ ۽
ڪمبا لئي نہ سنديس ماتا پتا کي ڪاوڙائيندس. نہ تہ اُنهيءَ طرح
سيا لڳارائي مونکي وڏو نٺاءِ، تونکي مان هر طرح سکي
ڪنديس. اهڙا گهڻا لوڀ يا ڊپ ڏيکاري سام، دام، ڀيد،
دنڊ نيتن سان گهڻو سمجهايائينس. پر مهاراجا ستيه ورت سچ
تي قائم رهيو ۽ چيائينس تہ اڳين ڌرمالمائن وانگر سچ
جي پرتگيا پاليندس، جئن مهاراجا هرشچندر وسوامتر رشيءَ
کي دڪشا ڏيڻ جي پرتگيا ڪري پنهنجي پٽ، استريءَ ۽
پاڻکي وڪڻي پنهنجو ڌرم پاليو، وجن نہ ٿوريائين ۽ جئن
مهاراجا شويءَ سرناگت جي رکيا واسطي پنهنجو ماس ارپڻ ڪيو،
پر سچي پرتگيا نہ ٿوريائين ۽ راجا بليءَ ٻاون ڀڳوان کي اڍائي پير
زمين ڏيڻ جي پرتگيا ڪئي ۽ گروءَ شڪر آچاريہ جي منع ڪرڻ
تي بہ نہ مڃيو، پاتال هليو ويو، پر پنهنجي پرتگيا پالن ڪيائين.
دڌيچي رشيءَ پنهنجي دشمن اِندر کي جڏهن اچي هڪ پيرو
سنديس سر نہ لاٿو هو تنهنکي بہ پنهنجي پرتگيا انوسار پنهنجون
هڏيون ڏيئي پنهنجي پرتگيا پالي. اهڙيءَ طرح وسشت
رشيءَ پرتگيا ڪئي هئي تہ مان جئن ڏسنديس تئن چونديس.
اُنهي پرتگيا انوسار پنهنجي سؤ پٽن جي مرڻ تي بہ ڇتري
ونس ۾ آيل وشوامتر رشيءَ کي راڄ رشي ڪوٺيو، برهم رشي
نہ ڪوٺيائينس. جهڙيءَ طرح انهن پوجيہ رشين ۽ راجائين

سمنڊ ديوتا ظاهر ٿي راجا کي چيو تہ جهاز تي سوار ٿي
پنهنجي استريءَ جي پنيان پئہ. هنجي ڳولا ۾ جيڪو خرچ
ٿيندو سو مان توکي ڏيندس. جيڪڏهن ڪنهن وقت ڪو
ڏکو ڏيئي توکي مون ۾ ڪيرائيندو تہ مان توکي ٻڏڻ ڪونہ
ڏيندس تنهنجي هر طرح رکيا ڪندس. ائين چئي گهڻا جواهر
ڏنائينس. هو ڏانهن هو چنڊر وارو جهاز پتورتا جي چورائڻ
ڪري سمنڊ ۾ اٽڪي پيئو آخر جڏهن اُن پتورتا جو پوڄن ڪري
چرڻ ڌوئي سمنڊ ۾ جل وڌائون تڏهن جهاز هليو. هو ڏانهن راجا
ڪناري وٽي ڏيئي وڃي رهيو هو، تہ اُهوئي چنڊر وارو
جهاز اڳيان اچي ويس. اُنهيءَ ۾ سوار ٿي پنهنجي استري ڳولڻ
لڳو. چنڊر جهٽ سڃاتس تہ هي راجا سنيہ ورت آهي ۽
خيال ڪيائين تہ اڄ رات جو هنکي سمنڊ ۾ ڪيرائيندس. پر
پوريائين هنکي سمجهايائن تہ مان چنڊر آهيان. هيءَ تنهنجي
استري آهي - هن سان ملي وٺ. مان توکي پيا بہ ڏک ڏيندس
نہ تہ هاڻي بہ مونکي وڏو ٻڌاءِ - استريءَ راجا کي سڀ ڏک
ٻڌايا ۽ چيائينس تہ مون پنهنجو اصلي سروپ سورج ڀڳوان وٽ
امانت رکيو آهي ۽ هي ڪارو سروپ ڪاڍس گهري ورتو اٿم،
جو هي دشٽ لوڪ منهنجو ست ڀڳہ ڪرڻ لڳا هئا.
اهڙيءَ طرح پنهنجا پنهنجا ڏک ٻڌائيندي سڄو ڏينهن راجا ۽
راڻي ڪنا رهيا. رات جو دشٽ چنڊر راجا جو سڀ مال زوريءَ
کسي کيس ڌکو ڏيئي سمنڊ ۾ ڪيرائي ڇڏيو. راجا ٻڏو ڪين.
لهرن ۾ لڙهندو سمنڊ جي ڪناري تي اچي لڳو ڪناري
تي ڪنهن راجا جو باغ هو. اُنهي جي مالهيءَ وٽ راجا اچي
رهڻ لڳو. راجا سنيہ ورت ڀڳت هو. ڀڳوان جا گيت ڳائيندو
هو. اُنهي باغ ۾ باغ واري راجا جي ڌيءَ جنهنجو اُنن ڏينهن
ڪانپوءِ سويمبر هو سا گهمڻ آئي. ڀڳونت گيت ٻڌي اُن تي
موهت ٿي پيئي ۽ پرار ٿيا ڪيائينس تہ سويمبر ۾ توهين صاحب
ضرور درشن ڏجو. مان اوهان صاحبن جي ڳلي ۾ هار

ته موٽڪي وڏو ٿياء. ته ته توکي اُهي راڻيءَ کان نه جدا ڪندس.
اُهي وقت اچڻي آئي. راجا کي چيائين ته لون ڏ'رح رکه.
توهان کي جدا ٿيڻ لي ٻه ٻوهاڻجو ڌرم قائم رهندو. الٽ ٻر
توهانکي جيءَ ٿيندي ۽ آبرو وڌندي، راجا ڏيو جوان تي
مهاراڻي کي ساڻ وٺي هليو ويو. هڪ ٻل ناڻين ۽ هڪ
ٻئي کان جدا ٿي ٿيا. مزوري ٻه گڏجي ڪندا هئا. انهيءَ
طرح گذر ڪندي ڪندي سمنڊ جي ڪناري تي پهتا. اُتي
جهاز تي سامان لاهڻ ۽ چاڙهڻ وارن مزورن سان مزوري
ڪرڻ لڳا. اُتي چيچر هڪڙي واپاريءَ جو روپ ڌاريو.
هڪڙو جهاز مال جو ڀري ڪناري تي اچي لڳايائين. ٻئي مزورن
سان گڏ هي ٻئي ٻه اُن تي مزوري ڪرڻ لڳا. ڪيترا ڏينهن
مزوري ڪندا رهيا. هڪ ڏينهن راجا کي پيٽ ۾ سور پيو.
راجا لونو ڪٺي تورو ڪرڻ ويو. پسان چيچر جهاز هاڪاريو.
راجا اچي ڏٺو ته جهاز هليو پيو وڃي ۽ گيٽو ٻري لڪري
ويو آهي. تڏهن چيچر ٻريان آواز ڪيو ته مان چيچر آهيان
تنهنجي استريءَ کي توکان جدا ڪيو اٿم. توکي گيٽا ڏکي
ڏيندس ته ته هيٺئر ٻه موٽڪي وڏو ٿياء. هيڏانهن راڻيءَ کي
سنڌر ڏسي جهاز وارا موهت ٿي پيا. راڻيءَ سورج ناراڻ جو
ڌيان ڪيو ۽ چيائين ته مان تنهنجي ڪل ۾ مهاراجا ستيه ورت
جي استري آهيان، منهنجي لڄ رکو. پنهنجي پتورت ڌرم
جي زور سان پنهنجو اصلي سروپ سورج ناراڻ وٽ امانت
رکيائين ۽ ڪالس ڪارو پيالڪ سروپ ڪوهري ورتائين جنهن
ڪري پنهنجو ڌرم قائم رکيائين. ڪروپ جاڻي ڪوئي هن
وٽ نه ايندو هو. هيڏانهن راجا استريءَ جي وڇوڙي ۾ ڏاڍو
ڏکي ٿيو. شوڪ ڪرڻ لڳو ۽ سمنڊ جو ڪنارو ڪنارو
ڏٺي اُتي هليو. اُنهيءَ وقت لڪيمي پرگهٽ ٿي ۽ پنهنجي
پتا سمنڊ کي چوڻ لڳي ته توهين هن مهاراجا جي رکيا ڪجو.

مان هڪڙي تي وهڻ جي آگيا ڏ نائين. جڏهن چنڊر هڪڙي آسن تي ويٺو تڏهن لڇمي جيءَ کي آگيا ڏ نائين. ٻئي سنگهاسن تي لڇمي جي ويٺي. جڏهن آسن کولياٺون تڏهن چنڊر جو آسن خراب وستن جو نڪتو ۽ لڇمي جيءَ جو آسن اُتم وستن جو نڪتو. تڏهن ناري وڃي ويٺي ته لڇمي جي وڏي آهي- صفائي ته تي ويٺي پر چنڊر ديوتا کي ڏاڍو دڪ ٿيو. هن مهاراجا ستيہ ورت کي ڪاوڙجي چيو ته مان تنهنجي خبر وٺندس. ۽ لڇمي جيءَ مهاراجا کي چيو ته مان تنهنجي ۽ تنهنجي استريءَ جي ڌرم جي رکيا ڪنديس. توهين گهبرائجو نه. دکہ اچڻ تي ڌيرج رکجو. آخر ۾ توهانجي جيءَ ٿيندي. پوءِ چنڊر ديوتا مهاراجا ستيہ ورت جي راڄ ۾ ڏڪار ڪري وڌو رعيت ۾ فساد ڦهلايائين. قسمين قسمين بيماريون وڌائين. گهڻا نقصان ٿيڻ لڳا- اِنهن ڳالهين کي ڏسي مهاراجا ستيہ ورت پنهنجي استريءَ سوڌو تورا هيرا جواهرات قيمتي شيون وستر، زيور ڪٺي رات ئي رات ۾ پنهنجو راڄ ڇڏي نڪري ويو- چنڊر رستي ۾ هڪ درياهہ ناهيو، جنهن تي ڪا وڏي ٻيڙي نہ ڪانہ هئي فقط هڪ ٻوندي جنهن ۾ هڪ ئي آدمي ويهي سگهيو ٿي اُها آڻي ڪناري تي ميربحر جي روپ ۾ چنڊر پاڻ اچي بيٺو- راجا پار وڃڻ لاءِ چيس- هن چيو ته منهنجي ٻيڙي ننڍي آهي- اُن تي توهين ٻئي نہ ويهي نہ سگهندا ۽ سامان نہ جدا ويندو- پاڻ سان نہ رکي سگهندا- راجا چيس تہ چڱو پهريائين سامان پار ڪر- پوءِ اسين هلنداسين- مهاراجا سڀ سامان ٻونديءَ تي ڪٺي رکيو- پاڻ هڪ ڌوتيءَ ۾ مهاراڻي نہ ٻت تي ڪپڙن ۾ رهيا- هو ٻوندي وٺي هليو- وچ درياهہ ۾ وڃي چوڻ لڳو تہ مان چنڊر آهيان- هاڻي هيءُ سامان نہ توهانکي نہ ملندو- مون توهانجي راڄ ۾ اشانتي ڦهلائي آهي. مان توهانکي ڏاڍا دکہ ڏيندس. نہ نہ هاڻي

سري نارائڻ هري آپديش (٥٤٤) اڇميءَ ۽ چنچر جو ٽڪراءُ

پرجا لوڪ ڏانهن پڌرو هو. ڪڏهن وقت اڇميءَ ۽ چنچر ديوتا
جو پاڻ ۾ بحث ٿيو اڇمي چيو ته مان ڪنگال کي ڏني ڪري
سگهان ٿي چنچر ديوتا چيو مان شاهوڪار کي ڪنگال ڪري سگهان
ٿو. ۽ هڪ ٻئي ۾ وڏي هٺ جو ٽڪرار ٿين. چنچر ديوتا چوي
ته مان وڏو. اڇمي چوي ته مان وڏي. سچ ته اڇمي وڏي آهي،
جو هر سيٺي کي سک ڏني ٿي ۽ ڀڳوان وشنوءَ جا چرڻ ڌوئي
ٿي. ۽ چنچر سيٺي کي دک ڏئي ٿو، تنهنڪري هو وڏو نه
آهي. پر الوهيت جي وڏائي ٻنهي کي ٻيهارڻ ۾ آهي ۽ مارڻ
۾ نه وڪ جي وڏائي آهي تنهن دک ڏيڻ ۾ چنچر ديوتا جي
وڏائي آهي ۽ سک پهچائڻ ۾ اڇميءَ جي وڏائي آهي. پر
ٻنهي جو ٽڪراءُ وڌي ويو. دئتن چنچر ديوتا جو پاسو ورتو.
ديوتائن اڇميءَ جو طرف ڪيو تنهنڪري فيصلو ٿيڻ ڪٺن
هو. گهڻو وقت هيءُ ٽڪراءُ هليو. هنن جي فيصلي ڪرائڻ
لاءِ ڪيهن پکه پات رهيا ته رماتما ستوادي مهاتما کي ڳوليندا
رهيا. گهڻو وقت اهڙو ته رماتما نه لڌئون. آخر سورج ونس
جي رگهوڪل ۾ هڪڙو مهاراج ستبه ورت هو، جنهن جي
استري نه پتورتا هئي. اهيءَ جي ليکي پرتاپ ڪري هن جي
ديش ۾ سک ۽ شانتيءَ جو سامراج هو. ٻئي طرف ستبه ورت
مهاراجا جي سرن ۾ آيا، انهيءَ لاءِ ته ڪنهن نه طرح اڇميءَ ۽
چنچر ديوتا جو ٽڪراءُ لهي. مهاراجا ستبه ورت چيو ته مان
ٻنهيءَ ريت سان نه آسڻ ٺاهيندس. توهين ٻئي پنهنجي اڇا
انوسار انهن سگهاسن مان هڪڙي تي ويهو. آسڻ
ڪولڻ کان پوءِ جنهن جي آسڻ ۾ سرشت پدارٿ هوندا
اهو وڏو سمجهيو ويندو. مهاراجا هڪ سنگهاسن هيرن
جواهرن جڙت ٺهرايو، ۽ ٻيو لوهه آدڪ خراب شين جو
ٺهرايو. ٻنهي کي ڪمري سان ڍڪايائين. موٽي سڀئي
جي صلاح سان چنچر ديوتا کي اڇا انوسار انهن سنگهاسن

سچ سان ئي ٻرسن ٿين ٿا. مها ديو پاربتيءَ کي چوَنتا ته جڳن
سڀ ڀيه سچ جي آسري رهن ٿا، تئن سڀ پاپ ڪوڙ جي
آسري رهن ٿا. سچ ڌرم جو آسرو وٺي جيڪو به ڪم پرش
ڪريٿو سو سڦل ٿئي ٿو. سچ ٻولڻ سان هن لوڪ ۾ به سڀ
پدارٿ ملن ٿا. رشي ۽ سنت ۽ گندرو به سچ جي ڪري ئي
سڌي پائين ٿا. اهڙو جو سچ جو تيرٿ آهي تنهنمر سنان
ڪرڻ پوتر آهي. ست جڳ ۾ ڌرم جا چار پير هئا. ترتيا ۾
هڪ پير ناس ٿي ويو. دواپور ۾ ٻه پير رهيا. ڪلجڳ ۾ هڪ
پير باقي رهيو آهي. ڪلجڳ ۾ سڀ ڌرم پرگهٽ تيڻ ڪنن
آهن. سچ جي آسري پرگهٽ ٿين ٿا. اِنهيءَ ڪري سچ
جي پرائڻ تيڻ گهرجي. يٿارٿ ٻولڻ سيڌي ماڻهن کي سک
ڏئي ٿو. اُن کي ئي سچ سمجهڻ گهرجي. ان کان اُبتي ڳالهه
کي سچ نه سمجهڻ گهرجي. سيڌئي برهم آهي پر برهم کان
جدا ڪجهه نه آهي. اهوئي سرشت آهي. اِنهي قسم جو نسچو
ويدانت ۽ گيانين ڇيو آهي. جو ٻول پنهنجي اِڇا انوسار آهي
ڌرم ۽ اڌرم کان رهت آهي، ڪلياڻ ۽ سرب پرشارت جي
ناس ڪرڻ وارو آهي. اُنهي وچن کي ڪوڙ چوڻ گهرجي
سچ ٻولڻ اهڙو گهرجي جو پيارو هجي. اپريه سچ نه ٻولڻ
گهرجي. ۽ پيارو ڪوڙ به نه ٻولڻ گهرجي اهوئي سناتن ڌرم
آهي. سچ ۽ سمتا، اَهنسا، ديا، تياڳ، ڪميا، دم، لڄا،
تتکيا، ايرکا (حسد) کان رهت، ڌرتي (ڌبرج) ڌيان،
متسر (اهنڪار) کان رهت اهي تيرهن سچ جا نشان آهن.
اُها سڀا ئي ڪانهي جنهن ۾ پير مرد بزرگ نه هجن ۽ جي پير
مرد سچ نتا ڳالهائين سي پير مرد ئي نه آهن. جنهن سچ
۾ ڇل آهي سو سچ ئي نه آهي. جن مهاتمائن ۾ ديا، ڪميا،
سچ ۽ تپ رهي ٿو تن جي رکو درشن سان ئي پاپ ڪجهه
وانگر سڙي ٿا وڃن. مهاراج! سچي جي درشن سان چت
شانت ٿي وڃي ٿو. اهڙو سنيه برت راجا هو هجو سچ ٻولڻ

ڇا لڀي ڪيو؟ ڪالون ڇيو ته اسان هي لڀي ڪمو ته
پرميسر ڳڌالون ڳيڙون ٿيڙون سالون آهن، ڇو ته مڪ جو اهو
آهي ڄڻهين پرميسر چولار ۽ سڀ وڃي هجن، پنون سڀ ڳڌالون
آهن، جيڪي لوهالجو مڪ. لوهالجو مڪ ته آهي پر ڳدا آهي.
ڇاڪاڻ ته ٿڪ وشتا جي ڄڳهه ۽ وشتا لي اڄلاڻين تا.
لوهالجو مڪ وشتا جي ڄڳهه آهي، ڇو ته لوهان وڃن ڪري
وري اسالڪي پڪڙايو آهي. گرو جن لکن ٿا:-

پرماڻ:-

جِت مُڪر نام ته اوهرين پِن ناوندي دس ڪاهه

دالڪ ايوي حاليئي تِت مُڪر ٿڪا پاهر.

[آسا وار م: ١ صفحه ٤٧٣]

سيني ڪاڻ ڇوڙ لڳا لوهالجي مڪ م تون! تون!! تون!!! تون!!!! راجا بدي ذات وارجي ٿو ۽ ڇيالس ته مان آليبدهه ڪڏهن ته است پرلڳا ته ڪندس. استري ۽ ڪي سڏالي گهڻي تارلا ڪيانس. استري ته سڏي لي بئي سڪ سان وقت گذارڻ لڳا.

سچ لي ته ارهم حوسروپ آهي سچ لي گيان يا آلسه سروپ آهي. ويد ته سچ جو لي ڪٿن ڪري ٿو. اوانڪار ته سچ آهي. سچ ويدن م پرگهٽ آهي. پرم پد مڪتي ته سچ لي آهي. لوڪ م ته سچ جي هيج تئي لي. ڀڳوان حنارد ن سچ سروپ لي آهي. آتما سچ سان لي ملي ٿو. سچ لي پرم تپ آهي. سچ لي هن حڪمت جو مول ڪارڻ آهي هي سب ڪم سچ م لي استت آهي. ڪوڙ ۽ ويچارڻي استري سان واهيواهي بئي ڪم بگ ڪن ٿا. ته بولا ۽ پتر ۽ معي لوڪ

ڊرليپ آهي - ڊرليپ وستوءَ جو وچار ڪرڻ گهرجي - راجا
چيو منش جونيءَ تي ڪهڙو وچار ڪري رهيا هئا - ڪانون
چيو منش سرير ۾ ٻه حصا ٿين ٿا . هڪ حصو پرش ٻيو حصو
استري - پنج روپ حصو پرش ٿئي ٿو ۽ پاپ روپ حصو
استري آهي - استري سرير ڪان پرش سرير اُتم آهي - اسين
اهو وچار ڪري رهيا هئاسين ته پرماتما پرش وڌيڪ پيدا
ڪيا آهن ڪين زالون - راجا پڇيو ته توهان انجو جواب ڪهڙو
سوچيو، اوهان آدم شماري ڪئي ؟ ڪانون چيو ته مهاراج !
اسان پراتهڪال تائين ڏاڍي مشڪلات سان اهو نسچي
ڪيوسين ته استريون ئي زياده آهن - ڇاڪاڻ ته پرشن هوندي بہ جي
استرين جي اڌين آهن سي بہ استريون آهن ، جنهن استريءَ جي
اڌين هئڻ ڪري توهين بہ استري ئي آهيو - راجا ٻڌي
ڏاڍو شرمندو ٿيو ۽ انهڪي چيائين اوهين وڃو ، مان اوهانکي
ڪونه پڪڙائيندس ۽ استريءَ جي اڌين تي استري نه
ٻڌبس . اِنهي طرح راجا ٻنا پڇڻ راڻيءَ جي سيڻي ڪانون کي
ڇڏي ڏنو - تڏهن راڻي وري انيڪ چرتر ڪرڻ لڳي ۽
۽ ڦاسي ڪٽي مرڻ لڳي - راجا جو موهه وري وڌڻ لڳو ۽
وري ڪانون کي اڳئين دستور پڪڙايائين . وري ڪانو
ڪي وانگر سمهي پيا . وري راجا پڇيو ڇو ، رات جو ڪين
سمهيا هئا ڇا ؟ اُنهن چيو ته اسانکي ننڊ نه آئي ، ساري رات
باءُ ئي ويٺي ڪيوسين راجا پڇيو ته رات جو ڪهڙو نياءُ
ويٺي ڪيو؟ ڪانون چيو ته رات جو منش جي اندرين تي
وچار ويٺي ڪيوسون ته پرماتما مکن کي وات گهٽا لڳايا
من يا گدائون - راجا پڇيو ڇا نسچي ڪيؤ؟ پرميسر هڪ هڪ
نت ۽ هڪ هڪ گدا سيني کي لڳائي آهي : تڏهن ڪانون
ٻو ته راوڻ کي ڏهه مهن هئا ۽ گدا هڪ هيس . اهو ڪو
ڪي نه آهي ۽ نيم ڪونهي . تڏهن راجا چيو ٻوءِ توهان

ڪاڪ ڀسنڊ ٽالين وچي ويٺا. هن انهو ڪارڻ پڇيو. لوڪن
سڀ ڪارڻ ٻڌايس. ڪاڪ ڀسنڊ ٻنهي جي شش کي موڪليو
۽ چيو ته توهن وڃي سيتي کي چڙائي اچ ۽ پاڻ ڪاڪ ڀسنڊ
تن ۾ لت ملائي گرتي وئو. هاڻي سڀ ڪانوَ اڇي ويا. راجا
راڻيءَ کي چيو ته سڀ ڪانوَ اڇي ويا آهن، هاڻي ٻڌاءِ ته ڇا
ڪجي. راڻيءَ چيو ته ٻهرياڻين الهنڪي ڪاراڻي ڏ ۽ ڪرانو.
تڏهن راجا مڪيو. ڪانوَن کي سڏائي جوڙ لڳو ته توهين ڇا
ڪائيندا؟ انهن چيو ته راڻي جو ذات وارن کان پڇي سوڀ
صوح جو شمر ڏيندا سون. راجا چيو ته هگو. صوح ٽيڪ سان
راجا انهن کان پڇيو ته ڇا ڪارڻ جي مرضي آهي؟ انهن کو
جواب نه ڏنو. ويچي وٺي سمجهي ٻس. راجا چيو ته اوهانکي
موت جو ڀؤ ڪونهي ڇا، جو سمجهي ٻيا آهيو؟ راڻي جو
ڪن سمجهيا ڇا؟ انهن چيو ته راڻي جو سمجهياسين ڪين
ليهڪري هاڻي ٻڌ ٻڌي اچي. ڪاڏو ٻه لتو وٽي ۽ جوڙ
لڳا ته ٻهرياڻين ڪڏهن ڪوڙ هوڙيءَ طرح ڪنا ٿياسين.
هاڻي وڏن پاڻ ڪري ڪنا ٿيا آهيون، مڪون هي
زهريلون هولديون آهن سي نه گڏتي ماکي ڪني ڪنديون
آهن. پرند (جيت جوٽالو) نه ڪما ٿين ٿا سي نه مصري
ناهين ٿا. سو راڻي جو اسين ويچار ڪري رهيا هئاسين ۽ نند
نه ڪئي سون. ٻيٺڪ اسانکي ماريو. راجا چيو ته ڪهڙو
ويچار ڪري رهيا هئا؟ هن چيو ته مهاراج! لوهالجو انهن
ويچارن سان ڪهڙو مطلب. ٻنهي ٻنهي ويچار ڪر تو
ڪنهنکي ٻڌائي؟ ۽ توهين اڌڪاري به نه آهيو. راڻيءَ
ويچار ڪهڙو اڌڪاريءَ کي ٻڌائيا آهن. راجا کي ٻڌڻ جي
ذاتي خواهش ٿي ۽ وري وري چيائين ته مان اڌڪاري
ٿيندس، مونکي ٻڌايو. ڪانوَن چيو ته اسين سڀ راڻي ممش
جونيءَ جو ويچار ڪري رهيا هئاسين، جو ته ممش جنم

ڏسي، ويچار ڪرڻ تمام ضروري آهي. تڏهن راجا هنجي سکيا کي مڃڻ لڳو. جو پرش ست پرتگيه نٿو ٽئي اُن جو منش جنم نسقل آهي. لوڪن ۾ به هنجي نندا ٿئي ٿي، جهڙيءَ طرح :-

ڪٿا:- هڪڙي جوان راجا جي گهر ۾ خوبصورت استري هئي. هن انيڪ هاو ڀاو سان راجا کي پنهنجي وس ڪري ڇڏيو هو. راجا هر وقت راڻيءَ جي اڌين رهندو هو. جيڪي راڻي چوي، اهوءِ اُهو ڀلو هجي توڙي برو، سو راجا مڃي. هڪڙي ڏينهن گرميءَ جي ڏينهن ۾ راڻي محل ۾ وڻ جي هيٺان منجي وڇائي سمهي پيئي ۽ اک لڳي ويس. اتفاق ۾ هڪ ڪانو اچي ان وڻ تي ويٺو ۽ راڻيءَ جي منهن کي تڪي وٺ لاٿائين، جو ڪجهه وات ۾، ڪجهه نڪ ۾ ۽ ڪجهه اکين ۾ وڃي پيئي. وٺ جي وات ۾ پوڻ ڪري راڻيءَ کي اُلٽيون آيون ۽ ڏاڍي خراب حالت ٿيس. راڻيءَ کي ڏاڍو غصو لڳو ۽ سيپ گهٽا لاهي ڪاوڙجي ويهي رهي. راجا کي پتو لڳو سو آيو ۽ راڻيءَ کي سڏيائين پر هن ڪو جواب ڪونه ڏنو. ڪروڌ ۾ ڏسي هنکي مٺڙ منٿ ڪرڻ لڳو. پر راڻيءَ نه مڃيو. چيائين ته ڦاسي کائي مرنديس. راڻيءَ تي ڪانو ائين وٺ لاهي وڃي ۽ ان کي سزا نه ملي! راجا چيو ته جو ڏنڊ چوين سو ان کي ڏجي، پر پتو به هجي ته ڏنڊ ڏجي. خبر آهي ته ڪهڙو ڪانؤ هو. راڻيءَ چيو ته نه، ڪانو ذات کي ڏنڊ ڏيڻ گهرجي. نه ته مان مرنديس. راجا راڻيءَ جي وس تي چوڻ لڳو: چڱو، سڀني ڪانون کي ڦاسائي مارائي ڇڏيندس. تڏهن راڻي اٿي ۽ پرسن ٿي راجا سان ملي. صبوح ٿيڻ سان راجا حڪم ڏنو ته ڪانو ذات کي پڪڙيو. انعام ڏنو ويندو. سڀ ڪانو پڪڙيا ويا. باقي جيڪي رهيا تن لاءِ وڏا انعام آڇيائين. انهي دستور پڪڙيندي پڪڙيندي

پيو آهي. تڏهن راڻي ڏاڍي حيران ۽ لڄي ٿي. وزير چيو
ڇڏيو، مان اکين سان ڏسان ٿو ته ڪير سمهيو پيو آهي. پوءِ
وزير نوڪرن کي سڏايو ۽ چيو ته هنکي آهستي آهستي
پلنگ تان لاهيو. هنکي لاٿائون ته جاڳي پيو. ڏٺائون ته ڪلي
جي سڄا وڇاڻ وارو ٻڍو نوڪر آهي. هو وزير کي ڏسندي
ئي ڏجي ويو. وزير چيس ته تون راجا جي سيج تي ڇو
سمهيو هئين، اهڙيءَ ريت تون روز سمهندو آهين؟ تڏهن
هن چيو ته مهاراج، مان روز سمهندو نه آهيان، اڄ ئي سمهيو
هوس. منهنجي من مونکي ڏاڍ وسنايو. گهڻن سالن کان منهنجو
من چاهيندو هو ته مان سيج تي سمهان. اڄ منهنجو من
روڪجي نه سگهيو. مونکي ڏاڍ و تنگ ڪيائين. تڏهن جمر
نه جڳو، ٻيو ٿيو آهيان مرڻو ته اهڙيءَ نه اٿم. راجا مار ٿي
ڏيندو پيو ڇا ڪندو؟ هڪڙو ڏينهن آئيندو ته وٺان. اهڙو
ويچار ڪري سمهڻ لڳس ته خيال ٿيم ته راڻي ڪپڙا ڪري
سمهان ته من کي چڱيءَ طرح ڏسي اچي. سمهيس ته هڪڙي
مهت ٻر ننڊ اچي ويم، پتو ڪونه پيم. منهنجي من جي اڄا
پوري ٿي آهي. هاڻي بيشڪ مونکي ماريو. وزير چيو ڪلو
تو راجا جا ڪپڙا به پاتا ۽ پلنگ تي به سمهين، پر لبلاوليءَ
راڻيءَ سان ڇو سمهين؟ تڏهن هن چيو ته هي وزير! توهين جيڪو ڇا
تا. لبلاولي ته منهنجي ماتا آهي. لبلاوليءَ جي سامهون پلا
مان پلنگ تي ڪين رکي سگهان ٿو. مان سمهي پيس،
مونکي ته ڪاله خبر ڪالهه رهي ته ڪير آيو، ڪير ويو. هاڻي
جيڪي ڪرڻو اٿو سو مونسان ڪريو. سمهيو ته مان بيوس هوس.
تڏهن وزير چيو ته ڏاڍو مهاراج! هيءَ ته بي ڏوهي آهي. جي
هنکي تنگ ڪيو هو. جي ڪنهنکي تنگ نه ڪري. جيڪڏهن
هنکي ماريو ها ته به پاپ لڳي ها ۽ ماڻهن ۾ ڳالهه ٻڌي ها.
الهيءَ ڪري مان جوان ٿو ته ڪنهن سان هڏي، اکين سان

راجا کي زور سان ڀيرون ڏيئي اُٿاريو. جڏهن راجا جاڳيو ۽ ڏٺائين ته سڀئي وارثون نه چار راڻيون ۽ نه چار پٽ آهن تڏهن ڏاڍو دک ٿيس. چيائين ته مونکي ڪنهن جاڳايو آهي. سامهون ڏٺائين ته وزير بيٺو آهي. تڏهن راجا وزير تي ڏاڍو ڪروڌ ڪيو ۽ چيائينس ته توکي منهنجي حڪم جي ڪا خبر نه هئي ڇا؟ وزير چيو ته مونکي خبر هئي. پر اوهانجو راڄڪمار مري ويو آهي، انڪري توهانکي جاڳائڻو پيو. راجا چيو ته هتي منهنجو هڪڙو پٽ مئو آهي، پر تنهنجي جاڳائڻ ڪري منهنجون چار سندر راڻيون، چار راڄڪمار ۽ سرڳ جو راڄ ناس ٿي ويا آهن. وزير چيو مهاراج! اهو ته سپنو هو. راجا چيو ته هيءَ به سپنوئي آهي. هي وزير! اڄ توکي معاف ڪريان ٿو، آئينده توکي منهنجو حڪم ڪڏهن به نه ٽارڻو آهي، ڇاڪاڻ ته راجائن کي ننڊ اچڻ ڏاڍي مشڪل آهي. ليلاوتيءَ ٻڌ ساگر وزير کي هيءَ ڪٿا ٻڌائي ۽ چيو ته پتا مونکي بارنبار سمجهايو هو ته ننڊ ۾ سهيل پتيءَ کي نه جاڳائڻ گهرجي.

راڻيءَ چيو ته وزير صاحب! توهين ڏسيو، هيءَ خود راجا صاحب جي ڪٿ آهي. راجا ڪانسواءِ ڪو به ٻيو رکي نٿو سگهي باهر پهرو لڳو پيو آهي، اندر ڪو پکي به اچي نٿو سگهي. انڪري مان ڪنهن به شڪ شبهه بنا سمهي پيس. اهي وچن ٻڌي وزير راجا کي چيو ته ڏسو مهاراجا! هيءَ ليلاوتي ته بلڪل شڌ ديوي آهي. پلنگ تي توهانکي سهيل سمجهي پاڻ به سمهي پيئي. هنکي ته ڪو پتو ڪونه پيو ته ڪير سمهيو پيو آهي. هيءَ ته شڌ ئي شڌ نڪتي. هن کي مارڻ ڏاڍو پاپ هو. پوءِ راڻيءَ کي راجا جو درسن ڪرائي چيائين ته ڏس ته راجا صاحب ته اندر ويٺو آهي، پلنگ تي تہ ٻيو ڪو سمهيو

سري نارائڻ هري اُپديش (٥٣٦) ڏنل ڳالهه جو نه ويچار ڪجي

نه اُتاريو ٿا ٿا، جو مهمڃي پتا مولڪي حو هو ته ڳوري نند مان پنهنجي پتيءَ کي ڪڍهن نه ڇاڳائيج، ڇاڪاڻ ته راجا لوڪن کي ڳوري نند اچڻ ڏاڍي ڪٺن آهي. ڏاڍي مشڪل اچي ٿي. الهيءَ ڪري ڇاڳائڻ چڱو نه آهي. سڪا ڏيڻ وقت مولڪي هڪڙي ڪٿا به ٻڌائي هئائين، جا مان توهان کي ٻڌايان ٿي.

ڪٿا:- هڪڙو راجا هو، جنهنکي هڪڙوئي پٽ هو. راجا هنکي ٻڌوراج (لخت حوارهه) ڪري ڇڏيو هو. هڪڙي وقت اُن راجا تي ڪنهن دشمن چڙهائي ڪئي. ڏاڍي ڀڄ لڳي، جا ڪي ڏينهن هلي. تنهن راجا دشمن تي سوڀ پائي. پر راجا ۽ سندس پٽ ٿڪي ٿلهي پيا. راڻيا اچي جوڪري حون دوانون ڪمون ۽ پنهنجي لاءِ راجا جمو ته لڙائيءَ پر مون لند اصل ڪوله ڪئي سو مان هاڻي ٿي ڏينهن سمهندس. ڪوبه مولڪي نه اُٿاري. جو اُٿاريندو انکي مان قتل ڪرائيندس. راجا دروازا بند ڪرائي سمهي پيو. ٻه ڏينهن گذري ويا ته به راجا جاڳيو ۽ نه ڪنهن انکي جاڳايو. ٽئين ڏينهن سوير صبح جو راجا جو پٽ مري ويو. سڀ روئڻ لڳا ۽ چوڻ لڳا ته راجا کي جاڳايو، پر ڊڄ ڪري ڪو ڪوبه ڪو جاڳائي. تڏهن راڻين کي روئندو ڏسي وزير کي ديا آئي ۽ راجا کي جاڳائڻ ويو. جاڳائڻ جي گهڻي ڪوشش ڪيائين، پر راجا نه جاڳيو، ڇو ته هو سپهي جي سڪ پر لمح ٿي ويو هو. هنکي سسو آيو هو ته مان اِندر آهيان ۽ منهنجون چار تمام سندر پتراڻيون آهن جي مولسان گهڻو هاس ٻلاس ڪري رهيون آهن ۽ منهنجا چار راڪمار تمام سندر ۽ آگياڪاري آهن ۽ راڄ ڪاربه چڱيءَ طرح هلائي رهيا آهن ڪنهنڪري ڪاڻ حنتا نه آهي. اهڙي سڪ روپ مر وزير

پر تڪيا جو

نہ آهي. اهڙي سوچ ڪري هوءَ بہ پنهنجو دشالو ڪڍي سم
پيئي ۽ گهري ننڊ اچي ويس. جڏهن راجا پوڄ آيو ۽ ڏٺا
تہ ليلاوتي ڪنهن ڌارئي مرد سان سمهي پيئي آهي، تڏه
راجا کي ڏاڍو ڪروڌ آيو ۽ ترار ڪڍي مارڻائين تي تہ وز
جا وچن ياد پيس تہ ڏسي بہ ويچار ڪري پوءِ ڪم ڪجي
جهٽ پٽ وزير کي سڏايائين. چيائيس تہ ڏس تہ مهنجي
راڻي ليلاوتي، جنهن هن ڏينهن اڳي پرويش بہ ڪيو س
اڄ وري ڪنهن ڌارئي مرد سان سمهي پيئي آهي. هنڪي
ترار هڻان يا نہ. وزير چيو تہ مهاراج! هاڻي ويچار ڪريو. راڄ
چيس تہ تون ئي ويچار ڪر- وزير راجا کي هڪڙي گپت
ڪمري ۾ چڪر لڳارائي وهاري ڇڏيو ۽ ٻانهين کي سڏايائين-
اُنهن کان پڇيائين تہ توهانکي پتو آهي تہ راڻي ڪنهن سان
سمهي پيئي آهي؟ اُنهن چيو تہ ١٠ بجي کانپوءِ اسانکي اِتي
اچڻ جي اجازت نہ آهي جنهنڪري اسانکي پتو ڪونهي-
تڏهن وزير داسين کي چيو تہ هيءَ جا راڻي سمهي پيئي آهي
انکي گهڻي ڏير سان هيٺ لاهيو- راڻيءَ کي هيٺ لاٿائون
تہ اُنجي ننڊ کلي پيئي- ڏٺائين تہ وزير بيٺو آهي- وزير چيو
راڻي صاحب! توهين ڪنهن سان سمهيا پيا آهيو؟ راڻيءَ چيو،
منتري جي! مان پنهنجي پتيءَ سان سمهي پيئي هيس- وزير
چيو تہ نہ- راجا صاحب تہ اڃا آيوئي ڪينهي- سچ ٻڌايو تہ
ڪنهن سان سمهيا پيا هئا- راڻيءَ چيو تہ اڳي بہ ڪيترين دفعا
مهاراجا ڀيرپائين اچي سمهي پوندو هو- اِنهيءَ طرح اڄ بہ
ڀيرپائين اچي سمهي پيو آهي. مان بہ اچي هن سان گڏ سمهي
آهيان- مهاراجا صاحب ڪانسواءِ هن پلنگ تي ڪير سمهڻ وارو
آهي؟ وزير چيو تہ سمهڻ وقت توهان ويچار ڪونہ ڪيو تہ
ڪير سمهيو پيو آهي؟ راڻيءَ چيو تہ گهڻيئي ويچار ڪيم، اُٿارڻ
جا اُپاءَ ڪيم، پر گهري ننڊ مان نہ اُٿيا. گهري ننڊ مان

ڪٿا ٻي. راجا ڀوڄ جو هڪ ٻڌ ساگر نالي وزير هو. هو راجا ڀوڄ کي لڙائي ٻڌ ڪان ڪئون سڪباڻون ڏيندو هو. راجا ڀوڄ ۽ هڪڙي ٻنا سمان ڪري مڃيندو هو. هڪڙي ڏينهن اُن وزير راجا کي چيو مهاراج! توهان ڪان راڳ گديءَ لي وڃڻ ڪالبوءِ ڪر آسماءَ نه ٿي وڃي، تنهنڪري توهين ڪا ڳالهه ڪنهن سان ٻڌي نا ڏني ۽ ڏسي نه ويچار نا مڪمل نه ڪجو. راجا ٻڌي حيران ٿيو ۽ چيائين ته اڪين سان ڏٺو به پوءِ وري ويچار جي ڪهڙي ضرورت آهي. پر وزير ڏاڍو هٺ ڪيو. راجا ڀوڄ جي سمجهه ۾ نه آيو ۽ ٻڌيندي ٿڪ ۾ ويهي اُن ڳالهه جو ويچار ڪرڻ لڳو. ويچار ڪندي ڪندي رات جا ٻارهن لڳي ويا. گهر ۾ نه ويو. راجا ڀوڄ جي مکيه پٽ راڻي ليلاوتي هئي. اُهي محل ۾ راجا رات جو اڪثر ٿي ويندو هو راڻيءَ کي هئي جيڏيو هئائين ته ڪنهن مان ٨ ته نه اچان ته ٿون ١٠ ته سمن گهور هلي اچجو ۽ اُتي اچي ملجو راڻي انهن تي ڪندي هئي. هڪ ٻيري راجا کي راڻيءَ ۾ شڪ ٿيو هو ته هوءِ ڪالداس سان ميل رکي ٿي. پر هوءِ پتورتا هئي. راجا جي شڪ دور ڪرڻ واسطي سري سنا والگي ساري سڀا جي سامهون اگني ۾ پرويش ڪري ٻاهر نڪري آئي هئي. راجا جو شڪ دور ٿيو ۽ راجا هن سان گهٽي پريتي ڪندو هو. اڄ جڏهن راڻيءَ ڏٺو ته ٨ اُت لڳي ويا آهن نه مهاراجا آيو ٿي ڪين، مٿان اچي ڏهه لڳا ته نه راجو، ڏهن هوءِ شڪن گهور ۾ هلي ويئي. جتي راجا جي ٻي سجا گهٽين سگنڌن سان وڇائي پيئي هئي، اُتي اچي ڏٺائين ته اُن پلنگ تي راجا جو دشالو ڍڪي گهو سمهو پيو آهي راڻيءَ گهٽيئي آپاءُ ڪيا ته صورت ۾ راجا جاڳي پوي پر هو نه جاڳيو. ... چيو ته راجا کي گهوري ننڊ آئي آهي. اُٿارڻ پوڳ

سگهنا آهي. مون ڀهرئين استريءَ سان ڪجهه وهنوار نه ڪيو. تڏهن هن سوچيو ته اُن پرسنگ تي اُپراڌ آهي جو ڇهو هئائين ته مونکي پرگهٽ سمجهو. هن ويچار ڪري مونکي پرارٿنا ڪئي ته توهين ٻي شادي ڪري وٺو. مون گهڻي منع ڪئي ماٿس ته توکي ڀاڄوڻ جو ڏاڍو ڏک ٿيندو، جو توکان سٺو نه ٿيندو. پر هوءَ منهنجي برابر پر اچي چوڻ لڳي ته نه. تڏهن پنهنجي ماسيءَ جي ڇوڪريءَ سان منهنجي مائٽي ڪرايائين. جڏهن شادي ٿي ويئي تڏهن منهنجي لنڊي استريءَ جي ماتا، جا ڏاڍي سادي سودي هئي، مونکي ڇيو ته منهنجي ڪنيا کي پنهنجي ڀهرئين استريءَ جي برابر سمجهجو. جڏهن ٻنهي کي هڪجهڙو سمجهندا تڏهن ئي پاڻ کي ڌرماتما سڏائي سگهندا. مون گهڻو سمجهايو ماٿس پر گهڻو هٺ ڪيائين ۽ نه مڃيائين. تڏهن مون وچن ڏنو ته مان هنکي ڀهرئين استريءَ جي برابر ئي سمجهندس. ۽ هنکي آئي ڀهرئين استريءَ جي سپرد ڪيم ۽ چيومانس ته هنکي به سنڀال. الهي وقت کان هي ٻئي منهنجي واسطي پنگياڻيون آهن. هنن جو ڪاڏو ٻيٺو علحدو آهي. مون سان ڪو وهنوار ڪونه اٿن. اڄ توهين منهنجو ورت ٽوڙڻ لڳا تڏهن مان هيرو کائي مري ويس. ڀڳوان ارجن کي ڇيو ته ارجن! ڏس! اهڙا ستپرش جڳت جا تنيا ٿين ٿا. پوءِ ڀڳوان هنکي ڇيو نه مرڻ تائين ورت ٽٽي ٿو. سو تو ورت پورو ڪيو. هاڻي تون هنکي ڪنيائيون سمجهي ورتاءُ ڪر. اهڙيءَ طرح ڀڳوان هنن جو پاڻ ۾ ميل ڪرائي هليو ويو. اُن ڏينهن کان وٺي ارجن به ستپرتگيه ٿيو. ۽ گروجي لکن ٿا:-

”پراڻتي ست ڌرم جوت نه پراڻيئي“

اکيائون - مون چئي لکي موڪلي ته مان ولائتي تاريخ ايندس -
منهنجي پتا منهنجي استري کي آڻو پٺايو. هوءِ راماڻ پڙهي رهي هئي،
جنهن ڪري منهنجي پتا کي پراڙتا ڪيائين ته مان پتيءَ جي شبوا
پنهنجي هٿن سان ڪندس. مان ٻڌوي سڀ جيڙوائي ايندس - پتا
آڳيا ڏنس ته هٿن وٺيئي لٿن ڪر. تڏهن هوءِ ليبو ڏيڻ لاءِ
جيڏو ڪٽڻ ويئي. شاهوڪارن جي ڇوڪري هئي. جيٺي جي
ڀاڻ هن ڪان ڪڏهن نه ٿي. تڏهن هنڌائين هو ڏالهون لهارڻ لڳي
ته مٿن ڪو ماڻهو اچي ڪٽائيس. اُن وقت مون ته جهاز مان لهي
نوڪرن کي سامان لاءِ چيو ته دڪان تي کڻي اچو. مان
جلدي جلدي اچڻ لڳس. هن مولڪي ڏسو تڏهن پراڙتا
سان چيائين ته ٻالوجي! هيءَ ڀاڻ منهنجي مٿي تي رکو، جئن
ته مولڪان لٿي ڪجي. مون ته ٻالڪي ديش ڀڳت ساڻڻ تي
چاهيو ۽ ڳوٺي ٻرير سان ڀاڻ کڻي هن جي مٿي تي رکڻ لڳس
پر هن پتورنا مولڪي چيو ته مولڪي ڇهو متان. مولڪي پڪڙڻ
ڪري سمجهيو. مان ٻرٻرش سان ڇهان ٿي ڪمن. تڏهن
مون چيو ته لون منهنجي لاءِ پڪڙڻ لي آهن. هنڪي پڪڙڻ
سمجهوي ڀاڻ هن جي مٿي تي رکم. هن پنهنجي گهر اچي
ليبو ڏنو. ڪٽ وچالي گدي وغيره رکي سڀ سامگري تيار
ڪري رکيائين. مالها تيار ڪيائين. ابتري ٻر مولڪي ۽ پتا
جي ٻاٽسان ولي گهر ٻر آيو ۽ منهنجي استريءَ کي چيائين ته
هيءَ تنهنجو پت ديو آيو آهي جڏهن هوءِ مولڪي مالها وجهڻ
لڳي ته مون ڏسي هنکي چيو ته لون منهنجي لکي پڪڙڻ
آهن. مولڪي مهالما سکيا ڏني آهي ته ست جو پالڻ ڪجي.
اُڪري مان هڏجا وچن واپرت وجڻ لاءِ ڏيندس. مولڪي
هن ڳهٽي پراڙتا ڪئي ۽ پتا جي ٻه ڳهٽو چيو، پر مون ته
مهو ۽ سٽن جا وچن ست رکير. اِها ته وڏي استريءَ جي

هو ته هيرو ڪاٿي مري ويو. ڀڳوان چيو ڇو، ڇو؟ استرين چيو ته اسانجو پتي ست وادي هو. پران ڏنائين، پر وچن جونا نه ڪيائين.

رگهه ڪل ريت سدا چل آئي-
پراڻ جائي پر وچن نه جائي.

[تلسي رامائڻ

اهڙيءَ طرح پراڻ ڏنائين پر وچن نه ٽوڙيائين. اسين به رگهه ڪل جون آهيون. تڏهن ڀڳوان وچي ڏٺو ته برابر مئو پيو آهي. استرين کان پڇائين ته ڇو مئو؟ اُنهن چيو ته هوئي پاڻ توهانکي ڏسيندو. ڀڳوان ارجن کي چيو ته ڇا ڪرڻ گهرجي، ارجن چيو ته جيئاريوس. ڀڳوان جل جو ڇنڊو وڌو ته ڀڳت جيئي پيو. ڀڳوان پڇيس ته مري ڇو وئين؟ ڀڳت چيو ته مهاراج! مونکي هنجي هٿ جي روٽي کائڻي نه هئي. توهان مونکي لاچار ڪيو تڏهن مان مٿي اچي مري ويس. ڀڳوان چيو ته پنهنجي استرين جي هٿ جي روٽي ڇو نٿو کائين؟ هن چيو ته هنکي پتگياڻيون سمجهي ڪري نٿو کان. ڀڳوان چيو ته هي پتگياڻيون آهن؟ تڏهن اسانکي پرسٽ ڪرڻو هوءَ. هري رام، ڀڳت چوڻ لڳو، ته مهاراج! هي ڪنتر ياڻيون آهن، فقط منهنجي لاءِ ئي پتگياڻيون آهن. ڀڳوان چيو ته ڪيئن؟ ڀڳت چيو، مهاراج! هيءَ منهنجي وڏي استري آهي ۽ هوءَ ننڍي استري آهي. وڏي استريءَ سان منهنجي ننڍي هوندي ئي شادي ٿي هئي. هوءَ پنهنجي گهر رهي ۽ مان پنهنجي گهر رهيس. اسانجو پاڻ ۾ ڇڱيءَ طرح گڏجڻ به ڪونه ٿيو هو. پوءِ منهنجي وڏي ٿيڻ تي پتا مونکي ولايت ۾ واپار لاءِ ڏياري موڪليو. منهنجي ماتا بيمار ٿي ته هنجي شيوا لاءِ مونکي گهرايائون. ٿورن ڏينهن بعد ماتا مري وئي ته وري مونکي ولايت کان موٽڻ لاءِ

أچلاڻي. شيشون أحا ماليا وانت ۾ ٽڪري ٿليو وٻو. ٿيندون
جي ٻنيان وٻو ٻر اوٺ ۾ ڳيڙي وٻو ۽ ارجن کي ڏسڻ ۾ نہ
آٻو. اٿري ۾ ڀڳوان بہ اچي وٻو. اشنان ڪري ماليا گهر ٻانون
نہ ارجن سموري ڳالھہ ڪري ٻڌايئن. ڀڳوان ٽاراض ٿي ارجن
کي ٽارنا ڪرڻ لڳا تہ ٻو ڀيرو ٿو چئو ٻر لنگيا ڀڳت ڪٿي
(ٽوري). ارجن چيو تہ مون ٿوھاڻي ۽ ٻنھجي ٻرائن جي
ٻچائڻ لاء اھو ڪم ڪيو ھو. ڀڳوان چيو نہ، ٻرائن کان ٻيارا
ٿوکي ماليا رکڻ کيندي ھئي. ھڏھن اھڙي طرح ڀڳوان ٽڙنا
ڪيس تڏھن ارجن کي اچي روساھي ورٿو ۽ ڇيائين تہ اوھان
کي اھڙو ڪوٺي ڀڳت نہ ملندو حو وڄن ٻالڪ لاء ٻنھنجا ٻراڻ
ڏيئي ڇڏي. ڀڳوان چيو تہ منھنجا اھڙا نہ ڳڻا ڀڳت آھن.
ارجن چيو تہ ڏيکاريو. تڏھن ٿئي وڏا ٻيت راڳ (راڳ ڪالسواء)
ساڏو ٿڻا. ڪنھن ڀڳت جي گهر ۾ وٻا. ھنکي ٻہ استريون
ھيون. ٻر ٻنھي سان ڪوڏ ورتاء نہ ڪندو ھو، ٻنھي جي ھت
جي شيء ڪين کائيندو ھو. ٻنھي کي ڀڳباڻيون سمجهندو
ھو. ھنجي لاء نہ ڀنگياڻيون ھيون ٻر ٻن واسطي نہ. حڏھن
ڀڳوان أنھن جي گهر ٻيٺو ۽ چيائين ٬ ٽاراٿ ھريءَ ٬ اسالکي ٻوڄن
ڪرڻو آھي. تڏھن ڀڳت گڏجي ٻريہ سان چيو اچو مھاراج!
ٻوڄن ڪريو، تيار آھي. آسن وڇايائين؟ ڀڳوان چيو ڀڳت جي
لوھين نہ وھيو، گڏجي ٻوڄن ڪنداسون. ڀڳت چيو تہ نہ،
لوھين ٻوڄن ڪريو، مان ٻوء ٻوڄن ڪندس. آخر ٻئي ھٿ
لي ٿي ٻينا. ڀڳوان چيو تہ جڏھن ٿون اسان سان گڏ
ٻوڄن نہ ڪندي تہ اسان ٻلا ھليا ٿا وڃون. ڀڳت ٿي اساڄو
چيو لٿو مڃين. ڀڳت چيو تہ جگو مان مرنو ٻريہ سان کائيندو
آھيان أھو ڪٽي اچان. ڀڳت مٿي وٻو ۽ أليٺي ھڙ و ڪيهي
موري وٻو. د ٻرٿي وڌي، ھو مونٿو ڪين، ڀڳوان استرين کان
ٻڇيو تہ ڀڳت ڇو ڪين موٽيو. ھو چوڻ لڳيون تہ مھاراج!

ڀڳوان لوٽو ونئي سوچ تي ويو. ارجن ڏاڍو خوش ٿيو. ڪيت
(بنيءَ) مان مڪائي جا داڻا ڪڍي کائڻ لڳو ته ڀڳوان اُٿيءَ
اچي پرگهٽ ٿيو. چيائين اڙي ارجن! هي ڇا ٿو ڪرين؟ تو
ڇا چيو هو ته ڪارائي پوءِ مان کائيندس. هاڻي ته تو مونکي
ڪارايو ڪين. اِنهيءَ ڪري ته تون ايترو ڏکي رهين ٿو. ارجن
ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ چيائين چڱو مهاراج! "پلڻ اندر سيکو"
مان هڪ واري پلڄي ويو آهيان وري اڳتي نه پلندس معافي
ڏيو. ڀڳوان معافي ڏنيس. وري ٿوري سمي گذرڻ بعد
ڀڳوان ارجن کي چيو ته هل ته سوچ ڪري جمنا جو اشنان به
ڪري اچون. جمنا تي ويا. جڏهن ڪپڙا لاهي رکيائون
تي تڏهن ڏٺائون ته وڻجنتي مالها ڳچيءَ ۾ پيئي آهي.
ڀڳوان چيو ارجن! هل ته گهر هلي هيءَ مالها رکي اچون-
هن مالها کي سوچ تي ڪٽي نه ويٺو آهي. ارجن چيو مهاراج!
هن مالها لاءِ وري گهر ڇو هلون، مونکي ڏيو ته مان سڀيالي
ٿو رکان. ڀڳوان چيس ته پراڻن سان ساڍي رکندين؟ ارجن
چيو ته پراڻن ڪان به وڌيڪ رکيا ڪندس- ڀڳوان چيو ته
پرتگيا ٿو ڪرين؟ چيائين ها- تڏهن ڀڳوان مالها لاهي ارجن
کي ڏني- پاڻ لوٽو ڪٽي سوچ تي هليا ويا- ارجن ويچار
ڪيو ته جيسٿائين ڀڳوان سوچ ڪري اچي تيسٿائين مان اشنان
ڪري وٺان- پوءِ ڀڳوان کي اشنان ڪرائيندس. اهڙو ويچار
ڪري ڪپڙا لاهي ڏاش رکي اشنان ڪرڻ لڳو- ٽبيون
مارڻ ۽ ترڻ لڳو- ايتري ۾ جهنگ مان هڪ شينهن پاڻي
پيئڻ لاءِ اُن جڳهه تي آيو جتي ارجن شستر، وستر رکيا هئا.
ارجن ڏسي حيران ٿيو ۽ اُپاءِ سوچڻ لڳو ته هتان مهاراجا ايندا
انهڪي نه کائي! ڪوپتر به نه ملبس ۽ گانڊيو ڏنش به ٻاهر
رکيو هو. تڏهن مالها سان شينهن کي ٻيچارڻ لڳو. پر شينهن
نه هٽيو- تڏهن ارجن زور سان مالها شينهن جي منهن تي

لڳاليءَ ويٺي. ٻن ٻراهمڻ ڦرندا رهندا سون. مطلب ته اسان
انهن دک ڏنا. توهانجي هوندي اسانکي اهڙا دک ته ملڻ
گهرجن. ڀڳوان چيو ته توهان ڌرم کي پيدا نٿا ڪريو،
تڏهن ٿا دک پايو. ڌرم سٽ مان پيدا ٿئي ٿو ۽ ديا دان سان
ڌرم وڌي ٿو.

جيڪو ڌرم جي رکيا ڪري ٿو ته ڌرم انجي رکيا ڪري
ٿو. توهان ڌرم نٿو ڪريو ۽ سٽ نٿو ٻوليو. منش کي گهرجي
ته جا پرتگيا ڪري، انجو پالڻ ڪري. توهان وچن ڪري
انجو پالڻ نٿو ڪريو. انهيءَ ڪري دک پائيو ٿا. تڏهن ارجن
چيو چڱو مهاراج! هاڻي هيڪا پرتگيا اوهان سان ڪندس
انکي پاريندس، ڀڳوان چيو چڱو، هاڻي ڪهڙي پرتگيا
ڪرين ٿو. ارجن چيو جڏهن مان اوهانوٽ رهندس يا اوهين
موٽوت هوندا ته اوهانکي ڌاراليءَ ٻوءِ مان پوهن ڪانبندس.
ڀڳوان چيو ته مان ورت رکان ته ٻوءِ ڇا ڪندين؟ ارجن چيو
ته مان ورت رکندس. ڪجهه ڏينهن ڪالهوءِ ڀڳوان ارجن کي
چيو ته هاڻي ڪارتڪ مهني ۾ پنج ڀيکمن جو ورت رکندس.
ارجن چيو ته مان ته رکندس. موں وچن ڪيو آهي سو ضرور
پاريندس. ڀڳوان ورت رکيو. ارجن جو ڀوڀون ڏينهن ته
سک سان گذريو. ٻئي ڏينهن ڏاڍي لاچاريءَ سان وقت
گذاريائين. ٽئين ڏينهن ته:-

ڀوکي ڀڳتِ ا ڪيجيئي - پڙ مالا اکي ليجيئي.

[سورداس ڪمر صفحه ٦٥٦

انهيءَ طرح اٺ ۾ ارپت رهي ۽ ڀڳوان ٻر ارپت ته رهي.
حال خيالين ڀڳوان ڪبڏالهن وچي يا مان ڪٿي وچي ڪاني
اتان. ڀڳوان ڪوني وقت ته ڏنس. ساتهوي ٿي ته ڀڳوان ارجن
ي چيو ته لونو ڪٿي هل ته سوچ ڪري اچون. باهر ويا ۽

تي پهتو. انهنجي ماتا سوداگر جي گهڻن يتن ڪرڻ سان
پنهنجي ست تي قائم رهي هئي ۽ هر وقت اُداسين رهندي
هئي - سؤداگر هن جي پرسنتا لاءِ هيرن ۽ جواهرن جا گهڻا ڍير
وٽس رکيا هئا. هنکي چڱن ڪمرن ۾ رکيو هئائين ۽ چڱا چڱا
. پدارٿ ڏيندو هو تڏهن بہ هوءِ اُداسين رهندي هئي. جڏهن
جهاز اُن بندر تي پهتو تڏهن سوداگر پهريدار گهريا ۽ هو ٻئي
ڇوڪرا پهرو ڏيڻ لڳا. سوداگر هنجي ماتا واري ڪمري
تي پهرو ڏيڻ لاءِ هنکي رکيو. اڌ ي رات تي تہ سڀ سمهي
پيا. ننڍي ڀاءُ کي ننڊ اچڻ لڳي تڏهن وڏي ڀاءُ کي چيائين
تہ جنم جي ڪٿا ٻڌاءِ. وڏي ڀاءُ چيو تہ اسين راجا چندرڪيتوءَ
جا پٽ آهيون. اسانجي ماتا جو نالو ملياگري آهي. هڪڙي
براهمڻ تي ڏيهون بکيو رهي پتا کان راڄ ورتو هو. اسين
هڪڙو ڪپڙو ونې راڄ کان ٻاهر نڪتاسين. ڏاڍي آپدا ڪاٽي
اٿئون. سؤداگر ماتا کي جهاز ۾ وهاري وٺي ويو ۽ پتا نديءَ
۾ لڙهي ويو هو. خبر نہ آهي تہ هاڻي ڪٿي آهي. ايترا وچن
جڏهن ماتا ٻڌا تڏهن پنهنجا پٽ سمجهي رتن جو ڍلو
لڪائي رکيائين ۽ چور چور ڪري پڪارڻ لڳي. راڻي چوڻ
لڳي تہ راجا جي سامهون چورن کي پڪڙائيندي س. سوير
جڏهن راجا وٽ پهتا راڻيءَ راجا کي چيو تہ رات واري ڳالهہ
ڇوڪرن کان پڇيو. راجا اُها ڳالهہ ٻڌي ۽ سمجهيائين تہ ٻچا
منهنجا آهن ۽ راڻي بہ منهنجي آهي - سوداگر کي ڏنڊ وڌائين -
راڻي ۽ ٻچا پاڻوٽ رکيائين - سڀ سکي ٿيا - پوءِ اڳيئي ڏيو
اچي راجا کي مليو ۽ هنکي سندس راڄ بہ موٽي ڏنائين - راجا
ٻئي راڄ پنهنجي پٽن کي ڏنا ۽ پاڻ ايڪانت ۾ رهي
ايشور چنتن ڪري مڪت ٿي ويو. هي سڀ ست جو مهاتم
آهي - اهڙي اُپديش ڀڳوان ڪرشن چندر ارجن کي ڏنو.
ارجن پڇيو هو تہ توهين مونسان انگ سنگ رهو ٿا پوءِ مونکي
ايترا دک ڇو ٿا ٿين؟ جڏهن تہ لاک واري گهر ۾ اسانکي اڳيئي

استري ۽ پٽن کي پاڻ سان وٺي راڄ کان ٻاهر نڪتو ۽ نڪ اُڃ
ڪري ڏکي ٿي وڃڻ لڳو. پڻ تي ڪنهن ٿورو اَن ڏنس
تنهن تي گذران ڪيائين. ٻئي ڏينهن مزوري ڪري پنهنجو
نرواه ڪرڻ لڳو. اهڙيءَ طرح مزوري ڪري ڪجهه ڏينهن
گذاريائون ته ڌرم به راجا جي پريکيا ڪرڻ لڳو ته آپدا
جي وقت منهنجي رکيا ڪري ٿو يا نه، يعني شرڻ ۾
آيل استري ۽ پٽن جي ڌرم سان پالنا ڪري ٿو يا نه. پر
راجا اهڙي وڏي ڪال ۾ به ڌيرج ڌاري ڌرم جي رکيا
ڪندو هو. پنهنجي استري ۽ پٽن جي پالنا ڪندو رهيو.
هڪڙي ڏينهن جهاز تي مزوري ڪندي هڪ سوداگر رائيءَ
کي ڏسي موهت ٿي پيو ۽ راجا جي نه هوندي ڪري رائيءَ
کي جهاز ۾ وهاري وٺي ويو. راجا پٽن سميت رائيءَ جي
ڳولا ڪرڻ لڳو پر ڪو پتو نه پيو. ڳولهيندي ڳولهيندي هڪ
برساتيءَ نديءَ جي ڪناري تي پهتا ۽ نڪ پياس جي ڪري
ڏاڍا وياڪل ٿيا. نديءَ کان پار ٽپڻ لڳا. راجا هڪڙي
ڇوڪري کي وٺي نديءَ جي پار لنگهائي آيو. ورڻ هن پار
اچڻ لڳو ته نديءَ جو جل برسات ڪري وڌي ويو ۽ راجا
کي لوڙهي وڃي پري اُڇلايائين. هاڻي ڇوڪرا راجا کان ۽
پڻ هڪٻئي کان ويڇري ويا. اهڙيءَ طرح گهڻا ڏينهن وڃڻ تي
دکي ٿيا پر 'ڌرمو رکشت رکشتا'. ڌرم سهائتا ڪئي،
تڏهن راجا ڪنهن شهر ۾ پهتو. اُن شهر جو راجا مري ويو هو.
اُتي نيم ڪيو هو ته جو پوريائين شاهي دروازي کي کوليندو
اُنکي راڄ ملندو. اُنهيءَ نيم سان راجا کي راڄ مليائون. هو
ٻئي پٽ به پاڻ ۾ اچي گڏ مليا ۽ پنهنجي پتا جي راجڌانيءَ ۾
ڪنهن غريب جي گهر ۾ رهڻ لڳا ۽ اهلڪارن جي سفارش
سان بندر تي پهري ڏيڻ جي نوڪري ڪرڻ لڳا. گهڻن
ڏينهن کانپوءِ اهو سوداگر انهيءَ رائيءَ کي ساڻ وٺي اُن بندر

آهي - هلي آءُ، هلي آءُ - منهنجي سر ير کي پنهنجي اچ
موجب پکيڙ ڪر ۽ تون پنهنجي جترا اُڪنڊ؟ ڪبي .ير س
ڪر- راڪس اهڙا وچن ٻڌي چيو ته اهڙي ستوادي پرمي
ز وپ پُرش کي ماري مان ڪهڙي ڱتيءَ کي پراپت ٿيندس ته
ڪري هنجو شش بڻي شيوا ڪري دُرگت کان ڇٽان ته چ
آهي- تڏهن هنجو شش بڻي اُپديش وٺي راڪس پاڻ ک
ڇڏي ويو- سو انهيءَ طرح ست جو اهو مهاتم آهي. ڪيئ
راجائن ست جي پالن لاءِ پنهنجو راج ڏيئي ڇڏيو آهي
جهڙن ته:-

ڪٿا— هڪڙو چندر ڪيتوُ نالي راجا ڏاڍو ستوادي هو
هنجي ست جو پرپاوالند رلوڪ تائين پرسڌ ٿي ويو هو. ديوتائن ه
جي ست جي پريکيا واسطي اگني ديو کي راجا جي در ٿ
موڪليو. راجا جو پرڻ هو ته مان پنهنجي در تي تن ڏيڻ
تائين ڪنهن ابياگت کي بکيو رهڻ نه ڏيندس. ڪنهن ب
صورت ۾ انڪي پرسن ڪري پنهنجو پرڻ پاليندس. تڏهن
اگني ديو هنجي دئار تي اچي براهمڻ جي روپ ۾ بکيو
رهڻ لڳو. راجا انيڪ طرحن سان هنکي راضي ڪرڻ چاهيو
پر براهمڻ پرسن نه ٿيو. راجا کي چيائين ته يا ته پنهنجو ڏرم
ڇڏ، يا مونکي راج ڏيئي هڪ هڪ ڪپڙو وٺي پنهنجي
استري ۽ پٽن کي ساڻ ڪري راج مان نڪري وڃ. راجا
ويچار ڪيو ته راج کان ڌرم وڏو آهي اُنڪري ڌرم جي
رکيا ڪرڻ لاءِ راج جو تياڳ ڪريان جهڙيءَ طرح سري رامچندر پتا
جي آگيا روپ ڌرم جي پالن ڪرڻ واسطي راج ڇڏي ڏنو، ٻلي راجا
ڌرم رکيا واسطي باون ڀڳوان کي پنهنجو سرونس ڏيئي ڇڏيو. ۽
راجا هرشچندر پنهنجو راج ڏيئي پنهنجي استري ۽ پٽ
۽ پاڻکي وڪڻي ڌرم جي رکيا ڪئي. تهڙيءَ طرح مان ب
براهمڻ کي راج ڏيئي پنهنجي ڌرم جي رکيا ڪريان. اهڙو
ويچار ڪري ڪچهري لڳايائين ۽ براهمڻ کي راج ڏيئي

۽ سر ڪٽڻ لڳو. نہ جي مها پاپين ۽ ڪرڪگهڻن کي نرڪ پراپت ٿين ٿا انهن ۾ پوان. جيڪڏهن مان تو وٽ موٽي نہ اچان.
متا واد ڪرڻ وارن ۽ پر استري گمن ڪرڻ وارن پاپن کي پراپت ٿيان جيڪڏهن مان تو وٽ نہ اچان. ڪل جي سنمند
ڪان ٿيل پاپن ۽ ودم ريت سان اَن ورهائڻ (ڪمهن کي گهٽ ڪمهن کي وڌ) وارن پاپن کي مان پراپت ٿيان
جيڪڏهن مان تو وٽ نہ اچان. دوج تو پاڙ کي پراپت
ٿي جو ويد پاس آد نہ لم لتو ڪري انکي جو
دوش ٿئي تو الڪي مان پراپت ٿيان. ٻئي جي نول کي ڪمڊن
ڪرڻ وارو ۽ چغل ۽ ٻئي ڪي گهات ڪرڻ وارو ۽ مرتڪ
سنبنڌي پوڄن ڪرڻ وارو، الهنکي جو پاپ لڳي تہ سو
مولکي پراپت ٿئي جيڪڏهن مان تو وٽ نہ اچان. پوڄن
ڪندي ڪمدي ڏيڻو وسامي وڃي نہ ۽ پوڄن ڪندو رهجي
الڪري جو پاپ لڳي تو لدهنکي مان پراپت ٿيان. جو بہ
استريون رکي تو ۽ هنوي ۾ سم درشٽي نہ ڪري، الڪي
جو پاپ لڳي تہ سو مولکي پراپت ٿئي. (١) لون منهنجي
مانا آهن، (٢) لون منهنجي پڻ آهن (٣) لون منهنجي
ڀهڻ آهن، (٤) لون منهنجي ڪنبا آهن، الن چئني جو
وري الهن ۾ پاپ درشٽي ڪري، الڪي جو پاپ لڳي تہ
سو مولکي لڳي، جيڪڏهن مان تو وٽ نہ اچان.

چندال جا وڄن ٿدي ڀڳوان هڪ بدي جي روپ ۾ اُن
راڪس جي لسچ ڄمائڻ واسطي جو نہ لون هنکي ڇڏي
ڏي، هو مولي اچي ويندو.

لڏهن راڪس هنکي ڇڏي ڏنو. چندال وڃي رالري
جاڳرڻ ڪري گرو ۽ جي آڳيا وٺي پنهنجي وڄن پالڻ واسطي
راڪس وٽ آيو ۽ چيائين نہ سڀ ٿي پرم ڌرم آهي، ست
پرم تپ آهي ۽ سڀ پرم دان آهي ۽ ست ٿي پرم برت

آهي - هلي آءُ، هلي آءُ - منهنجي سر کي پنهنجي اِڇا موجب پکيڻ ڪر ۽ تون پنهنجي جنرا اڳديءَ ڪسي پرسن ڪر - راڪس اهڙا وچن ٻڌي چيو ته اهڙي ستوادي پرميشر روپ پرش کي ماري مان ڪهڙي ءَ گتيءَ کي پراپت ٿيندس تنهن ڪري هنجو شش ٻڌي شيوا ڪري درگت کان ڇٽان ته چڱو آهي - تڏهن هنجو شش ٻڌي اُپديش وني راڪس پاڻ کان ڇٽي ويو - سو اِنهيءَ طرح ست جو اِهو مهاتم آهي . ڪيٿن راجائن ست جي پالن لاءِ پنهنجو راڄ ڏيئي ڇڏيو آهي، جيئن ته :-

ڪٿا - هڪڙو چندر ڪيتوُ نالي راجا ڏاڍو ستوادي هو . هنجي ست جو پرياوانڌ رلوڪ تائين پرسڌ ٿي ويو هو . ديوتائن هن جي ست جي پريکيا واسطي اگني ديو کي راجا جي در تي موڪليو . راجا جو پرڻ هو ته مان پنهنجي در تي آئيل ڏيهن تائين ڪنهن اپياگت کي بکيو رهڻ نه ڏيندس . ڪنهن به صورت ۾ اُنکي پرسن ڪري پنهنجو پرڻ پاليندس . تڏهن اگني ديو هنجي دئار تي اچي براهمڻ جي روپ ۾ بکيو رهڻ لڳو . راجا اَنيڪ طرحن سان هنکي راضي ڪرڻ چاهيو پر براهمڻ پرسن نه ٿيو . راجا کي چيائين ته يا ته پنهنجو ڌرم ڇڏ، يا مونکي راڄ ڏيئي هڪ ڪپڙو وني پنهنجي استري ۽ پٽن کي ساڻ ڪري راڄ مان نڪري وڃ . راجا ويچار ڪيو ته راڄ کان ڌرم وڏو آهي اُنڪري ڌرم جي رکيا ڪرڻ لاءِ راڄ جو تياڳ ڪريان جهڙيءَ طرح سري رامچندر پتا جي آگيا روپ ڌرم جي پالن ڪرڻ واسطي راڄ ڇڏي ڏنو، بلي راجا ڌرم رکيا واسطي باون ڀڳوان کي پنهنجو سرو اس ڏيئي ڇڏيو . ۽ راجا هرشچندر پنهنجو راڄ ڏيئي پنهنجي استري ۽ پٽ ۽ پاڻکي وڪڻي ڌرم جي رکيا ڪئي . تهڙيءَ طرح مان به براهمڻ کي راڄ ڏيئي پنهنجي ڌرم جي رکيا ڪريان . اهڙو ويچار ڪري ڪچهري لڳايائين ۽ براهمڻ کي راڄ ڏيئي

۽ سر کٽط لڳو. ته جي مها پاپين ۽ کرلگهڻ کي ارڪ پراپت
لس لا آهين م پوان جمکڏهن مان لو وت موٽي لـ اچان.
مٿا واد ڪرط وارن ۽ پر استري گمن ڪرط وارن پاپن کي
پراپت ٿمان جمکڏهن مان لو وت ته اچان. پل جي سدمد
کان لبل پاپن ۽ وڌو ريت سان آن ورهالط (ڪمهن کي
ڳهت ڪمهن کي وڌ) وارن پاپن کي مان پراپت آمان
جمکڏهن مان لو وت ته اچان. دوچ لو پاڙ کي پراپت
ٿي جو ويد پساد آڌ لس لمر لٿو ڪري انکي جـو
دوش لٿي لو انکي مان پراپت لٿان. پٽي جي بول کي ڪدن
ڪرط وارو ۽ چغل ۽ پٽي ڪسي گهات ڪرط وارو ۽ مرلڪ
سمبدي پوچن ڪرط وارو، انهکي جو پاپ لڳي تـو سـو
مولکي پراپت لٿي جمکڏهن مان لو وت ته اچان. پوچن
کندي ڪدي ڏيئو وسامي وجي ته ۽ پوچن ڪندو رهجي
الکري جو پاپ لڳي لو لهمکي مان پراپت ٿيان. جسو ۽
استري پون رکي لو ۽ پوي ۽ سر دوشتي لٿو ڪري، انکي
جو پاپ لڳي لو سو مولکي پراپت لٿي. (۱) لون منهنجي
مالا آهين، (۲) لون منهنجي پيط آهين (۳) لـون منهنجي
لهن آهين، (۴) لون منهنجي ڪنيا آهين، انهن چٽي جـو
وري انهن م پاپ دوشتي ڪري، انکي جو پاپ لڳي لو
سو مولکي لڳي، جمکڏهن مان لو وت ته اچان.

چندال جا وچن بڌي ڀڳوان هڪ پدي جي روپ ۾ آن
راکس جي لسچ جمالط واسطي چيو ته لون هڪي چڏي
دي، هو موٽي اچي ويندو.

لڏهن راکس هکي چڏي ڏلو. چندال وڃـي والري
عگرط ڪري گرو ۽ جي آکيا ولي پهچي وچن پالط واسطي
راکس وت آيو ۽ جمالين ته سست لي پرم ڌرم آهي، سست
پرم تپ آهي ۽ سست پرم دان آهي ۽ سست لي پـرم زمت

جاڳرتو ڪندس، پوءِ تون موکي ايشڪ کائي سگهين ٿو. راڪس چيو، اڙي ڌُورت! ڪوڙ ڇو ٿو ڳالهائين ته مان موٽي ايندس. موت جي وات مان هڪ واري ڇٽي، وري ڪير موت جي مُنهن ۾ اچي سگهي ٿو؟ سرتيون، سمرتيون ۽ پراڻ وري وري پڪاري چون ٿا ته پراپت وستوءَ جو تياڳ نه ڪرڻ گهرجي، ڇو ته ائين ڪرڻ ۾ لشڪر هاڃي ٿئي ٿي. سو تون موکي پراپت ٿيو آهين، مان توکي ڪيئن تياڳيان. چنڊال چيو ته مان سچ ڪسان پرشت لئو ٿيان. هي راڪس! تون هي نسچي ڪر ۽ مان قسم کڻي چوان ٿو ته مان رات جو جاڳرتو ڪري تو وٽ اچي ويندس. چاڪاڻ ته مون مهاتما کان ٻڌو آهي ته ساري جڳت جو مول ست آهي ۽ ست ۾ ئي سارو لوڪ استت آهي ۽ ست سان ئي سکه پراپت ٿئي ٿو. ست جي ڪري ئي سورج تپي ٿو ۽ وايو لڳي ٿي. ست جي ڪري سرگ پراپت ٿئي ٿو ۽ سڀ ساڌن ست ۾ استت آهن. ست کي پالن ڪندو هو سمندر ديو پنهنجي مريادا کي لئو نٿو ڇڏي. ست جي ڪري اگني پرڪاش ۽ پاڪ (پوڄن) سڌ ڪري ٿي. ست جي ڪري پرٿوي ڪري ٿي پيئي آهي.

ست جي ڪري ڌرم ۽ سکه پراپت ٿئي ٿو ۽ ست جي پرڀاو سان بل راجا اڃان تائين پتال ۾ استت آهي. برهما جي ورڻ آشرم جا ڌرم ۽ اسميڌ آديگ سڀ ملائي ست سان توريا ته ست ئي ڳرو ٿيو. پوءِ وري هزار اسميڌ يگ ست سان توريا تڏهن به ست ئي ڳرو ٿيو. اهڙو مهاتم ست جو مون ڪن سان ٻڌو آهي ۽ اکين سان ڏٺو آهي. مان سچ پچ چوان ٿو ته مان تو وٽ موٽي ايندس. ڪو شڪ نه آڻ. سوت جي چوڻ لڳو ته راڪس جي پرسنتا ۽ وسواس لاءِ چنڊال راتري جاڳرڻ جو اُتساهه ڪندو گهڻن طرحن جا

جندرما (١٠) سرڄ (١١) انڌڪار (١٢) ٻيج (١٣) سرو
يوس (١٤) ٻراڻ (١٥) ٻاٺي (١٦) ستر (١٧) سرولو (١٨)
من (١٩) لوچا (٢٠) ٻڌ (٢١) ريت (ٻيرح)، انهيءَ طرح جي
الست درشٽانتن سان التريامي پرماتما جي سڌي ڪئي
آهي. التريامي‌ءَ کي پورڻ ڏسڻ سان ۽ مهاتما جي سنگت
سان پاپ کسان بچي پوي ٿو، جنهن سمتي نالي براهمڻ جي
ست سنگ ڪرڻ سان هڪ چنڊال پاپن کسان ڇٽي ڌرماتما
ٿي پيو:-

ڪٿا- سوڀ جي جون ڏيا لاءِ هڪ شهر ۾ ڪو چنڊال
لنڊ ڪم ڪرڻ وارو ڪوئي رستي ڌن حاصل ڪري پنهنجي
ڪٽنب جي پالنا ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن شڪار ڪري
جيون کي ماري اچ ڪري دکي ٿي سمتي نالي براهمڻ جي
ڪٽنبا ۾ اچي پهتو آئي ڪنهن پنج جي پرياو سان مهاتما
وٽ پاپ نه ڪرڻ جي پرلگيا ڪيائين ۽ پڻ پرڻ ڪيائين ته
ايڪادشي ورت رکندس. ايڪادشيءَ ڏينهن اُن براهمڻ
سان گڏ نراهار رهيو ۽ جاڳرتو ڪري چڱيءَ طرح ڀڳوان جا
گيت ڳائڻ لڳو. اهڙيءَ طرح گهڻي وقت گذرڻ کان پوءِ
هڪڙي ڏينهن جاڳڻ جي ڪاما رکي پنهنجي گهر کان
مهاتما جي ڪٽنبا ۾ ٻيهي ان ۾ هر مندر ڏانهن ڳائيندو پئي
ويو. اُن تمام ڪوفناڪ ان ۾ رستي جي وچ ۾ هڪ تمام ڀيانڪ
بدشڪل مورلي ٻوهر راڪس کي ڏٺائين. راڪس هن کي
ڏسي چيو ته اڄ مونکي ڏهين رات ٿي آهي جو مان کاڌي
بنا رهيو آهيان. وڏا ڏا لوکي موڪليو آهي ۽ تون منهنجو
هڪ گرهه آهين. اڄ مان توکي پکيڙ ڪندس. تنهنجو ماس
کائي ۽ رت وغيره پي ڪم ڍؤ ڪندس. اُن ۾ تون ڪو
شڪ نه پئه. چنڊال جيس لسه مون وشنو ڀڳوان جي پرسن
ڪرڻ لاءِ ايڪادشيءَ جو ورت رکيو آهي ۽ هر مندر ۾ رات

سري مد ڀاڳوت سڪند ٥ ۾، اڌياءَ ٢٦ ۾ وستار سا
نرڪن جو بيان ڏنل آهي. اِنهيءَ طرح چيهن نرڪ گتي پاپير
جي لاءِ چئي وئي آهي، جي هر وقت نرڪ ۽ جنم مرڻ ج
دک سهندا رهن ٿا:- پرماڻ:-

نهِ ڪُرڻ مهِ جا ڪَرمُ پرمائي - جنم مريءَ ڦر آوءِ جائي.
[گوڙي سکهني م: ٥ صفحه ٢٨٤

پرماڻ:-

وِچ هؤميءَ شيوا ٿالڦر ن پائي - جنم مريءَ ڦر آوئي جائي.
[مارو سولهي م: ٤ صفحه ١٠٧٠

انهيءَ ريت سوامي جن ڇهه گتيون سيني کي ٻڌايون، جي
ٻڌي ڏاڍا خوش ٿيا. اهڙي طرح سوامي روز اوان اوان پرسنگ
هيڪي ٻڌائيندا هئا.

شنڪا:- نرڪ کان ڪيئن ٻچجي؟

جواب:- پاپن کان ٻچڻ سان.

سوال:- پاپ کان ڪيئن ٻچجي؟

جواب:- ايشور کي ليپنتا انترامي ڏسڻ سان پاپ کان
ٻچي وڃي ٿو، جنهن پر دارٿيه ڪوبنشد ۾ گهڻا درشٽانت
ڏيئي انترامي پرماتما کي پرپورڻ سِڌ ڪيو اٿن:-

ٽيڪا:- جو پرٿوي ۾ رهي ڪري پرٿويءَ جي اندر
آهي ۽ جنهنکي پرٿوي نٿي ڄاڻي ۽ پرٿوي جنهنجو شرير
يعني اپاڌ آهي. پرٿويءَ جي اندر ويهي ڪري پرٿويءَ
کي چيشٽا ڪرائي رهيو آهي اِهوئي تنهنجو انترامي امرت
يعني مرتيوءَ کان رهت آهي. اِنهيءَ ريت انهن ٢١ درشٽانتن
جو اِهوئي اُرٿ ڪرڻو. (١) پرٿوي (٢) جل (٣) اگني (٤) انترڪيه
زمين آسمان جو وچ (٥) وايو (٦) آڪاش (٧) سوريه (٨) دسا (٩)

ڪفر ڪوڙ ڪفراڻي پٺيان ڏهسي.

[مانجهه وار صفحه ١٤٢

ٽيڪا:- وستا ٿ ۽ آهن (١) اکرائي (٢) ڊڪشنري. هڪڙي ڏاڍهن ويندڙ مڪمت ٿي ويندا. سي ٿي آهن گبالي، ٻوگه پرشت، ڪارڪ. ۽ چوون ” ڪفر ڪوڙ ڪفراڻي پٺيان ڏهسي “ يعني جوٺ ٻولڻ وارا لوڪ م پٺي سڙندا. پرميسر جو نالو پتت پاون آهي. پتت پاون سان يعني پرميسر جي شرڻ وٺڻ سان پاپين جي ڪمي ٿي ويندي. ته ڏ ڏ پاپن کي لوڪ جي سزا ملندي:-

پرماڻ —

جو ليدا ڪري سڪرپوري ڪي سر آءُ ر جڳ مهه هو نيا

لوڪ ڪهور ڏڪر مڃي اوٿي پڪو او هه ڌونيا.

[گوڙي وار م: ۴ صفحه ٣٠٩

گوروءَ پر مارڪ باست جون ٿا:-

جم پتت پکوا اکن ساگر امکر سمرت سادي پي.

[گوڙي م: ٥ صفحه ٢٦۴

جهه مارڪ ڪي کمي جام ڀر ڪوسا —

هر ڪا نام اوڌا سڪر توشا ....

[گوڙي سکمني م: ٥ صفحه ٢٦۴

ختان چچاسي حرار نوح پر نوري ڏور آهي ۽ وسني م ترسڻ لاءِ اُب معرلون آهن. اني لوءِ ناري ذاد و ڪسمت پائين ٿا. گروهن جوراسيد بوڪ لکيا آهن الهن م ١٨ لوڌي مکيه آهن.

خوراسيه لوڪ ساڪت پوکانيي.

[مارو سولهي م: ١ صفحه ١٠٢٨

اُني اچي اُمانو پرش اُپاشڪ کي برهم لوڪ ۾ وني وڃن تا. اُني اُپاشڪ برهما جيءَ سان مڪت ٿي وڃي ٿو ۽ موٽي نٿو اچي. اِها اُترائڻ مارگ کان برهم لوڪ جي پراپتي اُپاشڪ جي چوٿين گتي چئجي ٿي. گيتا جي اَڌيائي ٨، سلوڪ ٢٤ ۾ ڀڳوان ائين چيو آهي.

هاڻي ڀڄين ڪرمين جي گتي چئجي ٿي - برهدارنڪو پنشد ٦١ برهمڻ ۾ لکيل آهي :-

پرماڻ جو ارٿ :- جي يگ، دان تپسيا سان سرڳ آدِ لوڪن کي پراپت ٿين ٿا، مرڻ وقت تن جي سريرمان پراڻن کي ڌوم ايماني ديوتا اچي وني وڃي ٿو. ڌوم ايمانيءَ کان راتر ايماني ۽ اُنکان ڪرشن پکيه ايماني، اُنکان ڇهه مهنا دکيڻايڻ ايماني پنهنجي لوڪ ۾ وني وڃي ٿو. اُتان پتري لوڪ ۾ وني وڃن تا. اُتان وري چندر لوڪ کي وڃي پراپت ٿئي ٿو. چندر لوڪ ۾ وڃي ديوتائن جو ڀوڳ ٿي وڃي ٿو. اُتي گهڻي مدت تائين ديوتائن سان رمڻ ڪري جڏهن هيٺ ڪيرايو وڃي ٿو تہ پهريائين آڪاس کي پراپت ٿئي ٿو. آڪاس کان وايو، وايو کان ورشٽي کي پراپت ٿئي ٿو. ورشٽي دوارا پرٿويءَ کي پراپت ٿئي ٿو پرٿويءَ ۾ اچي وڻن ۾ ڦل ۽ ٻين ۾ اَن ياو کي پراپت ٿئي ٿو. اَن دوارا پرش شرير ۾ ويريہ ياو کي پراپت ٿئي ٿو. پوءِ استري سمبند دوارا پتر ياو کي پراپت ٿئي ٿو. پوءِ وڏو ٿي اگن هوتر آد انشٽان ڪري وري سرڳ ڏي وڃي ٿو ۽ اِنهي ڀڄين گتيءَ ۾ ڪرمي لوڳ سرڳ کان اچن وڃن تا. گيتا جي اَڌيائي ٨ ۾ ڀڳوان بہ ائين چيو آهي.

گرنٿ جن بہ چون تا :- **پرماڻ :-**

راهہ دونوي اِڪ جاڻي سوئي سمجهي

ڀاڳل برهم سوتر جي ٽئين اڌياءِ جي ٽئين پاد جي (٣٢) ٻٽيهين شلوڪ ۾ لکيل آهي:-

ياوَد اَڌِڪار مَوَسٿِتِ راڌِڪار ڪاڻان.

[برهم سوتر]

جيسيتائين ڪارڪ پرش جو اڌڪار آهي يعني هڪ ڪلپ تائين عمر آهي تيستائين ڪارڪ پرش جي شرير جي استٿت رهي ٿي. ڇو انهن کي سو سروپ ۾ اڳيان، پرم وشرام نه ٿو ٿئي؟ ڇا انهن کي ڪرتوڌارن ڪرڻ جي ضرورت آهي. جيهڙي اڄا سان لوڪن لي ڪريا ڪندا رهن ٿا. ۽ گروهن ۾ لکن ٿا:-

جنم مرڻ دکهؤ مهر ذو جن ور اُپڪاري آئي .

جيهڙ دان دي ڀڳتي لائن هر سنھر لئن ملائي.

[سوهي م: ٥ صفحه ٧٤٩

سوتن گني اُپاسڪن جي آهي، برهداراڻيڪو پنسد ۾ لکيل آهي:-

پرمارٿ جو ارٿ:- جي اولڪار جي اُپاسنا ڪرڻ وارا آهن ۽ ڀڳتن جي حاصل وارا آهن ۽ ان ۾ وڌي شرڌا شڪتي جي اُپاسنا ڪن ٿا انهن جي مرڻ وقت اڳن ديوتا اچي سڀ مان پرالئي کي ولي وڃي ٿو. اڳنيءَ کان ڏن ايمالي ديو وٺي وڃي ٿو. اتان شڪل پڪش ايمالي ديوتا وٺي وڃي ٿو. اتان ورهيه ايمالي ديو وٺي وڃي ٿو. اتان ديولوڪ ايمالي وٺي وڃي ٿو. اتان آدتيه لوڪ ايمالي ۽ اتان وري بجلي لوڪ ايمالي سهجي لوڪ ۾ وٺي وڃن ٿا. اُتي برهم لوڪ کان ٻه ديوتا اچن ٿا. اهي اُپاسڪ کي برهم لوڪ ۾ وٺي وڃن ٿا.

گهڻن ورهين تائين واس ڪري شڌ آچرڻ وارن ۽ ڏنايڪ
پرش جي گهر ۾ جنم وٺي ٿو، راجا جنڪ وانگي. يا وڏاڙوان
پرش اُهن لوڪن ۾ نه وڃي ڪري گياوان يوگين جي ڪل
۾ ئي جنم وٺي ٿو. پر انهي ريت جو جو اهو جنم آهي،
سو سنسار ۾ نسچي ڪري تمام دُرليڀ آهي. اُتي اُن پهرئين
سرير ۾ ساڌن ڪيل بڌي سنجوڳ کي ارٿات سمت بڌ يوگ
جي سنسڪارن کي اَنائياس (بنا تڪليف) سان اُئي پراپت ڪري
ٿو ۽ اُهي پرياو سان اُئي پوءِ چڱي ريت ڀڳوت پراپتيءَ جي
نمت يتن ڪري ٿو.

شلوڪ جو ارٿ — سو سريمان جي گهر ۾ جنم وٺڻ
وارو يوگ ڀرشٽ پرش وشين جي وس ۾ هوئيو به اُن پهرئين جي
ايياس ڪري ئي نرسنديهه ڀڳوت پراپتيءَ جي طرف ڇڪجي
وڃي ٿو. ۽ سمت بڌ روپ يوگ جو جگياسو به ويد ۾ چيل
ڪرم اُپاشنا جي ڦلن کي اُلنگهڻ ڪري وڃي ٿو. اهڙيءَ
طرح اليڪ جنمن ڪري انتهڪرڻ جي شڌ روپ سڌ کي
پراپت ٿيل ۽ گهڻي پريتن سان ايياس ڪرڻ وارو يوگي سڀني
پاپن کان چڱي طرح شڌ ٿي اُن ساڌن جي پرياو سان پرم
گت کي پراپت ٿئي ٿو، ارٿات پرماتما کي پراپت ڪري
ٿو. اهڙيءَ طرح يوگ ڀرشٽ پرش هڪ به جنم پائي مڪت
ٿي وڃي ٿو.

ٽين گت ڪارڪن جي آهي. ڪارڪن جي هڪ ڪلپ
گذرڻ بعد، وديه مڪتي لڀي ٿئي- (چار يگ، هزار واري
گذري وڃن اهو برهما جو هڪ ڏينهن آهي. اُنکي هڪ
ڪلپ چوندا). باقي پنهنجي اِڇا سان جيتي رهڻ ٿئي رهي
سگهن ٿا ۽ جيڏانهن وڃڻ چاهين، اُتي وڃي سگهن ٿا ۽
جيڪا چيز چاهين سان اُنهنکي ملي سگهي ٿي. پر اُنهن جي
وِديه مڪتي لڀي ٿي سگهي. هيءَ وارتا وياس ڀڳوان پنهنجي

پرماڻ.

جهڙيءَ طرح ڪنول جل ۾ رهندي به جل کان الڳ رهي ٿو، تهڙيءَ طرح سنسار ۾ رهندي به سنسار کان الڳ رهڻ گهرجي. نانڪ جي ٻچن ڪي سدا قربان.

[ڳوڙي سکمني ۾: ٥ صفحه ٢٧٩

”برهمڻ سان برهما بنجي“ برهم روپ ٿي برهم کي پراپت ٿئي ٿو. اهڙا پرش ڪتي وڏا پڙ ڪنول روپ ڀڳوان جي چرنن ويٺي.

ٻي گتي يوگ ڀرشٽن جي آهي. جنهن ڪي ڀاڳ جي بار پائي مڪت ٿي وڃي ٿو، جنهن گيتا جي اڌياءِ ٦ ۾ ارجن ڀڳوان کان پڇيو آهي:-

ارجن:— هي ڪرشڻ! يوگ کان ڪريو آهي جنهن جو من، اهڙو سٿل ڀڳتي وارو شرڌا يڪت پرش آخر ڪهڙي گتيءَ کي پراپت ٿئي ٿو؟ هي وڏين ٻانهن وارا ڪرشڻ! ڇا، اهو آخر ڪهڙي مان موهت ٿئي، آسري رهت ٿئي جيئن ٽٽل ٻادل جي ٽڪرين جهڙي ڪريو يعني ڀڳوت پراپتي ۽ سنسار جي ڀوڳن کان ڀرشٽ ٿي نشٽ ته ڪين ٿي وڃي ٿو؟ هي ڪرشڻ! منهنجي هن سنسي کي سمپورڻ طرح سان دور ڪرڻ لاءِ توهين ئي سمرٿ آهيو، ڇاڪاڻ ته توهان کان سواءِ ٻيو پرش هن سنسي جي دور ڪرڻ ۾ ملڻ ڪين آهي.

ڪرشن ڀڳوان:— هي پارٿ ارجن! اُن يوگ ڀرشٽ جو نه هن لوڪ ۾، نه پرلوڪ ۾ ناس ٿئي ٿو. ڇوته ڪري هي پيارا! ڪوبه ڀڳوت ارٿ ڪرم ڪرڻ وارو دُرگتي کي پراپت ڪونه ٿئي. يوگ ڀرشٽ پرش پنج وارن جي لوڪ کي ارٿات برهم لوڪ آدِ اُتم لوڪن کي پراپت ڪري اتي ۾

ڏرمن جي پراپتيءَ پوربڪ جو ڀڳوان جي سروپ جو انڀؤ آهي سوئي مڪتي آهي. (١٠) مَدوُمت. ١- جڳت ڪرتون ٢- لکمي، ٣- سري ڏاس- انهن ٽن ڏرمن کي ڇڏي باقي ڀڳوان جا جيترا ڏرم آهن اُنهن جي برابر ڏرمن جي پراپتي مڪتي آهي- اُها مڪتي - ١- سالوڪيه ٢- سامييه ٣- ساروپيه ٤- سايج، انهن پيدن ڪري چئن پرڪارن جي آهي- (١١) ؤلڀ مت- گئولوڪ ۾ ٻن ٻانهن واري ڀڳوان سان اَنش روپ جيوڪي جو راس ليلا جو انڀؤ، اهائي مڪتي آهي. (١٢) وياڪرن مت- پرا، پشنتي، مڌما، ؤئکري اهي چار ٻاڻيون آهن. ١- پرا برهم روپ آهي تنهنجو درسن ئي مڪتي آهي. (١٣) رس ايشوريه وادي- پارد رس جي پان ڪرڻ سان جرا مرڻ رهت جو ديهه جي اِستتي روپ جيون مڪتي آهي سائي مڪتي پدارت آهي. (١٤) چار واڪ يعني ديهه آتم وادي اُنهن جا ۾ مت آهن- ١- وِدي نِشيڌ کان رهت ٿي ڪري جو سنتتر تا آهي اِهائي مڪتي آهي- (١٥) شوتيه وادي- سارو جڳت سونيه روپ آهي- اهڙي سونيه آتما جي تت گيان سان جا سونيه ڀاو جي پراپتي آهي اُهائي مڪتي آهي- (١٦) وگيان وادي ٻوڌا چار- پرورتي وگيان ڌارا جي اُڇيد يعني پورت هئڻ سان جا ڪيول آليه وِگيان ڌارا جي پراپتي آهي سائي مڪتي آهي. (١٧) آرهت مت- سو ٻن پرڪارن جو آهي. ١- اُست پرڪار جي ڪرم روپ ٻنڌن کان رهت سماڌيءَ ڪري سک هڪ روپ نراورن گيان روپ آتما جو، جو سنتتر ٿي نرنتر اوِرڌ گمن آهي سائي مڪتي آهي- ٢- آلوڪ آڪاس ۾ جو گمن آهي سائي مڪتي آهي- (اِتي مڪتي واد پوري ٿي-)

پرماڻ نياءَ پرڪاش- هتي هڪ ڏنڌي ويدانتيءَ جي ريتيءَ انوسار مڪتيءَ جو نروپڻ آهي-

(٢) پرياڪرم آلم گيان موجب ولدڪ ڪرم انسان کان مول
سوڌو ڌرما ڌرم جي ڪڇ لمڪ حسو ديهه الدريون وغيره
جي سنبنڌ جو اليمت اجيدا آهي الڪي مڪتي ٿا چون.
(٣) مراري مصر دڪن جو، جو آلما ۾ سامڪ الهنتا پاوا آهي
الڪي مڪتي ٿا چون. (٣) سالڪيه مت پرڪرتي پرش جي
ويڪ جي دڪ لورتي پوراڪ جو آلما اسنگ آد روپ استي
آهي الڪي مڪتي چون ٿا. (٤) يوگ مت يعني پاتنجل مت،
پنج ڪليش يعني (١) اوديا (٢) اسمتا (٣) راگ (٤)
دويش اڀنويش جي ناس ٿيڻ کي مڪتي چون ٿا. (٥)
پشوپت مت، پسو روپ جيو جو پشو پتي پرميشر جو
پوجن ڌيان آدڪ کان بند روپ ڦاسيء جي اورتي پوراڪ
جو پيج آرتي کان رهت پسون پتيء جي ويجهو گهڻ ئي مڪت
آهي. (٦) ناراد يعني ونشنو مت، ناراد پنچراتر گرنٿ ۾ وشنو
ڀڳتن جا جي ڌرم ڪتين ڪل آهن لهجي انسان سان وشنوء
جي پرساد پوراڪ پيو پرلي رهت جو وشنو لوڪ ۾ گمن
آهي اهائي مڪتي آهي. (٧) هرڻ گرڀ، پنچاڳني وديا
سان ارچي مارگ دئاران جا پيوپرتي رهت برهم لوڪ جي
پراپتي آهي اهائي مڪتي آهي (٨) ويدانت جا ٽي مت
آهن. (١) ڌلدي ويدانتي، مهاواڪيه سروڻ کي جو اوديا
آد سيمي اپاڌين کان رهت آلما جي اسنگ برهم روپ جي
جا استتي آهي انجو نالو مڪتي آهي. (٢) پر ڌلدي ويدانتي،
گيان ڪرم جي سمچي جي ابهاس ڪري ڪارڻ روپ برهم
۾ ڪاريه روپ جيو جي ڪرماسنا سهمت پيد الش جي
لورتي روپ لئي ٿئي ٿي سائي مڪتي آهي. (٣) الڌ
ويدانتي- گيان ڪرم سمچي سان جو جي سوڪار اوستا
ٿيائي پوربڪ جا ارهڪار روپ سان استتي آهي اهائي مڪتي
آهي. (٩) راما ليج، واسديو ڀڳوان ۾ سب حڪمت ڪري لو
ڌرم ڪي ڇڏي ڪري باقي جي ڀڳوان جا ڌرم آهن انهن

ته اُن ودوان کي وديھ مڪتيءَ ۾ تيسٽائين دير آه…
جيسٽائين ديھ نه ڇڏي اٿس - ديھ جي پات ٿيڻ سان برهم…
روپ ٿي وڃي ٿو ٻوءِ ڪٿي نه سرير ڇڏي.

شلوڪ جو ارٿ:- سرير ڪاشيءَ ۾ ڇڏي يا چنڊال…
جي گهر ۾ ڇڏي، اڃا رهت، گيان سَنْ پراپت ڪال ۾ ئي…
اهو پرش مڪت آهي. رشٽ پشٽ تندرست سِدا سن…
وِيڪل شرير کي ڇڏي يا ها ها ڪندو هويو يا مورڇت ٿي…
سرير ڇڏي، پرانتن ڪان سدائي مڪت آهي.

مند ڪو پنشد ۾ لکيل آهي ته (پراڻ آد) پند رهن ڪلائون
(ديو آرنيڪ تتو) پنهنجي آسرن ۾ اِستت ٿي وڃن ٿا.
(اکيون وغيره اندرين جا اڌ شٺانا) سمست ديوگڻ پنهنجي
پرت ديوتا (آدت آد) ۾ لين ٿي وڃن ٿا ۽ اُنجا (سنڇت
آد) ڪرم ۽ وگيان ميھ آتما آد سڀ کي سڀ پر ۽ اُبعاسي
ديو ۾ هڪڙي ئي ڀاو کي پراپت ٿي وڃن ٿا. جهڙيءَ طرح
اندر وهندڙ نديون پنهنجي نام روپ کي تياڳي سمندڙ ۾
اَستِ ٿي وڃن تيون تهڙيءَ طرح ودوان نام روپ کان مڪت
ٿي پـراتپر رِبيه پرش کي پراپت ٿئي ٿو.

مڪت ڪو پنشد جي پرماڻ جو ارٿ:- پراربد
جي ناس ٿيڻ سان ٿئي ديھن جي ناس کي پراپت ٿي اُپاڌ
رهت گهٽ آڪاس جي نيائيءَ پريپورڻ ڀاو جي پراپتي ئي
وديھ مڪتي آهي، سا ڪئولي مڪتي آهي. ڪئوليه
مڪتيءَ جو سروپ مت ڀيد ڪري هن طرح لکيو اٿن.
(١) نياڪ مت - ايڪيھن دکن جي نورتي ئي مڪت مڃين
ٿا. (٢) ميمانسڪ مت - اگني هوتر دُاران سرگ سکھ پراپتي
موکيھ آهي. پت پاد پرڀاڪر مراري مشر هيءُ ميمانسڪ چوائين
ٿا. (١) پت پاد نت سکھ جي اُپتو ڀڪتي کي موکش چون ٿا.

ڏنائين ته سوامي جن ٻما پوڄن ڪئي وينا آهن، ته هن ڏاڍو ٻچتاءُ ڪيائين ۽ سوامي جن کان معافي گهريائين. سوامي جن گهڻي ڏيرج سان سمجهايس ته ڪهڙي ڳالهه آهي! ته هن هنکي ڏاڍي شرڌا سان ۽ چاوليءَ جي هڪ ٻاع جي ڪوٺيءَ ۾ سوامي جن کي آسن ڪرايائين. پوڄن گهراني ڪارايائين ۽ شبوا جي سمگري گهرائي سوامي جن وٽ رکي ڇڏي. هڪڙو لوڪر سوامي جن جي ٽهل واسطي رکي ڏنائين. ٻوء ڏينهون ڏينهن هنجي شرڌا وڌندي ويئي ۽ پهچي هتن سان سوامي جن جي شبوا ۾ لڳي رهيو. جل پرڻ، اشنان ڪرائڻ، سرڌائي ڪهوٽي پڻارڻ وغيره شبوا ڪندو رهيو. هن سان گڏ پرطعل پوري وڪيل، جگديس لعل پراهمڻ سرشتيدار، سنترام ڌاٽيدار، ڀڳت مورامل، اهڙي بالمڪند شرر، اهي سڀ سوا ڪندا رهيا. پراتهه ڪال اشنان جي ڪريا روز لمر سان رلارام سر ڪندو هو. سوامي جن الي هڪ وقت پوڄن ڪندا هئا ۽ رات جو ڪير پيئندا هئا. سوررو اتالو سوامي جن جو شموڪ اٺهي ٻيو. سوامي جن انهڪي سري ڏري نيڪا واري گنا پاڙهيندا هئا. سڀ ٻريمي سچو ڏينهن گڏ گڏ پما ٿيندا هئا. ستسنگي ڏينهن جو گهڻو وقت سوامي جن جي ستسنگ ۽ سوا ۾ ولبت ڪندا هئا. گهڻن قسمن جا سوال ڪندا هئا. هڪڙي ڏينهن سڀ ڪنا ٿي سوامي جن کان پڇڻ لڳا ته جيوَ جي مري وڃڻ کان ٻوء ڪهڙي گتي ٿئي ٿي؟ سوامي جن جواب ڏنو ته ڇهن پرڪارن جي گت ٿئي ٿي. (۱) گيان وان جي (۲) ٻوڳ، پرشت جي (۳) ڪارڪ جي (۴) آپاشڪ جي (۵) شبھ ڪرمي جي (۶) پاپيءَ جي. گياوان جتي سرپر جڏي تو انيڪي ٿمت لنن ۾ لين ٿي وڃن ٿا ۽ لعگ پنگ ٿي وڃي ٿو. انين ٿي سرهدارڪو پسند ۾ لکمل آهي. شرلي ته ٿي حوي

صاحبن ئي ڀهريائي ڀهريائي ڀڌايا آهن. اوهين صاحب ڏ ن
آهيو، اهڙيءَ طرح چوندا رهيا. پوءِ ڪن ڏينهن کانپوءِ
آهستي آهستي پئدل هلي سنبت ١٩٥٣ جي ڀاڙيءَ ۾ سوامي جن
شاهپور ۾ آيا. اُتي سوامي جن کوه تي ڪپڙا ڌوئي وڃني سڪايا.

ايتري ۾ شنڪرداس وڪيل، جو وڪالت ڪرڻ لاءِ
ڪچهريءَ ۾ وڃي رهيو هو تنهن سوامي جن کي ڏسي
نمسڪار ڪئي. سوامي جن آشيرواد ڏنيس. ٻه ٽي مدت
پاڻ ۾ وارتا لاپ ٿين. شنڪرداس سوامي جن کي پوڄن
واسطي چيو. سوامي جن چيس ته شرڌا، پرارٿنا ۽ نمرتا سان
پوڄن مڃائيندين ته مڃيندا سون نه ته نه. تڏهن شنڪرداس
چيو ته مان سوامي ديانند جو ٻڌايل ڪٽر سماجي آهيان.
مونکي پوڄ جي ڪا لڇا نه آهي. جيڪڏهن روٽي کائڻي
اٿو ته موڪلي ڏيانو. سوامي جن هنجو پوڄن نه قبول ڪيو.
تڏهن چوڻ لڳو چڱو مان توهانکي شرڌا ۽ ديتتا سان پوڄن
منايان ٿو، توهين منهنجو نمترڻ قبوليو. سوامي جن چيس ته
اهو ڪتاب رکو، مونکي پنگ، گهوٽي پئار، پوءِ اسين تنهنجو
نمترڻ قبوليندا سين. تڏهن هن چيو ته ڇا، توهين ساڌو ٿي
پنگ ٿا پيئو؟ تڏهن سوامي جن گنڀير چت سان چيو نه هان
اسين پنگ پيئندا آهيون. پوءِ شنڪرداس ڪتاب رکي
سوامي جن کان پنگ ورتي. سوامي جن رتي ماتر پنگ
ڏنيس ته هن چيو ته هيءَ ته ڪائي پنگ نه آهي. تڏهن
پنگ، سرڌائي گهوٽي پئاريائين ۽ پرارٿنا ڪيائين ته ڪرپا
ڪري توهين ٻڪيا لاءِ شهر ۾ نه وڃجو. اِنيئي منهنجو نوڪر
روٽي ڏيئي ويندو. سوامي جن اها ويتتي مڃي. اُئين چئي
هو ڪچهريءَ ڏي ويو هليو ۽ سوامي جن اتيئي ويهي رهيا.
شنڪرداس کي پوڄن جي ڳالهه وسري ويئي ۽ سوامي جن
ٻکايل ئي رهيا. جڏهن وڪيل ڪچهريءَ کان موٽيو ته اچي

دول -

جب هو هنس ڏنجي اهه ڪايا پريت پريت ڪرياڳ

جڏهن هنس وانگي شڌ جيو ڪايا نام ٿي سرير متيا چا
چڏي ڏنا، تڏهن اُن جي ڏيءِ يعني ٻڌي پريت پر
يعني پريه تر ۽ پريه تم آتما آهي، ائين نسچي ڪري آتما ج
طرف پگي، جئن ”ويدانت مڪتاوليءَ“ ۾ لکيل آهي ته:

جنهن آتما جي اهلاد روپتا ششوپت اوستا ۾ سڀ جي
انڀؤ سڌ آهي تنهن آتما نند ۾ جنهن کي اداسيتنا آهي، ا
ڪان ٻري پسون ٿي هوندو پيو ڪير هوندو؟ برهمانند ج
انشؤ آهه جنهن جي اگيان يعني آتم انند جي اگيان تيج لگي
تو. جو آتم آنند سيني پرشارٿن جي اوڌ آهي سو آتما تياگٺي
لائق ڪئن ٿيندو! يعني اصل نه ٿيندو. آنند سروپ هڻڻ
ڪري اهو ويچار ڪري هنجي ٻڌي آتما سروپ جي
طرف ٿي پچي وڃي ٿي. اهڙيءَ ريت انجو رات ڏينهن جو
اهڙو وهنوار ٻڌجي رهيو آهي. **دول :-**

اهه پڪ ڪو پتهار بديو هيءَ جا سته نيهه لڳايو.

[سورت م: ٩ صفحه ٦٣٤

جنهن پرش آتما سان نيهه يعني پريتي لڳائي آهي، تنهن
جو رات ڏينهن جو برهم پرائڻ وهنوار ٻڌجي رهيو آهي.

وويڪ چوڙامڻ ۾ چيل آهي ته اُتيمت شڌ يعني سنگ،
دوش کان انتهڪرڻ کي پرتيگه اين برهم ۾ ترپتيءَ جي تياڳ
موافق پنهه پنهه چنتن (وري وري چنتن) روپ پرويش
ڪري انتهڪرڻ جي پرڪاشڪ چيتن ماتر ۾ چت کي اچل
ڪري پنهنجي وياپڪ پرپورڻ ڀاو کي نرنتر انڀو ڪري ٿو.

اڌ رس چاڙهي اڌ رس آوا.
اڌ رس آوي اڌ رس لهي پاوا.

دِرشٽانت:- هڪڙي راڄا جي گهوڙن جي ڪڙهه ۾ ڪيڏلين جا گهر هئا گهوڙن کي داڻو ڏيڻ ويندا هئا. ٿورا اَن جا داڻا گهوڙن جي لڏ ۾ ٻاهر نڪري ويندا هئا. اُهين کي ڪيڏليون پنهنجي گهر اندر کڻي وينديون هيون ۽ اُهي داڻا کائينديون هيون. هڪڙي ڏينهن هڪ ڪيڏليءَ جي چت ۾ ويچار اُٿيو ته هي وڏا اَنا! جا، اساڻي واسطي اِهي داڻا لڏ جا ٿي حلقيا اَنگي! مان پرتگيا ٿي ڪريان ته آئينده مان اِهي داڻا نه کائينديس ان چڏي ڏنائين. گهڻن ڪيڏلن اُئين ڪرڻ کان منع ڪيس، پر نه مڃائين. نيٺ ٻاهر نڪري ويئي. نڪرڻ سان حلوائيءَ جو دڪان ڏٺائين. تنهن ۾ قسمين مٺائي ڪري ٻڌي هئي. آها کائي ڏاڍي پرسن ٿي ۽ اَليئي پنهنجو گهر ڪري ويئي. خيال ڪيائين ته مان پنهنجي ساٿين کي نه اِهو رس چکايان. اُهن کي اچي ٻڌائين ته حلوه ته مٺائي ڪارياڻو. پر گهڻين چيس ته اسان مٺائي ڏٺي ٻڌي به نه آهي، تون ڪوڙ ٿي ڳالهائين. گهڻي چوڻ سان به چار ڪيڏلون ان سان گڏجي ويئون، پر اَن جا داڻا وات ۾ کڻي ويئون. جيستائين اَن جا داڻا وات مان نه ڪڍيائون تيستائين مٺائيءَ جو رس نه آين. جڏهن اَن جا داڻا ڇڏيائون تڏهن مٺائيءَ جو آنند آين. تهڙيءَ طرح مهاتما جنهن شخص کي چيو ته لوڪن اَنالم پدارٿن کي ڇڏيو ۽ آتم آنند کي گرهڻ ڪريو. جڏهن اُهن اَنالم پدارٿن کي ڇڏيو تڏهن آتم آنند حاصل ڪيائون. اهڙي گروهن جو لڪا:-

۽ دک آهي ۽ ڀڳوان جو واهن ڳرڙ آهي. هنسڪ ۽ تموگڻي
آهي. سرپن سان لڙائي رکي ٿو. سيئي تموگڻي آهن ۽
ڀڳوان ٿي دک ستوگڻي آهي. انهيءَ ڪري ڀڳوان ڇڳساته
۾ لڪري ٻڌجي وينو.

ٽيڪا:- ايشور مهادير ڪٽنب جي ڪلهه کان دکي ٿي
وڪه پيٽڻ لڳو ٿي. ڪهڙو دک هوس سو چئجي ٿو. پهريائين
ڀهي پٽن گڻيش ۽ ڪارتڪيه جو ٻاڻ ۾ ورود هو. سوامي
ڪارتڪيه گڻيش جا ڏنديجي چڙيا هئا ۽ جڏهن گڻيش جي
واهن ڪوئي سان پتا جي درشن لاءِ آيو ٿي ته سرپ ڪوئي
کي کائڻ لاءِ ڊوڙندا هئا. ۽ ڪارتڪيه جو واهن مور مهادير
جي ڳچيءَ ۾ پيل سرپن کي کائڻ لڳندو هو. هٽائڻ سان به نه
هٽندو هو. پاربتيءَ جو واهن شينهن مهادير جي واهن ڍڳي
کي ۽ گڄ مکه واري گڻيش کي ڏسي کائڻ لاءِ ڊوڙندو هو ۽
۽ هٽندو نه هو. ۽ پاربتي سري گنگا جي جا مهادير جي
جٽا ۾ رهندي هئي ان سان ڦاڄڻ وانگي دشمني رکندي
هئي. هٽائڻ تي به نه هٽندي هئي. ۽ چندرما ۽ ٽيون ليتر
اگنا کيه سرد گرم هئڻ ڪري ٻاڻ ۾ ورود رکن ٿا. برهما،
وشنو، شو اهي ٽيئي ديوتا ته آنند روپ آهن انهڪي دکه
ته ذري ماتر به نه آهي. پر ڪوين ظاهر ڪري ڏيکاريو ته
پتر، ڪلتر آدڪن ۾ انهن آن مکيه ديوتائن کي بہ دک ٿيو
پوءِ ٻين کي ڪئن نه ٿيندو. انهيءَ ڪري انهن ۾ برهم
چڙي آتما ۾ ئي ڪرڻ گهرجي.

پرماڻ:- پتر ڪلتر لڇمي مايا.

ان ٿي کهه ڪوئي سکه پايا.

گروجي چون ٿا:-

ڪڻ ۾ ناس ٿيڻ واري آهي ۽ ناسڪن جي مالها والڳي دکدائي
آهي- الهيءَ ريت گروجي چون ٿا ته گهر، پٽ، استري،
مايا ۾ ڪوڙ و سڀ آهي؟ ڪنهن سک ڪولهي- لهذا ڪري الهن
کي ڇڏي آتما ۾ پريت رکڻ گهرجي-

پرماڻ:- ڀُر ڪَلعر ايڇهو مايا.

ان ڪي ڪَهُ ڪو نٿي سکر پايا.
[ڏنا سري ڪسر صفحه ٦٩٢

الهن مان ڪنهن سک پاتو آهي؟ برهما، مهيش ڪنهن ڪو
ه ته نالو جيئو. وشن ڀڳوان گهر جي دکن کان دکي ٿي هٿ
ڀر وڌائي جنهن نات ۾ وڃي ويهي رهيو. شوجي گهر کان
دکي ٿي وڪ ڪاٽي مرڻ لڳو ۽ برهماجيءَ جي استرين جي
وروڌ ڪري سندس پوڄا لٿي ٿئي، جنهن هڪ ڪوي
لکي ٿو:-

ڪوتا جي ٽيڪا:- مُرار يعني ڀڳوان وشنو الهيءَ ريت
گهر جو جهڳڙو (ورتاءُ) ياد ڪري لڪري سو نٺي جڳناٿ
۾ وڃي ويهي رهيو. گهر سو جهڳڙو هيءَ آهي. ڀڳوان جون
ٻه استريون هيون هڪ لڇمي ٻرڏان ٻرڪرلي حڪمت جي
رچڻ واري ٻي رهو ڪڻ ٻرڏان چنچل مايا. ٻئي آگيا ڪاري
ڪيئون، ڇو ته ڀڳوان سنو ڳٺي آهي ڪٿن سوميل نه آهي.
الهيءَ ڪري استرين کان دکي آهي. ۽ هڪ ڀڳوان سو

پٽ من مت ڪامدبو آهي. اُهو هٽي اُي لٿو. رٺي منين
کي لنگ ڪري ٿو. اُنهنجا ڏورايا اڇن ٿا. الهيءَ ريت
پٽ کان ٻه دکي آهي ۽ سس نانگ ڀڳوان جي سيڄا آهي.
نامسي آهي. اُن داں پڙ نٺو رهي ٿو يعني نه ڏنگ نه ماري-
۽ ڪم سمند ۾ شٽن آهي سڀري جي گهر. پرائي گهر ۾ واس

وٺي مٺي سر جهٽري ان ٻئي ڇلي مار
ڏاري ٻڪرت ٻه ڄاڻيئي ڏاري ڏيئي پرتک ڪال
جن ڏاري تي من کنيا تن سڀئي ملئا کوڙال
ڏاري ڪنڊي ٻوڪ کي سڀ جڳ رکيو لاڳ
ڪوئي سادو جن آپيو اس ڦاهي تي ڏاڳ.

اهڙيءَ طرح استريءَ ۽ ڌن سک ڏيندي آهي سا رڳو ڀرم آهي ۽ پٽ ۾ به سک ڏيندي ڀرم ئي آهي؛ جئن چتر ڪيتو راجا نئين ڪروڙ رائيون هوندي به پٽ نه هئڻ ڪري دک ٿيو ۽ پوءِ پٽ مرڻ ڪري دک ٿيو. اهڙيءَ طرح راجا دشرٿ به پٽ نه هئڻ ڪري پريشانين دک پاتو ۽ پوءِ پٽ جي بن ۾ وڃڻ جي ولجوڻ ڪري دک. تي مرڻيءَ کي پراپت ٿيو. اهڙيءَ طرح ايڪ اهڙيون ڪٿائون اچن ٿيون، جو پٽ جي نمت دکي ٿيا آهن. اهڙيءَ ريت پٽ ۾ سک ڏيندي به رڳو ڀرم روپ آهي. ۽ مايا به دک روپ آهي. ان ۾ به سک ڏيندي رڳو ڀرم آهي، جئن سري رامچندر جي، يوگ وسشٽ جي ونراگيه پرڪرڻ جي ١٣ سرگ ۾ لکيو آهي:—

هي ڀڳوان وسشٽ جي! هيءَ مايا سک جي واسطي نه آهي، رڳو دک جي واڌاري لاءِ آهي. اڳي ماري ٿي. جئن دک جي وَل ماري ٿي. وڏا وڏا ٻڌوان، پوڙا، ڪرتگيه، چتر، ڪومل چت وارا، شورمي مٺ، تکي اڇي اهڙو ملين ڪري ڇڏي ٿي جهڙو ڌور جي مٽ رلن کي ڪري. هيءَ من موهيندڙ مايا چت ورليءَ کي ڪيڏهن ونئي ٿي ۽ وڏن ڪپٽن سان ڀرپور آهي ۽ وري ڪڻا ڀڳر آهي يعني هڪ

ڪري دک روپ ني نظر اچي ٿي، ڇو ته تن قسمن جي استري ٿئي ٿي، پنهنجي پرائي ۽ ويشوا. پرمان:-

ناري ونسيا اوڙ پرڪتي. تيحي نرڪ نشاني ڪهڙي

آ وچار ساگر

ونشا ۽ پرائي استري ته بري آهي پر گهر جي استري به نرڪ جي نشاني آهي. جڏهن سري رامچندر آرنيه ڪاند ۾ نارد جي ڀيٽ ٿي هئي وڃي ڇپا آهن. جڏهن ڀما سروور تي رامچي آيا آهن تڏهن ناردجي مهاراج سري رامچي جي درشن واسطي آيا آهن. نارد جي ويچارڻ لڳو ته سري رامجي کي سيتا جي وڇوڙي ڪري دک آهي ۽ اهن منهنجي سراپ سان ٿي ٿيو آهي تڏهن مهاراج کي پرسن ڪري ڇيائين ته منهنجي سراپ ڪري ٿي دک سهو ٿا

تڏهن رامجي اهو اٿر ڏنو ته لڳا ته بند مني نارد جي! مان سڀ ڄوان ٿو ته جو مونکي سورمتا سان ۽ ٻين جو پروسو چڏي ڀڄي ٿو اڃي مان اهڙي رکيا ڪريان ٿو جهڙي ٻالڪ جي ماتا رکيا ڪندي آهي. ڪام، ڪرودہ، لوڀ، مد آد پرٻل موہ جي ڌار آهن انهن ۾ اٿي دک ڏيڻ واري مايا روپي ناري آهي. اوگڻ جو ڪارڻ، دک ڏيڻ واري، ۽ سڀني دکن جي کاڻ استري آهي، انهي ڪري مون لوارڻ ڪئي آهي هي مني! اها ٿون منهنجي جيءَ جي لسچہ ڪري ڄاڻ. گيڻ جي گهر سمسار دک ڪان رهت، ۽ سديو رهت جو منهنجي چرڻن جي پريتي ٿيو ڇڏي، اُنکي ته دپڻ ساري آهي ۽ ته گهر پيارو آهي هي مني! ڏني جي لات والکي استرين ۾ پوپت والکي ته جل. ڪام مد کني ڇڏي سدائين رام جو ڀڄن ڪر ۽ ست سنگ ڪر.

ناري ڪئي دُکهني ان ڪايا سنسار

ڏني پڳت گهر جي چڱي استري ڪهڙي آهي، تنهن ڪري استري ئي سار آهي- ۽ لکن ٿا- ”سار سنسار ڪو نارِ جاڻان“- جنهن جي استري مري، وڃي ٿي ته او روئندو وتي ٿو، ۽ ٻي شادي ڪري ٿو- ٻي مري وڃي ته ٽين شادي ڪري ٿو- اِنهيءَ ڪري مان ڄاڻان ٿو ته استريءَ ۾ ئي سک آهي- ٽيون ڇهو ته مان پٽر ۾ سک سمجهان ٿو- ويدن ۾ لکيو به آهي:- ”پترينڻوارِنِ لوڪو جيت-“ پٽ سان ئي هن مالش لوڪ کي جيتي وٺن ٿا- ڪيئين راجا مهاراجا پٽر جي اِڇا رکي يگ ڪندا رهن ٿا ۽ پٽر جي ڪري ئي گهر پوُرو سمجهن ٿا- انهيءَ ڪري مان ڄاڻان ٿو ته پٽر ۾ ئي سک آهي- چوٿين ڇهو ته مان مايا ۾ سک سمجهان ٿو، ڇو ته سڀ لوڪ هر وقت مايا کي پاڻ سان رکن ٿا ۽ مايا وارو مورک ڪٺي هجي ته به ڪيئين چتر هنجي شيوا ڪن ٿا- گرو جن لکن ٿا:-

پرماڻ:- آڳي هوءِ ته مُکُ سيا ڻا.

[رامڪلي دکڻي اوانڪار م: ١ صفحه ٩٣١]

اُنڪري مان مايا ئي چاهيان ٿو- تڏهن مهاتما چيو اِهي چارئي سکدائي نه آهن- انهن ۾ اوديا سبب توهانکي سک ٻڌ جو پريم ٿي رهيو آهي، سو انهن ۾ سک نه آهي- (١) گهر ۾ سک روپ نه آهي، ڇو ته سکديو جي چون ٿا:-

گِرها رهيو هِ دڪائي ڌر سکاير ڪداچن.

۽ ڪيئين راجا مهاراجا ڪيترا محل ماڙيون ڇڏي ساڌو ٿي ويا آهن- جيڪڏهن گهر سک روپ هجي ها ته ڇو ڇڏي وڃن ها؟ تنهڪري گهر ۾ سک ڪيول پريم مانڙ ئي آهي- استري به پريم ڪري ئي سک روپ معلوم ٿئي ٿي- وچار

يعني آتم برليءَ سان آئتر (ڪالبوء) گهور جا آهن، تار جا آهي؟
يعني هت جا سڌ يعني تتر؛ سدا رهت سڪ لاڳي، يعني
ماٺ جا آهي؟ ياو لم آهي. اوديا ڪال ۾ اڻهن سان برپت
نبي ٿي. جاٺ برڪارن جي ٿولا اوديا آهي. ١- ديه
آڌڪ آڌلم ۽ آتم بڌ ٢- (استري آدڪ جي سرير)
اسح ۾ سح بڌ ٣- (پتر آد) دڪ ۾ سڪ بڌ ٤- سرڳ لوڪ
آد ۾ ڪ اتيه بدارٿ ۾ اتيه بڌي. اگيانيءَ ڪي اهي بدارٿ
جوا لکين ته، گيانيءَ ٿي ٿا لکين، جئن ته:-
چر آدمي ڪاما وارا هڪڙي سڌ برش مهالما جي شوا
ڪرڻ لڳا. هڪڙي مهاٿا جي شوا لي برسن ٿيو ٿڌهن
انهن کي جيئن ته ڪم ٿيوري ويو. هنن ٿي جيو ته اسالڪي
سڪ جي اِيءَ آهي. جيڪو حيو ته لوهن چاڪي سڪ روپ
سمجهي ويا آهيو؟ تڏهن هڪڙي جيو ته مون ته گهورڪي
سڪ روپ سمجهيو آهي، جيو ته جي گهورچڏي ورڪٽ برش
تا آهي، انهن ترمير ٿي گهوري گهوريو آهي هتن فريد جي
لکي ته:- **پرماڻ:-**

فريدا ڏر يوٺي بڀيا ٿيئن منجهاءِ، ته ڏيهه.
هو ٿوڻ ايوٺي رکسي جيڻ سرپوم ايا.
[سلوڪ فريد صفحه ١٣٨٠]
... ... تي برمير ڪاٿي گهور گهوريو آهي. سو
مون تي تيجو تيجو تي.
جي جيوته مان استريءَ ۾ سک ڄاڻي ٿو، جيو ته ڏلي پڪ
استري ٿي تيجوري آهي:- **پرماڻ**
گهورڪي ڪيهن چڪي. جن ڏيا لهوئي مڪي.
[ڏنا سري پڪ ڏنا صفحه ١٩٥]

ڌاري هڪ ڳوٺ ۾ هڪ استري ڳوري آهي، تنهن
ڪري استري تي سار آهي. لکيل آهي ته "سار سنسار ڪو
اڌار". جيڪا استري مري وڃي ٿي ته اها رونڊو
ولي ٿو. جي ٿي شادي ڪري ٿو. اي مري وڃي ته ٽين
شادي ڪري ٿو. انهيءَ ڪري هن جهان ۾ ته استريءَ ۾
ڪي سک آهي. تنهن جو ته هن اتر ۾ سک سمجهيو ٿو. ويدن
۾ لکيو ته انهي "اترشڪواں اوڪو جنهن" هن سان ٿي
هن هالس اوچه ٿي سنسار ولي ته. ڪيترن راجا مهاراجا پتر
جي اڇا رکي هڪ ڪيڏا رهن ته پتر جي ڪري ٿي ڳوٺ
اڌو سمجهن ٿا. انهيءَ ڪري هن ماڻهو ۾ پتر رڳي سک
آهي. جو لکن جو ته هن مايا ۾ سک سمجهيو ٿو، جو ته سڀ
اوڇه جو وقت مايا جي ٻارڻ سان رکن ٿا ته مايا وارو ڏورڪ ڪلي
ڏيون ٿا. ڪيترن پتر جهڙي شيوا ڪن ٿا. ڳرو جن لکن ٿا ـ

پُروانا آهي ٿيو ٿا مڪڙ سيانا.

[راڪلي دڪي اولڪار: ١ صفحه ٢٣١]

اڪري هن مايا جي ڇاهيان ٿيو. تڏهن موانما پيو اچي
جاولي سڪندلي نه آهي. انهن ۾ اوڌيا سبب توحاڪي سک
ته جو بوم تي پڇو اهي، سو انهن ۾ سک نه آهي. (١) ڳوٺ
۾ سک ٻوٽ نه آهي، جو نه سڪندو ٻي ڇون ٿا:ـ

ڪِرعا راڃو ۾ دکا نه سکاير ڪداچن.

ڪيترن راجا مهاراجا ڪيترا محل ماڙيون چڙهي ساڌو ٿي
آهن. جيڪڏهن ڳوٺ سک روپ هجي ها ته جو چڙهي
؟ تنهنڪري ڳوٺ ۾ سک ڪيول ڀرم ماتري آهي.
ڀرم ڪري ئي سک روپ معلوم ٿئي ٿي. ويچار

(٥٠٢) آبديش ڌري ڌرانٽ

ڌرانٽ ڌري آبديش ڇا آهي، تار ڇا آهي؟
يعني آلر برلچسان آلتر (کالبوء) گهور ڇا آهن، يعني
همت جا سڱ يعني تتر، ۽ سدا رهت سنگ لاڳي، يعني
ڇا آهي؟ پاو لچ آهي. اوديا ڪال ۾ اڻهن سان بربسه
تي. جڻ برڪارن جي ٽولا اوديا آهي. ١- ديه
ڪ آلالر ۾ آلسر بڌ ٢- (استري آدڪ جي سرابر)
سچ ۾ سچ بڌ ٣- (بتر آد) دک ۾ سک بڌ ٤- سرگ لوڪ
آد مايڪ آلتيه بدارٿن ۾ انت بڌي. اگياني‌ء کي اڏي بدارٿ
پيارا لڳن تا، گياني‌ء کي تتا لڳن، جڻن ڪ:
چار آدمي ڪاما وارا هڪڙي سڌ برش مهاتما جي شوا
ڪرڻ لڳا. هڏهن مهاتما جي شوا ٿي برسن تيو تڏهن
الهن کي جيائين ت ڪجهه گهري وٺو. جڻن ٿي چيو ته اسانکي
سک جي اڇا آهي. مهاتما چيو ته توهين جاکي سک روپ
سمجهي ويا آهيو؟ تڏهن هڪڙي چيو ته مون ته گهور کي
سک روپ سمجهيو آهي، چو ته جي گهر چڙي ورکت برش
تا آهن، اڻهن برميسر کان گهرٽي گهريو آهي جڻن فريد جي
پرماڻ:-
لکن تا:- ڪ ديهه.

فريدا هار بوٽي بڻطا سائين منجهائي
هو تون ايوٽي رکسي جيڻ سريو ۾ ليهه.
[سلوڪ فريد صفحه ١٣٨٠

فريد جي ر دکي ٿي برميسر کان گهر گهريو آهي. سو
مون کي گهر گهر جي. چو ته ڏلي پڳت
جي چيو ته مان استري‌ء ۾ سک مڃان ٿو،
استري ٿي گهوري آهي:- بوماڻ
گهر ڪي گيهن ڇڪي. جن ڏٺا ليوٽي مڪي.
[ڏ ناسري پڳت ڏنا صفحه ٦٥

ڪوڙيڪ جا ل

مرڪ ڄاڻجي. وِ ست ,, ڪالڪرتا ,, خوشي ,, مد
وياڪلتا ,, ۽ مهو انسو ,, جهڙو چت وڪاري لڙو ٿئي
تڏهن ڄو من مري ويل سمجهجي. اِن جيون مڪت جو
ڀهه جنم ڪان رهت ڄاڻجي - جيون مڪتيءَ وقت اهو من
سروپ ناش تي ڪيڏالهن وڃي ٿو؟ يعني من جي هولدي
من جو سروپ سنڪلپ وڪلپ آد وڪار نه هئڻ، اُنجو نالو
سروپ ناش آهي. هي رامچندر! جو مون لوڪي من جو
اَروپ ناش يعني من جو اَنيتا ياو روپ ناش جيو آهي،
سو وديهه مڪتيءَ جي وقت ٿئي ٿو، لشڪري روپ هئڻ
ڪري. اهڙيءَ طرح من، بدي آدڪن جو وڪار يعني
"ڪهيرو" سپ رهجي وڃي ٿو ۽:-

(مول). بهت ٻري سڀ هي سڪ، چاڙت
ڪوئڙ، آوت ٻيرئي.

جڏهن بدي ورت روپ استريءَ جي و ..م وشيش
ڪري پت يعني آتما سان ٻرتي تي تڏهن سڀ هي سبگ
چاڙت، يعني اِندرِيه ڪٽي جو، ۽ من، بد جو سنگ ڇڏي
ڏنو. انالم روپ هئڻ ڪري ڪوئي به وِبجهو لڙو اچي،
سپ ٻري رهن ٿا. يا جڏهن اِندرين تي سڙ وشين جو
سيني سنگ ڇڏي ڏنو. هاڻي ڪوئي به ڀرت جي وِبجهو
لڙو اچي. ۽ آتما ,, ٻرتي ڪرڻ سان ٻهريائين اڳيان وقت
,, گهر، استري، پتر، مايا پيارا لڳا تي سو هاڻي ڇا آهن؟
يعني ٿيڇ معلوم تين ٿا. سو هاڻي چئجي ٿو:-

(مول) ڪهر ڪيو ناريهت هِت جا سڀ سدا رهت سدڪ لاڳي

[سورت ,, ۽ ۽ صفحه ٣٣٣

جواب - اُيڪا ڪرڻ واري جو سروپ ڄاڻڻ لئي آتما ۾ ايڪيا ڀـ اٿي لئي سگهي. پر آتما ۾ پرم پريت لئي سگهي ٿي. جڏهن آتما ۽ پرم پريت لڳي ٿي تڏهن:-

ڀڳت ملي ڀڳت وٽ ڇوڙن ڏس ڪوڙي

. اندريه گڻ من، ڀـڏ پڀهجي پڀهجي وشين ڪـي جڏي ايڪاگر ٿي وڃن ٿا ۽ جـو چئن طرفن کان گهيرو پائي ويندا هئا سو اُهيڇو گهيرو رهجي وڃي ٿو، يعني هٽي وڃي ٿو، ”جيون مڪتي وويڪ“ ۾ لکيل آهي ته:-

پرماڻ جو ارٿ- جڏهن ڪبان اندرين من سان گڏ ماسـ ڪري ويهي رهن تون يعني سيڀئي وشين کي جڏي ڏيئي ڇڏين ۽ پڌ ۽ حبستا لئي ڪري، اُنکي پرم ڪمـ جون ٿا - اندريان جي جو اسنمـ ڏارنا آهي اُنکي ودوان ”يوگ“ چون ٿا. پرماد رهت ٿي اُن يوگ کي ڪرڻ گهرجي، جڏهن ڪري يوگ اُلسـ ۽ ناش کي پراپـ نه ٿئي. آتر درشن کي ستي سڏ تـڻ ٿي ۽ پرلسڏڪ جو اتاتما درشن اُلجي لورلئي واسطي اندرين جي روڪڻ جو ايباس ڪرڻ گهرجي. اهوي لاءِ چون ٿا ”پرشانت ورلڪن جن“ ارٿ - ترلين جي شالسه وارو چمه پرمانند جي پرڪاش ڪرڻ لائق آهي. اهو ئي يوگين کي پريه اُسمر گيانـ سماڌ آهي. اهوي طرح جڏهن اڏ ڪارئ سـڪ روپ آتما ۾ گهٽي پريمـ ڪـئي تڏهن اندريه گڻ ملي ويهي ويا ۽ اُهن جي چئن طرفن کان گهيرو رهجي ويو بند ٿي ويو. يوگ وسـت ۾ چپل آهي ته سڪ دک جي حالت ۾ سم رهڻ واري پرس کي من اهڙو چلائمان نئو ڪري جهڙي اڏول سمر پرتـ کي ڪولي جـلائمان نئو ڪري. جنهن جي چمـ جي اهڙي استني آهي اُهو جهـ

جواب - پنچ دشي ۾ برهمانند جي آنانند ۾ ڪرڻ جي ۲۱ شلوڪ ۾ اهڙي شنڪا ۽ انجو جواب ڏنل آهي.

شنڪا يعني پرشن — جو اهو آتما ۾ پريتي پيدا ڪندي ۾ اچي ٿي پريت جو ارٿ راڳ آهي يا شرڌا آهي يا ڀڳت آهي يا اڇا آهي. جيڪڏهن چئو پريت راڳ آهي ته راڳ روپ پريتي استري آدڪن ۾ ٿي ٿيندي. جيڪڏهن پريت جو ارٿ شرڌا آهي ته ياڳ آد ڪرمن ۾ ٿي ٿيندي - جيڪڏهن پريت جو ارٿ ڀڳت آهي ته گرو ۽ ديوتا آدڪن ۾ ٿي ٿيندي. جيڪڏهن چئو ته پريت جو ارٿ اڇا ٿهي ته اپراپيه (نا حاصل ٿيل) وستو ۾ ٿيندي. ۽ آتما سڀ جو پنهنجو پاڻ هجڻ ڪري اپراپيه آهيئي ڪونه. انهيءَ ڪري آتما ۾ جو پريت آهي، انجو ڪهڙو آهي؟ (جواب) "ترهي اسنؤ ساتوڪي برتي سکه مالران ورتتي -" ارٿ:- ته پوءِ سکه مالر جي گرهڻ ڪرڻ واري ساتوڪي برتيءَ جو نالو ئي پريت آهي. پنچ دشي برهمانندي آنانند شلوڪ ۲۵-۲۶ ۾ لکيل آهي ته :-

وشيه جنيه سکه ۾ پريتي مالر آهي - نرانشيه پريتي ڪاهي. ۽ آتما ۾ ته نرانشيه پريتي آهي. انهيءَ ڪري وشيه جنيه سکه جي برابر ڪواهي پر وڌيڪ آهي - ۽ وشيه سکه ۾ اها پريتي ويچار ۾ رهي ٿي. ڪڏهن ڪڏهن وشيه سکه کي تياڳي ٻئي سکه جي اڇا ڪري ٿي - هڪ وشيه ۾ اها پريتي ليهه سان رهي ٿئي. ۽ آتما ۾ اها پريتي ڪڏهن ويچار ڪري پراپت ٿئي ٿئي، هڪ رس رهي ٿي. جو ته آتما گرهڻ ۽ تياڳ جو لائق نه آهي. (شنڪا) - آتما گرهڻ ۽ تياڳ ڪرڻ جا لائق نه هجڻ ته به ترڻ آدڪ جي لياڻي اپيکيا (ڌڪار) لائق ٿي ويندو.

پرماڻ :-

آتمنو سکه سيو هي جڳ، ڦالڊيو ڪو ڪاهو ڪو ناهي.

سورٺ مر: ۹ صفحه ٦

يعني سڀ جڳت جا لوڪ پنهنجي سک واسطي پرسپر يعني هڪ ٻئي سان پريم ڪن ٿا. پنهنجي سک بنا ڪوئي ڪنهن سان پريم نٿو ڪري. اِها وارتا برهدار ڻيڪر. اپنشد جي ۴- اڌياءِ جي ۵- براهمڻ جي ٦- منتر ۾ ياگيه ولڪيه مني پنهنجي استري مئتريئي کي چيو آهي ته آتمائي پرم پيارو آهي ۽ سڀئي جو ٻين سان پريم پنهنجي مطلب ڪري ئي آهي.

منتر جو ارٿ— ياگيه ولڪيه مني پرسن ٿي وچن چون ٿا ته هي مئتريئي! پتيءَ جي سک واسطي استريءَ کي پتي پيارو نه آهي. پر پنهنجي سک واسطي ئي استريءَ کي پتي پيارو آهي. اِهيءَ طرح ئي استريءَ جي سک واسطي پتيءَ کي استري پياري نه آهي، پر پنهنجي سک واسطي پتيءَ کي استري پياري آهي. اِهيءَ طرح ئي پٽرن جي سک واسطي پتا کي پٽر پيارا نه آهن، پر پتا کي پنهنجي سک واسطي ئي پٽر پيارا آهن. اِهيءَ طرح ڌن جي سک يعني سقلتا واسطي لوڪن کي ڌن پيارو نه آهي پر پنهنجي سک واسطي لوڪن کي ڌن پيارو آهي. اهڙيءَ طرح پسن جي سک واسطي پرشن کي پسون پيارا نه آهن پر پنهنجي سک واسطي پسون پيارا آهن. اهڙيءَ طرح براهمڻ جي سک واسطي پرشن کي براهمڻ پيارو نه آهي پر پنهنجي سک واسطي لوڪن کي براهمڻ پيارو آهي. اهڙي طرح کتري جي سک واسطي لوڪن کي کتري پيارو نه آهي پر پنهنجي سک واسطي لوڪن کي کتري پيارو آهي. اهڙيءَ طرح لوڪن جي سک واسطي مڪن ڪي لوڪ پيارا نه آهن پر پنهنجي سک واسطي مڪن کي لوڪ پيارا آهن.

• سگهي آهي. گوپيه ۽ نگسبتر وشبنڌ(گڙ) کي ڇڏي ٿ سب چد آنند آد وشبنڌ کي ڇڏي وستو ماتر ڪري پان ٿئي ٿو. جن سُسوپتي ۾ سڪ ماتر ڪرپان ٿئي ٿو، تن ئي اُهه ٽوتي ۾ اوتو پاوکي يعني گناتا، گيان، گسم پاوکي ڇڏي ساکي سڪ روپ ڪرپان ٿئي ٿو. اهڙيءَ طرح ٽنهي ٽوشن جو جواب اجي ويو. آلدرئي اُهه ٽوليءَ ۾ سڪ روپ ساکي روپ ڪري آتما جو درشن ٿئي ٿو.

شنڪا:- سڪ ته اسٿري آد وشي پدارٿن ۾ معلوم ٿئي ٿو. ڇو ته ماڻهو اُنهن جي ڪامنا ڪندا دسڻ ۾ اچن ٿا. جن لوڪ کان پرهم لوڪ تائين اُنام پدارٿن جي ڪامنا ڪن ٿا.

جواب:- جن لوڪ کان وٺي پرهم لوڪ تائين پاوت اُناتما پدارت آهن. اُپوپه (نه پيارا) آهن، پريتي (جس لاءِ پنن کهي) ڪول آهن. اُن ڪري اُنهن جي ڪامنا آتما لاءِ آهي، وشين لاءِ آهي يعني پنهنجي موافق هٿڙ ڪري پيا آهن. سياويڪ پيارا نه آهن ۽ وسه سياوڪ سڪ روپ ۾ نه آهن، پرم ڪري سڪ روپ آهن. جنهن کان پريه تم ئي سڪ روپ ٿئي ٿو. ۽ اُهوئي پريه تم آهي، آتمائي پريه تم آهي. اُهيءَ ڪري وشين ۾ جو اِڇا آهي سو پنهنجي ڪري آهي، وشين جي اُرٿ نه آهي يعني پني، جو اسٿريءَ ۾ پريم ڪري ٿو سو پنهنجي ڪري ئي ڪري ٿو ۽ نه اسٿريءَ جي ڪري. اسٿري جو پتيءَ ۾ پريم ڪري ٿي سو پنهنجي لاءِ ۽ نه پتيءَ جي ڪري. سش جو گروءَ ۾ پريم ڪري ٿو سو پنهنجي لاءِ نه گروءَ جي ڪري. ۽ اُپاشڪ جو اُپاسيه ۾ پريم ڪري ٿو سو پنهنجي لاءِ ۽ نه اُپاسيه واسطي. اهڙيءَ طرح جنهن سان پريم ڪري ٿو سو پنهنجي مطلب لاءِ ۽ نه ٻئي جي لاءِ. اِنهيءَ ڪري گروجن لکن ٿا:-

ساڌو ڪندي ظاهر ڪن ٿا، وويڪي گرمک لوڪ آتما کي
پراپت ڪن ٿا. پر منمک لوڪ انکي پائين نٿا. جئن اندا لوڪ
وڏي رکيل شيءِ کي به ڏسي نٿا سگهن، اگياني لوڪ اندر
آتما کي ڄاڻي نٿا سگهن. جئن گرو جن چون ٿا:- **پرماڻ:-**

گهٽ هي ڀيتر بسئي نرنجن تاڪو مرم نه پايا

[جئتسري م: ۹ صفحه ۷۰۳

اِهي ڪري منمک اُنکي پائي نٿو سگهي، ڇو درشن به
اَندر اَهنه برتي ۾ ٿيندو، اِدن برتي ۾ درشن نه ٿيندو.

پرماڻ:-

سڀ ڪڇ گهر مهه باهر ناهي - باهر ٽولئي سو ڀرم ڀلا هي

[مانجهه م: ۵ صفحه ۱۰۲

جئن اگني ڪاٺين ۾ آهي، پري لٿي رهي، پر سنجم
سان پرگهٽ ڪيو وڃي ٿو. سنجم هيءَ آهي نت تولڳ جو
وچار ڪرڻ. اهڙيءَ طرح اَهنه برتيءَ ۾ وچار ڪرڻ سان
درشن ٿيندو. اَهنه نالو جيو جو آهي ۽ اَهنه نالو ساکيءَ جو به
لکيو اٿن - **پرماڻ:-**

ايڪ دي سمين ٻان تُوه ساکي اُور آڀاس

دُوجو چيتن ڪو وشيش ساکي سوئن پرڪاش-

[وچار ساگر

ارٿ:- ساکي ۽ آڀاس يعني جيو ٻنهي جو يان درشن
يعني گيان اَهنه برتيءَ ۾ ٿئي ٿو ۽ نه اِدن برتيءَ ۾- پر جيو پر
پرڪاش سان ۽ ساکي سوئن پرڪاش سان ٿئي ٿو، يعني جيو
گياتا روپ سان ترپٽيءَ ۾ يان ٿئي ٿو ۽ ساکي گيبيه روپ سان
ترپٽيءَ ۾ يان ٿئي ٿو. ۽ گياتا، گيان گيبيه ٽنهي جو پرڪاش

پرماڻ: سڀڪو سمگري جاڪي سوت پروئي -
کهت کهت انتر رو نا سوئي
اُپت پرلو کين هه ڪرتا - آپ اليپا نرگن رهي .

[آسا، م: ۵ صفحه ۳۸۷

پر گرمکه آلکي ڳولي ولن ٿا، جئن ياني گورداس جي لکن ٿا:-

ڪبت: جيسي تو مٺائي راکيئي ڇهڻ جهن ڪي

جهتي چل دالهه جهن آئهه لڳات هئي
ديهڪ جگاه جيسي راکيئي دراه کرم پرکت

پيدکب نامهي سهج سمات هئي
جيسي تو وملي ڪمل ايڪانت ٻسي

مڌ ڪر مڌ آهرن ڪدهن جات هئي
تيسي گرمکه جهان ڪهت پرکٽ پرم سنگل

سمسار ڪدهن دنار پلات هئي .

اوٿ: جهڙي طرح مٺائي ڪيترو به لڪائي رکجي ته ڪيڙيون اُن کي ڳولي وٺي ٿيون، ته ڏيئو ڪيترو به ڪاري لڪائي رکجي ته به پتنگ اچي اُن کي ڳولي لهي ٿو، ته جيئن سهڪند کي ڪيترو به لڪائجي ته به ڀؤر اچي اُن کي ڳولي لهي ٿو، لئن گرمکه لوڪ لڪل رهي آلما کي ڳولي لهن ٿا. ته جيئن ٿي برڊن جي الدر بادامين م بادام روغن لڪل رهي ٿو اُن کي

مثال	من	بدي	چت	اهنڪار
اگياني	شترو	گنڪا	ڏوم	پرچن
ڏرماتما	بندو	ويچارني	اَمر پرک	مالڪ هڪ شهر جو
جگياسو	متر	سواستري	ميگهه	راجا
مڪت	سهرد	پتورتا	چندرما	سرب روپ

اِنهي پرڪار اگياني جو من شترو هئڻ ڪري مارڻ سان به مري نٿو جئن-

دوها:- مئن جانيامن مرگيا من نه مئا جاه
برڪا پيئي ڪسنگ، ڪي داهر جئه پر راه.

اَنڪري 'ليد من' بئي سوال جو جواب چيو ويو آهي.

پرشن ٣- ٽيون پرشن هيءَ آهي، ته اهو آتما ڪٿي رهي ٿو، ڪٿي درشن ٿيندو؟

اُتر- من ۾.

پرماڻ:- شلوڪ جو ارٿ- جو انگشٽ پرماڻ پرش شرير جي مڌيه ۾ استٿ آهي، اُنکي پوت، (گذريل وقت) پوشيت، (ايندڙ وقت) ورتمان، (هلندڙ وقت) جو شاشڪ (هلائيندڙ) جاڻي او اُن آتمان جي گيان جي سبب پنهنجي سرير جي رکيا ڪرڻ نٿو چاهي. نسچيه اِهوئي ته اُهو برهم ٿئو آهي.

پرماڻ:- ڪهت ڪبير انتر برهم نمسڪار نا-
اِڪ - ۽ وِڻ هور ڏوجا ناهي
بابا نانڪ ايم مَتِ ساري جيتر.

[مالجهه م: ٥ صفحه ١٠٨

ابو ڪجهہ بہ ياد نہ رکيو آهي، مونکي نہ اهوئي ياد آهي.
تڏهن پنڊت چيو اوهو! مون هيئنڪي ڪيترا ڀڄائي باب ڪيو
آهي. پوءِ هيٺين ڳالهہ وٽ آيو. ڳالهہ لمسڪار ڪيس. پنڊت
پڇيس تہ ڪيترا ياد اٿيئي؟ هن چيو مهاراج! هيڏهن نہ ڀاڄي
نہ ويندي. توهان ٻڌايو هو تہ ڪنتيءَ جو پٽ پنڊو راجا
سنتان پيدا ڪري نٿي سگهيو ڇو جو رکيءَ جو سراپ هوس
تہ استريءَ جي سنگ ڪرڻ سان مري ويندين. تنهنڪري
ڪنتيءَ ديوتائن کان پٽ ورتا ۽ انهنکي پانڊو سڏيائون.
وڏا ڌرماتما ٿيا. مهاڀڄو پٽ نہ نامرد آهي. مون بہ ٻئي
پرش مان پتر پيدا ڪرڻ جو لڇڻ ڪري ان مهين جو گرب
ڌارڻ ڪيو آهي. ڌرم پتر پيدا ٿي ويندو پوءِ توهانکي
چڱو ڏِءُ ڪرائيندس. ٻئي پرش مان پتر پيدا ڪرڻ ۾ نہ
دوش آهيئي ڪونہ. پنڊت جي چيو تہ الٽا پنو ... ٿا
پرسنگ نہ تہ ٻڌايا هئم، اهي ياد اٿيئي نہ. هن چيو تہ مهاراج!
مونکي تہ اهوئي ياد آهي. پنڊت جي چيو تہ مون تہ هيئنڪي
ڪيترا ڀڄائي باب ٻي ڪيو آهي اهو چڱو نہ ٿيو. سروڻ جا چئن
قسمن جا سروتا ٿين ٿا. (۱) اونگهوءُ- ڪيترا ٻڌ مهوڙ وارو
(۲) ڪنگهوءُ- سميل کنگهڻ وارو (۳) سنگهوءُ- سنگهڻ وارو،
... ڪيترا ڏاڍي ... آهي. (۴) هنگهوءُ- وڇار ڪرڻ وارو-
سو هنگهوءُ جي ... آهي ٿو. چئن قسمن جا پرش آهن-
۱- آرٿائي ۲- ڌرماتما ۳- جگياسو ۴- مڪت- انهن چئن قسمن
جي پرشن هيي پد ڪري من، ٻڌي، چت، اهنڪار سان
چئن ڀرڪارن جا آهن-

سري نارائڻ هري اُپديش (۴۸۹) ۾ جي ڄڃ ڪرڻ لاءِ ڪيتيون آهي - (۳) ٽيون ساڌن - واشنا ڪيءَ. لوڪ واشنا، شاستر واشنا ۽ ديه واشنا ۽ انهيءَ طرح ٻين سڀني واشنائن جو تياڳ ڪرڻ. (۴) چوٿون ساڌن - پراڻايام ڪرڻ؛ ڪنڀڪ ڪري پراڻن کي روڪي ڇڏڻ.

انهن ڪان پهريائين هي ساڌن ڪري. پهريائين چنچل چت کي ٻن ڀاڱن ۾ اڌاران شانت ڪري يعني ايڪاگر ڪري ۽ هڪ ڀاڱو يعني پهر شاستر وچار ۾ لڳائي ۽ ٻيو ڀاڱو گرو شيوا ۾ لڳائي - جڏهن ڪجهه ٻڌ (هوشيار) ٿي وڃي ته هڪ ڀوريوڳن ۾ ۽ ٻه پهر گرو شيوا ۾ لڳائي ۽ هڪ پهر ۾ شاستر جو وچار ڪري ۽ جڏهن پورڻ ٻڌ ٿي وڃي ته ٻوءِ چت کي روز روز وڌائيندو وڌائيندو، هڪ پهر شاستر چنتن ۾، هڪ پهر وئراڳيه ۾، هڪ ڌيان ۾ ۽ هڪ گرو شيوا ۾ لڳائي.

سڀني يوڳن ۾ اڪل جو آتما ڪنهن کي معلوم نٿو ٿئي اُن ڪري ناستڪ چون ٿا ته آتما آهيءَ ڪونه. پر سوکم درشي پرشن ڌاڙان پهچجي تڪي سوکم ٻڌ ۽ ايڪاگر ساتوڪ ٻڌ سان هي آتما ڏسي سگهجي ٿو. انهيءَ تي گرو جن لکن ٿا:-

(مول) - ليڌمن- چوجو من جي ايڪاگر ڪرڻ بنا، آلم گيان ۽ گيان ساڌن سروڻ آدڪ نٿا ٿي سگهن. سروڻ ۾ رڳو من جي ايڪاگرتائي ساڌن نه آهي، پر چوڏهن ساڌن آهن. سروتا (ٻڌندڙ) جا ۱۴ لڇڻ آهن:-

پرماڻ جو ارٿ:- (۱) وڪتا (ڪٿا ڪندڙ) جو ڀڳت تيڻ. (۲) گرپ رهت تيڻ. (۳) ٻوتر تا ۾ سڪ هئڻ. (۴) چنچلتا رهت. (۵] چتر هئڻ. (۶) پرشن جو گيانا. (۷) ٻهُو سرتي يعني سڻڻ وارو. (۸) آلسيه رهت. (۹) اندرين جي پرماد کان رهت. (۱۰) ٻدوان هئڻ (۱۱) داتا. (۱۲) شاستر ورتڪتا جو تياڳي هئڻ - (۱۳) مـن ٻاٽيءَ سان ٻوتر رهڻ

نيڪا — هن سنسار روپ وڻ جي سڀني اُپدرون جي ڄڙ وارو من ئي آهي. هن سنسار مان ترڻ وڃڻ جو هڪڙو ئي اُپاءُ آهي جو من کي روڪجي. هي رام جي! وڏي ٻُڌ سان هن من کي جهٽ ڪجي ٿي.

هٿ سان هٿ کي دٻائي، ڏندن سان ڏندن کي دٻائي انگن سان انگن کي دٻائي يعني ڪجهه جيئن ڪالي ٻيو ٻائين ٻيهڪي من کي جهٽ ٻائي.

هي رام جي! چت جي ناس ڪرڻ جا ٻه اُپاءُ آهن (١) يوڳ (٢) گيان. چت جي روڪڻ جو نالو يوڳ آهي ۽ چڱي طرح اَولوڪن (ڏسڻ) ڪرڻ جو نالو گيان آهي. ايڪاس ٻنهي سان من روڪجي ٿو. گروجن لکن ٿا:- **پرماڻ** —

ساڌو اِهُ من ڳهيو نه جائي —
چنچل ترشنا سنگ بست هي ياتي ٿر نه رهائي
[گوڙي م: ٩ صفحو ٢١٩

من جي جيتڻ ڪرڻ لاءِ چار ڳالهيون آهن. اِنهن چئن ڳالهين مان هڪ ۽ ٻه ٻل سڌ ٿئي ته سڀ ڪري چت کي جهٽ ڪري ڇڏي. (١) سچ اُپرڻ کان وٺي سچ لڳي تائين ويدانت جو چنتن ڪري، جنهن ته گروجن چون ٿا:- **پرماڻ** —

دِن راتي آراڌهه پيارو نمک نه ڪيجي ڍِلا
سنت سيوا ڪر ڀاوني لائيي تياڳ مان هٺيلا
[گوجري م: ٥ صفحو ٤٩٨

(٢) نيو ساڌن. ورڪت سنت پرشن جي سنگت ڪرڻ يعني اُنهن سان ڳالهه ٻولهه يعني پارمارٿ، اُنهو نالو سنگت

آپريشن ڪرائي ڪڍائي ڇڏ نہ تہ پراڻن کي جوکو اٿيئي تہ
چولڊ ۽ نہ نهيون اِندري وڃي تہ وڃڻ ڏي پر جيئرو تہ هجان
انمان ثابت آهي تہ اندرين کان پراڻ وڌيڪ پيارا آهن - ڇ
ڪنهن کي انتڪال جي پير اچي اڳيندي آهي تہ اُهو آئي
وڃي کي آڙي نيزاري پيو ڪندو آهي تہ اڙي! هاڻي تہ
آسيس ڪريو تہ ساسين سڪالو ٿيان ۽ مان (آتما) ڏاڍو دکي
آهيان. انهيءَ مان ثابت آهي تہ پراڻن کان بہ آتما وڌيڪ
پيارو آهي.

گرو جن بہ چيو آهي :- گرو پرماڻ :-

ڪوسائي مهڏا اِڪڙا. آم آبي ڏاوهہ مڙا.

[سري اڳڙ: ۵ صفحه ۷۴]

انهيءَ ريت آتما انند روپ آهي. اُنکي جاڻڻ جي اڇا
ڪر. ياگيہ والڪ پنهنجي استري مئتريئي کي هئن چيو آهي،
” آتما واري درشتبيہ “ اڙي مئتريي. آتمائي درشن جي
لائق آهي - هيءَ آتما ويدانت اُڌيين دئاران پراپت ٿيڻ جي
لائق نہ آهي ۽ نہ گرنت جي ارٿن جي ڌارڻ شڪتيءَ واري
بُدي ءَ ڪري اُن پراپت ٿئي ٿو ۽ نہ گهڻا پيرا ، رڳو ٻڌڻ
سان اُن پراپت ٿي سگهي ٿو. (شنڪا) تڏهن پوءِ ڪئن
پراپت ٿئي ٿو؟ (جواب) جنهن هن پنهنجي آتما کي جو
جگياسو چاهي تو سوئي پراپت ڪري سگهي ٿو. تنهن جگياسو
کي اُن هيءَ آتما پنهنجي واستو پرمارٿ سروپ کي پرڪاشت
ڪرائي ٿو، يعني پنهنجو سروپ پرڳٽ ڪري ڏيکاري
ٿو. جو پاپ ڪرمن کان نورت نہ ٿيو آهي، جنهنجون اندريون
شانت نہ آهن ۽ جنهنجو چت آسماهت يا اشانت آهي، سو
هن آتما کي گيان دئاران پراپت ڪري نٿو سگهي. تنهنڪري
آتما پراپتيءَ جو هي ساڌن آهي (ليڪ من) من کي روڪ
ڪن وسشت جي پڇونتا:-

ويد وچن جو ارٿ هيءُ آهي ته جو لڇڻ ڪري پوما يعني ويا پڪ برهم آهي سوئي سک روپ آهي. الپ وستوءَ ۾ سک ڪونهي. سوئي رس روپ آهي. آنند سروپ آهي. الهيءَ آنند سروپ آتما کي پائي ساري پراڻي آنند روپ ٿي وڃي ٿي. برهم کي آنند روپ جاڻي ڪنهن کان ڀئه گهبائي نٿو ٿئي. هيءَ آتما پٽر کان به وڌيڪ پيارو، ۽ ڌن کان به وڌيڪ پيارو ۽ ٻين سڀني شين کان آتما وڌيڪ پيارو آهي. ۽ تيج ڪنا (ناسڪت) کي ڌرم راج به جمو هو ته ”پريءَ“ جا ٽي ارٿ آهن. (١) اندر (٢) سوڪم (٣) پيارو. اندرين کان پيار اون وسون (مخاصتون) آهن. وشن کان پيارو من آهي. من کان پياري بڌي آهي. بڌيءَ کان پيارو مهتت يعني ايشور بڌي آهي. مهتت کان پياري اويڪت (جنهن جي شڪل نه هجي) مايا آهي. مايا کان پيارو پرش آتما آهي. ان کان پيارو ڪجھ به نه آهي. سو آتما ئي پرم حد اوڌي (حد) آهي. سوئي پرم گتي آهي. پٽي هند به جمل آهي ته ڌن کان پٽر پيارو آهي. پٽر کان سرير پيارو آهي. سرير کان اندريون پياريون آهن. اندرين کان پران پيارا آهن ۽ پرانن کان آتما وڌيڪ پيارو آهي، جئن ته ڪنهن جو پٽ ننڍڙو هجي ته اُهو ڪنهن به ڌن آڇي پٽ جي اچائڻ لاءِ ماڻهن کي چوندو آهي ۽ ڪنهن جو پٽ سخت بيمار هجي، ڪو حواس نه لون هيءَ شيءِ پيءُ ته لون مري ويندين ۽ لهندو اسي جي پوندو ته ائين ڪين ڪندو. چوندو ته مان هولدس ته گهڻئي پٽ ٿي پوندا. هن مان ثابت ٿيو ته پٽ کان سرير پيارو آهي. ۽ جيڪڏهن ڪنهن هند لت لڳندي آهي ته ڪوشش ڪري اندريون بچائيون آهن. ان مان ثبت آهي ته سرير کان اندريون وڌيڪ پياريون آهن. ڪنهن جي اندريءَ کي ڪو اهڙو روڳ اچي لڳي جو ڊاڪٽر چواس ته اها اندري

پريتم جان جو ارت

(جواب ٻيو- ٥ و ل) (ليۃ من) يعني من کي وس کر

(جواب ٽيون- ٥ و ل) (من مانهين) يعني من کي ٻڌهي
پاسي لڳائي ارت ڪرڻو يعني ليۃ من ۽ من مانهين ٻڌهي سان
من لڳايو. يعني پريتم من ۾ ئي آهي.
هنڪي وستارسان چئجي ته هي اڌڪاري! پيار جا ٽي
درجا آهن.

ٻهريون - پريہ. ٻيو- پريہ تر. ٽيون - پريہ تم.

(١) پريہ هي آهن. ديهہ کان جدا استري پٽ آدجن
۾ (ممت) آهي يعني مهنجو پٽ، مهنجي استري، مهنجو
گهر وغيره، انهي کي پريہ چئجي ٿو. (٢) پريہ تر يعني
پٽن آدڪن کان بہ پياري ديهہ ۽ ديهہ ۾ رهڻ واريون اندريون،
پراڻ، من، ٻڌي ۽ تائين پريہ تر چوائين ٿا. (٣) پريہ تم
يعني من، ٻڌي آدڪن کان پيارو جو ساکي آتما آهي اهوئي
پريہ تم چئجي ٿو. اهوئي آتما آهي. اهوئي چاهڻ لائق
آهي. انجي ئي چاهڻ سان مکتي ٿئي ٿي. ۽ جو پريہ تم
ٿئي ٿو اهوئي پرمانند ٿئي ٿو. ۽ هي آتمان کو وچي ٿو
"آتما پرمانند ه، پرم پريہ اس پد تواتس" يعني آتما پرمانند
آهي. پرم پريہ جو آسرو هٺڻ ڪري، جو پريہ ڪنهن ٻي ۽
ڳالهہ واسطي هجي سو پرم پريہ نہ آهي. فقط آتما واسطي
هجي سو پرم پريہ چئجي ٿو. آتما ۾ جو پريہ آهي سو استري
آدڪن واسطي ڪونهي. پنهنجي ئي واسطي آهي. انهي ۽ لاء
اهو پرم پريہ ڪونهي. تنهنڪري آتما ئي پرمانند وستو آهي.
منش جي اڇا سک پراپتي ۽ دک نورتي ۽ واسطي ٿئي ٿي ۽
جنهنجي جنهن ۾ اڇا آهي اهو انجي چاهڻ جي اڇا ڪريٿو.
تنهنڪري آتما ئي سک روپ آهي. آتما ئي چاهڻ لائق آهي
۽ آتما جي آنند روپتا اليڪ ويد وچنن ۾ لکيل آهي. انهن

۽ ڏهه ڏينهن پڳهرا وغيره کائي گذاريائون، پوءِ جو سوامي
جن لاءِ جو پاڻي کين ورتائيندا هئا. ڏهن ڏينهن کانپوءِ پڳهن کي
ڪم ٻيٺي ۽ سڀني اچي پرارٿنا ڪئي ته اسين ڪوهه جي جل
سان پوڄن ناهيندا آهيون. لوڪن اسان وٽان مدد ڪري ورتي
وڃو. اهي گهٽا ڏينهن رهيا ۽ پاڻي ڪاڪا سنگهه جي
هر مندر جي پڳهن سوڌو سوامي جن جي آڻ شوا ڪئي.
پاڻي ڪاڪا سنگهه. الست ناٽن شوا جو نرباهه ڪيو ۽
سردار بوٽا سنگهه ته آڻ شوا ڪندو رهيو ۽ الست لڪ شوا جو
نرباهه ڪيائين. اهڙيءَ طرح سڄڻ سنگهه، سردار هرديت سنگهه ۽ ٻيا
پڳهت ست سنگ جو لاڀ اٿائيندا رهيا. پاڻي ڪاڪا سنگهه
سوامي جن کان قسمين پرسنگ پڇندو رهيو ۽ هڪڙي
ڏينهن سوامي جن کان هي پرشن ڪيائين.

پرشن (۱)- حاضر لائق وستو ڪهڙي آهي؟
(۲)- هنجي حاضر هوڻ مڪنه هڪڙو ساڌن ڪهڙو آهي؟
(۳)- هنجي رهڻ جو خاص استان ڪهڙو آهي
جتي اهو درشن ڏيندو.

تڏهن سوامي جن چيو ته سري الهه پور صاحب ۾ وينل
سري گرو تيغ بهادر صاحب جن وٽ اڏ ڪارڻ هيءَ ساڳيو
سوال ڪيو هو. انهي جواب ۾ سري گرو جن هي شبد اچارڻ
ڪيو هو. هن شبد جو ارٿ گيانين جي سمجهه لاءِ (ٽڪي) ۾
بند آهي پر اهو هيٺ لکي ٿو لکجي. سوال واري جو جواب ٿي
لکجي ٿو. اهو شبد هيءَ آهي:-

شبد:- پريتم جان لهه من ماهين ... .
[سورٺ مهلا ۹ صفحو ۶۳۴

(جواب پهرين - هول) پريتم جان - پهرين سوال جو
جواب - (پريتم جان) يعني پريتم تي حاضر لائق آهي.

(سوال چوڏون) باد شاهہ - توهان چيو هو تہ خدا جي
چيج مان مندي لاهي ڏي - هيءَ خدا جي چيج آهي ؟
فقير - هان ، هيءَ خدا جي چيج آهي -
باد شاهہ - سو ڪئن ؟
فقير - باد شاهہ ، هي ملڪ ڪنهنجو آهي ؟
باد شاهہ - خدا جو -
فقير - هيءُ راڄ ڪنهنجو ؟
باد شاهہ - خدا جو -
فقير - باد شاهہ ، تون ڪنهن جو آهين ؟ هيءَ سڀ
شيءِ ڪنهنجي ؟
باد شاهہ - سڀ خدا جي •
فقير - مان ڪنهنجو آهيان ؟
باد شاهہ - تون بہ خدا جو آهين •
فقير - جڏهن سڀ خدا جو آهي تڏهن هيءَ چيج خدا
جي نہ آهي ڇا ؟
باد شاهہ - هان ، خدا جي ئي آهي •
فقير - تون نہ ائين چيو هو ، خدا جي چيج مان مندي لاهي
ڏي • باد شاهہ ڏاڍو گهڻو خوش ٿيو • فقير چيو تہ حجام کي
گهرايو • حجام آيو تہ اُنکي چيائين تہ منهنجي چيج جو نهن لاهہ
تہ سيمي جا لهي ويندا • حجام نهن لاٿو تہ سيمي جا نهن لهي
ويا • باد شاهہ قدمن تي ڪري پيو ۽ شش بڻيو تہ توهين بيشڪ
نماز نہ پڙهو • اڻهي ڪري گروجن بہ لکن ٿا تہ کيانوان لاءِ
سڀ وقت چڱا آهن جنهن وقت بہ نام جپي ، پريوءَ کي جپي
تہ مڪت ٿي ويندو ۽ سنسار جي آواگون کان ڇٽي ويندو •
اِنهي پرڪار جا چارئي ارٿ پائي ڏرمسنگهہ ۽ پين کي
پڏائي ڏيڻ ورهيہ اُتي رهي ڪشمير کان ڏهمندا گهمندا
سنبت ۱۹۵۳ بہ راولپنڊيءَ بہ پهتا • اُتي ٻاهر تپو بن بہ رهيا

ڪافر آهن ۽ دور سمجهي پنهنجيرا نماز ڏيارن خدا کي ياد ڪن ٿا تنهنجي وڏي پت وانگر. اُنهي لاءِ مون چيو آهي ته نماز پڙهڻ وارا ڪافر آهن آهن ۽ جڪي خدا کي پنهنجي دل ۾ ويجهي لي واڄوو ۽ پنهنجو روپ ڪري سمجهن ٿا اهي گياني آهن، مسلمين آهن، تنهنجي ننڍڙي پت وانگر. اهي اُٺ ئي پهر خدا کي ياد ڪن ٿا. جواب ٻڌي بادشاهه خوش ٿيو.

(سوال ٻيو) بادشاهه - توهان مردي کي ايڏو ڏسي ويلا هٿا پوءِ چو سڙوي پيا؟

فقير - تڏهن موکي ڇا ڪرڻ کندو هو؟

بادشاهه - اُني کڙو ٽٻڙو هو.

فقير - مردو مردي کي ڏسي اڪي اُني سگهي ٿو، لڪي ساڙ وجي سگهي ٿو، مان ته مردو آهيان. مردي جو ۽ فقير جو هڪڙو ئي سارنگ ٿئي ٿو. ٿلي ۾ ڪشمي ۽ سر ئي ٽوپي مردي کي پهراڻي وڃي ٿي. انهن مون ته پوري آهي. موکي مردي کي ڏسي لهر آئي ته جو مردو بولي ٿو پر مان بولنان ٿو. اُهي ڪري لهر جي ڪري ته گهوريڪهي رهيس.

بادشاهه چيو، ٺيڪ آهي.

(سوال ٽيون) بادشاهه - توهان هندن جو ڏلل نڪرو ڪاڏو هو ۽ مسلمان جو ڏيل ته ڪاڏو؟

(جواب ٽيون) فقير - مسلمان اهنڪاري آهن، هندو غريب شرڌالو آهن جهنجو خدا شرڌا سان ڏلل عرپن جو پوڄن ڪائي ٿو، اهنڪارين جو نٿو ڪائي، جئن ڀڳوان ڪرشن "ودر پوڏن جا ميوا ليائيا، سائين ودر گهر ڪايا". مسلماني بادشاهت ۾ مسلمان اهنڪاري ٿي پيا آهن.

بادشاهه - اهو ٺيڪ آهي.

پئي ڏيهن فقير بازار ۾ ويٺو هو. مسلمان هڪ مردو ڪٺي ويا
پئي. مردي کي ڏسي فقير سمهي پيو. هن تي به مسلمان
وري بادشاهه وٽ فريادي ويا. بادشاهه چيو صبر ڪريو.
ٽئين ڏيهن هڪ هندوء انهي فقير کي روٽي ٽڪر ڏنو ته
کائي ويو ۽ مسلمان ڏنس ته نه ورتائين چوٿين ڏيهن چيچ ۾
منڊي پائي مسلمان سوناري وٽ ويو ۽ چيائينس خدا جي
چيچ مان ته منڊي لاهي ڏي. مسلمان تنهنتي به تنگ ٿيا.
بادشاهه وٽ دانهي ويا. بادشاهه فقير کي سڏائي چئن ئي
سوالن جو جواب پڇيو. (شنڪا پهرين يعني سوال ۱) فقير
سائين توهين چئو ٿا ته نماز پڙهڻ وارا ڪافر آهن نه پڙهڻ وارا
مسلمان آهن.

(جواب پهريون) فقير- چيو هان ٺيڪ. بادشاهه
سو ڪئن!

فقير- توکي گهڻا پٽ آهن؟

بادشاهه- ۾.

فقير- ڪٿي آهن؟

بادشاهه- هڪڙو ولائت ويو آهي، ٻيو هيءُ منهنجي
گود ۾ آهي.

فقير- ولائت واري کي گهڻا پيرا ياد ڪندو آهين ۽ ڳود
واري کي ڪيترا پيرا؟

بادشاهه- ولائت واري کي ٽي يا پنج پيرا ڏينهن ۾ ياد ڪريان
ٿو ڇو جو ٻري آهي ۽ گود وارو اٿئي پهر هر وقت ياد اٿم.
هنجي ڏسڻ ڪانسواءِ آرام نٿو اچيم، ڇو جو ويجهو اٿم.

فقير- اِنهيءَ طرح هي بادشاهه! جيڪي خدا کي دور
سمجهن ٿا سي ڪافر آهن، ڇو جو خدا هر جڳهه موجود آهي
۽ پنهنجو پاڻ آهي، يعني اسانجو سروپ آهي- سروپ هئڻ
ڪري ويجهي تي ويجهو آهي. دور سمجهڻ وارا اڳياني پي مکه

نرملتائي ٿئي ٿي ۽ من جي شڌيءَ سان پرماتما جو درشن
ٿئي ٿو ۽ پرماتما جي درشن سان سنسار جي بندنن جو ناس
ٿئي ٿو. انهيءَ لاءِ ٻاهرين ورتين کي روڪڻ ئي مڪتيءَ جي
ڏيڻ وارو آهي. اُستاور جنگم جيون جي اندر ٻاهر آتما کي
ڄاڻي ۽ سڌن آڌار آتما کي ڏسي ۽ سمپورن اُپاڌين کي
تياڳي اکنڊ پورڻ روپ ڪري جا استتي آهي سا ئي مڪتي
آهي. اُلٽو مايا کي جيتڻو آهي. جنهن مايا جي ڪري اندرين
جي ڀوڳ ڀوڳڻ جي اڇا ٿئي ٿي. آشا ترشنا ڪيترن ڀڙڪن
ٿيون. چوٿين ٻعدي اوپا جا آتم وستو آهي تنهن مهاتمائن کي
ڀوڳ نندرا اچي وڃي آهي. پرمان گيتا:-

ڀڳوُ نانڪ جنم ڏاڪ ٿي گيانوان ملڪ پرهديتي

ارٿ:- گيٽي جنمن ۾ ساڌن ڪندا هو يا گيانوان ئي
مولڪي پراپت ٿين ٿا.

لکيل آهي ته گناهن جي لاءِ سڀ ويلائون، سڀ وقت
ڄڳا آهن، چوجو:-

پرماڻ:- اولت بنت سو وت نار—

ڪهه ناڪ هن ڪٽي سد ڪار.

[ٽوڙي سکمني م: ٥ صفحه ۲۸۶

اگيانين جي لاءِ ئي پيرا سدتيا ۽ مسلمان اگيانين لاءِ پنج
وقت نماز لکيل آهي ۽ گياني ته هر وقت هري چنتن ڪندا ئي
رهن ٿا. انهي بابت هڪ ڪٿا لکجي ٿي:-

ڪٿا:- هڪ مسلمان شهر بادشاهي مسجد ۾ نماز پڙهي
ڏسي جو نماز پڙهڻ وارا ڪافر آهن پر نماز نه پڙهڻ وارا مسلمان
آهن. قاضين ٻڌي ڪاوڙ ڪئي ۽ بادشاهه کي دانهن ڏنائون. بادشاهه
چيو صبر ڪريو. هنن کان پڇي پاڻ سمجهي پوءِ ڏنڊ ڏينداسون.

ڏ وتي اچي ويٺي- هنکي پٽورتا ڇيو ته اڄ پنهنجو جپ ڪر
وٺ استري کي دوتيءَ ڇيو ته پٽ پٽيءَ ڏانهن ڪر هن
ائين ڪيو- پوءِ دوتي هنجي پٽيءَ کي هٿن جي اشارن سان
ڏڪار ڪرڻ لڳي- جڏهن دوتي هلي ويٺي تڏهن پٽيءَ
پنهنجي استريءَ کي ڇيو ته تو مونکي گاريون ڇو ڏياريون.
هن پٽيءَ کي ڇيو ون ته ڪڇ نه ڪيو پر هن نه مڃيو-
ڪروڌ اچي ويس- ويچار ويند و رهيس- ٻه چار سؤٽيون
هڻي ڪڍيائيس- استري پر رولو پئجي ويو- استريءَ جو
مٿو ڦاٽي پيو. استريءَ جا پيڪا به اُتيئي رهندا هئا. اُهي
اچي مڙيا- پاريسرين جاٽي اهڙي فساد مچايو.

خوب لڙائي تي. ڏهه ويهه مٿا ڦاٽي پيا- نيٺ جڏهن
سانت تي ٻ سبب ڳوليائون پتو لڳن ته اهي ڏوتيءَ جا ڪم
آهن جنهن نقصان ڪرايو. ڦوت نالو د ئيت پاو جو آهي:-

پرماڻ:- دوجا پاءِ نه ديئي اوُ لاڪڻ ....

[بلاول م: ۳ صفحه ۷۹٦

برهم جو جيو سان پيد ڪونهي پر پرم ڪري پيد معلوم
ٿئي ٿو.

پرماڻ:- جب اسَ تي سب پهسي برما
پيد نهي ديئي پار برهما

[گوڙي م: ۵ صفحه ۲۳۵

گياتوان پيد کي نياڳي لي انت جو برهم آهي انهن ۾
پيا غوطا کائين يعني برهم کان ٻهر مکه نٿا ٿين. اڌ نمکه به
برهما ڪارورتي کان الڳ نه رهي پيا برهم ۾ ٽبيون لڳائيندا
آهن. ڇو جو ٻاهر ورتين کي روڪڻ سان من جي خوشي يعني

جا لڇڻ هي آهن ته گيانوان سچي ڪري سمجهن ٿا ته آتمو پرماتما اسانجو روپ آهي، يعني پاڻسان ايڪ ڪري ڏيکارين ٿا، اُهي پورا شاهه آهن. اهڙن برهم ويتائن سان دويش ڪرڻ وارا پاڻ ۾ ٿي لڙي لڙي مرن ٿا.

پرماڻ — جَب اِن ڪِڇ ڪر ماني ڀيدا
تب تي دوکر ڏاڍ اُر ڪيدا

[گوڙی م: ٥ صفحه ٢٣٥

درشٽانت — جئن هڪ استريءَ ۽ پتيءَ جو پاڻ ۾ ڀيد پئجي ويو هو ته گهڻن آدمين جو نقصان ٿي پيو هو. اُنهجو ڪٿا هن طرح آهي.

ڪنهن شهر ۾ هڪڙا استري ۽ پتي رهندا هئا. اُنجو پاڻ ۾ گهڻو پريم هو. استري ڏاڍي سونهاري هئي. هنجو جس ڦهلجي ويو. پاڙيسري سندس جس ٻڌي جلندا رهندا هئا تڏهن پاڙيسرن خيال ڪيو ته ڪنهن طرح هنجي پاڻ ۾ ڦوٽ ڪرائجي. هڪ ٻڍي سڙو ربا چندو ڪيو ڪيو ۽ هڪڙي دوليءَ کي سمجهايون ته پتي ۽ استريءَ جي پوليءَ ۾ نگاڙ وجهه- لنءِ لي دولي روز پرساد ڪٺي پٽورنا وٽ ويندي هئي. پگهتي لٺجي ويئي. هڪڙي ڏينهن دوليءَ استريءَ کي پرارٿنا ڪئي ته مون گروءَ وٽان گرمنتر ورتو آهي. هنجو آهي ته پٽورنا استريءَ جي ڪن لي پڙهي وڃي ڪو ڪر ته جلدئي سڌ ٿي وڃي. تنهڪري تون هڪڙي ڏينهن مولڪي ١٥ منٽن لاءِ پنهنجو ڪن ڏيئي ته ته مان منتر پڙهيان. تڏهن ساري جي ڏينهن ۾ هڪ ڏينهن پتيءَ کي سنان ڪرائي، جالهه پٺاري، آس ۾ منهي وڃائي ڏني. انتري ۾

پامر پر
پرسن ڪري ڇڏيان - تڏهن هو هردوار ويو- اُتي پهچ
پعبدت ڪي ڪجهه رپيا ڏيئي چنڊي لڪائي سندس پٽن ڪ
آڻي ڏنائين. هاڻي هو اسپنت تي ويا. سمجهيائون ته اسا
جي پيءُ جون هڏيون گنگاجيءَ ۾ پهچي ويئون. ڇهين مهني
ڪان پوءِ اُهو پڳيءَ انهي ڳوٺڙيءَ واري ڪيمخاب جي
ڪپڙي مان ڪرتي ٺهرائي اُها پائي انهيءَ سيٺ جي گهر
ڪاڪوس صفا ڪرڻ ويو. سيٺ جي نهن اُهو ڪپڙو سڃاڻي
ورتو. پٽنيءَ کي چيائين ته هنڪي ڏمڪائي سچي ڪرايوس-
پڳيءَ چيو ته برابر ڇهه مهنا اڳي ڳوٺڙي وڻ تي ٽنگي پيئي
هئي. اُنهه پئسا ۽ پائونسد پيا هئا سي مون ڪڍي هڏيون
ڪري پري قٽيون ڪيون- تڏهن هنن براد ري ڪني
ڪئي. پروهت کي سڏايائون. چيائونس ته سچ چئه نه ته
تنهنجو پروهتپڻو ڪاٽيو ويندو. براهمڻ ب جي ويو ۽ چيائين
ته ڏسو ته توهانجو پيءُ جيئري ته هردوار نه ويو، مرڻ کانپوءِ
براد ريءَ کان ڪائيءَ تي ڪجهه ب نه ويو ته پوءِ مون اڪيلي
بدي براهمڻ سان ڪئن هلي سگهندو. اُيين چئي سچي ڳالهه
بڌايائين. براد ريءَ ويچار ڪيو ته هيءُ هري سمرڻ کان بيمکه
هو. انهيءَ ڪري هنڪي سري گنگاجيءَ پنهنجي شرڻ ۾ نه
اچڻ ڏنو:- پرماڻ:-

ڪبير پاپي ڀڳت نه پاوئي- هر پوجا نه سهاءِ
ماکي چندن پرهري- جهه ٻگند تهه جاءِ.

[سلوڪ ڪبير صفحه ۱۳۶۸

تنهنڪري پاڻکي پنت ۽ پرميسر کي پنت پاون سمجهي
پڙ رکي نام جپي ته ڪلياڻ تي ويندو، جئن اجاميل، پوتنا،
گنڪا آدجو ڪلياڻ ٿيو آهي. چوٿين پرشن جو اُتر:- گيانوان

اُنهي ڪري پالڪيءَ ۾ وڃي رهيو هوس. ويچار ڪيائون
ته پتا جيڪري ته گنگا تي نه آيو ته مري نه لتو اٿي. پوءِ به
ماڻهو جن ۾ هڪ سندس پٽ هو، سي هڪڪي ڪڍي ويا. اٿي
ڏسن ته برابر مردو پيو آهي. ٻه گهوڙا پاڙي تي ڪيائون.
هڪڙي تي لاش ٻڌائون، ٻئي تي ٽئي چڙهي ويٺا. جيئن
گهوڙي تي مردو ٻڌل هو سو اچي چڙڪيو ۽ موٽي
سهارنپور هليو ويو. ليڪن سڀ ڏسي ڪلڪ لڳا ۽
چيائون ته چا ٿيو. هڪڪي ته پالڪيءَ تي چاڙهي هردوار
وٺي ويا هئا. هتي گهوڙي تي ڪيئن آيو. هن ٻن ماڻهن کان
سچي خبر ٻڌي چيائون ته هڪڪي هتيڪي داهه ڪريا ڪريو
يعني ساڙيو. ۽ هڪڙي کي هردوار موڪليائون جو وڃي
سيٺي کي موٽي وٺي آيو. ٽئين ڏينهن هاڻي ميڙي ٻروهت
براهمڻ کي سڏائي ڏاڍي تاڪيد سان چيو ته پتا جي هاڻي
گنگاجيءَ ۾ وجهي آءُ ۽ سڄي ڪٽنب خوش ٿي ٻروهت کي
ڪنهن ٻه، ڪنهن ٽي، ڪنهن ڏهه رپيا ڏنا. جملي هڪ سؤ
رپيا ڪٺا ٿي ويا. ٻروهت ٻاهر آيو، ويچار ڪيائين ته مان
هڪ سؤ رپيه نه هردوار کڻي ويندس ته رستي ۾ ڪو ڌاڙو
ڦري ويندو. گهر رکي اچان ته چڱو. سو ڳجهائي ۾ وڻ جي
ٿڙ ۾ هانيءَ واري ڳوٿري لڪائي گهر سؤ رپيا رکڻ ويو.
پنيان هڪڙو پيڪي ڪانءُ نڪتو آيو. اُن وڻ تي چڙهي
ڳوٿري ڏٺي. پور ٿيس ته ان ۾ پئسا هوندا. ڳوٿري کڻي
دور دور وڃي کوليائين ۽ پئسا ڪڍي هڏبون ڪري ٻوڪي
ڦٽون ڪيائين ۽ ٽئي رستي کان گهر هليو ويو. جنهن رستي
کان ٻروهت آيو. اُن وڻ تي اچي ڏٺائين ته ڳوٿري آهيڪي
ڪاله. ڏاڍي ڳولا ڪيائين. ڳوٿري نه ملي. چوڻ لڳو ته
هڪ پيرو هردوار مان ٿي ڪوڙيون جنيون لڪائي هڪڪي

ڪيو ته پتاجيءَ جو گنگا تي هلي سنسڪار ڪنداسين. اُتيئي پارهي جو پندارو ڪنداسين. اهڙو ويچار ڪري پالڪي سڄي پيءُ جو مڙهه ان ۾ رکي وڏي ڌوم ڌام سان هردوار اچڻ لڳا. ايندي ايندي رستي ۾ رات پئجي ويئي. هڪ اُجاڙ ۾ هڪڙي ڌرمسال هئي اُتي رهي پيا. اونهاري جا ڏينهن هئا. هي پيءُ جي ڪاٺي اندر رکي پاڻ ٻاهر سمهي پيا، ڳالهيون ڪيائون ته پتاجيءَ کي گهڻوئي چئوسون پر نه مڃيائين. گنگا کي گاريون ڏيندو هو. هاڻي سندس هڏيون گنگاجيءَ ۾ ڇڏي ايندا سين ته سندس گت تي ويندي. اِئين ڳالهيون ڪندي ننڊ اچي وين. اندر هڪڙو ڪوڙهيو رهندو هو. ان سڄي ڳالهه ويٺي ٻڌي. جڏهن سڀني کي ننڊ اچي ويئي تڏهن ويچار ڪيائين ته هنن جي مئل پيءُ کي پنهنجي آسڻ تي رکي مان پالڪيءَ ۾ سمهي هردوار پهچي وڃان. اتي پڇي پيو گذر ڪندس. هتي ته ڪو ڪجهه به نٿو ڏئي. اهڙو ويچار ڪري مردي کي پنهنجي آسڻ تي سمهاري ڇڏيائين ۽ پاڻ مردو بڻجي انهيءَ پالڪيءَ ۾ سمهي پيو. پرڀات ڪال ٿيندي ئي هنن پالڪي کڻي ۽ اتي هليا. هردوار پهتا. براهمڻ ساڌو ڪٺا ڪري جڏهن پيءُ جي سنسڪار واسطي پالڪي کوليائون ته ڪوڙهيءَ اکيون کوليون. اهو ڏسي اچرج ۾ پئجي ويا. چيائون ته مردو جيئرو ٿيو آهي. آخر ان کي کوليائون ته پالڪيءَ مان ڪوڙهيو نڪتو. ڏسي دنگ ويا ته هيءُ ڪوڙهيو ڪٿان آيو. هنڪان پڇيائون تڏهن چيو ته توهانجو پيءُ ڌرمسال ۾ آهي جتي رات رهيا هئا. مان اتي بکيو رهيس ٿي. هتي هردوار ۾ پني کائيندس

**گرو پرماڻ:- برهم گياني ڪَهُو کوجهه مهيسر
نانڪ برهم گياني آپ پرميسر.**

[گؤڙي سکمني م: ۵ صفحه ۲۷۳]

پاپ پرش نام جا رسيا هرگز ٿي نه سگهندا. انهيءَ بابت هڪ ڪٿا آهي.

ڪٿا – سهارنپور ۾ هڪڙو سيٺ رهندو هو، جو گهڻو شاهوڪار هو. سندس استري مري ويئي هئي. کيس ٻه پٽ هئا، جي ٻئي پرڻيل هئا. جڏهن شاهوڪار پيرو ٿيو تڏهن گهر ۾ پيو رهندو هو. ڪانگهارا پيو ڪندو هو. نهن کي ڏاڍي گلاني ايندي هئي. کاڌي پيتي لاءِ کنهن کي پائي پيسو نه ڪونه ڏيندو هو. تڏهن نهين ٻنهين پٽن کي چيو ته توهين پنهنجي پيءُ کي گنگا تي وٺي هلو. دان پُڻ ڪندو، گنگا سنان ڪندو، ست سنگ ڪندو. تني تي ويندس. تڏهن ٻنهي پٽن برادريءَ کي سڏائي پتاءَ کي گهڻو سمجهايو ته گنگاجيءَ تي هلو. اسان مان ٻه هڪڙو واري واري تي توهان وٽ رهندو. پٽن ته ڀلي جي ڳالهه چيس، پر پيءُ کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي ۽ چيائين ته هاڻي ني تا مونکي گهر مان ناهر ڪڍو، مان گنگا تي ڪونه هلندس. گنگا جو پاڻي ٿڌو ۽ واني آهي، مان ڪونه پيئندس. نڪو سنان ڪندس. ساڌو براهمڻ پيسن لاءِ ٺڳ آهن. مان انهن جو درشن ڪونه ڪندس. آخر ڇا ٿيو. ڪجهه سمي کانپوءِ مري ويو. هنجي پٽن پنهنجي مائٽن ۽ برادري وارن سان ويچار

پرماڻ:-

لوڍن مهه، لوڀي لوڍيو- تيون ڀرلڪ رهي ڪيائي
آملن سيون آملي لپٽايو......

[سورٺ م: ٥ صفحه ٦١٣

سري ڪرشن جي ڀ شري م- ڀڳوت گيتا جي ستين
ادياءِ ۾ فرمائين ٿا تہ هي ارجن! چئن قسمن جا منهنجا ڀڳت
آهن ڀڄريان آرت (دکي). ٻيا جگياسو (موکش اِڇو). ٽيان
ارٿا ارٿي (سوالي). چوٿان گياني- انهن ۾ مت مونسان جڙيل
آهن ڀڳتيءَ وارا گياني ئي اُتي اُتر آهن، ڇو جو مونکي اُليمت
پيارا آهن ۽ مان گيانين کي اليمت پيارو آهيان- باقي جي ٽي
ڀڳت آهن سي ڀ سريشٽ آهن- پر گياني منهنجو سروپ
ئي آهي- اهڙو منهنجو مت آهي- ڇو جو هو اسٿر بڌيءَ
وارا اُلي اُتر گتي سروپ مون ۾ ئي اِستٿت آهن- گهڻن جنمن
جي پڇاڙيءَ ۾ سيلي جنمن جي الت جنم ۾ تتو گيان کي
پراپت ٿيل گياني ”سڀ واسديو ئي آهي“، اهڙي روپ
سان منهنجو ڀڄن ڪري ٿو- اهو مهاتما آهي، اهو درلڀ
آهي- گرو جي ڀ لکن ٿا:- پرماڻ:-

اِڪ اڌ ڌاهه رسيڌرا. ڪا ورلي جاهه ٿئي.

[گوڙي مالجهه م: ٥ صفحه ٢١٨

ارٿ- اِڪ ثابت گياني ۽ اڌ جگياسو، اهي نام جا رسيئا
آهن- اصل نام جو رسيئو گياني ئي آهي ۽ جن گيانين هڪ
من ٿي ڏيان ڪيو آهي اُهيئي گياني ئي پورا شاه ٿي
ويا آهن:-

چڪر سدائين اُلهڻجي رکيا ڪريتو. اُنهن جي وڃيا ڪڍم
ڀڳوان ناس ڪريتو.

ٻي ڪمار اوستا ٻرش جي من ۾ گهڻن طرحن جا خيال
پيدا ڪري ٿي. ڪمار اوستا ۾ سرير ڪي ڪمزور ڏسي
ڪشتا وغيره کائڻ جي ڀهاني ٻوڙ گنه آدڪ ۽ اٻولو ماس
آدڪ پدارٿ کائي ته ڪام ڪروڌ آدڪ ٻنجيئي دوڙ پيدا
ٿين ٿا ۽ انهن جي ٻرپاڙ ڪري سڀ جيڀ لپ سڄم ڇڏي
ڏئي ۽ ٻرمسر جو نام نه آراڌي ۽ ڪام جي ويگ زياده
ٿي وڃي، مڪي ڪارڻ ولي وڃي ته مانا پتا، استري
آڏي گلي سان لڳائيندس، ۽ استريءَ سان ڪام ڪاولن ۾ ئي
غوطا کائيندو رهي، ڪري نه سگهو. ٻرمسر جو ڀڄن نه
ڪيائين. اهڙي ڪري ٻي ڪمار اوستا سڀ ڀڄن ڪرڻ
واسطي ڪاهي.

ٽين جوانيءَ ۾ ه ڀڄن ڪري ٿي سگهي ٿو، جو جو ڪام
جي ٻرپاو ڪري ٻر استري آدڪن کي ڏسندو، اندرين جي
ٻرڪ ٻوڳڻ جي اڇا ڪندو، ٻوڳن ۾ ٿي پيار ٿيندس، ۽ ٻرمسر
۾ پيار نه ٿيندس. ڪٿين سندر جوان پنهنجي جواني اُن
ناس ڪن ٿا جئن پتنگ ڏئي ئي ٻاڻڪي ناس ڪندا.

اهڙيءَ ريت پڌائي ۾ ڀڄن ڪري ٿيندو. لنهڪري جي
ٻال اوستا ۾ نام لئه جيو وڃي ته ٻرهم وياڻن جهڙي سنگت
ڪري ۽ ٻرمسر جو ٻڙ رکي جنهن ٻه اوستا ۾ نام جپي. اُنهيءَ
اوستا ۾ مڪت ٿي وڃي ٿو جئن ڪتو اِلڪ راجا ٻرهم وياڻا
اِندر جي سنگهه ۾ انتڪال ۾ نام جپي مڪت ٿيو.

ٽئين پرشن جو جواب :- ڪيائي ٿي نام جا رسيا آهن،
جئن گروجي لکن ٿا :-

پرماڻ:-

لوڻ مهه لوڻي لوڻايو - تيون هرڻ رهي گيان

اَملُن سيون اَملي لپٽايو.......

[سورت م: ۵ صفحو س

سري ڪرشن جي ڀ شري مد ڀڳوت گيتا جي سن
اڌ ياءِ ۾ فرمائين ٿا ته هي ارجن! چئن قسمن جا منهنجا ڀڳ
آهن ڀهريان آرت (دکي) . ٻيا جگياسو (موڪ اِڇو). ٽيا
ارٿا ارٿي (سوالي). چوٿان گياني - اِنهن ۾ نت مونسان جڙيل
اُنهن ڀڳتيءَ وارا گياني ئي اُتي اُتم آهن ، ڇو جو مونکي اُنيهن
پيارا آهن ۽ مان گيانين کي انينت پيارو آهيان - باقي جي ٽي
ڀڳت آهن سي ڀ سريشٽ آهن - پر گياني منهنجو سروپ
ئي آهي - اهڙو منهنجو مت آهي - ڇو جو هو اِسٿر بديءَ
وارا اُتي اُتم گتي سروپ مون ۾ ئي اِسٿت آهن - گهڻن جنمن
جي پڇاڙيءَ ۾ سيني جنمن جي انت جنم ۾ تتو گيان کي
پراپت ٿيل گياني "سڀ واسديو ئي آهي"، اهڙي روپ
سان منهنجو ڀڄن ڪري ٿو - اُهو مهاتما آهي ، اُهو درلڀ
آهي - گرو جي ڀ لکن ٿا:- **پرماڻ:-**

اِڪَ اَڌ ڏاهه رسيئڙا - ڪا ورلي جاهه وُٺي .

[گوڙي مانجهه م: ۵ صفحو ۲۱۸

ارٿ - اِڪ ثابت گياني ۽ اڌ جگياسو ، اهي نام جا رسيئڙا
آهن - اصل نام جو رسيئڙو گياني ئي آهي ۽ جن گيانين هڪ
من ٿي ڏيان ڪيو آهي اُهيئي گياني ئي پورا شاه ٿي
ويا آهن:-

ٻڪو سدائين الهه جي رکيا ڪريتو. اُهن جي ويتا ڏکدر
ڀڳوان ناس ڪريتو.

ٻي ڪمار اوستا پرش جي من ۾ گهڻن طرحن جا خيال
پيدا ڪري ٿي. ڪمار اوستا ۾ سرير کي ڪمزور ڏسي
ڪشنا وغيره، ڪانڊ جي ڀاڃي ٻوڙ ڳنه آدڪ ۽ ٻاوڙ ماس
آدڪ پدارٿ کائي نه ڪام ڪروڌ آدڪ پنجئي دوش پيدا
ٿين ٿا ۽ اُهن جي ورتاو ڪري سڀ جپ تپ سنجم ڇڏي
ڏئي ۽ پرميسر جو نام نه آرادي ۽ ڪام جي ونگ زياده
ٿي وڃي، مت کي ڪارڻ ولي وڃي نه ماتا پتا، استري
آڏي ڳالهه سان لڳائنس، ۽ استريءَ سان ڪام ڪاول ۾ ٿي
غوطا کائيندو رهيو، لڪري نه سگهيو. پرميسر جو ڀڄن نه
ڪيائين. اِئين ڪري ٻي ڪمار اوستا به ڀڄن ڪرڻ
واسطي ڪانهي.

ٽين جواڻيءَ ۾ نه ڀڄن ڪري ٿي سگهي ٿو، ڇو جو ڪام
جي ورتاو ڪري پر استري آدڪن کي ڏسندو، اندرن جي
ڀوڳ ڀوڳڻ جي اڇا ڪندو، ڀوڳن ۾ لئي بيمار ٿيندس، ۽ پرميسر
۾ پيار نه ٿيندس. ڪئين سندر جوان پنهنجي جواڻي ائين
ناس ڪن ٿا جئن پتنگ ڏيئي تي پاڻ کي ناس ڪندا.

اهڙيءَ ريت ٻڍاپي ۾ ڀڄن ڪري ٿيندو. ٻڍيڪڙي جي
حال اوستا ۾ نام لئه جسم وجي نه ٻرهم وڃائڻ جي سگهت
ڪري ۽ پرميسر جو ڀؤ رکي جنهن نه اوستا ۾ نام جپي. اُهوءَ
اوستا ۾ مڪت ٿي وڃي ٿو، جئن ڪتوانگ راجا ٻرهم ويتا
الوهي سگهه ۾ انتڪال ۾ نام جپي مڪت ٿيو.

ٽنهين پرشن جو جواب:- گيانيءَ تي نام جا رسيا آهن
جي گروءَ جي لکن ٿا:-

”ٻڪ ٻچڙو ٻول، ڏاڏاهه ڏيوالا ڪري“. هن سڀني پيٽ
واسطي پنڊت لوڪ ٻه ٻچا ٻچا لٽا ڪن، پاڻ سڀ ڪجهه ڪري
ولندا آهن. پنهنجي زبان کي ٻالدريءَ والڪر ڪهڙ ٻر لڇائيندا
آهن. بڪاٻل ماءُ پيءُ کي ٻه ماري ڇڏيندو آهي. ٻڪ ٻهڙو
ڪو ڏڪ يا روڳ ڪولهي ۽ ڪاڏي ٻهڙو ڪو سک ڪولهي
۽ ڪروڌ جهڙو ڪو شترو ڪولهي. سري ڪرشن جيءَ کي
ڌرتراشٽر چيو ته هي سري ڪرشن جي! ته ٻڍاپي جو وڏو
ڏک آهي، جنهن پارسيءَ واري چيو آهي ته ”پيري چها اڪ ڪويند،
صد حتف يعني پيريءَ ٻر سو عيب آهن. انهي کان ٻه ارڏن
جيوڻ وڏو ڏک آهي. تنهن کان ٻه سؤ پڻ جو ڪڏ مرڻ وڏو
ڏک آهي، ٻراهن سڀني ڏکن کان ٻڪ جو وڏو ڏک آهي. چوليس
پهر ٻه لٻد اپني مثان غالب ٻولدي ڪروجي چون ٿا ته
جيڪڏهن ٻرميسر جو نالو ٻڌو رکي ڪهڻ ٻه ولي جنجي ته
اهو ويلو چڱو آهي. تنهڪري نام جپڻ جا ٻئي وقت ٿيا.
هڪ ٻرانهه ڪال ۽ ٻيو ٻڌو رکي جنهن وقت جيو وڃي. هاڻي
ٻرشن جو اتر-

ٻالڪ اوستائي نام جپڻ جي سڀني اوستا آهي جنهن گرو جن
لکيو ٿا:- ٻرماڻ:-

نام جپت جيت ائسي ائسي. مِرتو ٻرماه هوو ٿو جتسي.
[ڪوڙي ڪبير صفحه ٣٣٨]

جنهنجي هردي ۾ سرو لوڪن کي پيارو لڳندڙ شيل
سياءُ ٻرگهٽ ٿئي ٿو تنهنکي اڳن ٻه جل روپ ٿي ٻوي ٿي،
اٿاه سمنڊ ٻه گوڏي جيڏو ٿي ٻوي ٿو، سمير ٻربت ٻه ڪوهل
ٻج امڊو ٿي ٻوي ٿو، شينهن ٻه هرڻ ٿي ٻوي ٿو، نانگ رسي
ٿي ٻوي ٿو، وک امرت ٿي ٻوي ٿي، هريءَ جو سدرشن

وڃن ٿا. ٻيو سڪو براهم ڪال آهي اشنان ڪرڻ لاءِ جو
بيدر روپ ۽ شب ڪرم يعني سداچار ۽ ٻيا وڏي ثواب
براهم ڪال جي سماءُ ڪندڙ ۾ ڏهه گڻ ٿين ٿا - (١) شرير
پشٽي (٢) بل (٣) لمبي (٤) نيروگتا (٥) وڏي عمر (٦) من
جي زڪاوت (٧) دشت سبي جو ناس (٨) ليسبا (٩) ٻڌي
وڌڻ (١٠) جس-

جو پرش هر روز براهم ڪال جو اشنان ڪري ٿو ۽ سورج
جي اُڀرڻ وقت سنڌيا ڪري ٿو تنهن جا سڀ جنمن ۾ ڪيل
پاپ ٽن ورهين جي اندر ناس ٿي وڃن ٿا. براهم ڪال جو
سنان پوڄا پٺيءَ جي يگيه برابر پاپن کي ناس ڪندڙ آهي.
تن ۾ دان اشنان ٻئي پهر ۾ نه ٿي ٻولدو ٻر نام نه جهمو ويندو.
نام جپڻ جو ويلو سويرو جو آهي. نام ايڪاگر چت سان جپڻ
وڃي ٿو. سو چت جي ايڪاگرتا پهرئين پهر ۾ ٿئي ٿي. ٻئي
۽ ٽئين پهر ۾ لٿي ٿئي. چوٿين پهر ۾ من جي باهر لڪري
وڃڻ جا ڪيترا رستا ٿي وڃن ٿا ۽ ورلئون پکڙجي وڃن ٿيون.
ٻئي پهر ۾ ئي جو سنسار ساگر ۾ غوطا کائيندا رهن ٿا. لڪري
لنا سگهن. پهرين لنا ڪري سگهن. ٽئين پهر ۾ مکه ۾ گراه پائڻ
جي اِڇا ٿيندي. تڏهن سڀ دنيوي ڳالهيون ناس ڪري ڇڏي ٿي.
جنهن هڪڙو نڪايل براهمڻ راڄا وٽ آيو. حالين نه مهاراج!
منهنجي ٻنان هڪڙي راڪشي اچي لڳي آهي جا سڀني
جو روپ ناس ڪرڻ واري ۽ سڀني کي ڏٻري ڪرڻ واري
۽ ڪام چيشٽا کي ناس ڪرڻ واري ۽ گيان کي ناس ڪرڻ
واري، لڄ کي ڪٽي ڪرڻ واري، ڌرم جي ٻار ٻنڊڻ واري،
ٻت ۽ پالڻ، استري آدڪن ۾ قوت وجهڻ واري، لڄ ۽ ٻين
دنيوي ڳالهين کي ڇڏڻ واري، سڀني دوشن کي پيدا ڪرڻ واري،
ٻراڻن کي ناس ڪرڻ واري، اهڙي جا ٻڪ آهي سا مونکي
پيڙهه ڪري رهي آهي. نڪايل کي ڪجهه منو نه لڳندو آهي.

جون چار اوستائون آهن. ١- بالڪپڻو ٢- ڪمار پڻو ٣- جو ۴- ٻڍاپو. ڪهڙي اوستا ۾ نام جپڻ گهرجي؟ تيون پرش ماڻهو چئن قسمن جا آهن (١) گياني (٢) جگياسو (٣) وش (۴) پامر- انهن مان ڪهڙا نام جا رسيئا آهن يعني رس وٺند ڇوتون پرشن- نام جي رسيئن جا ڪهڙا نيشان آهن-

اُتر— ”صباحي سالاه“ ڏينهن جو سوير جو ويلو آهي جنهنڪي رات ڄو پوين پهر چئجي ٿو ۽ پراڻهه ڪال برهم مهورت چئجي ٿو، نام جپڻ جو اُهوئي وقت آهي جئن لکيل آهي— پرماڻ :-

روڙي پرپ نام جپ ڪر ڪي چرڻ ڏياءِ.

[مارو وار ڏانٽي ۾: ۵ صفحه ١٠٩٩

۽ پارسيءَ واري چيو آهي ته

بيداري شب نعمت است وا عجب منزل است.

ارٿ— رات جو پوين پهر جاڳڻ وڏي نعمت آهي يعني اُنم پدارٿ آهي ۽ پرميسر جي پائڻ جو عجيب رستو آهي-

بلي شاهه فقير دارا شڪوه بادشاهه کي لکيو ته

ڏرا ڏي الاهي به رز هزار بادشاهي

ارٿ— ته الله جي توري به بادگيري هزار بادشاهين کان بهتر آهي- نام جپڻ وارن جا دک دور ٿي وڃن ٿا- انهن جا وِرڌي نه لڙي مري وڃن ٿا- نام، دان، اشنان ٺهي لاءِ پراڻهه ڪال سنو آهي- پراڻهه ڪال جي سناڻ سان وڏا پاپي به پوتر ٿيو پون- جو سناڻ ڪانسواءِ ڪائي ٿو، اُهو مل-بکي (وشٽا کائيندڙ) چيو وڃي ٿو- جو پراڻهه ڪال اشنان نٿو ڪري تنهنجي گهر مان پتر ۽ ديوتا نراس ٿي

سري ناڻانڪ هري أپديش (٣٦٨) . سري لکر هي ياترا
پريمي ابندا هئا. هڪڙي ڏينهن ست سڱين پڇيو نه نام
ڪهڙي وٺمت جپڻ گهرجي. تڏهن سوامي جن راڳ مالجهه وار
جو هڪ شلوڪ پڙهيو ۽ ڪنهن ڏينهن أنجو ارت بڌائيندا
رهيا. سلوڪ

صباحي سالاه جني ڌناڻ إڪ من
سيئي پوري شاه وقت اپر او موئي ....
سيئي ويلا وقت سڀ جي آئي پڻ هوءِ
نانڪ صاحب مَن وسي سچا ناوڻ سوءِ.

[مالجهه وار - م: ۱ صفحه ۱۴۵

جڏهن گرو نانڪ ديو جي حڏهن ڪرتارپور ۾ براجمان
هئا تڏهن گهڻي سڱت ونن ستسنگ واسطي ايندي هئي.
گرو جي نام جپڻ جو پرچار ڪندا هئا. جڏهن اڏ ڪارين جدا
جدا چار پرش ڪيا. تڏهن گروجن هن هڪ ئي شبد ۾ جڏهن
کي جواب ڏنو. جڏهن سرهدارڪ أبسند م لکيل آهي ته
برهماجي ۽ ونت هڪ وقت ديوتائن جو راجا، مسٽ جو راجا
۽ دئتن جو راجا ٽيئي شرط ۾ اچي پيهمحي کلباڻ جو ساڌن
پڇيائون. برهماجي ۽ "د" اکر دئتان ٽنهي کي اپديش ڏنو.
هنن جو ته اسان سمجهو ڪين. برهماجي ۽ إندر کي چيو ته
تون پوڳي آهين تنهنڪري إندرين جو دمن ڪر (روڪ).
مسٽن جي راجا کي چيائين ته تون دان ڪر. دئتن جي راجا
کي چيائين ته تون ديا ڪر. ٽيئي ساڌن ڪري برم گتي ۽
کي پرابت ٿيا. تن گروجن ڊ ڪيو. پهريائين چار پرشن
لکجن ٿا. پهرين پرشن جو مطلب جي آهي ته چار پهر رات
جا آهن ڪهڙي پهر ۾ نام جپڻ گهرجي. ٻيو پرشن ته مسٽن

گرو پرماڻ:-

چار پدارٿ جيڪو مانگيءِ - سادَ جنا ڪي شيوا لاڳيءِ
[ڳوڙي سکمني م: ۵ صفحه ۲۶۶

پر مهاتما ڪنهنکان شيوا نتا ڪرائين. گهر گهر مان مڌوڪري وٺي گذر ڪن ٿا. تر سڪار ڪي نتا ڏسن. جنهن لکيل آهي ته گهر گهر مان مڱيل ڀکيا سيني پاپن کي ناس ڪرڻ واري آهي. ڀکيا ڪرڻ سان ڪنهنجو بوجو سر تي نٿو چڙهي. رات جو هڪ وقت پوڄن ڪرڻ کان نرچل ورت رکڻ چڱو آهي اُن کان به اَياچت ورت وڏو ڪ چڱو آهي يعني ڪوئي ڏيئي ويو ته کائي ويو نه ته بس. اُن کان به مڌوڪري چڱي. ڇانڌوگيه اُپنشد ۾ لکيل آهي ته ڪوداليه هڪ رشي هو. جنهن مهرباني ڪرڻ واسطي مکيه پراڻ ۽ سموه اندريون ڪتن ۽ ڪتين جي روپ ۾ اچي چيو ته اسانکي بک لڳي آهي، اَن ڏي. انهيءَ طرح گرو تيغ بهادر جن گيانين اگيانين جا اکڙ پڌايا.

پشاور ۾ اُت مهنا رهي ڀائي متاسنگهه ۽ ڪرم سنگهه وغيره ڪئي نوان نوان پر سنگ گهٽيئي پڌايائون. ۱۹۵۰ ۾ حضور ڳوٺ ٻيجا صاحب، هري پر هزارا، نواشهر، مانسيرا ۽ ٻئي دميل مان تيندا ڪشمير پهتا. ڪشمير جا ننڍا وڏا شهر گهمي گهٽا ڏينهن اُتي رهيا. پوءِ امرناٿ جي ياترا ڪيائون. ڪشمير جي براهمڻ سوامي جن کي گهٽي پريم سان اچا پل نالي معدر ۽ اننت ناگ ۽ سري نگر ۾ رهايو. اُتي سوامي جن جو پريمي ڀائي ڏرمسنگهه پروار سوڏو اُنيه شيوڪ ٿيو. گهٽي شيوا ڪندو رهيو. سوامي جن ڪئين ڀيرا تيار تيندا هئا، پر هن نه ڇڏيون رهائي ڇڏيائين. پوءِ ته برفون پئجي ويئون. رستا بند ٿي ويا. اُتي برابر ڏيڍ سال رهيا. سب سنگم ۾ گهٽا

چڙهائون ۽ وشن مان شوڀن آڏياس (يعني سني سمجهڻ) کي ڇنائي ڇڏين ٿا.

جئن گيتا جي ٻئي اڌياءِ ۾ ٦٢-٦٣ شلوڪ ۾ چون ٿا ته:-

وشين جي چنتن ڪرڻ واري پرش جي انهن وشين ۾ آسڪتي (موهه) ٿي وڃي ٿي موهه ڪري انهن وشين جي ڪامنا انهن ٿئي ٿي ۽ ڪامنائن ۾ وگهن پوڻ ڪري ڪروڌ انهن ٿئي ٿو. ڪروڌ جي ڪري اوويڪ يعني موڍپڻو انهن ٿئي ٿو ۽ اوويڪ ڪري يادگيريءَ جي طاقت ڀرمجي وڃي ٿي انڪري ٻڌي يعني گيان شڪتيءَ جو ناس ٿي ٿو وڃي ۽ ٻڌي جي ناس ٿيڻ ڪري هي پرش ٻنهي ڪلبان کان ڪري ٿو. انهيءَ ڪري مهاتما پُرپائين ويچار ۽ سنتوش جي پرڀاو (اثر) سان لوڀ کي کٽي وڃي ٿو. اِهائي گيان وارن جي نيشاني آهي. ورڪت پرش کي سچو جگت سک جي برابر آهي. سنتوش روپ امرت جي پيئڻ سان ڌاول جت شانت وارن کي جو سک آهي سو لوڀيءَ ۾ ڪونهي. گهٽي سک سروپ پرماتما ۾ انهيءَ پيار آهي تنهنڪري هر وقت سماڌيءَ ۾ رهن ٿا ۽ ڪنهن ڏي ٻاڻ کي بکيو رکن ٿا جو من کي سمجهائڻ مهاتما جو ڌرم آهي. هو چون ٿا ته هي من جئن ناڳ هوا کائي ٻه ڏريل ڏسڻ ۾ نٿو اچي. ٻن ۾ رهڻ وارا هاٿي ۽ پسون سڪو گاهه کائي ٻه وڏا بلوان ٿين ٿا. رشي لوڪ ڪند مولن تي گذر ڪن ٿا. تنهنڪري سنتوش ئي پرش جو وڏو خزانو آهي اهي پرش ڌن آهن. ٻن ڀاڳي آهن. اهي ڪليش روپ سنسار ساگر ترِي ويا آهن. جن سچي جگت جي مايا آشا روپ ناڳڻيءَ کي جتيو آهي انهن جي منش ۽ استريون ٻه لوڪ جي سک واسطي سيوا ڪن ٿا. جئن ته:-

گرو پرماڻ:-

چار پدارٿ جيڪو مانگي. سڌا جدا ڪي شيوا لاڳي

[گوڙي سکمني م: ۵ صفحه ۲۶۲

پر مهاتما ڪنهنڪان شيوا نٿا ڪرائين. گهر گهر مان مٺ وڪري وٺي گذر ڪن ٿا. ترسڪار ڪي نٿا ڏسن. جئن لکيل آهي ته گهر گهر مان منگيل ڀکيا سيئي پاپن کي ناس ڪرڻ واري آهي. ڀکيا ڪرڻ سان ڪنهنجو بوجو سر تي نٿو چڙهي. رات جو هڪ وقت پوڄن ڪرڻ کان نرڄل ورت رکڻ چڱو آهي اُن کان به اُپاچت ورت وڌيڪ چڱو آهي يعني ڪوئي ڏيئي ويو ته کائي ويو نه ته بس. اُن کان به مٺ وڪري چڱي. ڇاندوڪيه اپنشد ۾ لکيل آهي ته ٻڪودالبيه هڪ رشي هو. جنهن ٻهر ٻاني ڪرڻ واسطي مکيه پراڻ ۽ سموه اندريون ڪنن ۽ ڪتين جي روپ ۾ اچي چيو ته اسانکي بک لڳي آهي، اَن ڏي. انهيءَ طرح گرو تيغ بهادر جن گيانين اگيانين جا لڇڻ ٻڌايا.

پشاور ۾ اُت مهنا رهي ڀائي مٿاسنگهه ۽ ڪرم سنگهه وغيره کي نوان نوان پرسنگ گهٽيئي ٻڌايائون. ۱۹۵۰ ۾ حضرو ڳوٺ پنجا صاحب، هري پر هزارا، نواشهر، مانسيرا ۽ ڳڙهي دميل مان ٿيندا ڪشمير پهتا. ڪشمير جا لنڊا وڏا شهر گهمي گهڻا ڏينهن اُتي رهيا. پوءِ اُمرناٿ جي ياترا ڪيائون. ڪشمير جي براهمڻ سوامي جن کي گهڻي پريم سان اچا ٻل نالي مندر ۽ اننت ناگ ۽ سري نگر ۾ رهايو. اُتي سوامي جن جو پريمي ڀائي ڏرمسنگهه پروار سوڌو اُنجيه شيوڪ ٿيو. گهڻي شيوا ڪندو رهيو. سوامي جن ڪئين ڀيرا تيار ٿيندا هئا، پر هن نه ڇڏيو، رهائي ڇڏيائين. پوءِ ته برفون پئجي ويئون. رستا بند ٿي ويا. اُتي برابر ڏيڍ سال رهيا. سٽ سنگ ۾ گهڻا

ڇڏيائون ۽ وشين مان شوين اُڏياس (يعني سني سمجهڻ) کي
ڇڏائي ڇڏين ٿا.

جئن گيتا جي ٻئي اڌياءِ ۾ ٦٢-٦٣ شلوڪ ۾ چيون ٿا ته:-
وشين جي چنتن ڪرڻ واري پرش جي انهن وشين ۾
آسڪتي (موهه) ٿي وڃي. ٿي موهه ڪري انهن وشين جي
ڪاما انهن ٿئي ٿي ۽ ڪامنائن ۾ وگهن پوڻ ڪري
ڪروڌ انهن ٿئي ٿو. ڪروڌ جي ڪري اوويڪ يعني
موڙهپڻو انهن ٿئي ٿو ۽ اوويڪ ڪري ياد گريءَ جي. طاقت
پرمڻي وڃي ٿي انڪري ٻڌي يعني گيان شڪتيءَ جو ناس
ٿي ٿو وڃي ۽ ٻڌ جي ناس ٿيڻ ڪري هي پرش پنهنجي
ڪلمان لاءِ ڪري ٿو. انهيءَ ڪري مهاتما پورائين وچار ۽
سنتوش جي پرڀاو (اثر) سان لوڀ کي کٽي وڃي ٿو. اهڙائي
گمان وارن جي لسائي آهي. ورڪمت پرش کي سچو حڪمت
ڪڪ جي برابر آهي. سنتوش روپ المرت جي پيڻ
سان تپاول جمع شانت وارن کي جو سک آهي سو لوڀ لوڪنءَ
۾ ڪولهي. گهڻي سک سروپ پرماتما ۾ اُنهجو پيار آهي
تنهنڪري هر وقت سماڌيءَ ۾ رهن ٿا ۽ ڪنهن ڏن پاڻ
کي دکمو رکن ٿا جو جو من کي سمجهائڻ مهاتما جو ڌرم
آهي. هو چون ٿا ته هي من جئن نانگ جهڙا ڪائي بدر ٻل
ڏسڻ ۾ نٿو اچي. ٻن ۾ رهڻ وارا ڪائي ۽ پسون سڪو گاهه
کائي ۽ وڏا ٻلوان ٿين ٿا. رشي لوڪ ڪندمولن سي گذر
ڪن ٿا. تنهنڪري سنتوش ئي پرش جو وڏو خزانو آهي
اهي پرش ڌن آهن. ٻن ڀاڳي آهن. اهي ڪليش روپ سنسار
ساگر ترِي ويا آهن. جن سڄي جڳت جي ماتا آشا روپ
...کيءَ کي جيتيو آهي اُنهن جي منش ۽ استري ٻن پرلوڪ
جي سک واسطي سيوا ڪن ٿا جئن ته:-

نيشاني، واٽ مان جهڳهه (ٻچي) پيئي ويندي آهي اٿس. پـ
نيشاني، ٻاٻي ڏسي ڀ چيندو آهي. لڪن لوڀي ٻ گهر ڇـ
ڏٺي ڏسائون ڀ وڙلدو آهي ۽ ڪنهن ٻ ماڻهوءَ تي پر
ڻ رکندو آهي ۽ ايشور وشير ٻالي تو اهو ويچار لٿو ڪر

ڪٻت ٻرهمڊ ڪو ڻاڪر سوامي –
سرب جيتان ڪا داتاري
پرتپالئي پت سار سمالي –
اڪ ڪرڻ نهين مورک جا ناري

آسورت محلا ٥ صفحه ٦١٢

بيو ته لوڀ وس تي ماڻهو گروءَ ايشور کي ڏال پدارت
ٻ ٻاڻوت رکي ڇڏيندو آهي. نيون همٿ روپي پڄ وٺڻ واسطي
سڏو تي ويندو اٿس. ڏي ڏي ڇوندو آهي اها واٽ مان
جهڳهه لڳندي اٿس. شاستر ۾ چوي ٿو ته ڏي ڏي
وڃن ٻڌي شريرم رهڻ وارين جي پنج ديون آهن ٻڌي،
اجا، اڇي. مکه جي سوپيا ۽ ڪيرتي سي هليون ويديون آهن.
پنجين نيشاني ست سنگ روپي جل کان ڀ ڇيدو آهي. گرو
جي لکن تا:-

پرماڻ:-

لوڀي ڪا ويساهه نه ڪيجئي جي ڪاپار وسا

يعني لوڀي ڪڏهن ٻ ست ۾ قائم نه رهندو. لوڀ وس
تي جوت ۽ پيا ڪٿين ڪڪرم ڪندو.

سري گرو تيغ بهادر صاحب متئين شبد ۾ گيانوان جا
چرڻ ٻ ڇڻي ٻڌايا ته انتهڪرڻ ۾ جو لوڀ هو تنهنکي هٽائي

پر لوڀ جي وس ٿي جانين پراڇت ڪٿي ڪندس. اڌ ڏن دان ڪندس. آخر مهانين ته مان ٿي اجي وٺي ويندس. پٽي کي نه سڏائيم. گرهڻ واري ڏينهن سوير موٽي ويٺا سڏائينس ۽ جانين ته اڄ ٿي مان رڃس سولا (ڏوم مراجي) ٿي آهيان. منهنجو ڪيل دان وٺندين. جڪڏهن وٺين ته پوڄن تيار ڪريان. پوڄن ڪرائي ٿي دان ڏيندس. براهمڻ پهريائين ناڪار ڪئي پر لوڀ وس ٿي جانين تيار ڪري مان تنهنجو ناهيل پوڄن ڪاٿي پوءِ دان وٺندس. تڏهن ويٺا پوڄن تيار ڪيو ۽ لڳل گرهڻ ۾ الهي رڃس سولا استري ٻار وٽ وهاري ڪجهو پوڄن پروسي پنڊت جي اڳيان رکيو. جڏهن پنڊت گرهه ڪٽڻ لڳو ته هن سندس هٿ پڪڙي جيس نه اهوئي پاپ جو ناب آهي.

سلوڪ.

لوڀ مولائي پاپاڻي - وس مولائي وياڌيه

ارٿ - لوڀ ئي پاپن جو مول آهي ۽ وياڌين (بيمارين) جو مول رس ٿي آهي. تڏهن پنڊت ڏاڍو لڄي ٿيو ۽ لوڀ ڇڏي ڏنائين - ۽ گرو جن لوڀ کي ڇتي ڪتي وانگر لکيو آهي-

پرماڻ-

لوڀ لهر سڀ سوان هلڪ هتي -

هلڪيو سڀ بڪاري

[لب م: ۴ صفحه ۶۸۳

لوڀي ۾ ڇتي ڪتي وارئون پنج نشانيون جي آهن - پهرين نشاني هي آهي ته جڏهن ڪتو ڇتو ٿيندو آهي تڏهن گهر ڇڏي ٻاهر هلنو ويندو آهي - ٻي نشاني، مالڪ کي ۾ ڏاڙهيندو آهي - ٽين نشاني، پڻ سڏو ٿيندو اٿس - چوٿين

چيو تہ پراشچت سڀ ڪنوئي ڪري ونندس. پٽ پوٽا ته
سڪي ٿيندا. تنهنڪري ريڊار کي وري سڏ پائين. ريڊار
جوڪير پاڻ پي ڪتن کي ٻڌاري موٽي ماڻهوءَ جي ڪوٺيءَ ۾ وجهي
ريڻ جون ڦولهريون مڃهس وجهي پروهت کي ڏنو. هن
جڏهن ڪٽي واٽ تائين آندو تہ ريڊار هڏجي ٻانهن پڪڙي
چيو تہ اهائي لوڀ روپي ڏيڻ آئيٽي. جنهن ۾ ڦاسي ماڻهو
ڌرم ۽ اڌرم جو ويچار نٿو ڪري سگهي ۽ مڃهانس نڪري
نٿو سگهي. انهي لوڀ تي هڪ بي بہ ڪٿا مهاتما لوڪ
چوندا آهن.

ڪٿا:- هڪ ڪٿ شاستري ودوان ڪاشيءَ مان پڙهي
ڪنهن شهر ۾ اچي ڪٿا ڪئي تہ هڪڙي ست سنگيءَ پڇيس
تہ پاپ جو ڪارڻ ڪهڙو آهي ۽ بيمارين جو مول ڪهڙو آهي
پنڊت گهڻيئي مثال ڏنا. پر ست سنگيءَ چيو تہ سامهون
ڏيکاريو نہ تہ مان تو ڏيکارياٽو. پنڊت چيس تہ چڱو تون
ڏيکار. ست سنگي هڪڙي ويشوا وٽ ويو جا وڏي
شاهوڪار هئي ۽ دان ڪندي هئي. انکي چيائين تہ هن
پنڊت کي پاپ جو باپ ڏيکار- ويشوا ڏاڍي عقل واري
هئي. هن پنڊت کي گهرائي ريشمي پوشاڪ ۽ پنج گنيون
اڳيان رکي مٿو ٽيڪيو ۽ چيائينس تہ مان توهان کان صلاح
ٿي پڇان. مون ساري عمر ۾ پرشن سان ويچار ڪري ڌن
ڪٺو ڪيو آهي. هاڻ دان ڏيڻ سان شد ٿيڻ چاهيان ٿي.
پرينهن گرهڻ آهي ۽ سوموتي اماس آهي. لکہ رپيا نقد ۽
باقي گهٽي ساري سمگري بہ دان ڏيندي س. پر پنهنجي
هٿن سان دال، ڦلڪو، چانور ناهي اهو ڪچو پوچن ڪنهن
براهمڻ کي کارائي پوءِ ڏيڻ چاهيان ٿي- پڇيائين توهين اچي
وٺي وڃو تہ سڀ کان چڱو- نہ تہ ٻيو ڪو ودوان سڏائيندس.
توهانجو ڇا ويچار آهي. براهمڻ پڇيائين تہ گهڻي ناڪار ڪئي

آهي. ماں فقير آهيان، گهڻيئي ڪوڙ ڪٺو اٿم. مهنجو
شش، ٻئي آهي ۽ اهو پارس وٽ، جو مون جو وارث ٿيو يا شش
ٿيندو آهي. ڪٿان ڪان گهڻو سکيو آهي ته ڪنهن ٻاگر پڇي
سکيو آهي. مون کان پارس وٺي سڀ ڀرهڻون ڪانيندا، ته
ٻه مالي ڪئن ڪندي. نوڪري ڪرڻ جي ضرورت ڪالهي
اهو ٻڌي لوڀ م اچي شش ڏسڻ لاءِ تيار ٿيو. ريدار جيس
ته جڏهن مهنجو شش ڏسڻ لاءِ تيار آ ته ته ماں پهنجون
ريون ڏهي پوريائين ڪر ماں پسي جولو ڪري توکي
ڏيندس، تون به پوءِ پارس وٺ. پروهت چيو ته پوريائين
ڏ ڏاهڻ جي لاءِ رڌ جو ڪير منع ڪيل آهي. سو ته تون
مسلمان آهين. تنهنجو حولو ڪئن پيئندس؟ تڏهن ريدار
ڪٿو تي جوڙ لڳو ليڪو اٿئي ته پوءِ ته ته ماں سو شرط تو
وجهان. جڏهن ريدار تورو آڳي وٺو تڏهن پروهت دلير چيو
ته پوءِ نڪي پراشچت ڪندس. هميشه جي نوڪري
کان ته جٽي پوندس. اهو وچار ڪري ريدار کي سڏيائين
۽ چيائينس ته چڱو، رڌ جو ڪير تنهنجو حولو ڪيل پيئندس،
پارس ڏي. تڏهن ريدار چيس ته اهو وقت گذري ويو.
هاڻي ماں پي. پهنجو حولو ڪٿن کي پيئاري پوءِ توکي
ڏيندس. ڪتن جو حولو پيئندين ته پوءِ پارس ملندءِ.
پروهت چيو ته ڪتن جو حولو ماں ڪونه پيئندس. تڏهن
ريدار اٺي هلڻ لڳو. مون پروهت سوچيو ته پراشچت، ته
اوهين ڪرڻو آهي، گڏي ڪندس، نه ڪان م ڪين
ڪتا پلا جوٺا ڪري ويندا آهن. اهڙو وچار ڪري وري
ريدار کي سڏيائين. ريدار چيو ته اهو وقت گذري ويو.
هاڻي ڪتن جو جولو ڪير ماڻهوءَ جي کوپري ۾ وجهي رڌ ن
حون تازيون ڏولڙيون محسوس وجهي ڏيندو ساءِ. پروهت
چيو ته اٿن ته تيندو. تڏهن ريدار موٽي هلو ويو. پروهت

راڻيءَ چيو ته مون هٿ چڏيو- مولکي ماريو نه- توهين وڏيو
ته کلو ۽ ڏيو ته روئو تنهن ۾ منهنجو ڇا- راجا موٽي گهر آيو
۽ راڻيءَ سان سکيا ڏينهن گذاريائين- راجا مهاتما جو ڏاڍو
پوڄن ڪيو-

اهڙيءَ طرح گرهست آشرم جا فرض پڇي پوءِ پاڻي
مناستگهه گياني ۽ اگيانيءَ جا لڇڻ پڇيا ته سوامي جن آسا راڳ
مان نائين محل جو هڪ سبد پڙهيو- پرماڻ:-

ٻرڳا ڪهون ڪؤن سِيون من ڪي......

[آسا م: ۹ صفحه ۴۱۱

لوڀ ئي اگيان جي نشاني آهي. جنهن لکيل آهي ”راگو
ليڪنگ، اُبو ڌسيه“ يعني اگيان جي نشاني لوڀ يعني راڳ
آهي. پرتري جيءَ وئراڳ، شتڪ ۾ لکيو آهي ته ڌن جي
اڇا ڪري جيو قسمين قسمين ڪليش سهي ٿو. جنهن
راجا ڀوج جي سڀا ۾ هڪڙي ماڻهوءَ اچي سوال ڪيو هو ته
اهڙي ڪا ڪهڙي آهي جنهن ۾ پيل ماڻهو مڇهانس نڪري
نه سگهي؟ راجا ڀوج جي سڀا ۾ ۱۴۰۰ چوڏهن سؤ پنڊت
رهندا هئا. سڀئي جدا جدا جواب ڏنا. پر اُنجي تسلي نه
ٿي. تڏهن راجا حڪم ڏنو خاص ڪري پنهنجي پروهت
کي ته اٺن ڏينهن اندر انجو جواب نه ڏيندين ته قتل ڪيو
ويندين. پروهت گهڻو خيال دوڙايو پر هنجي سمجهه ۾ نه
آيو- ڇهه ڏينهن گذري ويا- ستين ڏينهن شهر ڇڏي جنگل
۾ وڃي ايڪانت ۾ ويهي قسمين قسمين جواب سوچيائين.
اُتي هڪڙو بيدو ريدار جو پراڻو سنت سنگي ۽ ويچار شيل هو،
اُنهي اچي پروهت کان پڇيو ته مهاراج! اوهانجو منهن ڇو سڪو
آهي؟ ڪهڙي ڳالهه آهي؟ تڏهن پروهت پنهنجو سمورو دک
ڇٽي ٻڌايو. ريدار چيس ته راجا کي چڏي ڏي. ٿو نوٽ پارس

ڏسيندا ته مان ڦاسي کائي مرندس. ٻيو ڪو وڏو تڪرار
ٿيو. آخر استريءَ جو هٺ زبردست ٿيو. راڻي مرڻ لڳي.
راجا چيو ته ڀلا مونکي ڳالهه ٻڌاءِ ته آءٌ ٻڌائيندوسانءِ-
مران ته مونکي ڳالهه جي پرواهه ڪري ڇڏج- راڻيءَ ڳالهه وڃڻ
جي تياري ڪئي. ڪيس گهڻوئي سمجهايو، پر هوءَ هٺ تان
نه لٿي. ڳالهه ٻڌايا. رستي ۾ راڄ ٻڌي ويٺي. هڪڙو ڳال پر ڪوهه
وٽ تمو لڳاراپاڻون ڪوهه جي ٻوڏاري سائو سائو گاهه هو. سو
پاڻيءَ جي پرڻ ڪري ڪنهن ۾ لٽارجي ويو. سو پر راجا اڃان
ڪمرني ئي رهيو هو ته اتي ۾ هڪ ٻڪرار ٻڪريون وٺي
ڪوهه تي آيو. سڀ ٻڪريون گاهه کائڻ لڳيون ويٺيون. هڪڙيءَ
ٻڪريءَ گاهه نه کاڌو. انکي سندس ٻڪري ڪجهه سمجهايو.
هن چيس ته مان اهو لتاڙيل گاهه نه کائيندس. تڏهن ٻڪري
پڇيس ته ڪهڙو گاهه کائيندينءَ. هن چيو ته ڪوهه جي اندرين
سرن وچ ۾ جيڪو گاهه لڳل آهي اهو آڻيندين ته کائيندس.
ٻڪري اهي گاهه جي آڻڻ جو ڪجهه اپاءُ ڪيو پر ڪوهه مان
نه ڪڍي سگهيو. ڪرڻ جو خطرو ٿيس. ٻڪريءَ کي گهڻو
سمجهايائين پر ٻڪري هٺ نه ڇڏيو. تڏهن ٻڪري کي
گهڻي ڪاوڙ آئي ۽ چوڻ لڳس ته هٺ ڪيئن ڇڏيندينءَ-
ائين چئي انکي سڱن ۽ لتن هڻي اڌ مئو ڪري ڇڏيائين-
تڏهن ٻڪريءَ چيو ته مان لتاڙيل گاهه کان ٿي- مونکي مار
نه- جيڪي چوندين سو مڃيندس- مون پنهنجو هٺ ڇڏيو-
راجا کي اها ڳالهه ٻڪر ۽ ٻڪريءَ جي ٻڌي مهاتما جو چيل
وچن ياد آيو- هن چيو هو ته هٺ تي آيل استريءَ کي مار ڏئي
سزشت آهي- تڏهن راڻيءَ کان پڇيائينس ته هٺ ڪيئن
ڇڏيندينءَ؟ راڻيءَ چيو ته مان مري ويندس پر هٺ نه
ڇڏيندس- راجا کي ڏاڍي ڪاوڙ آئي ۽ اٿي لڳو راڻيءَ کي
مارڻ ۽ تراڪ ڪڍي ڏيکاري پڇيائينس ته هٺ ڇڏين ٿي يا نه-

پر مان هنکي پنهنجي عمر ڏيئي هليو ويندس. جڏهن
وقت ٿيو تڏهن سرپ راجا وٽ آيو. راجا اُٿي سنڪار ڪيـ
سرپ چيو تہ مان تنهنجي سنڪار ڪري ڏاڍو خوش
آهيان. ڊڄ نہ مان هڪ پيرو بہ راجا جي آگيا ڪري تو
ماريندس. موٽي جيڏاري پنهنجي عمر ڏيئي بچائيندو سار
ائين چئي راجا کي ٿورو ڏنگ هنيائين. راجا مري ڪر
پيو. جهٽ ڪيس جيڏاري پنهنجي پنج ورهيہ عمر ڏنائينس
جئن سري گرو امرداس صاحبن پنهنجي عمر سري گر
رامداس صاحب جن کي ڏني هئي. پر دوت چيس تہ اسا
ديوتائن جي پنج ورهيہ عمر ماڻهن جي ۷۵ ورهين جي عم
برابر ٿئي ٿي. راجا ڏاڍو خوش ٿيو ۽ قسمين قسمين سامگري
سان سرپ جي پوڄا ڪيائين. وري بہ سرپ خوش ٿي پي
هڪڙي وديا راجا کي ڏني تہ تون سڀني چراچر جيون
پسن پکين جي بولي سمجهي وٺندين پر ڪنهن جي بہ ڳالهہ
ڪنهن بہ ممش کي نہ ٻڌائج - پنهنجي پٽ يا راڻيءَ کي بہ نہ ٻڌائج.
جيڪڏهن ٻڌائيندين تہ اُنهيءَ وقت مري ويندين. ائين چئي
سرپ هليو ويو. راجا خوش ٿي گهر آيو. چيائين تہ مهاتما جو
پيو وچن بہ املڪ آهي.

وري ٿورن ڏينهن بعد ٻيون وچن ياد آيس تہ اڻپيو پوڄن
نہ کائجي. جي کائيندين تہ لڙائي ٿي پوندي. اُن وچن جي
آزمائڻ لاءِ چيائين تہ جيڪڏهن راڻيءَ سان لڙائي ٿيندي تہ
سڀالي وٺندس. راڻيءَ کي چيائين تہ اڄ مان بلڪل اڻپيو پوڄن
ڪرڻ چاهيان ٿو. گيہ بلڪل نہ ڇهجانءِ ۽ پوڄن ٺاهيائين.
راجا روز ڪيڙين واسطي هڪڙو گرهہ ٻاهر ڪڍي رکيندو هو
۽ پوءِ کائيندو هو. ڪيڙيون آيون ۽ اڻپيو پوڄن ڏسي راجا
جي نندا ڪيائون ۽ گاريون ڏنائونس. راجا کان کل ڇڙي
ويئي. راڻيءَ کلڻ جو سبب پڇيو. راڻيءَ چيو تہ جيڪڏهن نہ

ايندو الڪي ته اهڙي سمجهي ستڪار ڪرڻ گهرجي، ڇو جو
مهو سمرتي آد شاسترن جي شلوڪن ۾ لکيل آهي ته بالڪ
هجي، ٻڍو هجي، خواه جوان هجي، جوڪ پنهنجي گهر ۾
اچي وڃي تنهنکي اهڙي سمجهي اڀو پوڄن ڪجي. ڇو جو اپياڳت
سڀ جو گرو ٿئي ٿو. چور هجي، يا چنڊال هجي، ويري
هجي، يا ماتا پتا جي مارڻ وارو هجي، پوڄن جي وقت گهر
۾ اچي وڃي ته سرو پرڪار سان اهڙي آهي ۽ اهڙي جي
ستڪار نه ڪرڻ ڪري وڏو دوش لڳي ٿو. جنهن ڪشيپ
جي استري اديتي جي جڏهن سورج نارائڻ اهڙي گرڀ ۾ هو
تڏهن اهڙي روپ سان گهر ۾ آيل پنڊتن اُن اڪيلا نه ڏني.
تڏهن ته سراپ ڏنس ته تون اهڙي ٻر ستڪار نٿي ڪرين،
تنهنجو گرڀ سڪي وڃي. اها ڪٿا پراڻن ۾ پڌري آهي ۽
هڪڙي وقت سري لڇمي جي اهڙي جي روپ ۾ گهر ۾
آيل نارد جيءَ جو ستڪار نه ڪيو تڏهن نارد جيءَ سراپ ڏنس
ته وڃ تون وڃي راڪساڻي ٿيءُ. لڇمي اُنش روپ سان
راڪساڻي ٿي پندرا جو روپ ڌاريو، تنهنڪري ڪو دشمن
ته ڪٿي هجي پر اهڙي روپ ۾ آيل جو ستڪار ڪجي. تنهن
ڪري توهين به نانڪ جو ستڪار ڪريو. راجا باغ ۾ شيش محل
ٺهرايو ۽ سرپ جي ستڪار واسطي جنهن جي دروازن ۾ ڪمر
شربت جا حوض ڀرايائين ۽ چندن جا وڻ ٽپ ٽپ تي
لڳارايائين. سرپ کي خوش ڪرڻ لاءِ مرلين وڄارايائين ۽
سعدس سلامي وٺڻ لاءِ فوج بيهاريائين. جڏهن نارهن لڳا
سرپ آيو تڏهن سيني کيس نمسڪار ڪيو. ٻانهيءَ جي حوض
۾ سناڻ ڪرايو ۽ ڪمر بنارايائونس. چندن جي وڻن لي وهاري
مرلين وڄارايائونس. سرپ جي سروپ ۾ ٻه دوس گهڻو خوش
ٿيو ۽ چيائين ته مان ڪرلکين نعمي احسان وساريندڙ ٿي
الڪي نه ماريندس. پر راجا جنهنکي مارڻ جو حڪم ڪيو آهي

پيارايائينس - سندس چرنامرت ورتائين، پشپن سان پوڄا
ڪيائينس، ڦول مالها پهرايائينس - موٽي پتي جڏهن سڀ
سنگ ۾ ويو تڏهن مائي چرخو ڪتڻ لڳي ويٺي - چرخو
ڪتيندي رام رام اُچاريندي وڃي ۽ گڏوگڏ روئي ٻه پيئي -
راجا ڏسي حيران ٿيو - ويچار ڪيائين ته مائيءَ کي ڪا
تڪليف هوندي - تڏهن مائيءَ کان سبب پڇيائين - مائي
ڄاڻي ويٺي ته هيءُ راجا آهي . موٽي ٻه ظاهر نه ڪيائين،
چپ ڪري رهي . راجا وري پيو پڇي، مائي تون
چرخو ٻه ڪتين ٿي، رام رام ٻه جپين ٿي ۽ روئين ٻه ٿي : انهن
ٽنهي جو سبب ٻڌاءِ . تڏهن مائيءَ چيو ته قوت گذران واسطي
چرخو ٿي ڪتيان، ڇو جو جڏهن کان مون شادي ڪئي آهي
تڏهن کان پنهنجو پئسو پتيءَ کي کارايو اٿم، انجو نه کاڌو اٿم،
ڇو جو پتيءَ جي شيوا ڪرڻ منهنجو فرض آهي . انهيءَ
واسطي چرخو ڪتيان ٿي . موکيه واسطي رام رام جپيان ٿي ۽
روئان انهيءَ لاءِ ٿي جو هتي جو راجا وڏو ڌرماتما آهي هو
اڄ کان پوءِ اٺين ڏينهن مري ويندو . راجا پنهنجو مرڻ ٻڌي
ڊڄي ويو ۽ مائيءَ کان پڇيائين ته مائي! راجا ڪهڙيءَ طرح
مرندو، توکي اها خبر ڪٿان ٿي پوي . مائيءَ چيو ته مان
پتورت ڌرم جي ڪري سڀ حال ڄاڻان ٿي . اڄ کان پوءِ
اٺين ڏينهن يمدوت نانگ جي روپ ۾ اچي راجا کي ماريندو .
تڏهن راجا مائيءَ کان ڪجهه ٻه وڌيڪ نه پڇي سگهيو . اچي
گهر جو نشان پتو لکي کڻي آيو . اچي سمورو حال راڻيءَ ۽
وزير کي ٻڌايائين . تڏهن وزير ۽ راڻيءَ ڏاڍا اُپاءُ ڪيا . قسمين
قسمين دان پنج ڪيائون . وري راجا کي مهاتما جا وچن اچي ياد
پيا ۽ ” آگتي سواگتنگه سارنگه “ اهو وچن ياد آيس - وزير کان
پڇيائين ته جو سرپ موکي مارڻ ايندو انجو ٻه سنتڪار ڪرڻ سريشٽ
آهي؟ وزير جواب ڏنو ته هي مهاراج! جو سرپ روپ ۾ يمدوت

ڪڏهن به اُبرو وچن نه چوي. پتورتا استري پنهنجي پتي
سان هن ريت هلت ڪري. جو جو پتيءَ جهڙو ٻيو ڪو سوامي
يعني رکيڪ ڪرلهي ۽ پتيءَ جهڙو ڪو سک ڪونهي. سڀ
ڏنهن پنهنجا ڇڏي پتيءَ جي شرن استريءَ کي ٿيي رهڻ
گهرجي. پاپي.والگر استري پنهنجي پتيءَ سان سدائين ورتي
۽ سهيليءَ طرح اسان پيار ڪري ۽ ڪمن ۾ داسيءَ طرح آگيا
جو پالن ڪري. اِنهن ڳالهين کي نه مڃي ۽ ٽمب ڪري نه
اهڙيءَ استريءَ کي اڪ ڌڪارڻ لئي جڳو آهي. پتيءَ جي
الکول (مرضيءَ موجب ڪم ڪندڙ) ٿي استري رهڻ
گهرجي. اِهي استرين جا فرض آهن.

اِهي چار وچن سمت راجا کي ٻڌايا. راجا ٻڌي گهر ويو
۽ رانيءَ کي چيائين ته ڄ موتکي سوير جنهن پتي اُٿارج-
مان مهاتما جا وچن ٻڌي آيو آهيان. اِها ڳالهه راڻي ٻڌي
ڏاڍي خوش ٿي، جو جو وڏي پتورتا هئي ۽ پاڻ سويرو
اُٿندي هئي. سڀان پاڻي ڪري اچي ته راجا کي گهٽگي پيرا
جاڳائيندي هئي پر راجا ڪين اُٿندو هو. جائي جوڻ لڳي
ته مان ضرور اُٿاريندس پاتو. ڇپن ڪڇو، ڇپن ڪري سهنجو
ته فائدو ٿيندو پر جو مان توهان جي ارڌنگي آهيان. پراڻه
ڪال ٿيو ته راجا کي جاڳايائين. پر راجا اڳي ڪڏهن ڪونه
سوير اُٿيو هو. اُٿي وري سمهي پيو. رانيءَ چيس ته توهين
ڀڳتي گروءَ جو ته وچن مڃيو. راجا چيو ته ڇا ڪريان، ننڊ
لڳي هئي. رانيءَ چيس ته ڏسو، ساڄهن جا ڪپڙا پائي شهر
۾ چڪر لڳائي اچو، ننڊ کلي ويندي. ٻئي ڏينهن راجا سپاهين
جا ڪپڙا پائي شهر ۾ ويو. گهمندي گهمندي ڇا ڏسي ته
هڪ غريب جي پکل ٽٽل گهر ۾ هڪ استري ۽ پتي رهن ٿا.
ٻنهي جو پاڻ ۾ ڏاڍو پريم آهي. استري پتورتا آهي. استري
سوير اُٿي اِشنان ڪري پتيءَ کي اشنان ڪرايو. ڪپڙا

پرماڻ:-

جها لاڪي اُت نام جپ پس ڊسو آراڌ
ڪارڻا ناڀهيئ نر ويابيئ ڌانڪ منيئ اُپاڌ.

[گوڙي باون اکري صفحه ۲۵۵

پوڄن ۾ گيهه وجهڻ سوادي ڪري ڪائڻ ني سار آهي، ڇو جو ويدن ۾ لکيل آهي ته آدالڪ رشيءَ پنهنجي پٽ سويت ڪيتوءَ کي چيو ته هي پيارا! کاڌل اَن اندر وڃي ٽي حصا ٿئي ٿو. جو حصو تلهو آهي اَن جي وشٽا بڻجي ٿي. وچين حصي جو ماس بڻجي ٿو ۽ سوکيم حصو من کي ملي ٿو. ساڳيءَ ريت پيتل جل به ٽي حصا ٿئي ٿو. موٽو حصو پيشاب ۽ وچون حصو رت ۽ سوکيم حصو پرانن کي ملي ٿو. اهڙيءَ طرح کاڌل گيهه تيل بادام روغن جا به ٽي حصا ٿين ٿا. تلهي حصي مان هڏيون بڻجن ٿيون ۽ وچين حصي مان چربي بڻجي ٿي ۽ سوکيم حصو زبان کي ملي ٿو. انهيءَ ڪري ئي راڳي لوڪ گرم پدارٿ کائين ٿا. تنهڪري هي پيارا! من انمئ آهي يعني اَن روپ آهي. جهڙو اَن تهڙو من. جل پران روپ آهي. زبان تيج روپ آهي يعني جيترو تيجسئي پدارٿ کائيندو اوترو ئي زبان چٽي ٿيندي. ۽ ويدن ۾ ائين لکيل آهي ته آهار جي شڌيءَ سان انتهڪرڻ شڌ ٿئي ٿو. انتهڪرڻ جي شڌيءَ سان پرماتما جي اڏول يادگيري رهي ٿي. ۽ پرماتما جي يادگيريءَ سان سڀ اڌياس (پولا پڻ) ۽ دکن جي نورتي ٿئي ٿي. تنهڪري آهار شڌ رکڻ گهرجي.

استريان سارنگ ڇه تار ٽنگڻ. پتورتا جا اچرڻ.

پتوورتا استري پنهنجي پتيءَ ڏي گهور ڪري نه نهاري ۽ نه ڪڏهن درو چن ڪنن ٽي وجهيس ۽ پنهنجي من سان

مسا ساڳي ڪتا ٻڌي رشي ۽ ڪيبا توهانکي ٻڌائيندا ۽ الهن رشين کي پنهنجي راڄ ۾ ولـي ويڃو ۽ سعدن شبوا ڪمو. هاڻي مان ٻه مڪمت ٻبس. هي سچو ڦل مهاراجا وڪرم کي هڪ اُتيءَ کي ٻه رونوں ڪاراڻ ڪري مليو. تنهنڪري گرهست آشرم کي اُن دان ڪرڻ گهرجي ۽ ٻر دوت سه هڪڙي راجا ۽ هڪڙي ونش کي انتي مهالم جو اُپديش ڪيو هو:-

هي راجا اُن دان ڏيو، اُن دان ڏيو، اُن دان ڏيو. ٻرڻوي لوڪ ۾ وچي جيڪڏهن سرڳ جاهيو ته اُن دان ڏيو. هي يش وارا (معزز مترو) اوڻهاري ۾ جل دان ڪريو ۽ سياري ۾ سدائين اُن دان ڪريو ته ٻرراج جي تاڙنا کان ڇٽي ويندا. سڀني ٻراڻين جو ٻراڻ اُن ۾ آهي تنهنڪري هي ونش ۾ سربشت اُن داتا کي ٻران داتا چئجي ٿو. پارت ورش ۾ [illegible] ڏرماتما ٿين ٿا. اُن جي ڏيڻ وارا وڏيءَ عمر وارا سکن [illegible] ٿين ٿا. الهيءَ ڪري گرهست آشرم ۾ ٻهرين سار هيءَ [illegible] ۽ آئي جو اُن آدڪن سان ستڪار ڪرڻو.

[illegible] جو ٻوڻن ٻهر ساڳڻ سربشت آهي. ٻوڻن ٻهر ڪسي [illegible] ٿا. ملوحي جون ٿا ته ٻرهم مهورت ۾ [illegible] ساڳي ٻرمارت جو ويچار ڪجي، جو ويچار [illegible] ۽ انهي مول اگيان ڪسي ناس ڪري تو. [illegible] ارٿ مهاوڪين جو جيتن ڪري. رات [illegible] گهڙي آهي يعني ڪهت ۾ گهت پنج [illegible] اِنکي ٻرهم مهورت چون ٿا. ان [illegible] آهي. ٻرهم مهورت ۾ جو لد [illegible] کي ڪيءَ ڪري ٿي. جو [illegible] (ٻليل) ٿي لند ڪري ٿو [illegible] مهورت [illegible] تو.

[illegible] آهي :-

تڏهن وشنو ڀڳوان جيءَ اسان جهڙي جي چت جي لرمائي
پريکيا ڪرڻ واسطي ٻڍي ۽ ٻکڙي براهمڻ جو روپ ڌ
اُن ٻن ۾ آيو ۽ ڀهريائين هن اگهي ڪاڻ واري مهاتما جي
۾ ويو ۽ اُهو مهاتما اڃان روٽي ونئي آيو ئي هو ۽ هنکي
لڳو تہ مان ٽن ڏينهن جو ڪهڙو بکايل آهيان مونکي ڏ ڪر
روٽي کاراءِ. مان هڪ وقت ڀوڄن ڪندو آهيان. تڏهن
چيس تہ مان بہ سڀي ڏينهن جو بکايل آهيان. هڪ رو
توهين ونو ۽ هڪ مان. براهمڻ نہ مڃيو. هن چيس تہ ڀلا ڏ
ونڊ ۽ اُڌ مونکي کاڻ ڏي. ٻر مهمان نہ مڃيو. تڏهن ه
سنت غصي ۾ اچي چيس تہ مان سڀ توکي ڏيئي ڇڏيان
مان تڏهن ٻاه کان- هن چيس تہ ائين نہ ٿيندو- الهي ڏينهن
لاڪر هو ٻاه ئي کائي تو. مونٽي ٻئي وٽ ويو. اُن بہ ائين
چيس- ليڪ ڇيائينس تڏهن مان رکہ کان- تڏهن ڏينهن لاڪر
هو رکہ ئي کائيندو رهي تو- جڏهن مون وٽ آيو تڏهن مون بہ
ڏيڍ روٽي ڏيڻي ڪئي ماس ٻر هن نہ مڃيو- تڏهن مون
بہ چئي ڏنو تہ چا مان مري وڃان- هن چيو ائين نہ ٿيندو-
تڏهاڪر مان جيندو مرندو رهان تو- مونٽي هو تو وٽ آيو-
تنهنجو چت ڏاڍو ديالو هو- توهان هنجي چوڻ کان اڳيئي
.آسن وڇائي وهاريس ۽ ٻئي روٽيون ۽ ٿل ٿول آڻي اڳيان
رکيس- اُتي ڀڳوان کائي ڏ ڪيو ۽ ور ڏنائين تہ توهانکي
غنڻ هڪ جنم اُتڪ آهي- اُبر توهين چڪرورتي راجا ٻر تابي
ڪياوان تي مڪت ٿيندا ۽ هي جي تي آهن اِلهن کي مون
سراپ ڏنو آهي سو جڏهن ڳالهہ توهانکي وسري ويندي ۽
هنن وٽ ڇڏڻ ويندا تہ هنجو سراپ بہ مٽندو ۽ هوءَ جا وان
ٻرست جي استري آهي انکي بہ هڪڙو جنم اُتڪ آهي-
ٻروهت جي ڪنيا تي گيان وان تي مڪت تي ويندي- سو
هي مهاراجا وڪرما مون جيڪا ڪٿا توهانکي ٻڌائي آهي

وت ابدو. راجا أن کيما وت وتو. کيما راجا کي جمو له
مان لوجان جو سچو عال عاڻان تي. ٻر لوجاڻي لساڻي واسطي
لوجالکي ھڪ مهالما وت موکلان ٿي. هتان ڏھ کوھ
ٻري هلما وڃو. لوجالکي ھڪ مهالما ڳڏيو. أڃي ھڙ لشالي
هولدي، ھو ھوأن له کالسدو ھولدو، ٻر ٻرال نالدا کالسدو
ھولدو. الکي مدھڃي لمسڪار ڏيڻي الکان دمهدڙ معال
پڇڙو. راجا کيما ھو ڄموڃي أن وت وتوء ڏنالس له
ڏتو وڏبون جتالون الس ء اکبي کالي تو ۽ الکي ڪيما
جي لمسڪار ڏيڻي ء پدهڃي طرمان لمسڪار کري وبلوء
پچالس له مير ڏيو له مان ڪھڙي ڀيع جي ٻرياڙ سان ٻرکابي
راجا ء ڏرمالما ٿيو آھيان. أن ه ڄمس له مان لدهڪو سب
عال عاڻان ٿو ٻر لدهڃي لساڻي واسطي ھڪ ٻڻي مهالما وت
موکلاي ٿو. هتان ڏھ کوھ ٻري هلو وڃ ألي ھڪ مهالما
ملندء، جو فقط رکلي ٿالي لو. الکي مدھڃي لمسڪار کري
الکان پدهچو عال پڇج. راجا ألي وتو. لمسڪار کيالس.
سب عال ٻڌايالس ء پچالس. ٻر ھن ء ڄمس له مان لدهڪو
سب عال جاڻان ٿو ٻر لدهڃي لساڻي واسطي لوکي اڃي موکلالٿو.
هتان ڏه کوه ٻري هلو وڃ. ابي ھڪ راجا جي گهر ٻت ڄمندو ء کير
له پيندو الکي لو نير ٿاري پڇج. أھو لوکي سمورو عال
ٻڌالندو. راجا أتي وتوء أن راجا جي گهر ٻالڪ پيدا ٿيو ء کير ٿي
پيتائين. راجا وڃي کير اٿاري پڇيس. ٿڌھن الهي ٻالڪ
اکيس جدهر جو سب ورتالس ٻڌايو له مهاراج! مان ء لوهنن ء
ھو له رشي گڏجي عارفي ھڪڙي اڪيلي ٻن ۾ لسيا ڪيدا
ھئاسين ء ھو ء ٻر ھنن جي ھڪڙي وان ٻرسمه جي استري
ھئي. أن گنگا ڪناري تي وھندي ھئي ء اسانکي ھرروز
... روٽيون ڏيندي ھئي. ناني اسين ٿل ٻن ٿالي گڏارو
ڪندا ھئاسين. ٿڌھن ڪيھ وقت لسيا ڪندي گڏرو

پرماڻ :- آنندرم ديو ڀڳ. [تتري اپنشد]

ارٿ :— هي اڌڪاري! اَتٿيءَ کي پرميسر ڄاڻي پوڄن
ڪرڻ وارو ٿي.

پاراشرجي به لکن ٿا ته جنهن گهر ۾ هزارن ڪائين جي
ڏڻ ۽ سوين گيهه جي دان سان هون ڪيو وڃي، پر جنهن
گهر مان اتٿي اڃي نراس ٿي موٽي وڃي، اُهي سڀ هون
نشڦل آهن.

مها ڀارت ۾ لکيل آهي ته پارٿن ورهين تائين هر روز
ڪپلا ڳئو ڏيندو رهي ته ۽ هر مهني ۽ڳين ۾ هون
ڪندو رهيئو ۽ سڀ ڪان وڏو جو پشڪر راج تيرٿ آهي
اُتي وڃي به لک ڳئو دان ڪري تو تنهن پنج ڪان به وڌيڪ
مهمان کي اَن جل سان پرسن ڪرڻ واري کي پنج تئي ٿيو
۽ دکيا سهت يگ ڪرڻ سان، اڳني هوتر ڪرڻ سان، ۽
وڏن جي قسمين قسمين شيوا ڪرڻ سان گرهستيءَ کي اهڙو
سرڳ لتو ملي جهڙوڪ مهمان جي پوڄڻ ڪري ملي ٿو. ان
۾ هڪ ڪٿا آهي:-

ڪٿا :— مهاراجا وڪرم اجين جو راجا هو. وڏو سوريير
پرتاپي راجا هو. هڪڙي هڪ ڏينهن خيال ٿيو ته مون اهڙو
ڪهڙو پنج ڪيو آهي جو ههڙو وڏو پرتاپي راجا ٿيو آهي.
هن وڏا وڏا جوتشي گهرايا ۽ چيائين ته مون ڪهڙو پنج ڪيو
آهي. مونکي اِن ڏينهن اندر جيڪڏهن جواب نه ڏيندا ته
توهانکي جوڳي سيکت ڏني ويندي. براهمڻ گهڻا پنن
ڪيا پر پتو ڪونه لڳن. آخر راجا جي پروهت (ڪل گرو)
جي ڪنيا پنهنجي پيءُ کي دکي ڏسي چيو ته مان مهاراجا
جي سوال جو جواب ڏينديس، جيڪڏهن راجا اڪيلو مون

گرو ٻه ماڻ:

سو ڪِرمي جو لِکيو ڪري .. ..

{ رامڪلي وارا م: ٣ صفحه ٩٥٢ }

انهي ۾ هي ٻه ڪٿا آهي:-

هڪڙو مهاڻا وڏو ويتِ راڄ (جنهنجو ڪنهن ۾ ٻرابر نه هجي) هو. سو هڪ راجا جي شهر ۾ آيو. ڳوٺا ماڻهو آهي سڀ سنگ ۾ ويندا هئا ۽ راجا کي ٻه سڀ سنگ ڪرڻ ۾ ۾ شرڌا ٿي ۽ هر روز اچڻ لڳو. هڪ ڏينهن هٿ جوڙي پرارٿنا ڪيائين ته مهاراج! ڪي چار وچن ٻڌايو جنهن ڪري منهنجو لوڪ پرلوڪ سڌري وڃي. انهيءَ مهاڻا هي سلوڪ ٻڌايو:- شلوڪ:-

آکھ سواکعنک سارنک -

رالرتو سحارنک ڇتر ماکرتمک

پوجي کهر تدک سارنک - اسعرنک سارنک ڇترنارلسک

ٽيڪا- آئي اتي جو ستڪار ڪرڻ اهو گرهستيءَ جو پهريون فرض آهي. ٻيو فرض آهي رالري جو پريون ٻهر جاڳڻ. ٽيون ستوتي پوڄي ناچڻ، ڇهڪ پوڄن (اڳيو) ڪڏهن نه ناچڻ. ناهمدين ۽ سڄي گهر ۾ ڪلهه لسي ڪلهه لڳي بيٺي هوندي. ڪڏهن نه سد آبيدي. اهڙي ڪري اڳيو پوجن ڪڏهن نه ناچي. چوٿون فرض آهي ته گهر جي استري جيڪڏهن هٿ ڪري ته اُنکي اڪ ڏڪارجي. هي وچن امولڪ آهن. اهي وستار سان ٻڌائڻ لاءِ. گرهستيءَ وٽ جڏهن ڪوبه اتي (مهمان) اچي ته اُنکي پرمسر جاڻي اُنجي پوجا ڪجي. وبدن ۾ لکيل آهي:-

هو ڪر تدي جد ويسوهه سک برپ هت آئي.

أ بالاول م: ٣ صفحه ٨١٣

جڏهن راجا الين چيو تڏهن راڻيءَ چيو ته جيڪڏهن الين آهي ته مهنجي طرفان ٻه موڪل اٿو ته بيشڪ ساڌو ٻڌو ۽ برهم آنند جو رس وٺو.

الهن وچن مان پڌرو آهي ته ڪنهن کي به سياس وٺڻ جو اڌڪار معلوم ٿئي ٿو ۽ گوپيچند، ڀرٿري، پورن وغيره راجڪمار سنياسي پدط م اچن تا. انهيءَ طرح تنهن ورن جا سنياسي ڏسڻ م اچن تا. اهي وچن پڌي سنت منڊليءَ ۽ ڀڳت منڊلي ڏاڍي خوش ٿيون ۽ سوامي جن جو يش ڳايائون ۽ ايئي هو تيمر دان واري سنت مهاراج تاراسنگهه جي گڏ يو ۽ سنت برمسنگهه جي الهين طرح سنت ٿيو هو. اهڙا اکرائي سکي رهيو هو، سو به ڏاڍي برابر سان گڏ يو. هتي پهاڙيءَ تائين برابر سان رهيا. موٽي اُتان اُتي مهاراج ڪجرخان بر آيا. اُتي ٻه ڏينهن ڪسي ست اُپديش ڪيائون. راولپنڊي، پنجا صاحب م رهي هو تيمر دان م بابا ڪرمسنگهه جيءَ جي درشن واسطي ويا ۽ وڏي برابر سان مليا. ڪجهه گهڙيون ڏينهن برابر سان ڳالهيون ڪيائين. اُتي بابا لالسنگهه جي ۽ سنت آياسنگهه جي برابر سان شيوا ڪندا رهيا. اُتان هلي سوامي پشاور آيا. اُتي ڀائي منشاسنگهه ۽ ڪرمسنگهه راڳي سوامي جن جا اَنيه شيوڪ ٿيا. اُتي سوامي جن چار مهنا رهي موٽي شبقدر قلعي م آيا. اُتي به چار مهنا رهيا. ڀائي منشاسنگهه ۽ ڀائي ڪرمسنگهه ساٿن گڏ رهندا هئا. سنگت جي به ڏاڍي پير ٿيندي رهندي هئي. ڀائي منشاسنگهه ۽ پين گرهست آشرم جا ڌرم پڇيا. جو پرسنگ تورا ڏينهن هلندو رهيو. ڪجهه پرسنگ هتي لکجي ٿو —

سان پريت ڪرڻ واري هئي. هن ٻالڪيءَ جي معرفت هڪڙي ساهوڪار جي پٽ کي محلات ۾ سڏايو. جڏهن هو ٻهچي ويو ته اندر ۾ راجا صاحب خود اچي ويو. ڇوڪري جو ته مولکي لڪايو. راڻيءَ هنکي هيٺئين ڪاڪوس جي کوئيءَ ۾ لڪائي ڇڏيو. راجا سمار ٿيو. اتي ته ٻنهي دست ڪندو رهيو هو. ۽ هن ڇوڪري جي مٿان دست وجهندا رهيا. هو اوئي ته ٻئين مها اندوه سهندو رهيو ۽ پڪار ڪندو رهيو ته هي ڀڳوان! مولکي هتان ڪڍ. مونکي مان همت نه ڦاسندس. جڏهن راجا خوش ٿي ويلو ٿيو تڏهن اون ته ٻئين ڪالهوءَ راڻيءَ هنکي ٻاهر ڪڍي پر ... ڪرائي، هار سينگار ڪرائي هاس ولاس ڪرڻ لڳي. تڏهن اُهي جوان لون ته ٻئين جا ڪاڪوس وارا ڏک نه وساري ڇڏيا. پرمان گروءَ جي ڪرپا سان هاڻي اُهي نه وساريندس. گروءَ جي ڪرپا تڏ ڪان اڳي مون پلجي توهان سان پرپر ڪمو ٿيي. اهڙيءَ طرح ماتا جي گرڀ ۾ تو (۹) مهينا جهڪي ڏک مون سدا آهن ۽ اُلي پرمپسر کي پرارٿنائون ڪيون آهن سي گروءَ جي ڪرپا سان مونکي ياد آهن. هي راڻي! جڏهن اون مهنن جو ڏک وسري ويندم تڏهن مان توسان پريت ڪندس. گرڀ جا ڏک گروجي لکن ٿا:— پرماڻ:-

ٻهليءَ ٻهوڙيءَ وَنڊ ڪيءِ وڇائي مِلا ڪَڙيا ڪرياس....

[سري راڳ م: ۱ صفحه ۷۴

اهي پرڪار ٿين ڪان گرڀ جا ڏک بڌي سنسار ۾ ڏوک درشني پيدا ٿي اتر ۽ آئندي جي جاءِ جاڳي اتر، هتن گروجن ا ک ٿا.

ڪان ڪٽندو يس ته مان انکي پنهنجو غلام بڻائيندو يس- راجا هيئن به ٻڌو هو ته هوءَ وڏي ڪپٽڻ آهي ۽ هڪ ڪان سواءِ ٻئي آدميءَ کي پاڻ وٽ اچڻ نٿي ڏئي- اهو سڀ حال ٻڌي به راجا اُني وٽڻ جي اچا ڪئي- سندس پٽور تا پت راڻيءَ زالن جون گهڻيون چٽرايون ۽ چالاڪيون ٻڌائي سمجهايس بي پر راجا نه سمجهيو- هن سان وٽجي چؤلڇو ڪيليائين. ڪيليندي ڪيليندي هارايائين ۽ هميشه لاءِ غلام بڻيو- جڏهن هو تندرستي جي آنند وڻڻ لاءِ راج ڪان به رهت ٿيو تڏهن توهين به برهم آنند وڻڻ لاءِ مٺان راج به وڃايو- اِنهي لاءِ مان پرارٿنا ڪريانو تي ته گهر هلو-

راجا چيو ته دک جي لاهڻ لاءِ جي پرميسر جي سرڻ ڇڏي ڪنهن ٻئي جي شرڻ ۾ وڃن تا اُهي مورک آهن، جڏهن لکيل آهي:- پرماڻ:-

"آڪر نام ٻن مسار.

[سارنگ م: ۵ صفحو ۱۲۲۳

مان اُنويءَ راجا وانگر مورک ڪونه آهيان جو پرميسر جي سرڻ ڇڏي ڪنهن منش يا ديوتا جي سرڻ وڃان جتان دک پيدا ٿئي- مان ته پرميسر جي سرڻ ويندس. تو جيڪي گهر و سکه ٻڌايا آهن سي پرميسر ڪان بي مکه ڪرڻ وارا آهن-

گرو پرماڻ:- موتي ته مندر اوسرهه.........

[سري راڳ م: ۱ صفحو ۱۴

راجائي جيڪي سکه آهن سي سڀ دک روپ آهن ۽ پرميسر جي پراپتيءَ ۾ اٽڪ ڪندڙ آهن، تنهڪري مان اهڙو مورکه نه آهيان جهڙو ڪ مورکه چوکر هو. هنجي ڪٿا هيءَ آهي.

ڪٿا:- هڪڙو راجا هو. اُنجي راڻي ٻئي ڌارئي پرش

ڏيندا هئا. سنتن جي سنگت سکن جو سمنڊ آهي، جنهن لکيل آهي:-

سنگت سک ساگر ڏکھ الٽر هوءِ ٿئي سک لاهي
[سورت نمبر: ۳ صفحه ۶۰۳]

هڪڙي الهيءَ پرڪار مان مڌش جير سٿل ڪندس. هڪ ڏينهن ڀي آئن راڻيءَ چيو چڱو مهاراج! جيڪڏهن توهانجو پرم سنتن ڪرڻ جو اهڙو پڪو خيال آهي ته مان ڪجھ ڏيئي جوان، ڀينڪ پرم سنتن ڪريو.

تڏهن حوٽسءَ راڻيءَ چيو ته مهاراج! توهين ساڌو جيو ٿا تيو. توهانجي گهر ۾ موتين جا ڍير، هيرن سان جڙيل، ڪستوري ڪيگوءَ سان لسبيل ۽ ڏرتي هيرن لعلن سان جڙيل ۽ لعلن جا پلنگ ۽ سندر مک وارين استرين ۽ سڏين جي ڏيڻ وارا توهانکي پرسن ڪرڻ وارا مهالما توهانجي اڳيان رهن ٿا. توهين وڏا پادشاهه آهيو. ايترو سک ڇڏي، توهين ڪهڙي آنند لاءِ ساڌو ٿيو ٿا. اسين ته تنهن جو اهو آنند ڏٺو ڪونه آهي نه ان آنند ڏانهن ته واقف رهيو. جنهن هڪ مورک راڻا پنهنجي پياري پت راڻيءَ جو ٻچن نه مڃي لندرستيءَ جو آنند ڳولهيندي راڻائيءَ جو ته آنند وڃايو. اُنجي ڪٿا هن ريت آهي:-

ڪٿا:- هڪڙو راڻا هو جنهنجي گهر ۾ اَنيڪ پرڪن جي سامگري ۽ سڀ سنمڌي الڪرل (مرضيءَ موجب هلندڙ) هئس، پر هن جي سر ۾ ڪرڙهه تي پيو هو. ڪوڙهه جي لاهڻ واسطي اليڪ اُپاو ڪيائين پر ڪوڙهه نه لٿو. راڻا پڌو ته هڪڙي ڪهڙيءَ وڻ ڪوڙهه جي دوا آهي پر هنجو هيءُ شرط آهي ته جيڪو مولسان چولس ڪبلي مولڪان ڪندو لنهنکي مان چڱو پلو ڪنديس. جيڪڏهن مان اُن

سري ناراڻ هري اپديش (٤٤٥) ۔ برهم سک جو ا
هري نام ڪالسواءِ ڪٿي به سک ڪونهي جنهن لکيل آهي:-
پرماڻ:-

چوڻا چندن اڳ چڙهاوءِ ۔
ناٿ پتمبر پهر هنڊاوءِ ۔ بن هر نام ڪهان سک پاوءِ
[گوڙي م: ١ صفحو ٢٢٥

راڄا چيو ته مان اهڙو موروڪ نه آهيان جهڙو ڪ هڪ زميندار مورک هو. انهي ڪٿا هن ريت آهي:-

ڪٿا - هڪڙو پنجاب ۾ رهڻ وارو زميندار امرناٿ جي ياترا ڪرڻ لاءِ ڪشمير ويو. اتي سندر باسمتي چانورن جي ٻني ڏٺائين ۽ خيال ڪيائين ته مان موٺ ۽ ٻاجهري پوکيان ٿو انهن ۾ فائدو نه آهي. پٽن کي چٺي لکيائين ته موٺ ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک ٻنيءَ مان پٽي صاف ڪري ڇڏجو. آءٌ چانورن جو ٻج وٺي ٿو اچان. تڏهن پٽن موٺ ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک پٽي صاف ڪري ڇڏي ۽ هو چانورن جو ٻج وٺي آيو ۽ ٻنيءَ ۾ پوکيائين. پر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري سارين جو ٻج سڪي ويو. جنهن اهو مورک زميندار سمو نه سگهيو پنهنجي فائدن کا ويو جنهن لکيل آهي:-

پرماڻ:-

جو جيئي ڪي سار نه جاڻئي
تس سئون ڪڇ نه ڪهيئي اياڻئي
مورک سڀ نهه لوجهه پراڻي ۔
ڪر جهيئي ٻد نرباڻي هئي
[مارو سولهي م: ٤ صفحو ١٠٧٠

انهيءَ ڪري مان سنتن جي سنگت ۾ وڃي پرم سک کي

موهه جي هڪ ٻرار ننڍا ميهي ٿورهلو، نه هڪ ٻالڪ ۽ ٻئي جي اوهانجي حالت ٿيندي. اها ڪٿا هن طرح آهي. هڪڙي ڳوٺ ۾ ٽلاوڙي ڪناري تي ٻالڪ ۽ ٻالڪڙيون رهندا هئا ۽ ڦل ڦول تي مشڪلات سان گذران ڪندا هئا. ٻنهي جي ڀاڳ ڏاڍي ٻرهه هئي. هڪڙي ڏينهن آڪاس واڻي ٿي ته اچ هن ٽلاوَ ۾ جيڪو سنان ڪندو سو پسون ۾ مان ماڻهو ۽ ماڻهوءَ مان ديوتا ٿي پوندو. ٻڌي ٻالڪ ٻالڪڙيءَ کي چيو ته اچ ته سنان ڪريون. سنان ڪرڻ سان ٻئي ماڻهو ٿي پيا. وري سو پيرو آڪاس واڻي ٿي ته هاڻي جيڪو ماڻهو سنان ڪندو سو يا ته ماڻهوءَ مان ديوتا ٿيندو يا ماڻهوءَ مان پسون ٿي پوندو. ٻڌي ٻالڪ جو ماڻهو ٿيو هو تنهن پنهنجي استريءَ کي چيو ته اچ ته موٽي سنان ڪري ديوتا ٿيون. ٻڌي عقل وارڻ استريءَ چيس ته هن آڪاس واڻيءَ جو ڀاو توهان کون سمجهيو هن ۾ شڪ نه آهي. وڃڻ جو ٻوٻون ٿي ارٿ سڦل ٿيندو آهي. ٻوٺن ارٿ ۾ ماڻهوءَ مان پسون ٿيڻ لاءِ جو وڏو آهي يعني سنان ڪندا ته ٻالڪ ٿي پوندا. پر مورک ٻالڪ نه مڃيو سنان ڪيائين ۽ ماڻهوءَ مان ٻالڪ ٿي پيو. ديوتاپڻي جي آسد وڃڻ لاءِ منش آسد کان دسڪيو ۽ پنهنجي استريءَ کان نه ويو. تنهن توهين نه انهن نه ٿئي جو برهم آنند کي ڇوليندي ڇوليندي مٿين راڄائي سکن کان نه سکو، راڄا جيو نه مورک ٻالڪ سڌ جو ڀاو نه سمجهيو جنهن لکيل آهي:-

پرمان:-

مورکر سڌ نه چوڻي سو ڏک ڀڄ لهر ڪاٿ

[راماڪلي دکني ٻ: ١ صفحه ٨٣٦]

اڀي ڪري ٻالڪ دکي ٿيو ۽ لو جيڪي ٿهو جا سک
چما سي سڀ دک روپ آهن. اڀين ۾ ڪيح نه سک ڪونهي.

سري ناراڻ هري ايڊيشن (١٩٤٥) ۾ ٻرهم سڪ جو اپيو
هري نام کانسواءِ ڪٿي ٻه سڪ ڪونهي جئن لکيل آهي:-
پرماڻ:-

ڇوڏا جڏهن الڪ چڙهاوو -

ڀاڳ ڀڳيمبر پهر هدياوو - ٻن هرنام ڪهان سڪ پاوو

[گوڙي م: ١ صفحو ٢٢٥

راڄا ڇيو ته مان اهڙو موڙک نه آهيان جهڙو ڪو هڪ زميندار موڙک هو. انجي ڪٿا هن ريت آهي:-
ڪٿا - هڪڙو پنجاب ۾ رهڻ وارو زميندار امرناٿ جي ياترا ڪرڻ لاءِ ڪشمير ويو. اتي سندر باسمتي چانورن جي ٻني ڏٺائين ۽ خيال ڪيائين ته مان موٺ ۽ ٻاجهري پوکيان ٿو انهن ڪو فائدو نه آهي. پنهنجي ٻني لکيائين ته موٺ ۽ ٻاجهريءَ جي پوک ٻنيءَ مان ٻنهي صاف ڪري ڇڏجو. آءٌ چانورن جو ٻج وني ٿو اچان. تڏهن پٽن موٺ ۽ ٻاجهريءَ جي پوک ٻني صاف ڪري ڇڏي ۽ هو چانورن جو ٻج وني آيو ۽ ٻنيءَ ۾ پوکيائين. ٻر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري سارين جو ٻيجو سڪي ويو. جئن اهو موڙک زميندار سمو نه سڃاڻي ٻنهي فائدن کا ويو جئن لکيل آهي:- پرماڻ:-

جو جيڻيءَ ڪي سار نه جاڻيءَ

تس سڏون ڪڇ نه ڪهيءَ اڀاڻيءَ

موڙک سڦر نهه اوجهه ٻراڻي -

هر جوهيءَ پد نرباڻي هيءَ

[مارو سولهي م: ٣ صفحو ١٠٧٠

انهيءَ ڪري مان سڌن جي سنگت ۾ وڃي ٻرهم سکم کي

موهنجي هڪ پرار ٿيا مڃي ڳوڙهاو ته هڪ بالڊر جهڙي اوڻهائي
حالت ٿيندي. اها ڪيئا هن طرح آهي. هڪڙي اڃاڻ ۾
تلاوجي ڪماري ئي بالڊر ۽ بالڊري رهندا هئا ۽ قل ڦول
لي مشڪلات سان گذران ڪندا هئا. ٻنهي جي پاڻ ۾ ڏاڍي
پريت هئي. هڪڙي ڏينهن آڪاس واڻي ٿي ته اڄ هن ڳالهه
۾ جيڪو سنان ڪندو سو پسوءَ مان ماڻهو ۽ ماڻهوءَ مان
ديوتا ٿي پوندو. تڏهن بالڊر بالڊريءَ کي چيو ته اڄ ته
سنان ڪريون. سنان ڪرڻ سان ٻئي ماڻهو ٿي پيا. وري
ٻيو آڪاس واڻي ٿي ته هاڻي جيڪو ماڻهو سنان ڪندو
سو يا ته ماڻهوءَ مان ديوتا ٿيندو يا ماڻهوءَ مان پسون ٿي
پوندو. تڏهن بالڊر جو ماڻهو ٿيو هو تنهن پنهنجي استريءَ
کي چيو ته اڄ ته مونکي سنان ڪري ديوتا ٿيڻو. تڏهن
عقل وارت استريءَ جيس ته هن آڪاس واڻيءَ جو پاو توهان
ڪونه سمجهيو. هن ۾ شڪ ته آهي. وچن جو ٻه اوڻ ٿي ارت
سمجهندو آهي. ٻوئين ارت ۾ ماڻهوءَ مان پسون ٿيڻ لاءِ
جو ويو آهي جنهن سنان ڪيدا ته بالڊر ٿي پوندا. پر مورک
بالڊر نه مڃيو سنان ڪيائين ۽ ماڻهوءَ مان بالڊر ٿي پيو.
ديوتاپڻي جي آسد ورڻ لاءِ مس آسد کان دسڪيو ۽ پنهنجي
استريءَ کان به ويو. تنهن توهين به انهن نه ٿئي جو برهم آسد
کي ڳوليندي متس راجائي سکن کان به سکو، راجا
جيو ته مورک بالڊر شبد جو پاو نه سمجهيو جنهن لکيل آهي:-

پرماڻ:-

مورک سبد نه چيئي سو ڄاڻ پرچهه ڦهرڪيا

[رامڪلي دکني م: ١ صفحو ٩٣٨]

ايهي ڪري بالڊر دکني ٿيو ۽ لو جيڪي ڳهر سا سک
چيا سي سڀ دک روپ آهن. ايهڙي ۾ ڪيهه نه سکه ڪونهي.

سري الرائٽ هري ايڊيشن (١٩٤٥) ۾ ٻرهم سک جو اپيو
هري نام گاسواءِ ڪٿي ٻه سک گولهي جهڙن لکيل آهي:-

پرماڻ:-

چوڻا جهڙن الڪ چڙهاوو ـ

ٻاڻ ٻهڙمبر پهر هڏاوو ـ ٻن هرنام کهان سک پاوو

[آڳوڻي ڀ: ١ صفحو ٢٢٥

راڄا ڇيو ته مان اهڙو مورک نه آهيان جهڙو ڪ هڪ زميندار مورک هو. اُنجي ڪٿا هن ريت آهي:-

ڪٿا- هڪڙو پنجاب ۾ رهڻوارو زميندار امرالت جي ياترا ڪرڻ لاءِ ڪشمير ويو. اُتي سندر باسمتي چانورن جي ٻني ڏٺائين ۽ خيال ڪيائين ته مان موٽي ۽ ٻاجهري پوکيان ته اُنمان ڪو فائدو نه آهي. ٻني کي چٽي لکيائين ته موٽي ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک ٻنيءَ مان ٻٽي صاف ڪري ڇڏجو. آءٌ چانورن جو ٻج وٺي تو اچان. لڏهن ٻٽي موٽي ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک ٻٽي صاف ڪري ڇڏي ۽ هو چانورن جو ٻج وٺي آيو ۽ ٻنيءَ ۾ پوکيائين. ٻر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري سارين جو ٻجو سڪي ويو. جنهن اهو مورک زميندار سمو نه سڃاڻي ٻنهي فائدن کان ويو جنهن لکيل آهي:- پرماڻ:-

جو جيهي کي سار نه جاڻي

تس سڀون ڪڇ نه ڪهيءَ اجاڻي

مورک سڀ نه اوجه پراڻي ـ

هر جيهي ته ٿرياڻي هي

[مارو سولهي ڀ: ۴ صفحو ١٠٧٠

انهيءَ هري مان سندن جي سنگت ۾ وڃي ٻرهم سک کي

منهنجي هڪ ٻرار تعامجي ٿيوهاو، ته هڪ بالڪ ڄيڙي اوهاڻي
حالت ٿيندي. اها ڪتا جي طرح آهي. هڪڙي اهاڙ ۾
تلاوجي ڪناري تي بالڪ ۽ بالڪڙيون رهندا هئا ۽ ڦل ڦول
تي مشڪلات سان گذران ڪندا هئا. ٻنهي جي ٻاٻر ڏاڍي
ٻرهت هئي. هڪڙي ڏينهن آڪاس واڻي ٿي ته اج جي تلاو
۾ هڪو سنان ڪندو سو سونءَ مان ماڻهو ۽ ماڻهوءَ مان
ديوتا ٿي پوندو. تڏهن بالڪ بالڪڙيءَ کي چيو ته اچ ته
سنان ڪريون. سنان ڪرڻ سان ٻئي ماڻهو ٿي پيا. وري
سو پيرو آڪاس واڻي ٿي ته هاڻي هڪو ماڻهو سنان ڪندو
سو يا ته ماڻهوءَ مان ديوتا ٿيندو يا ماڻهوءَ مان پسون ٿي
پوندو. تڏهن بالڪ جو ماڻهو ٿيو هو تنهن پنهنجي استريءَ
کي چيو ته اچ ته مون سنان ڪري ديوتا ٿيون. تڏهن
عقل وارئ استريءَ چيس ته جي آڪاس واڻيءَ جو پاو لوهان
ڪوڻ سمجهيو. ٿي ۾ سڪ ڏ آهي. وچن جو پوراون ۾ ارهه
مثل ٿيندو آهي. پهرين ارت ۾ ماڻهوءَ مان پسون ٿيڻ لاءِ
چيو ويو آهي يعني سنان ڪندا ته بالڪ ٿي پوندا. پر مورک
بالڪ ته مڃيو سنان ڪيائين ۽ ماڻهوءَ مان بالڪ ٿيڻ سوءِ
ديوتا ٿيڻ جي آسد ونڃ لاءِ منش آسد ڪان دسڪيو ۽ پنهنجي
استريءَ ڪان ته واوه ٿي لوڪن ته انهن ته ٿئي جو برهم آنند
کي پولندي پولندي متين راجاڻي سکن ڪان ته سڪو راڄا
چيو ته مورک بالڪ سمجهه جو پاو ته سمجهيو عقل لکيل آهي:-

پرماڻ:-

مورک سمجهه ته چهنئي سوءِ ٻوجهه لهر ڪاءِ

[راجڪلي دکڻي ر: ١ صفحه ٩٢٨]

لاڀي ڪري بندر دکسي ٿيو ۽ لو هڪي ڪجهه هتا سڪ
چما سي سڀ دک روپ آهن. لاڀ ۾ ڪنهن ته سک ڪولهي.

سري نارائڻ هري ايڊيشن (٤٤٥) ۾ هر سک جو اهيو

هري نام کانسواءِ ڪٿي به سک ڪونهي چئي لکيل آهي:-

پرماڻ:-

ڇوڏا جهڙن الڪ چڙهاوءِ —

ٻاڻ ڀڳتي ڀير هرياوءِ — بن هرنام ڪهان سک پاوءِ

[گؤڙي م: ١ صفحو ٢٢٥

راجا جهڙو ته ماڻ اهڙو مورک نه آهيان جهڙو ڪه هڪ زميندار مورک هو. انجي ڪٿا هن ريت آهي:-

ڪٿا - هڪڙو پنجاب ۾ رهڻ وارو زميندار امرنات جي ياترا ڪرڻ لاءِ ڪشمير ويو. اتي سندر باسمتي چانورن جي ٻني ڏٺائين ۽ خيال ڪيائين ته مان موٽ ۾ ٻاجهري پوکيان ٿو انهن کو فائدو نه آهي. پٺن کي چٺي لکيائين ته موٽ ۾ ٻاجهڙيءَ جي پوک ٻنيءَ مان پٽي صاف ڪري ڇڏجو. آءٌ چانورن جو ٻج وٺي ٿو اچان. نوڪرن پٽي موٽ ۾ ٻاجهڙيءَ جي پوک پٽي صاف ڪري ڇڏي ۽ هو چانورن جو ٻج وٺي آيو ۽ ٻنيءَ ۾ پوکيائين. پر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري سارين جو ٻج سڪي ويو. جئن اهو مورک زميندار سمو نه سمجهي ٻنهي فائدن کان ويو جئن لکيل آهي:- پرماڻ:-

جو جيئي ڪي سار نه جاڻئي

تس سڀون ڪڇ نه ڪهئي اماڻئي

مورک سڀ نه لوجهه پراڻي —

هر جسئي پد نرباڻي هئي

[مارو سولهي م: ٣ صفحو ١٠٧٠

انهيءَ ڪري مان سنتن جي سنگت ۾ وڃي ٻڌم سک کي

منهنجي هڪ پرار تنا مجي ڳوڙهلو، ۽ هڪ بالڪ رهوڙي اوهالتي حالت ٿيندي. اها ڪنا هن طرح آهي. هڪڙي آغاز ۾ ٻالوچي ڪماري تي بالڪ ۽ بالڪري رهندا هئا ۽ قل قول لي مشڪلات سان گذران ڪندا هئا. ٻنهي جي پاڻ ڏاڍي پريت هئي. هڪڙي ڏينهن آڪاس واڻي ٿي ته اج هن ٻالو ۾ جيڪو سنان ڪندو سو پسوءَ مان ماڻهو ۽ ماڻهوءَ مان ديوتا ٿي پوندو. تڏهن بالڪ بالڪريءَ کي چيو ته اچ ته سنان ڪريون. سنان ڪرڻ سان ٻئي ماڻهو ٿي پيا. وري ٻيهر آڪاس واڻي ٿي ته هاڻي جيڪو ماڻهو سنان ڪندو سو يا ته ماڻهوءَ مان ديوتا ٿيندو يا ماڻهوءَ مان پسون ٿي پوندو. تڏهن بالڪ جو ماڻهو ٿيو هو تنهن ٻهڪتي استريءَ کي چيو ته اچ ته موٽي سنان ڪري ديوتا ٿيون. تڏهن عقل وارڻ استريءَ چيو ته هن آڪاس واڻيءَ جو ڀاو توهان کول سمجهيو. هن ۾ شڪ نه آهي. وڃڻ جو ٻڌون ٿي ارت ستل ٿيندو آهي. پوئين ارت ۾ ماڻهوءَ مان پسون ٿيڻ لاءِ جو ويو آهي. ٻئي سنان ڪندا ته بالڪ ٿي پوندا. پر مورک بالڪ نه مڃيو سنان ڪيائين ۽ ماڻهوءَ مان بالڪ ٿي پيو. ديوتاپڻي جي آند ورڻ لاءِ منش آند کان دسڪو ۽ ٻهڪتي استريءَ کان ويو. تنهن توهين ته انهن نه نئي جو برهم آنند کي ڇڏيندي ڇولبندي منش راڄائي سکن کان نه سکو. راڄا چيو ته مورک بالڪ شبد جو پاو نه سمجهيو جنهن لکيل آهي:-

پرماڻ:-

مورک سمجهه نه چيتئي سو ڦٽ، ڦٽ جي ٿهر ڪا

[راجڪاڻي ڏکي م: ا صفحه ٩٣٨]

اهڙي ڪري بالڪ ڏکي ٿيو ۽ او جيڪي کهر جا سک ڇا سي سڀ ڏک روپ آهن. اهو ۾ ڪجهه نه سک ڪواهي.

ڳري نانڪ هري اپديش (٤٤٥)

هري نام ڪانسواءِ ڪنهن به سک ڪونهي جنهن لکيل آهي: ...ٻرهم سک جو

پرمان:-

چوڏا جدن اڪ چڙهاوي ـ

ٻاٽ پتمبر پهر هدياوي ـ بن هرنام ڪهان سک پاو

[گوڙي م: ١ صفحه ٢٥

راجا چيو ته مان اهڙو موڪ نه آهيان جهڙو ڪ هڪ زميندار موڪ هو. انهي ڪٿا هن ريت آهي:-

ڪٿا- هڪڙو پنجاب ۾ رهڻ وارو زميندار امرنات جي ياترا ڪرڻ لاءِ ڪشمير ويو. اتي سندر باسمتي چانورن جي ٻني ڏٺائين ۽ خيال ڪيائين ته مان موٺ ۽ ٻاجهري پوکيان ٿو انهن ڪو فائدو نه آهي. ٻنن کي چڱي لکيائين ته موٺ ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک ٻنيءَ مان پٽي صاف ڪري ڇڏجو. آءٌ چانورن جو ٻج وٺي ٿو اچان. تڏهن پٽن موٺ ۽ ٻاجهڙيءَ جي پوک پٽي صاف ڪري ڇڏي ۽ هو چانورن جو ٻج وٺي آيو ۽ ٻنيءَ ۾ پوکيائين. پر پاڻيءَ نه ملڻ ڪري سارين جو ٻيجو سڪي ويو. جنهن اهو موڪ زميندار سمو نه سچائي پنهي فائدن کا ويو جنهن لکيل آهي:-

پرمان:-

جو جيئي ڪي سار نه جاڻئي

تس سڻون ڪڇ نه ڪهئي اجاڻئي

موڪر سمڙ نه اوجهه پراڻي ـ

هر جهيئي پد نرباڻي هئي

[مارو سولهي م: ٤ صفحه ١٠٧٠

انهيءَ ڪري مان سنتن جي سنگت ۾ وڃي ٻرم سک کي

مڪتيءَ جهڙي ٻوار تيا مهي گهرجي، ته تنهن بندر جهڙي اوحالتي
حالت ٿيندي. اها ڪٿا هن طرح آهي. هڪڙي اُجاڙ ۾
ٻلاوجي ڪناري تي ٻاندر ۽ ٻاندريون رهندا هئا ۽ ڦل ڦول
تي مشڪلات سان گذران ڪندا هئا. ٻنهي جي ٻاڻ ڏاڍي
ٻُرڀ هئي. هڪڙي ڏينهن آڪاس واڻي ٿي ته اچ هن ٻلاو
۾ هڪو سنان ڪندو سو ديوتا مان ماڻهو ۽ ماڻهوءَ مان
ديوتا ٿي پوندو. تنهن ٻاندر ٻاندريءَ کي چيو ته اچ ته
سنان ڪريون. سنان ڪرڻ سان اسين ماڻهو ٿي پئون. وري
ٻيو آڪاس واڻي ٿي ته هاڻي جيڪو ماڻهو سنان ڪندو
سو يا ته ماڻهوءَ مان ديوتا ٿيندو يا ماڻهوءَ مان پسون ٿي
پوندو. تنهن ٻاندر جو ماڻهو ٿيو هو تنهن پنهنجي استريءَ
کي چيو ته اچ ته وري سنان ڪري ديوتا ٿيون. تنهن
عقل وارن استريءَ چيس ته هي آڪاس واڻيءَ جو ڀاو توهان
ڪونه سمجهيو. هن ۾ شڪ آهي. وڌيڪ ٻڌون ٿي ارٿ
سڦل ٿيندو آهي. ٻوڙي ارٿ ۾ ماڻهوءَ مان پسون ٿيڻ لاءِ
چيو ويو آهي. ڇاڪاڻ سنان ڪيڏا ته ٻاندر ٿي پوندا. پر مورک
ٻاندر نه مڃيو سنان ڪيائين ۽ ماڻهوءَ مان ٻاندر ٿي پيو.
ديوتائن جي آنند وڃڻ لاءِ مٿس آنند ڪان دسڪو ۽ پنهنجي
استريءَ کان نه ورو، تنهن لوهس ته انهن نه ٿئي جو برهم آنند
تي نوامندي پوليندي مٿين راتاني سکن ڪان نه سکو. راحا
چيو ته مورک ٻاندر سمه جو ڀاو نه سمجهيو تنهن لکيل آهي:-

پرمان:-

مورک سمه نه چيني سو ۽ ڇا نه ڪاهه
[رامڪلي دکني ۾: ۱ صفحو ۹۲۸]

اپني ڪرت [illegible] ندر دکني ٿيو ۽ نو ڪڪي گهر ها سک
ڇپا هي سڀ دک روپ آهن. اپني ۾ ڪم نه سک ڪونهي.

تي هيو ته اهو به ٻيلو تي مڙي ويو. تڏهن تکو اوزار گهرائي انهيءَ مزور کان اهو پٿر ڪڍايائين ۽ جي اوزار ٻيلا تي ويا هئا سي پنهنجي گهر ٻهچايائين ۽ هڪي پيو اوزار گهرائي ڏنائين ۽ موتي ڪم ۾ لڳايائينس. جڏهن اهو مورک مزور پارس پائي به ڪنگال جو ڪنگال رهيو تڏهن مان سنتن جي جي دئاران آنند سروپ آتما جو درشن ڪري ڪنگال نه رهندس. پرماڻ:-

اب مڻن سک پايو کر آکِ (آکيا)

تجو سياڻپ چنت وساري اَهنکُ ڇوڙيو نيا کُ.

[جڳستري م: ٥ صفحه ٧٠١

راجا جا وچن ٻڌي پيءَ راڻيءَ به چپ ڪئي ۽ چيائين ته جيڪڏهن برهم آنند جي ونڻ لاءِ سنت ٻڌو تا ته ٻمشڪ ٻڌو.

تڏهن ٽينءَ راڻيءَ چيو ته مهاراج! منهنجو به شڪ لاهيو. توهانکي گهر ۾ سڀ سک موجود آهن. انهيءَ کان وڌيڪ ڪهڙو سک آهي جنهنجي ڳولا ۾ اوهين وڃي رهيا آهيو. گهر ۾ اوهانکي سڳندي سيتل چندن وغيره اسين لائيندين هيوسين. ريشمي ڪپڙا پهرائيندين هيونسين ۽ انگ انگ ۾ پوشڻ ۽ گلي ۾ موتين جي مالها پائيندين هيوسين. سياري ۾ سوڙيون پٿرنيون ۽ اونهاري ۾ گلن جي سيجا وڇائي اوهانکي سمهاريندين هيوسين ۽ سورهين ورهين جون استريون سورهن سينگار ڪري اسين توهان وٽ بيٺيون رهنديون هيوسين ۽ ڪچهري دربار ۾ وڏا وڏا سڌ پرش به اوهانجي ملاقات واسطي ايندا هئا. ڪيترا راجا مهاراجا توهانجي سر تي چٽ جهلا ٽيندا هئا. ايترن سکن کي ڇڏي جنهن سک کي اوهين چاهيو ٿا، اُهين نه ٽئي جو هيءَ سک به هليو ويو ۽ اهو به نه مليو. ٻنهي کان سکو. تنهڪري

نه ٻه مردو آڻي ڪين سگهندا هئا، جو جو لنديءَ ۾ لڪ گهٽي
آهي ۽ ارساس هاڻي ۽ ٻئي رهي آهي. گدڙ جو ته ڳوماں
ته وڃائو. گداڙيءَ گهٽوڻي روڪيس ار گدر خدمت ڪري نو
ڏاڍي ٻار هلو واو ۽ مردي سوڌو لڙهي ويو ۽ ٻڌي مري
ويو. انهن ڳوٺن ۾ مهڙو وڃي نه ٿي ترعاملد جي وانڍ
لاءِ متان وسيع آلند ڪان ۾ ٿيو. الهي ڪري گهر هلو،
مهڙو ڇو ٿيو.

تڏهن راجا چيو ته مان اهڙو مورک نه آهيان. جنهن لڪل
آهي:- پرماڻ

مورک الڪا نت نہ ٻجاڻي.

[مارو م: ۳ صفحه ۱۰۶۱

مان اهڙو مورک نه آهيان جنهن هڪ مورک مزور هو.
جهڙي ڪا حيءَ آهي. هڪڙو شاهوڪار لبڪيدار سون جي
ڪاڻ ڪوٺائي رهيو هو. گهٽي مزور لڳايا ويا هئا. سڀني
جي هٿن ۾ اوزار هئا. سڀ جدا جدا ڪم ڪري رهيا هئا.
هڪڙو مزور سر ڪوٺي رهيو هو ته اتي هيمان هڪڙو پارس
جو ٽڪر اچي ويو. پارس سان لوه لڳڻ ڪري لوه جو
رنگ بدلو ٿي ويو ۽ سون ٿي ويو ۽ مڙي ويو. تڏهن مورک
مزور روئڻ لڳو. ايتري ۾ اهو مالڪ لبڪدار اچي ويو ۽
هنڪي روئندو ڏسي پڇيائين ته ڇاڪاڻ تو روئين. هن چيو
ته مهاراج! مهڙو قصور ڪونهي. مون هن پٿر تي اوزار هنيو
ته بدلو ٿي مڙي ويو. مهڙو روز نه ڪاٽيو. مون ڪونه
موڙيو آهي. تڏهن اهو لبڪيدار انڪي پارس سمجهي اندر
۾ ڏاڍو خوش ٿيو، ۽ ٻاهران هنکي ڏ ٺڪايائين ۽ ٻيو اوزار
گهرائي ڏنائينس ۽ چيائينس ته هن سان ڪم ڪر ۽ هنڪڏهن
جيءَ ۾ بدلو ٿي مڙي ويو ته ڪڏهن ڇڏ ڏي. هن اهو هٿيار ان پٿر

راڻيءَ چيو تہ مهاراج، اهڙو سک تہ ڪنهن ورلي
ملي تو هلو تہ گهر هلون. توهين اِنهي سک جي ڳولا نہ ڪر
ائين نہ ٿئي جو توهين اِنهيءَ سک کي ڳوليندي ڳوليند
هٿان وڃيءَ سک کان بہ وڃو. جئن گدڙ پنهنجي گداڙيءَ
چيو تہ مڇي ماس جو رس وٺي وٺي گاهہ کان بہ سڪندو رهيو
پڌو مان هڪ گدڙ جي آکاڻي ٿي ٻڌايانو. مهنجي اِنهيءَ ڳالهہ
جو جواب ڏيئي پوءِ ساڌو ٻڌجو. هڪڙي اڪيلي ٻن
هڪڙو گدڙ ۽ هڪ گداڙي رهندا هئا. هنن جو پاڻي ڏاڍ
پرير هو. هڪڙي ڏينهن برسات جي ڏينهن ۾ نديءَ مان
لڙهندو لڙهندو هڪڙو مردو اچي لڳو. اُنکي ڏسي
ڪري گدڙ گداڙي ڏاڍا خوش ٿيا. گهڻيئي ڏينهن مردو
کائي خوش ٿيا. هڪڙي ڏينهن مردي کي کائي خوش ٿي
گدڙ گداڙيءَ کي چيو تہ اسانجي عمر تہ گاهہ کائيندي مفت
گذري ويئي. اڄ تہ اڄ کان وٺي انجام ڪريون تہ اڄ کان پوءِ
گاهہ نہ کائيندا سين. گداڙيءَ چيس تہ جيستائين ملندو جيستائين
ندي آهي. وڏاتا اسانجي لاءِ گاهہ ئي رچيو آهي، تنهڪري
اهڙو انجام نہ ڪر. پر مورک گدڙ پنهنجي استريءَ جا پلي جا
وچن نہ مڃي هٺ کان انجام ڪيو تہ مان اڄ کان وٺي گاهہ نہ
کائيندس. جڏهن ٻورا ڏينهن گذريا ۽ نديءَ ۾ مردو نہ آيو
تڏهن گداڙيءَ گهڻو سمجهايس. تہ گاهہ کاءِ. گدڙ چيو تہ مان
پنهنجو انجام نہ ٽوڙيندس. ٽي ڏينهن بکيو رهيو. کائڻ لاءِ
ڪجهہ نہ مليس. چوٿين ڏينهن ڏاڍي زور سان برسات پيئي.
ندي وهي هلي. هڪڙو مردو لڙهي ٻہ ٽين ڪناري
تي وچي لڳو. گدڙ گداڙيءَ کي چيو تہ هل تہ پار هلي
مردو هٿ ڪري اچون ۽ ڪئين ڏينهن موج سان کائيندا سين.
گداڙي چيو نہ ڳالهہ تہ چڱي، پر پهريائين تہ اسين پار پهچي
نہ سگهندا سين، ڇو جو پاڻي گهڻو آهي. جي پهچي بہ وياسين

۽ چوندي هيس ته هي هلدي ڪاٿي. اڳي هن مڪڙ ڪڏهن ڪونه ڪاڻو ۽ هو ۽ انکي ڏسڻ لڳو. ايتري ۾ اُس ۾ مڪڙ رهي ويو ۽ اونس ڪان وهڻ لڳو. تڏهن اُن موڪر ٻالڪ مڪڙ جو ڄاڻو چڏي نولين مان وهندڙ ڦوا ڇنيا. متان ها ٻيٺي سوڙ سا ڪ مڪڙ ڪٽي ويٺي ۽ ڪ متيءِ ۾ ڪيراني ويٺي. ۽ ٻالڪ اُنجو آني روئندوئي رهيو. اهڙو موڪر مان ڪونه آهان جو ميائما جي ڏنل همت تي آڏوري وانگي ٻوهر آنند کي ڇڏي ٽيهنجي وشيءِ آنند روپ ڏري مانو آنند کي ڇتي هميشه لاءِ رئندو رهان، اهڙو موڪر مان نه آهيان. گوروهن ٻه لکن ٿا:- ٻرماڻ:-

ٻڪ ڪاڌي مدمڪ مونا ــ مايا موه وڏاس

اڪ سه هرڪي نام ورڻ ــ ڏرڪ جوڙ ڏرڪ واس

[اماڪلي وار ۾: ۳ صفحو ۴۳۹

تڏهن اُن راڻيءِ چيو ته توهانکي ٻوهر عشق ڪرڻ ڏيان ٿي. وري پيءِ راڻيءِ چيو ته مهاراج! توهين ڇا جي لاءِ ساڌو ٿيو ٿا؟ راجا چيو ٻوهر سڪ جي آنند واسطي. چو جو ٻوهر ڪالنواءِ اُهو سڪ ڪٿي نه ڪوبهي هئن گوروهن ٻه لکن ٿا:-

ٻرماڻ:- سڪ ناهي ٻهتي ڌن ڪاڻي ــ
سڪ ناهي پيکي نرت ناڻي
سڪ ناهي ٻهه ديس ڪماڻي ــ
سرب سڪا هر هر گن گاني
ٻندڻ ڪاڻن هار من وسي ــ
تئه سڪ ٻاوهي، ٻجه ڪهو ٻسي.

[ٻئرو ۾: ۵، صفحو ۱۱۴۷

تر روز اچي ڪري ناريل ناريلن جا، جي هنس ڪيرائي ويا هئا
تنهن جو کير پيئي گذران ڪرڻ لڳو. جڏهن سڀ کپي ويا
تڏهن بگلي بگليءَ کي چيو تہ مٿي وڻ ۾ ناريل بيٺا آهن. اچ
تہ اسين ٻئي مٿي چڙهي کير پيئون. بگليءَ چيس تہ تون ئي اُڏامي
پهچي سگهين ٿو ۽ نہ ناريل پٽي سگهين ٿو. اسان جي چهنب
ڪچي آهي. ٻہ مورک بگلو پتورتا استريءَ جو چيو نہ مڃي
وڻ تي چڙهي ويو ۽ ناريل کي پنهنجي چهنب هڻي ٽورڻ
لڳو تہ چهنب ناريل ۾ اٽڪي بيٺي ۽ لڳو ناريل ۾ لٽڪڻ
۽ مري ويو. جئن اهو مورک بگلو بگليءَ جو چيو نہ مڃي کير
جي رس ماڻڻ لاءِ مٿين ڪان بہ ويو تئن توهين بہ پتورتا جو
چيو نہ مڃي برهمانند جي رس ماڻڻ لاءِ مٿان وشيءَ آنند ماڻڻ
کان بہ سکو. اِنهي ڪري موٽي هلو گهر.

راجا چيو نہ مان اهڙو مورک ڪونہ آهيان جو تنهنجو چوڻ
مڃي ست سنگ ۽ برهم ڇڏي ڏيان جئن لکيل آهي تہ:-

پرماڻ:- مورک هوويءَ سو سٽيءَ مورک ڪا ڪهڻا.
[راماڪلي وار ۵: ۳ صفحہ ۹۵۳]

تنهنجو چوڻ ٻڌي جيڪڏهن مان گهر هلان تو نہ مورک
چوائيندس ۽ نہ مان اهڙو مورک آهيان جو برهم رس کي ڇڏي
اوليش آنند چٽڻ کي لڳي وڃان. جئن هڪ بالڪ ٿيو آهي
جنهن جي ڪٿا هن طرح آهي:-

ڪٿا:- هڪڙو غريب زميندار هو. هنکي هڪ ڪنيا ۽
هڪ ننڍو پٽ هئا. جڏهن ڪنيا هڪ شاهوڪار جي گهر ۾ پرڻجي
ويئي تڏهن اُني گانيون مينهون گهٽيون هيون. هن ڪنيا
ويچار ڪيو تہ منهنجي پيڪي گهر کا گاءِ مينهن ڪانهي.
پنهنجي ڀاءُ کي ڪونائي کير مکڻ کارائي راضي ڪري موڪليان.
هن پنهنجي ڀاءُ کي ڪونايو. گرميءَ جا ڏينهن هئا. سوير ڏڌ
ولوري مکڻ ڪڍي سهيل ڀاءُ کي جاڳائيندي هئي ۽ هٿ
منهن ڌوئاري سندس هٿ تي مکڻ جو چاڙهو رکندي هئي

مان ٿيو، تہ سمجهائي رهي آهيان اُن نہ ڪي جي، ٻہ هر وس
وٺڻ واسطي مٿان وشيءِ رسن ڪان نہ اڳ ڪيو پر جنهن هڪڙي
بگلي ٻيهڪي ٻاريءَ اسٽريءَ جو هوند. مڇي ٻاڪي ٻيهي
رسن ڪان وڃايو هو ڪنهن لوهين ۽ نہ ٿي ٿيو. هاڻي راڻي راڻا
ڪي بگلي جي ڪٿا ٻڌائي ٿي.

سمنڊ جي ڪناري تي هڪڙو بگلو بگلي رهندا هئا. هڪ
ٻئي ۾ ڏاڍ ۽ پيار هون. هميشہ مڇيون پڪڙي کائيندا هئا.
ڪناري تي ناريل جا وڻ بيٺا هئا. هڪڙي ڏينهن اُتي
هنس آيا ۽ ناريل ۾ لونگا هٿي ناريلن جو ڪم پٽائون ۽ ڪجهہ
ڇپل ڪم هنسن ڪمرايائون. تڏهن بگلي ۽ بگليءَ جهو تہ هي
۽ اسان جهڙا آهن ڪم جو ٿا پٽين، مڇيون جو ٿا کائين. بگليءَ
چيو تہ هي اسان جهڙا سفيد ٿي ۽ بگلا نہ آهن ٻہ هنس آهن
هي ڪم ۾ گڏيل پاڻيءَ کي جدا ڪري سگهن ٿا. اسين ڪٿا
ڪري سگهون جنهن هڪ هنڌ لڪل آهي تہ جهڙا اڇا بگلا تهڙا
اڇا هنس، ٻوءِ هنس ۽ بگلي ۾ تفاوت ڪهڙو آهي. گڏيل
کير ۽ پاڻيءَ کي جدا ڪرڻ وقت هنس هنسيءَ ٿين ٿا ۽ بگلا
بگلائي ٿين ٿا. اِهيءَ ڪري هي ڪم ٿي پٽين ٿا. بگلي چيو
تہ اچو تہ اسين بہ ڪم جو سواد وٺون. تڏهن ڪريل ناريلن جو
ڪم پٺائون. ڏاڍ ۽ سواد آين. چيائون تہ اسين تہ اجايو مڇين
جا کيڏا ٿا کائون. بگلي جهو تہ مون مڇين جو تياڳ ڪيو.
اجو تہ سڪلپ ڪريون مڇيون نہ اسانجون پيرون آهن
اسين ڪم ٿي پٽيندا آهن. بگليءَ جهو تہ اسانجي واسطي وڏا
مڇيون ٿي ٺاهيون آهن. ڪم هنسن واسطي آهي. اسين هنس
ڪوند آهيون. اِهيءَ ڪري مان انجام ڪوند ڪنديس ۽
توهين نہ انجام نہ ڪريو. بگلي جهو تہ مان نہ انجام ڪريان ٿو
تہ مان مڇيون ڪڏهن نہ کائيندس. بگليءَ گهڻو سمجهايس پر
مورکہ بگلي ڪين سمجهيو. آخر انجام ڪري ڇڏيائين. هو

اندر ملڻو هجيئي ته ملي وڃ ۽ انهي ڪري روئان ٿي. را
چيو ته توهان نه روءِ، هو ساڌو ڪونه ٿيندو. راڻيءَ چيو ته
منهنجا خيال ڀرپائين ڪان ئي اهڙا هئا. راجا چيو ته، جيڪي
ساڌو ٿين ٿا سي ڪنهن کان پڇي يا چئي لکي ٿا ٿين.
وئراڳ ڪري پڇڻ کان سواءِ ئي گهر کي ڇڏي وڃن ٿا. چئيون
لکڻ وئراڳ ڪونهي. تڏهن راڻيءَ چيو ته وئراڳ ڪهڙيءَ طرح
ٿئي ٿو. راجا چيو ڏيکاريندس. راڻيءَ چيو، ڏيکاريو. وري
راجا سيني کان پڇيو. جڏهن سيني چيو ڏيکاريو تڏهن
انهي طرح هڪ ڏينهن مرني راڻين کي چوڻ لڳو ته اڄ کان
وئي توهين منهنجون ماتائون آهيو. راڄ سنڀاليو. مان وڃائڻ ٿو
انهن چئي راجا هلندو رهيو. راڻين چيو ته راجا شايد ڇرچو ٿو
ڪري، پر راجا سچ مچ هليو ئي ويو ۽ هڪ برهم وڻنا مهاتما
جو شش ٿيڻ جو خيال ڪيائين هتي راڻيون روئڻ لڳيون ۽ وزير
کي پاڻسان وٺي راجا وٽ آيون ۽ چرڻ پڪڙي گهڻي پرارٿنا
ڪيائون، پر راجا هڪ به نه مڃين. تڏهن راڻين چيو ته مهاراج!
اسانجي هڪ هڪ سوال جو جواب ڏيئي اسانجي تسلي ڪرايو.
تڏهن راجا چيو ته مان جواب ڏيئي تسلي ڪرايو ٿو. هڪ
وڏي راڻي چيو ته توهين ساڌو ٿيو ٿا ٿيو. راجا چيو ته برهم
سک جي اڀئي واسطي. راڄ ۾ اهو سک ڪونهي جنهن گروجن
چون ٿا:-

پرماڻ:-

ـڪل سرشٽ ڪو راجا دکئيدا ـ
ـر ڪا نام جپت هوه سکئيا

[گوڙي سکمني محلا ۵ صفحه ۲۶۴

تنهڪري مان هريءَ جو نام جپي سکي ٿيندس، اڃي
ـري ساڌو ٿيان ٿو. تڏهن ٻهرئين راڻي چيو ته ساڌو ٿيڻ
ـهم رس ماڻڻ ڏاڍو ڪٺن آهي. توهين ماڻي ڪين سگهندا.

گمان ٻائي ڀڌ ۾ لڙندا رهندا آهن. اهڙي ڪري گمانن جي
پراڻن اوسار هلت چلت جدا جدا آهي تنهڪري گرهستين
کي ٻه گمان ٿي سگهي ٿو ۽ گرهستين ۾ ته سڀني کي يعني
برهمڻ، کتري، وئش، سودر ۽ استرين کي ته گمان ٿي
سگهي ٿو. اهڙي ڪان آد وني آتما کي جاڻي براهمڻ لوڪن
پتر، ڌن ۽ لوڪ اڇا کان رهت ٿي نڪرا ورتيءَ کي ڪمو
آهي يعني ودوت سنياس کي ڌارڻ ڪن ٿا.
جاڻي وودشا سنياس ۾ ته براهمڻ کي اڌڪار آهي سو
جون ٿا. تنهن اهڙي آتما کي براهمڻ لوڪ وڃڻ پٺت ڌارڻ،
يگيه ڌارڻ، دان ڌارڻ، سرٻو کي ته ناس ڪري وارڻ لئه
جاڻڻ جي اڇا ڪن ٿا ۽ هڻ آتما لوڪ جي اڇا ڪندا هويا
ساڌو لوڪ گرهست جو تياڳ ڪن ٿا. هتي وودشا سنياس
جو اڌڪار ته براهمڻن کي ئي لکيل آهي. اهڙيءَ طرح
هڪڙي مهاتما جو هڪ ڏسي ڪري سوامي جن کان سڀ
سنت ۽ ڀڳت لوڪ هن ڳالهه جو ارٿ ڪرائڻ واسطي پڇڻ
لڳا تڏهن سوامي جن وارتڪ ڪار جي مت انوسار جواب
ڏنو ته هتي جو سرتيءَ ۾ براهمڻ ته چيو ويو آهي سو دوج
يعني براهمڻ، کتري ۽ وئش جو جتائيندڙ آهي. اهڙيءَ
ٻات ارجن چيو آهي ته تتو گيان ۾ پرسد راجا جنڪ جن
لوڪ ۾ جيو ويو آهي تنهنڪي ته موه ٿيو هو ۽ هڪڙي راجا
جون چار رائيون هيون. چارئي راجا کي گڏجي سنان
ڪرائينديون هيون. هڪڙي ڏينهن راجا کي گرمي جي
ڏينهن ۾ ٿڌي پاڻيءَ سان اشنان ڪرائي لنڊي رائي راجا
جو شرير اگهي رهي هئي ۽ ڪنهن سبب ڪري روئي رهي
هئي ۽ روئڻ جو گرم جل راجا جي سنڌل سرير تي پيو تڏهن
راجا روئڻ جو سبب پڇيو. رائيءَ چيو ته منهنجي پاءِ جي
چني آئي آهي ته مان ساڌو ٿينديس، جنڪڏهن ان ڏينهن

ڀتو ڪلتر وڇپ ڪت ڀائي
[ڌناسري م: ١ صفحه ٦١]

ڪاه ڀتولا ڀاڙيي ڪنبلڙي ڀهوريءَ ـ
ڏاڙڪ کهرهي ڀتنيا شهه ملئي جو ليڻت راس ڪريه •
[سلوڪ ف: م ٣ صفحه ١٣٨٣]

جوڳي ڀوڳي ڪاپڙي ڪتا ڀوڻم دسدر ـ
ڪرڪا سبد نر ڇيڻهي ڌت سارنرلتر
ڀدپ ت ڀاڏي جونسي ات ڀڙهه ڀراڳا ـ
التر وست نر جاڳني کهت ڀرم لڪ:ڳا
[آسا م: ١ صفحه ٤١٩]

ٻين شاسترن ۾ به لکيل آهي ته گيانين جا ڀرار ڀد ڪرم عجيب ٿين ٿا ۽ ڪرم انوسار گيانين جي چيشٽا به عجيب ٿئي ٿي، پر گيان ۽ ودية مڪتي هڪجهڙي ٿئي ٿي.

سري ڪرشن يوڳي ٿيو آهي. سکديو تياڳي ٿيو آهي. سري رامچندر ۽ جنڪ، راجا ٿيا آهن. وسشٽ منيءَ ڪرم ڪانڊي ٿيو آهي. هي سڀ گيان ۾ هڪجهڙا آهن.

گيانين جي ڀرارٻڌ نياري نياري آهي، جئن جنڪ آدي راڄ ئي ڪندا رهيا آهن ۽ هڪڙا گيانين جڙڀرت جهڙا ڀهاڙن ۾ پنڌل گهمندا رهيا آهن ۽ ٻيا شيديو جهڙا گيان پائي مونن ئي ڌاري رهيا آهن ۽ ٻيا سکديو ۽ نارد جهڙا گياني ايشور ڀڳتي ئي ڪندا رهن ٿا ۽ چوٿان جوڳيشبير آد يوڳ ئي ڪندا رهن ٿا ۽ پدجان سؤيري رشي جهڙا گيان پائي پدجاه استرين سان يوڳ ئي ڪندا رهيا آهن ۽ ڇهان سنڪ آدي گيان پائي تمام ڪرپالو ٿي رهيا آهن ۽ ستان ارجن آدي

ڏِنُ ڏِنُ پيا ڏِنُ. ڏِنُ ڪَل
ڏِنُ ڏِنُ سِ جهڙي جِن ڪرو ڇٽيا ماهه
ڏِنُ ڏِنُ ڪرو جِن نام آراڌيا
آپ ترنا جڳ ڏلا نِدا اي ڇڏاهه
[گوڙي وار م: ۴ صفحه ٣١٠]

اهڙي طرح شبد جو ملو پورو ٿيو. گهڻن برهمڻ سري ١٠٨ نارائڻ هري کي پنجاب ساري جي تي هلط الاءِ پرار لڻا ڪئي. انهن جو پر پرڏيسي پنجاب جو ڪن ڪندا ڪٿاڪر راڄ م وڃي وساڪي ڪيائون. اتي ايڪ ڀڳتي ڄسن سان سعدن شاستر وچار ٿيو. اتي هڪڙي ڏينهن هڪ برهمڻ هي پرشن ڪيو ته گرهستي آتم گيان جو ادڪاري آهي يا نه يعني انکي آتم گيان ٿئي ٿو يا نه.

انهيءَ باٻت ڪيترا وچار ٿيا. آخر گهڻن مهاتما زياده هٺ ڪيو ته آتم گيان سنياسي کي ٿي سگهي ٿو ۽ نه گرهستيءَ کي. تڏهن سڀني اچي سري ١٠٨ نارائڻ هري کان پڇيو ته گرهستيءَ کي آتم گيان ٿئي ٿو يا نه. سري ١٠٨ نارائڻ هري جي چوڻ لڳا ته گيان ته گرهستن کي به ٿي سگهي ٿو، پر جيون مڪتيءَ جو سک انڊ آهي اللاءِ ٿي سنياس ورلو وڃي ٿو. گرهستيءَ کي گيان ٿئي ٿو ان اي پرماڻ گرو صاحب جيءَ جو هيٺ ڏجي ٿو:- پرماڻ:-

سچ سمرٿي هووءِ پرڪاس -
تاٿي ڀِڪتا مهه رهئِ اُداس
سکر ڪي انسي وڏ ٿائي -
[ڏلا سري م ١ صفحه ١٦١]

پرشارت ڇو نٿو ڪرين؟ مان توکي ڪٿي ٻڌايان ٿي اُنهه
ڪر ته سڀ ڪان پوڄيه ٿي ويندين. سمنڊ جي ڪناري تي
واريءَ تي رام نام لکه ۽ نام ۽ ناميءَ جو ابيد چنتن ڪر يعني
جٿن نامي وياپڪ آهي تٿن نام به وياپڪ آهي. اهڙي ابيد
چنتن ڪندي پنهنجي واهڻ تي ويهي نام جي چوطرف
چانور اُڇلائيندو چار پردڪشائون ڪر. اِنهيءَ طرح نام جي
پردڪشا ڪرڻ سان ناميءَ جي پردڪشا ٿي ويندي. گڻيش جيءَ
اُئين ئي ڪيو تڏهن ساري برهمانڊ ۾ ڪوئي جا پيرا ۽ چانور
ڏسڻ ۾ اچڻ لڳا. سڀ ديوتائون ڏسي حيران ٿيا ۽ چوڻ
لڳا ته گڻيش جي سڀ کان پهريائين پهچي ويو آهي ۽ گڻيش جيءَ
کي وشنو ڀڳوان وٽ وينل ڏٺائون ۽ وشنو ڀڳوان به
چيو ته توهان سڀني کان پهرين پوڄ شري گڻيش جي
ٿيندو، ڇو جو هن نام ناميءَ جو ابيد چنتن ڪري منهنجي
پهرين پردڪشا ڪئي آهي تڏهن سڀني ديوتائن جي رام نام
۾ شردا ٿي ۽ شري گڻيش جيءَ کي اُنهي ڏينهن کان پوڄيه
مڃڻ لڳا.

پرماڻ :-

مهما جاسر، جاڻ گڻ راٿو - پرٿم پوڄيت نام پرڀاٿو

[تلسي رامائڻ]

اِنهيءَ دستور نام جون ئي ڪتيون نروپن ڪيائين. ڪوئي
جي ليائي سمرڻ ڪئي، ڪڇئون جي ليائي ڏيان ڪئي،
هنس جي ليائي گيان ڪئي. اِهي نام جون ئي ڪتيون
پڙي سنت منڊلي ۽ ڀڳت منڊلي چت ۾ ڏاڍو گد گد ٿيا
۽ پاڻ ۾ چوڻ لڳا ته ڪنهن جا سڀ قول پرابت ڪياسون
۽ سري نارائڻ هري کي من ٻاڻي سر سان ڏنڊوات ڏيڻ لڳا.

هر رس ڪا اون چاکي ساد. چاکت هوءِ رهي و سماد

امرت رسنا بي پياري. ام رس راتي هوءِ تريهاري.

[گوڙي م: ٥ صفحه ١٨٠

اهڙيءَ طرح جگياسو گروءَ دتاران مهاواڪيه جي اکنڊ ارٿ جو وچار ڪندو هوبو، اُبول راڻيءَ وانگر پار برهم کي پراپت ٿيو. اهڙيءَ دستور نام جو ارٿ سگڻ نرگڻ برماتما آهي يعني سگڻ ارگڻ ٻئي نامي آهن تنهي جي پراپتي نام دتاران ٿئي ٿي. انهيءَ لاءِ نام تنهي نامين کان وڏو لکيو ويو آهي.

پرمارٿ تلسي رامائڻ چؤپئي:-

آگڻ سگڻ دونو برهم سروپا.

مهاديو جن دانين جيو آهي:- **سلوڪ:-**

رام راميتي، راميتي رمي رامي منو رمي:

سهسر نام تت تليمکر رام نام و رانني.

پارتيءَ پنهنجي پت گڻيس جي کي رام نام مرڌا ڪرائي ڏهن تسمه ڪروڙ ديوتائن م اهو تت ڄاڻيو هو ته پهريائين پوڄا ڪر ترڻ گوري تڏهن سڀني جي صلاح سان جي فيصلو ٿيو ته وسو پگوان جو چار پرڪرمائون پهريائين ڪندو اهوئي پوڄا ٿيندو. سڀئي ديوتائون پنهنجي پنهنجي واهن تي وڃي جلديءَ سان پرڪرما ڪرڻ لڳا؛ گڻيس جي جي ڪري وڃي رهيو جو جو سندس سواري ڪوئو ليڊو هو؛ سندس سرير ڳرو هو لهنڪري پندل به ڊوڙي نه سگهيو تنهن پارتيءَ گڻيس جيءَ کي جوڻ لڳي ته جپ ڪري ڇڏو ويو آهين، سڀني کان پهريائين پوڄيه ٿجڻ جو

گيان روپ ڪبير مهاواڪيه شبد ويچار ۾ ٿي رهي تو. انهيءَ واسطي گروجي لکن ٿا:— پرماڻ:-

تيرٿ شبد ويچار. انتر گيان هوءِ.

[ڏاسري چنت ۾: ۱ صفحه ۶۸۷

انهيءَ طرح شبد ويچار ڪندو هوئي گروءَ ڏناران اکنڊ ارٿ کي پائي اڌڪاري ڪرت ڪرت پساوڻي پراپت ٿيو يعني جيڪي ڪرڻو هوس سو ڪري چڪو. جڏهن جو من برهم ويچار سان هڪڙي ڪرڻ ۾ ايڪاگر ٿي وڃي تنهنجي واسطي گرو صاحب ۾ لکن ٿا:- پرماڻ:

سرب وڏنڪدن مڪت موکر پائي

ايڪ تمکر هرکي ڪن ڪاٿي

اٺڪ راڄ پورکي وڏ ڏاڻي. هرکي نام ڪي ڪٿا من ڀائي

[گوڙي سکمني ۾: ۵ صفحه ۲۹۰

انهيءَ طرح ڪرنيه ڪرتيه پڻي جو ٿل روپ تربنيپڻو ٿل روپ ڏبکارجي تو. هي گياني هيءَ خيال ڪري تو ته جڏهن ڏکي اگياني اڇا ڪري تو ته موتکي پت آد تين تئن سان پرمانند پورڻ ڪئن اڇا ڪندس. پرلوڪ وڃڻ جي اڇا وارو بگيه ڪري تو پرمان سرو لوڪ ۾ پورڻ ٿيا لاءِ يگيه ڪريان. آچاريه پرش پرمارٿ پروزتي ويکيان ڪرڻ شاستر ويد پڙهائڻ پڻي ڪن. مان اکريه انهيءَ جو ۽ اڌڪاري نه آهيان جيڪڏهن ڪو چوي ته ڪائيند ويشند و ڏسڻ ۾ اچي تو پوءِ اَکريه ڪئن ٿيو؟ ته اُنجو جواب هيءَ آهي ته ٻين لوڪن کي ڏسڻ ۾ اچي تو ته پڻي. منهنجي انهيءَ کهڙي هاڃي. گوروجي ۾ لکن ٿا— پرماڻ:-

آن رسا جيتي تنهن چاکي. نمکر نرشدا تيري لاٿي

ڪرڻو آهي ۽ حل ڳڏوئي ڪبو آهي، ۽ ڀرتوي ڪنور تي
ڪٽڻي آهي اِها لب آهي يعني اُهين جو اِهو سياءُ آهي اُنس
مهاواڪيه جي فقط پڙهڻ سان اکنڊ وستوءَ جو ٻوڌ ٿيڻو آهي
اِها ايشور جي ست آهي اِنهيءَ کي آپتيه شڪتي ۾
چئجي ٿو.

اُهي مڌ ۽ ڪنشت ممڪشوئن قسمن جا ڪيا آهن. جن
ساڌن وارو ادڪاري اُهو چئجي ٿو. تنهنڪي نه مهاواڪيه
جي فقط پڙهڻ سان اکنڊ وستوءَ جو ٻوڌ ٿيندو. ٻوڌ ٿئي تنهن
لهڻڪري تنهن کي وري ويچار جي ڪجي. لوڙ نه آهي ۽ مڌ ۽
ممڪشوءَ کي ٻوڌ ٿئي ٿو پر اُنکي اِها شنڪا ٿئي ٿي ته پرهم
سرو شڪتيوان آهي ۽ جيو الپ شڪتيوان آهي تنهنڪري
تنهن جي ايڪتا مهاواڪيه ڪري ڪٿي ٿي. اِنهيءَ شنڪا
جي ڪري اُهڙو وقت ۾ اُلٽي ڀاونا ٿئي ٿي ته جهڙو ڄمو
جهڙو هڪ ٿئي ۾ واسطو پيو آهي اُهي ابواڊ جي اور ٿي
واسطي لکشنا انگيڪار ڪئي آئي تنهن مهاواڪ ۾ تت
پد جو واچ ارث ايشور آهي ۽ توم پد جو واچ ارث جيو
آهي ۽ تنهي جي ايڪتا جو گمان ڪرائيندڙ آسي پد آهي.
ايڪتا جي ورودي ڀاڳ تياڳ ڪري اَور ودي فقط چيتن جي
لکشنا ٿئي، اِنهي ڪري ڀاڳ تياڳ لکشنا چئجي. اِنهيءَ ڪري
لکشنا احتياج نه آهي.

درشٽانت: جنهن هڪڙائي پرش سو پر ۾ ٻيٽ جي لطو
ڪان پتاڻو ۽ ٻوني جي لطو ڪان ڏاڏ پٽو پرلست ٿئي ٿو، پر ٻيٽ
۽ ٻوني جي لطو تياڳ سان پتاڻو ۽ ڏاڏ پٽو ٿيو رهي فقط
پرش سو پرئي رهندو. اُهين هڪڙي چيتن ۾ مايا روپ اُپاڌي
ڪري ايشور پٽو آهي ۽ اوديا روپ اُپاڌي ڪري جيو پٽو
پرتيت ٿئي ٿو. مايا ۽ اوديا جي تياڳ ڪري جيو ڀاءُ ۽
ايشور ڀاو نه رهي ٿو.

سري نارائڻ هري اُپديش (۴۴۶) اڌول رائي داڙشتانس
يعني جيو ايشور ۽ اُنجي اُپاڌ اوديا ۽ مايا ۽ اُنجا ڏرم اُلپگيـ
سروگيانا آدڪ ابترا واچيه ڀاڱو تياڳو ڪرائي جيو ايشور جـي
واچيه ڀاڱو ۾ شيش رهيل جو چيتن ڀاڱو آهـي اُنجي ايڪتا
روپ اکنڊ تا نسچي ڪرائڻ لڳو. چئن مها واڪن جـو اکنڊ
ارٿ يعني ايڪتا چيتن ڀاڱو ۾ هن طرح آهي. جيو واچڪـ
(۱) پرگيان (۲) اُهم (۳) تون (۴) اُين آتما اِنهن چئن پدن
جو لکيه ساکي چيتن آهي. ايشور واچڪ- (۱) برهم (۲) برهم
(۳) تت (۴) برهم. اِنهن چئن پدن جو لکيه برهم چيتن آهي.
ٻئي چيتن يعني ساکي چيتن ۽ برهم چيتن جي ايڪتا يعني
اڀيد يعني اکنڊ ارٿ چارئي مهاواڪ چون ٿا. سمسرگ يا
وشِشٽ ارٿ واڪيارٿ نٿا چون. نه آڌيست ايڪتا، نه ٻاڌ
ايڪتا. نه وشيشڻ ايڪتا چون ٿا، فقط اکنڊ ايڪتائي چون
ٿا. اِنهي ڪري تت تونْ مس آد مهاواڪن جو جيڪو ڪو
اُرٿ واديڻ ڪلپيا ٿيو آهي سو کنڊن ڪرڻ جو لائق آهي.
ڪو وادي چوي ٿو تت يعني تسيه تون اُنشو اُس، وڪاروان
اُس، داسو اُس سدرشو پوشيس اِنهيءَ طرح جا ارٿ سڀ
کنڊن ڪرڻ جا لائق آهن- اُنڪري اُنش اُنسي ڀاو وڪار
وڪاري ڀاو ساکي ۽ برهم جو ڀيد هڪ ٻئي ۾ نه آهي. ٻئي
چيتن هڻڻ ڪري هڪ آهن يعني اکنڊ ارٿ آهي.

اُدالڪ رشيءَ پنهنجي پٽ کي ٿو پيرا ڏنو سي يعني سو
برهم تون آهين جيو آهي ۽ گرو نانڪ ديوجي ” دگر ڪيئُ
ايڪ تيئُ ايڪ تيئُ “ هي چوڏهن پيرا چيو آهي. ۽ ڏهين
پاتشاهه سورهن پيرا چيو آهي.

” جلس تهين، ٿلس تهين “ ... وغيره.

پالميڪ جي يارد واج کي چونٿا هي يارد واڄ جي، ايشور
جي نيت آهي ته آڪاس کي سڄيه ٿيڻو آهي، واٻوءَ کـي
چورڻ ٿيڻو آهي، اگنيءَ کي گرم ٿيڻو آهي، جل کـي آلو...

ست تلاو هي آهن

تلاو جو ناو	١ ڪدارو	٢ ڪدارو	٣ ڪدارو	٤ ڪدارو	پوڙي	جل	سڄان جو قل
	١	٢	-	٤	٥	٦	٧
١- شيپ اپا	سست سنگ	ساڌ و شيرا	پدارٿن مرگلالي	پرمسوورم پرام	شرڌا	لندڪامتا	مل لورس
٢- سوچارنا	سرورٿ	ممن	آلرسسلچي	جگ متيا لسچي	جگرآستانيا	آلما پر درڙ پراتي	سمشم لورس
٣- ان مالسا	پالچيم	پالچ لسر	آسن	پرااالايامر پرلهار	ڌار نا	ڌيان	چسچي ايڪاگرتا روپ سماڌي
٤- ستوا پسَ	اپرهم چهتن	اپرهم ڪتن	پرسمر پوڌن	سرومر پرهمر پاءِ	پرهماڪار ورتي	ساڪمالڪار	اڪمان اورتي
٥- آسسڪتي	اپرامتا	ارمالا	پروورتي آپاه	واد وواد آپاو	دڪ آپاو	اراورٿ آلند	واسنا آپاو
٦- پدارٿ ٠ اپاولي	لسن گيان	معو لاش	واسنا ڪم	سمدر شتي	پرهم اسثمت	ادو ٻدرشتي	آلند اسثمت
٧- ترپتا	سروسنڪلپ آپاو	سرو ورتي آپاو	هردي گرنٿي آپاو	پرهماڪار ورتي جو اپاو	اراورٿ آلند	جيتن مم	ود يه مڪتي

ڪي استري ملڻ ڪپي، انهي وانگي مان ڀٽان تو ته ڇئن ايڪتائن مان منهنجي برهم سان ڪهڙي ايڪتا آهي. ممکشوء چيو ته تنهنجي برهم سان اڌ يست ايڪتا هئڻ ڪپي، جئن رسيء سان سرپ جي ايڪتا آهي ء سالگرام ء وشنوء جي ء گرو ء پرميشور جي، من ء برهم جي، آديه ء برهم جي. انهن جي جئن اڌ يست ايڪتا آهي تئن برهم سان تنهنجي ايڪتا آهي- تڏهن گروجي ڪوپ ڪري چوڻ لڳو، اڙي بيوقوف! آتما ء برهم جي اڌيست ايڪتا ڪئن تيندي- جدا پدارٿن جي اڌيست ايڪتا تيندي آهي ء اپن پدارٿن جي اکنڊ ايڪتا تيندي آهي- تڏهن شش چيو مهاراج! منهنجو توهانکي ڳالهائڻ جوئي مطلب هو، سو توهان ڳالهايو ته سهين- توهانجي پرتگيا چار دفعا ڳالهائڻ جي هئي سو مون توهان کي چار دفعا ڳالهايو. هاڻي جيو يعني ساکي ء برهم جي اکنڊ ايڪتا ڪئن آهي سو مونکي سڌ ڪري ٻڌايو.

تڏهن گروجي چيو ته هي اڌڪاري! توکي ستن تلاون ۾ سنان ڪرڻو آهي- پهرياتين تون ڇئن تلاون ۾ سنان ڪري اچ ته پوء توکي اکنڊ ارٿ ٻڌائي تن تلاون ۾ سنان ڪرائيندس. (١) پهريون شڀ اڇا تلاو آهي (٢) ٻيو سوچارنا (٣) تن مانسا (۴) چوٿون ستواپت (٥) پنجون اسن شڪت (٦) ڇهون پدارٿ اڀاوني (٧) ستون ترِيا. اهي ست گيان جون ڀومڪائون روپي ست تلاو آهن جئن تلاوڪي چار ڪنارا تيندا آهن، هڪ پاسي پوڙيون تيندڙيون آهن ء وچ ۾ جل، تلاو جي نموني جو پرڪار لکجي تو

جڏهن اِنهي طرح ممکشو ڇئن تلاون ۾ سنان ڪري آيو تڏهن اُنکي گرو ڇئن مها واڪن جو اکنڊ ارٿ ٻڌائڻ لڳو. پهرياتين تت تون مس آد ڇئن مهاواڪن جو واڇه ارٿ ٻڌايو

تڏهن گروءَ کي ڪروڌ آيو ۽ چوڻ لڳو. اڙي ممکشو! تنهن جو سمسڪار واڪيارٿ يعني اَلش اَلشي ڀاو ڪيئن آهي سگهندو. اَلش اَلشي ڀاو هجڻ، آڳرين وانگي ناسوٽ پداٿن جو ٿي نٿي ٿو. جڏهن اهي مجمعدين ته ٻئي ناسوٽ نـمدا ۽ چيتن روپ سان ٻئي اڀاسي آهن. لهڪري اهي جو اکيد واڪيارٿ ني ٺي سگهي ٿو. ممکشوءَ چيو ته مولڪي ته توهان کان ڳالهائڻوئي ٿو، ڳالهائڻ نه سگهن. تڏهن گروءَ چيو ته ڪاٺي مان ڪوسان نه ڳالهائيندس. پوءِ اڏ ڪاري ڳالهائڻ لڳو، پر گروجيءَ نه پوليو. تڏهن ممکشوءَ چوڻ مهاواڪ اُپدگ آلما کان پڇيو ته سگهي آهن يا نه ڪي؟ تڏهن دلي ۾ وار جي لبائي چوڻ مهاواڪ چيو نه اي ممکشو، مان آتما يعني ساکشات اَپروکش يعني مکه اَپروکش هوس، گروجي نه جون تا.

ڪِ ظاهر ظهور هيءَ. ڪِ حاضر حضور هيءَ.

[ڄاب صاحب

سو پرڀ دور ناهي. پرڀ توں هيءَ.

[آسا م: ا، صفحه ۳۵۴

وڇڙو هوندي ته هاڻي مولڪي بار برهم ڏسڻ مرني نتو اچي.

هيءَ مايا جو پرڀاو آهي. برهم ٿي ۽ مولڪي لوڪ جاڻن ته نتا، سنسڪار پوڄن ته پڙي رهيو.

منهنجي ۽ برهم جي ڪهڙن طرحن جي ايڪتا لکي اٿس. (۱) آد يسه (۲) ساڌ (۳) گسوڻ وشسٽ (۴) مکه يعني اکيد ايڪتا. هي ممکشو! توں پڌاءِ ته منهنجي ڪهڙي ايڪتا هئڻ گهرجي. جنهن دلي ۾ ويل وير مهاراجا وڪرم کان پڇيو وادي، دزري، سولارو، براهمڻ اهي جن مان ڪنهن

تي رهندو هوس جنهن کو ٻوليندو هو تنهن ٻوليندو هوس.
ٻوءِ واڱوءِ ۾ اچي شي شي شبد ٿيس. اڳيءَ ۾ اچي ٻڪ ٻڪ
ٿيس. جل ۾ اچي چل چل ٿيس. ۽ ٻرٿويءِ ۾ اچي ڪٽ ڪٽ
ٿيس. تڏهن ٻه سڪي هوس. ٻوءِ ٻرماتما مونکي ڪٺي سر ٻر
۾ اچليو ۽ هردي ۾ "ٻَرا" ناليِ سان رهيس. ڪنٺ ۾
"پشينتي" ناليِ سان رهيس. ڇپن ۾ 'مديم ياو' ناليِ سان
زبان ۾ ونڪري ناليِ سان رهڻ لڳس. ٻوءِ ماڻهن مونکي
شبد جو اُڪرڻ (نقل) بنائي سيکي ٻستڪن ۾ رڪاردن ۾
۽ ريڊين ۾ وجهي مهنجي ڏاڍي دردشا ڪئي آهي ٻرهي
جگياسوُ مان جو تتو مس واڪ آهيان منهنجو ٽن طرحن جو
واڪيارٿ ويد وادي مڃين ٿا. هڪڙو سنسرگ واڪيارٿ جنهن
گهٽ مانيه گامانيه واڪ جي نيائي مڃين ٿا. ٻيو وِششٽ
واڪيارٿ نيلو اُتپل ۽ (نيلو گل) دنڊي ٻرش (لٺ وارو
ماڻهو) واڪيه جي نيائي. ٽيون اکنڊ واڪيارٿ سوين ڏيوڏت
جي نيائي چون ٿا. مان توکان اهڙي طرح ٻڇان ٿو جهڙيءَ طرح
ڪٿ جي ٻاوي راجا وڪرم کان ٻڇيو هو. راجا جي ڪنيا
جهنڪي راڪس ڪٺي ويو، سا تنهي مان ڪنهنکي ملڻ کپي.
تنهن مان توکان ٻڇان ٿو ته منهنجو ٻرهم سان ڪهڙو واڪيارٿ
هئڻ کپي. ممڪشوءِ چيو تتون يعني هي ٻرهم روپ جيو،
تنهنجو سنسرگ واڪيارٿ آهي يعني اَنش اَنشي ڀاو سنبند
هئڻ گهرجي، جنهن گيتا ۾ ڀڳوان چيو آهي:-

مميئ والشو جيو لوڪي جيو ڀوت سناتن.

[گيتا اڌياءَ ١٥ سلوڪ ٧

ني جو ڇوڻ وارو اُهڙو برهم اسمي منتر آهي اُنجي جُو
جو ورڻو ميالر لکيل آهي تنجو ٻڌو اُپسند بر ٦١-٦٦ تائين.

پرماڻ دو اوٽ:- مان برهم آهيان. ان منتر جو جاپ
ڌنڌي کي سيني دوشن کي ناس ڪريٿو ۽ جنم جنمانتر جي
پاپن کي ناس ڪريٿو ۽ مرليوءَ جي ڦاسيءَ کي ڪٽي ڇڏي
ٿو. دويت جنيه دک کي ڪٽي ڇڏي ٿو ۽ پيڙ پڙيءَ کي
ناس ڪريٿو ۽ چنتا جنيه دک کي ناس ڪريٿو ۽ ٻڌيءَ جي
روڳن کي ناس ڪريٿو ۽ جردي ڳرنتي يعني آڏ ياس (پُرم)
کي دور ڪريٿو ۽ سيني وياڌين کي ناس ڪريٿو ۽ سيني
ڪام، ڪروڌ وغيره دوشن کي ڪن م ناس ڪريٿو ۽ چت
ورت کي ليءِ ڪريٿو. سنڪلپن کي ناس ڪريٿو ۽ ڪروڙن
دوسمن کي ناس ڪريٿو ۽ سڀ پراڌ يعني جنيه دکن کي ناس
ڪريٿو. ”اُهنگ برهم“ منتر جو جاپ اگيان کي دور ڪري
سو آتم پد م اِستٿ ڪري ٿو. اهڙيءَ طرح شرتي پڳوتي
اڌڪاريءَ کي اپد يعني اُهنگري جاپ جو مهالم ٻڌائي
رهي آهي.

لڏهن مڪسو ڇوڻ لڳو ۽ ٿروجي! توهانکي ڳالهارائڻ
رني مونجو مطلب هوءِ ڳالهايو ۽ سهجن. گروءَ جيو جڳوهائي
مان توسان ۽ ڳالهائيندس. مڪسوءَ تيون ڌمعو ڳالهارائڻ م
گوڙو ٻتن ڪونو ۽ ٻوليائين. لڏهن ڪت جي ٻاوري جي ٽڪن
وبو جي نيائي تتون مس، جو نسون مهاواڪ آهي اُن ڪان ٻيڇڻ
لڳو جي تتو مس مهاواڪ سند تون سڪي آهين يا دکي.
تتو مس سند جيو ۽ جڏهن مان اُشمد هوس لڏهن مان سڪي
هوس پومالما شمد ڳائي موسڪي دکي ڪري ڇڏيو. پهرياڻن
سند ڳائي آڪاس م رکيائين. اُنان ٻرلڏون (پُرلاءِ) روپ

۽ اِندريون، پراڻ، مَن، بُڌي، اوسٿا، جيو آدڪن جو نا
اهنگر نه آهي. گرو پرماڻ :-

اچرج ڪٿا مها انوپ- پراتما پاربرهم ڪا روپ- رهاءُ
نا اهو بوڍا نا اهو بالا- نا اس دوک نهي جم جالا
نا اهو بِنسي نا اهو جاءِ- آد جگادي رهيا سماءِ
نا اُس اُسن نهي اس سيت-
نا اِس دشمن نا اس ميت
نا اُس هرک نهي اس سوک-
سڀ ڪڇ اسڪا اُهو ڪرتي جوک
نا اس باپ نهي اس مائيا- اهو اپرمپر هوتا آيا
پاپ پن ڪا اِس ليپ نه لاگئي-
گهٽ گهٽ انتر سدهي جاگئي
تِين گڻان اِڪ سڪت اُپايا- مها مايا تاڪي هئي ڇايا
اَڇل اڇيد ابيد ديال- دين ديال سدا ڪرپال
تاڪي گت مت ڪڇو نه پاءِ-
نانڪ تاڪي بل بل جاءِ

[گوند محلا ٥ صفحه ٨٦٨]

ساڪيءَ جي لوهه سان مڪ ايڪتا آهي يعني واستو ابيد آهي
جڻ جل جل سان اَبيد آهي ۽ کير کير سان ابيد آهي. ابيد

اهڙي أهنگ برهم، تون هوندي بہ پرميشور سان گڏ رهين ٿو،
ڇاڪاڻ تہ سڀئي آهين ٻيا ڪي. أهنگ جوڙ لڳو تہ ٻيو پائين مان
پراڻ ڪ رهي ڏاڍو سڪي ٿو پس، هاڻي أپاڏ جي سنبنڌ
ڪري ڏاڍو ڏکي آهيان. ڪيئن پکڙ، ڌان سڀ نستل وڃڻا.

پرماڻ:- نيرت ٻرت آر داڻ ڪر- مَن ۾ ڪري گمان.

دانڪ ٻهتل جات ٿيو- جتر ڪنچر اشدان.

[سلوڪ ۾: ٣ صفحه ١۴٢٩

هاڻي مان ڏيهہ، إندرين، من تہ ٻڌيءَ جي سنگ ڪري
ڏاڍو ڏکي آهيان، موسڪي الله پرميشور جي سنبنڌ سان نہ
ڪوئي سڪ نہ آهي. رهان نہ ساڃ تو ٿڏهن نہ ڏوس لتوتي
نہ ڏوس نہ آنند ڪوهي. جڏهن ساڪي روپ هوس تڏهن
نہ آنند هو. هاڻي مان ڏيهہ آڌڪ جي پنهنجو ٺاڻي ڏکي
ٿي رهيو آهيان. منهنجي برهم سان ڪيتري ايڪتا آهي.
موں ٻن طرحن جي ايڪتا ٿيندي آهي (١) ناڌ سماناڌ ڪرتا
يعني ونڌ پوي تو نہ هي اهنڪار، تون ٻاٺکي ناڌ ڪري
لين ڪري برهم سان هڪ ٿي سگهين ٿو. (٢) مڪ سماناڌ ڪرتا
يعني ناڌ نہ ڪري نہ برهم سان ملي سگهين ٿو. پنهنجي ۾
منهنجي ڪيتري ايڪتا آهي. جڏهن هار مهاراجا وڪرم ڪان
پڇيو تہ ڏ، وارو بہ سر وارو ٻئي راڻيءَ کي ملڻ گهرجي،
تڏهن مان پڇان ٿو تہ منهنجي برهم سان ٻاڌ سماناڌ ڪرتا (ڏ ر)
يا مڪ سماناڌ ڪرتا (سر) ڪري ايڪتا آهي. تڏهن ممکنو
جوڙ لڳو تہ منهنجي برهم سان ايڪتا ناڌ سماناڌ ڪرتا سان
آهي. گروءَ چيو اهڙي موڙ ڪ! ٻاڌ سماناڌ ڪرتا سان ڪڏهن
ٿيندي، ڇو تہ اهنگ دلو ساکيءَ هو بہ آهي، ساکيءَ هو ڪڏهن
ٻڌ ٿيندو. هتي اهنگ ساکي ڪري سمجهڻ گهرجي. ڏيهہ

ممڪشو! هاڻي تنهنجو ۽ منهنجو ميل ٿيو آهي. ويد ارٿ
توسان ويچار ڪريان ٿو. ويد ۾ مُڪتي روپ ڪنيا چا
پتي بتايا اٿن.

(۱) هڪڙو ڪرم ڪرڻ واري کي مُڪتي روپ ڪن
ملڻ گهرجي. مُڪتي ڪريا سان سڌ ٿيندي، گيان اُني ۽
ڪندو. جڏهن آد راج رشي ڪرم ڪري ئي مُڪتيءَ کي
پراپت ٿيا آهن.

(۲) جنهن ڪري پانهن جي بل سان سمنڌ تري نه سگهندو،
تنهن واسديو جي اراڌن بنا موکه حاصل ڪري نه سگهندو.
واسديو جي سمرڻ وارو پرش گريب، جنم، بڍاپي آد روگن
کان پيرجي ٿو. ايشور کي سمرڻ وارو اُپاشڪ به موکه روپ
ڪنيا پراپت ڪري ٿو.

(۳) گيانيءَ کي به موکه ڪنيا جي پراپتي ٿئي ٿي ۽
گيان سان ئي ڪيول مُڪتي پراپت ٿئي ٿي. اهڙيءَ طرح
مُڪتي روپي ڪنيا ٽنهي يعني ڪرمي، اُپاشڪ ۽ گيانيءَ
کي ملڻي آهي.

موکه روپ ڪنيا هڪڙي آهي. هي ممڪشو! ڪنهنکي
ڏيڻ گهرجي. ممڪشوءَ چيو، ڪرمي يا اُپاشڪ کي ملڻ گهرجي.
تڏهن گرو روپ ابول راڻيءَ ڪروڌ ڪري چيو ته اڙي نيچ
ممڪشو! ڪرمي ۽ اُپاشڪ کي ڪيئن ملڻ گهرجي، چاڪاڻ ته
ويد انوسار ڪرميءَ کي جنم ملندو ۽ اُپاشڪ کي به متان هيٺ
ڪيرايو ويندو. ڪنيا گيانيءَ کي ملندي. ممڪشوءَ چيو چڱو.
گروءَ بوليو ته سهين. منهنجو مطلب ئي هسو توهانجي ڳالهائڻ
جو. گروءَ چيو چڱو، هاڻي مان نه ڳالهائيندس. پوءِ جگياسوءَ
ڪهڙا ڍنگ هنجي ڳالهائڻ لاءِ ڪيا پر نه ڳالهايائين. تڏهن هـار
وانگي هردي ۾ رهڻ وارو جو اُهنگ هـو اُن کان پڇيائين،

ڳالهه به نه ٻولي يعني بي مرجادا ساڻ ڪر پيش ڪري ته اُن
جو اثر نه ٿئي.

شنڪا. جڏهن نه ٻولڻ ۽ نه اثر جڳياسوءَ کي پريم
ٿي ٻولڻ ۽ نه جي موڙڪ يا اڳياڻي آهي.

اُتر— جڳياسوءَ کي پريم ڀڳتي وڃي ته ودوان جي حاجي
نه آهي پر مٿين حالت ۾ نه ٻولي پر ماٺ ۾ رهي. ودوان
کي سڀ جي ڄاڻ هوندي به جڙ، موڙ اڳياڻيءَ طرح لوڪن
ساڻ ورتاءُ ڪري ڳجهو رهي. ڇو ته هن گيان روپ موتي ڦارن
ڪٺي آهي ان ڪري به نه ٻولي. تون ته ٻالڪن جي ٻاليءَ
کان ٻري سمجهي تو الڪري به نه ٻولي. جيئن لسه هوري
پرواهه ۽ ليا رهمت آهي الڪري نه تو ٻولي جيئن گرو صاحب
لکن ٿا ”اوهه بي پرواهه نه ٻولين“ الهيءَ ڪري مهاتما ٻولين
ٿا ۽ جڳياسو جنهن وقت هي ڀڳتي، شردا، نمرتا آد جي
مدد سان گيٽيءَ نه دعا گروءَ کي ڳالهائي ٻيهڄا سمسا لورت
ڪري ٻار ٻوهر کي پرابت ڪن ٿا. جهڙيءَ طرح رگ ويد
۾ ” برگيان الهد سرتره آهو پيو بون مهاواڪيه لکيو آهي ۽
جڏهن اڌڪاريءَ الهي مهاواڪيه جو ارٿ گرن کان پڇيو ۽ گرن
ٿيڻ نه دعا ڳالهائڻ ٿي به نه ٻوليو لڌهن مهڪشوءَ ڏيوڻيءَ ڏني
۽ پهل برگيان مهاواڪيه کان پڇيو نه هي برگيان! سڀ آهين
يا نه ڪي؟

برگيان جو ارٿ:- جنهن جيتن ڪري ڏسي ٿو،
ٻڌي ٿو، سنگهي ٿو، ڪٿي ڪري ٿو، زبان سان سواد
اُسواد کي ڄاڻي ٿو اُنکي برگيان چئجي ٿو. انهن برگيان
چوڻ لکو لسه برماتما نه مولکي اباڌ ۾ وڃڻي لنگ ڪري
چئبو آهي. پهرياڻين جڏهن اباڌيءَ ۾ نه هوس لڌهن ڏاڍو
سڪي هوس. اباڌيءَ جي ڪري مولکي الڪ هولين ۾
پتڪيڻ ٿئي لسو ۽ گنڍڻ طرحن جا دک سڪ سهان لسو جي

جي وچڻ د ڏاران پاتو. جڏهن مهاراجا وڪرم چار دفعا ابول راڻيءَ کي ڳالهارايو هو تڏهن مکشو ابول راڻيءَ جي برابر جو پار برهم پرميسر آهي، انجو سروپ جو ستگرو آهي، انکي ڳالهارايو. ڇهڙيءَ طرح گرو صاحب ستگروءَ کي پار برهم سروپ چيو آهي- پرماڻ:-

پار برهم گروديو ليچهه اوچ ٿهي.

[جئتسري وار م: ٥ صفحه ٧١٠

۽ مهادیو پاربتيءَ کي چيو آهي ته:-

هي پاربتي! جو اَدويءَ آنند پرمانند سروپ آهي سو منشيه سرير ۾ گرو روپ ڌاري اُتر اڌڪارين کي اُپديش ڪندو لکي لکي پرتويءَ تي ورتن ڪري رهيو آهي ۽ گرن جي سرير ۾ پرميسر ئي بولي رهيو آهي جئن ته- پرماڻ-

بولائيا بولي تيرا- تون صاحب گُڻي گهيرا.

[سورٺ م: ٥ صفحه ٦٢٣

سو گرن جو بولڻ پار برهم جو بولڻ آهي. جڏهن مهاراجا وڪرم ابول راڻيءَ کي چار پيرا ڳالهارايو هو، تڏهن مکشو گيان ۽ مون وارو ۽ يونڪا وارو برهم گياني ابول راڻي روپ پار برهم جي پرتيمڏيءَ (عيوضيءَ) کي چار دفعا ڳالهارائيندو. "گر پرميسر ايڪو جاڻ" ۽ جڏهن مهاراجا وڪرم ابول کي جڏهن وڃن ڏاران ئي ڳالهارايو هو جو انين لئي بوليائين تڏهن مکشو به جڏهن ويدن جون چيل شرڌائون نمرتا وغيره اِڪتين بڌاران ڳالهارائيندو ته گرو ڳالهائيندو پر اِهينئي نه بوليندو چاڪاڻ ته شاستر ۾ لکيل آهي ته:-

پڇڻ بنا ودوان ڪڏهن سان نه بولي ۽ اُنياءَ سان پڇيل

ايشور! تون سمرٿ آهين اُن ۾ ساهه وجهه نه مان اُن سان
شادي ڪريان. اُئين چئي ڏيان ۾ ويهي ڏنو. پڳوان ڪري
ڪري ابر ساهه وڌو. پوءِ چارئي پاڻ ۾ وڙهڻ لڳا ته استري
مان ڪٽان، مان ڪٽان، سو توهين ٻڌايو ته ڪنهن کي ملڻ
گهرجي؟ مهاراجا وڪرم چيو ته استري سوناري کي ملڻ
گهرجي جنهن لٽ پالي. تڏهن ابول راڻي ڪروڌ ڪري
چوڻ لڳي ته جنهن ايشور کي پرارٿنا ڪئي ان جي استري
ٿيڻ گهرجي. سوناري جي وري ڪٿي! مهاراجا وڪرم جو
ته پڇڻ، منهنجو مطلب هو ته تون ڳالهائين جو ڳالهائي ته سڀني
تڏهن وزير ابول کي چارئي دفعا ڳالهائيندو ڏسي اُنجي
شاديءَ جو پربند مهاراجا وڪرم سان ڪيو ۽ هڪڙي جڳائين
ته ستن تلاون مان سناڻ ڪري آءِ. جڏهن ستن تلاون مان
سناڻ ڪري آيو ته ابول چيو ته منهنجو هڪ ٻيو پرڻ
آهي سو به پورو ڪريو. مون وٽ هڪ رڌ آهي اُنکي
ٿي ٽڪ آهن اُنهن جا جدا جدا استان آهن اُنهن ٽنهي مان هڪ
ساڳئي وقت ٽمر ڏهي گلاس پري منهنجي سامهون پٿو
آهيا رڌ گهرايائين ۽ جدا جدا ٽڪ ڏسي وڙن کي سڏايائين
۽ اُنهن جي مدد سان ٽنهي ٽڪن مان ڪير ڏاهي پٽائين.
پوءِ ڏوم ڏام سان هنجي شادي ٿي. شادي ڪري هن
جو راڄ هٿ ڪري پنهنجي راڄ ۾ آيو ۽ گهڻي پنڌ ڪٽي
وڃي اُن براهمڻ کي مليو. جهڙيءَ طرح مهاراجا وڪرم
پنهنجي ڪوشش سان چئن وڙن ۽ پوڳي ۽ وزير وغيره جي
مدد وٺي ابول راڻيءَ کي پرايت ڪيو تهڙيءَ طرح دارشٽالت
آهي ته-

هن ممڪنوءَ من کي ماري ويدن جي جڻن مهاواڪين ۽
ابوور بوگي ۽ سنت روپ وزير جي مدد سان ابول راڻي
يعني پار برهم (جو من ۽ باڻيءَ جي وشيه نه آهي) کي گروءَ

ھاڻي ھتي نہ مولکي کھنجو بہ درسن ٿئو ٿئي، ڏاڍو دکي ٿو گذاريان. اھڙيءَ طرح گھڻيئي ڀيرا ڪيائين پر راڻيءَ نہ ڳالھايو. تڏھن دلي پر وينل ويڙ مھاراجا وڪرم کي چيو تہ ڪوئي راجنيتڪ لياءَ ٻڌايو. راجا چيو تہ ٻيو. دلي چيو تہ

ھڪ شھر جا چار آدمي ھردوار جي ڪنڀ تي ويا ۽ پاڻسان ڪم ڪرڻ جا اوزار ٻيھجي روزگار لاءِ کڻي ويا. اُنھن ۾ ھڪڙو ھو واڍو، ٻيو درزي، ٽيون سونارو ۽ چوٿون براھمڻ. ھلندي ھلندي رستي ۾ بن منجھ اچي رات پين. چيائون تہ ھڪ ھڪ پھر ۾ ھڪ ھڪ آدمي جاڳي پھرو ڏئي. واڍي چيو تہ مان پھرئين پھر ۾ جاڳي پھرو ڏيندس. پھري ڏيڻ وقت ھن سوچيو تہ مان ماٺ ڪري ويھي ڇا ڪندس، ٺھڪري جھنگ مان ڪاٺيون آڻي ھڪڙي استريءَ جي مورتي ناھي ڪڙي ڪري بيھاريائين. پھر پوري ٿيڻ بعد درزيءَ کي پھري لاءِ جاڳايائين ۽ پاڻ سمھي پيو. درزي پھرو ڏيڻ لڳو ۽ استريءَ جي مورتي ڏسي ڇپ لڳس تہ ھيءَ ڪير آھي. اُنکي سڏ ڪيائين، پر اُن نہ ڳالھايو. پاھر پاري ڏنائين تہ پتو پيس تہ واڍي جي ٺاھيل استري آھي تڏھن پاڻ بہ ڪپڙو ڦاري سبي ھن اُنکي پھرايو. ٽئين پھر ۾ درزي سوناري کي اُٿاري پاڻ سمھي پيو. سوناري انکي ڏسي سونا زيور پھرائي ڇڏيا. چوٿين پھر ۾ براھمڻ کي جاڳائي سونارو سمھي پيو. براھمڻ ڏٺو تہ سڀني پنھنجو پنھنجو ڪم ڪيو آھي جيڪڏھن مان نہ ڪندس تہ ڪل ٿيندي. مان ايشور ڀڳت آھيان، پرميسر کي پرارٿنا ڪريان تہ اُنھ ساه وجھي تہ مان اُن سان شادي ڪريان ڇاڪاڻ تہ مون اڃان شادي نہ ڪئي آھي. اھو سوچي ويٺي پرارٿنا ڪرڻ لڳو تہ ھي

ڪٺي ويو آهي ۽ هوءَ راڪس جي وس ۾ رهي ٿي. تڏهن
ومان واري کي حبانون ته جلد ومان تيار ڪر ته هيئي ماتا
پتا کي پاڻ سان وٺي هلون. ومان ۾ چڙهي هيئي ماتا پتا
وٽ آيا ۽ پڇيائون ته ڪنيا ڪٿي آهي؟ هنن چيو ته پتو
ڪونهي ته ڪو راڪاس يا ديو هنکي کڻي ويو آهي. هيئي
ماتا پتا کي ومان ۾ چاڙهي اُلهه راڪس جي وس ۾ وڃي
پهتا. راڪس کي ڏسي اُن ناڻ واري کي حبانون ته راڪس
کي مار. هن راڪس کي ماري ڇڏيو پوءِ هن ننڍي
۾ اچي نڪيڙو ڏنو. هر ڪو چوي ته مون سان شادي
ڪريَ ۽ هاڻي هي مهاراجا وڪرم! توهين ٻڌايو ته ڪنيا
جي شادي ڪنهن سان ٿئي. مهاراجا چيو ته اهو شڪ
ڪيڙو آهي. هوءَ ڪنيا ومان واري کي ملڻ گهرجي، ڇاڪاڻ
ته جڏهن ومان نه هجي ها ته اُتي ڪيئن وڃي پهچن ها
تڏهن ابول چيو ته هوءَ راڄ ڪيا ومان ناڻ واري وادي
کي ڪيئن ملندي. سو پير ڏنس پاڻ مارڻ واري ڪتري ڪمار
جو حق آهي.

راجا وڪرم چيو ته منهنجو ته مطلب هو ته تون ڪيئن نه
ڳالهائين. ابول چيو، چڱو هاڻي جوڙون ڏهو نه ڳالهائيندي پس.
مهاراجا وڪرم جوڙن ٻنهي ۾ گهٽائي پتن ڪيا پر هن
نه ڳالهايو. تڏهن هن دلي ۾ وينل جوڙن وبر کي چيو ته تون
ابول وٽ سکي آهين يا دکي؟ دلي چيو ته مان هن وٽ
ڏاڍو دکي آهيان. هن موکي ڏاڍو دک ڏنو آهي. مان
دوارڪا جي ويجهو گوپي تلائي ۾ ٿي رهندي هوس.
اُتي الڪ ٻالڪ ايندا هئا. ڀڳوان جا گيت ڳائيندا هئا ۽
موکي تلڪ ناهي پنهنجي مستڪ ۾ رکندا هئا. هن راڻيءَ
موکي اُتان آڻي، ڪٽي ٻرزا ٻرزا ڪري پاڻيءَ ۾
وجهي ڇڏيو. پوءِ چڪ ٿي چاڙهيائين، اڳئي ۾ جلايائين.

جڳهہ ۾ منهنجي ضرورت تيندي هئي مان ڏهڻا پر اُپڪار ڪندو هوس، هن مونکي پار ڪان ويائي ڪت جوڙائي بدد تيل جڳهہ ۾ رکيو آهي اُنکري مان دکي آهيان. هاڻي توهان جو درسن تيو آهي. مان توهان کان چت جي پرسنتا واسطي ڪراجيڪ نياءَ پڇان تو. توهين ڪرپا ڪري انجو واجبي جواب ڏجو.

ويرچيو نہ هڪڙي راجا کي يگہ ڪرڻ سان هڪڙي خوبصورت چوڪري جائي. اُن ڪنيا ڪسي ٻڙهائي هوشيار ڪيائين. جڏهن ڪنيا شادي جي لائق ٿي تڏهن گهڻا راجڪمار ان سان شادي ڪرڻ لاءِ تيار ٿيا، پر راجا چيو تہ جيڪو بلڪل ڳڻوان هوندو اُنکي هيءَ ڪنيا ڏني ويندي. جڏهن سڀي ملڪ ۾ انهيءَ ڳالهہ جي سڌ پئجي ويئي تڏهن ڪيترا آدمي پنهنجو گڻ ڏيکارڻ لاءِ راجا وٽ اچڻ لڳا. انهن ۾ ٽي آدمي جدا جدا شهرن جا ويٺل اچي هڪ شهر جي ڌرمسالا ۾ گڏ مليا. ڪنيا نسبت ڳالهيون ڪندي انهن پنهنجا پنهنجا گڻ ٻڌايا. هڪڙي چيو تہ مون اهڙي دوربيني تيار ڪئي آهي جو جنهن وقت مرضي ٿئي تنهن وقت ڪنيا جو درشن ڪري سگهجي، ڀلي پاتال تہ هوءَ آڪاس پاتال ۾ هجي- ٻئي چيو تہ مون اهڙو ومان (اُڏندڙ کٽولي) تيار ڪيو آهي جو جنهن سان گڏجڻ جي مرضي ٿيندي هوڪٽي تمام دور ديش ۾ هجي تہ تورن منٽن ۾ اُن سان ملي سگهان. ٽئي چيو تہ مون اهڙو ڏنش ٻاڻ تيار ڪيو آهي جو ان ٻاڻ سان ديو، راڪس، منش سڀني تي جيءَ پائي سگهان. جڏهن ٽنهي پنهنجي پنهنجي وديا چئي ٻڌائي تڏهن دوربيني واري کي چيائون تہ تون پنهنجي دوربيني ڏيکار، اسين ڏسون تہ ڪنيا هاڻي ڪٿي آهي. هن دوربيني ڪڍي ٽنهي ڏٺو تہ ڪنيا کي ڪو راڪس

سو لاچار لڳي ته ديوي پرتڪش ٿي چيائين ته ور گهر.
راڻيءَ چيو ته جنهن هنڌ ڪيس جيئار. ديويءَ چيو چڱو.
جنهنجي ڌڙ لئي سر رکه ته جيئرو ڪريان. هن جهٽ پٽ
گهوراڙي راجا جو سر وزير جي ڌڙ مٿان رکيو ۽ وزير جو
سر راجا جي ڌڙ مٿان رکيو. ديويءَ جل جو ڇنڊو هنيو
ته جهٽ پٽ اٿي کڙا ٿيا. هاڻي راڻي حيران ٿي ۽ سوچي،
ته ڪهڙي سگهي ته مان ڪنهن کي پتي سويڪار ڪريان.
هي مهاراجا وڪرم اوهين ٻڌاءِ ته هوءَ ڪنهن کي پتي بڻائي.
مهاراجا وڪرم چيو ته انهي ۾ شڪ وري ڪهڙو آهي جنهن
سر ۾ راجا جو ڌڙ آهي ۽ وزير جو سر آهي اهو ئي راڻيءَ
جو پتي شمار ٿيڻ آهي. هي وچن ٻڌي اول کي ڏاڍو
ڪروڌ آيو ۽ چوڻ لڳي ته اڙي مورک! ڌڙ وارو ڪيئن پتي
ٿي سگهي ٿو جو سارو شرير ۾ سر پرڌان (مکيه) آهي ۽
الڪ وڇڙيل جي اهو نه لڳايو وڃي ته اهو لڳي نه سگهي
ٿو. سر وڍجي لئي سو سر لڳايو وڃي، سر جي سڃاڻپ
ٿئي ٿي، اونو ته سر جو ڪيئن وڃي ٿو اهوءَ ڪري جتي
راجا جو سر آهي اهو ئي پتي ٿي سگهي ٿو. لڌ ڏس مهراج وڪرم
چيو ته مهاديو نه لڳنديءَ ڳالهارائڻ جوني مطلب هو ڳالهائي
ته سگهن. اول چيو ته چڱو. تون مونکي ٻڌاءِ سان ڳالهارايو
آهي مان تو سان ڳالهائنديس ٻوءِ نبون پترو مهاراجا وڪرم
ايڪ پتي ڪيا ٻر اول راڻي نه ڳالهايو. ٻوءِ ڪٿ جي پاوي ۾
ونتل جو ور هو انڪان مهاراجا پڇڻ لڳو ته تون اول راڻيءَ
وٽ سکي آهين يا ڏکي. چيائين ته مان ڏاڍو ڏکي آهيان جاڪاڻ
ته مان پوربالس ملباڪر پهاڙ لي چندن جو وڻ هوس، جتي
مان آنند سان رهندو هوس ۽ پنهنجي سڳنڌ سان هزارن
وڻن کي چندن ڪري ڇڏيندو هوس. انيڪ ملش مونکي
ڏوي اوتارن، مهاتمائن ۽ سنتن لي لڳائيندا هئا. پوڄا جسي

ت. اي مهاراجا وڪرما ڪڙوڙ و سورنبر ۽ ديوي ال...
ٻڪرودن راجا هو. هڪڙي ڏينهن هو شڪار تان ...
تي ته اَج لکيس. هو هڪ ٻوٽ جي ڪوه لي آيو ته ...
شودرن جي ڪنهن ٻالڪ ٻائي پري بر بو. انهن ۾ هڪڙي ڪ...
ٻت جوان ڪنيا ڏاڍي پرصورت هئي. انکي ڏسي را...
ٻوٽمس تي ٿيو. انهي لالي ۽ ڪهڙ جو پتو پڇي انهي پتا ود...
انهن. ان ٻالهن جي طالب ڪيائين. هن ڪيترا ئي ڪيا پر هن...
ته ڏلي چيائين ته مان ٻوهجي برادريءَ جي ٻچڙي ٿيا ل...
ڏيندس. راجا ڏکي ٿي ديويءَ جي مندر ۾ ويو ۽ ديويءَ
کي آراڌن ڪري پرسن ڪيائين ۽ چيائين ته مان هڪ سال
ان سان سک مالي ٻوهجو سر ڪاٽي ٻوهجي چرنن ۾ ارپن
ڪندس. ديوي پرسن ٿي ور ڏنس ته هوءَ ڪنيا توکي
ماندي. ٻڌي هن ڪنيار جي هن ۾ خيال ٿيو ۽ راجا آهي زبردستيءَ
ته وٺي سگهين ٿو. ٻوهڪري ٻوهجي ڪنيا راجا کي ڏنائين.
راجا پرسن ٿي هن سان شادي ڪئي. هڪ سال گذرڻ بعد
هڪڙي ڏينهن راجا ٻوهجي وزير ۽ راڻي يعني ڪنيار جي
ڏيءَ کي ٻاڻا سان وٺي باغ ۾ گهمڻ ويو رستي ۾ ديويءَ جو
مندر آيو. راجا کي ٻوهجا وچن ياد آيا. وزير ۽ استريءَ کي ٻاهر
هواري جو ڇوڙي لکو ته متو ته ٽيڪي انهي اندر ويو ۽ ٻوهجي
...ار سان سر الهي ديويءَ جي چرنن ۾ رکيائين. جڏهن راجا
...ي انهي ۾ دير ٿي تڏهن وزير راڻيءَ کي ٻاهر بيهاري ٻاڻا
...ا کي ڏسڻ لاءِ اندر ويو. راجا کي مئل ڏسي ٻوهجو
...وڌي ديويءَ جي چرنن ۾ ٻل ڏنائين. وزير ته دير
... تڏهن راڻي ٻاڻا اندر وئي ۽ ٻنهي کي مئل ڏسي
... ڪيائين ته جيڪڏهن راڄ ۾ ويندس ته چوندا ته هن
...ي ٻتيءَ ۽ وزير کي مارايو آهي. ۽ ٻولتي ۽ منهنجي
...ا لي ڪاٺ لڳندو. اهو ويچار ڪري انهن ٻوهجو

شڪ هئڻ گهرجي. ڇو ته هن سان گڏ جليو هو يا جنهن هن
کي جيئاربو الڪي ني ملڻ گهرجي. تڏهن ابول ڪروڌ ڪري
چيو ته اي مورک وڪرم! تو ڪيئن ٻيهي کي نه ملڻ گهرجي،
چاڪاڻ ته جو گڏ مري وڃي جيترو تيترو سو پاڻ وانگي آهي
۽ جيئارڻ وارو پتا جي برابر آهي. هيءَ ڪٿيا اُن مڙهيءَ
واري سمت کي ملڻ گهرجي. اڙي مورک، تون الٽيءَ طرح
تو راح هلائين. راجا وڪرم جيو ته مڙهيدو ڪم هو توکي
ڪٿن نه ڪري ڳالهارائڻ هو، سو هڪ وار ته بوليءَ. شاديءَ
۾ چار لانون ٿينديون آهن هڪ لانو نه سڌ ٿي. ابول جيو ته
مونکي ياد نه رهيو تڏهن دوکي م راڄي بس. ڇگو، جيستائين
چار دفعا نه ڳالهارائيندين تيستاءِ شادي پوري نه ٿيندي.
اُئين چئي ڪٺي مانڻ ڪيائين. راجا وڪرم ٺهڪي پتن ڪيا
ته هوءِ ڳالهائي ۽ ابول نه ڳالهايو. پوءِ هار ۾ رهڻ واري وير
کي مهاراجا وڪرم چوڻ لڳو ته اڙي ابول جي هردي لي
هار ۾ رهڻ وارا تون دکي رهين تو يا سکي. تڏهن هار ههڙي
بولائڻ لاءِ چوڻ لڳو مان هن ليڪ ڪور هردي واري ابول
کي ڇوڙڻ ڪري ڏاڍو دکي ٿي رهيو آهيان مهنجي اندر
سانت نه آهي چاڪاڻ ته هن مونکي پنهنجي سمبنڌين کان
جدا ڪري ۽ انهن کي ماري ۽ مونکي انهن کان وڇوڙي ۽
ٻُڌي ڪٺي پنهنجي ڪور هردي لي رکيو آهي. اسين
پنهنجي پنهنجي جڳهه ۾ وڏي آنند سان رهندا هئاسين.
اسان ۾ ڪو سپ جو موتي آهي، ڪو هاٿيءَ جو موتي آهي،
ڪو پربت جو مانڪ آهي، ڪا ڪنهن جڳهه جي مڻي آهي،
هن اسانکي اُتان ويئي اچي پنهنجي پتر کان نه ڪٺور هردي
لي لنگي رکيو آهي. اُنڪري مان ڏاڍو دکي آهيان. توکان
راجيتڪ وارتا جيت جي پرستا لاءِ پڇان ٿو، تون اُنجو جواب
ڏي. وڪرم راجا چيو ته پلي پيو. تڏهن هار ۾ وينل ونر جيو

ڪائي مري ويئي. مرڻ بعد هڪڙو گهوٽ چڪيا ۾ جلي مئو،
پيو هنجون هڏيون ڪنيون ڪري مڙهي بنائي اتي ويهي
رهيو ۽ ٻيون انجي جيئارڻ لاءِ سنجيوني ٻوٽيءَ جي تلاش
۾ ٻاهر ويو. ڳولا ڪندي هڪ براهمڻ جي گهر ۾ پهتو. هو
پوڄن ونڻي رهيو هو. هنڪي چيائين ته آئون ويهه ته پوڄن ناهي
توکي کارايون ٿا. براهمڻي پوڄن ناهڻ لڳي ۽ براهمڻ بازار ۾
ڏڌ وٺڻ ويو. برسات جا ڏينهن هئا ڪانيون آليون هيون
ٻاه ٻري نه ٿي سگهي ۽ براهمڻيءَ جو هڪ سال جو ٻالڪ هو
جنهن هنڪي ڏاڍو ڪپايو ٿي ۽ ڪم ڪرڻ نٿي ڏنو. براهمڻ
ٻه ٽڪڙ لائي ڏني ته مونکي جلدي روٽي ڏيو مونکي بک
لڳي آهي. براهمڻيءَ اتي سيوا جو خيال رکي پنهنجي ٻالڪ
کي اگنيءَ ۾ کڻي وڌو ۽ ٻالڪ سڙي مري ويو. اتي براهمڻ کي
اچي دپ لڳو ته راڪسياڻي ٿي ڏسجي جو پنهنجي ٻالڪ کي ٿي
ساڙي ڇڏيائين سو مونکي وري ڪئن ڇڏيندي، تنهنڪري
اتي ڀڳو. ٻاهر گهر وارو براهمڻ گڏيس جنهن چيس ته آئون
دڇنا ڀهر پائين ٻالڪ کي جيئاريندس. پوءِ تون پوڄن ڪج.
براهمڻ ٻالڪ کي جيئاريو ته اتيءَ چيو مان پوڄن تڏهن ڪندس
جڏهن ڀهر پائين اها ودِيا مونکي سيکاريندين، جئن ته مان
پنهنجي استريءَ کي جيئاريندس. اتي ودِيا حاصل ڪري
روٽي کائي موٽي اتي آيو ۽ هن ڪنيا جي ماءُ، پيءُ ۽ ٻاءُ
کي سڏايو ۽ پنچات ڪٺي ڪئي ۽ مڙهيءَ واري سنت ۾ ٿت
وڃي هنکي چيائين ته هڏيون ڪيو مون سنجيوني ٻوٽي آندي
آهي ان سان مان انکي جيئاريندس پوءِ پنچات جنهنکي
ڏياري سو کڻي. هو هڏيون کڻي آيو ۽ منتر پڙهڻ سان ٻئي
جيئرا ٿي پيا. هاڻي ٽيئي جهيڙو ڪرڻ لڳا ته ڪنيا جي
شادي مون سان ٿئي. هي مهاراجا وڪرم راج نيت جي اوسار
ڪنيا ڪنهن کي ڏيڻ گهرجي راجا چيو ته انهيءَ ۾ کهڙو

جي نندا ڪري جوڻ لڳو ته مان ڏاڍو دکي آهيان، چاڪاڻ
ته مان انهي ڀور جلندو آهيان حستوڪ مان اڳي آهيان ۽
سورج، چنڊ، تارا، ٻجلي وغيره سڀئي جا ئي سروپ آهن
پر جو ڏيهن جو ڪم ڪرڻو سو رات جو ڪم ڪٿو
ڪري، ۽ جو رات جو ڪم ڪري تو سو ڏينهن جو ڪٿو ڪري
آرام وٺي آئو. مولڪي هن ڪلور حت واري راڻيءَ جي
ڏينهن انهي ڀور شوا ڪرڻي پوي ٿي، ڪو آرام ڪٿو ملي.
اُن ٿي ڀور چلائي ٿي هڪ ته اهو ٻيو ته هن مولني اهڙي
چاري روپ اُباڻ وڃوي ڇڏي آهي جو سڀهڪي برٻمن کي
ه مون سان ملڻ ڪٿي ڏئي. منهنجا ٻراهمي، ڀتنگ آهن، جي
چاريءَ جي ڪري ٻاهر ئي روڪيا ويا ٿا پون. تنهن ته منهنجي
سهچاري ڏور (ڪڏ رهندڙ دولهون) آهي مولڪي اوڏاهن
وڃڻ ٻه ڪٿي ڏئي، اهڙو مولڪي اڏي رکيو اٿس. تنهن لنت
ٿي وڃي، هنجو کاڌو خراب ٿئي ۽ عرق ٿي وڃي، اهڙا
گهٽائي درورن جا ٿن ٻڌن نه ڳالهايو. تڏهن دي ڪ (ڏيئي)
جيو ته هي راجا وڪرما سان توڪسان ڪائي راجڀنڪ ڳالهه
ٻڌان تو اُهو مولڪي جواب ڏي. راجا جيو ته ٻيو. دي ڪ
هيئن ڳالهه ٻڌي:-

هڪڙي براهمڻ کي گهر ۾ خوبصورت ڪنيا هئي. اُها
جڏهن ور لائق ٿي تڏهن هنجي ماتا پتا ۽ ڀاءُ وچار ڪيو ته
هنلاءِ ڪوئي سندر ور ڳولجي. تنهن تلاش ڪرڻ لڳا. آخر
ماتا هڪڙي جوڪري سان اُهو مڱڻو ڪيو، پتا ورٻي
جوڪري سان ۽ ڀاءُ وري ٽئين جوڪري سان. هڪ جوڪري
جو ٽن جوڪرن سان مڱڻو ٿيو. ٽنهي جي جيءَ اچي وڃي.
پاڻ ۾ جهڳڙو ڪرڻ لڳا. هڪ چوي ته مون سان شادي ٿيندي
۽ ٻيو چوي ته مون سان ٿيندي، ۽ ٽيون چوي ته مون
سان. اهڙيءَ طرح پاڻ ۾ وڙهڻ لڳا. ڪنيا ٻڌوان هئي هرو

ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته هي نئون راجڪمار وڏو
سُورُبير، ٻڌوان، ديوُ اُپاشڪ آهي هنکي ديوتائن جي ٻه
مدد آهي ۽ راجڪماري ابول جو بہ لائق آهي.
هنکي ڪجهه پنهنجو پيد ٻه ٻڌائڻ گهرجي. تنهنڪري مهاراجا
وڪرم کي چيائين تہ اي ۽ راجڪمار! هاڻي باقي هڪ شرط
وهيل آهي ته رات جي چئن پهرن ۾ چار دفعا يعني پهر پهر
۾ هڪ دفعو جيڪڏهن ڪڏهن ٻه آپاءَ سان ابول جي خاص
سکيءَ کان ڳالهائيندين ته توکي ابول ملندي، چاڪاڻ تہ
ابول کي ته ڳالهائڻو ئي نہ آهي اُنجي سکي ڳالهائيندي
آهي ۽ ابول ٽالي واري آهي پر مان توکي هڪ ٻڪتي ٻڌايانٿو
پنهجي متر يا ديوتا جي سامهون راجنيتڪ وارتا چئڻي
ڏج ۽ فيصلو اُنياءَ تي ڪجهه ته هوءِ ڪروڌ ۾ اچي يڪدم
چولدي، اهڙيءَ طرح پرتيڪ (هرهڪ) پهر ۾ ڪجهه ته تون
ضرور ابول کي ملندين. وزير صاحب ائين چئي راجا وڪرم
کي پرتيندي (عيوضڻ) راڻيءَ وٽ وٺي ويو ۽ راجا کي
چياءَ ته هيءَ عيوضڻ سڄي رات ننڊ لٽي ڪري جو هنکي
چار پير اڳالهائيندو سو ابول کي پراپت ڪندو. مهاراجا وڪرم
انيڪ يڪتين ۽ چترائن سان هنکي ڳالهائڻ چاهيو پر هن نہ
ڳالهايو. تڏهن وزير اشارو ڏنس ته ويرن کي سڏ ۽ راج نيتيءَ
جي ڳالهه ٻولهه ڪر ته پوءِ هوءِ ڳالهائيندي. مهاراجا وڪرم
ويرن کي ياد ڪيو ۽ چيو . محل ۾ جدا جدا روپ ڌاري
ويهي وڃو ۽ پاڻ ۾ وارتا لاپ ڪريو ته ڳالهائيندي. پوءِ چئن
ويرن مان هڪڙو ويرڏيئي ۾ وڃي وينو، ٻيو ڇاتيءَ تي هار
۾، ٽيون پلنگ جي پائي ۾، ۽ چوٿون ٺهري (دلي) ۾ مهاراجا
وڪرم ڏيئي ۾ جو وير وينو هو انکان سڏي پڇيو ته هي
ڏيئا! تون ابول راڻيءَ وٽ سکي آهين يا دکي. ڏيئو ابول

وسنت وٽ ويو. وسنت جهونڊ مان اچان تو. اُنس جئي هلو ويو. وسوامتر هڪ سڄو ورهين ڪالبوءِ گرو ڪرڻي وسنت کي ٻڌاريائين.

ٻه ماڻ:-

ستگر کي شيوا ڪاڪوي سر ديجئي آپ گواءِ

[سورٺ وار: م: ۳ صفحه ۶۴۹]

تڏهن اڄ ڪاري حوڙ لڳو هي سمت هي! مولکي توهان هي شوا ڪرڻ جي تمام گهڻي لڇا آهي، جاڪاڻ ته مون ٻڌو آهي ته سڀ جهز سنتن جي هٿ ۾ آهي، جئن اڪمل آهي:-

ٻن سيدئي الفر آئيرس ته وست لهي ار پ ڪي ٿير

ستگرهت ڪدهجي ٻو ورت در ڪلهي ناهي ڪر ٻوري ٻواڳ ملا وٺيا

[مالهه م: ۳ صفحه ۱۲۴]

هاڻي رهل درشنانت وري چئجي تو. جڏهن مهاراڄا وڪرم اندر ويو ته جا تو ڏسي ته اول راڻيءَ جي لڇا سان هزارين راجڪمار وزير صاحب جي تمام ڪنن آڳا ٻالن ڪري رها آهن ٻر هبلتائين اسول راڻيءَ کي ڪوئي ٻه حاصل نه ڪري سگهيو آهي. مهاراڄا وڪرم کي ڏسي ڏسي ڏب لڳو. وزير وٽ ٻهچي جبائس ته مان اول راڻيءَ جي ٻراپتيءَ لاءِ خواهشمند آهيان، اوهاڻي معروفت اُبي مطلب تبدو وزير جبس ته اُنجي ٻراپتيءَ لاءِ ڏاڍا ڪس نمر نُهرايل آهن جڪو اُهي ٻوريءَ طرح ٻالن ڪندو ته اهڪي اول راڻي ڏلي ويندي وزير صاحب ڏاٻ ٻون ڪنن ٻربکبالون ورلس ٻر جئن ٻون هي مدد سان مهاراڄا وڪرم ڪامياب ٿيو. وزير صاحب

ڪسڻ ۾ رهڻ لڳو. پوءِ هڪڙي ڀيري گروءَ ويچار ڪيو
ته ڏسان ته سهي ته هن جو منهنجي سنبنڌن ۾ ڪهڙين ۾
ڪيترو پريم آهي. ڪرنگهن ته ڪوڙي. پريکيا واسطي پنهنجي
وڏي پٽ کي وٽس موڪليائين. چيائينس ته منهنجي ڪاٺ پيڙهڻ،
اٽو وهڻ وغيره لاءِ ڪهڙي تو شيوا ڪري سو سڀ اسان
کي لکي موڪلج. جڏهن گروءَ جو پٽ بلي شاهه وٽ وڃي
پهتو تڏهن هن ڏاڍو ستڪار ڪيس ۽ آتي نمسڪار ڪيائين
۽ پنهنجي آسڻ تي ويهاريائينس ۽ گلي سان لڳايائينس،
پنهنجي هٿن سان هن جي وڏي شيوا ڪيائين. گرو پٽ واپس
اچڻ لڳو ته بلي شاهه وٽ گهڻي سنگت آئي هئي سو ماڻ ۾
اچي گرو پٽ کي ٻه چار قدم ڪٽي ٻاهر ڇڏڻ نه آيو. هو
پنهنجي پتا وٽ پهتو ۽ سمورو حال ڪيائينس، جو ٻڌي
عنايت شاهه کي خيال ٿيو ته هو مالي ۽ ڪرنگهن تي پيو آهي
گرو پٽ گروءَ جي برابر آهي. ان جو چرڻامرت سو نه ورتجي
باقي پيو سڀ طرح گروءَ برابر مڃڻ گهرجي. سو هن ائين نه
سمجهيو آهي، ڪرنگهن تي پيو. اُنهيءَ وڪهي هن جي
سموري طاقت ڇڪي ورتائين. تڏهن بلي شاهه وري اچي
شيوا ڪرڻ لڳو. گروءَ شيوا تي پرسن ٿي وري طاقت
ڏنيس. اهڙيءَ طرح گروءَ جي شيوا ڪرڻ ڏاڍي ڪٺن
آهي جنهن مهاڀارت ۾ لکيل آهي ته:-

وسوامتر پهريائين وسشٽ منيءَ جا ڏهه سؤ پٽ ماريا هئا
انهي هوندي به وسشٽ هن جي وڏائي ڪندو رهيو. وسوامتر
پنهنجي ڪن سان اُستتي ٻڌي تڏهن وسوامتر جي وسشٽ
۾ گهڻي شرڌا ٿي. گروءَ ڪان به وڌيڪ وسشٽ کي سمجهڻ
لڳو. اِها وارتا ڏسي ديوتائن اِرداج کي وسشٽ جي روپ
۾ وسوامتر ڏي موڪليو. وسوامتر ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو.
ڪامڌينوءَ جي کير جي کيرڻي ناهي پنهنجي سر تي ڪٽي

کرو آهي. پر ڇلڻ لڳي ۽ هيءَ گروءَ وٽ پهچي واو. گروءَ
هنکان مٿي جو سمورو حال پڇيو. هن سڀ سچ ٻڌايو. گروءَ
ڏٺو ته هو شيءِ همٿ ڪري سهاري نه سگهيو آهي. تنهن
ڪري هنکي ٻاڻ وٽ سڏ ياڻين ۽ پهنجي گلي سان لڳائي
هنجي ساري طاقت کسي ورتائين. پوءِ بلي شاهه ڏاڍو پشيمان
ٿيو ۽ پڇتاءُ ڪرڻ لڳو.

سونهن آيا ڏي گيا مٿن جل پرڻا روءِ

[وڏ هنس ٢: ١ صفحو ٥٥٨

شيءِ آئي ٻر اوچتو هلي ويئي. هاڻي وري شوا ڪرڻ
لڳو ٻر گروءَ جي پرسنتا نه ڏٺائين، تڏهن جت اداس ٿيس
ته ڪهڙيءَ طرح گروءَ کي پرسن ڪريان وري شيءِ همت
ڪريان. ڪسؤر ۾ هڪ راڄمندر ڪچري رهندي هئي،
جا سال ۾ هڪ دفعو عنايت شاهه وٽ اچي ڳائيندي ۽ ناچ
ڪندي هئي. عنايت شاهه هن لئي ڏاڍو پرشن ٿيندو هو.
بلي شاهه کي اها ڳالهه سمجهه آئي سو ڪنهن صورت ۾ اُن
ڪچريءَ وٽ وڃي پهتو ۽ ڪجهيءَ طرح هنجي شوا ڪرڻ
لڳو جڏهن ڪچريءَ کي اعتبار پيو لڳو تڏهن بلي شاهه کي
ٻاڻ وٽ سڏائي پڇيائين ته ڪهڙي سبب ڪري تون شوا
ڪرين ٿو. هن سمورو حال هنکي ٻڌايو ۽ جيئن ته گروءَ کي
ڪيئن نه پرسن ڪري ڏي. هن چيس ته تون راڳ سک. ٿوري
ٻير سان هنکي راڳ سيکاريائين. مٿي جي موقعي لئي هنکي
ڪچري ٺاهي گروءَ وٽ واپس ويئي. ڏاڍا چڱا چڱا راڳ
ٻڌائي پرسن ڪيائين. گروءَ نه سڃاڻي ورتس ۽ چيائينس ته
دلو آهين ۽ ٿي دعا اٿس ڄمائين. پوءِ گلي سان لڳايائينس ۽
چيائينس ته هاڻي شيءِ سنڀالي رکج. گروءَ جيو ته هڪ جهنگ
۾ ٻه شير (شينهن) رهڻ نه گهرجن، تڏهن بلي شاهه وڃي

ڪٽنبي ۽ گرهستيءَ جو شش بڻيو. گهڻن ئي هڪڪي منع ڪئي
تہ تون سيد ٿي ڪري آرائين لنڍي ذات واري جو ڪئن ٿو
چيلو ٿئين، پر ٻڌو وَ اَڻ ٻڌو ڪري ڇڏيائين. رات ڏينهن شيوا
ڪرڻ لڳو. عنايت شاهہ جي پٽ ۽ زال ۽ ساري گهر جي بہ
شيوا ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن عنايت شاهہ جي سمبنڌين ۾
ڪنهن جي شادي هئي تنهن لاءِ سڄي پروار کي چيائين تہ
شاديءَ تي وڃو. ٻيا سڀ اوڏانهن ويا پر بلي شاهہ چيو تہ مان
توهانجي شيوا ۾ رهندس. عنايت شاهہ پنهنجي پٽ کي چيو
تہ هيءُ توهانجي پٺيان لٽ ڪري ويندو، ڪا سمجهہ رکو
پر پٽ اها ڳالهہ نہ سمجهي، چوڻ لڳو تہ ٧٠-٧٢ سالن جو آهي.
ستر جو مت هيڻ آهي سو اهينئي ٿو چوي. بلي شاهہ کي اُني
گهر ۾ ڇڏي ويا. بلي شاهہ ويچار ڪيو تہ شيوا ۾ گهٽتائي نہ
ٿئي، تنهنڪري هر وقت هو شيوا لاءِ تيار رهندو هو. عنايت
شاهہ مٿس ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ چيائينس تہ پيالو جل جو پيار. جل
پي اَڌ اُنمان بچايائين ۽ بلي شاهہ کي چيائين تہ پي ڇڏ. سڀ
ڪجهہ ان ۾ وجهي ڇڏيو اٿم. اُن جل پيئڻ سان سڀ طاقت
هنجي اندر آئي، رڌيون سڌيون ڦرڻ لڳيس. پوءِ عنايت
شاهہ کي خيال ٿيو تہ مون اهينئي جلدي شيءِ ڏيئي ڇڏي،
الائي پاتر آهي يا ڪپاتر، سهاري سگهندو يا نہ. تنهنڪري
بلي شاهہ کي سڏي چيائين تہ اڄ فلاڻي پير جي ياترا ڪري
اچ. گهڻا ماڻهو ويا آهن تون بہ ٿي آءُ. مان تہ وڃي نٿو سگهان.
آگيا مڃي بلي شاهہ اوڏانهن ويو. ياترا ڪيائين، پر ڏاڍي ڀير
هئي. ماڻهن جو ساهہ گهٽجي ٿي ويو، هنجو بہ ساهہ منجهڻ
لڳو تڏهن ويچار ڪيائين تہ اُئين ڇو مرجي، ساڻ جا گروءَ
جي شيءِ بخشيل اٿم، ڇو نہ اُنکي ورتايان. سو پٽ تي گهوڙي
وانگي چڙهي ويٺو ۽ چوڻ لڳو تہ هل گهوڙا اُني جتي منهنجو

جي روپ ۾ ڪو خيال نہ ڏنائين. جڏهن ڏينهن ٿيو
ڏاڪو ڪاليون ڪٽي ٻڌي آيو نہ اينديءَ ۾ سربر ٽوٽل جمع
ڪري ڪري ٿيو. جنهن افسوس آهو نہ گروءَ نہ ناٽان ٿيو
آهن نہ انيا حاصل نہ ٿيو اثر نہ سوار انهيءَ ڏسي ٿيو آهي.
ٿر وري دل ڏاڍي ڪري ڪالون ڪٽي ڪرستان تي آيو.
ڪالون رکي ڪُٽي لمرتا سان شوا ڪرڻ لڳو. ٿڌهن هن
جي شوا تي ٿرسڻ ٿي گروءَ سڀا لڳائي ۽ ٻيهڇا سڪ شوڪ
سڏايائين ۽ ڏاڪو شوڪ کي نہ سڀا ۾ ڳوراڻي هن کان پڇيائين
نہ اڄ لڏيءَ ۾ ڪرڻ وقت تو ڪهڙا لفظ چيا هئا؟ جي جي
لفظ هن چيا هئا سي ٻڌي ٻڌايائين. گروءَ ساريءَ سڀا جي
وچ ۾ جنهن ڪسب لڳايو ۽ ٻيهڇي ڳاديءَ تي جنهن وهاري
ناڪ ڏنائين ۽ ساري سنگت کي سنڌس چرڻي لڳايائين ۽
هوڻ لڳو نہ ٻيهڇي شيوا سڦل. اڄ تون سچي هو پوڄيا
ٿئين. پوءِ ان ڏاڪوءَ کي تن ڏينهن اندر پاڻ وٽ وهاري
سڀ ڪريا سنڪاريائين ۽ ٻيهڇي رڌ سڌ، ڪمان سڀ جنهن
اربڻ ڪيائين. مطلب نہ سڀ طرح پاڻ جوڙو ٿوگ لائي
ڇڏيائين ۽ پاڻ سان اُيد ڪري گروءَ ٻيهڇو چولو ڇڏيو. ڏاڪوءَ
جهڙي جڪيءَ طرح ڪريا ڪرائي ۽ وقت ٻوقت رلندو نہ
رهيو. اها حڪيم هاڻي نہ ٻسالي رياست جي چمٽان والا شهر
۾ پرسڌ آهي ۽ حڪراءِ والي ٿيرٿا داس جا شاهوڪار جي
اُن شوڪ آهن.

ٻئي سنت شيوءَ جي ڪٿا. ڪنوڙ ۽ لاهور جي

وچ ۾ پالدون جي شهر ۾ رهندڙ علي شاه سيد، جو محمد
صاحب جي خاندان مان هو، انڪي ٻڙلي ڪرمن جي ڪري
گرو شوا جو شوق لڳو. جو گروءَ جي تلاش ڪندي اچي
لاهور ۾ لڪتو ۽ عنايت شاه آرائين يعني پاڪي وڪٽيڏ

ڳڻ کر جڳ ڳاٿا سڀ ڪوڙا ٿئي ۔

ورڻ کر چڙهن ڪج مٺڙان اهڙا پڙتاءِ

۔ اهو سنگت ورڻ سنگ ٿيئي سڀ ڪهڙا چاءِ ۔

پير مريدان پرتوي ڳڻ جاڻڻ داءِ ۔

[ڀائي گرداس وار ٢٧]

اهڙيءَ طرح براهمڻ روٽيءَ اندر ڏور وڃهي ٽي سال برابر هنکي ڪارائيندا رهيا. هو مٿان مٿان آئو ڪيڏي ڪائيندو هو ۽ جهنگ جي ڦلن ۽ پاڻيءَ تي گذر ڪندو هو ۽ پيٽي شيوا ڪندو هو. پنهنجي گروءَ کي براهمڻ جو ڏوئيش نه ڏيکاريندو هو. پوءِ وري براهمڻ اٿي ۽ گهڻو لوڻ وجهي ڏيا هنکي ڏين ۽ سچو ڏيهن شيوا ڪرائي تڪاءِ ڇڏين، پر هي روٽيءَ کي پاڻيءَ ۾ پچائي ۽ جڏهن لوڻ پاڻيءَ ۾ گري وڃي تڏهن پاڻي هاري روٽي کائي وڃي. پوءِ جڏهن براهمڻ ڏٺو ته اچا ۽ نتو وڃي تڏهن شيهن جي مچ جو وار گهرائي روٽيءَ ۾ ملائي ڏيڻ شروع ڪيائون ته پل ته بيمار ٿي پوي ۽ اٿي نه سگهي. ڀاڪوءَ دل ۾ ويچار ڪيو ته جيڪڏهن مان هليو ويندس ته گرو شيوا ڇٽي ويندي ۽ منهنجي هاڃي ٿيندي، تنهنڪري آيمان سهڻ چڱو آهي، پر شيوا ڇڏڻ نه گهرجي، ڇو ته ڪاريه جي هاڃي ڪرڻ مورکتا آهي.

انهيءَ ڪري روٽيءَ کي ڪٽي ڪيڙي ۾ ڇاڻي وار ڪيڏي پوءِ کائي ڇڏي. گرو سروگيه (جنهنکي سڀ جي ڄاڻ هجي) هو، پر ويچار ڪيائين ته هنجا جنم جنمانترن جا پاپ هنجي شيوا روپ تپسيا سان اڃا ڏوهي ويندا، تنهنڪري ڀاڪوءَ

الوت رهندڙ براهمڻ لوڪ لوڪي شوا ڪرڻ نه ڏيندا، اَن
نه ڏيندا ڪئين قسمن جون ڪلفتون ڏيندا، پر تون ايڪ رس
شالت حت تي بار هان وڙهيه شوا ڪيج. لڏهن هو جت ڪي
ڪو ڪري اَن وت وبو ۽ ڏانڊوٽ ڪبائين ۽ شوا ڪرڻ
لڳو. شبوا ڪري سداسن سيبي کي پرسن ڪندو رهندو ۽
پهنجو سمورو ڏن خرچي شوا ۾ بنو رهيو. انسن شوا ڪندي
هڏهن ني سال گذريا لڏهن هنتي گروجي الدر پرسن ٿيو
پر ٻاهران ڪجهه نه ٻيو چوي. براهمڻ هن سان دويش ڪرڻ
لڳا. ستو ڏيهن هنکي ڪانس آڻڻ ۾ رنياٽي ڇڏين. هو
ڏيهن جو ڪانون آڻي ۽ رات جو شوا ڪري. گروءَ جي
ڏادي مچما هئي ۽ هنکي مان ڏيندا هئا. راجا مها راجا هن
وت ايندا هئا. لنگر رات ڏينهن پيو هلندو هو. داڪوءَ جا
پئسا سمورا کپي ويا لڏهن گروجي هنکي چيو ته تون لنگر
مان روٽي کائيندو ڪر، ۽ لانگري براهمڻ کي چيائين ته
روز هنکي روٽي کارائيندو ڪر. اهو ٻڌي براهمڻ هلي سڙي
ويو. هنکي اندر روٽيءَ ۾ ڏوڙ وجهي ڏني ۽ گهٽائي ڳالهائڻ
ڏني، پر داڪو گرو شوا ۾ ۽ پرمسر جي پريم ۾ مگن رهندو
ڪري. روٽيءَ ۾ دڙ وجهن جي ڪا پرواه نه ڪري. رات
ڏينهن گروءَ جي درشن ڪرڻ ۾ ۽ وچن ٻڌڻ ۾ لڳو رهي.
ٻئي ڪسي کو خيال نه ڪري ۽ جنن نه ڪهنجي لکن لڳي
وچي ٿئن هنجي نه لڳي ويئي.

ونڃ ڪرموڙ ڏيان هيءَ سپ دودا ڀاءُ —
ونڃ ڪرسيد کيان هيءَ ڦڪا آلاءُ

اُپول

گُرکي شيوا ڪرھ ڏان رات-
سوکر سھج من آوئي شانت
سڪر ڪي ريٽ وتہ پاڪي پاوئي-
ناڪ کر ڪٽہ سڌ پل جاوئي.

[سوهي م: ۵ صفحه ۴۱

سنت روپ وزير چيس تہ ھتان ھليو وڃ، تون منهنجي
سيوا ڪري نہ سگھندين. ھتان تو جھڙا گھڻا اچي ھليا
آھن. شيوا روپ ڌرم سڀ ڪان ڪٺن آھي جنھن ھڪ ڏاڪ
جو سردار پنھنجي ساٿين سان ايڪ دفعا راجائن جون چوريون
ڪري ۽ ڪٿين خون ڪري نرباھ ڪندو ھو. ھڪڙي ڏينھن
ڪيترا خون ڪري ڪنھن راجا جي چوري ڪري پنھنجي
ساٿين کي وٺي جھنگ ۾ ٻ وڙيو ۽ راجا جي پوليس اُنھن جي
پٺيان پيئي. ڏاڪو چور ٻ وڙندا پئي ويا تہ ڏاڪن جي سردار
کي دشا جو خيال ٿيو. پنھنجي ساٿين کي چيائين تہ اوھين
مال کڻي ھلو آءٌ بہ اچي اوھان سان ملندس. ھي دشا ڪري
پاڻيءَ جي تلاش ڪرڻ لڳو تہ پاڻي نہ مليس. آخر ھڪڙي
سنت جي ڪٽيا اُجاڙ ۾ ڏٺائين اُتان جل ور تائين توري دير
ٿائين ترسيو ۽ سنت جا وچن ٻڌڻ لڳو. سنت پياڪ وچن
گھٽائي ٻڌايا. ڏاڪوءَ جي چت ۾ ڏاڍو خوف ٿيو ۽ روئڻ
لڳو ۽ چوڻ لڳو تہ مون گھڻا وڏا پاپ ڪيا آھن، مان ھماليہ
۾ وڃي پاڻ ڳاريان. سنت چيو تہ ھماليہ ۾ پاڻ ڳارڻ ڪري
پاپن جي نورلي نٿي ٿئي، جيتري ڪ سنت شيوا سان جلدي
ٿئي ٿي. گرو شيوا سان اُن کان بہ جلدي پاپ جي نورتي
ٿئي ٿي. ھتان ھڪ منزل دور پيڻ تي ھڪ وڏو برھم وينا
شانت چت سنت آھي اُنجي وڃي تن من سان شيوا ڪر.

آن وقت رکي ٻوءِ اندر وڃڻو لڳندو. جڳڏهن پنج ورتمون
جيءَ ۾ ني سگهن ته اسانکي ياد ڪجي ته ٻوءِ اساهي مدد
سان ورتمون ڏيئي اڳتي وڃجي.
ورتمون پنجن قسمن جون آهن ڪلشٽ، اڪلشٽ. ورامن
جا پنج ڀيد هي آهن (١) پرماڻ (٢) ٻرم (٣) وڪلپ (۴)
لندرا (۵) سمرتي.

ٻوڪ-چت ورت نرو ڌ. تدا درستوسو روپي اوسٿانم.
[پاتنجلي يوگ سوتر]

ارٿ:- چت جي راجس تامس ورتين جي روڪڻ واري
اوستا يوگ آهي. نرو ڌ اوستا ۾ چد آتما جي، پنهنجي شڌ
سروپ ۾ استثي ٿئي ٿي.

اهڙيءَ طرح جڏهن پنج ئي ورتمون روپ
جهڙڪون هون لڳي يوگ ڌ نارائن پرماتما ۾ ارپڻ ڪري
يعني روڪي ايشور جي ڪرپا سان ست سنگ ۾ سنت
روپ وزير وٽ پهتو.

ساڌ پناهي آپ هر- هم تم ني نامي دور
[رامر: ۵ صفحو ۹۲۹]

ساڌو سنگت ننه بسي جئه آهن هوه دوال.
[گوڙي باون اکري مه ۵ صفحو ۱۳۰۱]

سنت روپ وزير وٽ ويو ۽ انکي ٻرار لڳا ڪمالس ته
هي ڀڳوان! اينور جي ڪرپا سان نوهانجو درسن ڪيو هاڻي
مهرباني ڪري جي چاهنا آهي ته شيوا ڪريان، حضن گروصاحب
لکن ٿا:-

مَن ڏاتا مَن مڱتا مَن سُرگر ڪرتار.

[ڀرياتي م: ١ صفحه ١٣٣٠]

مَن مريځ ڏات مرجاهه - جِن مَن موئي ڪنسي مرجاهه

اِهه مَن مريځ دارُو هڪتي ڪوهه -

مَن سبد مريځ ڀرجهيځ جَن سوهه

... ...

ڪرمڪر اِهه مَن لتيا سوار - ڏومي وِ جِهه تجي وڪار.

[ڏالا سري م: ٣ صفحه ٦٦٥]

ڪتُم ليکيځ ڪُڊ بَنڪا ڀئي -

ڏو ور ڪوٽ آر تيور ڪائي - رهاءُ

پانچ ڀهيس موه مد متسر آڏي ڀرڀل ماڀا

جَن غريب ڪو زور نه ڀهجي ڪهه ڪَرڪُ رکهرآيا

... ...

داس ڪبير هٿ نيو ڪرهه او ڀر راج ليٿو آبدامي.

[ڀٿرو ڪبير صفحه ١١٦١]

اهڙيءَ طرح مَن کي ماري، ويدن سان ڀريت ڪندي ويدن کان اچي مکيو اڳتي وڃڻ لڳو. ويدن چيو ته توکي اڳتي ايشور ڀوگي راج ملندو، اُن سان ڀريم ڪري اُنجي توڙا ڀڳتي ڪج. اُنجي آڳيا وٺي اُنجي ڪرپا سان اندر وڃڻ جو ويچار ڪج ته توکي ٻيءَ ٻل جهڙڪيون يعني وزتيون

شبوا ڪبانس لڏهن بڌائڻ لڳس. هن رستي ۾ سمسار
جي لوڙهي جي رستي ويندي ته اڳتي چار ويد روپ ڌارڻ
ملندا. آهي ٻُڌائين ٿو ته ملندا ۽ روئندا. مهاراجا وڪرم
روپ. ممڪشو سڀ ٿاڳ ڪري هلو رستي ۾ يعني موڪش
جي مارڳ ۾ چار ويد ملنس. انهن ٻڌائين ڪلمو يعني روپ
وچن چيا ٻوءِ رلو يعني پيالڪ وچن چيا يعني سرچ ۽ ٿرڪ
جا وچن چيا. لڏهن ممڪشو انهن کي جيو ته موڪلي ڦر ٽوهم
روپ آنول راڳيءَ جو رستو ٻڌايو.

انهن جيو ته اترمڪ ٽي ڌارنا جي رستي اندر وڃ ته من
روپي يوڳي لوڪي ملندو جنهنڪي ڏسي لون موهت ٿي
پولدين ۽ انهر جلو ٿيندين، جاڪاڻ ته من ڏاڍو ٻرال آهي.
سڀني کي اڪ ڀرڪارڻ سان موهت ڪري ٿو ٻما ته ٻري
لبا، ٻر رڪسر لمسر، شڪر، وڌانا آد رشي مني سڀني
کي لڳي ٿو ولي. ان ڀهڙي آڏ دڏ چندرما کي ۽ لڳي
جڏيو آهي، لڀهڪري سڀالي من سان ورلڀي ۽ من کي
ماري الهو لبل يعني سمجهه، ٻرڀم اسان مثان يعني ويدانت
وچن لي ٻر ٻرڪم ته ٻوءِ اسين لوڪي اتارڻ وچن ٻڌائيندا سون.
انهيءَ طرح ممڪشو ڌارنا جي رستي اندر ويو ۽ من جو ٻرياو
ڏٺائين ۽ اياس ۽ ويراڳ سان من کي ڀڪڙ ٻالين ۽ سمسار
جي ٻاسي کان ماري يعني هٽائي ويدانت جي ٻاسي اندر
ٻرڀم ڪرايو

ٻرهاڻ:- من مايا من ڪايا ــ من ٻڌکي اڪاس ....

من جوڳي ٻوڳيتا من مورکر ڳوار

نمسڪار ۽ شيوا ڪرڻ سان پرسن ڪري اندر وجهي سگهندا
هو توهانکان تمام ڪٺن شيوا ڪرائيندو ۽ جيڪي چوندو
سو توهانکي مٺو لڳندو. جيڪڏهن ڪو ڪم نه ٿي سگهي
ته اسانکي ياد ڪجو. وزير جي پرسنتا ڪانسواءِ اندر وڃي نه
سگهندا. تن من ڌن سان شيوا ڪجو ۽ سڀ آگيا پالن ڪجو
چاڪاڻ ته اَبول راڻي جو پتا راجا ورڪت ٿي ايڪانت ۾
ويٺو آهي ۽ اَبول راڻيءَ جي شاديءَ جو سڀ بار وزير جي
سر تي رکي ويو آهي. وزير ٿي اُنجي شاديءَ جا نيم ٺهرايا
آهن تنهڪري اُنکي پرسن ڪريو. اهڙيءَ طرح ويرن راجا
کي سمجهائي وزير وٽ اندر موڪليو. حال ايستائين درشٽانت
آهي. اڳتي دارشٽانت لکجي ٿو:-

اهڙيءَ طرح ممکشو روپ مهاراجا ڪرم ڪام، ڪروڌ
وغيره هرڻ کي مارڻ لاءِ شڪار کيلڻ ويو. ان ۾ برهم ويتا
براهمڻ، جو سرير جي ڪريا روپ ڪانئن جو بار کڻڻ ۾ اَسمرٿ
هو، ممکشوءَ کي چوڻ لڳو ته مونجي هيءَ ڪريا ستي ڪري
وجهو. ممکشوءَ کي اُنجي ڳالهه جي خبر نه هئڻ ڪري ڪل آئي
ته برهم ويتا پنهنجي ڪريا ڪرڻ ۾ ٿي اَسمرٿ آهي سو
ٻين جو اُپڪار ڪهڙيءَ طرح ڪري سگهندو. تڏهن برهم
ويتا ممکشوءَ کي چيو ته تون ۾ پرشارٿ جو ايمان نه ڪر.
توکي پرشارٿ ۽ ٻلوان تڏهن سمجهو جڏهن من ٻاڻيءَ کان
پري جو پرپرهم پرماتما روپ اَبول راڻي آهي اُنکي پراپت
ڪري ايندين. اهي وچن ٻڌي ممکشوءَ چيو ته چڱو، مان
پرپرهم کي پراپت ڪري پوءِ ايندس، پر مونکي پتو
ڪونهي توهين پتو ڏيو. هن چيو ته ڪجهه شيوا ڪر ته پوءِ
توکي ٻڌائيندس:

راڄا کي سرن جا وچن ياد آيا سو چيائين تہ مهاراج! مونکي
ڏندوت ڪرڻ لئي آئي. مونکي ڪري ڏيکاريو. جڏهن
راڄا کي ڏندوت ڪري ڏيکاريائين تہ راڄا يڪدم هنکي
پڪڙي ڪٺي لنل پر وڌو. جڏهن لنل ۾ سڙي ويو تڏهن راڄا
تيل ڪٺي وچي سرن جي مٿان وڌو تہ ديوتا ٿي ويا ۽
چيائون تہ مهاراج! هاڻي اسين توهانجا چار سر آهيون. جنهن
توهانکي ضرورت پوي اُتي اسانکي ياد ڪجو تہ اسين اچي
حاضر ٿينداسون ۽ اُبول راڻيءَ سان توهانکي ضرور شادي
ڪرائينداسون. هاڻي اسين وڃون ٿا ۽ توهانکي هزارن ڪوهن
بعد اُبول راڻيءَ جو جتڪوڙو (جنهن ڪنڌين وارو) قلعو ڏسڻ
۾ ايندو. اُتي هڪڙو شالت جت سچو پوڳي ويهو هوندو،
اُنکي ڏندوت ڪري پوءِ سوا ڪجو. هو توهانکي چوندو
تہ هي پنج مٽل جهڙڪون ڪٺي آڻي مونکي ڏي پوءِ پلي
اندر وڃ توهين ڪنرو ۽ زور لڳائيندا تہ ڪک جهڙڪي ٻ
نہ ڪجي سگهندي. اُن مهل اسانکي ياد ڪجو تہ اسين اچي
اهي جهڙڪون ڪٺي پوڳيءَ کي ڏينداسون پوءِ توهين اندر
هليا وڃجو. مهاراڄا وڪرم هنن کان آگيا وٺي اڳتي هليو
تہ هنکي هڪڙو قلعو ڏسڻ ۾ آيو. راڄا اندر ويو ۽ پوڳيءَ
کي ڏٺائين ۽ اُنکي پرڻ سان نمسڪار ڪيائين. شوا ڪري
هنکي پرسن ڪيائين. پوڳيءَ پرسن ٿي چيو جا گهر جيئي.
راڄا چيو تہ مان اندر وڃڻ چاهيان ٿو. پوڳيءَ هنکي پنج مٽل
جهڙڪيون ڏيکاري چيو تہ اهي ڪٺي موتوت رکي پوءِ اندر
وڃي سگهو ٿا. راڄا گهڻو زور لڳايو پر جڏهن مٽي ڪٺي نہ
سگهيو تڏهن سرن کي ياد ڪيائين ۽ اُنهن جي مدد سان
جهڙڪيون مٽي ڪٺي اندر وڃڻ لڳو. وڃڻ وقت پوڳيءَ ۽
ويرن چيو تہ اندر ويندين تہ توهانکي وزير گڏبو جنهنکي

جو ڪڙاهائو تپائيندو ۽ توهانکي چوندو تہ انجون چار پرڪرمائون
ڏيو ۽ پوءِ موکي ڏنڊوت ڪريو تہ پوءِ مان توهانکي
شش بڻائيندس. پر توهين ڏنڊوت نہ ڪجو. هو يوگي نہ آهي
پر ڌُرت ٺڳ آهي. اسين توهانکي سمجهايون ٿا تہ جيڪڏهن
هنکي ڏنڊوت ڪندا تہ هو توهانکي ڪڙهائي ۾ ڪٽي ڦٽو
ڪندو ۽ توهانجو سر اسان وٽ هليو ايندو ۽ ڌڙ پڇي هو
کائيندو. تنهنڪري جيڪڏهن توهانکي ڏنڊوت ڪرڻ لاءِ
چوي تہ چئجوس موکي ڏنڊوت ڪرڻ جي سڌ نہ آهي
تہ ڪئن ڪبي آهي توهين ڪري ڏيکاريو. جڏهن ڏنڊوت
ڪرڻ ڏيکاري تہ توهين هنکي پڪڙي ڪٽي ڪڙهائي ۾
۾ ڦٽو ڪجو. جڏهن سڙي وڃي تڏهن اُنجو تيل ڪڍي اچي
اسان جي مٿان وجهجو تہ پوءِ اسين ديوتا بڻجي ويندا سون
۽ هر طرح سان توهانجي مدد ڪنداسون. راجا هنجي ڳالهہ
ٻڌي چيو تہ مان ائين ئي ڪندس راجا هنکي نمسڪار
ڪري اڳتي هليو تہ رستي ۾ هنکي هڪ وڏو سندر باغ
ڏسڻ ۾ آيو جنهن ۾ گهڻا ڦل ڦول لڳل هئا ۽ پکين لاتيون پئي
ڪيون. راجا کان رهيو نہ ٿيو ۽ بن جو سئر ڪندو اندر گهري
ويو تہ اُتي جوڳي راج ويتال ڏٺائين، جنهنکي ديوتا ۽ اپسرائون
پوڄي رهيا هئا ۽ آڻما، مهما وغيره جي مکيہ اُٺ سڌيون
آهن سي اڳيان هٿ ٻڌي بيٺيون هيون. جوڳيءَ جو اهڙو
پرتاپ ڏسي راجا جو خيال ٿيو تہ مان هتي ئي رهان. تنهن
ڪري گهڻي شردا سان يوڳي راج کي چيائين تہ موکي
پنهنجو شش ڪريو تہ مان هتي رهي توهانجي سيوا ڪريان.
يوگي راج ٻاهران نہ نہ چوڻ لڳو. پوءِ نيٺ چيائين، چڱو.
پوءِ تيل جو ڪڙهائو چاڙهي چيائين تہ اُنجي پرڪرما ڪري
موکي ڏنڊوت ڪريو تہ پوءِ مان توهانکي پنهنجو چيلو ڪندس

ٻه ڪم ڇڪيءَ طرح سنڀاليو. انهن ڇڪي ڪم عوام راس ڪٽي
سڀ ڪي ٻه سو ڪري گهوڙي تي چڙهي حملو ڪيو. ڪنهن
وقت ڪالوءَ هڪڙي رستي ۾ چار سو ڏسڻ ۾ آيا جن ٻهراين
ڪيو ٻوءِ راوءِ راجا وڪرم الڳ وقت وڃي ڪلڻ ۽ روئڻ جهڙو
سڀ ڇڏيو. هن ڇمو ته لوهاڻي ٻچا جهڙو ڪاٺو ٻه ٻوڙن
(مطلب) آهي.

جڏهن راجا گهڻو عرصو ڪمو لڌو جيانون ته اهڙن ڪلون
ان ڪري ته مولوهين ، اڄ مرڻ اسانوت ابتدا ۽ ڇاٽن مان
پنهنجا ڇٽا لهندا سون. روانون هڪري ته جو لوهن ٻه اٻڪاري
ڏ ومامان راجا آهيو. لوهاڻي مرڻ ڪان ٻوءِ ديش ٻگڙي ويندو
الساٻار قيلجي ويندو. لوهن اَبول راڻيءَ وقت ته وڃو، ته ته
لوهاڻي اسان حجهڙي حالت ٿيندي راجا جهو ته مان ٻڙ
ڪري ڇڪو آهيان ته اَبول راڻيءَ سان شادي ڪري لڳي
پاڻکي سور سڏائيندس.

مهمدا وڃن الل رهندا. ملوڻي هڪڏهن اوهالڪي
ديا آئي آهي ته اوهين مولڪي مدد ڪرايو رستي ٻروڳهن
دور ڪرڻ جي ڀڪتي ٻڌايو. هنڪي ديا آئي ۽ راجا
ڪان پنهنجي چونڪاري جو انجام ولسي چيالون ته جڏهن
لوهن هيءَ رسنو ولسي تورو ٻري ويندا ته لوهالڪي هڪ
سندر آشرم ڏسڻ ۾ ايندو. اهو اندر جي لڏن اسن حوڙو
آهي. جڏهن لوهين آشرم جي اندر ويندا ته لوهالدو جسم
ڪندو ته مان ساري عمر هتي گذاريان. ان آشرم جي اندر
هڪ جوڳي رهي ٿو جو ٻنهيجي شش ناناسواءِ ٻئي ڪنهن کي
رهڻ لئو ڏني لوهاڻي ته مرضي ٿيندي ته مان ٻه هيجو شش
ٿيان. لوهين هڪڙي شش ٿيڻ جي ٻراربا ڪندا ته هو ٻاهران
ته ته ڪندو ۽ لوهين هن لي موقعو ٿسي ٻولدا. جوڳي ڪمل

جو ڪڙاهائو تپائيندو ۽ توهانکي چوندو ته اچون چار ڀيرا ڪرهائو
ڏيو ۽ پوءِ مونکي ڏنڊوت ڪريو ته پوءِ مان توهانکي
شش بڻائيندس. پر توهين ڏنڊوت نه ڪجو. هو يوگي نه آهي
پر ڌُورت نڳ آهي. اسين توهانکي سمجهايون ٿا ته جيڪڏهن
هنکي ڏنڊوت ڪندا ته هو توهانکي ڪڙهائي ۾ ڪٽي ڦٽو
ڪندو ۽ توهانجو سر اسان وٽ هليو ايندو ۽ ڌڙ پچي هسو
ڪانيندو. تنهنڪري جيڪڏهن توهانکي ڏنڊوت ڪرڻ لاءِ
چئي ته چئجوس مونکي ڏنڊوت ڪرڻ جي سڌ نه آهي
نه ڪڏهن ڪئي آهي توهين ڪري ڏيکاريو. جڏهن ڏنڊوت
ڪري ڏيکاري تہ توهين هنکي پڪڙي ڪٽي ڪڙهائي ۾
ڦٽو ڪجو. جڏهن سڙي وڃي تڏهن اُنجو نيل ڪڍي اچي
اسان جي مٿان وجهجو ته پوءِ اسين ديوتا بڻجي وينداسون
۽ هر طرح سان توهانجي مدد ڪنداسون. راجا هنجي ڳالهه
ٻڌي چيو ته مان ائين ئي ڪندس راجا هنکي نمسڪار
ڪري اڳتي هليو ته رستي ۾ هنکي هڪ وڏو سندر باغ
ڏسڻ ۾ آيو جنهن ۾ گهڻا ڦل ڦول لڳل هئا ۽ پکين لانيون پئي
ڪيون. راجا ڪان رهيو نه تيو ۽ بن جو سئر ڪندو اندر گهري
ويو ته اُتي جوڳي راج وينل ڏٺائين، جنهنکي ديوتا ۽ اُپڇرائون
پوڄي رهيا هئا ۽ آتما، مهما وغيره جي مکيه اُت سڌيون
آهن سي اڳيان هٿ ٻڌي بيٺيون هيون. جوڳيءَ جو اهڙو
پرتاپ ڏسي راجا جو خيال تيو ته مان هتي ئي رهان. تنهن
ڪري گهڻي شرڌا سان يوڳي راج کي چيائين تہ مونکي
پنهنجو شش ڪريو ته مان هتي رهي توهانجي شيوا ڪريان.
يوگي راج ٻاهران نه نه چوڻ لڳو. پوءِ نيٺ چيائين، چڱو.
پوءِ تيل جو ڪڙهائو چاڙهي چيائين ته اُنجي پرڪرما ڪري
مونکي ڏنڊوت ڪريو ته پوءِ مان توهانکي پنهنجو چيلو ڪندس

جو ڪم چڱيءَ طرح سنڀاليندو. انهن ڇهن ڪمن جوابداري ڪٽي
سڀ ڪي ٻڌي ڪري گهوڙي تي چڙهي هليو ويو. ڪيترن
ڏينهن کانپوءِ هنکي رستي تي چار سو ڏسڻ ۾ آيا جن ٻهرياڻين
ٽليو پوءِ رنو. راجا وڪرم انهن وٽ وڃي ڪلهڻ ۽ روئڻ جو
سبب پڇيو. هنن چيو ته توهانجي ٻيڻ جو ڪاڙهو ٻراوڃن
(عذاب) آهي.

جڏهن راجا گهڻو منٿ ڪيو تڏهن چيائون ته اسين ڪلون
اُن ڪري ٿا رويون ، اڄ مرڻ اسانوٽ ايندا ۽ ڇهن مان
ٻهن جڻا ٿيندا سون. روئون هنڪري ٿا جو توهين ٻراُپڪاري
۽ مهاراجا آهيو. توهانجي مرڻ کان پوءِ دنيا لڱڙي ويندو
انياءِ ڦهلجي ويندو. توهين اڻول راڻيءَ وٽ نه وڃو، نه ته
توهانجي اسان جهڙي حالت ٿيندي. راجا چيو ته مان ٻروڻ
ڪري ڪڪو آهيان ته اڻول راڻيءَ سان شادي ڪري تنهن
پاڻکي سورڳ سڏائيندس.

مديما وڃي اڻل رهندا. ملوتي حڪڏهن اوهانکي
ديا آئي آهي ته اوهين مونکي مدد ڪرايو، رستي ٻروگهن
دور ڪرڻ جي پڪتي ٻڌايو. هنکي ديا آئي ۽ راجا
کان ٻهڙي چونڪاري جو انجام ونيو چيائون ته جڏهن
توهين هِن رستو وٺي تورو پري ويندا ته توهانکي هڪ
سندر آشرم ڏسڻ ۾ ايندو. آهو اندر جي لعدن ٻن حوڙو
آهي. جڏهن توهين آشرم جي اندر ويندا ته توهانجو جسم
ڪندو ته مان ساري عمر هتي گذاريان. اُن آشرم جي اندر
هڪ حوڪي رهي ٿو جو ٻنوجهي شش ڪالسواءِ ٻئي ڪنهن کي
رهڻ لتوڏني لوهانجي ۽ مرضي ٿيندي ته مان ٻه هنجو شش
ٿيان. توهين هنکي شش ٿيڻ جي ٻرارٿنا ڪندا ته هو ٻاهران
نه نه ڪندو ۽ توهين هن تي موهت ٿي ٻوندا. حوڪي لبل

آچار سان يعني شُڀ ڪرم ڪرڻ سان ئي منش عـ…
آبرو حاصل ڪري ٿو، ۽ آچار سان ئي پتر آدڪ کي پراپـ…
ڪري ٿو، ۽ آچار سان ئي سرڳ کي پراپت ڪري ٿو ۽ آ…
سان ئي سک ملي ٿو.
آچار سان موکش پراپت ٿئي ٿو. آچار سان سڀ ڪجهه
پراپت ٿئي ٿو. جو پرش آچار کان ڀرشٽ آهي يعني دراچاري
آهي انکان ڌرم به منهن موڙي ٿو وڃي. دراچاري پرش
سنسار ۾ سدس ليکيو وڃي ٿو ۽ دکي رهي ٿو ۽ سدس عمر
گهٽ ٿئي ٿي. تنهنڪري لت الهنڪ روپ سداچار ڪڏهن
نه تياڳڻ گهرجي ۽ سداچار سان چت شڌ ڪري ۽ ايشور
ڀڳتيءَ سان چت ايڪاگر ڪري چئن ساڌن وارو ٿـي گيان
جي حاصل ڪرڻ لاءِ گروءَ جي شرڻ ۾ اچڻ گهرجي. چار
ساڌن هي آهن:- (١) وويڪ- آتما ۽ اَن آتما جو نه آتما
ابناسي آهي، اچل آهي، پوري پورن آهي، هڪ آهي ۽
اناتما يعني ديهه، من، اندريون اسوات آهن، چنچل آهن ۽
پرچن آهن انيڪ روپن کي ڌارڻ ڪن ٿا. اهڙيءَ طرح
هر وقت ويچار ڪرڻ جو نالو وويڪ آهي. (٢) وئراڳيه روپ
ساڌن آهي سو ٽن پرڪارن جو آهي، منڊ، تيبر، تيبرتر.
…ڏهن استري، پتر، ڌن يا ڪوئي پيارو سنبنڌي مري
…جي تڏهن چئجي نه ڌڪار آهي سنسار کي، اهڙي ٻڌي
…ي نه انکي منڊ وئراڳ چئجي. اِبر گهر جو تياڳ نه ڪجي،
…ڌو نه بڻجي. پيو تيبر وئراڳ- هن لوڪ جا پوڄ استري
… ڌن وغيره مولکي نه هجي، اهڙي ڪي لچا جو نالو
… وئراڳ آهي. اِبر ساڌو بڻجي سگهجي ٿو يعني سنياس
… سگهي ٿو، جو ٻن پرڪارن جو آهي. (١) ڪٽيچڪ (٢)
…ڪ. جي سر پر پٽو هجي يا بيمار هجي نه پڌهڊجي
… يا ٻئي ڪنهن استان ۾ ڪٽيا بڻائي رهي، اُن کي

کي سڏايو ۽ موهنيءَ جا وچن پڇايا ته هن استريءَ ڇو اسان
توهان پنهنجو ڌرم ڀڳو اسان کي آيو، پنهنجي پٽ جو سر
ڏيئي پنهنجو وچن پورو ڪيو ۽ پتر اسان ساڳيءَ طرح
ڇو. راجا موهنيءَ کي سڏائي پنهنجو پتر پيش ڪيو،
جو ڪي هڪڙوئي سڪيلڌو پٽ هو. موهنيءَ ڇيو ته هنکي
شمان ڪرائي ديويءَ جي مندر ۾ وٺي وڃو. اُتي ماتا پتا
پنهنجي هٿن سان هن جو سر وڍيندا ۽ پتر سوڌو هنجي اکين
مان جل نه اچي تڏهن مان وٺنديس. راجا ڌرم جي رکيا
واسطي اهين ئي ڪيو. جڏهن پنهنجي هٿن سان پٽ جو سر
وڍي رهيو تڏهن برهما آدي سڀ ديوتا اُتي اچي گڏ ٿيا
۽ راجا کي ڌنيواد ڏيڻ لڳا ۽ هن جي پٽ کي جيئاري ۽ راڄ
ڏيئي راجا کي راڻي سوڌو برهم لوڪ ۾ وٺي ويا. جنهن راجا
رڪمانگد پنهنجي نت ڪرم ۾ پڪو رهيو ۽ ڪرڪ شوڪ نه
ڪيائين تنهن نت ڪرم ۾ پڪو رهڻ گهرجي ۽ ڪيترا ڏکن
پون نه ڇڏي ڏيڻ نه گهرجي. جنهن راجا پنهنجي ڌرم جي
رکيا ڪري پنهنجي پرجا لوڪن کي اهڙي ۾ وڃڻ نه ڏنو
تنهن، پٽ جهڙا تا ته سري گرو امرداس جي پنهنجي جنتري
هولدي ڪيهڙي، ته پٽ کي ماتا پتا جي هولدي مرڻ نه
ڏنو. اهڙو منجهن ئي ٻل هو جو لوڪن جي آڌار ۽ تارڻ واسطي
جڳت ۾ پرڳٽ ٿيا. هن ڪٿا جو ڀاو هي آهي ته سڀني پرش
کي گهرجي ته ڌرم ۾ پڪو رهي پنهنجي ديش ۾ ڪل جي
رکيا ڪن.

هي نندي شش جي پرش جو پورو پورو آئر ملڻ ئي هو
مهاتما جي چرڻن ئي ڪري ٿيو ۽ ارسند ٻيهر ٿيو. مهاتما چرڻ
لڳو ته انهيءَ لب لعمڪ روپ سداچار ڪرم سان ئي سڀ
ڦل پراپت ٿين ٿا، جنهن سلوڪ دڪم سمرليءَ ۾ چيل آهي.
جيهڙو ارٿ هي آهي ته:—

آچار سان يعني شڀ ڪرم ڪرڻ سان ئي منش عزت آبرو حاصل ڪري ٿو، ۽ آچار سان ئي پتر آدڪ کي پراپت ڪري ٿو، ۽ آچار سان ئي سرڳ کي پراپت ڪري ٿو ۽ آچار سان ئي سک ملي ٿو.

آچار سان موکش پراپت ٿئي ٿو. آچار سان سڀ ڪجهه پراپت ٿئي ٿو. جو پرش آچار کان ڀرشٽ آهي يعني دراچاري آهي اُنکان ڌرم ٻه منهن موڙي ٿو وڃي. دراچاري پرش سنسار ۾ نندت ليکيو وڃي ٿو ۽ دکي رهي ٿو ۽ سندس عمر گهٽ ٿئي ٿي. تنهنڪري لت اُمنڪ روپ سداچار ڪڏهن به تياڳڻ نه گهرجي ۽ سداچار سان چت شڌ ڪري ۽ ايشور ڀڳتيءَ سان چت ايڪاگر ڪري چئن سادنن وارو ٿي گيان جي حاصل ڪرڻ لاءِ گروءَ جي شرڻ ۾ اچڻ گهرجي. چار سادن هي آهن:- (١) وويڪ- آتما ۽ اَن آتما جو نه آتما ابناسي آهي، اچل آهي، پرڃ پورن آهي، هڪ آهي ۽ اناتما يعني ديهه، من، اِندريون ناسونت آهن، چنچل آهن ۽ پرچن آهن انيڪ روپن کي ڌارڻ ڪن ٿا. اهڙيءَ طرح هر وقت ويچار ڪرڻ جو نالو وويڪ آهي. (٢) وئراڳيه روپ سادن آهي سو ٽن پرڪارن جو آهي، مند، تيبر، تيبرتر. جڏهن اِستري، پتر، ڌن يا ڪوئي پيارو سمبندي مري وڃي تڏهن چئجي ته ڌڪار آهي سنسار کي، اهڙي پڌي ٿئي ته اُنکي مند وئراڳ چئجي. اُنهر گهر جو تياڳ نه ڪجي، ساڌو نه بڻجي. ٻيو تيبر وئراڳ- هن لوڪ جا ڀوڳ استري پتر، ڌن وغيره موُنکي نه هجي، اهڙي پڪي اِڇا جو نالو تيبر وئراڳ آهي. اُنهر ساڌو بڻي سگهجي ٿو يعني سنياس نئي سگهي ٿو، جو ٻن پرڪارن جو آهي. (١) ڪٽيچڪ (٢) [illegible]هوُدڪ. جي سرير ٻڍو هجي يا بيمار هجي ته پنهنجي [illegible]هر ۾ يا ٻئي ڪنهن استان ۾ ڪٽيا ٺاهي [illegible]

ڪي سڏايو ۽ موهنيءَ جا وچن ٻڌايا ته هن استريءَ جيو اُلـ
ٽو هن پنهنجو ڌرم ڀڳو ڪريو، پنهنجي پٽ جو سر
ڏيئي پنهنجو وچن پورو ڪريو ۽ پتر به ساڳيءَ طرح
ڪيو. راجا موهنيءَ کي سڏائي پنهنجو پتر پيش ڪيو،
جو ڪ هڪڙوئي سڪيلڌو پٽ هو. موهنيءَ جيو ته هڪڙي
شنان ڪرائي ديويءَ جي مندر ۾ وٺي وئي. اُتي ماتا پتا
پنهنجي هٿن سان هنجو سر وڍيو ۽ پتر سوڌو هنجي اکين
مان جل نه آيو ته هن مان ولنديس. راجا ڌرم جي رکيا
واسطي ائين ئي ڪيو. جڏهن پنهنجي هٿن سان پٽ جو سر
وڍي رکيو ته هن برهما آدي سڀ ديوتا اُتي اچي گڏ ٿيا
۽ راجا کي ڌنيواد ڏيڻ لڳا ۽ هنجي پٽ کي جيئاري ۽ راڄ
ڏيئي راجا کي راڻين سوڌو بيهر لوڪ ۾ وٺي ويا. جيئن راجا
رکمانگد پنهنجي ست ڪرم ۾ پڪو رهيو ۽ هرڪو شوڪ نه
ڪيائين تئين ست ڪرم ۾ پڪو رهڻ گهرجي ۽ ڪترا، وگهن
بون نه چڙهي ڏيڻ نه گهرجي. جيئن راجا پنهنجي ڌرم جي
رکيا ڪري پنهنجي پرجا لوڪن کي ٻ بوريءَ ۾ وجهڻ نه ڏنو
تئين، پٽ جون ٽا نه سري گرو امرداس جي پنهنجي جيئري
هولدي ڪنهنجي نه پٽ کي ماتا پتا جي هولدي مرڻ نه
ڏنو. اهو منهنجن ئي نل هو جو لوڪن جي آڌار ۽ تارڻ واسطي
جڳت ۾ پرگهٽ ٿيا. هن ڪٿا جو ڀاؤ هي آهي ته سڀني پرشن
کي گهرجي نه ڌرم ۾ پڪو رهي پنهنجي ديش ۾ ڪل جي
رکيا ڪن.

هي ندي شش جي پرشن جو پورو پورو اثر ملڻ تي هو
مهاتما جي ڄاڻن تي ڪري پيو ۽ اوسيدي هن ٿيو. مهاتما جڙڻ
لڳو نه الهيءَ لت لٽمتڪ روپ سداچار ڪرم سان ٿي سڀ
ڦل پرابت ٿيس ٿا، جئين سلوڪ ڏکـ سمرتيءَ ۾ چيل آهي.
جنهنجو ارٿ هي آهي ته:—

گيان ... ڪمانگد جي باغ ۾ آئي. راجا به اُتي گهمڻ آيو هو
... هنجي سندر صورت ڏسي هنکان پڇيو ته تون ڪير
ڪٿان آئي آهين ۽ ڇو آئي آهين؟ هن چيو ته مان برهم
پٽري آهيان، برهم لوڪ کان آئي آهيان. توهانجو نالو ٻ
ٻڌو هوم، تنهنڪري توهانجو درسن ڪرڻ آئي آهيان
توهان سان شادي ڪرڻ جو ويچار ڪري آئي آهيان.
پنهنجي استري ۽ پٽ کي سڏايو اُنهن سان صلاح ڪيائين
اُنهن چيو ته پلي هن سان شادي ڪريو، اسين به هنجي ...
ڪنداسون. استري چيو ته مان هنکي ڀاڄ سمجهي وير ...
نه رکنديس. پوءِ راجا هن سان شادي ڪئي. اپڇرا چيو
ته جڏهن به مان سمو پائي ڪا پرارٿنا ڪنديس ته اُها توهانکي
منهنجي مرضيءَ موجب قبول ڪرڻي پوندي. راجا وچن
ڏنو ته مان تنهنجي اِڇا پوري ڪندس. گهڻن ڏينهن بعد
ايڪادشيءَ جو ڏينهن آيو. اُن ڏينهن راجا پاڻ ۽ پرجا کي به
برهم چرج رکائيندو هو. ان ڏينهن 'موهني' راجا وٽ
ڪاماتر ٿي آئي ۽ چوڻ لڳي ته اڄ برهم چرج نه رکو، منهنجي
اِڇا پوري ڪريو. راجا اِها ڳالهه نه مڃي ۽ چيائين ته مان
پنهنجو ڌرم ڪڏهن به ڀنگ نه ڪندس. انهيءَ ڌرم جي ٻل
ڪري منهنجي راڄ ۾ ڪو به ماڻهو پرپوريءَ ۾ نٿو وڃي
جيڪڏهن ڌرم ڀنگ ڪندس ته لوڪن جي درگتيءَ جو مان
... ئي ڪارڻ ٿيندس. موهنيءَ جي گهڻي پرارٿنا ڪرڻ سان
... جڏهن راجا نه مڃيو تڏهن موهني ڪروڌ ڪري ڪبس چيو
... تون پنهنجي پرتگيا پالن ڇو نٿو ڪرين؟ راجا چيس ته اُن
... ي عيوض ٻيو جيڪي چوين سو مان ڪرڻ لاءِ تيار آهيان.
... هنيءَ چيس ته پنهنجي پٽ جو سر دان ڪري ڏيو ته مان
... ويءَ کي بليدان ڪنديس. راجا پنهنجي استريءَ ۽ پٽ

هي راڄا ڄنڪ [جيسٽائين ڪون وشين ٿي ته پلا ٿيندي
ليسٽائين ڪنهنجي چت ۾ اُپديش اثر نه ڪندو جيئنڪ
مهاديوءَ وشنوءَ ۽ برهما ڪڏهن ڪوکي اُپديش ڪن. ڪنهنڪري
نه نشمڪ ڪرم ڪري پهرين چت کي شُڌ ڪرڻ گهرجي
تڏهن ئي گيان ٿيندو.

پاپ ڪرم جي ڪري تمڻ سان پرش جي چت ۾ گمان پيدا
ٿئي ٿو ۽ نت نشمڪ ڪرم جي ڪرڻ ۾ وڏو لاڀ ته آهي
جنهن تي— گرو پورمائڻ:-

رڪمانگد ڪرتوت رام جنهه لت پائي

[سريي ص: ٣ صفحه ١٣٩٤]

ڪٿا رڪمانگد جي - رتؤ پرڻ ايودپا جو راڄا هو،
هنکي رڪمانگد نالي پٽ هو، جنهنجي استريءَ جو نالو
سنڌياولي هو ۽ پٽ جو نالو ڌرمانگد هو. استري ۽ پٽ ٻئي
آگياڪاري هئا. راڄا رڪمانگد ڏاڍو ڌرماتما هو. اڪادشيءَ
جو ورت پاڻ به رکندو هو ۽ ساريءَ رعيت کان پڻ رکائيندو
هو ۽ هنجي راڄ ۾ سڀ ماڻهو ڌرماتما هئا. ڌرم جي ٻل
ڪري ڪوبه مري ڀر راڄ جي پوريءَ ۾ نه ويندو هو. پرراڄ
کي ڏاڍو دک ٿيو. برهماجيءَ وٽ وڃي پرارٿنا ڪيائين ته
ايودپا جي راڄ مان ڪوبه ماڻهو مري منهنجي پوريءَ ۾ نٿو
اچي. منهنجي پوري برباد ٿي پئي آهي تو هن ڪوئي
اپاءُ ڪريو جو ڌرمانگد راڄا جو ڌرم نشٽ ٿئي. برهما
سڀني ديوتائن سان ملي صلاح ڪئي ۽ مصلو ڪري هڪڙي
تمام خوبصورت موهني نالي استري پيدا ڪئي ۽ ان کي
سمجهائي موڪليو ته رڪمانگد راڄا جو اڪادشي ورت وڃي
ڀنگ ڪري اچ. موهني اپسرا جيءَ ڳالهه مڃڻ لئي چاهي، پر
سڀني ديوتائن گڏجي هنکي مڃائي ايودپا ۾ موڪليو. هوءَ

تو وٽ رهڻ چاهيانٿي، پر مان سرڳ جي گلن ملڻ تي هلي ويندي، مولسان گهڻو پريم نه ڪجو. مان منيءَ جي سراپ ڪري توهان وٽ رهان ٿي. اهڙا انيڪ وچن چئي سمجهايائينس ته، پر راجا آج جو چت سرڳ جي اپسرا کي ڏسي اهڙو موهت ٿي پيو جو پنهنجو سڀ ڌرم راج پالڻ وغيره جو ڇڏي ڏنائين. سڀ ڏينهن اِندومتيءَ سان گڏ رهڻ لڳو. ڪورن سالن گذرڻ بعد هڪڙي ڏينهن سرجو نديءَ جي ڪناري تي راجا اِندومتيءَ سان گڏ گهمي پئي ته نارد جهڙي اِندر سرڳ ۾ پوڄا ڪئي هئي ۽ سرڳ جي مالها پيئي هئس، آڪاس مارگ کان ايوڌيا ۾ آيو پئي ته هر ڪيرتن ۾ مگن تيل نارد جي ڳچيءَ واري مالها آڪاس ۾ ٽٽي پيئي ۽ پرساد جي بوندن وانگر هيٺ اِندومتي ۽ راجا آج جي سر پر مٿان اچي پيئي. اِندومتي سرڳ جي گلن کي سڃاڻي راجا آج کي چيو ته مان هاڻي وڃان ٿي ڇاڪاڻ ته مونکي سرڳ جا گل ملي ويا آهن. راجا پريم ڪري گهڻوئي سمجهايس پر اِندومتي نه روڪجي سگهي ۽ اڌامي سرڳ ڏانهن هلي ويئي. هنجي وڃڻ ڪري راجا کي ڏاڍو دک ٿيو، روئڻ لڳو ۽ زمين تي مورڇا ٿي ڪري پيو. گهڻا ماڻهو اچي ڪٺا ٿيا ۽ راجا کي سمجهايائون، پر ڪا سمجهه نه رهيس. پوءِ وسشٽ منيءَ چيس ته يگ ڪرائي مان توکي ڇهن مهنن اندر اِندومتي وٺي ڏيندس، تون ڌيرج ڪر. پر راجا کي ڌيرج نه ٿيو، روئيندو رهيو. راج ڇڏي بکيا پنڻ لڳو آخر سر پر تياڳيائين.

پرماڻ :- آجيءَ سر رو ويءِ پيڪيا ڪاه.

[رامڪلي وار صفحه ٩٥٣]

ملن چت ۾ اپديش نٿو لڳي، ڪٿي ٿيٺي ديو اپديش ڪن، جهڙيءَ طرح راجا جنڪ کي اشٽاوڪر منيءَ چيو :—

شڌتا لئي ٿي سگهي ٿي. جهڙيءَ طرح نت ڪرم ڪرڻ سان انتهڪرڻ
جي شڌتا ٿئي ٿي، اُتلو پاپ ٿو لڳي.

ڏک ڏيهن جپ نه ڪرڻ، نه ڏيهن سنڌيا نه ڪرڻ،
ٻارهن ڏيهن اڳي هولر نه ڪرڻ ڪري براهمڻ نه شود ٿو
جي نيائي اُبوتر آهي. جهڙيءَ طرح نت نمتڪ ڪريا ٻنا جي
جي شڌتا ٿئي ٿي جت شڌ ٿمڻ ٻنا گيان ٿئو ٿئي. اِنهيءَ
ڪري نت نمتڪ ڪرم تمام ضروري آهي. جئن ڪل
يڳوان پنهنجي مانا ديو هوتيءَ کي سانکيه شاستر جو اُپديش
ڪندي جو تن اڌياءَ جو اُٺيهون سلوڪ جيو آهي،

(سلوڪ) تمان چوٽي اُپديش ٻيجه پرمو آجوت

ارٿ:- ملن چت ۾ اُپديس روپي ٻج جو سلو ٻندا
لٿو ٿئي.

درسٽانت:- راجا اج جي راڄ ۾ هڪ مني تپسيا
ڪري رهيو هو. اُنجي تپسيا کي ڏسي اِندر ديوتا کي اچي
ڊپ ورتو جنهنڪري اِندومتيءَ نالي اپسرا کي منيءَ جو
تپ ڀنڊ ڪرڻ واسطي موڪليائين. اِندومتي اچي گهڻئي
زور لڳايا، پر منيءَ جو تپ ڀنڊ نه ڪري سگهي سوا جي
ڏب لڳس ۽ منيءَ جي چرڻن ۾ ڪري پئي ۽ پنهنجي
اپراڌ جي ڪميا گهريائين منيءَ ڏيان لڳائي ڏٺو ته هوءَ منهنجي
تپ ڀنڊ ڪرڻ لاءِ آئي آهي ۽ مان بن منش جي تپ
ڀنڊ ڪرڻ ۾ پرورت ٿي وئي جنهنڪري سمجهائين ته
هڪ ڪم ڏنڊ ضرور ڏيڻ گهرجي. اِندومتيءَ کي چيائين
ته تنهنجي اپراڌ لاءِ توکي تورو ڏنڊ ڏيان ٿو ته تون سرڳ ۾
وڃي نه سگهندينءَ جنهن ڪري توکي سرڳ جا گل نه ملندا.
اِندومتي اداس ٿي راجا اج وٽ آئي ۽ چيائينس ته مان

ارٿ:- جيڪڏهن هڪ پرهيزگار پتا گهر پيو جن ڪائي و ته سارو جڳت ترپت ٿي وڃي ٿو.

اهڙيءَ طرح اُنهيءَ جو پوڄن ڪري ماتا پتا جو پوڄن ڪر
گائتريءَ جو اُپديش ڪرڻ وارو، ۽ ويد جي پڙهائڻ و
پروهت برهما جي مورتي آهي. پتا پرجا پتيءَ جي مور
آهي. ماتا پرٿويءَ جي مورتي آهي ۽ پياءُ پنهنجي مور
ڪٿن ڪيل آهي. ماتا جي پوڄن سان ساري پرٿويءَ
پوڄن، پتا جي پوڄن سان اِندر آدڪ ٣٣ ڪروڙ ديوتائن
پوڄن ۽ گروءَ جي پوڄن سان برهما، وشنو، سدا شو جو پو
ٿي وڃي ٿو. چاڪاڻ ته پٽر جي اُتپن ۽ پالنا ڪرڻ ۾ جو
پتا کي ڪشٽ ٿئي ٿو اُن ڏک کي ماتا پتا ٿي چاهين ته
جيتوڻيڪ پٽر سوين ورهين تائين شيوا ڪري ماتا پتا جـ
پر اُپڪارن جو بار لاهڻ چاهي ته به هو لاهي نـه سگهند
تنهنڪري پٽر کي پنهنجي ماتا پتا جي شيوا ڪرڻ ئي يو
آهي. چاڪاڻ ته ملهه وٺي ودِيا پڙهائڻ واري آچاريه ک
نرمولهه چار ويد ۽ گائتري منتر جو اُپديش ڪرڻ وارو آچار
ڏهه دفعا ڏيڪ سريشٽ آهي. تاپريه هي آهي ته نرڌن ک
ڌن وان سريشٽ آهي ڌنوان کان پنهنجو سنبنڌي سريشٽ
۽ پنهنجي سنبنڌيءَ کان پيرسن سريشٽ آهي ۽ اُن کان شاس
انوسار سڀ ڪرمن جي ڪرڻ وارو سريشٽ آهي. تنه
وديا کان رهت رڳو شڀ ڪرم ڪرڻ واري کان ودوان شـ
ڪرمي سريشٽ آهي مطلب ته مٿي لکيل ڌن برڌ آد آه
اُنهن سڀني کان وڌيڪ سنمان ڪرڻ جا يوگ آچاريه آهن
اُن ودوان کان به پاڻ کي ويد پڙهائڻ وارو ودوان ڏهه دف
وڌيڪ مان ڪرڻ جو يوگ آهي. اُن اُستاد کان به ڏهه دف
ويد ۽ گائتري جي اُپديش ڪرڻ وارو آچاريه يعني پروهت
آهي اُن پروهت کان به سؤ دفعا وڌيڪ پتا سنمان ڪرڻ
جي يوگ آهي. پنهنجي پتا کان هزار دفعا ماتا وڌيڪ سنما

(٤) ٻوءِ ڇون ڪري يعني ڇڄي ۾ گيهه وجهي منتر پڙهي اگني هوم ڪري.
اگني هوم ڪانپوءِ ٻلي ويسيه ڪرم ڪري.
(٥) سواڌيايه يعني ويد پاٺ يا لپ ليهر ڏيهن جڙهي کان پوءِ روز ڪري. پرماڻ:-

ڀڙهي ڊوس کو پاٺي ڪاوي-

ڀهندا اُندنا مرنام ڪناوي

(٦) ديوتا اُرچن آنسر ٿوڌا ڀگنيءَ ۾ اگنتي لکيو ويسو آهي (٧) اُنتيءَ ڀوجن. ڀوڄن جي وقت گهر ۾ آئي اُتٿي (اُن کي ناحون حصن جي هڪ ڏينهن ۽ رهڻ جي لسي نه هجي) اُن اُتٿيءَ جو اُن جل سان ستڪار ڪري. اُنجو وڏو مهاتم لکيو اٿن.

امراح تو چوي نه پنهنجي استان تي آيل اُنسيءَ کي مستڪ نوائڻ ۽ مٺا وچن جوڙ سان سورح ديوتا جو ڀوڄن ٿئي ٿو ۽ جل پئارڻ سان ديوراج اندر جو ڀوجن ۽ اُن اُتٿي جي چرڻ ڌوئڻ سان اتون جو ڀوجن ۽ ڀوجن ڪارائڻ سان، پرجا پت جي دڪش، ڪشپ آدڪ آهن يا پرجا پتيءَ ڪري جڳت گروءَ سري پرهما جيءَ جو ڀوجن ٿئي ٿو

حاوال شرتي جو اُرت هي آهي نه جو پرش پنهنجي گهر ۾ آيل سنياسي آدڪ ورڪت سنت کي پيئڻ لاءِ جل جي لپ ۽ کائڻ لاءِ ڀوجن يا ڀوجن جو گرهه پريم سان ڏئي ٿو نه اُها جل جي لپ سمند رجي برابر ۽ ڀوجن هماليه ۽ سمير پربت برابر وڏا ٿين ٿا.

يدي ايڪو ٻرهم ورت پڏڪتي، جڳت ترپتي اُڪلن

وگيان اڪـ

جي ڏيڻ واري آهي، مرگهه ڇالا سيٺي سڌين جي ڏيڻ واري
آهي، ۽ ڪنبل (اُن جو آسڻ) اُنهر سڌيءَ جي ڏيڻ
وارو آهي.

ڪپڙي جو آسڻ پرش کي دردري ڪريٿو. رڳي زمين
تي وهڻ سان هردي ۾ شوڪ پيدا ٿئي ٿو. ڪاٺ جي آسڻ
تي وهڻ سان وياڌي پيدا ٿئي ٿي. شلا (پٿر) تي وهڻ سان
اجائي تڪليف ٿئي ٿي. اهڙي ريت اُنهر آسڻ تي ويهي من
کي روڪي ايشور چنتن ڪري، يعني سماڌي لڳائي.
سماڌيءَ مان اُٿي سنڌيا ڪري. سنڌيا ٽن وقتن جي آهي،
پراتهه (سوير صبوح جو) مڌيان (ٻپهرن جو) ۽ سايئڪال
(شام جو.) براهمڻ، ڇتري ۽ ويش ٽنهي ورڻن واسطي سنڌيا
ڪرڻ يوڳ آهي.

نام يعني پرسڌ گائتري پرڀين پهر ۾ ٿئي ٿي، مڌيان ۾
ساوتري ۽ سايئڪال ۾ سرسوتي. اهي ٽن وقتن جون سنڌيائون
...ڀجون ويئون آهن. گائتريءَ ويدن جي ماتا آهي ۽ لوڪن کي
...رابر ڪرڻ واري آهي. گائتريءَ جي برابر ڪوئي جاپ
آهي اهوئي گيان ڪشن ڪيو اٿن. اشنان ٽارن جي هوندي
...تهه ڪال ڪرڻ گهرجي ۽ اُنهي وقت (١) سنڌيا ڪرڻ
جي ۽ اُن ڪانپوءِ گائتري جاپ ڪرڻ گهرجي. سنڌيا اُپاشنا
...ڻ وارو نرم پچه ۽ ڪو نت نيمي ۽ ڪريا وان آهي اُن
براهمڻ سڏين ٿا. اهڙيءَ ريت ٽي ڀيرا گائتري جاپ يا
...ڪار جو منتر پڙهي آچمن ڪري. آچمن ۾ جل ايترو هجي
...پيڻ سان هردي تائين پهچي. آچمن ڪري جل ويجهو
...پراڻايام ڪري. اهو ٻالو سنڌيا آهي. (٢) سنڌيا ڪانپوءِ
...ڪري يعني ديورشي پترن کي منتر پڙهي جل ڏئي.
...ءِ گرمنتر يا ڪنهن نام جو يا گائتريءَ جو جاپ ڪري

گڏگاجي جي اشنان جو مهاتم ڏهه دفعا وڌيڪ آهي. رات جي جنهن گهڙيءَ رهندي جل وٺ وڃي جل ايمالي ورڻ ديو کي نمسڪار ڪري پاڻيءَ جي وهڪري طرف يا اُتر اپرندي منهن ڪري سيني ليرن جو سمرڻ ڪري ۽ ڀڳوان کي الڪ نامن سان نمسڪار ڪري، جهڙيءَ طرح:-

اوم نارائڻاي نمه، اوم ڪيشواي نمه، اوم اچتاي نمه،

اوم گووندا‌ي نمه، اوم ماڌواي نمه، اوم شڌڪراي نمه.

شنان ڪالسواءِ جو پوڄن ڪري ته سو ڦٽا نه مَڪُلُ جو پوڄن ڪري ته ۽ جسم ٻنا جو ڪمر وغيره پيئي ته سو جهٽڪي رهه ٻيئي ته ۽ اکيي هونُو سا جو پوڄن ڪري ته سو جوڏهن پولن جي مٿل کي ڪاڻيتو ۽ دان ڪالسواءِ جو پوڄن ڪري ته سو پوڄن ڪتي ۽ سونُو جي وشتا برابر آهي. اهيءَ طرح شنان سان تروڳ، حوان کي پوڄن ڪرڻ نه گهرجي. زوڳي ۽ ٻالڪ ۽ ٻڍي کي نه گرم پاڻيءَ سان شنان ڪرڻ گهرجي پر سوڙلڪ ۽ ٻالڪ (ڇلي) پر، سڪرانت، سراڌ ۽ پنهنجي جنم واري ڏينهن گرم جل سان شنان نه ڪرڻ گهرجي ۽ جنڊال وغيره جي ڇهڻ ڪري نه گرم جل سان شنان نه ڪرڻ گهرجي پر ٿڌي پاڻيءَ سان شنان ڪرڻ گهرجي. جيڪڏهن نرٻلتا سبب شنان نه ڪري سگهي ته آلي ڪپڙي سان لگن کي مهٽي ۽ ڪپڙا بدلائي. شنان ڪانپوءِ ڪيسر، چندن وغيره جو تلڪ لڳائي، پوءِ ڏليءَ ۾ پاڻي ڇٽڪاري شڌ ڪري، ڪشا جو آسن يا شبدهن جي کل يا موڪوءِ ڇالا (هرڻ جي کل) يا ڪمبل وڇائي وهي، جنهن نه اهي چار آسڻ پنج روپ سڌيا وهن ٿا، سا آسڻ پنج روپ نه آهن.

ڪشا جو آسڻ حيالي وڌائي ته، شبدهن جي کل موکش

دور ٿئي ٿو، آپاشنا ڪانڊ ۾ وکيپ دوش دور ٿئي ٿو؛ گيان ڪانڊ ۾ آورڻ دوش دور ٿئي ٿو، پهريائين مل دوش دور ڪرڻ واسطي نتيه نئمتيڪ ڪرم جگياسو ڪري سو نتيه ڪرم هي آهن:—

(١) سنانڻ ڪرڻ (٢) سنڌيا آپاشنا (٣) جپ ڪرڻ (٤) اگني هوتر ڪرڻ (٥) ويد پاٺ يا نتيه نئمتيڪ ڪرڻ (٦) ديوتا جو پوڄن ڪرڻ (٧) پنهنجي گهر ۾ آيل اَتٿيءَ جو اَن جل سان پوڄن ڪرڻ. اهي ست ڳالهيون گرهست کي، راجا جي ڏنڊ وانگر هميشه اوس ڪرڻ گهرجن. هاڻي انهن ستن جو سروپ بيان ڪجي ٿو.

(١) سنانڻ- منو جي چون تا ته جل اشنان سان سرير جي شڌي ٿئي ٿي، ست يعني برهم چنتن يا سچ ڳالهائڻ سان من جي شڌي ٿئي ٿي. ودياءِ تپ سان جيو جي شڌي ٿئي ٿي؛ برهم گيان سان بڌيءَ جي شڌي ٿئي ٿي. سرير شڌي پهريائين جل شنان ڪري. شنان جي هيءَ وڌي آهي. اچان چار گهڙيون رات جون رهيون پيئون هجن ته شنان ڪري، اُنکي ديو شنان چون تا؛ گنگا شنان جي برابر؛ هزار گئو دان جي برابر مهاتم ڇيو اٿن. ٻه گهڙيون رات جون رهڻ تي شنان ڪرڻ جو مهاتم گنگا ڌانسواءِ ٻين ندين جي برابر؛ هڪ سؤ گئو دان برابر آهي؛ اُن ڪالپوءِ هڪ گئو دان برابر مهاتم آهي. کوه جي جل جي شنان کان تلاو جي جل شنان جو ڏهه دفعا وڌيڪ مهاتم آهي. تلاو کان نهر جي جل جو ڏهه دفعا وڌيڪ مهاتم آهي. نهر کان ننڍي ندي جل جي شنان جو ڏهه دفعا وڌيڪ مهاتم آهي. ننڍي نديءَ کان وڏي نديءَ جو ڏهه دفعا وڌيڪ مهاتم آهي. وڏي نديءَ کان جمنا، سرسوتي، نربدا آدڪ ندين جي شنان جو ڏهه دفعا وڌيڪ مهاتم آهي؛ انهيءَ کان ٻه سرکه

سنڪادڪن جهڙا نہ هئي پريو برهما جي! جت ڀڳتيءَ
سڀاوَ سان ئي گڻ يعني وشين ۾ پرويش ڪري ٿو. هاٿي
وشين جي تياڳ ڪرڻ جو اُپاءُ ڪندڙ ممڪشو پرڪ آهن ٻنهي
کي هڪ ٻئي کان جدا جدا ڪيئن؟ ريت ڪري. پڻ هي
انهيءَ ڀيٽ لئي برهما جي جڳي جيو هو سو سري ڪرشن
چندرجي اُڌَوَ پرت جون ٿا ته اهڙيءَ طرح جڏهن سنڪادڪن
جو لڏهن سنيوُ برهما وڏا ديو وشو جا ٻالڪ وچارڻ لڳا
پر پرشن جو پار پاتي نه سگهيا جاڪاڻ ته سرشٽي ڪرم کان
سدن وکپت ٻڌي ٿي پيئي هئي. لڏهن پرشن جو انس
ڏيڻ لاءِ برهما ميهنجو چنتن ڪيو. مان هنس روپ ڌاري
برهما جي وڃهو وٽس ۽ جل کي کير کان جدا ڪري هنکي
ڏيکاريم ۽ سمجهايم ته انهيءَ طرح اندرين کي وشين کان جدا
ڪريو ۽ آتما کي اَن آتما کان جدا ڪريو. انهيءَ ڪري ٻيرم
هنس سنياس، هنس واڱي آتما کي اَن آتما کان جدا ڪرڻ
واسطي شوڪيءَ جو آهي. لوڪري، اڌڪاري ٻرم هنس
گروءَ وٽ وڃي آتما ۽ اَن آتما جو ڏسندڙ درشٽ جو ساکي
ساکيءَ جو وچار ڪري. اُنجو نالو نس ڀڪتي گيان آهي. اَن
کان اڳي جت شڌيءَ لاءِ لنڪار نيه نمتر ڪرم ڪري
يعني (١) ايشور اُپاسنا ڪري، جاڪاڻ ته جت پر ٽي دوش
ٿين ٿا (١) مل (٢) وکيپ (٣) آورڻ. انهن دوشن جي دور ڪرڻ
واسطي ويدن ۾ ٽي ڪانڊ (١) ڪرم ڪانڊ (٢) اُپاسنا ڪانڊ
(٣) گيان ڪانڊ لکيا آهن. گويا انهن ٽن ڪانڊن جو ارٿ
نام جي ٽن ڀڪتين ۾ جيو آهي يعني (١) ڪوڙ جي
سائي سمرڻ ڀڪتي (٢) ڪيٽون جي سائي ڌيان ڀڪتي (٣)
هنس جي سائي گيان ڀڪتي، انهن ٽنهي ڀڪتين ۾ ٽنهي
ڪانڊن جو ارٿ لکيو ويو آهي. ڪرم ڪانڊ ۾ مل دوش

سب پرپنچ اِستت آهي، جنهنجو سب پرپنچ آهي، جنه
کان سب پرپنچ پئدا ٿئي ٿو، جنهن جي واسطي سب پرپن
آهي، جنهن جي سٽا ڪري سب پرپنچ اِستت آهي، ج
سروپ سروپ آهي، اُن ست روپ پرماتما جي مان اهنگري
اَپاشنا ڪريائين، پڇين ڇيو تہ سڪار آهي جنهنجي شروعات
۾ هڪار آهي جنهنجي پڇاڙيءَ ۾ اوڻ انگ آهي جنهنجي
وچ ۾ اهڙو ڇهه اکر روپ جو سوهن شبد آهي جو ويد شاستر
آد شبد ڄال جي پرڪرت يوت سيئي اکرن يعني اَڪار آد
کان وٺي هڪار انت سمدايہ جي انترگت هئڻ ڪري سرو
اکر سروپ آهي، ۽ اوتاشي سروتر آڪاس جي نيائي وياپڪ
پارٻرهم جنهنجو واچڪ آهي، اُن سوهن جي واچڪ پرٻرهم جي
سوهن شبد اُچارڻ سان مان اهنگري روپ سان اَپاشنا ڪريان
ٿو، اهڙيءَ طرح سدن جا وچن ٻڌي راجا جنڪ جو چت ۽
شانت کي پراپت ٿيندو رهيو. الهيءَ ريت ڪڇوُنءَ جي نيائي
جو ڏيان آهي سو يوگ شبد سان ٻه ڇيو وڃو آهي سو ڏيان
روپ يوگ شاسترن ۾ گهڻن طرحن جو اسڪيل آهي.

نام جي ٿين يڪتي گيان.

نام جي ٿين يڪتي گيان هنس جي نيائي :— پرماڻ.-

گيان ڏيان سمرڻ جڪت ڪوُنج ڪرم هنس واس وسندا

[ڀائي گورداس وار ٣ پوڙي ١٣

جِتہ جل ڪهڏ ٻِن ٻِن ڪاڍِئي چڻ هنسلا

ڪِتہ ڪهي تي چڻ ڪاڍِئي ساڻو هوُمي ٿات.

[ملار م: ۴ صفحو ١٢٦۴

وديهن جو راجا جنڪ نرمل بدِيءَ وارو، پرأپڪاري ۽ دردرين جي لاءِ ڪلپ برڇ، جنڪ ڏيهن پنهنجي باغيچي پر ويو، جتي ڪومل ڦلڙن پڪڙجي پنجر والگي جهنگنا ڪري استون هئون ۽ سندر گل ترپا ابنا هئا، جنهن ندن بن پر اندر وبندو آهي. اهڙي سندر بن پر پنهنجي ساٿين کي ڇڏي مهاراجا جنڪ پهاڙ جي پاسن پر رڻن ڪرڻ لڳو. اُن پربت پر وچرڻ وارا سِت سِڌ اڪانت نِواسي شالملي وڻ جي ڏارن تي ويٺي، سُرلي سمرليءَ جون جهل ڦڙ تانون آتما جي ساکيات ڪرڻ واريون ڳالهيون رهيا هئا سي راجا جنڪ ٻڌيون. ٻڌڻ سان هنجو چت شانت ٿيو.

اُهي ڪنانون هي آهن. سِڌ ٻاٽر هڪڙي ڪان پڇڻ لڳا ته تون ڪنهنجو ۽ ڪهڙيءَ طرح ڌيان ڪرين ٿو. تڏهن هڪ سِڌ چيو ته مان آنند سروپ جو اَهنگري ڌيان ڪريان ٿو. اندرين جي وشي جي سمبند کان وشي آڪار ٻڌيءَ جي ورتيءَ پر پرسِڌ جو آنند سروپ جو انڀو آهي اُن پراُٺيءَ برهماننڊ کي آتم روپ ڪري نروڪلپ سماڌي پر انڀو ڪريان ٿو. ٻئي سِڌ چيو ته مان جيتن روپ برهم جو اهنگري ڌيان ڪريان ٿو. درشتا يعني ڏسڻ وارو، درشن يعني ڏسڻ جي ڪريا، درسي يعني ڏسڻ لائق پرپنچ، انهيءَ ترپٽيءَ کي ۽ انهي سنسڪارن کي تياڳ ڪري ورتيءَ سان پوريائن سِڌ ورتيءَ جي اُلتيءَ جو ساکي روپ، جو جيتن آهي اُن کي آتم روپ سان يعني سو ساکي مان آهيان انڀن مان جيتن ڪريانٿو. ٽئين سِڌ چيو ته مان اَست ۽ ناست الهن پنهي پر ساکي روپ سان سُ اِستت، پرڪاشن جو پرڪاش، چِن ماتر آتم تتو يعني سِت چِت سروپ آتما جي اَهنگري اپاسنا ڪريان ٿو. چوٿين سِڌ چيو ته هيڏين اڌشٽان روپ پرماتما پر

ڪي وقت اچي ٿو ۽ پيا ٻه ديوتائون گڏ رهن ٿا. ٻجلي لوڪ
کان ورڻ لوڪ ڏي، پوءِ اِندر لوڪ ڏانهن، اِندر لوڪ
کان پرجاپتيءَ جي لوڪ ڏانهن وٺي وڃن ٿا. سڀ ديوتا
هن سان گڏ رهن ٿا. پرجاپتي لوڪ کان اڳتي ڪنهن ٻه ديوتا
کي وڃڻ جي سمرٿي نه آهي. برهم لوڪ واسي ديوتا ئي
برهم لوڪ ۾ وٺي وڃن ٿا. برهم لوڪ جو اَڌيپتي (مالڪ)
هرڻ گرڀ آهي. سمشٽي سوکم جو ايماني چيتن هرڻ گرڀ
سڏجي ٿو. ان کي ئي ڪاريه برهم چون ٿا. ڪاريه
برهم جي پراپتي ئي سايجيه روپ موڪش اپاشڪ کي
پراپت ٿئي ٿو. (١) برهم لوڪ ۾ پراپت، جو اپاشڪ
آهي تنهن کي هرڻ گرڀ جي برابر ويڀُوت (خزانو)
پراپت ٿئي ٿي. (٢) ست سنڪلپ ٿئي ٿو. (٣) جهڙي
سرير جي اڇا ڪري تهڙو ئي هڪڙو سرير ٿئي ٿو. (٤) جن
ڀوڳن جي چاهنا ڪري ٿو سي سڀ ڀوڳ سنڪلپ ڪرڻ
سان ملن ٿا. جڏهن وقت هزار سريرن سان جدا جدا ڀوڳن جي
اِڇا ڪري، تڏهن وقت هزار سرير ۽ انهنجي ڀوڳڻ جون جدا
جدا سامگريون تيار ٿي وڃن. وڏيڪ ڇا چئجي، جوئي
ڪوبه سنڪلپ ڪري سو سڌ ٿئيس ٿو. پر جڳت جي
اُتپتي، پالنا ۽ سنگهار ڪانسواءِ ٻي ساري ويڀُوت ايشور جي
برابر ٿئي ٿي، ان کي سايجيه موڪ چون ٿا. اهڙيءَ طرح
هرڻ گرڀ جي برابر ٿي، گهڻو وقت سنڪلپ سان سڌ ٿيل
پدارٿ ڀوڳي پرلئه ڪال ۾ جڏهن هرڻ گرڀ جي لوڪ جو
ناس ٿئي ٿو تڏهن اپاشڪ گيان حاصل ڪري وديهه موڪ
جي پراپتي ڪري ٿو. اها اهنگري اپاشنا آهي، جا راجا
جنڪ ٻه سڌن کان پڌي هئي. اها وسشٽ مني سري
رامچندر ڀرتي پڌائين ٿا. سري وسشٽ جي چون ٿا ته هي
سري رامجي!

نمبر	آڌياتم	اڌيڀوت	اڌيديو
١	نيتر	روپ	سوريه
٢	توچا	سپرش	وايو
٣	سروتر	شبد	دگپال
٤	رسنا	رس	ورڻ ديو
٥	ناسڪا	گنڌ	آشوني ڪمار
٦	واڪ	بولڻ	سرسوتي
٧	هاٿ	پڪڙڻ	اِندر
٨	پير	هلڻ	وشنو ڀڳوان
٩	گدا	مَل تياڳڻ	يم راج
١٠	لنگ	وِشيه سک وٺڻ	پرجا پتي
١١	من	منتبيه وستو	چندرما
١٢	بڌي	بوڌبيه وستو	ورهسپتي
١٣	اهنڪار	جنهن جو ايمان ڪري اُها وستو	رُدر مهاديو
١٤	چت	چنتن جي لائق وستو	ساکي کيترگيه
١٥	پراڻ	مک ناسڪامان اندر باهر اچڻ وڃڻ	ايشان
١٦	اَپان	مل موتر کي هيٺ ڪڍو ڪرڻ	گهور
١٧	سمان	اَن جل کاڌي پيتي کي هڪجهڙو ”	وامديو
١٨	ويان	ناڙيءَ ناڙيءَ ۾ رس پهچائڻ	سد يؤ جاتس
١٩	اُدان	مرڻ سمي جيو آتما کي باهر ڪرڻ	تَت پورک

(١) وِيشتي سَمشتي اَستول پرپنچ سان جو وشو ۽ ورات روپ آهي تنهن جو اَڪار سان پيدا ٿيڻ. آتما جا جي پاد آهن تن ۾ استول پرپنچ سان جو وِراٽ روپ وشو آهي سو وشو آد آهي ۽ اوانڪار جي. ماترائن ۾ اَڪار آد آهي تنهن

سُوکر، اکيان ۽ اُپاڌيون آهن ۽ پراکم جي هڪ اکيان اُپاڌ آهي. انهيءَ ريت سان اُپاڌ جي گهٽتائي ۽ وڌيڪتائي ڪري تنهي جو ڀيد آهي. پرمارٿ ڪري سروپ جو ڀيد نه آهي. وشو، تيجس، پراگيه اِهي تنهي وشو آتما (الڪي وارو) جو چيتن آهي سو پرمارٿ ڪري تنهي اُپاڌين جي سمبنڌ کان رهت آهي. تنهي اُپاڌين جو اڌشٺان ترِيه آهي، سو ٻاهر پرگيه نه آهي ۽ اندر پرگيه نه آهي ۽ پرگيان گهڻ به نه آهي. ڪرم انڊريه ۽ گيان انڊريه جي وشيه نه آهي ۽ بُڌيءَ جي وشيه نه آهي، ڪنهن شبد جي وشيه نه آهي. اهڙو جو ترِيه آهي الڪي پرماتما جو چوٿون پاد ايشور ساکي شُڌ برهم روپ جاڻ. انهيءَ ريت سان آتما جو سروپ ٻن پرڪارن جو جهو وڏو. هڪ پرمارٿ روپ آهي ۽ هڪ اپرمارٿ روپ آهي. ٽي پاد اپرمارٿ روپ آهن ۽ هڪ پاد ترِيه پرمارٿ روپ آهي. جيئن آتما جا ٻه سروپ آهن تيئن اوڪار جا به ٻه سروپ آهن. آڪار، اُڪار، مڪار اِهي ٽي ماترا روپ جو ورڻ آهن سو نه اپرمارٿ روپ آهن ۽ ٽن ماترائن ۾ وياپڪ جو اَستِي، ڀاتي، پريه روپ اڌشٺان چيتن آهي سو پرمارٿ روپ آهي. جو اوڪار جو پرمارٿ روپ آهي الڪي شرتي ۾ اَماتر شبد ڪري چيو اٿس، ڇو ته ان پرمارٿ سروپ ۾ ماترا وياپڪ آهن ڪالهه، انهيءَ ڪري اَماتر ٿا چون. انهيءَ ريت سان ٻن سروپن وارو جو اوڪار آهي الڪي ٻن سروپن واري آتما کان ابيد جاڻ.

تريتي ٽن جو ٻالو آهي. اهي ٽي هي آهن، (١) اڌ ڀاتڪ، ٻيو اڌيوتم، ٽيون اڌيڌيو. اڌ ڀاتڪ يعني ١٩ مک هي آهن. ٥ گيان انڊريون، ٥ ڪرم انڊريون، ۴ انتهڪرڻ ۽ ٥ پراڻ. انهن جي وشين کي اڌيوتم ۽ انهن جي ديوتائن کي اڌيڌيو چون ٿا سي هي آهن:—

نام	١	٢	٣	٤
٤ حصہ اوم	أ	او	م	أماتر
٤ حصہ جيو ٤ حصہ ايشور استان اوستا ڀوڳہ پدي اُپاڌي	وشو وِراٽ سٿونيتر جاڳرت اَسٿول ڀھوڳ پرگيہ ويشٽي سمشٽي اسٿول اُپاڌيءِ وارو وشو وراٽ آهي ٻئي هڪ روپ آهن	تيجس هرڻيہ گرڀ ڪنٺ سپن سوکم انتر پرگيہ سوکم ويشٽي سمشٽي اُپاڌيءَ وارو تيجس هرڻيہ گرڀ آهي هي ، ٻئي هڪ روپ آهن	پراگيہ ايشور هردو سشوپتي آنند پرگيان گيان ڪارڻ ويشٽي سمشٽي اُپاڌيءِ وارو پراگيہ ايشور آهي هي ٻئي هڪ روپ آهن	جيو ساکي ڪوٽسٿ ايشور ساکي برهم ڀوم روم تريا اَپوڳتا اپرگيہ ٻہ اُپاڌ کي يعني ساکي ۽ برهم اُپاڌيءَ رهت شد آهي هي ٻئي هڪ روپ آهن

وشو ۽ وِراٽ جو نام آڪار آهي، جاگرت اوستا آهي،
استول ڀوڳ آهي، باهر پرگيه يعني ٻڌي آهي، نيتر استان
آهي. اهڙيءَ ريت تيجس ۽ هرڻ گرڀ جو نام اڪار آهي،
سپن اوستا آهي، سوکم ڀوڳ آهي، انتر پرگيه يعني ٻڌي آهي
۽ ڪنٺ استان آهي، پراگيه ۽ ايشور جو مڪار نام آهي،
سشپتي اوستا آهي، آنند ڀوڳ آهي، پرگيان گهن ٻڌي
آهي، هردو استان آهي. ڪوٽسٿ ۽ برهم ڪي امالر يعني
اُستي پالتي پريه ۽ چون تا، ترئيا اوستا آهي، اَپوڳتا آهي
يعني آلما سروپ ڪان ڀوڳ رهت آهي، اَپرگيه يعني ٻڌي
رهت آهي، روم روم (وار) استان آهي. وشو روپ ونراٽ
جا سٽ انگ آهن ۽ اُڻويهه مک آهن سو استول آهي. انگ
هي آهن سورگ مُوردا آهي، سوريه نيتر آهن، وايو پراڻ
آهي. آڪاس ڌڙ آهي، سمدر آد جل موتر استان آهي،
پرٿوي پاد (پير) آهن، جني اگنيءَ ۾ هوم ڪجي سا اگني
مک آهي. انگ جي هاٿي ١٩ مک جهڙي تا ترپتيءَ ۾. اُنهن
١٩ ترپتين وشو روپ ونراٽ جا ١٩ مک آهن يعني استول
ڀوڳن جا ساڌن آهن. اُنهن ڏنارن وشو ۽ ونراٽ استول ڀوڳن
کي ڀوڳي ٿو اهڙيءَ طرح تيجس هرڻ گرڀ جا ۽ ١٩ مک
آهن پر اهي سوکم معلوم آهن. جئن وشو ۽ تيجس جو ترپتيءَ
سان ڀوڳ ٿئي ٿو تئن پراگيه جي ڀوڳ جي به ترپتي چٽي وڃي
ٿي. چٽن جي ترنسپ سان جو اود يا جي ترلي آهي سو
اُد پالم آهي. اُنهن سان اَپرت جو سروپ آنند سو اَڌ پوت
آهي ۽ ايشور اڌ ڊو آهي. اهڙيءَ طرح وشو باهر پرگيه آهي
۽ تيجس انتر پرگيه آهي ۽ پراگيه پرگيان گهن آهي.

[وچار ساگر پنڇم ترنگ

اهڙو جو تيجي جو بيد آهي سو اُپاڌ ڪري آهي. وشو
جون استول، سوکم، اُنهن ٽي اُپاڌيون آهن ۽ تيجس جون

اهڙيءَ طرح منش ۽ ديوتائن کي ٻه پار جو پنو ڪونهي. منش چون ته اسين سرڳ ۾ وڃون ۽ ديوتا چون ته اسين ماتلوڪ ۾ وڃون، پر پار جو پنو ڪونهين. سرڳ وارا ديوتا منش تيرٿ واسطي سرگ آد اوکن کي ٻڌي چڙي اگهي ٻڌي ڪن تا اُنجو نالو سڳپت اُپاشنا آهي.

ٽيون آهنگرهه ڌيان.

گرو جي چوندا ته هي شش، پرٿو روپ يعني اوانڪار روپ جو آهنگرهه ڌيان ماٺ وڃيه پرشن آد شرتيءَ انوسار سريسور آچاريه جيو آهي سو تون ڪر. اُنجو مختصر پرڪار هي آهي. پرٿو يعني اوم اکر برهم سروپ آهي، سو اوم روپ برهم مان آهيان. اهو ارٿ اندر پڌهنجي ٻڌيءَ جي ورتيءَ ۾ استٿت ڪر، اُنجي برابر ٻيو ڪو ڌيان نه آهي. اِنهي پرڪار پڪيڪرڻ گرنٿ ۾ وستار سان لکيل آهي. جو اها اُپاشنا ڪري تو سو مڪتي آهي. اِنهي اُپاشنا ڪرڻ سان جنم مرڻ آد سنسار جلدي نورت ٿي ويندو. اُنجو ڀاؤ هي آهي ته سنسار ۾ جيترا به نام آهن سي سڀ اوانڪار مان نڪتا آهن ۽ جيترا روپ آهن سي نام جي انترگت آهن يعني نام ۾ اچي وڃن ٿا. تنهنڪري سرو روپ اوانڪار آهي. تنهن سرو سروپ برهم آهي. اِنهيءَ ڪري اوانڪار برهم روپ آهي ۽ اوم اکر برهم ۾ ڪلپت آهي. برهم اڌشٽان آهي. اڌيست جو سروپ اڌشٽان کان جدا نه آهي انهي ڪري ته اوانڪار برهم سروپ آهي تنهنڪري اوانڪار کي برهم روپ سان چنتن ڪري، ورڪي برهم روپ اوانڪار جو آتما سان اُبيد چنتن ڪري چاڪاڻ ته آتما جو برهم سان مکيه ابيد آهي جهڙيءَ طرح اوانڪار جون چار ماترائون آهن ۽ برهم جا چار پاد آهن تهڙيءَ طرح آتما جا به چار پاد يعني حصا آهن.

اکي پرھون ڪن ٿا. اُھان پتر روپ ڦل پراپت ٿئي ٿو.
اھڙيءَ طرح ديوتا لوڪ پنجين اگنين ۾ آھوتيون پائڻ سان مٿس
ٿين ٿا. سو اُھن پنجن ۾ يعني سرڳ، ميگهه، پرٿوي، پرش ۽
استري، اُھن ۾ اگني پڌي ڪري، اُنجو ناو سمپت اپاشنا
آھي. جهڙيءَ طرح مٿس ديوتا ٿرپ جي اِڇا ڪن ٿا، تهڙيءَ
طرح ديوتا مٿس ٿرپ جي اِڇا ڪن ٿا.

رڳ، يجر، سام، اُھن ٽن ويدن جي ودِيا دنارائن پڳين
سان ميوهٺو پوڄ ڪري ۽ پگي امرت پي، شُڌ چِت وارو
ٿي، سرڳ جي پراپتا ڪن ٿا آھي پرش پُڄ جي پرڀاو ڪري
سرڳ ۾ وڃي ديپا (ديوتائن جي) ڀوڳن کي ڀوڳين ٿا. اُھيءَ
طرح ديوتا مٿس ٿرپ جي اِڇا ڪن ٿا ۽ مٿس ديوتا ٿرپ جي
اِڇا ڪن ٿا. پرم پدويءَ کي نٿي لِتا حاصل، جهڙيءَ طرح:

ڪو پراڻي رھم ويتا گروءَ وٽ مٿس ٿرپ آيو. مهاتما
چيس نه نديءَ جي پار وڃي اُتان پوري ڪالس جي ڪري
آءٌ نه پوءِ توکي سمس ٿاپان، پر پسار ڪان ڪانبون ڪري
اچ ۽ نه اورئين پر ڪان. ھو پرس ٿي نديءَ ڪناري ويو ۽
پڇيائين نه پيري ڪڏاھين ويندي. جواب مليس نديءَ پار
ويندي. تڏھن ھو پيريءَ ۾ چڙھي پار ويو نه اُتي گهاٽ
لي گهڻا آدمي بيٺا ھئا. اُھن ملاح کي چيو نه اسانکي پار
ولي ھل. پار ھو لنگهي نديءَ پري حيران ٿيو ۽ چيائين نه پار
مان آيو آھيان. اُھن چيو نه ھي اورئين پر آھي. لوڪي پار
وڃڻو آھي نه وري پيڙيءَ پر ويھه. پيڙيءَ ۾ چڙھي اُتي ويو
نه اُتي اگهين ماڻهو پار وڃڻ لاءِ تيار ٿيا بيٺا ھئا. اُھن کان
پڇت پڇيو نه ڪڏاھين ٿا وڃو؟ اُھن چيو نه اسانکي پار وڃڻو
آھي. اھڙيءَ طرح ڪيئين دفعا آيو ۽ ويو، پر ڪنھن کي پار
جو پتو ڪونه پيو.

ڏاتي گر ڪثر سد بل جاوي

[سوهي م: ٥ صفحه ٧٤١]

گر ڪي مورت من مهه ڌيان-
گر ڪي سبد منتر من مان

[گونڊ م: ٥ صفحه ٨٦٤]

ستگر ديوتا اور نه ڪوءِ - گر پار برهم پرميسر سوءِ

[مارو م: ٥ صفحه ١٠٧١]

شيو ڪي ڪ پوجا سڀ آوهه -
سڀ ڪاوهه هو هر اوتم ٻاڻي

ڪاوڻا سٽا تن ڪا هر ٿاهه پاوئي-
جن ستگر ڪي آڳيا ست ڪر ماني

[ڌنا سري م: ٤ صفحه ٦٦٩]

ديوتا لوڪ مڌش ٻڌڻ واسطي (جنهن گرو صاحب لکن ٿا ”اس ديهي ڪئه سمر ئي ديو“) پرڇ يگيه ڪن ٿا. پهريائين پرڇ اڳنيو ن ٻڌائين ٿا، هڪ اگني سرگ لوڪ جي ٻڌائين ٿا، انهر سرڌا آهوتي وجهن ٿا ؛ ان مان سوم ڦل پراپت ٿئي ٿو. پوءِ ان سوم کي ميگهه روپ ٻي اگنيءَ ۾ هوم ڪن ٿا. ان مان * براشت روپ ڦل پراپت ٿئي ٿو. پوءِ ان برشت کي ٽئين پرٿوي روپ اگنيءَ ۾ هون ڪن ٿا. انمان بيرج روپ ڦل پراپت ٿئي ٿو. وري ان بيرج کي پنجين استري روپ

---

* برسات

پرماڻ:-

رب ڪنيا کي ڪارڻ اڪ پتيا پڪر ڪاري-
ڪامارٿي سوار ٿي والڪي پڃ سدواري
[بلاول سدنا صفحه ٨٥٦]

اهڙيءَ طرح متي جمل سب ڏيان يعني اُپاشنا برلبڪ چڱدن تا. ڪڇڻون والڪي اها ڏيان روپ پڳتي ڪجي- ڏيان جو بيو انگ سمپت آهي

سمپت جو لڪشڻ

ڏيئڻ جو، برلڪه روپ آهي الکي ٿاڱي اُڪرشت شاسترين روپ سان جتنن ڪرڻ، اهو ناالو سمپت آهي، جيئن گروءِ پرمس بڌي جڏي ايشور بڌي ڪرڻ.

گر پرميس ايڪ هي سب مه رهيا سماه-
جن ڪئي پورب لکِيا سيئي نام ڌياه.
[سري راڳ م: ٥ صفحه ٥٣]

ميري من گُر جيوٽ آور نه ڪوءِ-
دوجا ٿاءُ نه ڪو سجهي گُر ميلي سچ سوءِ
سڪل پدارٿ تس ملي جن گر ڏٺا جاءِ-
گُر چرڻي جن من لڳا سي وڏ ڀاڳي ماءِ
[سري راڳ م: ٥ صفحه ٤٩]

گُر پرميسر ڪرڻي هار-
سڪل سرشٽ ڪئي دي آڌار ....
ستگر ڪي ريڻ وڏ ڀاڳي پاوئي-

تي ويس جو استريءَ جو سارڻ بلڪل ياد نه رهيس. تڏهن
هميشه جي دستور موجب استريءَ کي سڏ پائين ته شيوجيءَ
واسطي يوڳ ڪٽي اچ. استري يوڳ ڪٽي آئي. پوءِ وري
ياد آيس ۽ چيائين ته مون نه توکي گهر سوڏ و جلائي ڇڏيو هو
پوءِ تون ڪٿان آئينءَ. هن چيو ته هي سڀ شو مهاراج جي
ڪرپا آهي - مونکي وٺي هلڻ لاءِ شو لوڪ مان وماڻ آيو
آهي پر مان توهان کان سواءِ ڪين ويندس - توهين وماڻ ۾
چڙهو ته شو لوڪ ۾ هلون. آڪاس باڻيءَ سان شو مهاراج جي
آگيا تي نه استري ۽ تون ٻئي اسانجي لوڪ ۾ اچو ۽ پرم گت
کي پراپت ٿيو - پوءِ ٻئي وماڻ ۾ چڙهي وينا ۽ ديوتائن جا
پوجيڪ تي اُتم گتيءَ کي پراپت ٿيا.

سرڌا ئي سڀني ڌرمن جي تمام ڪلياڻ ڪاري آهي،
منشن کي ٻنهي لوڪن ۾ سرڌا ئي سڌيءَ ڏيڻ واري آهي.
مُورکه به سرڌا سان پوجيڪ تي گروءَ جي ليائي سڌيءَ ڏيڻ
وارا تي تا وڃن - تنهڪري سڀني پنج ڪرمن ۾ سرڌا
ڪرڻ گهرجي -

چينا چمار، ميران بائي، ڪرما بائي وغيره پرتيڪ اُپاشنا
ڪري ناڪر جو درسن ڪري اُتم گتيءَ کي پراپت ٿيا ۽
اَجامل به پتر ۾ نارائڻ بڌي ڪري وئڪنٺ پراپت ڪيو -

پرماڻ:-

اجامل ڪَئُر انت ڪال مين نارائڻ سڌ آئي
جا گت ڪَئُر جو ڳيسر پانچت سوگَت ڇن مهه پائي

[راڳڪلي م: ٩ صفحه ٩٠٦]

هڪ پيکه ڏاڙيءَ پاڻ ۾ نارائڻ بڌي ڪئي - نارائڻ اُنجي

ئي ٿي پر وڃي. سالجڙي ٿي ته ٿي پر گهمندي گهمندي هن
ڏڪ ڏيکي ٿي ڏلو ته شولنگ مٿان ڪڪڙي گهوبنيندي ٿڪن
ٿوڪر وجهندي رهي آهي. اهو ڏسي چند پال کي شو مهاراج
۾ ڏاڍي شرڌا ٿي ۽ ڏلدوت ڪري شو جي وڏي ئي وڃي
رهيو. راجا هنجي شرڌا ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ هنکي
پڪت جاڻي ڪيس اهو لنگ پوڄا ڪرڻ واسطي ڏنائين راجا
پوڄڻ جي سڀ وڏي سمڇايس ۽ چيائينس ته هي سڀ
سمگري ڪٺي وڃيم ۽ پوءِ اٿين مٿان. ۽ پوڄا ۾ مساڻ جي
رک ته ڪم آڻيج، جيئن ته مها ديو جي سرير ۾ موڏي هي رک
لڳائي وڃي ٿي. پوءِ پتر ٻشپ ته چاڙهيج، ڏلدوت ڪيج
استوتر پڙهج ۽ پوڄ لڳائيج.

اٿين پوڄا ڪندي گهڻا ڏينهن گذريس. هڪڙي ڏينهن
ڊپليءِ مان مساڻ جي رک کپي وئي ۽ مساڻ گهڻو پري
هو. تڏهن پنهنجي استري کي سڏي چيائين ته اڄ پوڄا
۾ مساڻ جي رک آهي ڪين، لهونڪري منهنجي مرضي
آهي ته مان پاڻ جلايان ۽ تون منهنجي رک مهاديو تي
چاڙهيج. استريءَ جواب ڏنو، هن سرير کي ته جلايو،
جاڪاڻ ته ڏوهر، ارٿ، ڪام، موڪش جو پرم سادن مکش
سرير آهي ۽ وري توهان جوين ۽ دکي رهندا، سو اهو لائق
چوڻ ڪريو تڏهن پال چيو ته جيوت مشپ جي جنم جي
لاڀائي سڦلتا آهي جو ڪنهن جي لاءِ پراڻ ڏياڳي ۽ پرمپرم جي
ارٿ پراڻ لاڳي ته انکان وڏيڪ وري پوڄا آهي. هڏهن
هن هٺ ڪيو ته استري چيو ته مان اوهان کان اڳ سرير آڇيان،
لوهين موٽلڪي سڙي پوڄن ڪريو ۽ هن اولپيج ڪيو. ڪٽنبا
۾ ڪايون رکي استري کي جلائي جڏهن ان ۽ اڃي رک شو
جي کي لڳائي پوڄا ڪئائين. پوءِ ڏيان ۾ چت اهڙو لولين

سرونس ارپڻ ڪرڻ. (٦) پنهنجي ڪاپرتا ڏيکارڻ، يعني مان اپراڌي آهيان، پتت آهيان، توهانجي ڪجهه شيوا نٿو ڪريان، انهيءَ طرح جي نمرتا ڏيکارڻ تڏهن ئي سوامي شرڻاگت جي رکيا ڪريٿو، جهڙيءَ طرح سري رامچند ر ڀيشڻ جي رکيا ڪئي. پرماڻ :-

جو سرڻ آوي تس ڪنٺ لاوي اه پره سوامي سندا

[ڀاڳوا م: ٥ صفحو ٥٤٤]

اهڙيءَ طرح ڀرئين سمرڻ ڀڳتي جي اندر نوڌا ڀڳتي سماپت ٿي.

نام جي ٻي ڀڳتي ڪهڙون ڌياتي ڌيان آهي،

ڌيان کي شاستر ۾ اپاشنا به چونٿا، اڇيا جاپ بہ انجي انتر گت آهي، يعني انهن اچي وڃي ٿو. ان ڌيان جا ٽي ڀيد آهن (١) پرتيڪ (٢) سمپت (٣) آهنگرهہ. ڀريائين پرتيڪ گيان جو هيءُ لکيڻ آهي.

جنهن وستوءَ ۾ ايشور بڌي ڪرڻي هجي انکي پرتڪ پرماڻ سان لڇي ڪري يعني انجو اصل سروپ پرڌان رکي شاستر پرماڻ سان ان ۾ ايشور بڌي ڪرڻ انجو نالو پرتيڪ آهي، جئن سالگرام ۾ پرتکيہ پرماڻ سان پٿر پٺو لڇي ڪري شاستر پرماڻ سان انهن وشنو بڌي ڪرڻ يعني وشنو روپ سان ڌيان ڪرڻ، انجو نام پرتيڪ آهي. جئن نربديشور ۾ شو بڌي ڪرڻ، ۽ سورج ۾ برهم بڌي ڪرڻ يعني سورج نارائڻ جو ڌيان ڪرڻ، جهڙيءَ طرح هڪ پيل چند نالي نربديشور ۾ شو بڌي ڪري ڌيان ڪيو هو.

ڪٿا:- مدر (ماجها) ديش جي راجا وٽ هڪ پيل چند نالي نوڪر هو. هڪڙي ڏينهن هو راجا سان گڏ جي شڪار

شمنهن اکيون ٻوري ڀڳوان جي مورتي ڏي ڏسي رکي آهر جي رهيو هو. ارجن ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ شمنهن کي وڏو ڀڳت سمجهيائين. ڀڳوان ارجن کي چيو ته اوهين اوڏهين سڀ سمان هري ڪرشن، هري ڪرشن اُٿهو طرح منهنجو نام ڇڏي نه او پڙهي پاڻي پي وني، اُنجو آهريو سواس آهي. ارجن اوجي اوهين نام جوڙ سان شمنهن پڙهي اکيون ڇڏيون. ڀڳوان جو درسن ڪري امسڪار ڪيائين. ٻاهر اچڻ لڳو ته ڀڳوان چيس ته جل پي آءُ. ڀڳوان جي آکيا موجب جل پي ٻاهر آيو ۽ ڀڳوان جي چرڻن تي سر رکي سو ٻه لباڳيائين ڀڳوان اُنجي داهه آءُ ڪرپا ڪري يعني انکي سازي دوارڪا ۾ آيو لڌهن ارجن کي اهي ڏيهون ڪان مسال ٿيو ته سواس اهايو نه وڃائڻ گهرجي ۽ شمنهن وانگي ڀڳوان کي سرولس ارپڻ ڪرڻ يعني آتم لوڀدن روپ ڀڳتي موسڪي ۽ ڪرڻ گهرجي.

ڀڳوان ارجن کي گسا ۾ چيو آهي:-

سَروَ ڌرمان پرتيجيه مام ايڪن شرڻن برج

اَهمتوا سَروَ پاپيڀيو موکش شيا ۾ ماشچه

ٽيڪا:- سڀئي ڌرمن کي ڇڏي ڪمول ستت چت آنند گهن واسديو جي سرن ۾ پراپت ٿي، مان توکي سڀني پاپن کان مڪت ڪندس، تون شوڪ نه ڪر.

ڇهن پرڪارن جي شرڻاگت آهي. (١) شيوڪ کي پنهنجي سوامي ۽ جي اَنڪوڙل (اچا الوسار) ٿي سڪلپ ڪرڻ. (٢) سوامي ۽ جي پر تڪول (اچا پرخلاف) آچرڻ جو تياڳ ڪرڻ (٣) سوامي منهنجي اوس رکيا ڪندو، اهڙو وسواس هئڻ. (٤) سوامي ۽ جي رکيا ڪرڻ هولدي سي، رکيا ڪريو، رکيا ڪريو، اهڙي پراڙٿنا ڪندو رهڻ. (٥) سوامي ۽ کي پنهنجو

مارواڙ جيسي نير ٻالها بيل ٻالها ڪرهلا

جيئه ڪرڪ بس ناد ٻالها تيئه ميري من رامئيا

...   .

سگل ڀون تيرو نام ٻالها تيئه نامي من بيٺلا .

[ڌناسري نامديو صفحو ٦٩٣

بن ساڌو جو جيوڻا تيتو ٻرٿاري

ملت سنگ سڀ ڀرم مٽي گت ڀئي هماري

جا دن ڀيٽي ساڌ موهه اڌا دن ٻلهاري

تن من اپنو جيئڙا ڦر ڦر هئه واري .

[بلاول م: ٥ صفحو ٨١٠

تسڪي سرڻي پرُ منا جس جيوڏ اور نه ڪوءِ

جس سمرت سُک هوءِ گهڻا دک درد نه مُولي هوءِ .

[سري راگ م: ٥ صفحو ٤٤

مان نه ڪيجئي سرڻ پريجئي ڪري سُ ڀلا منائيئي .

سورٺ م: ٥ صفحو ٦١٢

جئُ سُک ڪئُ چاهي سدا سرن رام ڪي ليهه

ڪهه نانڪ سن ري منا دُرلڀ مانکه ديهه .

سلوڪ م: ٩ صفحو ١٤٢٧

پڇندا ڏور مٿي مٺ چائيتان. عنايت شاھ ...
قدمي لڳتا ڀالچ تن (وڪنت) ڀِڙ ڦرائيتان.
[ڪافيتان بلي ش...

تن من هري ڪا ڏن سڀ هري ڪا هري ڪي گڻ هَر ڪيا ڳڻي ...
ڪهه داڪ هر تر گر ڪرئي ڇيَ. آپيچ اتي ملو ڪئي.
[رامڪلي م: ٣ صفحه ٨٨٣

تر ڪٽيتاري ڪَتَر بخش اپي سوامي آپي ليهه ملائي
تون بي آنت تيرا انت نه پائيا سبدي ديهه ڀڇهائي
هر جيتر ڏڪ وِ ڦهه ڀل جائي
تن من اربي ڏڪ آڪيڻ راڪتر. سدا رهان سوکائي.
[ڀرياني م: ٣ صفحه ١٣٣٣

...روپ ابيءِ مدورت ميرا
...ڪرپادان دئيال موھ ديجيءِ ڪر سدتن ڪا چيرا
...ڪرماھ. ڀرانهڪال اکتر جن چرلي. ڀس باسر درس ڀاوه
...ن من آرپ ڪري جن شيوا. رسنا هر ڪن ڪاوه
...س سامر، سمرھ ڀرپ آپدا سنت سدکر لت رچيءِ
... آڏار دام ڏن مورا آنند داڪ ام ڀچيءِ.
[ديو گنداري م: ٥ صفحه ٥٣٣

... - پاڻي.

جن ڪِنهِ پورب لکيا تنڪا سڪا کووند
تن مڻ ڏيڻ آرپي سيو سڪل واريئي ام جدد
ديکي سڻي هدور سد ڪهت برهم روِلد
آکرنکهڻا نوپالدا پرپ نانڪ سد بخشدد.

سري راڳ م: ٥ صفحه ٤٧

[illegible] آپڻي ڄات ڪرائي.

[illegible] طرح الي شاهه پنهنجي سند ذات مائي پنهنجي
[illegible] ذات آرائين کي مهندر نائو سڏايو.

[illegible] ان سمجهاوط آنيئان پٺان تي
[illegible] بلڪا ساڱا کهڻا تي ڪِنهِ ليکان
انيان [illegible] پاڪ محمد تي ڪيهيئا ڪاريئان
چائيئه [illegible] سيد سڏيدي وَهُ چاڪر
[illegible] آرائين.

[illegible] شاه خود حيوي [illegible] سيد سڏيدي
[illegible] آرائين سڏدي
[illegible] شاه دي ذات ڪي

سڀکلي جوت جاتا توءِ سوئي ملِيا ڀاءِ سڀائي.
نانڪ ساڄڻ کتهه پُن جاڻِيي ساچ ملي ڪهه آئي.
[سوهي چهنت م: ١ صفحه ٧٦٤

تهه جا ڀيجهي سوهاڳڻ تسي ڪِهيه ن پر پانڻو پريه سڀرا
هيءَ او پر ندر ڪري پر -اچي هب چوڏنون ميرا تيرا
سڀ من تن جِيئه ڪرهه هوري ڪالت مارڪ پتڻي ملِيي
آپڻو پريه ندرِ ڪر ديکي . نانڪ جوت جوتي رلِيي.
وڏهنس م: ٣ صفحه ٥٦١

جا پيجهه سوهاڳڻي واهيي ڪني ڌاني شهه پائِيي
جو ڪِڇ ڪري سو ڀالا ڪر مانِيي حِڪمِ حڪمِ چڪائِيي
جاکي پريم پدارٿ پائِيي تهه چرڻي چِت لائِيي
شهه ڪهي سو ڪِيجي تن مدو ديجي ايسا پرمل لائِيي
ايو ڪهه سوهاڳڻي پهڻ ڀِئي ڌاني شهه پائِيي.
تلنگ م: ١ صفحه ٧٢٢

(٩) آتم نويدن ڀڳتي.

جهڙيءَ طرح راجا بليءَ ڪئي آهي. تنهن ۾ ۽ ڌن سڀ پرميسر کي ارپڻ ڪري چرڻ اُنهو تالو آتم نويدن ڀڳتي آهي.

اهڙيءَ طرح سدامي به سکا ڀڳتي ڪئي آهي.

گوپين به سکا ڀڳتي ڪئي آهي. جڏهن اوڌوَ جي ڀوڳ
جو اپديش ڪرڻ لڳو، تڏهن گوپين اوڌو کي هي
وچن چيا. جوڳيءَ کان ويوڳي گهٽ نه آهي. ويوڳيءَ جي
دشا جوڳيءَ کان وڌيڪ آهي. سري ڪرشڻ جي ويوڳ ۾
اسين واوڪڙون ٿي پيئون آهيون:—

شيام تن شيام من. شيام هي همارو ڌن. آٺو جام
اوڌو همي. شيام هي سون ڪام هي. شيام هردئي
شيام جيئي. شيام بن نهي ڀيئي. انڌي ڪي سي
لاڪري. آڌار نام شيام هي. شيام ڀت شيام مت.
شيام هي هماري ڳت. شيام سکدائي سون. ڀلائي
سوڀا ڌام هي. اوڌو تم ڀئي ٻؤري. ڀاڳي ليکي
آئي ڌوري. جوڳ کهان راکي. يهان تو روم روم
شيام هي.

پريمي سکا هر وقت پنهنجي پريتم کي ڏسڻ جي اڇا ڪري ٿو.

آوهه سڄڻا هڪ ڏيکا درسن تيرا رام
ڪهر آپڙي ڪوي تڪا ميءَ من ڌاءِ گهنيرا رام
من ڌاءِ گهنيرا سڄڻ پريپ ميرا مي تيرا پرواسا
درسن ڏيکڙ پيءِ ٻيکيول ججم مرڻ دکر ناسا

سکا ڀاو ڀڳتي سگريو ۽ وڀيشڻ سري رامچندر سان ڪئي آهي. ارجن سري ڪرشن سان سکا ڀاو سان ڀڳتي ڪئي آهي. گوپيون سري ڪرشن جون سکيون هيون. استري ۽ پتي ڀاو به سکا ڀاو جي اُنترگت آهي يعني سکا ڀاو ۾ اچي وڃي ٿو. رامائڻ ۾ سگريو ۽ سري رامچندر جو سکا ڀاو لکيل آهي:-

ٽيڪا:- تڏهن هنومان رام ۽ سگريو جي وچ ۾ اگني جلائي ۽ اگنيءَ کي ساکي ڪري ٻنهي، هڪ ٻئي کي ٻانهون ٻڌيون ڪري نشڪپٽ آلنگن ڪيو (ڇاتيءَ سان لڳايو). سگريو سري رامچندر جي ويجهو ٿي ويٺو ۽ ٻاٽيڻ پرنگيا ڪياٿون. سري رامچندر چيو ته باليءَ کي ماري تنهنجو راڄ ۽ تنهنجي استري توکي ڏياريندس ۽ سگريو چيو ته راوڻ کي ماري توهانجي جانڪي وٺي ڏيندس. پوءِ جڏهن سگريو کي سري رامچندر وٽ رهي وئراڳ ٿيو ته چوڻ لڳو ته نه مونکي راڄ جي ضرورت آهي ۽ نه مونکي استري وغيره جي سک جي اڇا آهي. مونکي ته توهانجي ڀڳتي ٿي گهرجي. جڏهن سگريو کي اهڙو وئراڳ ٿيو تڏهن سري رامچندر چوڻ لڳو هي مترا! تون جيڪي چوين ٿو سو سچ آهي، پر ماڻهو مونکي چا چوندا ته اگنيءَ کي ساکي ڪري سگريو جو متر ٿي ڪري سگريو جو ڪهڙو اُپڪار ڪيائين سو جيتوڻيڪ توکي اڇا نه آهي تڏهن به اسين توکي راڄ ۽ استري ڏياري تنهنجو اُپڪار ڪنداسون ۽ پاڻ ۾ متر جا لڇڻ ڌارڻ ڪنداسون.

متر جا ڇهه لڇڻ سنت لوڪ چون ٿا:—

(١) پاپ کان هٽائڻ (٢) پيار وڌائڻ (٣) دوش ظاهر نه ڪرڻ (٤) گڻ ظاهر ڪرڻ (٥) آپدا ڪال ۾ متر جي سهائتا ڪرڻ (٦) دريکه يعني ڏڪار يا ڪنن سمي ۾ متر کي اَن پاڻي آدڪ ڏيڻ.

ملي سدا ٻهاري ديا ڌاري. ڪٿھ اڪٿ بيچارو
اِڪ چت اِڪ من ڌياءِ. سوامي لاءِ پريت پيارو
... ...
بِنوت نانڪ سرڻ سوامي سدا سدڪ ڄو لاڳي.
[بلاول ڇنت م: ٥ صفحه ٨٤٥

تون ميري ميت سکا ھر پران
من ڌن جِيئ پنڊ سڀ تمرا. اِھ تن سيتو تمري ڌان
تم ھي ديتي اَنيڪ پرڪارا. تم ھي ديتي مان
سدا سدا تمري. نت راکھ انترجامي جان.
[سارنگ م: ٥ صفحه ١٢١٦

تون ميرا پتا تون ھي ميرا ماتا.
تون ميرا ٻنڌپ تون ميرا ڀراتا
تون ميرا راکا سڀني ٿائين. تا ڀؤ ڪيھا ڪاڙا جِيءُ.
[ماجھ م: ٥ صفحه ١٠٣

ساجنڙا ميرا ساجنڙا. نِڪٽ کلوئنڙا ميرا ساجنڙا
جانيئڙا ھر جانيئڙا. نئڻ الوئنڙا ھر جانيئڙا
... ...
چاڪِر آکاڻي سارنگ پاڻي. جِنڪي ڀاڳ مٿانا.
[رامڪلي م: ٥ ڇنت صفحه ٩٢٤

سرتيءَ ارڙي ڪرتب ايڊيشن (٣٥١) داس ياو روپ پڪ
ٻوڙ پاڻي آئي ٿي . (۽ اڌوڌڙي چٽ ۽ ڳالهه پرش کي .
چاهي ، الکي ٻتور ڙا ڇوڙا ڪوڙيجي .
موڻ ڏيئاڻو سيج لٽا ٻري ۽ ڏاوڙا

جي ڏيکڻي ڏڪ وار ، ڏ سکر ڦيهاڻو ڀاوري . ٻوڙي

مِن لوهيءَ هر مطلع ڪڙ . ڪڙ درسن پائيڙا

ميءِ اکر ڊائي صاحبا . هي ٻدو ڀولائيڙا ....

موڻ ڏيئاڻو تخت ٻري ميڌڄي پاتشاه

ڀاءُ ملاويءَ ڪول . ڪول ڄوڄي پکاوندو

پريڙا سڌڙي ٻک . مڙ لاوط ڏي وڙان

چاط ملائي اکر . ٻيجي ٻڙي ڏ اٿيءَ .

[مارو ڏکڻي وار ٥، صفحو ١٠٦٨

هو ڪي ڄوا ٻن ٻسا ڪند مول چڙي ڪاو

ڪر ٻرساڌي ميرا شهه ملي وار وار عشر جاءِ جيسر

.... ڏاڪ سدا سهاڳڻي جن جو تي جوت سماءُ .

[ڪوڙي ٻراڳڻ ٣: ١ صفحو ١٥٧

پيا سماڻا هر رڳن وساڻا رام

ڪوجي ڪوجهه لڳا هر سدشن پاڻا رام

سڪي آهي سڪي. ڏس آهي سڪي. اِسي پرڪا منگل ڪاوهِ
ڏيڄه مان سڪي ڏيڄه مان سڪو. مَتُ آهڻي پربتم پاوهِ.
[نلاول ڀ: ٥، صفحه ٨٤٧]

هر ڪهر ساجن آئي. ساڄڻ ميل ملائي
سهڄ ملائي هر من پائي پڌڄه ملي سک پائيا
سائي وست پراپت هوئي جس سيجهي من لائيا
... ...
سحه سڪي من موهن موهيا. تن من المرت پيدا.
[سوهي چهت ڀ: ١، صفحه ٧٦٤]

(پرشوتم داس مهاتمر جي ٽيڪا تان ورتل)

نارائڻ جي نارد کي پتورتا استري جي آلر ورت ٻاسه ٻڌائين تا ته پتوورتا استريءَ کي هيٺيان ڌرم پالڻ گهرجن:-

(١) ڪروپ هجي يا ڪروپ (ڪوتا ڪم ڪندڙ) هجي يا سند رسياءَ وارو پتي هجي، (٢) روڳي پتاجوا (بيمار پوند جيڙو) هجي يا ڪروڌي، شراب پيئندڙ، بدو، مورک، گونگو، آندو، ٻوڙو هجي (٣) پيدڪر، دردري، ڪرپڻ، نندت ڌربوڪ، (دکطو) ڌورس يا ٻين استرين جو متر هجي (٤) مگر استريءَ کي اهو پتي ته هميشه ديو والگي وجن، سراڀ ته ڪرم سان پوڄڻ گهرجي. (٥) پتيءَ ٻنا سو ڪوئي ديو، مٿس، گندرو، ستي استريءَ کي پيارو نه آهي. استريءَ کي پتيءَ جو برو ڪڏهن نه ڪرڻ گهرجي. (٦) جا استري پتيءَ جي پوڄن ڪرڻ بعد ٻاڻ پوڄن ڪري ٿي، پتيءَ جي دکه ۾ دکي ۽ پرسنتا ۾ پرسن (٧) پتيءَ جي وديس ۾ وڃڻ ڪري، سيڙا ڪرڙا رکي ٿي ۽ پتيءَ جي سمجهڻ بعد سمهي ٿي، ۽

من باڇت ڦل پائي سگهي قدرت ڪيم آڪار ڪي
ڪهه ناڪ هري ڪرپا ڪهجي من سدا چليءِ تيريءِ م...
[سوهي م: ٥ صفحه ١١...

پکا ڦيري پاڻي ڍوون –
... جن ڪيءِ پيسڻ پيس ڪماوان
ناڪ ڪي پريم پاس بيندتي - تيري من ديکڻ پاوان
[سوهي م: ٥ صفحه ٧٤٩]

سار سداڌن ڌن هيءِ ميري جند ڙيئي –
گڻ گاوي هر پريم ڪيري رام
تي سرڻ يلي سو پنيڪ هي ميري جند ڙيئي –
هر ڪيرتن سڻي هر تيري رام
...
...
...
ناڪ تن وتهه وارنا ميري جندڙيءِ –
هر-ڻ هرنام منيسي رام

[بهاگڙا م: ٤ صفحه ٥٤٠]

(٨) سکا يعني هتر روپ پيگتي

...فت سالاهڻ سهج انند – سکا سڄڻ پريم گوبند
... ڪري آپي بخشند - تن من هر پيه آکيءِ جند
[آسا م: ٥ صفحه ...

جس کُو ٿو اَڪَلَ ڪَتِ ڄاڻو

تس کُرتيءِ ڪِرپا ڀسنر نيت ـ

جِس ڀوسڻ وڏي سب مِيت

[گوڙي اشٽپدي م: ٥ صفحه ٢٣٩]

هار ڀدارت جي ڪو مالڪي ـ

ساڌ جِنا ڪي شيوا لاڳي.

[گوڙي سکمني م: ٥ صفحه ٢٦٦]

تَک سالاهَن تِن ڌَن ڀڳيءِ ناڪ ڪاڏن سوئي

جيڪو جيئڻ ڪيهي اوٿا ڪَنُ جرڪي طلب نه هوئي

[ڀرڀاتي م: ١ صفحه ١٣٢٨]

هڪ ڀڳت پرميشور کي پرارٿنا ڪري ٿو ته هي ڀڳوان مونکي پنهنجي ٽهل ڏي. ڀڳوان چيو ته ڪهڙي ٽهل کپئي. تڏهن ڀڳت چيو:

ڪِرو وَصيت تيري ٽهل ڪماوهِ ـ

چرڻ ڪَلم پرڀ مارُ ڏار

پڙسا ڪرڻ وهر شيوا ـ جو هوئي تس تارڪ دام

ڀڄل ڪَرنا مر مر سمرنا ـ سڪل مدورت ٻوڙي

مها ڀڪار ڪٽي سُکر اُپجي ـ ڀاڄي آنند ٽوري

پاڪ شيون ...

[شيوڪ جي سهائتا]

اپڻي شيوڪ کي آپي رکي آپي نام جپاوئي -
جهه جهه ڪاره ڪرت شيوڪ کي تها تها اُٺ ڌاو...
شيوڪ ڪئه نڪٽي هوه نه کاوئي -

جو جو ڪهئي ڌاڪر پڇهه شيوڪ نڪال هوء آوئي -
اڪ رهاو -

تس شيوڪ کي هئه بلهاري جو اپني پرڀ ڀاوئي -
تس کي سوء سڻي من هرڙا
تس ناڪ پرسڻ آوئي

[شيوڪ جي سوامي سان ايڪتا] [آسا م: ٥ ، صفحه ٤٠٣]

هرڪا شيوڪ سوهر جيها - ڀيد نه جاڻهو ماڻس ديها،
جئه جل ترنگ اُٿهه ٻهه ڀانتي ڦر سللي سلل سماندا

[شيوا (ٽهل)] [مارو سولهي م: ٥ صفحه ١٠٧٦]

وچهه دنيا شيو ڪمائي - تان درگهه بيسڻ پائيئي

[سري راڳ م: ١ صفحه ٢٦]

تس گرڪئه جهوُ لاوه پاکا - سها اکن تي هاٿ دي راکا
تس گرڪئي گرهه ڀوو نه ڀاڪي -

ٺهڪري لمڪار پڳتي سيکڻن کي ڪرڻ گهر... باد شون...
٢ ماڻ.

... ٻيڙون لاهي لنڪار- مڪت ڪري اُنري ٢
لمڪار ڪرمدي مام ... تيرا آپن نام.

[راماڪلي پڳت ڪبر صفحه ٩٧١]

(٧) داس ڀاو روپ ڀڳتي يعني شيوڪ ڀاو

سو شيوڪ هر آکيئي ... راکئي اُر اڪار.
من تن سڀئي آکئي ڪري ... مار.

[سري راڳ م: ٣ صفحه ٢٢٨]

مانَ اپمان مَنڊئي، سو شيوڪ ناهي-
تت سمدرسي ... ڪري ڪرت مددامي.

[سري راڳ م: ٥٠ صفحه ٥١]

... ڪرِ ڪئي گرهِ شيوڪ جو ...
... ڪر ڪي آکيا مَن ... ڀائي.

[گوڙي س: م: ٥ صفحه ٢٨٦]

... شيوڪ ڪيُ، شيوا بن آئي- ... پد پائي

[گوڙي سکمني م: ٥ صفحه ٢٩٢]

... شيوڪ آکيئي جو سر ڪري آنار-
... ڪا ڀاڻا مَن ائي سهد رکي، اُر اڪار

[سارنگ وار م: ٣ صفحه ١٢٤٧]

يگيه ياڳ هنائي ڇڏيو. جڏهن ستيءَ يگ ۾ شو مهاراج جو ڀاڱو نه ڏنو تڏهن پاڻکي يگ اگنيءَ سان ساڙي ڇڏيائين.

دليپ راجا سرڳ مان اچڻ وقت ڪامڌين گئوءَ کي نمسڪار نه ڪئي هئي. گئو سراپ ڏنس ته جڏهن پٽ جي خوشيءَ ۾ وڃي رهيو آهين سو توکي پٽ نه ٿيندو. پوءِ وسشٽ منيءَ جي آگيا سان ڪامڌين جي گابي نندني جي هڪ سال شيوا ڪيائين. گئو جي پنيان رهڻو پوي جتي رات پوي ته اُتي ڏنش پاڻ ڪٽي راجا کي به رهڻو پوي هڪ سال جي شيوا کان پوءِ سن تي ان ور ڏنو ته وڃ هاڻي تنهنجي گهر ۾ پٽ ٿيندو. سو نمسڪار نه ڪرڻ ڪري وڏي هاڃي ٿئي ٿي.

فريد صاحب به ڪنهن وقت گروءَ کي نمسڪار نه ڪرڻ ڪري ناراض ڏسي پنهنجو سر وڍڻ لڳو هو.

پرماڻ :-

فريدا ميءِ پولاوا پڳ، دامت مٿي هوءِ جاه

گهلا روح نه جاڻيءِ سر ڀي مٽي کاه.

[سلوڪ فريد صفحه ١٣٧٩]

پرماڻ :-

جو سر سائين ناويءِ سو سر ڪپ اُتار....

جو سر سائين ناويءِ سو سر ڪيجيءِ ڪان.

ڪُني هيٺ جلائيءِ ٻالڻ سندئ ٿاه.

[سلوڪ فريد صفحه ١٣٨١]

اهڙي طرح سر کي اپوتر سمجهي وڍي ساڙڻ لڳو هو جڏهن مسلمان ساڙڻ وڏي سزا سمجهندا آهن هن جي ساڙڻ جو ڏسي گرو جي فريد تي پرسن ٿيو ۽ گناه معاف ڪيائينس.

ڪداليه مني ۽ ڇيو ته ڇي ارجن، توري ڀيالي ۽ واسطي
ڪٿيا ٻڌائي جا ڪجي. تڏهن ارجن پڇيو ته مهاراج توهان جي
عمر ڪيتري هوندي؟ مهاتما ڇيو ته جا ٻڌايان ۽ مون ڪيترن
ئي سرشٽيون ڏٺيون آهن. ڪيترا دفعا ڀڳوان ڪرشن چندر
سان گڏ توکي مهاڀارت يڌ جي ڪندو ڏٺو اٿم. مون ڪيترا ڀيرا
سرشٽي الٽ پلٽ ٿيل ڏٺي آهي. اهڙي ۽ طرح جا وچن
جڏهن ارجن ٻڌا تڏهن ارجن کي وچار ۽ ويراڳ ٿيو ۽ مهاتما جي
آشيرواد جو پاتر (لائق) ٿيو. سو اهڙي ۽ طرح ڪداليه ۽
لومس رکي ۽ مهاتما کي نمسڪار ڪري جيون جيوي ٿيا.
پرميشوري هر وقت ڀڳوان جا انيڪ نام جپي ڀڳوان کي
نمسڪار ڪرڻ گهرجي. جيڪڏهن اهين ۽ ڪمو نه وڏو
نقصان ٿيندو. پرميشر کي نمسڪار نه ڪجي ته وڏي هاڃي
ٿيندي سو نه ٿيو پر مهاتما، براهمڻ، ٻهمڇي وڏن ۽ گئو
کي نمسڪار ۽ ڪرڻ ڪري ۽ پرش جي وڏي هاڃي ٿئي
ٿي. جن پرم لوڪ ۾ وشنو ڀڳوان جي اجهڙ ٿي پرما ۽
جن ويدن آني نمسڪار نه ڪئي ته ڀڳوان انهنکي سراپ ڏنو
ته وڃو، ڪلجگ ۾ اگيالي ٿي وڃي ڦرو. جڏهن گرو نانڪ
ديو جي تڏي ۽ ٿي گرو ارجن ديو جڏهن ۽ گرو گرنٿ صاحب
ناهيندو، ۽ توهين نه پڻ هو روپ ڌاري ميهجي گرو نانڪ
آدي روپن ۾ آستتي ڪندا تڏهن سراپ دور ٿيندو. پوءِ
اهين ١٧ پت يعني جن ويدن چار چار روپ ڌاري سورهن
پت ٿيا ۽ پرهما پيڪي پت هو اوتار ڌاري وار سر ۾ اچي
گرو نانڪ ديو آدڪ گرن جي آستتي ڪئي تڏهن سراپ
هٽيو. نمسڪار نه ڪرڻ ڪري اهو ڦل انهنکي مليو.

پرم لوڪ ۾ جڏهن دکيه پرجا پتي آيو هو ته سڀ ديوتا
اٿي هنکي نمسڪار ڪرڻ لڳا پر شو مهاراج ٻنهجي
ستري دکيه کي نمسڪار نه ڪئي. انڪري دکيه شو جو

هو موٽي مهاتما وٽ آيو. مهاتما پڇيس ته ٻڌءِ ڪهڙ...
ٻالڪ پڇيو ته مان توهانجي چرڻن جي شيوا ڪندس. م...
پڇيو ته چڱو، پر ڀلا پنهنجي ماتا پتا کي ڇڏي ڪيئن ايندين...
پلي اچي شيوا ڪر. مارڪنڊو آگيا انوسار پنهنجي ماتا...
وٽ ويو ۽ مهاتما جي ڏنل وٽ جو قل چرڻ جيوي تيڻ پڌا...
مائٽن کي پرسن ڪري موڪل وٺي وري اچي مهاتما ج...
شيوا ۾ لڳو ۽ نمسڪار ڀڳتيءَ ۾ پنهنجي چت کي لڳائيند...
رهيو. گرو صاحب به لکن ٿا:-

مارڪنڊي ٽي ڪو آڏ ڪائي جن ٻرڻ ڏر موڙو ٻلائي

[ڏنا سري نامديو صفحه ٦٩٢

اهڙيءَ طرح پيا به گهڻا اتهاس آهن جهڙيءَ طرح:-

لومس رشي ۽ ٻڪداليه رشي مهاتما جي آشيرواد سان
چرن جيوي ٿيا. اها ڪٿا پراڻن ۾ پرسد آهي. هڪ سمي
ارجن اسميڌ يگ، واسطي گهوڙي جو رکيڪ ٻڌي گهوڙي پنيان
ويو پئي. واٽ تي سري ڪرشن ڀڳوان گڏيس. ڀڳوان ويچار
ڪيو ته ارجن جي من ۾ ورڪتي (وئراڳ) پيدا ڪرڻ گهرجي،
تنهڪري کيس سمنڊ جي پار هڪ نراڃن ٽاپوءَ ۾ وٺي ويو.
اُتي ارجن هڪ عجيب مڙهي ڏٺو جو وڻ جي هيٺان پٽن تي
ليٽيو پيو هو. انهيءَ منيءَ جي درشن ڪري ارجن وڏو من
پگهرجي ويو ۽ هٿ جوڙي پرارٿنا ڪيائين ته آگيا هجي ته
مان ڪجھ پڇان. منيءَ چيو ته ڀلي پڇ. ارجن پڇيو ته اوهان
وٽ نه ڪو وستر آهي نه ڪو پاتر آهي، نه ڪٽيا آهي نه
ڪاڻ پيئڻ جي سمگري آهي. موکي حڪم ڪريو ته مان
سڀ سامان اِتي ڏياري موڪليان. پر منيءَ ڪجھ به سويڪار
نه ڪيو. وري ارجن پڇيو ته اُس ڏاڍي تکي آهي آگيا ڪريو
ته هڪ ڪٽيا جوڙائي ڏيان جنهن ۾ توهين سکي گذاريو.

هي ارجن! انهيءَ لاءِ تون جي جاڻڻ وارن گياني پرشن
کان، ڀلي پرڪار ڏنڊوت پرڻام ۽ سيوا ۽ نسڪپٽ ڀاوَ سان
ڪيل پرشن سان اُن گيان کي ڄاڻ. اُهي مرم کي ڄاڻڻ وارا
گياني جن توکي انهيءَ گيان جو اُپديش ڪندا. اهڙيءَ طرح
مهاتما ڏنڊوت آدڪ سان پرسَنُ ٿي اَڌڪاريءَ کي گيان
جو اُپديش ڪن ٿا ۽ وڏي آنبو بخشين ٿا.

درشٽانت:- مارڪنڊيءَ رشي ڀرڳو ڪل ۾ جنم رکي
مرڪنڊوءَ جو پٽ هو. هن سمي جوتشين چيو ته مارڪنڊي
جي عمر ڏهه سال ٿيندي. ماتا پتا کي وڏي ڳڻتي فڪر ٿيو.
پٽ کي سمجهائي هڪ سڌ مهاتما وٽ سيوا واسطي ڏياري
موڪليائون. مارڪنڊيو مهاتما جن جي چرڻن تي وڃي ڏنڊوت
پيو ڪري، چرن چڙهي ٿي ته. اهين سڀني مهاتمائن کي
ڏنڊوت ڪندو رهي. ان هي پرڻ کي ڏسي هڪ هڪ
مهاتما آشيرواد ڏني. پوءِ سڀئي مهاتمائن گڏجي چيو، اَٽ
ٻچا، وڏي عمر ٿيئي، تڏهن مارڪنڊي چيو ته مهاراج!
منهنجي عمر ساري ڏهه ورهيه آهي باقي ٿورا ڏينهن اهي
ديا آهن. مهاتمائن جا وچن اٽل هوندا آهن، ”سات بچن اٽلا ڊا“
سنتن چيو ته تون ڪو فڪر نه ڪر. اسان جي آشيرواد سان
تون چرنجيو (وڏي عمر وارو) ٿيندين. جڏهن ڏهه سال
پورا ٿيا ته يم راج هن جي مارڻ واسطي آيو ته مهاتمائن مارڪنڊي
کي آگيا ڪئي ته شو لنگ کي چنبڙي پئه. اُن اهتان تان
شوجي پرگهٽ ٿيو. ترسول ڪڍي يم راج کي مارڻ واسطي آيو.
جم راج هٿ جوڙي اَڳي ڪِرِ ٿيو ۽ چيائين جن حڪم ڪريو
لٿن ڪريان. مهاديو چيو ته شکي سنتن چرنجيو بڻايو آهي،
شکي نه ماريو، هو چرنجيوي ٿي رهندو. تڏهن ڌرم راج
ان بالڪ کي ڇڏي ڏنو ۽ هن جي مرڻ جو سمو ٽري ويو ۽

ڪيرت ٻرپ ڪي ڪاڄ ميري رسنا ـ

اڪ بار ڪر ٻدن سنتن اوهان چران گوبند جي ڪي

سنتهه چرن ماٿا ميرو پئت ـ اڪ بار سنتهه ڏنڊ ور

[ڪانڙا م: ٥ صفحه ٩٨

هڪواري ڀڳوان ڪرشن کي نمسڪار [رامڪلي م: ٥ صفحه ٨٩

اسميڌ جي ڪرڻ برابر ڦل پراپت ٿئي ٿو. ڏهن اسميڌ يگ ڪرڻ وارو جنم ۾ اچي نه اچي، پر ڀڳوان کي نمسڪار ڪرڻ سان ڏ وارو وري جنم ۾ نٿو اچي. جهڙيءَ طرح آڪاس مان برسات ڌ ڌاران ڪريل جل وڻ، پهاڙ، شهر آدڪ کي پوتر ڪري ندي واهه رستي سمنڊ ۾ وڃي پوي ٿو، تهڙيءَ طرح سڀ ديو، منش، چالدار جيو وغيره کي ڪيل نمسڪار ان جي چت کي پرسن ڪري پرميشور وٽ پهچي وڃي ٿي. جئن ڀڳوان سري ڪرشن ڀاڳوت ۾ لکيو آهي :-

پرڻ ويت دنڊ اوُ ڀوُمئوُ آسوَ چنڊال گوکرانُ

آرٿ:- ڪتو، چنڊال، گهوڙي، گڏه کي پرميشور روپ ڄاڻي ڀرتويءَ تي ستو رکي ڏنڊوت ڪري.

نمسڪار ڀڳتيءَ ۾ ڀڳت آڪروڙ آهي ؛ برهم ويتا مهاتمائن کي نمسڪار ڪرڻ سان به پرش کي گيان، وڏي عمر ؛ ... ج جي پراپتي ٿئي ٿي.

... ماڻ :- تد ودِ پرڻ پاتين پرپرشين سيويا ـ

اُپد يشينت تي گيانن گيانن تتوَ درشن

[گيتا اَڌياءِ ٤ شلوڪ ...

ايسو ڌڻي گووند همارا. برن نہ ساڪئُ گڻ بسٿارا

... ...

جت ڪرت ديکئہ ليرا واسا. نانڪ ڪٿہ ڪو ڪيٺو پرڪاسا.

[ڀيرو م: ٥ صفحه ١١٥٦

هتي ٻنهي ڀڳتي سمايل آهي.

(٦) نمسڪار روپ ڀڳتي

ڏنڊوت بندنا انڪ بار سرب ڪلا سمرٿ

ڏولن تي راکهہ پرڀو نانڪ دي ڪرهٿ.

[گوڙي باون اکري م: ٥ صفحه ٩٨٦]

نمسڪار ڏاڪر لکھ بار. اِهُ من ديجي ڏاڪر وار

سمرن ڏاکي مٽهِ سنتاپ. هوءِ انند نہ وِيا هہ ڏاپ

[ڀيرو م: ٥ صفحه ١١٤٢]

دسم گرو جي پرماتما کي انيڪ وڏي نسبد روپ نام سان نمسڪار ڪئي آهي:-

ڀجنگ پرياٿ ڇند. [جاپ صاحب پا: ١٠]

نمستون اڪالي - نمستون ڪرپالي -

نمستون اروپي - نمستون انوپي

... ...

نمو ڪال ڪالي - نمستسٿ ديالي -

نمستون ابرني - نمستون امرني.

ڏسي حيران ٿيا ۽ هنجي پاڻ کي ڇپائون ته توبن هنکي هتي ڀڳتي ڪرڻ ڏي. اسين هنجي لاءِ هنکي ڪٿيا ٿاهي ڏيندا سون ۽ هنلاءِ ڪاڏي پيتي جو سامان پهچائي ڏيندا سون، هنکي گهر جي ڪمن ۾ نه لڳايو. تڏهن هنجي سڀني هنکي آيٽي ڇڏي ڏنو ۽ هو مالسي پوڄا ڪري ڪليان کي پراپت ٿيو. اهڙيءَ طرح ٻاهيه انتر پيد سان پوڄن ڀڳتي ٻن قسمن جي چئي اٿن. انتر پوڄا ۾ پرماڻ نامديو ڀڳت جو:—

تيرٿ ديکهه نه جل مهه پئسئه. جيئه جنت نه ستاوئگو
اٺ سٺ تيرٿ گرو دکائي. گهٽ هي ڀيتر نائگو
پنچ سهائي جن کي سوڀا. ڀلو ڀلو نه کهاوئگو
ناما کهئي چت هرستهه راتا. سن سماڌ سمائگو.

[رامڪلي نامديو صفحه ۹۷۳

آنيلي ڪدمب پرائيلي اوڌ ڪ. ٺاڪر ڪئه اشنان ڪره
جهر جهز ڏت بيٺل ڀلا. مها انند ڪري سد ڪيلا

... ...

۱ءُ

ڏان تههتهه ناما پرڻوئي. پور رهيو توُن سرب مهي.

[آسا نامديو صفحه ۴۸۵

پوڄي يوگ ديو جو ورن سري گرو ارجن ديوءِ ڪن ٿا:-

ڪوٽ بشن ڪيني اوتار. ڪوٽ برهمنڊ جا ڪي ڌرمسال
ڪوٽ مهيس اُپاءِ سمائي. ڪوٽ برهمي جڳ ساجڻ لائي

هو ٻوجهه ڇڏي، جو وشنو آدڪ جي ٻوجهه ۾ آسڪت يعني
پرست ڪرڻ وارو پرش آهي، سو ڪيهو مدت تائين ذڪر ڀالبندو
سڪندا. گيانيءَ ڪسي ودوان به سماڌ مان اُٿي وشنو ڪان
ولي ڪال ڀڳوان (ذڪر ڏينهن ڏيوتا) تائين ديوتائن جو ٻوجهه
ڪندا ڏسڻ ۾ اچن ٿا.

ها ڏسڻ ۾ اچن ٿا، سو ٻال ڪريڙا اَرٿ، جيئن ٻالڪ
واريءَ ۾ گهر جوڙين ٿا، سو ڪريڙا ارٿ ناهن ٿا، پر ذوق
ارٿ ٿين ليلا نمت ڪي ڪريڙا ارٿ ٻوجها ڪن ٿا، آتم جيتن
يوڳ ارٿ يعني آتم آنند ارٿ نه. ودوان ڪري نه. ودوان
ڪري ڪريڙا لائق نه آتم ديوتي آهي، جو ڪلپان سروپ
سڀ هو ڪارڻ آهي. گيان آد پشن ڪري سيئي جو ٻوجهه
آهي. لهنڪري هي وست جي، تون ام انهيءَ طرح آڪاس
جي ليائي اَسنگ واپڪ جيئن اَولاشي آتما کي ڄاڻي ٻوجهه
ڪرڻ اُهوئي ٻوجهڻ لائق آهي

هڪڙو براهمڻ هو ڇوڪرو ٻالڪ ڪان سنتن جي سنگت
ڪندو هو. سنتن هڪي ماسي ٻوجها ڪرڻ سڪاري هئي.
هو لڌيءَ ڪماري لي واهي روز ماسي ٻوجها ڪندو هو. جن
جي گهر جا پالي سڀ ناراض ٿيندا هئا. هڪ ڏينهن هوءَ لڌيءَ
ڪماري لي وڃي ماسي ٻوجهه ڪري ناڪر جي نمت ماسي
ٻوجهه ناهي رهيو هو نه ايتري ۾ هنجي وڏي ڀاءُ هڪي
ڳولسيدي لدي ڪماري اهون دوريل ڏنو، للڏهن ڪروڌ ۾
اچي زور سان هنجي ڪمر ۾ لت هنيائين، جهنڪري هو
ڪري پيو ۽ هنجي وات مان چانور، دال ۽ گهڻي قسمن جا
ٻوجن گرم گرم هوا سان ٻاهر نڪتا. اُتي گهڻا ماڻهو بيٺا هئا،
تن گرم چانور وغيره نڪرڻ جو ڪارڻ پڇيو نه ڇوڪرو چوڻ
لڳو نه مون ناڪر جي نمت ماسي رسوائي ويسي ناهي.
جن لت هنئي نه سڀ سڀون ڪري اهي هيٺ پيئون. ماڻهو

ديهه روپ ديوتا آهي، ۽ نه ڪوئي من، بڌ، چت رُوپ ديوتا آهي. آڪار آدڪ جو ارٿ ته پرچڻ (هڪ هوندي ۽ ٻئي هئڻ نه هوندي) وست آهي اُهو ديو پد ڏي آهي. پر اُڪرت، آناد، اُننت، چيتن، ڪليان سروپ، جنهن کي ودوان ڄاڻن ٿا سوئي ديو شبد ڪري چيو وڃي ٿو، جوئي پوڄن ڪرڻ گهرجي. سوئي ستت روپ ڪري اِستت آهي ۽ انڪان ئي آڪل (سچو) سوکم ۽ استول روپ ڌار برهمانڊ پيدا ٿئي ٿو.

شنڪا - تڏهن پوءِ ڪهڙي لئي آد، جو آڪار آدڪ واچڪ (ڪشن ڪيل) آهي، اُنهنجو پوڄن ويرت آهي؟

اُتر — پرتنو جي نه ڄاڻندڙ اگيانين جي واسطي ڪهڙي نه آدڪ جو پوڄن سڦل آهي ۽ شاستر ۾ آگيا ڪئي آهي، جو ڪوئي چار ڪوهه پنڌ نٿو ڪري سگهي ته اُنجي واسطي هڪ ڪوهه پنڌ ڪرڻ به چڱو آهي. تئن پرتنو ڪي نه ڄاڻندڙ واسطي وشنو آدڪ جو پوڄن ئي چڱو آهي پر پرتنو جي ڄاڻندڙن لاءِ وشنو آدڪ ديوتائن جو پوڄن نسڦل آهي جهڙيءَ طرح سگهڻ واري مندار ٻن کي تياڳي ٻرگهڻ ڪنڊر واري ڪرنجوئي (ڪنڊن) جي ٻن کي شيون ڪرڻ وارو مورک آهي، تهڙيءَ طرح هو به مورک آهي، جو پرتنو جو پوڄن نٿو ڪري.

شنڪا - پرتنو جي پوڄا ڪهڙيءَ سامگريءَ سان ڪري؟

اُتر — (١) بوڌ گيان (٢) ساميه سرو تر سمدرشن ۽ (٣) سم نام چت جي ايڪاگرتا. اِنهن ٽن ڦلن سان ڪليان سروپ چد ماتر سنڌ سروپ پر برهمرئي ودوانن ڪري پوڄيه آهي. ائين پوڄا ڪرڻ وارا چون ٿا. بوڌ ساميه سم بشپن ڪري جو آتم ديو پوڄيو وڃي ٿو، اِهوئي ديو ارچن آهي ۽ وشنو، شو آدڪن جو پوڄن ديو ارچن نه آهي. گيان سروپ آتم ديو

ي ناراڻ جهڙي اپديش (٣٣٦)

ڪو ٻوجهه سدا سدا مَدَاوَ - انسيشيو ڏکهه سکه ناو م
[پنرو ڪبر صفحه ١١٥٨]

پرم پرلي آڪيالي اِبَدَاي - پرم پرم قول تو دوئي
بوجهه ٻو ڌهه ٺڙا سويرهه - سڀ پرڻي ڪهال ڪوا ٺي
[ملاوم : ۴ صفحه ١٢٦۴]

بوگ وسنت لواڻ ٻرڪرڻ ٻورتا : ٦سلوڪ ١١٧ کان١٣٢ تائين
ڏهڪا. هڪ سمي م وسشت مني ڪلاس م سري مهاد يو
وت ويو.

وسشت مهاراج ڪيڙو آهي! سڀني وشن کان اُپرام آهي
سو سيني پاڻ جي لورلي ۽ سيني جي ڪلبان پرابتيءَ واسطي
ڏيو ٻوڄن ڪيڙي اُنر سمڪرهيءَ سان ڪرڻ گهرجي اهو ٻڌڻ
واو. سرتي مهاد يو ٻوم ڪريالو، سروگ ٻوم ٻرشارت جو
ساڌ، لنو گمان، سرو ڏيو ارچن جو ٻوم رهسه سرڻ م آيل
وسشت مني کي اُپديش ڪرڻ لڳا

ايشورءَ واچ - هي ٻرهم وبتائن م سريشت وسشت جي
مان لوڪي اُنر ڏيو اَرچن اِڪالِتو، هيهجي هڪ واري ٻوڄن
ڪرڻ سان سيني ٻاڻن کان هڪ ٿي ويندا ن. هي براهمڻ،
ٻهرياڻين نذاءِ ۽ جيو ڏيو جي ٻوڄا ڪرڻي آهي لنهنڪي
لون جاڻين تو؟ وسست جو ها. پهدريڪا ڪس، ڪول لٽن
لرلبنر ۽ ڪمليءَ ، اِلدر، اگني ، سورج الهي طرح جا سڀ
ديوتائي آهن. سو مهاراج جوڙ لڳو نه اهي ديوتا ن آهن، ٻر
انهن سيني کي ٻرڪاس ڪرڻ وارو ۽ ٻرپرتاڪرڻ وارو، سڀ
م ٻورڻ آڪرلون (ڪهڙو ۽ نه ڪال) آد ۽ آنت رهت
أي ڏيو، ٻوڄن لائق آهي، ۽ لو جي ديوتا جا آهن سي
ديوتا نه آهن ۽ نه ارهمڻ، نه ڪتري، نه مان، نه لون ۽ نه ڪوئي

سري لاڙائا ڇوي ايڊاش (٥٣٣)

سمور وڃ جلوو وڃ جلوو، توڻ اڪت ورو ڏي آهن [illegible]
رکيا ڪري الا ماڻ سمرت ۽ آهن. انهن مان ڪجه [illegible]
سو مزاج سان سري ۽ تو ۽ شوڻي سوڇي انس [illegible]
ڪندو، شو جي کي جماعت ۽ سوچي رکيا ڪرائو [illegible]
سوچو ڪوڙ رنگ ڪوڙ آهي. شوقي ۽ جڏڪن [illegible]
ڪري چنڊائو [illegible] ڊ رواما مان وشور مزاج وت وو [illegible]
جماعت ۽ ڪن ڪجهن سان وس ۽ آهيان. توڻ وڃ [illegible]
امرش ثي نوسن ڪرو جسي ڪت امرش کي نوسن ڪي [illegible]
ڊ ڇئي سنوسن ڪو ڪنهن آزاد ٿيو.
اڇڙي، نوح [illegible]

توسروسي نورڪجي آهي، روداس آدي [illegible] [illegible] سال [illegible]
[آڪاريم ماسي يعني ترگڻ ورهم حي پوجا]

ٻڌ ۽ ٻيڙي ڏيو، پڙ ريو. قول پنڌو، جان ميں پڪاريو
مڻو ڪو بندو ڇا ڪهان ابي ڇراو. او روقول آئوپ ۽ پاوو
... ...
ڪو ڇا اڙ ڇا اٿر ۽ ٿوري. ڪهڙو داس ڪون ڪت موري.
(ڪوچري روداس صفحو ٥٢٥)

[illegible] ڪو جڃي ديوا مسلمان مسيت
[illegible] سوڻي شيويا جهڙ ديوا ۽ مسيت
(ڪولڊ نابدلو صفحو ٨٧٥)

[illegible] ناڪ ڪت ماڻائان - لو ڪن رام ڪلڻ جاڻان
[illegible] ۽ پاني ٿو جڙ ۽ ديوا - رام ڪت ٻن ڪهلال شيوا

ي ناراڻا ڌري آيڊيش
آلسي . ايڪادشي
و د ڪ ڏيهون ڪارڪ ميڻي ۾ عرب ڏنو
ٿا ورت رکيو . ٻڌي ڏيهي برابر ڪال راڻا ڄڻ
وراڻي براهمڻ کي داڻ ڪيون . اتري م دوادشي ٻيهڻي
سان آيو . راڻا ٻڌي جلدي ان وقت آيو ۽ لمڪا ر
ڪري ۾ الهي ڪان شوا ناسع ٽڇدو . دوادشا ڇوڙ اسان
ڪي ڪي لڳي آهي ، پوءِ ڪيداسون . راڻا ڇوڙ ٻڌي ٿر
آهي ، ڪالو . دواشا ڇوڙ اسن سڌ ۽ سنڌيا ڪري اچي
پوڻ ڪراون ٿا . راڻا ٻرابر لٿا ڪئي ، مياراج ، جلدي ، اچو
جاڪاڻ ، دادشي آدي لڳي ، ڪيو ٿو آهي . مولڪي
د ادشي م ني ورت ٽوڙ آهي . دواسا سمان لي وڃي
ڏاڍي دير لائي . راڻا کي ٻوڙي ٻاسي د ب ڏو ، هڏالهو
منجهه سراپ ، هوڏالهن ورت ڇو ٻنگ . لڏهن براهمڻ کي
دوراني ٻهوڻ ٻڌايائين . براهمڻ ڇوڙ لاڪر ڄورتا لموت
وي ورت ٽوڙيو ، ان م ڪو دوس د آهي . راڻا لاڪر
ڄورتا لموت وي ورت ٽوڙيو . راڻا دوادشا ڄي وات
د سند و رحمو د جهد اچي ٻوڻ ڪري . ٻس دواشا رشي
ٻيهون جو آيو . ٻعد ۾ هڪي ٻولڪو د مولڪي اولو ڏٺي
مولڪن اڳئي ڪر ۾ ٻيل وٺي انس ، لڏهن دوارشا کي
ڏاڍو ڪروڌ لوءِ راڻا ۾ ٻسان دوڙ لڳو . ٻوري ۽ م
ڄاڪار ميجي وٺي . راڻا ۾ رکيا واسطي سدرشن ڇڪر
ڏاڍو ليم وارو ني ، ميني ۾ ٻسٽ دوڙ لڳو . ميني سدرشن
ڇڪر جو ليم سوني ڪيو ۽ مندر م ڪيو لڳو . ٻوءِ
دو سدرشن ڇڪر ۾ د ب ڪان ممد م ڪيوپ وار ، ٻرڪ
جو ليم الي د ڏالن . لڏهن الدر آد ڪ ستن لوڪ م قو
ٻرسدرشن ڇڪر الي د د ڇڏس . ٻوءِ دوارشا رشي ٻو
لوڪ م وو . رهيا اونان ڏسي دوار و ٻعد ڪري ٻڌو

اپڇا جي فرصت ڪانهي، ۽ تون ڀڳوان جي پوڄا ٻيو مد
ٻڌائي ڪر. هن مندر جي مان ئي پوڄا ڪندس. راڻي
راڻي ٻارڻا تنبورو کڻي وڄي آئي ڳائي ۽ ناڪر جي اڳيان
هر ڪ ڏينهن حلوائي سڏائي پڪوان تيار ڪرائيندي هئي
۽ شهر ۾ ٻڌائيندي وڃو قيرائيندي هئي ته سڀ آدمي ناڪر جي
پرساد جو لاڀ وٺن ڪن. راڻيءَ جو جس ساري شهر ۾ پکڙجي
ويو ۽ راجا به ٻڌو. هڪڙي ڏينهن راجا راڻيءَ جو پرڀر ڏسڻ
واسطي راڻيءَ جي محل ۾ ويو ۽ ڏٺائين ته راڻي ناڪر جي
اڳيان تنبورو کڻي وڄي ڳائي ۽ پرڀر ۾ ڏاڍي مگن آهي. راجا
ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. راڻيءَ جي سنمک ويو. راڻي چرڻ
تي ڪري پيئي. راجا چوڻ لڳو ته منهنجي آگيا مڃين ته جيئن
ٻئر پاڻين تو وٽني ڳايو تئن پين وڄائي وري ڳاءِ. راڻي آگيا
مڃي ڳوڙهي پرڀر سان ڳائڻ لڳي. راجا به راڻيءَ جي پرڀر ۾
ڳائڻ لڳو. اهڙيءَ طرح راجا ۽ راڻي ٻئي گڏجي رات ڏينهن
ناڪر جي اڳيان ڳائيندا هئا. سڀ راڄ ڪاڄ ڇڏي ويس ۽
ساري شهر ۾ هلي ويو ته راجا راڻيءَ سان رڌجهي ويٺو آهي.
تڏهن هڪ سؤ راڻين ويچار ڪيو ته اسين به مندر جوڙايون ۽
ناڪر جي اڳيان نچون ۽ ڳايون ته راجا اسان تي به پرسن ٿئي.
سؤ راڻين پنهنجا جدا جدا مندر جوڙايا ۽ سڀئي پين ڪٿي
ڀڳتي ڪرڻ لڳيون. راجا هنن تي به پرسن ٿيو ۽ انهن
سان به گڏجي ڀڳتي ڪندو رهيو. اهڙيءَ طرح راجا امريش
۽ ١٠١ راڻيون رات ڏينهن هر ڀڳتيءَ ۾ لؤلين ٿي رهيا. راڄ
ڪاڄ ڪم لاءِ ڪرڻ لڳا، تڏهن ڀڳوان وشنوءَ سدرشن
چڪر کي آگيا ڪئي ته ڀڳت جي ته منهنجي پراڻ آهن تون
راجا جو راڄ سنڀال. اهڙيءَ طرح جڏهن گهڻو وقت گذري

امر ٿئي راجا سان شادي ڪنديس ۽ ٻئي سان هرگز نه ڪنديس
هنجي پيءُ هڪڙي براهمڻ کي راجا وٽ موڪليو ته منهنجي
ڪنيا جي مانگي قبول ڪر. راجا جيئن ته مولوت اڳيئي هڪ
سؤ رائيون آهن، مولڪي وقت ڪونهي. مون کي اڇا نه آهي
مان نه ڏيندس. براهمڻ موٽي وڃي ڪنيا کي ٻڌايو، جڏهن
پيءُ کي چيو ته وري براهمڻ کي موڪليو ته چوينس ته
جيڪڏهن مون سان شادي نه ڪندين ته مان سر ڏئي ڇڏينديس
براهمڻ وري وڃي راجا کي چيو ته ڪنيا پڻ ڪيو آهي ته
جي مون سان وواهه نه ڪندين ته مان پران ڇڏينديس.
راجا چيو چڱو، مان شادي ڪرڻ ڪونه هلندس، مولڪي هو پوڄا
ڪان فرصت نه آهي ناهي منهنجي تلوار کڻي وڃو ته ان سان شادي ڪرائي
اچو. تڏهن رائي شادي ڪري محلات ۾ آئي، تڏهن راجا هن
کي درسن ئي نه ڏنو. ڪنيا ويچار ڪيو ته ڪهڙي طرح
درسن ڪريان. راجا پوئين پهر راتِ جو سنان ڪري پنهنجي
هٿ سان ٺاڪر جي مندر جي صفائي ڪندو هو.
رائي جڏهن راجا سنان ڪرڻ وڃي ته ان وقت وڃي ونئي
ٻاهر سنان ڪري وڃي مندر صاف ڪري ۽ پوڄا جي
سمگري سڀ ڪري رکي ۽ راجا جي اچڻ کان اڳيئي پنهنجي
محل ۾ هلي وڃي. راجا سنان ڪري اچي مندر جي صفائي
۽ پوڄا جي سمگري ڏسي سوچ ۾ پئي حيران ٿي وڃي ته
مون کان اڳي ڪهڙو ڀڳت اچي پوڄا ڪري ٿو وڃي،
هڪڙي ڏينهن لڪي ويهي رهيو. رائي ۽ ٺاڪر جي
سڀ سيوا پوري ڪئي ته راجا هٿ کي ڏسي ورتو. پڇيائينس
ته تون ڪير آهين؟ هن چيو ته مان توهانجي لئين شادي
ڪيل استري آهيان. توهانجي درسن جي اڇا رکي هتي
آئي آهيان. راجا هن تي ڏاڍو خوش ٿيو. چيائينس ته
ٻيشڪ تون روز اچي منهنجو درسن ڪر، مولڪي لمو وقت

ا ڇنڊ وپ ڀ

ٻهرائڻ (٩) سڳنڌ ، چندن ، ڪيسر ، ڪستوري ، گولو
(هڪ پسار ڪي شيءِ) ڪپور ، عطر ، اهڙيون سڳنڌيءَ جو
شيون لڳائڻ - (١٠) پشپ ، گل مکٽ آدڪ ۾ وجهڻ
مالها گلن جي ٻهرائڻ (١١) ڌوپ ، اگر ، چندن آد سڳ
وار يون شيون ، تن جو ڌوپ ڏيڻ (١٢) ديپ ، گيهه آد
جو ڏيئو جڳائي آرتي ڪرڻ (١٣) سيٽي قسمن جا ڀوڄ
ڪارائي ، آچمن ڪرائڻ جل پيارڻ ، ڪرڙي ڪرائڻ ، هٿ
ڌ ئاري اُڳهڻ ، پان آدڪ کارائڻ (١٤) ڏکڻا ، ڀڇندي آه
مايا آدڪ جي ڀيٽا چاڙهڻ (١٥) نيراجن ، آرتي ڪرڻ ، پردکڻا
ڪرڻ ، ڀڳوان قربان ڪرڻ ، استوتر پڙهڻ ، گلن جي
ورکا ڪرڻ (١٦) براجمان ڪرڻ ، پلنگ تي سيجا وڇائڻ ،
سڳنڌ وار يون شيون پر ۾ رکڻ ۽ چرنن کي پيرون ڏيڻ ،
پڳتن کي انن پرڪارن جي مورتي ٺاهي پوڄا ڪرڻ
گهرجي ، انن پرڪارن جي هن طرح جي پرتما ٿاهي-

(١) شلا [پٿر] جي (٢) لڪڙيءَ جي (٣) لوهه جي (٤)
ليپن (چندن آدڪ جي (٥) هٿ سان چٽيل (٦) سون جي
[٧] مانسي [٨] مٽين جي ،

پوڄن پڳتيءَ ۾ راجا اَمريش مشهور آهي ، جنهن سان دُرواشا
منيءَ دويش رکي پاڻ کي دکي ڪيو ،

ڪٿا :- هڪ سمي ۾ اَمريش راجا ٻال اوستا ۾ سري ڪرشن
ٺاڪرجيءَ جو پوڄن ڪندو هو ، هنکي هڪ سو راڻيون هيون
پر پوڄا جي ڪرڻ ڪري هنکي راڻين سان ڳالهائڻ جو
وقت نملندو هو ، سارو ڏينهن هوُ شيوا ۾ لڳو رهندو هو ۽
ڀڳوان جي هٿن سان مندر جي صفائي [يعني ٻهاري پائڻ وغيره]
ڪندو هو ، اُن سمي پرتيچي نالي هڪ ٻئي راجا جي ڪنيا
ڏاڍي هر پڳتي ڪندي هئي ، هن پرڻ ڪيو هو ته مان

پوڄا ڀاؤ ڪرت ميلنڪا - چڪر ڪرمَ بلڪ کا ٽيڪا
درس ڀڳتي ڀن ست سنڪا

(ڪانڊا - ٢ : ٥ صفحه ١٣٠٥)

اهڙيءَ طرح گرو صاحب ارجن يعني پوڄن روپ ڀڳتي
ڪيٺي عدد لکي آهي۔

سري مد ڀاڳوت پراڻ جي سڪند ٻارهين ۾ پوڄا ٻن
طرحن جي لکيل آهي (١) ناڌيه (سگڻ) ۽ (٢) آپيتر (نرگڻ)
پهرين سگڻ پوڄا ٽن طرحن جي آهي (١) ويدڪ (٢)
تانترڪ (٣) مسرت۔ گنڌيل۔ مورتي، ڌرتي، اگني، جل،
وايو، برهمڻ، ايشور، سورج ۽ ڳايه انهن سڀني ۾ مونکي
جاڻي ڀڳتي پوڳ سڀ جي پوڄا ڪري۔ گروءَ ۽ مون ۾ ڀيد نه
مڃي۔ انهن [گورن] کي ماڻهو نه سمجهي، پر ايشور سمجهي
ڪهوليتور نا استري پتيءَ جي پوڄاڪري، تهن شش گروءَ جي
پوڄا ڪري، ۽ ڀڳت ايشور جي پوڄاڪري، ۽ جهڙيءَ ڀاڄڙين
سمگريءَ سان ڪري۔ پهريائين سوير ٻاڻ اٿي سنان آدڪ
ڪريا ڪري پوءِ سڀ سمگري ٻاڻ وٽ رکي وڃي ۽
ايڪاگر چت ٿي ڪن ١٦ قسمن جي سامگريءَ سان پوڄاڪري۔

(١) آواهن، سوير اٿي پڀهڇي سواميءَ کي اٿارڻ، پرڻام
ڪرڻ ۽ شلوڪن سان استتي ڪرڻ (٢) آسن، بهاري، ليپو
آدڪ پرير سان ڪري سنگهاسن وڇائڻ (٣) پاديه، چرن
ڌوئي ڪنهن ڪپڙي سان صاف ڪرڻ (٤) ارگهه، هٿ
منهن ڌئارڻ (٥) آچمن، ڏندڻ ڪرائڻ (٦) اشنان، سنان
ڪرائي ڪپڙي سان سرير اگهي ۽ عطر کي ڇڪاري ٻاڻي
سڪائڻ (٧) بستر، پوشڻ (زيور) ۽ ڪپڙا انگن تي پهرائڻ
(٨) چڪو، سون يا ريشم يا سٽ جو چڪو صاف ڪري

آڪ جو ارت توکي ٻڌائيندو- راجا ڏاڍو حيران ٿيو
۽ ٿيو- مهاتما جي وچن انوسار راجا جي گهر پٽ ڄائو-
جوتشين لڳن ڏسي انجي عمر هڪ جيتري ٻارهن و...
ٻارهن مهنا ۽ ٻارهن ڏينهن ٻڌائي- راجا کي پٽ جي
جي ڏاڍي خوشي هئي، پر پٽ جي عمر ٿوري ٻڌي
۽ گهڻو ٿيس- پوءِ پٽ کي ڌرم شاستر پڙهايائين- سنت
گڻ پڙهي ۽ ٻڌي ٻالڪ کي چت ۾ شرڌا آئين ته سـ...
جي شيوا ڪريان، تنهنڪري راجا کان لڪ چوري ۽ اڪر...
سنت وٽ ويو ۽ چرنن تي ڪري پيو. سنت کيس آشيرواد...
ڏني ته تنهنجي عمر وڏي ٿيندي. ڇوڪري پنهنجي سڀ...
ڳالهه سنت کي ٻڌائي ته سنت چيو ته منهنجي ور سان تنهنجي
عمر ۱۰۰ ورهيه وڌندي يعني هڪ سؤ ورهيه ٻارهن مهنا ۽
ٻارهن ڏينهن ٿيندي. منهنجي عمر مان سؤ ورهيه ملندءِ- ڇوڪرو
ٻارهن ورهين تائين سنت وٽ رهيو ۽ نه مئو. پوءِ پنهنجي
پيءُ وٽ آيو ۽ سنت جي مهما ٻڌايائين تڏهن گرو صاحب
جي ٽڪ تي شرڌا ٿيس. سنت جو شيوڪ ٿي چرن شيوا
ڪرڻ لڳو ۽ پنهنجي راڄ ۾ به سنت شيوا ڪرايائين ۽ سيني
کي ست سنگي ڀائي پاد شيون ڀڳتي ڀڳي ڪرايائين.

(۵) ارچن (پوڄن) روپ ڀڳتي

...پوڄا آرچا شيوا بندن اِتني ٿهل موهِ ڪَرِيا
...بگستي مَن هو وئي پرڪاسا پهر نه ڪرهتي پرِيا
(ديو گنڌاري م ۵، صفحه ۵۳۱)
...لير ٿيرٿ سهت گنگا- جل ٿيوت پوڪ آرنڪ

ورنن ۾ ماڻهن کي سڏائي ٿو ته ڪهڙو سبب آهي جو ڏوهه
آڻي ڪن. اُهي ٿو ته جنترن جي زور تي گهر ڇڏي آئي،
ٻر رستي ۾ ڪيئن ٻريل شڪني روڪي ڇڏيس. بادشاهه
ٻچا ڪرائي ته پتو لڳس ته سنتن انکي ڀڳتي موٽايو آهي.
بادشاهه کي ان سنتن جو ڏٺو ته معافي ورتائين ته مان ٻجي
هو ڏور ۽ آوريندس. اهو سمت ڏوري حو ٻراو آهي.
اها ان پادشاهن ڀڳتي آهي. جڳياسو گروءِ جي حرڻ حي
شوا ڪن تا سا ٻڌ پادشاهن ڀڳتي آهي. **پرماڻ:-**

ڪُوڪي چوڙ هردي ۾ ساهه. دکه دشمن تيري مَتي ٻلاهه.
[گوڙي م: ٥ صفحه ١٩٠

هڪ راجا سمت سنگهه ۾ مهاتما کان هيبن لڪ ٻڌي.

ساڌ ڪي مهما بيد نه جانهه

گوڙي سکمني م: ٥ صفحه ٢٧٢

راجا ويدن ۾ شرڌا رکندڙ هو. مهاتما کي چيائين ته هن
لڪ جو ارت براٻر نه آهي. جيڪڏهن ساڌ جي مهما ويد نه
جاڻندا ته ٻيو ڪير جاڻي سگهندو؟ راجا کي اولاد ٻه نه ٿيندو
هو. ويد اوسار ودا وڏا يگيه ڪري چڪو هو ۽ ديوتائن جو
آراڌن به ڪيو هئائين. ديوتائن آڪاش واڻيءَ ذريعي جواب
ڏنو هو ته سن جنمن تائين توکي سنتان نه ٿيندي. جوتشي
به ائين چئي رهيا هئا. راجا کي سنتان جي بيحد خواهش هئي.
سمت راجا جي هٿ ڪرڻ لئي چيو ته گروءِ جي لڪ براٻر
آهي. راجا چيو، ڪئين براٻر آهي؟ سمت چيو ته هن لڪ جو
اَرت سڪ لڪ لهندو پٽ توکي ٻڌائيندو. راجا چيو ته
موٽکي جواب ملبو آهي ته ستن جنمن تائين توکي پٽ نه ٿيندو.
سنت چيو ته مهنجي وچن سان لهنجي گهر ۾ پٽ ٿيندو جو

پاد ٽيپون

جي استريءَ جو چت ڪجهه بدلجي ويو. چوڻ لڳي ته
جو بادشاهه آهي، پتيءَ ۽ ٻارن کي مارائي ڇڏيندو، مال
ڪرائيندو، پر تڏهن به موڪلي نه ڇڏيندو؛ اهي خيال
۾ ڪرڻ لڳي. ٻئي پهر ۾ جنتر جي پرڀاو سان هي خيال پ...
تيس ته منهنجي واسطي منهنجي پتيءَ ۽ پٽن جو نقصان نه ت...
ادشاهه ڇڏيندو ڪين، تنهنڪري موڪلي هلڻ ني گهر جي
راهه ڪو خيال تيس. ٽئين پهر ۾ جنتر د ٻاڻا ڪري هـ...
سينگار ڪرڻ لڳي. چوٿين پهر ۾ گهر ڇڏي بادشاهه وٽ
قلعي ۾ ويهڻ لڳي. رستي ۾ سنتن جي دربار هئي، خيال
تيس ته متو ٽيڪي هلان. اچي چرنن ۾ متو ٽيڪيائين. سنت
ستُ پرش هو. هن پڇيس پتري، تنهنجو پتي پرديس ۾ آهي،
هي هار سينگار ڪري ڪيڏانهن هلي آهين، سچ ٻڌاءِ. هن
بادشاهه جو سمورو حال ٻڌايو. سنت هنجي مستڪ ۾ توري
شراب ريکا ڏني. ڪرپا ڪري پنهنجي چرن ڌوڙيءَ سان
هنجي ريکا مٽائي ڇڏيائين. چيائين پتري، هاڻي گهر هلي
رج، ڪجهه به نه ٿيندو؛ پنهنجي چت کي اڏول رکُ ۽ ڌرم
تي قائم رهه، پرماتما سڀ ڀلي ڪندو. تڏهن هوءَ موٽي
پنهنجي گهر هلي وئي.

سنت جنا ڪي ڌور مستڪ لايا
نانڪ پتت پنيت ڪر تيرت نائيا.
[سورٺ وار، صفحه ٦٥٢]

نانڪ ڌوڙ پنيت سا۱۸۔ اُڪر ڪوٽ پراڪي.
[گوڙي وار ٢، صفحه ٣٢٢]

سنت ڌوڙيءَ سان سوداگر جي استريءَ جو ليکُ مٽي
. جڏهن چار پهر گذري ويا، تڏهن بادشاهه پنهنجي

مڱڻيس. پوءِ سري ڪرشن جي جوڙ سان ارج ۾ و...
راڻن کي جهاني، انهن راڻن ارڪ جو ڪوبه خيال نه ڪر...
پنهنجي جوڙ رخ ڏني. ارد ڪم پنهنجي سرتر ۾ لگا...
۽ باقي ڪٽي وڃي سري ڪرشن جي سرتر کي لگايائين ت...
سري ڪرشن جاڪ تي بدو.

دشٽانت:- لاهور ۾ هڪ سوداگر رهندو هو. هن جي
استري ڏاڍي خوب صورت هئي. سوداگر پنهنجي استريءَ
کي ساڻ وٺي هڪ مهاتما وٽ ست سنگ ڪرڻ ويندو هو.
اُتي مهاتما جا شش آيا. مهاتما قلعي جي ڀرسان رهندو هو.
سوداگر ٻاهر ڪڏاهن واپار ڪرڻ ويو ته هڪ ڏينهن سوداگر
جي استريءَ کي ماڙيءَ تي وار سڪائيندو بادشاهه ڏٺو، جنهن
سو چپ موهت ٿي پيو. بادشاهه وزيرن کي چيو ته سوداگر
جي استريءَ کي زبردستيءَ پڪڙي مون وٽ محلات ۾ وٺي
اچ. وزيرن صلاح ڏني ته انهيءَ طرح نه سڏايو، پر منترن
جنترن جي ذريعي گهرايو ته ڀلو ٿيندو. بادشاهه قاصدن کي
حڪم ڪيو، جن جار جنتر لکي ڏنا ۽ چيو ته ٻهر ٻهر ۾ هڪ هڪ
جنتر ڪٽ جي هڪ هڪ پاڻي جي پت دٻائي رکجو ته جوڻس
...ٻهر ۾ هوءَ پاڻمهي هلي ايندي. بادشاهه انهن ڪم ۽ سوداگر
...جي استريءَ کي حوالي موڪلائين ته جيڪڏهن اڄ تون پاڻمرادو
...ه ايندينءَ ته تنهنجو سڀ پروار قتل ڪرائيندس ۽ سمورو سامان
...ضبط ڪرائيندس، زبردستيءَ نوڪي محلات ۾ گهرايو ويندو.
...ڏاهن وري ٻهر ٻهر ۾ جنتر ڪٽ جي پاڻي هيٺ دٻايائين.
...سوداگر جي استريءَ کي جڏهن قاصد اچي جوڙ لڳو تڏهن
...جبو ته مان ٻورنا ۽ هندوءَ جي استري آهيان. مان
...شاهه جي محلات ۾ هلڻ لاءِ تيار نه آهيان. مان مرنديس،
...ڏاهن نه هلنديس. بادشاهه ٻي دفعا آدمي موڪلياءِ
...تر دٻايائين. جنترن جي پرڀاو سان (زور تي) سوداگر

آڌڪ بياوت آپ ني جن مهما رگهبير—
سوري پڪ ڪي پرشي
سڪ ڀيو سرتا نير

[تلسي رامائڻ]

اهڙيءَ طرح سري رامچندر پاد شيون روپ مهاتم سوري ڌ ئاران ڏيکاريو.

گنگا جمنا گوداوري سرسٿي
ني ڪرم آهم ڌور ساڌو ڪي ڌانئي
ڪلوڪر منل ڍري ٻري همري ورچ
همري منل ساڌو ڪي ڌور گوائي.

[ملار م: ۴ صفحه ١٢٦٣

سنت ڪي ڌور مٽي آکهڙ ڪوٽ
سنت پرساد جنم مرڻ ٿي ڇوٽ.

[گوڙي م: ۵ صفحه ١٨٩

درشٽانت:- هڪ سمي دوارڪا ۾ سري ڪرشن پنهنجي پريميءَ جي ڌوڙيءَ جو مهاتم ڏيکارڻ لاءِ ليلا ڪئي. هڪڙي پيري ڪل ڪري چيائين ته مونکي پيٽ ۾ سور آهي. حڪيم گهرايا ويا ته اُنهن چيو ته ڪنهن پريميءَ جي چرڻ ڌوڙي لڳايو ته سور لهي ويندو. سيئي راڻين کي چيائون، جن نرڪ جي ڀؤ کان چرڻ رج نه ڏني. نارد کي موڪليائون ته ڪٿان به وٺي آءُ. هن ساري سنسار جو چڪر هنيو تڏهن به ڪانه ملي

ڪابل ۾ رهڻ وارو ڀائي گونندو سري گرو هرراءِ صاحب جي چرنن جو ڌيان ڪندو هو. گرو صاحب هڪڙي ڏينهن ڪيترا ڏهاڙا جوڙ سان ۽ پوڄن نه ڪيو. سکن اُنجو ڪارڻ پڇيو ته صاحب جو ڪابل ۾ گونندي ڀڳت اسانجا چرن پڪڙيا آهن، ڇڏي نٿو. هڏهن سان ڀي لي اڏهن گونندي جي سماڌي کلي ۽ چرن ڇڏيائين. پوءِ گرو صاحب پوڄن ڪرڻ لڳا.

پوءِ هڏهن ڀائي گونندو سکمڻ وٽي گرو صاحب وٽ ويو ته سکن هن کان اُن ناسعه پڇيو. گونندي چيو ته اڙاڙ هڪ ڏينهن مون چرن پڪڙيا هئا. پوءِ ڀائي گونندو چرنن جي ڀڳتي ني نڀرندو رهيو. ۾ ٥اڻ ؛

چرن ڪمل ڪرڻ ديڻا مِليا ڀِتاوي ٿاءِ

ساڌي پولجي سچ سَنجمو آت ٻر ڪرڻ ڪاءِ

[سري راڳ ر: ٥ صفحه ٤٨]

چرن ڪمل سنڪر لاڳي ڏوري-

سُک ساگر ڪر پرم ڪَت موري

[لت نارائڻ ر: ٥ صفحه ٩٧٩]

پالدو جي ڀڳ ۾ سري ڪرشن ڀڳوان سيتي سفتن ۽ براهمڻن جا چرن ڌوتا. سريشٽ پرش ٻانڪ ڪرتارت (هڪڙي ڪرتو آهي سو ڪري ڇڏيندڙ) ٿي ۽ لوڪ مرجادا قائم ڪرڻ واسطي ڪرم ڪن ٿا ته عام لوڪ اسانکي ڏسي ٻانڪ ۾ اولهن هڪندا.

سري رامچندر پيلهيءَ ڪا چرن ڌوئي ٻيا سرووڙ جوجل شڏ ڪيو.

ڏانڪ نام رَسِڪ ڀڙاڳي ڪلهه سمو ها تارو

[سارنگ م: ٥ صفحه ٣٥]

پاد شيوا روپ ڀڳتي ۾ ڀائين سري لڇمي جي ڪندي ر:

چرمانڻ وڏراڳ شنڪ: چهه شيش ڪي سيا جو ۾

سٽن ڪيو- پد ڪومل ڪو ملتي ڪملا هي

پاد شيوڻ روپ ڀڳتيءَ جو مهاتم گورو صاحب ۾ لکن ٿا

رام ر- دُڻ جو جن ڪيڏي-

چرن ڪمل ڀرم ڀڳتي ڀيڏي

[گوڙي م: ٥ صفحه ١٩٨]

ٽيئين طرح پاد شيون ڀڳتي راڌان ۾ ڪندي هئي.

راڌان هر وقت ڀڳوان ڪرشن جا چرن هردي ۾ رکندي هئي. جڏهن ڪرشن ڀڳوان دوارڪا مان ڪروکيتر ۾ آيا، تڏهن برج مان راڌا سان گڏ گوپيون به آيون. ڀڳوان ڪرشن رکمڻيءَ اڳيان راڌان جي اُستتي ڪئي، جا رکمڻي سهي نه سگهي. هن راڌان کي تمام گرم کير پيار يو. راڌان جي هردي ۾ ڀڳوان ڪرشن جا چرڻ ٿي وسيا، سو گرم کير سري ڪرشن جي چرنن تي پيو، جنهنڪري ڦوڪڙا چرنن تي ٿي پيا. جڏهن ڀڳوان رکمڻيءَ وٽ آيو ته پيرن ۾ ڦوڪڙا ڏٺائين. پڇيائين ته هي ڦوڪڙا ڪٿان ٿيا. ڀڳوان چيو ته تنهنجي گرم کير کان ڦوڪڙا ٿيا آهن. چيائين سو ڪيئن! ڀڳوان چيو ته تو راڌان کي حسد ڪري گرم کير پيار يو. راڌان جي هردي ۾ منهنجا چرڻ وسن ٿا، سو گرم کير جي ڪري ڦوڪڙا ٿي پيا آهن.

نانڪ ڪي سوامي ڪار آنکرو - من تن آنڪ سماوتي
[سري راڳ چهنت م: ٥ صفحه ٨٠]
چرن ڪمل ڪر پريت ڪرتي سهسا دوکر لر پيابي
کر جوڙا پنٿي وڏ ڀاڳي آت ڀر پرڀ جائي
آد جڳادي شيوڪ سوامي پکتا دم آڌاري
نانڪ سکر ديٺر من پريتم پن ءِ جوت پساري
[سري راڳ چهنت م: ٥ صفحه ٧٩]
انمونا پره ٻچن نهاري -
آت سندر من موهن پياري سڀهو مڪ نراري
آڪ رهاه. راڄ ڏر چاهئر مڪت ڏر چاهئر
من پريت چرن ڪملاري .
[ديو گنداري م: ٥ صفحه ٥٣٤]
پرڀ تيري ڀگر ڪي ڏور-
دين دئيال پريتم من موهن ڪر ڪرپا ميري لوچاوُر
[ٽوڏي م: ٥ صفحه ٧١٦]
ڪهه نانڪ پرڀ لوچاوُر - سدت جدا ڪي پاچهر ڏور
[تلنگ م: ٥ صفحه ٧٢٤]
چرن ڪمل سنت ڏوري راڇي پهتيو ڀر ڪر اپارو
ڪر آهر اهي سرب سه ديدي ديهڪ پيو آهارو

جاڪي سمرڻ هوءِ آنندا بنسي جنم مرڻ ڀَءِ دکي

چار پدارٿ نوِ نڌ پاوهِ بهرِ نه ترشنا بکهي

... ...

ڪهو نانڪ ڪِنه پورو ڪايا جن ڳُل ترِ ڀئُڻ رکي.

[سورٺ م: ٥ صفحه ٦١٧]

رام نام ڪته نمسڪار- جاسُ جپت هووت اُڌار- اڪ رداءِ

جاڪي سمرن مِٽهه ڌنڌ- جاڪي سمرن ڇٽهه بنڌ

... ...

هر داس داسا دين سرن- نانڪ ماٿا سدت هرن.

[مالا گوڙا م: ٥ صفحه ٩٨٦]

جس نام رديءِ سو ئي وڏ راجا ـ

جِس نام رديءِ تِس پوري ڪاجا

جِس نام رديءِ تِن ڪوٽ ڌن پائي - نام بنا جنم برٿا جائي

... ...

آوڻ جاڻ رهي سک پايا ـ ڪهه نانڪ تتي تت ملايا.

[ڀيرو محلا ٥ صفحه ١١٥٥]

(٤) چوٿين يگتي ياد شيون

چرن ڪمل سنه پريت سدن من آوني جيئه

دتيا پانه بپريت آئيت دامه نه پاوني جيئه

* * * *

ٻهڪڙو پٽ وڃي جڏاءِ. مائيءَ سپاهين کي ٢٥ لعلون ڏيئي ٻنهي پٽ کي آزاد ڪرايو. سپاهي لعلون کڻي راجا وٽ ويا. راجا لعل جي ڪٽ جواهري کان ڪرائي ته اُملهه تي. ڏاڏ ۽ حيران ٿيو ته چپائين ته ڏسڻ ۾ غريب آهن پر گهڻين لعلن وارا آهن ۽ مونکان به شاهوڪار آهن. راجا جلد وزير کي گهرائي ٻنهي ڇوڪريءَ جو ناتو ڇوائي موڪليو. پر مائيءَ نه مڃيو. تڏهن راجا ۽ راڻي پاڻ ڇوڪريءَ کي وٺي آيا. اُن وقت مائيءَ جي حولن ۾ پيا ۽ مائي قبول ڪرائي، ڇوڪريءَ جي شادي ڪرايائون. مائيءَ ٻه ٿيلهو ن لعلن جون راجا کي ڏيکاريون. راجا خوش ٿيو. مائيءَ کي پٽ سميت محلاتن ۾ وٺي ويا ۽ ڇوڪري کي راڄ گڏيءَ تي وهاري، پاڻ ايشور سمرڻ ۾ وڃي لڳا.

اهڙيءَ طرح سڌلي ڪاسائيءَ به دکه جي وقت پرمسر جو سمرن ڪيو. ته پرمسر اُنجي رکيا ڪئي، جنهن سري گرو گرنٿ صاحب ۾ اُنجي هيٺيون شبد جهل آهي:-

ٻرپ ڪُنيا ڪي ڪارڻي اِڪُ ڀيا ڀيکڌاري-

ڪامارٿي سوارٿي واڪي پيج سواري

... ...

مٿن نامي ڪَهِ مَترنامي ڪِهِ آم نه مورا-

اوُ سو ليجا راکه ليهه سَڌنا جن تورا.

[بلاول سڌنا، صفحه ٨٥٨]

اهڙيءَ طرح، جو جو جني جتي ڀڳوان کي ياد ڪري ٿو، اُني اُني ڀڳوان اُنجي رکيا ڪري ٿو. سمرڻ ڀڳتيءَ باسب گرو صاحب به جون ٿا:-

جي رکيا ڪئي، تهڙيءَ طرح اسان جي ڪندو، اون ڪابه
چنتا نه ڪر. مائيءَ کي ڪجهه ڌيرج آيو. پر سپاهين جي جنهن
ڦٽ ڪري مائيءَ جو ڌيرج ٽٽي ويو ۽ ڪا اُميد پٽسي ملڻ
جي نه ڏسي، مائي وري سنتن وٽ ويئي. سنتن سري
واڪ جون هي ٻه تُڪون ٻڌايس:-

جا ڪا مشڪل اِت ٻطي ڍوئي ڪوءِ نه ڏيءِ

[سري راڳ م: ١، صفحه ٧٠]

ءَ ٻچانولس ته ڪا چنتا نه ڪر، تنهنجو پٽ سپائي
راڄا تيندو.-

هت آوءِ اُس پار برهم نالهچل هووءِ راڄ.

[سري راڳ م: ١، صفحه ٧٠]

تون پنهنجي پٽ مان وڃي ايشور جو چنتن ڪر. مائي
سنتن جي وچن تي وساه رکي ايڪاگر چت سان ايشور جو
چنتن ڪرڻ لڳي، پر پٽ جي فڪر ۾ چت ڏلائمان ٿيس.
تڏهن مائيءَ کي منجهيل ڏسي آڪاس واڻي ٿي ته سنتن جي
وچن تي وسواس ڪر، ڪوڊپ ڪراهي، متربائي پلي تيندي.
مائيءَ کي هاڻي ڪجهه لسچو تي ويو، پر ڇوڪري کي ڌيرج
نه آيو، جوڻ لڳو ته آمان، مان سپائي مري ويندس ۽ منش
جنم اجائي لسڦل هليو ويندو. مانا چيو ته نه، تنهنجو ايشور
رکيڪ آهي، تون سپائي راڄا تيندين، سنتن جا وچن اٽل
آهن. تڏهن ڇوڪري کي ڌيرج آيو. پرڀاتي ڪال ٿيڻ سان
راڄا پوليس موڪلي، جن اچي چوطرف گهيرو ڪيو ۽ مائيءَ
کي چيائون ته ٢٥ پائوند ڪڍي اچ نه ته تنهنجو پٽ قتل ڪيو
ويندو. مائي وري اندر ويئي ته ڀڳوان اڳي درسن ڏيئي
ٻه ٿيلهيون لعلن جون ڏنيون ۽ چيو ته اهي راڄا کي ڏيئي

ھيءَ ڪٿي ميھڻو لائي ٿو ٻڌجي. انھن ڇٽي ترار ھٿ ۾ کڻي
ڇوڪري جي مارڻ لاءِ ڊوڙيو تہ وزيرن پڪڙي ورتس ۽
ڇڏائونس تہ نرآپراڌ بالڪ کي ماريندا تہ اوھانجي ڪلا ٿي ٻولندي.
اسين ھن ۾ ڪو دوش نہ ڀايون ٿا، پوءِ سياڻي ھنکي
مارائيندا سون. انھن ڇٽي ڇوڪري کي سڏايائون. ڇوڪري
کي ڇيائون تہ تون ڪڏھانڪر سرڪاري جھنگل ۾ ڪاٺيون
وڍين پيو. ڇوڪري چيو تہ ٻن سالن کان. وزير چيس تہ
ھي خاص ڪري سرڪاري جھنگل آھي ۽ بنا اجازت تو ٻہ
سال ڪاٺيون ڪٽي وڍيون آھن، تنھنڪري توتي ٢٥ مھرون
ڏنڊ وجھجي ٿو. سياڻي پراڻھ ڪال جو جيڪڏھن ٢٥ مھرون
نہ ڏيندين تہ توکي قتل ڪيو ويندو. انھن ڇٽي ڇوڪري کي
ھٿڪڙي وجھايائين. ڇوڪري کي سپاھين سان گڏ سندس
ماءُ وٽ موڪلائين. راجا ۽ وزيرن ۽ جولشين سان گڏ گھر
ڏانھن موٽي آيو. سپاھين ڏٺو تہ ڇوڪري جي ماءُ ڏاڍي
مسڪين آھي ۽ انھي جھوپڙي پڳل ٽٽل آھي. اھو حال وڃي
راجا سان ڪيائون. راجا پاڻ ليھان تي سخت تاڪيد نامو
وصوليءَ لاءِ ڪڍيو. اِتا ڳالھہ ٻڌي مائيءَ ۽ بالڪ کي ڏاڍو
ڏک ٿيو ۽ اُن جل ونڍ ڇڏي ڏنائون. مائيءَ گھر گھر ۾ سيٺي
ماڻھن کان نت جي ڇڏائڻ واسطي مدد گھري، پر ڪنھن بہ
مدد نہ ڏني. سڀ ماڻھو مائيءَ کي طعنا ھڻڻ ۽ گھٽ وڌ ڳالھائڻ
لڳا. ھاڻي مائيءَ جو ڪو آسرو نہ رھيو، تڏھن سنتن جي
سرن ۾ ويئي. سنتن مائيءَ کي ڏيو ح ڏٺو ۽ چيو تہ ڪو ڏ ب
نہ ڪر، پرميسر کي ياد ڪر. جنھن دروپدي راڄ سڀا ۾ پرميسر
کي ياد ڪيو تہ اُنھي مدد ڪيائين ۽ ھاٿيءَ کي گراھ پڪڙيو
۽ ھاٿيءَ پڪار ڪئي تہ ڀڳوان اُنکي ڇڏايو. اھڙيءَ طرح جن جن
ڀڳتن تي ڀيڙ پيئي آھي تہ ڀڳوان کي ياد ڪرڻ سان سڀ سڀ
ڀڳت ڏکن کان ڇٽي ويا آھن. جھڙيءَ طرح ڀڳوان پرھلاد جي

جتي ڪانئيون پئي وڃيون، انهي پرسان اهو مندان هو. جوتشيءَ راجا کان آگيا وٺي جهنگل واسطي ويو تي ته رستي ۾ اهو ڇوڪرو ڏٺائين. انکي ڏسي ڏاڍو حيران ٿيو. چوڻ لڳو ته هرڪي گت نهه ڪوٺو جاڻي ” چيو ته هي غريب ٻرڏن آهي ۽ ٽن ڏينهن جي اندر هنکي راڄ ملڻو آهي ۽ راڄ ڪنيا سان هنجي شادي ٿيندي. سو ڪئن ٿيندي! جوتشي بالڪ کان پڇي، تو وٽ ڇگو ڏن آهي، تنهنجو گهر چڱو آهي ۽ سنٻنڌي چڱا آهن؟ ڇوڪري جواب ڏنو ته مان بلڪل ٻرڏن آهيان، ٻوڙهي ماءُ اٿم ۽ پيو ڪو سنٻنڌي ڪونه اٿم تنهنڪري هو حيران ٿيو. اينري ۾ راجا جوتشيءَ کي ياد ڪيو. وزير چيو ته هو پري ڇوڪري سان ڳالهيون وٺو ڪري. بادشاهه چيس ته سڏي وٺيس. جوتشي آيو، راجا پڇيس ته ڇوڪري سان ڪهڙيون ڳالهيون ٿي ڪئي. جوتشيءَ چيو ته ايشور جي ليلا تي حيران آهيان ڪجهه چئي نٿو سگهان برهما ڇا نٿو ڪري سگهي. بادشاهه حيران ٿي چيو، جوتشي چئه اهڙي ڪهڙي ڳالهه آهي جوتشيءَ چيو ته مان حضور جن کان ڀ جان ٿو، شايد توهين غصي ٿيو راجا چيو ته نه، مان توتي غصو نه ڪندس. راجا جي زور لائڻ جي جوتشيءَ ڀ ڄمدي ڀ ڄمدي چيو ته مهاراج! هن ڇوڪري جي ريکا ڏسي مان حيران ٿيو آهيان، جو ٽن ڏينهن اندر هيءُ ڇوڪرو حضور جن جو ناٺي ٿيندو ۽ راڄ گديءَ تي ويهندو. هو آهي ٻرڏن، رڳي ماءُ اٿس ۽ ٻيو ڪو سنٻنڌي ڪونه اٿس. هو جهنڊ پيهي ڪندران ڪن ٿا. اهو ٻڌي راجا ڏاڍو دکي ٿيو ۽ چوڻ لڳو ته ڪير چوندو ته برهما ٻڌوان آهي، جو راجا جي ڪنيا جو غريب بالڪ سان شاديءَ جو ليکه لکيو اٿس. اهڙيءَ طرح ويد شاستر به ڪنهن ٻڌوان جا ٺاهيل نٿا ڏسجن. مان هاڻي هن ڇوڪري کي قتل ٿو ڪريان، پوءِ ڏسان ته

(٣) سمرڻ ڀڳتي

سمرڻ ايڪ اُرڌجن سو تو - جاتي پر گاجاتِ ڪئو
[مارو م : ٥ صفحه ١٠٠٤]

جا ڪنڌ مشڪل آت بڻي هوئي ڪوءِ دين
لاڳو هوئي ه شمداساڪ پر ڀيج ڪُلي
سڀو ڀڳتي آسرا ڇڪي سڀ آسرا
چت آوئي اُس ڀار برم لڳتي ته تتي واءِ
(سري راڳ م : ٥ صفحه ٧٠)

هن لي هڪ ڪٿا آهي :- هڪ لرڌن وڌوا مائي هئي، جنهنکي هڪ پٽ هو. هو روز سٽ سنگ ۾ ويندي هئي ۽ سنتن جي ڪيهه ٽهل به ڪندي هئي. اهڙي ته لرڌن هئي، جو جند ٻنهي پنهنجو گذران ڪندي هئي. پنهنجي پٽ جي ته پالنا ڪري نه سگهندي هئي. ڪو اُنهو رکندڪ نه هو. اهڙيءَ طرح سنتن جي سيوا ڪندي ڪيترا ڏينهن گذري ويا. سنتن هنکي پرماتما ڀڳتي پڪي ڪرائي. مائي سواس سواس م پرميشور کي ياد ڪندي هئي. انهنکي پرماتما م اَسنبه جب واري ٿي يعني هن پاسن کان چت جي ورلي هٽائي پرميسور ۾ لڳائائين. هنجو پٽ وڏو ٿيو ۽ روز ڪانئون ڪري ايندو هو. ڪانئون ڪندي ڪترا ڏينهن گذري ويس. سنتن ڇوڪري کي هڪ جاءِ ٻڌايو، جو هو گهڻو وقت جپيندو هو. هو سنتن وٽ ماءُ سان گڏ سيوا ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن هو ڇوڪرو ڪانئون ڪرڻ ويو. گرمي جي ڏينهن ۾ اُن ديس جو راجا پنهنجي وزيرن ۽ جولشين سان گڏ ڏي هوا کائڻ واسطي هڪ ميدان ۾ ويو ٿي. ڇوڪري

ڪيرتن

پرميشور کي پريم پيارو آهي؛ ڪوئي نام جات، گڻ آدِ
نه آهن -

چؤپائي:—

ٻالميڪ سچارو ٿيو - ڀڳت ٿيو ٻچاري
ڪٻج گراهه ٿي چوٺاءِ ساڳيو ورن ڪا ڪايا ۽
اُڪيسن ڪو راج آيو ڀڳتن جن ديٺو
روپ ورتين ٿي ڪچا ۽ دالد پدمج سدامي ملي

انهن مان پرست آهي ته ڀڳوان کي پريم ئي پيارو آهي

ڪٿا:— دکن ديس ۾ مهاتما رامداس جو شش ڪيشوداس
انن ورهين جو ٻالڪ هو. گرو اُنکي ٺاڪرن جي شيوا ڏيئي
اَمرنات تيرٿ جي ياترا ڪرڻ ويو. ڪيشوداس هٿ
پريم سان ڀڳوان کي ساڪيات ڪارائڻ ۽ پيئارڻ لڳو. سري
رامچندر آدڪ چار ڀائر، سيتا ۽ هنومان سڀني کي ڀوڄن
ڪاهي ڪارائڻ، پيکه وني اچڻ، ڪير ڏهڻ، گاهه ڪري اچڻ،
اهڙيءَ طرح ٻه مهنا ساندهه رات ڏينهن شيوا ڪرڻ ڪري
تڪجي بيمار ٿي پيو. هڪڙي ڏينهن ڪجهه به شيوا نه ڪيائين
۽ سمهي پيو. ڀڳوان پنهنجن ڀائرن کي موڪليو ته وڃي هنکي
وٺي اچو. ڀڳوان ٻالڪ کان پڇيو ته اڄ ڇو ڪين کارا ۽. ٻالڪ
چيو ته هي وڏا چونٽا ڪم ڪن، مونکي سارو ڏينهن
ٿڪائين. ڀڳوان پريم وس ٿي ٻالڪ جو چيو مڃي، ڀائرن کان
سڀ ڪم ڪرايو ۽ سيتا کان رسوئي ڪرائي. جڏهن گرو
جي آيو تڏهن ڀڳوان رام جي چيو ته تنهنجي شش هِن سڀني
کان ڪم ڪرايو ۽ مونکان ئي ڪم نه ورتو. مان ٻه ڏنس پئي
ته متان مونکان ٻه ڪم ڪرائي. سو ڀڳوان پريم جي ادين
آهي، ڪنهن گڻ آدڪ جي ادين نه آهي. تنهنڪري پريم
سان ڀڳوان جو نام اُچارڻ ڪري ڪيرتن ڪرڻ گهرجي.

١- نام جي ٿوابر سنت پرشن جي نندا ڪري ٿو.
٢- ناستڪن کي نام جو مهاتم ٻڌائي ٿو.
٣- وشنو ۽ شو ۾ ڀيد ٻڌ ڪرڻ.
٤- ويد ۾ اَشرڌا.
٥- ويد ۾ شرڌا آهي پر شاستر ۾ اشرڌا آهي.
٦- ويد شاستر ۾ شرڌا پر ديهه ڌاري گروءَ ۾ اشرڌا.
٧- نام جي مهاتم کي حقيقت نه سمجهڻ، روچڪ وچن (وڌندڙ) وچن سمجهڻ.
٨- نام جي آسري ڪوڙا ڪرم ڪرڻ، ته نام جي پاپ لاهي ڇڏيندس،
٩- نام جي آسري شُڀ ڪرم ڪرڻ ڇڏي ڏيڻ.
١٠- ٻين ڌرمن برابر نام کي سمجهڻ.
پر پريم ۾ زياده شڪتي گهرجي.
پريمين جون (٩) نو نشانيون لکجن ٿيون. مسلمان فقير کان انجي مريد ۽ نشانيون پڇيون. انهي جواب ۾ چيو ته

عاشقان را نُهُ نشاني اي پسر، آهه سرد و، رنگ زرد و
چشم تر. ڪم گفتن، ڪم خوردن، خوابش حرام،
انتظاري، بيقراري، دست سر

ارٿ:- پريمين جون (٩) نو نشانيون هي آهن (١) پريتم جي ملڻ ڪري ٿڌو ساهه کڻڻ (٢) پريتم جي وڇوڙي سببان رنگ پيلو ٿي وڃڻ (٣) پريتم جي وجوڳ سان اکين مان جل جا قطرا وهڻ (٤) پريتم جي وجوڳ ڪري گهٽ ڳالهائڻ [٥] گهٽ کائڻ (٦) ننڊ نه اچڻ (٧) پريتم جي انتظاري ڪرڻ (٨) دل کي بي آرامي ٿيڻ (٩) سر تي هٿ رکي شوڪ وان ٿي رهڻ.

پڇايو هئائون. سيٺ هنن تي پرسن ٿي، سيٺي کي پنهنجي
ديس مارواڙ ۾ گهرايو. انهنکي چيائين ته توهانکي جيڪ
چڱي شيءِ وڻي سا ٻڌايو ته مان گهرائي ڏيانو. پاڻ ۾ صلاح
ڪري هڪ شيءِ ٻڌايو. پر اُن شيءِ جي ڪيترن جدا جدا
نالن جي سڌ نه هئڻ ڪري پاڻ ۾ جهڳڙندا رهيا. سيٺ چيو
چڱو، ڀلا پنهنجي ٻوليءَ ۾ نالا ڇئو. هڪڙي چيو ته مونکي
ترُوز گهرجي. ٻئي چيو ته مونکي تربوز نه گهرجي، مان ته
هندائو وٺندس. ٽئين چيو ته مونکي هندائو نه گهرجي،
مان ته مَتيرا وٺندس. چوٿين چيو ته مان چاهين وٺندس.
انگريز چيو ته مان واٽر ميلن (Water Melon) وٺندس. سيٺ
ويچاريو ته شيءِ سڀ هڪڙي ساڳي ٿا گهرن، رڳو نالن تي
جهڳڙي رهيا آهن. پوءِ سيٺي کي اُها شيءِ گهرائي ڏنائين
۽ چيائين ته توهان هيءَ شيءِ گُهري هئي؟ هنن چيو
ها، ها. تڏهن سيٺ چيو ڏسو شيءِ هڪڙي آهي، اوهين
نالن تي جهڳڙيا ٿي. تهڙيءَ طرح جدا جدا مذهبن وارا
پرميشور جي نام جوارت نه ڄاڻڻ ڪري جهڳڙن ٿا. جڏهن
ڪنهن برهم وِيتا مهاتما د ثاران انهن کي پتو لڳي وڃي ته
سڀ نام هڪ ناميءَ کي ڄاڻائين ٿا ۽ ناميءَ جا ئي سڀ نام آهن
ته پوءِ جيڪر جهڳڙن ئي ڪين. پرميشور جي نام ۾ هڪ ته
پريم هئڻ گهرجي، چاهي ڪهڙو به نام جپي. جهڙيءَ طرح
هڪ ڀڳت پرميشور کي گڦوڙو، گڦوڙو، نام سان پڪاريو ته
پرميشور هنکي درشن ڏنو. ٻئي ڀڳت سالي رام سان سڌيو
ته مڪتي پاتائين ۽ ٽئين وري پُري پري نام سان پرميشور
جو درسن ڪيو. اِنهيءَ ڪري هڪ ته نام جپڻ واري ۾
پريم هئڻ گهرجي، ٻيو ته نام جي ڏهن دوشن کان بچڻ
گهرجي. نام ۾ ڏهه دوش هي آهن:-

ڪل ۽ سنڌ بو جمو ته اسانکي ٻڌايئين ته انهيءَ کي لوڙهو ڪاٺ
لڳو آهي سو اُهو مطلب ڇا آهي؟ مهاراڄا پرڪشٽ جمو ته
ڪلجڳ توهانکي ڇڏي ويو آهي ته راجا رعيت جو رکڻ
تبندو آهي، پر هاڻي مهنجي راڄ ۾ راجا پرجا روپي ڪٻٽيءَ
کي ڪانڌو ۽ رکيا نه ڪندو، تنهنڪري هليا ويو. پوءِ
هنهي ياترن جمو مهاراڄ! توهانکي ڇا هئي ويو؟ هنانون ته
اسان وٽ پاپ جي ڪا ڳالهه ڪانه ڪمائي پر پنج جي ڳالهه
ڪمائين ته ڪجهه لعد پراپ پرمسور جو نام آهي، اُنهي اپتري
طاقت ڏنهن جو پاپ روپي پهاڙ کي روڪي ورتائين. سو
توهين هماله ۾ وڃي نام جپيو. اهڙو ويچار ڪري پرڪيس
کي راڄ ڏيئي هماله ۾ هليا ويا.

شنڪا- اصل پرميسور جو ڪهڙو نام آهي؟ هندن ۾
ماڻهن جو جهڳڙو نه ٿئي. ۽ هندو، مسلمان، سک عسائي
وغيره پرميسور جي نام تي ڏاڍا جهڳڙا ڪن ٿا هئن ته هندو
رام، ڪرشن، ناراڻ آد نامن تي پرسن ٿين ٿا، ۽ سک سٽ نام
واهگرو نامن تي پرسن ٿين ٿا، ۽ مسلمان الله، خدا وغيره
نامن تي پرسن ٿين ٿا. عسائي پرميسور کي گاڊ (God) نام
سان سڏين ٿا. سڀ پنهنجي مذهب جي نام سان پنهنجي
مذهب جي نام تي لڙائي ڪندا ڏسڻ اچن ٿا، اُهو ڪهڙو
سبب آهي؟

جواب- ڪارڻ هڪڙو هي آهي جو نام جي ارٿ کي ڪين
ڄاڻن تنهنڪري پاڻ ۾ جهڳڙن ٿا. انهن نتا سمجهن ته هي
سڀ نام ناميءَ جا آهن. جڏهن سمجهندا ته هي سڀ نالا ناميءَ
جا آهن، تڏهن نه جهڳڙندا. جهڙيءَ طرح مارواڙ ۾ هڪ
سيٺ رهندو هو. هن جا سڀني قومن جا ماڻهو گماشتا هئا،
جي پري ولايت ۾ واپار ڪندا هئا ۽ سيٺ کي ڳيٽو ماڻدو

کير ني پ
سان انکي روکي وڌو. اُن ڪڇيءَ تند ۾ ڪهڙي طا
هئي؟ اِهو مان پڇڻ آيو آهيان. مهاراج چيو اڙي پڪڙ
انکي پڪڙيو. اِهي وچن ٻڌي هو اُتي بيٺو. اينري
۾ ڪلاڪ اچي پورا ٿيا ۽ چارئي پانڊو آيا ۽ نمسڪار ڪر
پڇڻ لڳا ته هو ڪهڙو آدمي هو ۽ ڇا ٿي پڇيائين؟ مهار
ڀڏشٽر چيو ته ڪلجگ هو ۽ اطلاع ڏيڻ آيو هو ته منهنجو ر
ڇڏي هليا وڃو. مهاراج، ڀيمسين کان پڇيو ته توکي ڇ
ڇيائين؟ ڀيمسين چيو ته مونکي چيائين ته مون هڪ مش
جي هٿ ۾ ڏول ڏنو ۽ ڏول سان ڏهه دلا ڀريا ۽ وري
ڏهه دلا ڏول ۾ وڌائين ته ڏول اڌ به نه ڀريو. ان جو ڪهڙ
ڪارڻ آهي. مون توهانڏي موڪلي ڏنو مانس. توهين
مونکي انجو ڪارڻ ٻڌايو. مهاراج چيو ته هو ڪلجگ هو ۽
منهنجي ڪريا توکي ٻڌائڻ آيو هو ۽ توکي هي چئي ويو ته
پهرين يگن يعني سٽ جگ، ترپتا، دئاپر ۾ سڀ آدمي سنتوشي
هئا. هڪ آدمي ٿي ڪمايو ته ڏهن ٿي کاڌو ۽ منهنجي
اچڻ سان ڏهن آدمين جي ڪمائڻ سان هڪ جي به ترپتي
نه ٿيندي، جهڙيءَ طرح ڏهن دلن جي پاڻيءَ سان ڏول نه
ڀريو. سو ڪلجگ چئي ويو آهي ته جيڪڏهن توهانکي
ترشنالو آدمين ۾ نه رهڻو هجي ته راج ڇڏي هليا وڃو، سو
اسانکي هاڻ ئي گهرجي. تڏهن ارجن چيو مهاراج! مونکي
ته ٻي ڳالهه ڇيائين ته ڳئوءَ کي ڳابي ڄائي آهي، جنهنکي
ڄمڻ سان ئي ٿڻ ٿيا آهن ۽ ڳئو اُنکي ڌائڻ لڳي. سو انجو
ڪهڙو جواب آهي؟ مهاراج ڀڏشٽر چيو تہ گرهست روپ
ڳئو ۽ ڳابي روپ ڪنيا ٿي. اڳي ڪنيا دان سان پيا ٻه
ڪئين دان ٿيندا هئا. هاڻي منهنجي راج ۾ ڪنيا دان بند
ٿيندو ۽ لوڪ ڪنيا کان پئسا وٺي ڪائيندا ۽ ڪنيا جي گهر
وڃي رهندا. تنهنڪري توهين هتان هليا وڃو ته ڇڱو آهي

لي ڏڏڻ ويني ڪمولا ڏلر ته هڪ آدمي جنهن سان نيا
مائيو ڏهن ڏلن سان هئا، تنهن ڪوه مان ڏول پاڻيءَ جو پري
ڪڍيو جنهن مان ڏهه ڏلا پرچي ويا. مان ڏسي حيران ٿي
ويس. پوءِ مون چيو ڇگو، اهي ڏلا ڏول ۾ وجهو. وڏائون
ته ڏول اڌ به نه پريو. تنهنڪري اهو ڪارڻ پڇڻ آيس.
پرمسن جيو ته مولڪي شمر له آهي، اندر هليو وڃ - اندر
وڃي اوهين کي ڇپائن ته مان مهاراج وٽ ويندس - اوچن
جبس ته جيڪو ڪم هئبتي سو مولڪي جڳ. ڇپائن ته اچ
مان ٻن ۾ ويس ته هڪ گدوار گالون واي آيو، انهن مان
هڪڙي گائي وير ڪمو. گائي حائي، جنهن کي ان وقت
[illegible] ڪري آيا ۽ گاڏ انکي ڏاڻ لڳي. اها ڏسي ڳالهه
[illegible] توهانکان پڇڻ آيو آهيان ته هي ڇا آهي؟ اوهين
[illegible] مولڪي اهو سوده آهي، اندر وڃ - اند رويو ته نڪل ۽ سهديو
[illegible] نکي ڇپائن ته مولڪي اندر وڃو آهي. انهن جبس ته ڪيڙ و
ڪم [illegible]؟ ڇپائن ته منهنجي گهر جي پوسان هڪ رمعدار جو
گهو آهي [illegible] منهنجي واسطي پاڻي ڀوڪي هئي ۽ اهڙي رکيا واسطي
له ڙهو [illegible] جيدو هئائين. اج سوير مان اٿيس ته ڏٺم ته
لوڙهو [illegible] رهيو آهي، جو ڏسي مان حيران ٿيس.
اهي پڇڻ [illegible] آيو آهيان. نڪل ۽ سهديو چيو ته
اسانکي [illegible] اندر وڃ. اندر مهاراجا پڌ شٽر پردي
۾ ويٺو هو [illegible] مهاراج! مهاراج! منهنجي پرار ٿيا
[illegible] آهي. مهاراج درسن له ڏنس.
[illegible] اندر هن جو ته مهاراج!
[illegible] منهنجي ڏسندي ڏسندي
[illegible] ودن وٽن کي نوري اچي
آ [illegible] هڪڙي آدميءَ ڪڇيءَ لند

سلوڪ: ٻهه شاستر ٻهه سمرتي پڙهي سڀ ڏٺي ول
پر جس ناهي هري ناڪ نام امول.

اشٽپدي :-

جاپ تاپ گيان سڀ ڌيان. کٽ شاستر سمرت وکيان
جوڳ اڀياس ، ڪرم ڌرم ڪريا. سڪل تياڳ بن مڌي ڦرڻا.
انڪ پرڪار ڪيتي ٻهه جتنا. پن دان هومي ٻهه رتنا
سرير ڪٽاءِ هومي ڪراني. ورت نيم ڪري ٻهه ڀاتي
نهين تل رام نام بيچار. نانڪ گرمک نام جپيئي اڪ ٻار.

هن مان معلوم ٿئي ٿو ته سڀني ساڌن جو ملهه آهي، رڳو نام امول آهي. ڪلجگ ۾ نام جوئي مهانم آهي جنهن گرو صاحب چون ٿا :-

ڪلو آيو ري آيو اڪ نام ٻوءِ ٻوءِ
آن رت ناهي ناهي.

ڪٿا مهاراجا يڌشٽر جي - مهاراجا يڌشٽر روز ٻه ڪلاڪ
ايڪانت ۾ رهندو هو. ڪچهري ٻه بعد رکندو هو. ڏيڍيءَ
جي ٻاهر ٽين دروازي تي ڀيم کي، وچين دروازي تي ارجن
کي، ۽ ٽئين دروازي تي نڪل ۽ سهديو کي پهاري ڏيندو هو
پاڻ پردو ڏيئي اندر ويندو هو. هڪڙي ڏينهن هڪ
ٿيو اچي ڀيم سين کي چيو ته مونکي اندر وڃڻو آهي.
ڀيم سين چيس ته هن وقت مهاراج ايڪانت ۾ آهي، ڪوڪم
ڏي ته مونکي چئه. ڀيم سين کي چيائين ته اڄ مون کوه

ڀڳوان جيس نہ ور گهر. جيائين تہ ڪبر ۽ ڀڳتي مونکي ملي، ۽ مونکي هڪ زبان آهي ۽ نام اُچارڻ ڪري ٿڪجي ٿي پوي؛ تنهنڪري ٻہ زبانون ڏيو. تہ ملبس تہ وري لک زبانون گهريائين. لک ملبس تہ وري ڏنيون لک زبانون گهريائين ۽ جيائين تہ هڪ هڪ زبان لک لک ڀيرا نام اُچاري:—

پرماڻ:- هڪ ڏو جيڀو لک هوءِ لک هو وئي لک وِيس
لک لک گيڙا آکيئي ايڪ نام جگديش.

[جپ جي پوڙي ٣٢ صفحہ ٧

ڀڳت کي وري نہ ترپتي نہ ٿي، تنهنڪري ڀڳوان کي پراٿنا ڪيائين تہ منهنجي سڄي بدن ۾ ڪروڙين مک ٿين، هڪ هڪ مک ۾ ڪروڙين زبانون ٿين، هڪ هڪ زبان ڪروڙين دفعا نام اُچاري.

جيوا ايڪ هو لکہ ڪوٽي لکہ ڪوٽي ڪوٽ ڏي ٻنگو.

[ڪانڙا نمبر ۴ صفحہ ١٣٠٩

ڀڳوان چيو چڱو، اهين ٿيندو، پر تون ڏيهن ۾ ڏهڪڙو مرٿيو ٿيندو. ڀڳت ٿن ڏيهن ۾ نام جو رس ورتي ودايو مڪتي ٿي ويو. ڀڳوان وعدو اُهي جهڙن قسمن جون مڪتيون ڀڳت کي ٿي ڏيون، پر ڀڳت نہ ورتيون ۽ نشڪام رهيو. ڀڳت ٻہ ان کي جهجي ٿو، جو منهنجي من جي ورتي اُرلنڌ ڀڳوان ۾ لڳائي، جئن گنگا جو پرواهہ اُرلنڌ سمنڊ ۾ پرويش ڪري ٿو. نام جو مهاتم نہ سيدي چيو پر مانهو ڪنهن بہ ڪوڙ چيو، نام جو مانهو آهيئي ڪوڙ، جهڙيءَ طرح سڪہ بي جي اشنندي ۾ لڪيل آهي-

۲. بولهه جس جيها دن رات. [گ س : م : ۵ صفحو ۲۳۸

۳. چؤدس چؤدهه لوڪ مجهار. روم روم مهه بسهه مرا
ست سنتوکه ڪا دُرهه ڏيان.

ڪتني ڪنهيه برهم گيان
[گؤڙي ٿتي ڪبير صفحو ۳۴۴

۴. ڪٿا ڪيرتن راڳ ناد ڌن اهه بنيو سڀاءِ
ڪيرتن نام سمرت رهه جب لڳ گهٽ سانس.
بلاول م: ۵ صفحو ۸۱۸

۵. ڪرڻ ڪو وڏ ڪاوهه سڀ هرجن راڳ رتن رسنا آلاپ.
[بلاول م: ۵ صفحو ۸۲۱

۶. مِس مِل تامس پرم ڪدُوري
پاڪر ليو پدچيئي تو صبوري.
[ڀيرو ڪبير صفحو ۱۱۵۸

۷. سري رام داما اُچر مدا. [گؤڙي م: ۵ صفحو ۱۵۵

ڪيرتن پڳتي، ڪٿي چار پنج جڻا پاڻ ۾ گڏجي ڪن ٿا، ڪٿي ته اڪيلوئي ڪرڻ ۾ اچي ٿي. جنهن هڪ پريمي سنسار کي آسار سمجهي هڪ مهاتما کان اُپديش وٺي ايشور جي نامن کي اُچارڻ لڳو، ڀڳوان پرسن ٿي درسن ڏنس.

پرماڻ. ڪبير ڪيسو ڪيسو ڪوڪيئي نه سوئيئي آسار
رات ڏوس، ڪي ڪوڪني ڪبهون ڪ سنيئي پڪار.
[سلوڪ ڪبير صفحو ۱۳۷۶

وسندا جهڙ نه نانگل نل ڪر ڪٿهي

موران جپ پسري ڪو بند راه ڏنو ڏين ڪهتيي۔

قصوي ٨: ٥ صفحه ١٣٦٢

جو پگهتيءَ کان جيئن آهي انجا سڀ انگ نستقل آهن ؛

ڪمرن پگهتيءَ جو مهانمر سيي ساڌن کان سرشت آهي :-

ڏوم جڳ تيرت ڪيئي پڇ ڏومي ٻڌي پڪار

ترڪ سرڪر ڏه پنچا هٿ ٻهر ٻهر اوتار

... ...

نا ڪ ڪئي سن ري سدا ڪر ڪيرتن هو اڌار.

[گوڙي ٨: ٥ صفحه ٢١٤

ناد ناميو آر بيد بيچاريو نول پيمکم ساڌي

پنچ جدا سنگ سنگ نه چڪيو ااڪ آهيڪ ڏاڪي

... ...

پڇيو ڪرنال ڏڪ پنجن هر هر ڪيرتن اد من وانا.

[سورٺ ٨: ٥ صفحه ٦٤١

دوها۔

١۔ آڪڙ، ٢۔ ٻئڙ، ٣ ڪٿن پن،

٤ ڪيرتن، ٥ ڪاون، ٦ پاڪ

اور ٧ اُچارڻ اڌ ني سڀ ڪيرتن مين واڪر.

١۔ آڪان جيڏان وسري مرجاد. آسا ٨: ١ صفحه

اڃاڻ ڪنهن اِنهيءَ ڪال ۾ ڏاڏاڻ سڀ آئي
جاڳت ڪنهن ڏوکيسر ڀاڄت سوڪت ڇڻ ۾ ڀا
آ جاڻ ڀاڻي جڳهه جاڻي نمکر ماڻ لستارا .
[آراملي ۾ : ۹ صفحه

۾ ساڌو ڪوهد ڀڄڻ ڪيرتن ڏاڏا ڪيت
ڳا هئر ڳا نون ڪه، ڇنهه، ڏڪت نه جاڻيهه ڏوت .
[سورت ۾ : ۹ صفحه

[ڪوڙي ڀاون اکري ۾ : ۵ صفحه ۲
پرماتما ڀڳتيءَ ٻنا ٻرش جو سروپ ليڪ ڀسونءَ جي ٻر
آهي . جن ڪني ڏ ڏاڏان ڀڳوان وشنو جو نام نه ٻڌو آهي ، اُ
جا ڪن سرپ جي ٻر برابر اڃايا آهن . جنهجي زبان ٻر ميشور
جا ڳڻ نٿي ڳائي ، سا ڏيڏر جي زبان برابر آهي . جنهنجو مٿو
ڀڳوان ۽ سنتن اڳيان نٿو نمي ، سو وسترن پوشاڪن ۽ مکٽ (ڪپڙا
زيور ۽ مُنڪ) ڀهريل ٻه خالي بار روپ آهي . جنهنجا هٿ
ڀڳوان ۽ سنتن جي سيوا نٿا ڪن ، تنهن جا هٿ سونا ڪنگڻ
ڀهريل ٻه مردي جي هٿن برابر آهن . جنهنجا نيتر سنتن جو
درسن نٿا ڪن ، تن جا نيتر موڙ جي ڪنپ برابر جڙ آهن .
جي ٻير مندرن ، تيرٿ ياترا ۽ سنتن وٽ نٿا هلن ، سي وٽن
جي ٻارن برابر آهن . جو سنت ۽ ڀڳوان جي چرڻن جي ڌوڙ
ٻنهنجي سر تي نٿو چهائي ، سو منکه جيئرو ئي مردي برابر
آهي . اهڙيءَ طرح ڀڳوت ٻيمڪن جي حياتي اڃائي آهي :—
پرماڻ . نڪط ۾ ڏيکيءِ ساڌ سڀ نڪط ڀهالتا
ڪرن ڏ سڌهي ڏاه ڪرن منڌ ڪپالتا

(٢) ڪيرتن ڀڳتي

ڪيرتن ڀڳتي يعني مک، مان ۽ پريم سان ڀڳوان جي گُڻن جو اُچارڻ يا ٻه چار گڏجي ساز ڪٺي ڀڳوان جا گُڻ ڳائيندي رات جو جاڳرتو ڪرڻ. ڪيرتن ڀڳتي وڏن ڀاڳن ڪي ۽ مڪتي ڏيڻ واري آهي.

هَر هَر ڪَرت ڀڳوتا تري ڀال ڪهاوي ڪَبير ڀڳت
سونا ڀڳواوت ڪڏڪا تري. سو ۽ لڪُنه، ڪي ڀاڳري
سهن ۽ روپه سُدا اُڌري. ڪوڻر سَدي سِدا ڀڳتري.
[گولڊ مهر: صفحو ٨٧٤]

ڏاميڪ سُبهارو تَوبو ڀڳَت تري ڀهاري.
[مارو م: ٥ صفحو ٩٩٩]

ڀَڳت اُڌارڻ ڀار برهم سَحت بيد ڪهدا.
[گوڙي وار م: ٥ صفحو ٣١٨]

ليکي جات هر ڀڳتا اُڌر ڀڏوي ڀاء.
[سورٺي م: ٤ صفحو ٧٣٣]

برادمرڻ ڀڳس سوُد ارڪثري ڏو ۽ ڇڏدار مليڇ من سوءِ
دوءِ ڀِنِيت ڀڳوات ڀڳن ني آپ تري ڏاري ڪل دوءِ.
[ٻلاول روداس صفحو ٨٥٨]

ڀُڳو ڀيت نارائڻ ڪهيو هَر ڪڏڪر مار ڀداري.
[مارو م: ٥ صفحو ٩٩٩]

اندر ڇيو ته آتم گيان مرت لوڪ ۾ ئي ملي سگهي ٿو، ٻيتر يد ڪر، هڪ گهڙيءَ ۾ ٻئي ماتا لوڪ يعني اٻوڌ يا ۾ ٻهڇي وبا. ڪٿو انگ پڌهڇي پت ڪي ڇيو ته تون راڄ سنڀال ۽ باڻ اندر ڪي گرو ٻڌائي هن ڪان آتم سروڻ ڪرڻ لڳو ۽ هڪ گهڙيءَ ۾ هنکي آتم گيان ٿيو، ڇو ته ايڪاگر چت سان سروڻ ڪيائين :-

ايڪ چت جهه اڪ ڇن ڌيائيو -
ڪال ڦاس ڪي ٻيڇه نه آيو.

[پاتشاهي (١٠)]

ڪبير ايڪ گهڙي آڌي گهري آڌي هون ڀي آڌ -
ڀڳتن سيتي گوشٽي جو ڪيدو سو لاڀ.

[شلوڪ ڪبير صفحه ١٣٧٧]

انهيءَ طرح راجا جو چت شڌ ۽ ايڪاگر هئڻ ڪري هڪ گهڙيءَ ۾ ڪيس گيان ٿيو، هڪ گهڙيءَ ۾ من ڪيائين يعني نيشٺا ۾ لڳايائين، پوءِ برهم روپ جو چنتن ڪري چوٿين گهڙيءَ ۾ سرٻر لياڳيائين ۽ وديه مڪت ٿيو.

ڄن گهول گهماڻي ڄن پريه سروڻي سڻڻا رام
سي سهڄه سهيلي ڄن هر هر رسنا ڀڻا رام

... ...

ڪهه نانڪ ڄس گهول گهماڻي ڄن پريه سروڻي سڻڻا.

[وڏ هنس م: ٥ صفحه ٥٧٧]

سمرڻ، يوڳ، ڌيان ۽ گيان کان زياده ڦل ڏيڻ جي لائق ڪري ٿو
۽ اُن سمرڻ کان وڌيڪ ٻيو ڪو ساڌن نه آهي.

جو منش چاهي ته ڌرم اَرٿ، ڪام، موڪش مولکي پراپت
تن ته آهي هو ڀاڳوت جي سمرڻ ڪرڻ سان پراپت ڪري
سگهي ٿو پرماتم گيان ڌيان آتم گيان تي نٿو سگهي، پر سري
مد ڀاڳوت جي پڙهڻ سان جيون کي پرماتم گيان ۽ پڻ آتم گيان
ٿي وڃي ٿو. اهڙيءَ طرح سمرڻ سان گيان به پراپت ٿئي ٿو،
جنهن ارٿما جي اُپديش سان اندر کي گيان ٿيو، جا ڪٿا
چاندوگيه ارهدار ٽيڪ اُپنشد ۾ پرسد آهي.

سطڻ سان ڌرم کي جاڳي ٿو، پاپ کي ڇڏي ٿو، موهه ناس
ٿئي ٿو، گيان اُمرت ملي ٿو، لبع د حلد سريشت ٿئي ٿو ۽
جي سطڻ کان هين ٿئي ته سريشت مان لبع ٿئي ٿو.

شَرتوا موکش موا پھيات.

سمرڻ ڪرڻ سان پرش سالوڪ آدِ چار مڪتيون حاصل
ڪري ٿو. جهڙيءَ طرح پرتو راجا سمرڻ ڪرڻ سان ارهم لوڪ
۾ پراپت ٿيو. ڪوئي گروهه دڻاران ويدالت جا واڪ ٻڌي
ود ٻهه مڪتيءَ کي پراپت ڪري ٿو، جهڙيءَ طرح کٽو انگ
راجا (دلبپ راجا) سرگ ۾ ديوتائن جي مدد واسطي ويو
۽ هن پنهنجي ٻانهن جي ٻل سان سڀني دئتن کي ماري اندر
راجا جي حمت ڪرائي، اِلهيءَ ڪري اندر منس ڏاڍو پرسن
ٿيو ۽ چيائين ته ور گهر. سرگ جا ڀجڪي پدارٿ توکي گهرجن
سي ڪٽي وڃ. کٽو انگ راجا حسو ته پهريائين مولکي ٻڌايو ته
منهنجي باقي عمر ڪيتري آهي. اندر چيس ته تنهنجي عمر
باقي ٻه مهورت يعني چار گهڙيون آهي. تڏهن چيائين ته
مولکي ڪاهه وستو نه گهرجي، منهنجي مرضي آهي ته مولکي
ود ٻهه مڪتي ملي، مولکي جلدي آتم گيان سمرڻ ڪرايو.

سمجهايس ته يگ سان توکي اِندر پدوي ملندي، جا بي ب
آهي تون هري ڀڳتي روپ سُدا رس پيءُ ۽ يگ کرڻ
ڇڏي ڏي. تڏهن برهما جي آگيا مڃي يگ کرڻ ڇڏي
ڏنائين ۽ هري ڀڳتي ڪرڻ لڳو ۽ ڀڳوان جو ساکيات درسن
تيس. ڀڳوان پرسن ٿي چيس ته ور گهر. پرٿوءَ چيو ته مونکي
تنهنجي سمگر ڳڻ سرونڻ (پدڻ) جي پريت آهي. بن ڪن
سان ترپتي نٿي ٿئي. مونکي پرسن ٿي ڏهه هزار ڪن ڏيو
ته توهانجو هرهڪ ڳڻ ٻڌي ترپت ٿي وڃان. ڀڳوان چيو ته
ڏهن هزارن ڪن وارو آدمي ته ڪوبه ڪونهي، تون ٻيو
ڪو ور گهر. پرٿوءَ چيو ته ٻئي ور جي مونکي گهرج ڪانهي.
تڏهن ڀڳوان پرسن ٿي چيو ”تٿاستو“ ائين ئي ٿيندو.
اهڙيءَ طرح سرونڻ ڀڳتيءَ ۾ پرٿو راجا مکيه ڀڳت ٿيو آهي ۽
سري گروگرنٿ صاحب ۾ ڪنهن ڀڳت هڪ ڪروڙ ڪن
گهريا آهن:-

ڪوٽ ڪَرن ديجهه پربهه هرگڻ سُڻِنهه اَبناسي رام
سڻ سڻ اِهه من نرمل هووي ڪٽيئي ڪال ڪي ڦاسي رام
... ...
ڪهه نانڪ پرڀ ڪرپا ڪيجيئي هرگڻ سُنيهه اَبناسي رام.

[سوهي م: ٥، صفحه ٧٨٠]

سري مد ڀاڳوت جي سپتاهه سڻڻ جو مهاتم ڀاڳوت جي
آد ڀاڳ ٣ ۾ لکيل آهي. سري سکديو جي چولنا ته پرياڳ
جي ڪنڀ ماگهه جي مهني ۾ سنان دان آدڪ جي ڦل برابر
آهي. تپسيا، يوگ، سماڌ سان جو ڦل پراپت ٿي نه سگهي
سو سپتاهه پڙهڻ سان پرڻني ئي ڦل پراپت ٿئي ٿو. سپتاهه جو

وياس ڀڳوان جي وچن جي پرڀاو سان هستناپور ۾ ويٺي ئي سنجيه کي مهاڀارت يڌ جو سڀ گيان ٿيو ۽ ڀاڳولڪيه جي استري مئتريئي کي سروڻ سان آتم گيان ٿيو، جهڙيءَ طرح ڇانديوگيه اپنشد ۾ اکيل آهي:-

آتما سر ٿيو منتبو لڪ ڀاسيه

ڀاڳولڪيه ڇوي تو آڙي مئتريئي، آتم گيان واسطي آتما جو شروڻ ڪر ۽ اُن شروڻ واري حڪيم کي اُنگ ڪ وڏو ڀاڳ لکيو آهي ۽ وويڪ، وئراڳ آد ڪ چار ساڌن اُنجا پرڀاڄ انگ (ننڍا) ڇيا اٿن. انگن جو ڦل، اُنگيءَ سان ملڻ ڪري ٿئي ٿو. انگي يعني وڏو ڀاڳ، جهڙيءَ طرح پورڻ ماسي يا اُماس ۾ جو وڏو وڇواري ڪند ۾ هون ڪيو آهي سو ۽ وڏي ڪند جي ڇهن ڪندن ئي جي ننڍا ڪند ٿاڻيا وڃن ٿا، اُنهن اُماس کان اڳي ۽ اُماس کان پوءِ جي آهوتيون وڌيون وڃن ٿيون انگي انگ ڀاڳ يعني ننڍو ڀاڳ چوبتا. جوئي وڏي ڀاڳ جو ڦل آهي سوئي ننڍي ڀاڳ جو ڦل آهي. اهڙيءَ طرح شروڻ وڏو انگي ڀاڳ آهي باقي ٻيا سڀ انگ يعني ننڍا ڀاڳ آهن. جو شروڻ جو ڦل گيان آهي سوئي سڀني ساڌن جو ڦل آهي. تنهنڪري شروڻ سان ئي گيان ٿئي ٿو.

ڪٿا پرٿو راجا جي:- هڪ ايڻ نالي وڏو پاپي راجا هو. جنهن کي منهن سراپ ڏيئي ماري ڇڏيو. جنهن جي ٻانهن مٿڻ ڪرڻ (ولوڙڻ) سان پرٿو راجا پرگهٽ ٿيو. اُهو ما جنهن کي راج سنگهاسن تي ويهاريو. هو وڏو پرتاپي راجا ٿيو. هن هڪ ڀيرو اشوميڌ يڳيه ڪيا، جنهن کي ڏسي اِندر راجا کي ڊپ لڳو ۽ يڳيه ڌرما گهوڙو چورايائين. تنهنڪري راجا پرٿو اِندر کي ڀسم ڪرڻ واسطي ڪش ڀاڻ منتر پڙهي هلايو. پوءِ برهما اچي

ڄڳهه ڄڳهه تي ست سنگ جاري رکيائين ۽ پاڻ به ست سنگ ڪندو رهيو. هڪ سمي ڏاڪوراجا ڏاڍو بيمار ٿيو. ڏاڪٽرن هڪي ڪانءُ جو ماس کائڻ لاءِ چيو پر هن نه مڃيو. اتفاقا ”ست“ جنهن ڏاڪوراجا کي اُپديش ڪيو هو، سو به اچي وڃو. ڳوٺ گهمڻ ويو ته ڏٺائين ته سڀ چور ڏرماتما ٿي پيا آهن ۽ راجا وٽ اچي نوڪر بينا آهن ۽ هو خاص چور راجا بڻجي ويٺو آهي، پر بيمار آهي. ست پاڻ حڪيم هو، پاڻ وٽ جڙي ٻوٽيون رکندو هو. هو راجا وٽ ويو، جنهن سچائي هنجي کهڻي شيوا ڪئي. ست جڙي ٻوٽي ڏيئي هنکي چاڪ ڪيو. پوءِ هو ست سنگ ڪري مڪتيءَ کي پراپت ٿيو.

شُرتوا گيان موا پنوتِ.

جهڙيءَ طرح راجا پريڇت ست ڏينهن ڀاڳوت سرون ڪري گيان حاصل ڪيو ۽ ارجن گيتا ٻڌي گيان پراپت ڪيو.

گيتا جي اَڌياءِ ١٨ شلوڪ ٧٢ ۾ ڀڳوان چوي ٿو هي ارجن! ڪيئن، تو منهنجا وچن ايڪاگر چت سان ٻڌا ۽ اگيان کان اُتپن ٿيل تنهنجو موهه ناس ٿيو!

ارجن چوي ٿو هي ڀڳوان! توهانجي ڪرپا سان منهنجو موهه ناس ٿي ويو ۽ مونکي سُوسروپ جي سمرتي (ياد گيري) اچي ويئي آهي ۽ منهنجو سنديهه دور ٿي ويو آهي، هاڻي مان توهانجو وچن پالن ڪندس. اهڙيءَ طرح سرون ڪرڻ سان ارجن کي گيان ٿيو.

گرو صاحب به لکن ٿا:- [گوڙي سکمني صفحه ٢٨٧]

آنڪ ڪار ديپڪ پرڪاسي. نانڪ پرم موهه تهه ني ناسي

چشم موڻ ڪي مِٽي آند يسي. ساڌو ڪي پورن اُپديسي

ٿتِ پائي چُوڪي پرم گَون. سُن نانڪ هرهر جس سُروان

ڪاڻ جون شيون ڪيڻتيون ڏنائين، پر هڪ لوڻ واري شيءِ نه ڏائي ويئي. تنهن سنتن جو وچن ياد آيس، جنهنڪري سڀ سامان جو ورِي جو آئي ڇڏي موٽائي ويو. راجا سڀ ڏنو ويلي سوير صبوح جو ڏنائين ته چور ڪجھ به ڪٽي ڪونه ويو آهي. راجا کي هنڌي ڏوهر لي سو ڏاتي ۽ پرهو گهمايائين ته رات وارو چور اچي ظاهر ٿئي، مان هنڪي انعام ڏيندس. چور اچي حاضر ٿيو. راجا پڇو ته تو چوري ڪئي به، پر مال نه ڪيئن سو چو؟ چور چيو ته سنتن موڻکي اپديش ڪيو هو ته جنهن جو لوڻ کائين تنهنجي چوري نه ڪج. رات جو مائيءَ سان تنهن لوڻ نه کائي ويس، تنهنڪري سڀ سامان اُتي ڇڏي ويس. وري راجا جو ته راڻي اوکي پٽي ٽائي ويئي، لون جو ڪين هنجو پٽي ٿيئن؟ چور چيو ته سنتن جو ٻيو وچن هو ته راجا جي راڻي ماتا ڪري سمجهج سو مون هنکي ماتا ڪري سمجهيو ۽ هنجو چرڻ نه ڇهيم. راجا هنتي ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چيائين ته اهڙو ڏرمالما ملڻ ڏاڍو مشڪل آهي، سو هنکي پنهنجو ڏوهر پٽر ڪري راڄ گدني تي وهارجي. راجا سڀا لڳائي ۽ سڀني کي ڏوهر جي وياکيان ڇئي ٻڌايائين. هنکي ڏوهر پٽر ڪري راڄ گديءَ تي وهاريائين. وزير ۽ امير نه ڏرمالما هئا، اُنهن جي سنگت ڪري چور وڏو سداچاري ٿي پيو. ماس، شراب سڀ ڇڏي ڏنائين. راجا ۽ راڻيءَ جو ٻاڻ پر ميلاپ ڪرايائين ۽ اُنهنکي متا پتا سمجهي چڱيءَ طرح شوا ڪرڻ لڳو. پنهنجي ڳوٺ جي سڀني چورن ۽ ڌاڙن کي ٻاڻ وٽ اوڪر رکيائين ۽ اُنهن کي وڏا وڏا پگهار ڏنائين. اُنهن کي چوري ڇڏائي اُنهجي معرفت ٻين چورن کي پڪڙايائين. اهڙيءَ طرح سڄي راڄ جو سڌارو ڪيائين. سنتن جون مندلون سڏائي

(۱) راڄا جي استري (۲) گروءَ جي استري (۳) متر جي استري (۴) سس (۵) پنهنجي ماتا. انهن کي ڪام درشٽيءَ سان نه ڏسڻ گهرجي.

ٽين ڳالهه شراب پيئڻ، پر ايڪادشيءَ آد آتم ڏينهن تي متان وٺين. چور چيو چڱو. چوٿين ڳالهه نه هڪ جيو جو ماس تون پاڻيهي چڏي ڏي. هن چيو ته مون ڪانءُ جو ماس ڇڏيو. سنت چيو چڱو، پر پراڻ هليا وڃن ته به اِهي چار ڳالهيون نه ڀڃجي وڃن. ائين چئي سنت هن کي سامان ڪڍڻ ڏنو. هو شهر تائين سامان پهچائي، پوءِ موٽي پنهنجي گهر هليو ويو. ڳوٺ وارن کي سڀ ڳالهيون سنت جون ٻڌايائين. انهن چيس ته تون اِنهن ڳالهين تي پڪو رهج. هن چيو ته پڪو رهندس. سمو پائي هو راڄا جي محلات ۾ چوري ڪرڻ ويو. راڻي راڄا سان رٺل هئي، ڇو ته راڄا هو ٻڍو ۽ راڻي هئي ننڍي اوستا جي. راڄا کي اولاد نه ٿيندو هو، تنهنڪري پيريءَ ۾ هن سان شادي ڪئي هئائين. اولاد وري به نه ڪونه ٿيس ۽ راڻي ناراض ٿي ٻئي ڪمري ۾ رهندي هئي، پر راڻي زياده ڪام آتر رهندي هئي. ڦيري هڻڻ ڪري هوءَ ٻاهر نڪري نه سگهندي هئي ۽ نه ڪنهن کي سڏي سگهندي هئي. چور ڦيرائين راڻيءَ واري ڪمري ۾ گهريو. ڪرڪي تيڻ تي راڻي سجاڳ ٿي ۽ ٻئي ڪمري ۾ راڄا به جاڳي پيو. راڻيءَ چور کي چيو ته تون منهنجو پتي آهين ۽ تون مونکي وڻي هل، مان توکي ڪروڙن رپين جا هيرا ۽ جواهرات ڏينديس، پر چور نه مڃيو. سنت جو وچن ياد رکيائين ته راڄا جي راڻي ماتا جي برابر آهي. اِهو سڀ راڄا ويٺي ٻڌو پر ڪجهه نه چيائين آخر چور گهڻا هيرا ۽ جواهر ڪنيا. هن کي ڏاڍي بک لڳي هئي.

ٻڌو ۽ ڪبير ٿيو، جو ٿو ڪٽڻ لڳو، پر سنتن ڪٽڻ نه ڏنس. تنهن
زبردستيءَ سامان کسيائونس. رستي ۾ سنتن ڏٺو ته هو هنن کان
اسان سان ڳالهائي نٿو، ماٺ ڪري هلندو ٿو وڃي، ته به
اسين چار مهينا هن جي گهر ۾ رهيا آهيون؛ مون کي هن
ڪڙي کي سڌاري هلون. تڏهن ڏٻرو سپاهي وارن سنتن
پڇيو، ڇو هي پاڻي، تون ڪهڙو ڪم ڪندو آهين؟ هن ڪو
جواب نه ڏنو، تڏهن وري ٻيو دفعو پڇيائونس، پر وري
به ماٺ ۾ رهيو. سنتن تڏهن ٽيون دفعو هن کان پڇيو ته
چاليهن ته ڏاڍو چور آهيان. سنتن پڇيس ته تون خالي
چور آهين يا يار به آهين. جواب ڏنائين ته مهاراج، يار ته آهيان
ڪنهن ته چاليهن جي استريءَ کي نٿو ڇڏيان. سنتن وري پڇيس
ته شراب به پيندو آهين؟ هن چيو ته يار هجي تهڙي ماڻهو کي
ڏسي به نٿو ڇڏيان. ٻيا ماس کائيندو آهين؟ ها، سڀئي
جيون جنتو ڪو به نٿو ڇڏيان. سنتن ويچار ڪيو ته هي
ڪو وڏو پاپي آهي. اسان کي ٿي آهي پاپين کي سڌارڻ جو
سو هن کي ڪنهن ڀڳتيءَ سان سڌارجي. سنتن چيو، پاڻ
جي اڳ اسان جي ڳالهه مڃين ته سامان ڪڻ ته ڏسڻ لاءِ ٿي رکو.
تڏهن هن چيو مهاراج! مون کي چوري، ياري آدي ڇڏائيندا
ته مان نه ڇڏيندس. سنتن چيو ته اسين توهان جي سموري چوري
ياري ڪو ڇڏائيندا سون پر توري اسان جون چار ڳالهيون مڃيندين
ته سکي رهندين. هن چيو ته مان مڃيندس. سنتن چيس ته
پهرين چوري ڪر، پر غريب جي ۽ جنهن جو لوڻ کائين اُن جي
چوري نه ڪج. ٻي چور جو ته اهو ته جنهن جو اصل کان سچو آهي
ٻيءَ لوڪن وري ڪڏهن ڇڏيو جا؟ سنتن چيس ته اهي ٽئي
لي ڪو رهي. ٻي ڳالهه ته ياري ڀلي ڪر، پر پنج مائٽن
وٽ نه وڃج. ڌرم شاستر ۾ پنج مائٽون هي لکيون آهن:-

شر توا تيجت د رمتن

يعني شاستر ۽ مهاتمائن جا وچن ٻڌي منش ڪوني
تياڳي ٿو.

ڪٿا:- هڪ ودوان مهاتمائن جي منڊلي ڪنهن ديس
گهمندي ڦرندي، هڪ نديءَ جي ڪناري تي چورن
وٽ پرسان ديوشيءِ ايڪادشيءَ (جا وياس پوڄا ڪا
پنهن اڳي ٿيندي آهي) تي اچي پهتا ته رات پئجي
بدڪري انهي چار مهينا رهڻو پين، چاڪاڻ ته سنتن جو
۽ هو ته جتي ديو ايڪادشي پوي اُتي برسات جا چ
مهينا گذارڻ اُن ڪان اڳي چل نه ٿيندا هئا. چورن جڏهن
ڏٺو ته سنت منڊلي آئي آهي تڏهن ساري ڳوٺ جا آدمي
ڪٺا ڪيائون ۽ سڀني کي پرڻ ڪرايائون ته ڪوبه سنتن وٽ
نه وڃي، جي وڃي ته وڃهه رپيا ڀري ۽ چاڪاڻ ته سنت
اسانکي چوري، ياري، ماس ۽ شراب کان روڪيندا.
انهي ٻڌيءَ ٽيڻ ڪري ڪوبه ماڻهو سنتن وٽ نه آيو ۽ نڪي
شبوا ئي ڪيائون. پڻ آس پاس وارن ڳوٺن جي ماڻهن ڏاڍي
شيوا ڪئي - روز پيدارا ٿيڻ لڳا. جڏهن چتر ماس گذري
يعني هر پر پوڌنيءَ ايڪادشي آئي ته انجي ٻئي ڏينهن سنت
اُتان هلڻ لڳا چورن کي سڌ پيئي ته سنت ٻئي ڏينهن هتان
وانا ٿيڻا آهن ۽ ويچار ڪيائون ته اسانجي ڏاڍي ندا ٿي
ي، جو اسان هنجي شيوا پنهن نه ڪئي آهي، تنهڪري
ڪنهن آدميءَ کي موڪلجي جو سنتن جو سامان ڪڻي
پدت تائين وڃي پهچائي اچي. چورن جو سردار، جو ڪ
ڪ ۽ ڪٽرڪ يعني ترڪ ڪرڻ وارو هو، انکي اُن
لاءِ سنتن ڏي موڪليائون. سنتن وٽ آيو ته سامان

کي مان پنهنجي ڌيءَ ڏيندس. ننڍي ڇوڪري ڄمڻ سان
جڏهن اوهين پنهنجي ڪنيا منهنجي پٽ کي ڏيو ته مان
منهنجي پٽ جي مان ڪندي آهيان. راجا انهن ڪرڻ قبول ڪيو.
ٻئي ڇوڪرو ٿي هتي منهنجي گهر ڪندي آيو. راجا منهنجي
ولي پنهنجي ڪنيا جي شادي وڏي پٽ سان ڪرائي ۽ راڄ
کي پٽ نه هو، ننڍڙي پنهنجو راڄ به ڪنيا جي ڏاج ۾
ڏيئي ڇڏيائين. هاٿي جو وانئي جو بت هوشياريءَ سان
راڄ هلائي ۽ جو ڪم هلائڻ لڳو ۽ جڏهن ڏهر وڪيل ۽ ٻهون ٻئين
منهن گڏ رڻ بعد پوڙهي مائٽ جنهن سان هاٿي موڪلي ڏنو ۾
ڇڏي آيا. ڏهن اهي پورش (اصل وارث) گهوڙي تي
چڙهي ٿي شهر راڄ راڄ جو حلڻ لڳا. صبوح تنها سان
پورهيائين ڏوڙي رکجي گهوڙي ۽ ڇالين نه موڪلي سڀاڻين
تو جهن جمو نه ڏ. ڏهن ڇپالنس نه اهو ساڳو سرپ آهيان
ڪنهنڪي لو پنهنجي تنگ جو ماس ڏنو هو. ننڍي پٽ ڄمو نه
مان ڏيڏر آهيان. موڪلي سرپ کان ڇڏائي منهنجي هان
ٻچي هٿي. مون تنهنجي واسطي ڏيڏر بڻجي ننڍي مان منهنجي
ڪندي ۽ راڄ ڪنهن سان شادي ڪرائي. ٻنهي مائٽ ڄمو نه
اها ڳالهه آهيان، جيئن تنهنجي دڪان تي آن ڪاڏو جو نه لو
موڪلي نه هو. پٽ تي ليائي ڪئي ۽، پر ڏيڏر نه ڇڏيو ۽ مان
تنهنجو ڏيڏر آهيان. تنهنجي رکيا ڪرڻ آيو هوس، هاٿي لوڪي
راڄ ڏيڏري مان ونئو. ڏيڏر جو قل لو پنهنجي انهن سان
ڏنو. آبدا جي وقت ۾ ڏيڏر ڪي نه ڇڏ. هاٿي پنهنجي مال
ٻنا ڪي وٽي وجي راڄ ڪري ۽ اپنڪي ٻه ڏيڏر ماڻا ٿيا. جو مال
ٻنا ڪي وٽي وجي راڄ ڪرڻ لڳو ۽ ڏيڏر جي پڙاڻي ڪان ٻه
وڏيڪ پالنا ڪيائين. سو ڏيڏر جو ڳيان ڇوڪري ڪي ڪٿ
سرون ڪرڻ سان ٿي لمو.

ڇوڪري پنهنجي دل ۾ ڌارڻ ڪئي. پوءِ ٻيءَ کي سڏي
چيائين تہ ڳراهڪ آيو آهي، لوهڻ هلو. پتا چيس تہ اوهين هل
تہ مان اچان ٿو. ڇوڪرو هليو ويو. ايتري ۾ هڪ ٻڪايل ڳانءِ
دڪان ۾ اُن کائڻ لڳي. ڇوڪرو ماٺ ڪري اُنکي ڏسندو
رهيو، پر هٽايائين ڪونہ. پتا ايندي ڀريان ڏٺو تہ ڳئو اُن
کائي رهي آهي؛ ڇوڪرو ڏسي ويٺو، پر هٽائي نٿو سگهيو!
ڀريان ٿي پڪاري چيائين، اڙي الڏو آهين ڇا؟ ڏسن ويٺو
تہ ڳئو ويٺي اُن کائي تہ اُنکي هٽائين نہ ٿو. پر ڇوڪري ڪٿا
جي وچن جي سنسڪار ڪري پتا جا وچن ٻڌي نہ ڳئوءِ
کي نہ هٽايو. پتا کي ڏاڍو ڪروڌ ٿيو. ڇوڪرو ڇوڙڻ لڳو
پتا جي، لوهڻ ڪٿا ۾ ٻاڌو ونس، ڌرم ٻڌي آيا آهيو تہ ڳئو
براهمڻ جي شيوا ڪرڻ گهرجي، پوءِ مان ڪئن هٽايان، مان
پنهنجي ڌرم جو ڪئن لاڳ ڪريان. پر جا وچن ٻڌي پتا
کي ڏاڍو ڪروڌ ٿيو؛ ڏنڊو کڻي ڳئوءِ کي نہ چار هٽي
ڪڍيائين؛ لڏهن پتر هاءِ هاءِ ڪرڻ لڳو. پٽس جيو تہ هلو
وڃ، مان توکي ٻاڻ وٽ نہ وهاريندس؛ ڏسان ٿو ڌرم
پنهنجي کهڙي ٿو رکيا ڪري. اهڙيءَ طرح پٺرکي لڪائي
ڏاڍس تہ پتر پتا کي لباڳي ڌرم کي مکيہ رکي پرديس ۾ ويو
هليو. رستي ۾ ڏاڍس تہ هڪ ناڳ ڏيڏر کي وات ۾ پڪڙي
ويٺو جهپلائي. اهو ڏسي هنکي ديا آئي؛ دل ۾ ويچارڻ
لڳو تہ ٻئي جي جان بچائڻ وڏو ڌرم جو ڪم آهي، سو
ڏيڏر کي ناڳ جي وات مان ڇڏايائين. اچا ڌاري سرپ
چيو تہ ڏيڏر منهنجو کاڄ هو، مان ڏي ڏيهن جو بکايل هوس،
مان ماس آهاري آهيان، لون پنهنجو ماس موکي ڏي تہ تہ
مان توکي سراپ ڏيندس. ڇوڪري ڌرم جي رکيا؛ ناڳ
جي پرسنا واسطي اُنکي پنهنجي ٽنگ جو ماس کپي ڏنو.
ناڳ پرسن ٿي هليو ويو؛ ڇوڪرو پنهنجي ٽنگ ٻڌي شهر

بيٺي ڪتر ڪر ڪيتو برگاس-
ري من تون ٿيي موهہ داس.

[بسنت ۾: ٥ صفحہ ١١٩٢]

اهڙيءَ طرح ٻڌي ٻڌي پورڙي سياو وارو ڏنو جت پگتي ڪري پرماتما جو درسن پائيندو رهيو.

سروڻ يعني ٻڌڻ جو مهاتم سري جپ جيءَ ۾ چئن پوڙين دئاران گرو صاحب لکن ٿا:—

سڻئي سڌ پير سر ناٿ. وغيره

هيءَ پرش شاستر ۽ مهاتما جا وچن سروڻ ڪري ڌرم جي جاڻي درمت کي تياڳي ٿو، ۽ گيان پراپت ڪري موڪش کي پراپت ڪري ٿو. هڪ هڪ بابت ڪٿا آهي:—

شرتوا ڌرمن جا ناٿ = سروڻ ڪري ڌرم جي جاڻ ٿئي ٿي-

ڪٿا:— هڪڙي شهر ۾ هڪ واڻئي جو بت دڪان جو ڪم ڪندو هو. پاسي ۾ ڪٿا ٿيندي هئي، جتي پڙس ڪٿا ٻڌڻ ويندو هو. بت کي چئي ڇڏيو هئائين ته ڪوڙو گراهڪ اچي ته موڪي سڏڻ اچج. هڪڙي ڏينهن وڏو گراهڪ آيو ۽ ڇوڪري ڪان پڇيائين ته تنهنجو پتا ڪٿي آهي؟ ڇوڪري چيس ته ترسو ته مان سڏي ٿو اچانس. ٻيءَ کي سڏڻ ويو ته اتي ڪٿا ۾ ونشيہ جي ڌرم جو پرسنگ هليو پئي تہ ونشين کي گئو براهمڻ جي شيوا ڪرڻ گهرجي، پوءِ جيتو ڻيڪ اُن ۾ پوينجا پران هليا وڃن. گئو ۽ براهمڻ جو ترسڪار نہ ڪرڻ گهرجي ۽ مارڻ نہ گهرجي. ۽ جو، ڌرم جي رکيا ڪري ٿو تنهنجي ڌرم رکيا (سهائتا) ڪري ٿو. اهڙي ڪٿا ٻڌي

ڀڳوان اُلي ڀرڳهٽ تي درشن ڏنس ۽ چيائينس تہ مر ڻ، مان
تنهنجو ڀوڄن وٺندس. ڏلي چيو تہ روز روز تون مونسان
ضد ڪندين تنهن ڪري اِن کان مرڻ بهتر آهي. ڀڳوان هن
کي ڀرچائي چيو تہ مان توسان ضد نہ ڪندس. توسان گڏ
رهندس ۽ ڪم ڪندس، تون مر نہ. پوءِ ڏلو ٺاڪر سان گڏ
گهر آيو، ٺاڪر کي روٽي کارايائين ۽ پاڻ نہ کاڌائين. هاڻي
ڏلو ٺاڪر کي پاڻسان وٺي کيتي ٻارڻ جو سڀ ڪم پاڻ ڪرڻ
لڳو ۽ پنهنجي پيءُ کي موڪل ڏيئي گهر ۾ وهاري ڇڏيائين

ڀڳوان ڏلي سان گڏ هي ڪڏهن هر وهائڻ، ڪڏهن ڳاڏي
ڪاهڻ (نار هلائڻ) ۽ سو ڪم ڪرڻ لڳو. هڪڙي ڏينهن
ترلوچن ڀڳت ڏلي کي گڏيو ۽ پڇيائينس تہ ٺاڪر جي پوڄا
ڪرين پيو، ڀوڳ لڳائين پيو. ڏلي چيس تہ تنهنجو ٺاڪر
بہ ڏينهن رسي ويو ۽ ڪجھ نہ کاڌائين پيتائين، مان مرڻ
لڳس تہ پوءِ اچي مونکي دلداري ڏنائين. هاڻي تہ ڪاڻي
پيئي پيو ۽ سڀ ڪم پيو ڪري. ڀڳت ترلوچن حيران ٿيو تہ
ڪم نہ پيو ڪري! پڇيائينس تہ ڪهڙو ڪم ٿو ڪري؟
جواب ڏنائينس تہ هر ڪاهي ٿو، نار هلائي ٿو، ڳاهون هاري
ٿو. ڀڳت چيس تہ مونکي درشن ڪراءِ. ڏلي چيس تہ هل
ڪوه تي وٺي آيس. ڀڳوان هنکي درشن ڏيڻ جي نہ ڪئي،
تڏهن ڏلي وينتي ڪئي تہ هيءُ منهنجو گرو آهي، تنهن
ڪري هنکي ضرور درشن ڏيو. تڏهن ڀڳوان هنکي درشن
ڏنو ۽ چيائين تہ مان ڀڳت جي اڌين آهيان. هيءُ ڏاڍو
ڀورڙو هو.

پولي پاڻ ملڻي رُکوائيا.
[ٽوڙي ڪمبر صفحه ٣٢٤]

ڏليءَ شهويا پال ٻڌ - ترلوچن گرمل پيءِ سيڌ

ڪپلا ڳئو کير پيئڻ واسطي ڏنائين ۽ چيائين تہ اِها بہ چڱي ن
ڪندس، موٽ کي ٺاڪر ڏيو. ڏني جو هٿ، پريم ۽ ش
ڏسي ترلوچن هنکي وڏو پيار ڏيئي چيو تہ هي سڀ
وڏو ٺاڪر آهي. ٺاڪر کي سوير و اشنان ڪرائي ڏو
هيءَ طرح پوڄا ڪج- هن چيو چڱو- ٺاڪر وٺي پرسن
ڏنو گهر آيو ۽ جڳهہ کي ليپو ڏيئي صفا ڪري ايڪانت
ٺاڪر کي استاپن ڪيائين - پاڻ اِشنان ڪري ٺاڪر کي اشنا
ڪرايائين ۽ ڪپڙا زيور پهرايائين - قسمين قسمين جي سامگري
سان پوڄا ڪيائين- پوءِ روٽي، ڀاڄي، لسي، مکڻ وٺي اچي
ٺاڪر جي اڳيان رکيائين ۽ پردو ڏيئي ڇڏيائين تہ ٺاڪر پردي
۾ کائيندو- ڪجهہ دير ڪانپوءِ خيال ڪيائين تہ ٺاڪر مونکي
سڏيو ڪونہ، ضرور کائي رهيو هوندو- ٻ ڄي ٻ ڄي پردو
مٿي ڪيائين- ڏٺائين تہ اجان کاڌو ڪونہ اٿس، تڏهن وري
پردو ڏيئي ڇڏيائين- ٿوريءَ دير ڪانپوءِ وري ڏٺائين تہ
کاڌو ڪين اٿس، تڏهن وينتيون ڪرڻ لڳو- چوڻ لڳو
تہ ڪهڙي سبب کان نٿا کائو- ڪوئي قصور هجي تہ ڏسيو-
پر ڪوبہ آواز نہ آيو- تڏهن روئڻ لڳو- ماڻهن گهڻو سمجهايس
پر ڏنو پنهنجي هٺ تي ٻڌي رهيو ۽ چيائين تہ منهنجو جيئڻ
مرڻ ٺاڪر سان گڏ آهي- کائيندو تہ مان بہ کائيندس نہ تہ
مان بہ بکہ ڪڍندس- اهڙيءَ طرح ٻہ ڏينهن گذري ويا، پر
ٺاڪر ڀوڄن نہ ورتو- تڏهن ڏنو بن ۾ ويو ۽ ڪاٺيون گڏ
ڪري پاڻکي جلائڻ تي لڳو- ڀڳوان سوامي رامانند کي پريرنا
ڪئي تہ ڏني کي وڃي سمجهاءِ- رامانند ڏني کي جلڻ وقت
وڃي سمجهايو ۽ هنکي پنهنجو شش ڪيائين- نرگڻ برهم جو
هنکي اُپديش ڪيائين، ۽ هنکي سڀ ڀيد سمجهائي برهم گيان
بہ ڏنائين- پر ڏني، جو هٺ ڪيو هو تہ ٺاڪر کي کارائي پوءِ
مان کائيندس نہ تہ مري ويندس سو هٺ نہ ڇڏيائين. تڏهن

ڇڏهن ڪري راجا وٽ وڃڻ جو خيال دل تان لهي ويس.
جڏهن سنت پوڄن ڪاڻ هليا ويا، تڏهن ٻيهر ڪالوءَ سيڻ نائيءَ
کي خيال ٿيو ته اڄ مان راجا وٽ ڪونه ويو آهيان، تنهنڪري
راجا ناراض ٿيو هوندو. يڪدم هو راڄ دوار ۾ ويو ۽ راجا کي
چيائين ته اڄ مان نه اچي سگهيس، تنهن ڪري مونکي معافي
ڏيو. راجا چيس ته اڄ تو مونجهي ڏاڍي چڱي مالش ڪئي
آهي، مان بلڪل راضي ٿيو آهيان. اُن جڳهي پنهنجي پوشاڪ
لاهي هن کي بخشيءَ ۾ ڏنائين. سيڻ نائي چوڻ لڳو ته مهاراج،
مان اڄ نه آيو ئي ڪونه هوس. راجا چيو ته مالش ڪري تون
اڄا هاڻي ويو آهين. تڏهن هن جاتو ته منهنجي روپ ۾ ڀڳوان
اچي سيوا ڪري ويو آهي. اُن ڏينهن کان سڀ ڪم ڇڏي
سيڻ نائي ڀڳتيءَ ۾ لڳي ويو.

اِه ٻڪ سمجهيءِ جاتو اُن ڀڳتي لاڪا–

ملي ڀڳتڪر ڪُٽيئا ڏنا وڏ ڀاڳا.

[آسا ب: ڏنا صفحه ٤٨٨]

ڏنو ڀڳت، جاٽ زميندارن ۾ پيدا ٿيو هو. هن جي شهر ۾
گهڻا سنت رهندا هئا. هن جا ماتا پتا به سنت سنگي هئا، جن سان
گڏ هي ٻار ته سنت سنگ ۾ ويندو هو. ڪٿا ڏاڍي خيال
سان ٻڌندو هو. اڳي ڇيل ڀڳتن جي ڪٿا ٻڌي هن جي چت
۾ ڀڳتيءَ جو خيال پيدا ٿيو. ننڍپڻ ۾ گهر جون ڳائون چارڻ
ويندو هو. وڃڻ وقت هر روز ندي جي ڪناري تي ترلوچن
ڀڳت کي ڏسندو هو ته هو اشنان ڪري ٺاڪر جي پوڄا
ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن هن کي ٺاڪر ڪرڻ جو ڏاڍو
خيال ٿيو. ترلوچن ڀڳت وٽ وڃي چوڻ لڳو ته مونکي ٺاڪر
ڏيو ته مان به پوڄا ڪريان. هن ڏنس ته ٿي تڏهن هن کي هڪ

پرماڻ :-

ناگرجنا ميري جات ڀڪهات چمارن -

رديئي رام گوبند گن سارنْ

اِڪ رهاءِ سرسري سِڌَل ڪِرت بار نيري

ٿنت جن ڪرت لهي پارنْ

سرا آئو ٿرت آو رجل رهي سرسري مِلت لهي جوءِ آئنْ

* * * *

آب پهر پرڏان تهِ ڪرهِ ڏنڊوت

نيري نام سرڻاءِ روداس داسا

[ملار رو داس صفحه ١٢٩٣]

اِنهيءَ طرح جڏهن ڪتابون روداس جون پڙهي ڏني جت ڪي ڀڳتي ڪرڻ جو خيال ٿيو.

ڪٿا :- پورب ديس ۾ بالڌو ڳڙهه نالي شهر ۾ سڌن نائي رهندو هو. هنجو سوا پهر سماڌي ۾ رهڻ جو نيم هو. پوءِ ست سنگ ڪندو هو. اُن ڪانپوءِ راجا رامسنگهه، جو ڪبير صاحب جو شش هو، تنهنجي تيل سان مالش ڪندو هو، جڏهن ته هن کي ڪو روڳ هو. ڪبير صاحب جي ست سنگ مان سڌن نائي کي پرماتما جو پريم جاڳيو. ڪبير صاحب هنکي پنهنجو گرپائي ڪيو يعني سري راماند جو چيلو بنايو. هڪڙي ڏينهن سنتن جي منڊلي سڌن نائيءَ وٽ آئي ته هُن جي ڪاراڻ پيهارڻ جي شيوا ۾ لڳي ويو ۽ ست سنگ ۾ هنجو چت لڳي ويو،

م وني آيا. ست سنگ ڪري سيني حو جست شانت ٿيو.
بوء راڻيءَ ڪيترا لک ربيا لڳائي پنهنجي گرو روداس جي
نالي وڏو پندارو ڪرايو. سيني ديس جي براهمڻن کي لوتو
ڏنائين ۽ چوائي موڪلبائين ته هر ڪنهن کي هڪ هڪ مهر
ڏکڻا ڏني ويندي. بيشمار براهمڻ اچي ڪٺا ٿيا. پندارو
تيار ٿيو ۽ پنگتون لڳي ويون. ايماني براهمڻ سيني کي
سڪاريو ته چمار جي چيلي راڻا راڻيءَ جو پوجن نہ کائو.
پنگتن مان اُٿي کڙا ٿيا ۽ چيائون ته اسين چمار جي چيلي
جو پوجن نہ کنداسون. جيڪڏهن منڊر ۾ ٺاڪر چمار جي
هٿ جو کائيندو تہ اسين بہ کائينداسون نہ تہ نہ. راڻا ۽ راڻيءَ
چيو چڱو، توهين ٺاڪرن کي پوڳ لڳايو ۽ اسانجو گرو نہ لڳائي
تو پوء ڏسون ٺاڪر ڪنهجو پوجن کائي ٿو. براهمڻ پنهنجا
جدا جدا پوجن ناهي ٺاڪر کي پوڳ لڳايو تہ ٺاڪر ڪنهنجو
بہ پوجن نہ کاڌو. پوء روداس کي چيو ويو تہ ٺاڪر کي
پوڳ لڳاء. تڏهن روداس وسمڻ ۾ وڃهندڙ وچن چئي ٺاڪر
کي پرسن ڪيو. ٺاڪر پريم ۾ مگن ٿي پوجن کائڻ لڳو
جنهن پيلنيءَ جا ٻير سري رامچندر کاڌا هئا.

براهمڻ ڏاڍا لڄي ٿيا ۽ سڀ پنگت ۾ ويهي پوجن کائڻ
لڳا. ٺاڪر اهڙي عجيب ليلا ڪئي، جو هڪ هڪ براهمڻ
جي وچ هڪ هڪ روداس ٻيٺي ويهي رهيو. براهمڻ
اها عجيب وارتا ڏسي حيران ٿيا ۽ سندن اهنڪار لٿو ۽
سڀ روداس جي چرڻن ۾ اچي پيا ۽ هنکي ايشور روپ
جاڻي ڏنڊوت ڪرڻ لڳا. روداس چيو تہ مان چمار آهيان
چمار آهيان. اهو منهنجو پرتاپ ڪونهي، پر نام جو آهي.
وڏن جي سنگ ۾ گهٽ ذات وارا ۽ ننڍا بہ پوڄنيڪ پوڳ ٿي
پون ٿا، جهڙيءَ طرح:-

ٻوءِ سڌاري اُنهان ڪپڙا تا ناهن، جي سڀ ماڻهو پائين
۽ جهڙيءَ طرح ڪنيار مٽيءَ جا ڪوزا وغيره ناهي تو
انهن ۾ سڀ ماڻهو وڌين پنگتين ۾ لسي، پاڻي وغيره پيئن
تا ۽ سڪوچ ڪونہ تا ڪن، تهڙيءَ طرح برهم ويتا جي
جاتيءَ جو ويچار نہ ڪرڻ کپي. جهڙيءَ طرح اهو هرويڙو نيم
نہ آهي تہ برهم گيان، اُتم ورڻ ۾، يا اوچي آشرم ۾، يا پوتر
استان ۾ رهڻ ڪري ملي تو. جنهن مثال وانگر ڀڳت پرهلاد
جو، جو دئيت ڪل ۾ سڀني آدمين کي سک ڏيڻ وارو ٿيو.
۽ وري ديو ڪل ۾ ڇني ڳرهه سڀني آدمين کي دک ڏيڻ
وارو ٿيو. ڀڳوان ڪرشن جي جنم استان مٿرا پوريءَ ۾ پاپي
ڪنس ٿيو ۽ راڪس راوڻ جي اپوتر لنڪا پوري ۾ ڀڳت
ڀيکڻ ٿيو. ورڻ ديو روپ سمدر ۾ لوڪن کي ناس ڪندڙ
۽ ڪاري وک واري سرپ جي مستڪ ۾ ماڻهن کي سک
ڏيندڙ مڻي پيدا ٿئي ٿي. اهڙيءَ طرح نيچ ورڻ ۾ گياني
ڀڳت پيدا ٿين تا ۽ اُتم ورڻ ۾ ناستڪ پاکنڊي پيدا ٿين تا
۽ اهو هرويڙو نيم نہ آهي تہ اُتم ورڻ ۾ اُتم پدارٿ پيدا ٿين
تا، پر گيانيءَ کي اُچي گرو ڌارڻ ۾ نيم آهي، ٻوءِ ڪهڙي بہ
جاتيءَ جو هجي.

اهڙيءَ طرح ڀڪتيون ڏيئي ۽ نمرتا جا وچن چئي جهالي
راڻيءَ ڀڳت روداس کي پرسن ڪيو ۽ روداس هنکي انم
اڌڪاري ڏسي پنهنجو چرن شيوڪ بڻايو. راڻيءَ وچن
دئاران پنهنجو چت شانت ڪيو. ٻوءِ راڻي آگيا وٺي پنهنجي
راجڌانيءَ ۾ آئي. پنهنجي پتيءَ سان سمورو حال ڪيائين ۽
پتيءَ جي بہ شرڌا ڪرايائين ۽ پرارٿنا ڪيائين تہ روداس کي
پنهنجي راجڌانيءَ ۾ گهرائي ستسنگ ڪريو. راجا پنهنجي
وزيرن کي موڪليو جي روداس کي ڏوم ڌام سان راجڌانيءَ

جو لڏيءَ جي رتبي وچي لڏيءَ ۾ بيٺي، ۽ ٻرهم وديا راحا
جنڪ ۾ ڳالهي ڪرڻ ڪري لنهنجون اُن ڪلاڪن وٽرائي
جون لسٽ تي ويٺون آهن. انهيءَ ڪري ٿون مولڪان ته
وڏيڪ مها مورک آهين. نارد جا وچن پڌي سڪدبو ته هنجي
چرڻن ۾ ڪري پيو، تڏهن نارد هنکي پنهنجو اصل ڀارو
روپ ڏيکاريو ۽ آپديش ڏنو. گرو ٻرماڻ:—

جاتِ نجات ديکر مت پرمهه
نُک جنڪ پڪي لسکه ڏيا ونسکر
چولن جوٽ پٽي سر اوپر کن مدو نا نلي نر ڦلاو ننکو
جنڪ جنڪ بٽلي سدکهاسن اوُ مني ڏرلي لاوننکو
نارڪ ڪري ڪرنا ڪرمڻن داسن دام ۽ ڪراو ننکو
ڪانڙ، اشتبدي نمبر: ۴ صفحه ۱۳۰۹

۽ هما ڪمل مان پيدا ٿيو ۽ وياس مڇودريءَ مان پيدا ٿيو
تڏهن به هو ٻرهم وديا حاصل ڪري سڀني جا گرو ٿيو بيٺا.
جهڙي طرح ڪيسر ۽ ڦول مٽيءَ مان پيدا ٿين ٿا ته به ڪيسر
سان سڀني کي تلڪ ڏنو وڃي ٿو ۽ ڦول سر تي چاڙهيو وڃي
ٿو. ڪستوري هرڻ جي نابيءَ مان نڪري ٿي ته به پيج
ڪارجن ۾ يعني منتر جنتر وغيره ۾ پالي وڃي ٿي ۽ سڀني
ديوتائن تي چاڙهجي ٿي. چندن جو ٻوٽو لڏو وڏي ٿو،
۽ پنهنجي سڳنڌ سان سڀني کي چندن ڪري ٿو ڇڏي.
نالس جو وڻ وڏ ٻڙ جي اهنڪار ڪري سڳنڌ ڪرهن
نٿو ڪري، جنهنڪري چندن روپ نٿو ٿئي. اهڙيءَ
طرح گهٽ ذات وارن ڪان ته ڪبهه، مکڻ، ڪر ولي ڪالجي ٿو
۽ ڪو ويچار نٿو ڪجي ۽ ريشم، ڪپڙن کي ماري ڪڍي

۾ هون رنگ پري پئي ڏاو. توکي به اُن رنگ ماں ڏلم.
وري پرارتنا ڪرڻ تي پڳت روداس هن تي ديا ڪئي ۽
هو پريمي پڳت ٿيو. اُن ڏينهن کان روداس ڏاڍو مشهور
ٿي ويو ۽ ڪئين راجائون ۽ راڻيون سندس شش ٿيا، جهڙي
طرح جهالي راڻي. روداس پهريائين راڻيءَ کي چيو ته ماں
چمار آهيان تون ڪو اُنم ذات وارو براهمڻ ڳولي انکي گرو
ڪر. پر راڻيءَ گهڻو هٺ ڪيو ۽ چيائين ته ماں توهانکي گرو
ڪرڻ بنا اُن جل نه وٺنديس. روداس چيس ته پاڻ کان اُنم
ذات وارو گرو ڪرڻ گهرجي. تڏهين راڻيءَ چيو ته گرو بنائڻ
۾ ذات جو نيم نه آهي، پر برهم گيانءَ جي ضرورت آهي.

برهم ويتا جي جاني ڪٿي پاڻ کان نيچ هجي ته به اُنم
ڳالهيءَ نه ڪرڻ گهرجي ۽ اپديش وٺي پدهجي. مڪتيءَ جو
رستو سِڌ ڪرڻ گهرجي، جئن سکديو سواميءَ راجا جِنڪ کي
گرو ڌارڻ ڪيو.

سکديو سوامي به دفعا برهم ويتا جنڪ ۾ ڳالهي ڪئي
جنهن ڪري سندس اُنت ڪلائون وئراڳ جون گهڻجي
ويئون ۽ ڪائي ورڪتيءَ جي دمڪ مجهس نه رهي.
ان تي سندس پتا سري وياس کي شوڪ ٿيو ۽ پٽ کي
گهڻو ئي سمجهايائين پر نه مڃيائين. نيٺ سري نارد جي آيو
هو سکديو جي سامهون مزور جي روپ ۾ نديءَ ۾ رتي
وجهڻ لڳو. سکديو هنکي نه سڃاڻي چيو اڙي مورک، هي
ڇا تو ڪرين. نارد چيو ته ماں پل تو ٻڌان. سکديو چيو
اڙي مورک، ڪڏهن رتيءَ سان به پل ٻڌي آهي. نارد چيو
اڙي مها مورک! برهم ويتا گروءَ ۾ ڳالهي ڪرڻ
واري کي ڪڏهن گيان ۽ چت جي شانتي پراپت ٿي آهي؟
مهنجون ته رڳو رتيءَ جون ٽوڪريون اجايون ٿيون آهن،

آن ٻار کي ڪير ٻڌائيندو. رامانند ٻوڪ ٻل سان ڏٺو ته هو
ساڳيو ٻرهمچاري آهي، تنهن اچي هنکي ڪن ۾ منتر
ڏنائين. پوءِ ٻالڪ کير پيئڻ لڳو ۽ رام جي ڀڳتيءَ ۾ مگن
ٿيو. جڏهن وڏو ٿيو ته ڪاشيءَ کان ٻاهر هڪ ڪٽيا ٺاهي
پنهنجو جتين ٺاهڻ جو ڪم نه ڪرڻ لڳو ۽ ٺاڪر پوڄا ۽
ست سنگ ڪرڻ لڳو. پوڄا واريءَ جڳهه تي ڀڳوان ڪڏهن
رٻا ڪڏهن مهورون پارس رکي وڃي ته هو هٿ نه ته لائي
ليڪن ڀڳوان هنکي درسن ڏنو ۽ چيو ته هيءَ مايا وٺي مندر
۽ ڌرمسالا ٺاهه ۽ سنت سيوا ۾ لاءِ. روداس ڀڳوان جي
آگيا مڃي اوٿن تي ڪيو ۽ سارو ڏينهن ڀڳوان جي ڀڄن ۾
مگن رهڻ لڳو. روداس جو الهرڏايو مشهور ٿي ويو.

هڪ ڏينهن ڪنهن ٻراهمڻ (يا شيخ) اچي چيو روداس
جي، مولڪي ته ٻرابر هو رلڪ ڏيو. روداس جتيءَ جو جر
ڏوني رکيو هو ان ڪسب جو پاڻي ٻوڪي سان پري پئي
ڪيو پاڻي سو هنکي نه چاڻين نه وٺ. هن نئوت سان پاڻي
ورتو ۽ لڪائي ڪوٽ جي پالهڻ اندران لڳائي ٻاهر ڦٽو
ڪري ڇڏيائين ڪوٽ ۾ داغ تي پيو سو نوڪرياڻيءَ کي
ڏنائين ته ڌوني اچ. نوڪرياڻيءَ ڌوتو ته داغ نه لٿو تڏهن
داغ وارو هنڌ وات ۾ وجهي چوسڻ لڳي ته الڪ شڪتيون
حاصل ٿيس. رهڻ ڪان مٿي مٿي چاٽڻ لڳي ته مالڪ ڪاٿولس
پڇيو ته هيءَ سڌي ڪٿان پاتي اٿئي؟ نوڪرياڻيءَ چيو ته
داغ لاهڻ واسطي ڪوٽ جو داغ وارو هنڌ وات ۾ وڌم ته
سڌي پرايم ٿيس. تڏهن هو مونئي ڀڳت روداس وٽ ويو
۽ چيائين مهاراج، ٻرابر هو رنگ بخشيو، اهڙيون اچيتيڪي ڪان
ترجمي پيو. روداس چيو ته وقت اهڙو هائي ڪواهي.
سٽ ڀڳوان ڪرشن چندر گوپين سان وٺي هولي کيلي

چٽيهه پرڪارن جا ڀوڄن سڀني کي کارايائون ۽ مهر مهر ڏ ڪٽا
ڏنائون . سڀ ماڻهو ڏن ڏن ڪبير چوندا ويا ڪبير صاحب
جو ٻن ۾ لڪو ويٺو هو، تنهن پڌو ۽ سمجهيائين ته سري
نارائڻ پاڻ اچي سڀ ڪم ڪري جو پورو ڪيو آهي. ڪبير
صاحب گهر موٽيو ۽ ڀڳوان جو درشن ڪيائين ۽ ڀڳوان ۾ پريم
ورتائين.

ڀڳت ڏني وري روداس ڀڳت جا ڳڻ پڌا ۽ ڀڳتي ڪرڻ
۾ لڳي ويو.

روداس، دوو ڏعا دور ليت ڏين تياڳي مايا
پرڳهٽ هوڏا ساڌ سنگر هر درسن پايا

[آسا ڏنا صفحه ٤٨٧]

روداس اڳئين جنم ۾ سري سوامي راماننند جو شش براهمڻ
برهمچاري هو. هو ستن گهرن مان سڪو ان وغيره ڀکيا
ڀني آڻيندو هو ۽ ڀوڄن تيار ڪري سوامي راماننند کي کارائيندو
هو. هڪ ڏينهن ڏاڍي برسات پيئي ۽ گهٽين ۾ گپ لڳي
پيئي هئي، تنهن ڪري هڪڙي واڻئي دڪاندار جي وينتي
قبول ڪري ان ڏينهن جي سڀ رسد ان کان وٺي اچي ڀوڄن
تيار ڪيائين ۽ سوامي جي کي کارايائين. سوامي جي اڀياس ۾
ويٺا ته چمارن جهڙا خيال اچڻ لڳن. برهمچاريءَ کي سڏي
ان کان پڇيائون ته ان ڪٿان آندو اٿيئي. چيائين ته واڻئي
وٽان. واڻئي کي گهرائي پڇيائونس ته هن چيو ته چمار جو ان
آهي. تڏهن سوامي راماننند برهمچاري کي سراپ ڏنو ته وڃي
چمار ٿيءُ. برهمچاري مري وڃي چمار جو جنم ورتو، هنکي
اڳئين جنم جي ياد هئي. تنهن ڪري ماتا جو کير نه پيتائين.
ماتا پتا ڏاڍو دکي ٿيا. هنکي سپنو آيو ته سوامي راماننند

ڇلاهو (ڪوري) ۽ ڇلاهي رستي تان اچي لنگها ته ٻار کي
روئندو ڏٺائون. هيڪي پهريون اولاد ڪونه هو، تنهنڪري
انکي ٻر ڪري پاليائون. ٻار وڏو ٿيو ته انکي ڪبڙي آٽا
جو ڪم سيکاريائون ۽ انجي شادي ڪرائون. پر ڪبير جو
حسن ڀڄن ۾ زياده لڳندو هو، تنهنڪري ڪم ڏي خيال
ڪونه ڏيندو هو. سندس شيوا ۾ زياده خيال ڏيندو هو. ماتا
هروقت ناراض ٿي پئي روئندي هئي.

مُس مُس رووئي ڪبير ڪي مائي
اي ٻارڪ ڪئسي جيوهِ رگهرائي

... ...

ڪهت ڪبير سنهه ميري مائي
هَمرا اِنڪا داتا ايڪ رگهرائي.

[گوڙي ڪبير صفحه ٥٢٤

ڪبير صاحب پنهنجي ماتا کي سمجهايو ته پرماتما جي
پڳنيءَ سا حمائي اجائي آهي.

ڪاسيءَ ۾ رهندڙ براهمڻ ڪبير صاحب جو جس ٻڌي
سهي نه سگهندا هئا ۽ هن سان ابرڪا ڪندا هئا. هڪجي
بدنامي ڪرڻ واسطي دائرو گهمايائون ته ڪبير صاحب جي
گهر يگه آهي سڀ ماڻهو اچي اُتي پوڄن ڪن ۽ سڀني براهمڻن
کي هڪ هڪ مهر ڏکڻا ملندي. انهي ڏينهن هزارن ماڻهو
ڪبير صاحب جي گهر ۾ اچي ڪٺا ٿيا ۽ ڪبير صاحب گهر
ڇڏي ٻاهر جهنگ ۾ لڪي ويا هليا. لڪشميءَ ناراڻ ڪبير
۽ اُن جي روپ ۾ اچي پنڊاري جو سمورو ڪم پورو ڪيو

۾ نامديو شش ٿيو. نامديو جو پرتاپ ساري جڳت ۾ ...
مٿين ۾ ڪٿا بابت هيٺيون شبد ڏسو گرنٿ صاحب
پڙهو نامديو صفحه ١١٣٥ ۾ ڏنل آهي :—

سلطان پوڇئ سن بي ناما. ديکئا رام تمهاري ڪا...
ناما سلطاني باڌلا. ديکئ تيرا هر بيٺلا
بسمل ڪٽه ديه جيواءِ. ناتر گرده ن مارئ ٺانءِ
...
سکل ڪلمس نند ڪ پٽيا کيد. نامي داڑهن ناهي نيد
...

پڳت ڏني وري ڪبير جلاهي جو جس بڌو ۽ من ۾ ...
ويچار ڪيائين ته هڙا نيچ ذاتيءَ وارا به تري ويا، سو تون
ڇو ڪين تري سگهندين؟

هيءَ ڪٿا ٻڌائين ته ڪاشيءَ جي پرسان سوامي رامانند وڏو
برهم ويتا تپسوي رهندو هو. هڪڙي ڏينهن هن وٽ
هڪ براهمڻ پهنجي وڌوا ڪنيا سان گڏ آيو ۽ اچي مٿو
ٽيڪيائين. سواميءَ کي وينتي ڪيائين ته هن تي ڪرپا
ڪريو ته هيجي آيو سک سان گذري. سوامي رامانند جي
مکه مان نڪتو ته وڃ، پٽ واري ٿيندينءَ. اهو ٻڌي ڪنيا
... روئڻ لڳي ته مان وڌوا آهيان، توهان مونکي اُلٽو ور
...ڪئن ڏنو! سواميءَ چيو ته هاڻي وچن نه هٽندو، پر ايشور
...س، ڪل کي تاريندڙ پٽر توکي ٿيندو، تون ڪا چنتا
...ڪر. ڪنيا ديس ڇڏي پرديس ۾ گذارڻ لڳي. سمو
...ي جڏهن پٽر ڄائس تڏهن اُنکي سوامي رامانند جي ڪنيا
...ڏي ويئي. سوامي رامانند اُن مهل سماڌيءَ ۾ هئا. هڪڙ...

دوهه ڪتوري ڳنڍي ڳالي - ڪپل ڪان ناميءَ ڏنو آئي

دوهه ڀيٽ ڪوبندي را - دوهه ڀيٽ ميرو من ڀيٽاءِ

... ...

دوهه ڀيٽاءِ ڀڳت ڪهر ڪٿيا - نامي هرڪا درسن پئيا!

نامديو ڀڳت کي وري ٻيو دفعو ڀڳوان درسن ڏنو سلطان شاه بادشاه جي گئو جيئارڻ وقت.

سلطان شاه بادشاه جي ڪلا گئو مري ويئي. قاضين ايڪا ڪري بادشاه کي چيو ته نامي هندوءَ ڪڙي براهمڻ جي چوڪري کي جيئاريو آهي، انکي گهرائي گئوءَ کي جيئرو ڪرايو. بادشاه هنکي گهرائي ڪٺي قيد ۾ رکيو ۽ چيائينس ته گئو جيئار يا ته مسلمان ٿيءُ. ڀڳت نامديو ڪاه ڳالهه قبول نه ڪئي. بادشاه اهنڪار ۾ پري ناميءَ مٿان مست هاٿي ڇوڙايو ته ناميءَ جي ماءُ روئڻ لڳي ۽ چيائين ته تون مسلمان ٿيءُ. نامي هنس ته ڏير ڪان سمڪه ڪرڻ واري تون مهنجي ماتا نه آهين. ناميءَ جي ڀڳتن بادشاه کي چيو ته نامديو جي برابر سون توري وٺو ۽ سندس حد آزاد ڪريو، پر بادشاه قبول نه ڪيو ۽ چيائين ته مان هنکي اُسن گهڙين الله ۾ مارائيندس. هن هن ست گهڙيون گذري ويئون ۽ باقي هڪ گهڙي رهي ته ناميءَ کي حال ٿيو ته ڀڳتن جي رکيا ڪرڻ لاءِ ڀڳوان اڃا نه آيو آهي. ايتري ۾ ڀڳوان گروڙ تي سواري ڪندو ٻهان لطار آيو ۽ اچي ناميءَ کي ڏرح ڏنائين. ڀڳوان ناميءَ کي چيو ته جي چئين ته بادشاه کي بادشاهيءَ سميت غرق ڪري ڇڏيان يا ته گئوءَ کي جيئاري ڏيان. نامي چيو ته گئو جيئاري ڏيو ته ڀڳوان اٿي دم ۾ گئو جيئاري ڏني. بادشاه گئوءَ جو ڪر ڏٺو

آچ دام ڪو چتيرو هويو لاکيڻا!

.... ملي پرڪ گوسائينا ڌنا وڌ ڀاڳ

[آسا ڀاڳي پڳت ڌنا صفحه ٧

ڌني جت پڌ و هو ته مونکان به نيچ ڪل وارا پسن پ
ڪوڏين وارا آدمي هر پڳتيءَ جي پرڀاو سان لکن وارا تي
تي بياءِ جهڙيءَ طرح نامديو، ڪبير، سڻ نائي، روداس
وغيره پڳتي ڪري پرميسر کي پائو، تڏهن ڀاڳ به پڳتي
ڪرڻ لڳو، جنهڪري پرماتما جو درسن ٿيس.

ڌني پڳت نامديو جي ڪٿا پڌي ته هڪ ڏينهن سندس
نانو گيان ديو ڪنهن ڪم لاءِ ٻاهر ويو ۽ وڃڻ کان اڳي نامديو
کي سمجهايائين ته منهنجي غيرحاضريءَ ۾ تون ٺاڪرن جي
پوڃا ڪج ۽ پوڳ لڳائج ۽ کپلا ڳئو ڏهي کير پيارج. ٻئي
ڏينهن نامديو کير ڏهي آڻي ٺاڪرن اڳيان رکيو ۽ ٿوري وقت
کان پوءِ ڏٺو ته کير اوهينئي پيو آهي ۽ پڳوان کير اصل نه پيتو
آهي؛ تڏهن ڏاڍو رنڻ لڳو ته منهنجو ڪو قصور هجي ته
ٻڌايو. کير نه پيئندا ته نانو مونتي ڪاوڙ ڪندو ۽ ماريندو.
ڪيتريون نيزاريون ڪيائين ته به پڳوان کير نه پيتو. نهڪري
ڀاڳ به سارو ڏينهن بکه ڪيائين ۽ ٻئي رنائين ٻئي ڏينهن
ڀاڳ اشنان ڪري سوچ (صاف) ٿي، ڪٽوري بلڪل صفا
ڪري کير سان پري پڳوان کي پوڳ لڳايائين ته پڳوان کير نه
پيتو. تڏهن پرڻ ڪيائين ته جيسين پڳوان کير نه پيئندو تيسين
مان بس بکه ڪيڏي مرندس. پڳوان هنجو پڪو پرڻ ۽ پيهد
پريم ڏسي هنکي درسن ڏنو.

مٿينءَ ڪٿا بابت هينيون شبد گرو گرنٿ صاحب ۾ راڳ
ٽوڙي نامديو صفحه ١١٦٣ ۾ ڏنل آهي:-

پاروتيءَ کي توري ڪچي ننڊ آئي ۽ طوطو ڪٿا ٻڌندو رهيو،
جو پوءِ سکديو سوامي ٿيو جو سنياسين جو مکيه آچاريه ۽ پرم
ورڪت ٿيو ۽ جنهن کان راجا پريکشت ٧ ڏينهن ۾ سري مد
ڀاڳوت ٻڌي مُڪت ٿي ويو. اهو سڀ پاروتيءَ جو اُپڪار
آهي. تنهن ڪري سمند جي ڪناري تي پاروتيءَ مهاديو
کان يوگ اڀياس جي ٻاري ۾ پڇيو هو ۽ مهاديو الڳ ريتون
يوگ جون ٻڌايس. ٻڌندي ٻڌندي پاروتيءَ کي ننڊ اچي
ويئي ۽ هڪ مڇ ٻڌندو رهيو. پاروتي ان مڇ تي ڏاڍي
پرسن ٿي ۽ مهاديو کي پرارٿنا ڪيائين ته انکي مڇ ڪري
ڪائي پدوي ڏيو. تڏهن مهاراج راضي ٿي ان مڇ کي ناٿن جو
آچاريه مڇندرناٿ بڻايو، جو گورکناٿ آد (٨٤) چوراسي سڌن
جو گرو ٿيو آهي. اهو نه پاروتيءَ جو اپڪار آهي. اهڙيءَ طرح
پهرين شروتا (ٻڌندڙ) پاروتي ٿي.

پوءِ مهاديو کان رام چرتر ڪاڪ ڀُشنڊ ٻڌو، جنهن وري
گرڙ کي جٿي ٻڌايو. ڪاڪ ڀشنڊ اهو رام چرتر مانس ڀاڳولڪيه
کي ٻڌايو، جنهن وري ڀاردواج کي جٿي ٻڌايو ۽ جيڪا ڪٿا
ڀاڳولڪيه ڀاردواج کي ٻڌائي جٿي سائي ڪٿا گوسائين تلسيداس
سڀني سنتن کي ٻڌائي رهيا آهن.

اهڙيءَ طرح چار سماد روپ چار گهاٽ آهن. (١) شو
پاروتي سماد (٢) ڪاڪ ڀشنڊ ۽ گرڙ سماد (٣) ڀاڳولڪيه
ڀاردواج سماد (٤) تلسي ۽ سنت سماد. اهڙيءَ ريت بيمڪن
نه سري رامچند جا گڻ ندي شروڻ ۾ پراپت ٿيو ۽ پگهت ٿيو.
اهڙيءَ ريت ڏنو جت، نامديو ۽ ٻيا پگهت سروڻ ڪري
پگهت ٿيا.

گوبند گوبند گوبند سنگ نامديو مَن ليٺا

ناما ڪهڙي ڀڳت ڀس ڪيشو آهيو ڀل ڪي ڌار ڪرو

[مارو نامديو صفحه ١١٠٥]

سرِ ساڪي من جپ پيار –
اجامل اڌريا ڪهِ ايڪ بار

* * * *

رو داس ڏِياٿي ڀِرپ آوپ –
ڪو نانڪ هيو گووند روپ

[بسنت م: ٥ صفحه ١١٩٢]

نام جو ڀهريون ارٿ ڪوليج جي مثل سمرٿ روپ آهي، سو نام جو ڀهريون ارٿ نوڌا ڀڳتي آهي. ڀهرين سروڻ ڀڳتي إها انيڪ پرشن ڪئي آهي. جهڙيءَ طرح سري رام چرتر، مانسروور جا چار گهاٽ سروتن جا ناهيا ويا آهن، جنهن ۾ اُپرندي طرف جو راج گهاٽ آهي، جنهنکي گيان ڪانڊ گهاٽ به چون ٿا. اِني پارونيءَ مهاديو کان ڪٿا ٻڌي آهي، تنهن ڪري اُن گهاٽ جو نالو راج گهاٽ ٻيو آهي.

ٻيو مانسروور جي اُتر طرف جو پن گهاٽ يعني اُپاشنا ڪانڊ گهاٽ آهي، اُن ۾ ڪاڪ ڀشنڊ ۽ گرڙ جو سنباد آهي. ٽيون اُلهندي طرف ٽئو گهاٽ آهي اُنکي دُنيه گهاٽ به چون ٿا. اُنم تلسيداس ۽ سنتن جي سنباد آهي. چوٿون ڏکڻ طرف پنچايتي گهاٽ آهي، جنهنکي ڪرم ڪانڊ گهاٽ به چونثا. اُن ۾ سري ياگولڪيه ۽ ڀارد واج جي سنباد آهي.

ڀهرين سروڻ ڀڳتي پارونيءَ ڪئي آهي، جو ڀهرياڻين راماڻڻ جي ڪٿا مهاديو کان ٻڌائين. ٻئي دفعي اُمر ڪٿا ٻڌائين.

دوکر بوکر نهه وياهيءَ جي سُکر دامن هوءِ-
ڪِتهي ڪم نه هجيءَ جا رِدي سچا سو

[سري راڳ ر: ٥ صفحه ٤٣]

اهڙن سمرط کدڙن کي قل جي براہتي جڳي، ورک جڪي سمرط نتا ڪن لدي لدا ڪن تا.

بِن سِمرن جئسي سرپ آرجاري-

تڻ هيوه ساڪت پام پساري- وغيره

[ڳوڙي گوارڀري ر: ٥، صفحه ٢٣٩]

ايڪس هرڪي نام بِن پاڪي جم پور جاهِ

[سلوڪ ڪمر صفحه ١٣٦٦]

ڏو ڏا پڳڙي

پڳتن حو درحو اُلم آهي جو ٻور پالبن لکون تا:-

پالشاهي پڳت جها ڪئر ڏيئن-

سِر ڇٽ سچا ور بڻاءِ.

[وارو ڏهمس ر: ٣ صفحه ٥٩٠]

دوت دشمن سڀ تجهتي پورهه پرڪت پرتاپ تمارا

جو جو تيري پڳت دکائي اوهه تتڪال تم مارا

[ڏاسري ر: ٥ صفحه ٦٨١]

چارمڪت هاري سڌ ملڪي دواءِ پرڀ ڪي سرن پڙا

* * * *

تيرٿ يا

درشٽانت :- جهڙي طرح مادي ڪڇون ٻچا آنا پاڻ
ڏيئي ٻر ڪي اندي آهي ۽ پاڻ جل ۾ رهندي آهي ۽ ڌيان
سان ٻچن جي پالنا ڪندي آهي. تين ئي گيان
ميه آهي، اُن ۾ درشٽانت جهڙيءَ طرح هنس کير جل جدا
ڪري سگهي ٿو، تهڙيءَ طرح گياني آتما ۽ اناتما جو ويڪ
ڌاران اناتما کي ڇڏي هروقت آتما ۾ لين رهي ٿو.

گيان ڌيان سمرن سڪت

ڪونج ڪورم هنس وانس وسندا
ڪڇم ڪاڇ ڌيان ڌر لهرن ويائي کهنڊ واٽي
هنسهه هنسهه گيان ڪرندهه ڇهه ڪڍي پاٽي
ڪونجه ڪونجه و ڪاٽهيئي سمرڻ ڪر اڏرهه آسماٽي

[ڀائي گورداس ڪي وار ١٦ پوڙي ١٣]

ارٿ :- ڀائي گرداس صاحب جن فرمائين ٿا ته ڪونج،
ڪڇون ۽ هنس تي ئي سمرن، ڌيان ۽ گيان ڀڪتين جا
نمبروار درشٽانت آهن. ڪڇون ڌيان ڌري لهرن ۾ رهي
۽ ڪنن ۾ قاسي به ٻچن جي پالنا ڪري سگهي ٿو. هنس
کير پاڻي ڌار ڪري وويڪ يعني گيان سان ٻچي سگهه
ڌ يڪاري سگهي ٿو. ڪونج ياد ڪيري ڪري سون ڪوهن
تي هوندي به ٻچن جي پالنا ڪري سگهي ٿي - **پرمان :-**

پريءَ ڪيئي سمرن ڪرين ڌ بسنڍيءَ -

پريءَ ڪيئي سمرن دوکر جدم نسيئي - وغيره

[گوڙي سکمني ۽ ٥ صفحو ٢٦٢]

آهن. اهي ڀڳوان اُنهيءَ جاپ نام جو ارٿ آهن ۽ انهن ۾ نئي نوڌا ڀڳتي اچي ٿي وڃي. ڀڳتي ٻن قسمن جي آهي هڪ پرا ڀڳتي، ٻي اَپرا ڀڳتي، پرا ڀڳتي يعني اَننيه ڀڳتي، يعني اولٽر ايڪ رس ڀڳتي. اُنجو هڪڙو گياني اُڌڪاري ٿي سگهي ٿو ٻيو نه. اُنجو ڪٿن اڳتي ڪرڻ ۾ ايندو. ٻي اَپرا ڀڳتي يعني اورل ڀڳتي. اُنجو اڌڪاري، جگياسو، آرتاري، آرٿ سڀ آهن. وري اُتم، مڌم، ڪنشٽ ڀيد ڪري اَپرا ڀڳتي (٩) نَون قسمن جي آهي.

وري اُتم، مڌم ڪنشٽ اڌڪاري جي ڀيدڪري (٨٧) ستاسي پرڪارن جي آهي. وري ستو، رجو، تمو گڻن جي ڀيد ڪري (١١) ايڪاسي قسمن جي آهي.

نوڌا ڀڳتي هيءَ آهي :-

سلوڪ :- سروڻن ڪيرتنن وشڻو سمرڻن پاد سيون

پوجن ونديڪارن داسين سکيين آتم نويدنن

ارٿ :- (١) ڀڳوان جي نالن جو هر وقت ٻڌڻ (٢) زبان سان جپيندو رهڻ (٣) هردي ۾ ياد ڪرڻ (٤) چرنن کي زور ۽ پيرن ڌوئڻ (٥) ڀڳوان جي انيڪ سامگريءَ سان پوڄا ڪرڻ (٦) ڀڳوان کي سرب روپ ڄاڻي نمسڪار ڪندو رهڻ يا مندر ۾ نمسڪار ڪندو رهڻ (٧) داس ڀاو يعني ٻانهپ ۽ داس ۽ ڀڳوان کي سوامي سمجهي سيوا ڪرڻ (٨) ڀڳوان کي يار ۽ مٽر سمجهڻ (٩) ڀڳوان کي سرولس آرپي سرڻاگت ٿيڻ. اها نَون پرڪارن جي ڀڳتي (١) سمرڻ ڀڳتيءَ جي اَنترگت آهي يعني ڀڳوان جا ڀڳت ڀڳوان کي ياد ڪندا رهن ٿا. جهڙيءَ طرح ڪؤنج پکي ٻچن جي يادگيري، سو ڪوهه اُنهن کان پري هوندي به، ڪريندي. ٻي ڏيان روپ ڀڳتي، اُن بابت :-

چڱا آهن ته اَدَ ڪاري ڪو نه ڪو نام سڌا سان هردي ۾
ڌارڻ ڪندو ۽ سنسار مان پار ٿي ويندو.
هاڻي جپ يڪتي چئجي ٿي.

ڪتِ پڙيئي، ڪت سڻيئي پائيئي –
ڪهِ سرجن ڪتِ جڳتي ڏيئيئي
رسنا اُچرت نامُ سروڻن سُنت سبد اَمرت
ناڪ تن سد پلهارنِ جنا ڏيان پار پرمڻ

[جئتسري وار م: ٥ صفحه ٧٠٩

جپ ۾ ٽي يڪتيون تن تيون، اُتم، مَدَم، ڪنشت
اَدَ ڪاري لاءِ:–

گيان ڌيان سمرڻ ڄڳت
ڪونج ڪرم هنس ونس ڌ ويلا

[ڀائي گورداس وار ٧ پؤڙي ٢٠

جيترا نامي آهن اُنهجو نام هڪ آهي، پوءِ چاهي اوسگڻ
چاهي نرگڻ هجي:–

نرگُن آپ سرگُن ڀي اوهي
ڪلا ڌارجنِ سگلي موهي

اُتم اَدَ ڪاريءَ واسطي نام يعني نرگڻ جو گيان، يعني اُپيد
چِنتن نام جو ارٿ آهي. مدم واسطي ڌيان يعني پرتيڪ سنپت
۽ اَهنگري ڌيان. اِهي ٽيئي ڌيان نام جو ارٿ آهن. ڪنشت
واسطي سمرڻ يعني رسنا سان جاپ، هردي جپيءَ اَجپا جاپ

(١٢) مکند نام:- [گوبند روداس صفحه ٨٧٥

مُکند مُکند جپهُ سنسار.

(١٣) واهگرو نام:- [ڀائي گرداس وار ١١، پؤڙي ٣

ستگر پرکهہ ديال هوءِ واهگرو سچ مئتر سڻائيا.

(١٤) نارائڻ نام:- [گوبند م: ٥ صفحه ٨٦١

نام نرنجن نيرِ نارائڻ - رسنا سمرت پاپ بلائڻ -

اِڪ رهاءُ

نارائڻ سڀ ماهه نواس - نارائڻ گهٽ گهٽ پرڪاس

نارائڻ ڪهتي نرڪ نہ جاهِ - نارائڻ سيوِ سگل ڦل پاهِ

... ...

نِستُ اڌو جو گورمل لهي - نارائڻ اوٽ نانڪ داس گهي.

انهيءَ طرح اَنيڪ نام گرو صاحبن لکيا آهن جنهن ۾ جنهن پرش جي، جنهن نام ۾ دل لڳي وڃي تہ اُهو نام اُنکي پار ڪري سگهندو. جهڙيءَ طرح درياهہ يا سمنڊ ۾ انيڪ سريون تين ٿيون، جنهن ليريءَ ۾ هو چڙهندو سا هنکي پار لنگهائيندي؛ يا جهڙيءَ طرح درواسا رشيءَ کي جمنا نديءَ پار اُڪارڻ وسطان ڪندو ڪسي درويتيءَ پنهنجي ساڙهي ڦاڙي هڪ ڪوپين (لنگوٽي) اُچلائي تہ اُها لڙهي ويئي. ورچ بہ اُچلائين تہ اُها بہ لڙهي ويئي. پوءِ درويتيءَ سڄي ساڙهي ڦاڙي ڏهہ ويهہ لنگوٽيون ڪيون ڪري اُچلايون تہ من هڪ لنگوٽي مهاراج کي ملي وڃي، سا پڌي هو باهر نڪري اچي. انهيءَ طرح گرو صاحب جن. گرو گرنٿ صاحب ۾ اَنيڪ نام لکي

اوانڪار سَئل جُڳ ڀئي - اوانڪار بيد نِرمئي

اوانڪار سبد اُڌري - اوانڪار گُرمکه تري

اونم اکر سُڻهُه بيچار - اونم اکر ترڀوڻ سار

(٤) سوهن نام:- [مارو وار م: ٣، صفحه ١٠٩٣]

وانڪ سوهڻ هنسا جنهن جا ڀِهه، ترڀوڻ تساي سماءِ

(٥) اَنيڪ نام:- [ڀيرو محلا ٥، صفحه ١١٣٥]

اَنيڪ آسنک نام هر تيري - نه جاهي جهوا اِت ڳڻڻي

(٦) نرنجن نام:- [سورٺي م: ٥، صفحه ٧٨٠]

وانڪ نام نرنجن جپيئي مل سڪور سکه پائيا

(٧) ست نام:- [مارو م: ٥ صفحه ١٠٨٣]

ڪرتم نام ڪٿي تيري جهوا ست نام تيرا پرا پوربلا

(٨) رام نام:- [ڀيرو م: ٣ صفحه ١١٣٠]

ڪلجڳ مهه رام نام هي سار.

(٩) هر هر نام:- [ڀيرو م: ٥ صفحه ١١٤٦]

هر هر نام سدا جپ جاپ سدا سکائي هر هر نام.

(١٠) گوبند نام:- [بلاول م: ٥ صفحه ٨١١]

نام ڪهت گوبند کا سوچهي ڀئي رسنا.

(١١) گوپال نام:- [سورٺي م: ٥ صفحه ٧٨٢]

گڻ گوپال گاوهه نت سکيهو سگل منورٿ پائي رام.

آئي سندن اچڻ ڪري سنت ڏاڍا خوش ٿيا. پاڻ ۾ وري
وري سيئي سنتن جو درشن ڪيائون. ٻوءِ رشڪش ۾
ويا. آئي سوامي جن جي سنتن سان شاسترن جي وشيہ ۾
گهڻي گيان چرچا هلي. ڪجهہ جو ملو اچي وڇهو ٿيو تہ
موٽي هردوار ۾ آيا. ڀڳت لوڳ بہ گهڻا ڏوراهين ملڪن کان
آئي آيا. سنت ۽ ڀڳت روز مرہ اچي ڪٿا ٻڌدا هئا. هڪ
ڀڳت پراٿنا ڪئي تہ سري گرو گرنت صاحب ۾ نام جو
مهاتم وڏو وجهل آهي. پر نام ڇا کي ٿا چون؟ نام جڳ جون
ڪتيون ڪيتريون آهن؟ انهن ۾ ڪهڙو ڪهڙو ڀيد آهي؟
ڪرپا ڪري ساڌ سنگت انهيءَ وشيہ جو اولو ڪري.
تڏهن سيئي سنتن سوامي جن کي پراٿنا ڪئي تہ گرو گهر
جا توهين ئي چڱي طرح واقف آهيو، تنهنڪري توهين ئي
ٻڌايو. سوامي جن چيو تہ سري گروگرنت صاحب ۾ الڳ
نام لکيل آهن جهڙيءَ طرح-

(١) ايڪ انڪار نام [ملاول م: ٥ صفحہ ٨٢١]

پرماڻ:-

ايڪ انڪار ايڪ پاسارا ايڪي اپر اپارا-
ايڪ بِستيرن ايڪ سنپورن ايڪي پران آڌارا

(٢) ترانڪار نام:- [گوڙي ٻاون اکري م: ٥ صفحہ ٢٥٠]

نِرانڪار آڪار آپ نِرگڻ سرگڻ ايڪ-
ايڪهہ ايڪ بکانو نانڪ ايڪ انيڪ

(٣) اوانڪار نام:-
[رامڪلي م: ١، دکڻي اوانڪار صفحہ ٩٢٩]

اوانڪار برهما اُتپت. اوانڪا ڪيتا جن چت

سوامي جن جا پريمي ٿي پيا. اُتان سوامي جن حيدرآباد دکن
جي علائقي ۾ گهمندا ڪرشنا ندي جي ڪناري سري رام نگر،
پالا نگر مان ٿيندا، رچمي روڊ اچي پهتا. اُتان ڪيترا
شهر گهمندا، انگيير تمس روڊ، سڏنا، پالا گهاٽ، نرسنگهه پور
مان ٿيندا، جبلپور ۾ اچي پهتا. جبلپور ۾ مزورن پٿر پٽي
پيگا. اُن وقت مزورن سوامي جن کي سنت سمجهي پاڻ
وٽ سڏيو ۽ هڪ ڪيئون ڏيکاريو، جو ڪ پٿر ڀوريندي
پٿر مان لڪتو هو. اُنجي وات ۾ ڪمبد هئي ۽ اُن پٿر تي ٻه
ڦوري ڪمبد پيئي هئي. اُن ڪيئين جو نالو شڪرخور هو.
تڏهن سوامي جن گروگرنٿ صاحب مان هينيون پرماڻ ڏنو.

پاکرِ ڪيِٽ گُپت هوه رهتا ڌهو مارگ ناهي

ڪهيِ ڌنا پُوُرن ڌاهُو ڪو مت ري جيئَہ ڌراهي

[آسا ٻه: ڌنا، صفحه ٤٨٨]

اُتي نربدا جي ڪناري تي ڪيترا ڏينهن رهيا. اُتان
وري ڪٽني، بيرسنگهه پرا، اُنوپ پورآد مان ٿيندا
بهار جي علائقي ۾ گهڻن ڏينهن ڪانپور اچي پهتا. اُتان دولت
گنج، هزاري باغ، پارسنات، مادڙپور، پاڳل پور، سمستي پور،
دريڀنگا، جيءِ نگر مان ٿيندا، مظفرپور، حاجي پور گهمندا،
هري هرکيتر ۾ اچي پهتا، جتي گنڊڪي ندي آهي. اُتان
هري هرکيتر پرسان ٻجل پور شهر ۾ ويا، جتي رام ڏيان سنگهه
ڪتريءَ جي باغ ۾ (٩) نو مهنا رهيا. رام ڏيان سنگهه شش
رتنيءَ اُوسار شيوا ڪندو رهيو ۽ شيت پرساد ڪائيندو رهيو.
اُن باغ ۾ هاڻي به گهڻا سنت رهن ٿا. سنبت ١٩٤٨ واري
هردوار جي ڪنڀ ۾ رام ڏيان سنگهه سنتن جي درشن ڪرائڻ
لاءِ سوامي جن کي پراٿنا ڪئي، تنهڪري هردوار ۾ آيا.

گجرات، پالنپور ۾ پهتا. پوءِ اُتان احمدآباد، نڙياد مان ٿيندا،
گجرات جا ڪيترا ننڍا شهر گهمندا، جونيلا، راجڪوٽ، جام
نگر، ڪڇ ڀڄ مان ٿيندا، ناراڻ سروور اچي پهتا. اُتان
ڪيترا شهر گهمندا ڦرندا، تن دوارڪا جي ياترا ڪيائون
پوءِ پور بندر، يعني سداما پوري، جيونا ڳڙهه، گرنار آدي
شهر گهمندا رهيا. هڪ چوماسو پاڻ پرڀاس ڪيتر ۾ سومنات
وٽ رهيا ۽ چوندا هئا ته آدي رات جو اسانکي سمنڊ ۾
رهڻ واري لوا اگهيءَ جو درشن ٿيو هو. اُتي گيتا سوامي
جن جا پريمي ۽ شردالو ٿي پيا. اُهي سوامي جن کي اُمتي
۾ وٺي ويا ۽ اُتي پنهنجي ججمان ۾ ٽڪائي چگو ستڪار ڪرايائون
اُتي ڪجهه ڏينهن رهي پوءِ رامبيسور ياترا تي هليا ته وات تي
پونا، ستارا، پنڍرپور جتي ناٿ دوبه جو مندر آهي اُتي ياترا
ڪري، بمبا سروور، ڪشڪيدا آد تيرٿن جي ياترا ڪري
اچي بيجاپور ۾ پهتا. اُتان ناگل ڪوٽ آد شهر ڏسندا مئسور
علائقي ۾ پهريائين هري هر شوالي، ترؤر، بنگلور، سرنگاپٽم
مئسور، ڏرم پوري هروڙ، ترپت پور مان ٿيندا، اچي
ترچاپلي ۾ پهتا. اُتان ڪاويري نديءَ جو اشنان ڪري
سري گنگا جي جي مندر جو درشن ڪيائون ۽ سري گڻيش
جي پهاڙي ڏٺائون.
اُتي ڪجهه ڏينهن رهي، تانجور، مدراءِ آد تيرٿن جو درشن
ڪندا رامسور ۾ آيا. اُتي ٻه ٽي ڏينهن رهي ساري
ياترا ڪيائون. ڪيترائي ياترو سوامي جن جا پريمي ساڻن
اچي گڏيا ۽ گهڻي پريم سان سيدن شوا ڪيائون. پوءِ سوامي
جن کي پاڻ سان وٺي ڪيترن تيرٿن، جهڙوڪ طرح ننڍي
تيرٿ، ست راڄ، ميهاد يوءِ جو مندر، ڪانچي پوري آد جي
ياترا ڪرائيندا مدراس ۾ وٺي ويا. سمنڊ جي ڪناري تي
مدراس شهر تمام سهڻو آهي، اُتي ڪيترا ست سنگ ڪري

تيرت

سوامي جن جا برپمي تي بيا. اُتان سوامي جن حيدرآباد د
جي علائقي ۾ گهمندا ڪرشنا ندي جي ڪناري سري رام نگ
پالانگر مان تيندا، رچني روڊ اچي پهتا. اُتان ڪي
شهر گهمندا، انگيير تمس روڊ، سنڌ ئا، بالا گهاٽ، نرسنگهه پ
مان تيندا، جبلپور ۾ اچي پهتا. جبلپور ۾ مزورن ٻئر پٽ
پيگا. اُن وقت مزورن سوامي جن کي سنت سمجهي پا
وٽ سڏيو ۽ هڪ ڪيڙون ڏيکاريو، جو ڪ ٻئر ڦوڙيندي
ٻئر مان نڪتو هو. اُنجي واٽ ۾ ڪنڊ هئي ۽ اُن ٻئر تي پ
ٿوري ڪنڊ پيئي هئي. اُن ڪيڙين جو نالو شڪرخور هو.
تڏهن سوامي جن گرو گرنٿ صاحب مان هيٺيون پرماڻ ڏنو.

پاڪرڻ ڪيٽ گپت هوءِ رهتا ڏهو مارڪ ڏاهي
ڪهي ڏا پوُرن ڏاهوُ ڪو مت ري جيمَر ڏراهي

[آسا پ: ڏنا، صفحه ٤٨٨]

اُتي نربدا جي ڪناري تي ڪيترا ڏينهن رهيا. اُتان
وري ڪٽني، بير سنگهه پرا، انوپ پور آد مان رتن ڪندا
بهار جي علائقي ۾ گهمڻ ڏينهن ڪانپوءِ اچي پهتا. اُتان دؤلت
گنج، هزاري باغ، پارسدات، ماڏوپور، پاڳل پور، سمستي پور،
دربنگا، جيءِ نگر مان تيندا، مظفرپور، حاجي پور گهمندا،
هري هر کيتر ۾ اچي پهتا، جتي گنڊڪي ندي آهي. اُتان
هري هر کيتر پرسان ٻڇل پور شهر ۾ ويا، جتي رام ڏيان سنگهه
کتريءَ جي باغ ۾ (٩) ڏهاڙا رهيا. رام ڏيان سنگهه شش
رهتيءَ اُوسار شيوا ڪندو رهيو ۽ شيت پرساد کائيندو رهيو.
اُن باغ ۾ هاٿي ۽ گهڻا سنت رهن ٿا. سنبت ١٩٤٨ واري
هردوار جي ڪنڀ ۾ رام ڏيان سنگهه سنتن جي درشن ڪرائڻ
لاءِ سوامي جن کي پرار تنا ڪئي، تنهڪري هردوار ۾ آيا.

گهاٽ، پالنپور ۾ پهتا. پوءِ اُتان احمدآباد، ڳوٺن مان ٿيندا، گجرات جا ڪيترا مکيہ شهر گهمندا، جونا ڳڙهہ، راجڪوٽ، جام نگر، ڪڇ ڀڄ مان ٿيندا، نارائڻ سروور اچي پهتا. اُتان ڪيترا شهر گهمندا ڦرندا، ٽن ڏوارڪاڻ جي ياترا ڪيائون پوءِ پور بندر، يعني سداما پوري، جهونا ڳڙهہ، گرنار آدي شهر گهمندا رهيا. هڪ چؤماسو ٻاڻ ٻرپاس ڇپتر ۾ سومناٿ وٽ رهيا ۽ چوندا هئا تہ آڏيءَ رات جو اسانکي سمنڊ ۾ رهڻ واري ٻروا اگنيءَ جو درسن ٿيو هو. اتي ڏيٺا سوامي جن جا ٻرامي ۽ شرڌالو ٿي پيا. اهي سوامي جن کي امٽي ۾ وٺي ويا ۽ اتي پنهنجي جڳهن ۾ ٽڪائي جڳو سٽر ڪرايائون اتي ڪجهہ ڏينهن رهي پوءِ رامسور ياترا تي هليا تہ وات تي پونا، ستارا، پنڍرپور جتي نامديو جو مندر آهي اچي ياترا ڪري، پمپا سروور، ڪسڪندا آڌ تيرٿن جي ياترا ڪري اچي بنجاپور ۾ پهتا. اتان باگل ڪوٽ آد شهر ڏسندا مئسور علائقي ۾ پهريائين هري هر شوالي، ٻرؤر، بنگلور، سرنگاپٽم مئسور، ڏرم پوري هروڙ، ترپت پور مان ٿيندا، اچي ترچاپلي ۾ پهتا. اتان ڪاويري نديءَ جو اشنان ڪري سري گنگاجي جي مندر جو درشن ڪيائون ۽ سري ٺڪر جي پهاڙي ڏٺائون.

اُتي ڪجهہ ڏينهن رهي، تانجور، مدراہ آد تيرٿن جو درشن ڪندا رامسور ۾ آيا. اُتي پندرهن ڏينهن رهي ساري ياترا ڪيائون. ڪيترائي ياترو سوامي جن جا ٻرامي ساٿي اچي گڏيا ۽ گهڻي ٻريم سان سيوا ڪيائون. پوءِ سوامي جن کي ٻاڻ سان وٺي ڪيترن تيرٿن، جهڙيءَ طرح پڪشي تيرٿ، نت راج، مهاديو جو مندر، ڪانچي پوري آد جي ياترا ڪرائيندا مدراس ۾ وٺي ويا. سمنڊ جي ڪناري تي مدراس شهر تمام سهڻو آهي، اُتي ڪيترا سٺ سنگ ڪري

آهي . ڏيڍ سال ڪانپور ڇڏهن سوامي جن اُتان هلڻ لڳا
ڪين ڇڏڻ نه ٿي چاهيائون ۽ سيني جي اکين ۾ پاڻي ڀر
آيو ۽ پاڻ چيائون ته هاڻي اسين رڻن ڪنداسون ۽ هڪ
نه رهنداسون . پوءِ گهڻي مان ۽ سٽڪار سان ڪين وداع ڪيائ
سوامي جن جو شيوا ڪرڻ وارو رام وليا شرڻ جي پهنجي
گرو سري پنڊت جاڪيور شرڻ ڪانپور وڏي پرتشٺ
(عزت) وارا ٿيا ۽ ڪيترا ساڌو ۽ گرهستي هنجا شش ٿيا
ڇڏهن سوامي جن ٻيو دفعو سنبت ١٩٧٣ ۾ آيوڌيا پوري
هليا ۽ داس به ساڻن گڏ هو، تڏهن هن گولا گهاٽ تي گرو
مندر ٺهرايو هو ۽ ڪيترن کي پنهنجو شش ڪيو هئائون . اُن
سمي سوامي جن سان گڏ فتح‌آباد واري سنت مؤلسنگهه جي
منڊلي، آڪاري جا سنت، مهنت، لالسنگهه. سيڪريٽري،
مهنت پريتم سنگهه، مهنت نند سنگهه آدي چوڏهن مورتون
هيون . سوامي جن کي ڏسي سڀ اُٿي بيٺا ۽ ڏنڊوت
ڪيائون انهن جي شيوا ڪري اُتي ٿي ڏينهن رهيا . جتي
جتي پاڻ اڳي اچي رهيا هئا ۽ جا جا ليلا ڪئي هئائون،
سي سڀ داس کي ڏيکاريائون ۽ ٻڌايائون ته اُتي گهڻا ٻئرا ڳي
ساڌو طرحين طرحن جون ڀيٽائون کڻي اچي ڪين مليا ۽ چيائون
ٿي ته سڻاوڻهن ورهين کان پوءِ اوهانجو درشن ٿيو اٿئون ۽
ٿي ڏينهن سوامي جن جي بيحد شيوا ڪيائون . هي سارو
پرسنگ داس پنهنجي اکين سان ڏٺو ۽ ڪنن سان ٻڌو
لکيو آهي . اهڙيءَ طرح سوامي جن ڏيڍ سال آيوڌيا ۾ رهي
پوءِ لڪنو، مٿرا، نيمشارنيه آدي تيرٿن ۾ نواس ڪري
ڪانپور طرف گهمندا رهيا . ڪانپور کان جهانسيءَ مان ٿيندا
هندوستان راجپوتانا ۾ سفر ڪندا رهيا، يعني شوپوري،
شاهپوري، ڪلان ڪوٽا پوري، چتور ڳڙهه، ۽ اُتان ميران
ٻائي جو مندر ڏسي اُديپور مان ٿيندا، سوامي جن هلدي

ڏينهن سري ڄالنڌر شرڻ مهاراج جو شش ٻاهران آيو. اهي هٿ ۾ ٻي ڦل هئا. اُن وقت سوامي جن ۾ اُني ويٺا هئا. هڪڙي ڀڳت جي شيوا ڪري ٿي هئي، ڦل ٻي هٿا سو ڪٿان وڌائي، جنهن ڀڳت جي ۾ رسيتا نئي؟ تڏهن وچار ڪري هن سوامي جن اڳيان هڪ ڦل رکي چيو ته . توهين آڌ ويت وادي آهيو يعني ايڪتا ڏسڻ ۽ چوڻ وارا آهيو، تنهنڪري توهان جي اڳيان مان هڪ ڦل رکان ٿو، ۽ منهنجو گرو ٻگل اُپاشڪ آهي يعني سيتارام جو اُپاشڪ آهي، تنهن ڪري هنجي اڳيان ٻه ڦل اُربن ڪريان ٿو. هنجو اهڙو ڀاؤ ڏسي سڀ مهاتما خوش ٿيا ۽ سوامي جن ٻه ڏاڍا خوش ٿيا. سوامي جن کي سڀ ڏينهن ۾ ۾ ڏيکاريندا هئا ۽ پرسن ڪندا هئا. سري پنڊت ڄالنڌر شرڻ جو سوامي جن ۾ سنڌ ۾ ۾ ٿيو، جو سندن درشن ۽ وارتا لاپ کان سواءِ هڪڙي خوشي نه ٿيندي هئي. ڪڏهن سوامي جن وٽ ٻاڻ لکڻي ويندا هئا، ڪڏهن منهنجو آدمي موڪلي سوامي جن کي ٻاڪوٽ گهرائي وٺندا هئا.

سوامي جن کان سري گرو گرانٿ صاحب جا اُلڪ ۾ ماڻ پڙي اُبر ڪهڻي شرڌا ٿين. سري گرو گرنٿ صاحب کي ڏاڍي عزت ۽ ستڪار سان پنهنجي استان ۾ رکڻ لڳا جو اڄ ڏينهن تائين موجود آهي پنهنجي سڀني ستن کي ڪيس رکائڻ جو اجالتاڪين اڄي سنمبر داءِ جا ساڌ ڪيس رکائيندا ڏ اچن. سري پنڊت ڄالنڌر شرڻ چوندا هئا ته توهان ڏي مونکي ٻه لاڀ پراپت ٿيا آهن، هڪ گرباڻي جو ٻيو ڪيس جو رکائڻ. سوامي جن کان ويدانت گهڻو پڙهندا هئا ۽ هيڪڙي ونراڳي سندن شش هئا، سي سڀ سوامي جن کي ڏسوت ۾ ڻام ڪندا هئا ۽ سوامي جن کان سبت پرساد وٺي ويندا هئا. سوامي جن رشڪيش ۾ ٻه پنڊت ڄالنڌر شرڻ جي سراهنا ڪندا هئا ته هن جهڙو متر ملڻ ڏاڍو مشڪل

جي مهلي ڪانپور ۾ سوامي جن فتح آباد، اِندور ۾ ڪالا ڪند،
ڪندوا مان ٿيندا، براهمڻ پور ۾ آيا. اُتان وري نربدا ندي
جي ڪناري ڪئين شهر گهمندا، اوانڪار يشور، نرسنگهه پور
آد شهرن مان ٿيندا جبلپور ۾ اچي پهتا. اني ڪيچ ڏينهن
رهي، چترڪوٽ آد جي ياترا ڪري، وري پرياڳ راج ۾
آيا. اُتان ڇهوُ سڀ ۾ اچي ٿورا ڏينهن رهي، سلطانپور آد شهرن
مان گهمندا، فيض آباد ۾ اچي پهتا. اُتان سمبت ١٩٤٤ ۾
اَوڌ يا پوريءَ ۾ آيا. اُن وقت سوامي جن اَڪيلائي هئا ۽ سيني
سدرن جي ياترا ڪري لڪشمڻ قلعي ۾ پنڊت جانڪيور سرن جيءَ
وٽ آيا. ويدانت شاستر ۽ سري گرو گرنت صاحب جي وشيه
۾ سدن ويچار هلبو. تڏهن سوامي جن کي هٿ ڪان جهلي
وڃي پنهنجي پلنگ تي وهاريائين ۽ سوامي جن سان مترتا
جو اُرڻ ڪيائين ۽ سوامي جن کي مرضيءَ موافق ايڪانت ۾
استان ڏنائين ۽ پنهنجو شش رام وليا سرن سدن شيوا ۾ رکيائين
۽ رهڻ واسطي پرارٿنا ڪيائين. سوامي جن روز روز هنجي
نئين لئين پربر جي وس تي اُني اٽڪل ڏيڍ سال رهيا.
بئراڳين جي پدگت ۾ وڏن پنڊارن ۾ سوامي جن جو آسن پنهنجي
پرسان ڪندا هئا. جڏهن ڪوئي اچار وئراڳي وڪلپ ڪندو
هو ته پيا وئراڳي اُنکي چوندا هئا ته هي مهاراج جو متر آهي
۽ سوامي جن کي پرم هنس ڪري سڏيندا هئا، پوءِ پڻ
جي هٿ جي روٽي کائڻ وارو ڪري چوندا هئا. اُن وقت
جا مکيه بئراڳي ساڌو ايوڌيا ثانين سوامي جن سان گهڻو
پريم ڪرڻ لڳا ۽ سوامي جن کي سچو فقير ڪري سمجهندا
هئا، چاڪاڻ ته ٻاڻ سڀڪنهن طرح ورڪت رهندا هئا ۽
ڀکيا وٺي کائيندا هئا. لڇمڻ قلعي جو اُن وقت جو مهنت ۽
پنڊت، جهڙيءَ طرح رام اُدار شرن مهنت ۽ سيتارام شرن
آدي سرڌا ڀاءِ سان سوامي جن جو سنڪار ڪندا هئا. هڪڙي

پوءِ اُنان ڇهن ناٿ پوريءَ جي ٻالرا واسطي وڌا وستي ۾
ترڪوور، ٻلاس پور، ترڪوڏي، ڪٽڪ وغيره مان لنگهندا، سري
ڇهن ناٿ ۾ اچي پهتا. اُتي ڪوٺا ڏيهن رهي ڪيترن مائين کي
برهمچور جي رنگ ۾ لڳايائون. پوءِ اُتان پيدل ٻالرا ڪندا،
ڳوالڪا، ترڇرپور، گنچار، ٻلاس، ڏوسي وشاکاپٽنم، ناڪاپان،
لوُلي، ڪولاڪندا آدڪ شهرن ۾ رهي مائين کي اُپديش
ڪندا رهيا. پوءِ گوداوريءَ جي ڪپ جي ڇپال ڪري
آهستي آهستي رستي وارا شهر ۽ ڳوٺ گهمندا ٽرلندا سنه
١٩٤١ ۾ گوداوريءَ جي ڪپ تي ترمٻڪ ناٿ ۾ اچي پهتا.
اُتي اڪيلي ٽرمل، آڪارا ۽ ٽرمل سمپرداءِ جا وڏا وڏا ودوان
پهچي ويا هئا ۽ ٻين سمپرداين جا به گهڻا سادو اچي ويا هئا.
شريمان ١٠٨ سري مهنت ڪمبرانجي مهاراجا رام سنگهه جي
همبشه راس جو شريمان [illegible] سنت سنگهه جي شاگرد جي
راج آڏ ٻاٻڪ (استاد) جي هٿان ڪر موڪليندو هون. شريمان
[illegible] سنگهه جي ۽ سوامي جن ٻئي اڪالمد ۾
رهندا هئا. اُتي سوامي جن جي درشن لاءِ گهڻي سنگت
ايندي هئي، جنهن کي گهڻن قسمن جا شبد اُپديش ڏيئي
ڪرتارٿ ڪندا هئا. اهڙيءَ طرح سارو ميلو سمائپت ڪري
سوامي جن مشهور صاحب جي سموري ٻالرا ڪندي حيدرآباد دکن
جا مکيه مکيه شهر، جهڙوڪ طرح نظام آباد، سڪندرآباد،
عابدآباد، اهڙيءَ قسم جا شهر گهمندا، سوامي جن الور مان
ٿي، اُجين جي طرف آيا. اُتي سنه ١٩٤٣ ۾ اُجين جو
ڪنڀ ڪيائون. ٻارهن شهرا نديءَ جي ڪناري تي وڏي حشمان
اچي رهيا ۽ ٻين سمپرداين به گهڻيون ولايتي ۾ اچي
رهيون هيون. اُجين جي رهاڪن، ستسنگي ليءِ، جن ۽ ڏينهن
سان ذاتي شهرا ڪندي ۽ گهڻو سمر سنگ، ڪيائون. ڪتاب

کنب وُر صاحب، گوئندوال صاحب جي ياترا ڪندا، ڪئين
ڳوٺن ۾ نواس ۽ ست سنگ ڪندا آهستي آهستي جمنا ندي
لنگهي، سري گنگا جو ڪنارو ڏيئي، پرياڳ راڄ طرف آيا.
پرياڳ راڄ جي ويجهو سجاد پور شهر ۾ ٿورا ڏينهن رهيا. اُتي
ماڻهن جو ڏاڍو پريم ٿي ويو.

پيرسن مهاراج جميعت سنگهه جي ٻه ساٿي گڏ رهيو. اُن
شهر ۾ جپ جي صاحب جي مول جو منتر سوا لک پاٺ ڪيائون.
اُنهن کي اهڙا ساڌن ڪندا ڏسي ست سنگين جي گهڻي شرڌا
ٿي، جنهن ڪري ڇڏيائون نه ٿي. هنن جي پريم ۾ ٻڌ جي
پرياڳ راڄ جي سنبت ١٩٣٨ بڪرم واري ڪنڀ تائين اُتي ئي
رهيا. پوءِ اُن شهر مان نڪري سري پرياڳ راڄ ۾ اچي ٻه
مهنا رهيا ۽ مهاتمائن سان هر هڪ قسم جا شاستر سنبندي ويچارا
ٿيڻ لڳا. پوءِ ڪاشيءَ ۾ آيا. اُتي ٿورا ڏينهن رهي نيپال ۾
ويا. اُتي گهڻن براهمڻن سان شاستر سنبندي وارتا لاپ ٿيڻ
لڳو ۽ ڪي ڏينهن اُتي رهي، جنڪپور طرف ٿيندا، پورب
۾ ٿي گهڻا مهنا رٿن ڪيائون. پوءِ هري هر ڇيتر ۽ پٽني صاحب
جي ياترا ڪيائون. اُتان گيا ۽ گيا کان راڄ گريهي آدڪ تيرٿن
۾ وڇرلدي، پوءِ پنڌل تيرٿ پيٽيندا، ٻچداٿ مان ٿي
آهستي آهستي اچي ڪلڪتي ۾ پهتا. اُتي مارواڙي سيٺين
چڱي شيوا ڪئي ۽ گڏ ٿي ست سنگ ڪندا رهيا ۽ گهڻا
ڏينهن اُتي رهي، گنگا ساگر ۽ مکيه مکيه تيرٿن جي ياترا
ڪيائون. سنبت ١٩٤٠ ۾ ساري بنگال ۾ يعني راڻا گهاٽ،
عبدالله پور، بوناپور، برِيت پور، ڪشن گنج، سراج گنج،
ڍاڪا آدڪ شهرن ۾ رٿن ڪندا، آسام ۾ برهمپترا جي ڪناري
ڏولڪ گنج، سرياگر آدڪ شهرن ۾ گهمندا، موٽي ڪلڪتي
۾ آيا. اُتي بنگالي ڀاشا سکي اُن ڀاشا ۾ ئي اُپديش ڪرڻ لڳا.

آوت جوکو نه جاوت دُکا نهَ بيابي مَن ره ڪني
سدا آنند گُر پورا پائيا تُٺ اٺوي سکل ڀوکهي.
[رامڪلي م: ٥ صفحه ٨٨٣

سک دک ۾ سم رهڻ جون مثون ڪٿن ڪري آڳيون اسان ڪيترن مهاتمائن کان ٻڌيون آهن. انهن مان هڪ ڪٿي ته منش وٽ هجي ته هو جيون مڪتيءَ جو آنند وٺي سگهي ٿو. سوامي سن ايترو اُپديش ڏئي ٻهڙتي وياکيان پوري ڪئي. لوڪ ٻڌي ڏاڍا گد گد ٿيا ۽ پنهنجون ته اسان اڳي اهڙا وچن ڪڏهن کان نه ٻڌا هئا. ڏن ساڌ سنگت آهي، ڌن لوهاڻن جو سنگرو آهي، ڌن لوهاڻا ماتا پتا آهن، ۽ ڌن لوهين آهيو. اهڙيءَ طرح گهڻا دفعا ڌنيواد ڏيئي انيڪ پرڪار جي سامگريءَ سان سنتن جو ستڪار پوڄن ڪيائون. ڏاڍيءَ جو ميلو نه پورو ٿي ويو. هاڻي سري نارائڻ هري جي ٻهڙتي ماتا پتا کي نمسڪار ڪئي ۽ سڀ مهاتما چوڻ لڳا ته هنن کي آگيا ڏيو ته سياڻي وڃن. ماتا پتا ۽ ساري سنگت جو ڏاڍو پريم ٿي ويو هو. سنتن سڀ سنگت کي سمجهايو ۽ هرڪو پنهنجي پنهنجي استان ۾ هليو ويو.

ٻئي ڏينهن سويري جڏهن جڳهه لئي سنت مهاتما رهيا هئا اتي پگت منڊلي پهچي وئي. سري ١٠٨ نارائڻ هري جي جا ماتا پتا ۽ ساري سنگت سوڌو اُتي پهتا ۽ سڀني، سنتن جي ڪيڙن وغيره سان سوا ڪئي ۽ مان ستڪار سان سڀني کي وداع ڪيو. تڏهن سري ١٠٨ نارائڻ هري جي پنهنجي ماتا پتا کي پريم سان نمسڪار ڪيو ۽ چيو ته موه کي ڇڏي ڏيو. جيڪڏهن هيترو هولدس ته ڪيئن پورا پاڙ ۾ گڏ ياسون. انهن جئي سنتن سان گڏ هليا ويا. اُتان ترن ٿاون صاحب،

منهنجي استري هاڻي ٻئي پُرش سان پريم رکي ٿي. اهو ڏسي مان ڏکي ٿي گذاريان ٿو ۽ چاهيان ٿو ته مري وڃان. (۵) پنجين چيو ته مان ترڏن آهيان. منهنجي استري ننڍا ٻار ڇڏي مري وئي آهي ۽ هاڻي ٻارن جو ڳُونڌ مٿ مونکي ميڙو ٿو پوي. هڪڙي کي ٿو سنڀاليان ته ٻيو ٿو روئي. انهن کي ڌارڻ ۽ سنڀالڻ، کارائڻ ۽ پيارڻ جو مونکي هر وقت فڪر رهي ٿو، پيٽ واسطي ڪمائڻو به پوي ٿو، ڏاڍو بيڪار آهيان. (٦) ڇهين چيو ته مان شاهوڪار جو پٽ آهيان، پتا مونکي سڪول ۾ پڙهايو اُن وقت مان ڪوئي سنگت ۾ لڳي وڪاري يعني جواري، شرابي، ويشيا گامي ٿي پيس. گهر ۾ پنهنجي استري اٿم، پر اها مونکي چڱي نٿي لڳي. ويشيا پئسي کان سواءِ مونکي نٿي چاهي. پتا به گهر مان ڪڍي ڇڏيو اٿم. امتحان ۾ پاس نه ٿيس، نوڪري ملي نٿي؛ سفيد پوش آهيان، مونکان ڪم ٿئي نٿو. هاڻي مرڻ جو ويچار ڪري رهيو آهيان. سک سان مران، گاڏيءَ هيٺان اچي مري وڃان، يا ٻڏي مران، اهڙو ويچار ڪندي اچي هتي پهتو آهيان. سو دنيا ۾ پوري کان پوري دکي پيا آهن. ٻئي کان پاڻ کي زياده دکي ڏسي ڌيرج رکڻ گهرجي. تهڙيءَ طرح پاڻ کي ٻئي کان وڌيڪ سکي ڏسي ايمان ۾ اچي خوش ٿيڻ نه گهرجي. سک دک ۾ چت کي سم رکڻ گهرجي، جئن ڪبير صاحب چون ٿا—

سُکهيءَ ديکهه نه هَرکيئي بِپَت ديکهه نه رو ؛
جِهه سُکهيءَ ٿِهه بِپَت هئي ڏِکلي رهِتا سو هوءِ.
[ڳوڙي ڪبير جي صفحه ۳۳۷

هر ڪو شوڪ ڪرڻ وارو نه هوندو آهي، ليڪن ڪي ڪنهن
نه پڌائيءَ ۾ هر ڪو شوڪ نه ڪرڻ گهرجي. گرباڻيءَ ۾ ڪنهن
نه ڳالهه بابت هر ڪو شوڪ نٿا ڪن. پرماڻ:-

هر ڪو سوڪ ڪا ڪيو لهي ٻڌي ميت سمان

ڪهه نانڪ سن ري مٽا ڪيالي نام پڪان

[سلوڪ م ٩ صفحو ١٤٢٧]

اهڙيءَ طرح دنيا ۾ ڏکي ۽ سڪي ڪان پري پيا آهن.
جهڙيءَ طرح هڪ بادشاهه ۾ جهه ماڻهو ڪنا ٿيا ۽ پاڻ ۾
هڪ ٻئي جو سک ڏک ونڊڻ لڳا (١) هڪڙي جو نه مهيني
گهر ۾ پنج ڪمائون ۽ ٻي جو ڪرا آهن. نوڪري توري
بڪوار وارو آهي ۽ گهر جو گهٽو اثر آهي هي ٻرهاڻي ۽ شاديءَ
جي خرچ ڪرڻ بابت ڪرمند آهيان. (٢) ٻئي جو نه مون
وٽ ڌن گهٽو آهي پر سنتان ڪونهي. رات ڏينهن وٽان
پيو پوءِ ني شادي ڪئي پر لڌي نه اولاد ڪونه ٿيو.
هاڻي ٻئي استريون پاڻ ۾ وڙهن پيون. مولسان پنهنجي جو پيار
ڪونهي. گهر برباد ٿي ويو آهي، ان ڪان نه مرڻ
پاڻ آهي (٣) ٽئين جو نه مهيني استري وڃاڻي آهي،
ڪيترا ٻار ڪما اٿس. هو ماٺيون سڀئون پيا وجائن ۽ هي
نه اشارا ٻڌي ڏئي. مان اهو پنهنجي اکين سان ڏسي مڙان
پيو ۽ ڀڄڻ لئي حيران ٿي پيو آهي. (٤) چوٿين جو ته لنڊيءَ
وٺي ۾ مهيني پٽا هڪ سدر ڪيبا سان مهيني شادي
ڪرائي ۽ مهيني جي سان زياده پيار ٿي ويو ۽ زياده سڪم
ڪرڻ ڪري مان بيمار ٿي پيو آهيان، ڏوڪ ٿي پيو آهي،
۽ مان هڪڪي وٽان لٿو ۽ اڪي هوءِ مهيني شوا ڪري ٿي.
مان ڪنولي ٿي پيو آهيان، وقت ٿي آن جهل پٽو ملي،

ڪاڇري هنڪي چوندو ٻڌو، سو ڪروڌ ۾ اچي هنڪي مار
لڳو. مورک پڇس ته يلا تڏهن مان ڇا چوان. هاريءَ چيس
چؤ ”اڏ ڇري“ ٻوءِ مار جي ڏپ کان اڏ ڇري چوڻ لڳو
رستي ۾ هڪ ماريءَ جار ٻڪين ڦاسائڻ لاءِ وڇهي ڇڏي هئي
اِن اڏ ڇري ٻڌي مورک کي ڏاڍي مار ڏني ۽ چيائين ته م
ڦاسائڻ ڇاهيان ٿو ته تون ورڪي اڏائڻ ٿو ڇاهين. تڏهن مور
چيو ته يلا مان ڇا چوان. ماريءَ چيس ته چؤ ته ”آوسه ڇا
ڦس ڦس ڇا“. مار جي ڏپ کان مورک ائين ئي چوڻ لڳو
اڳتي رستي ۾ چورن چوري ويني ڪئي. انهن اِهي وچ
ٻڌي مورک کي ڏاڍي مار ڏني. تڏهن مورک چيو ته يلا مان
ڇا چوان. چورن چيس ته چؤ ته ”لي لي آئو ڏر ڏر جائو“
مورک مار جي ڏپ کان وڏي واڪي سان ائين چوندو پئي
ويو. رستي ۾ هڪ شاهوڪار جي مڙل پٽ کي مساڻي ۾ کڻي
پئي ويا ته مورک اُنهن جي سامهون جڏهن هن طرح چيو ته
”لي لي آئو ڏر ڏر جائو“ تہ شاهوڪار جي سنبڌين کي ڏاڍو
ڪروڌ ٿيو ۽ مورک کي مارڻ لڳا. مورک چيو ته تڏهن يلا مان ڇا چوان.
انهن چيس ته چؤ ته ”ائسي دن ڪڏهين نا آوئي.“ مورک مار جي
ڏپ کان ائين ئي چوڻ لڳو. رستي ۾ هڪ سيٺ جي پٽ
جي جڃ پئي لڳي. اُنهن جڏهن اِهي وچن ٻڌا ته مورک
کي مارڻ لڳا. هو مار جي ڏپ کان پڇي پنهنجي گهر آيو
۽ چوڻ لڳو ته ڪيم مونکي ڏاڍي مار ڏياري آهي. پر
درحقيقت هن پنهنجي مورکائي سبب مار کاڌي. اهڙيءَ
طرح ايشور سرشٽيءَ ۾ اهڙا مورک گهڻائي پيا آهن. اُنهن کي
ڏسي ٻڌي پنهنجي چت ۾ ڏيرج رکڻ گهرجي. پاڻ کي ۽
پنهنجي مورک سنبڌين کي ڏسي شوڪ نه ڪرڻ گهرجي.
هر ڪه شوڪ کان رهت ٿي چت کي سر رکڻ گهرجي.

سري نارائڻ جي اُپديش (٢٥٦)   سک ڏک ۾ جنهن اڏول
شانتيءَ ١٩٥٩ جو لڏو. انهيءَ طرح جتي ا ٻري کان ٻري
ٻيا آهن.

پاڻکي پا پنهنجي سمنڌ جيءَ کي جتي سمجهڻ جو شوق
نه ڪرڻ گهرجي ۽ نه ايمان ڪرڻ گهرجي. جاڪاڻ ته انگان
وڏا وڏا جتي برهمڻو، جي سرشٽيءَ ۾ ٻيا آهن ۽ جتي جو
شروعاتي سردار برهمڻو رکي آهي، جنهن جي اڳيان ڪنهن جي
به جترالي عقلي لتي سگهي. پرماڻ:

ٻهس سياڻپا لکڻ جوهر تر اڪ نه جاءِ ڏال.

لنهڪري جترالي ۽ لي خوشي نه ڪرڻ گهرجي ۽ پاڻ
کي پا پنهنجي سمنڌ ڪي مورک ڏسي هروقت شوق به
نه ڪرڻ گهرجي، جو نه ايشور جي سرشٽيءَ ۾ وڏي کان
وڏا مورک ٻيا آهن. پاڻ کان وڏو مورک ڏسي جت شوق
رهت ۽ سانت ڪرڻ گهرجي. گرو جي لکي ٿا ـــ

اسڪر مورک انڪ گهور.

ارٿ:- اَنيڪ مورک آهن ۽ انهن کان به وڌيڪ ”اُاڻ“
يعني مهان مهان مورک نه انڪ آهن.

ايشور سرشٽيءَ ۾ سڀ ڪا شيءِ بي انت آهي.

ڪٿا:- هڪڙي مورک کي ٻت ۾ ڏاڍو سور ٿيو. جو
حڪمن وٽ دوا وٺڻ ويو. حڪيم هنکي جلاب ڏنو ۽ جهالينس
ڏه ڪجري (لچڪي) ڪاڻي. دوا ولي رستي ۾ آيو. ڪجري ٿالو
وسري ويس، سو ورتي حڪيم کان پڇڻ آيو، پر وري ب ٿالو
پلجي ويس. انهيءَ طرح ست دفعا آيو ويو ۽ حڪيم به ڏسي
ڏسي ٿڪجي پيو. وري سمجهايائين ته ”ڪجري“ جو ياد
ڪري رستي ۾ آيو ته وري ٿالو وسري ويس. ڪجري ٻه وان
ڪاجري، ڪاجري جوڙ لکو. رستي ۾ هڪ ڄاڻي بعي ماڻ
جي ٻان (چهرڪس) کي پڇي اڏائي ٻاهر ڪڍيو، لنهڪري ڪاجري

داني سياڻ هڻڻ ڪري پنهنجي شروع ڪي ٻه. انمرت ج
ڪلاس ڏيئي ڇڏيو. راجا شاليواهن هنجي اهڙي اُدار تا ڏسي
ڏاڍو پرسن ٿيو ۽ انمرت سان پنهنجي ۽ راجا وڪرم جي سڱ
جيڪاري ڇڏيائين. هو پاڻ ۾ صلح ڪري دوست ٿيا. پو
راجا وڪرم پڇيس تہ هن ڇئن ڇوڪرن جو توهان ڪهڙ
نبيرو ڪيو؟ شاليواهن چيو تہ هي راجا وڪرم! مون هنجو
هي فيصلو ڪيو آهي. هنجو پتا وڏو چتر ۽ سمدرشي هو ۽
هن پنهنجي جائداد پورن ڇئن حصن ۾ ڇئن طرحن سان ڏاهي
رکي ڇڏي هئي ۽ ڇئني پٽن کي انهن ڪمن ۾ لڳائڻ چاهيو
ٿي، ۽ جن ڪمن ۾ لڳائڻ گهريائين ٿي، دلين ۾ بہ اُهي شيون
وجهي رکيون هئائين.

جنهنجي دلي مان مٽي نڪتي اُنکي مٽيءَ ڏاران ائين
سمجهائي ڏني اٿس تہ جيترا مڪان آهن تنجو مالڪ تون
آهين ۽ اها ملڪيت پوري چوٿين حصي ۾ هئي. جنهنجي
دلي مان آڱر ۽ رک نڪتي انکي هيءَ سمجهائي ڏني اٿس
تہ باه ۾ وجهي سڙ ڪرڻ وارايون شيون جهڙي طرح سون ۽
چاندي آدڪ ڌاتو تن جو مالڪ تون آهين، اُهي بہ پورو
چوٿون حصو آهن. جنهنجي دلي ۾ جانورن جون هڏيون هيون
انکي سمجهايو اٿس تہ جيترا پسون، هاٿي، گهوڙا، گانيون ۽
مينهون آهن سي سڀ تنهنجي ملڪيت آهن، جا بہ پورو
چوٿون حصو هئي. چوٿين دلي ۾ جو اَن جو پوسو پيل هو،
اُنجو مطلب هي آهي تہ جيتريون بہ ٻنيون ٻاغ باغيچا آدڪ
آهن تنجو مالڪ چوٿون ڄڻو آهي، اُنجو ملهہ بہ چوٿين حصي
جيترو هو. راجا وڪرم اهو نياءُ ٻڌي شاليواهن تي ڏاڍو خوش
ٿيو ۽ چيائينس تہ منهنجو سنبت ۽ تنهنجو شاڪو هلندو. سو
راجا وڪرماجيت جو سنبت ٣٥ سال اڳي ۽ شاڪو ٣٥ سال
پوءِ آهي، يعني جهڙيءَ طرح هاڻي سنبت ١٩٩٤ آهي تہ

براهمڻ کان شالواهن کي وڌي وڃي پنهنجو پٽ ڪيو ۽ اُن
کسان کي گهٽ ڏن ڏنائين، جا پنهنجي گهر ۾ سک سان رهڻ
لڳي. اهڙيءَ طرح شاليوان سيالڪوٽ جو راجا ٿيو. هنکي
ٻه راڻيون هيون، هڪڙيءَ جو نالو اِڇران ۽ ٻيءَ جو نالو لوڻا
هو. اِڇران مان پورن نالي پٽ پيدا ٿيو، جنهن تي لوڻا موهجي
پئي ۽ پورن کي سنگم (ميل) ڪرڻ لاءِ چيائين، پر پورن
نه مڃيو ۽ برهمچاري ٿي رهيو. لوڻا کي غصو آيو ۽ راجا جي
اڳيان تي پورن تي اَڻلڌو دوش لڳايائين. راجا قاصائي کي
گهرائي پورن جا هٿ پير وڍرائي هنکي کوهه ۾ ڦٽو ڪرايو
پوءِ گورکناٿ هنکي کوهه مان ڪڍائي هنجا هٿ پير سڄا
ڪيا ۽ هنکي پنهنجو چيلو ڪيائين. ٻارهن ورهين کانپوءِ
موٽي پورن ناٿ پنهنجي ماتا پتا کي درشن ڏنو ۽ هنکي
اُپديش ڏيئي سکي ڪيو. اُن کان اڳي وڪرماديت جو ڀاءُ
ڀرٿري نه گورکناٿ جو چيلو ٿيو هو.

جڏهن راجا وڪرماجيت تيرٿ ياترا ڪري گهر موٽيو نه
هن ملڪ تي چار پاسا ڌاڙ ڌاڙا ڪٽي آيا هئا ۽ اُنهيءَ ڪري
نه تباهه نه ڪيو ٿي پوءِ هو شاليواهن وٽ ويا ۽ معلوم نه آهي نه
هن ڪهڙو لباس ڪيو هوندو. راجا وڪرم هنجي بدي ۽ ٻل
ڏسڻ واسطي پڌ ڪرڻ لاءِ پنهنجي سنگتا موڪلي، پر شالواهن
کي واسڪي ناگ گهڻن قسمن جي منتر وديا سيکاري هئي
۽ اُنجي ٻل مان هو وڌندو رهيو. پوءِ واسڪي ناگ پنهنجي
پٽ جي مدد لاءِ ناگ موڪليا، جن راجا وڪرم جي سنگتا
کي ماري ڇڏيو. پوءِ وڪرم ديوتائن جو آواهن ڪري امرت
جو ڪلس گهرايو. شالواهن کي معلوم ٿيو نه مهاراجا وڪرم
وڏو داني آهي، تڏهن هن براهمڻ کي سمجهائي هن ڏانهن
چوائي موڪليائين نه جو امرت جو ڪلس توهان سرڳ مان
گهرايو آهي، سو مان توهان کان ڀکيا ۾ گهران ٿو. راجا وڪرم

ڪپڙي سان بدل هئا. وڏن چترن کي سڏي انهن جي روبرو
دلا کولياٺون. هڪڙي دلي مان مرتڪا (مٽي) نڪتي،
ٻي مان آڳر ۽ رک نڪتي، ٽين مان جانورن جا هڏا نڪتا
۽ چوٿين مان تُهه نڪتا. سڀاڻا اُنجو مطلب سمجهي نه سگهيا.
هو مهاراجا بڪرم وٽ مطلب سمجهڻ لاءِ آيا ته ٻڌائون ته
مهاراجا اڳيئي تيرٿ ياترا ڪرڻ ويا هئا، تنهنڪري هو دور
دور ديسن ۾ مطلب سمجهڻ لاءِ ڦرندا رهيا، پر ڪنهن به
هنن کي مطلب نه سمجهايو. تڏهن هو سيالڪوٽ ۾ پورن ڀڳت
جي پتا راجا شاليباهن وٽ ويا.

شاليباهن ڪير هو، تنهنجي ڪٿا هيٺ ڏجي ٿي.

ڪٿا :—

هڪ برهمڻ جي گهر ۾ ٻه پٽ ۽ هڪڙي خوبصورت
ڪنيا هئي. ان ڪنيا جي شادي ڪنهن چڱي ور وان سان
ڪرايائين. قسمت سان ڇهن مهنن کان پوءِ هوءِ ڪنيا ودوا
ٿي پيئي ۽ پنهنجي پتا جي گهر ۾ رهڻ لڳي. هڪڙي
ڏينهن هوءِ اڪيلي سمنڊ جي ڪناري تي سنان ڪري
رهي هئي. واسڪي ناگ، برهمڻ جو روپ ڌاري اُتي
سنان ڪرڻ آيو هو سو اُن براهمڻيءَ جو سندر سروپ ڏسي
اُنتي موهت ٿي پيو، ۽ براهمڻي به مٿس موهت ٿي پيئي ۽
هڪ ٻئي ۾ ميل ٿيو. هر روز هو ٻئي اُن جڳهه تي اچي
پاڻ ۾ گڏبا هئا. نيٺ اُن براهمڻيءَ کي گرڀ ٿيو. ماتا پتا کي
جڏهن اُن ڳالهه جو پتو پيو ته اُن کان پڇيائون، پر لڄ جي
ڪري ڪجهه نه ٻڌايائين. ماتا پتا هن کي ديس نيڪالي ڏني.
پوءِ هوءِ واسڪيءَ وٽ رهڻ لڳي. سمو پائي انکي پٽ ڄائو
جنهنجو نالو شاليواهن رکيائون. واسڪيءَ اُن ڪنيا کي گهڻو
پيار ڏنو. هڪ راجا کي اولاد ڪونه هو تنهنڪري هن،

بالڪل مساڻي جي لڳو لڳ هئي. وري ٻئي ڪي سندر
اِسترين ڏيکاريائين. جيڪا سيڪا ڪاڻ سوٽي هئي، انکي
ڏسي حياڻ ٿيو ته هنجي سر تي مان ڪري جي ناس اچي تي،
هن حڪم ڏني ته ٻڪريءَ جو کير پيئو هولدو. ڇپا ڪرڻ سان
معلوم ٿيو ته ٻرابر هنجي ماءُ هنجي هر وقت تي مري ويئي
هئي ۽ هن ٻڪريءَ جي پالنا ٻڪريءَ جي کير تي ٿي هئي.
تنهن کي الڪ قسمن جون ڪتون ٻين سان وڙائي ڏيکاريائين.
اجهان هڪ ڪت تي سمجهيو ته ڇاڪاڻ ڪري اُنهن جانس نه
اُنجي سنس ٿيو ۽ هڪ وار آهي، جو مولڪي جيئرو رهيو آهي،
جنهن ڪري مولڪي ٿند نه آئي. جڏهن ڏٺائون ته سندس لڳ
۾ ٻرابر وار پيو هو. اهڙيءَ طرح هڪ ٻئي کان وڌ ڄڃتر پيا آهن.
انهي ڪري چڱو آهي ته پنهنجي جتائي جو ايمان هرگز
نه ڪجي.

هن بات هڪ ٻئي راجا پورس کي ڪتا پڏائي رهي آهي
۽ ان سان گڏ ٻڙ ڪڻ ڪرم راجا جا ڪرڻ ڪٽن ڪري رهي آهي،
۽ جيڪي رهي آهي ته اهڙا ڪرڻ لوهان ۾ هڻڻ گهوڙن لڏهن تي
نوهين نمڪ تي وڙهڻ جا لائق تي سگهوتا.

هاڻي نيوجيس جي ڪتا پڏائي ٿي ته ٻندر ٻو ۾ هڪ
ڏن پتي سڌ (ڏيوال سڀ) رهندو هو. هو ڏاڍو حتر هو.
هنکي چار ٻت هئا. جن لي کي هڪجهڙو پاٻندو هو پنهنجي
حيثري جي تي نيءَ جدا تيڻ نه ڏيندو هو. مرڻ وقت جنهن لي
تي سڏي حياتي نه سيجي کٽ جي جڻن تي پاون هملمان
چار سونا ڪنس جوڙ آهن. اُهي ٻڌر ٻالئن ٻاٽم ورهائجو ٻوءِ
موت شيون نه ورهائي ڪجهو ۽ ڪٿيون جتر سپاٽي کان هڪجهڙا
حصا ڪرائجو. سڌ جي مرڻ کسوءِ ڪجهه وقت ڪٽ جي
... موت هيٺين ۽ ... ڪڍيائون، هن جا منهون رپنمي

درشٽي ڪرڻ ڪري، ڪنگال ٿي پيو، اِنهي ڪري مان روئان ٿو. تڏهن رتنا هن کان ٻه ٽي ڀيرا روئڻ لڳو. بتنڪا چيو ته تون ڇو ٿو روئين؟ رتنا چيو ته ماتا منهنجو ناءُ ٿي رتنا يعني ڪنگال رکيو آهي. پوءِ ٻئي اچي روئڻ ۾ چنڪيا ۽ چوڻ لڳا ته اسان ڀڳوان کي ڪئين دفعا چيو آهي ته اسانکي مايا جو ڪرشن نه ڪرايو پر ڀڳوان رهيٺي نٿو. چڱو هاڻي، اسين به پوڄن نه ڪنداسون. اُئين چئي اڳتي وڌيا. نامديو لڪي اُنهن جون ڳالهيون ويٺي ٻڌيون. ٻڌي حيران ٿيو ۽ پنهنجو آهنڪار ڇڏي ڀڳوان جو اُنن * ڀڳت ٿيو.

ڪنهن ڀڳت مال ۾ رتنا پتيءَ جو نالو ڪري لکيو اٿن ۽ بنتڪا سندس استريءَ جو. رتنا پنڌرپور ۾ هڪ رگ ويدي براهمڻ جو پٽ هو. هنجو جنم سنبت ١٣٤٧ مانگهه مهني جي شڪل پک دوجه وسپت ڏينهن ٿيو هو، ۽ هنکي وشنو ڀڳوان جو اُنش ڪري ٿا ليکين. بنتڪا پنڌرپور ۾ هرديو براهمڻ جي ڪنيا هئي. هنجو جنم سنبت ١٣٥١ ويساک ڪرشن پک سپتمي ٻڌر ڏينهن ٿيو هو. اُنجي شادي رتنا سان تيل چوڻ ۾ اچي ٿي.

سو ڀڳت لوگ ٻه مڏيه ڪوٺيءَ ۾ آهن هڪ ٻئي کان وڏيڪ پيا آهن. اهڙيءَ طرح ڇتُرن کان ڇتر پيا آهن. جئن ته هڪ راجا وٽ ٽي ڇتر آيا هڪ پوڄن ڇتر، ٻيو اِستري ڇتر، ٽيون شئيا ڇتر. راجا هنجي ڇترائي پرکڻ واسطي پوڄن ڇتر کي ڇتيهن پرڪارن جا پوڄن ڏنا. هن چيو ته چانورن مان مساڻ جي مردن جي دونهين جي درگنڌي پيئي اچي. درياف‍ت ڪرڻ سان پتو لڳو ته جنهن ٻنيءَ ۾ هي چانور ٿيا هئا، سا

* نه ٻئي جو پر هڪ ئي، ڀڳوان جو -

ڀڳوان ۾ نامُ جپ ڪري لڪي بيٺا. اڳيان رلڪا ۾ پنهان
بنڪا آيا پئي. رلڪا جڏهن ٿلهيءَ وٽ پهتو تہ ڏسي
دنگ ٿي ويو ۽ هاءِ ناڳڻي، هاءِ ناڳڻي چئي روئڻ لڳو ۽
ٿلهيءَ کي پنهنجي سان مٿي وجهي ڏکي جڏهن پاڻ ۾ روئندو
اڳتي وڌيو. بنڪا پريان ڏٺو تہ اُن ڇڪيل تي ڇو مهندو
ڀاءُ امنو؟ اهو ويچار ڪري ڊوڙي ڀاءُ کي اچي مليو ۽ هن
کان پڇيائين تہ ڇو تون ائين اسو هڻين؟ تڏهن رلڪا جواب
ڏنو تہ ڀڳوان اسانجي مارڻ واسطي رستي ۾ ناڳڻي رکي
ڇڏي هئي موڪلي ڏنگڻ لڳي يعني مان اُلڪي ڪٽڻ
تي هوس، پر وڏي مشڪلات سان ڪنهن طرح اُن کان
بچي ويس. پوءِ مون خيال ڪيو تہ بنڪا کي بہ ڏنگي
ماري، تنهنڪري پهي مايا ناڳڻيءَ تي مٽي وڌم. اهو
ٻڌي بنڪا روئڻ لڳو. رلڪا چيو تہ تون ڇو روئين ٿو؟
تو بہ ڏٺي ۽ بہ توکي ڏنگائين! پوءِ تنهنجي روئڻ جو
ڪهڙو مطلب آهي؟ بنڪا چيو تہ مان تنهنجي واسطي ٿو
روئان جو تنهنجي برهماڪار ورتي هئي مايا ڪاروري ڇو
ٿي پئي ۽ مايا سمجهي جو تو اُن مٿان مٽي وڌي؟ تون
پرمسنو کان ايترو سمڪ ڪئن ٿئين! انهن تمڻ تہ نگهرجي
هئن تہ:-

پرماڻ :-

ڪبير سنت تہ ڇاڙي ٻنڌي جئہ ڪوٽڪ ملهہ اسنت
مليا گر پيکم ٻيڌي تہ سيتلتا نہ تجنت

[سلوڪ ڪبير جي، صفحہ ١٣٧٣]

مون سمجهيو هو تہ منهنجو ڀاءُ سنت آهي، پر مايا تي

١- ڪروڙين. ٢- هندن ٣- ناڳڻ سان. ٤- ويڙهيل.

جيڪڏهن ڪٿي ٻڌائي ٻه ها ته نامو ڪهڙي دوا ڪري ۽
جڏهن ڀڳوان ديهڙو ڦيري هٿي آيو ته مون ڏٺو ته ڪنڌ رهڙ ڄ
پيو اٿس . مون چيو، دادا جي! هي ڇا ٿيو آهي؟ ڀڳوان چيو
پيڻ! مون نامديو واسطي ديهڙو ڦيرايو، جنهنڪري ڪنڌ
چاڙهي پيو آهي ۽ ڏاڍو درد ٿيو آهي .

تڏهن مون ساري رات تيل جي مالش ڪئي ماس
ڪيترا يون دوائون لڳايون ماس تڏهن مس مس ڀڳوان کي
ننڊ آئي . راڻي ڪتولي تي سمهيو پيو هو . هاٿي اٿي تور
ٻاهر ويا آهن . هاٿي مان هٿڻ آڻي گهڻا ويني آهيان . ڀڳوان
ايندو ته سندن ڪنڌ تي هٿڻ لائيندس .

اتري ۾ ڀڳوان ٻه اچي ويو ۽ ڀڳل ڪتولي تي وينو ۽ چوڻ
لڳو، پيڻ! ڏاڍو درد آهي! ڏاڍو درد آهي!! پيڻ هٿڻ
۽ پين شين جو ليپ ناهي سيڪ ڏيئي پٽي ٻڌي . نامو ڏسي
ڏاڍو حيران ٿيو ۽ هنجو سڀ اڀمان نٽي ويو هو . ڀڳوان جي
چرنن ۾ ڪري پيو ۽ پنهنجي اپراڌ جي ڪميا ڪرائڻ لاءِ ويئتي
ڪيائين ۽ چيائين ته پنهنجي پيارن رنگا ٻنگا جو مونکي
درسن ڪرايو . ڀڳوان نامي کي چيو، اٿي هل . هو
جهنگ ۾ ڪانيون وڃي پيندا هوندا . شهر کان ٻاهر ويا ته پريان
رنگا ٻنگا ايندا ڏٺائون . ڀڳوان چيو ڏس رنگا ٻنگا اچن
پيا . نامديو چيو ته اهڙن پيارن ڀڳتن کي ڏن ڏيئي سگهي
ڇو نٿا رکو؟ ڀڳوان چيو ته هو ڏن ونڻ نٿا چاهين . مايا کي
ڀڳتيءَ ۾ وگهن ڪاري ٿا سمجهن . مون گهڻا دفعا انهن
کي چيو آهي ۽ ڏن ڏنو به آهي . پر هو اٿلندو روئن ٿا ۽ اَن
جل ڇڏي ڏين ٿا . نامي چيو ته منهنجي سامهون ڏيون ته
ڇو ٿا روئن؟ ڀڳوان چيو راڻيءَ دوش جو پاڳي تون ٿيندين .
هن چيو چگو، مان ٿي ٿيندس . ڀڳوان چيو ته هيءَ هيرن
جواهرن جي ٿيلهي رستي ۾ رکي آءُ . نامديو رکي آيو .

اندر هڪ ڪنواري ڪنيا هئي، جنهن هٿ ونئي گئي.
أن جنو آچو مهاراج. هيءَ ئي راڪي بهڪي جو ڳور آهي.
نامديو ڳور أندر ويو ته الڪي سنڪار سان وهار بانم. نامديو
پڇيو ته ڀڳوان راب ڏينهن هتي ئي رهندو آهي؟ ڪنيا
جنو ها مهاراج. وري نامديو پڇيو ته هاڻي ڀڳوان ڪٿانهن
ويو آهي؟ ڇوڪريءَ جواب ڏنو هاڻي ئي ٻاهر نڪتا آهن؛
اجهو ٿوري وقت ۾ ئي اچي نڪرندا. نامديو پڇيو ته راڪا
بنڪا ڪيڏانهن ويا آهن؟ ڪنيا جواب ڏنو ته پنهنجي گڏران
لاءِ ڪاٺيون ڪرڻ ويا آهن. ڪنيا کان پڇيائين ته توهن ڇا
وٺي ڪرين؟ ڇوڪريءَ چيو ته هٿڻ وٺي گهاه وري
پڇيائين ته ڪنهنجي واسطي؟ ڇوڪريءَ چيو ته ڀڳوان واسطي.
وري پڇيائين ته ڀڳوان کي ڇا ٿيو آهي؟

ڪنيا جواب ڏنو ته ڀڳوان کي ڪالهه ۾ درد آهي
وري پڇيائين ته درد ڪهڙي سبب ڪري ٿيو اٿس؟
ڪنيا چيو ته سڪامي، ڏيرج رهت، ڪن ڪن ۾ سڪي دکي
ٿيڻ وارو نئس مان ساماٿل هڪ نامديو ڀڳت ذات جو ڇيپو
آهي تنهن کي مندر ۾ آڻيءَ سمي ڪنهن بدران ٻاهر
وحائڻ جي آتچار ڪندڙ کي پنڊتن مار ڏني ته روئڻ لڳو،
۽ ڀڳوان کي ڏوراپا ڏيڻ لڳو، تڏهن ڀڳوان هنکي خوش
ڪرڻ لاءِ ديهرو ڦيري درسن ڏنو ۽ ڀڳت کي ٻرسن ڪيو؛
ٻر ديهرو ڦيرڻ ڪري ڀڳوان کي ڪنڌ ۾ چوٽ لڳي جنهن
ڪري درد ٿي پيو اٿس. نامديو ته ڀڳوان جو ڪو خيال
ڪونه ڪيو أنلو آيمان ڪري رهيو آهي ته مولڪان ڪوڏي ڪ
پيارو آهي ڇا؟ پيارو ته أهو آهي جو ڀڳوان ۾ پيار ڪري.
نامي جو ڀڳوان ۾ ڪيئ نه پيار ڪونهي. سک ڏک بابت ته
پڇيئي نٿو. ڀڳوان دليالو آهي. مطلب بنائي سيبي ها ڪم
ڪري ٿو ۽ ڀڳوان نامي ٿي پنهنجو ڏک ٻڌايو نه ڪمن، ۽

پوءِ نه واريءَ سان ڀريل ٿيلهو لڳس ۽ ڏيرج ٽٽي ويس. ڏاي
ڏکي ٿيو ۽ پرماتما جي اهڙي ليلا ٿي جو اُن وقت تتل واري
ني هڪ لولو لنگڙو يعني هٿ پير رهت ۽ ٽن ڏينهن جو
بکايل ريڙهيون پائيندو ڏسڻ ۾ آيو. شيخ سعديءَ کي ڇپائي
نه مان ٽن ڏينهن جو بکايل آهيان ڪجهه ڪاڏي لاءِ هجي تـ
موڪلي ڏيو. اهو حال ڏسي شيخ سعديءَ کي ڏيرج آيو
من ۾ ويچار ڪيائين ته هي نه موڪلان ۾ وڌيڪ بکايل ۽ اپاهج
آهي. هي ته ڪهڙي طرح * ارباد ڪندو هوندو. موڪلي
۾ هن والنگر ڏيرج سان اِرباد ڪرڻ گهرجي. اهو ويچار ڪري
چت کي شانت ڪيائين.

نامديو پنڊت کي ڏيهر ويرانڻ ۾ ايمان ٿيو ۽ ٧٢ دفعا
سڳين مورتيءَ جو درشن ٿيو هوس، جنهنڪري اُنکي ايمان
ٿيو ته مون جهڙو پيارو پنڊت ڀڳوان جو ڪو ڪونه هوندو.
ڀڳوان کي ڇپائين نه سچ ڇنڇائي، توکي موڪلان وڌيڪ پيارو
پنڊت ٻيو ڪو آهي؟ تڏهن هڪ ٻه دفعا ڀڳوان هنجو مان
رکڻ واسطي چيو ته توکان وڌيڪ پيارو پنڊت ڪو ڪونهي.
ٿيون پيرو پڇڻ تي ڀڳوان اُنجي ايمان ٽوڙڻ لاءِ چيو ته توکان
رنڪا بنڪا پنڊت موکي پيارا آهن. مان ڏينهن رات هنن
وٽ رهان ٿو توکي نه ڪڏهن مان درسن ڏيندو
آهيان. نامديو رنڪا بنڪا کي ڏسڻ لاءِ سندن گهر ۾ ويو
نه ڇا ڏسي ته ٽڪل تتل ڪٽ پيٺي آهي ۽ ڇپري ۾ ٽٽي پيئي
آهي! اُنهيءَ طرح سارو سامان نهايت غريبيءَ جو ڏسي نامديو
کي خيال ٿيو ته ڀڳوان سارو ڏينهن هتي ڪين رهندو هوندو!
شايد هي گهر رنڪي بنڪي جو نه هوندو، تڏهن پڇڻ لڳو
نه رنڪي بنڪي جو گهر هي آهي؟

* گذران.

م آهي، سربو ترونچ اٿس، وڏوان پلوان ۽ شترو رهت آهي،
جنهنجي ساري پرجا سگهي آهي، زر ۽ زمين گهري ٿورن
آهي، تنهن کي ماڻ لوڪ پرچڪوورتي راجا سڏي رهي ٿو.
اُن راجا کان سؤ دفعا وڌيڪ آنند منش گنڌرو کي آهي، ان
کان وري سؤ دفعا وڌيڪ آنند ديو گنڌرو کي آهي، انکان
وري سؤ دفعا وڌيڪ آنند پتري ديو کي آهي، ان کان
وري سؤ دفعا وڌيڪ اَجان ديو کي آهي، انکان وري سؤ
دفعا وڌيڪ آنند ڪرم ديو کي آهي؛ انکان وري سؤ دفعا
وڌيڪ آنند مک ديو کي آهي، انکان وري سؤ دفعا وڌيڪ
آنند اِندر کي آهي، انکان وري سؤ دفعا وڌيڪ آنند
ورهسپتي کي آهي، انکان وري سؤ دفعا وڌيڪ آنند
پرجاپت کي آهي، انکان وري سؤ دفعا وڌيڪ برهما کي آهي.
پر هي سڀ آنند برهم آنند جي ٻُند مثل آهي، تنهن
ڪري اهڙي آنند کي پائي ايمان نه ڪرڻ گهرجي، ڇاڪاڻ
ته آنند اُوڏي نه پرمانند آهي. انهيءَ ڪري مکيه آنند
مسار برهم آهي، اُن کي برهم گياني ئي پرڀي ٿو. تنهن
ڪري ٿيون سگهي، برهم گياني آهي، جو سڀ اِڇائون
تياڳي سڀ کان اوچو آنند انڀو ڪري ٿو. اُنجي برابر ڪوئي
سگهي نه آهي. پرميشور نالي جيو مدمر ڪوئي ۽ جو آنند
آهي. هرهڪ وستو جيو مدمر درجي جي آهي يعني ڪنهن
جي پيت م گهٽ ۽ ڪنهن جي پيت م وڌ آهي تنهنڪري
هرڪ شوڪ نه ڪرڻ کپي. پيت م ڏيرج رکڻ کپي. جهڙيءَ
طرح شيخ سعدي، جنهن ڪريما بوستان آد فارسي پستڪ
ناهيا آهن ۽ جنهنکي گهڻا مريد هئا، تنهن هڪ ڏينهن نکي
ڪپڙو نکي پيو، ماٺ ڪري جوريءَ ڪيڏانهن هليو ويو.
پير اگهاڙا هئس، ڏينهن به گرم هئا ۽ واريءَ جو بعد هوءِ
رستي م ڪو گون به نه آنو. هڪڙو ته نڪ آچ ويا ڪال ڪيس

مان گوتم رشيءَ جي، ڌيڌ رچيءَ مان مانڊو رشي جي، چنڊال جي ڪنيا مان پراشر جي، ۽ هاٿياڻيءَ مان متنگ رشيءَ جي، تي آهي. اهڙن نيچ جونين وارن رشين جا نالا مهنجي اڳيان تو ڳڻهين ؟

پوءِ سڀ ديوتائون دکي ٿي شو مهاراج جي شرڻ ۾ ويا ۽ چوڻ لڳا تہ ڪو اُپاءُ ڪريو، جنهنڪري جڳت اِستر ٿــي پوي. شو مهاراج ديوتائن جي وينتي پڌي ڀيکہ متائي ميءَ وٽ آيو ۽ هنڪان پڇيائين تہ ڪهڙي خوشيءَ ۾ نچي رهيو آهين تہ منيءَ چيو تہ تپسيا جي خوشيءَ ۾ ۽ مهنجا انگہ چيري ڏسو تہ تازو پاڻي نڪرندو. شو مهاراج چيو تــہ مهنجا انگہ چيري ڏس تہ پاڻي بہ نہ نڪرندو، رڳو رکہ نڪرندي. ائين چئي پنهنجي سريرِ ۾ چيرون ڪيائين تــہ رکہ کان سواءِ ٻيو ڪجهہ بہ نہ لڪتو. شو مهاراج رشيءَ کي چيو تہ مون هيتري تپسيا ڪئي آهي تہ بہ مونکي ايترو گربُ ۽ خوشي نہ ٿي آهي جيترو توکي. جڏهن منڪڻ رشيءَ هيءَ ڳالهہ ٻڌي ۽ پڻ اکين سان ڏٺي، تڏهن هنجو گربُ دور ٿيو ۽ نچڻ بند ڪيائين. سو اهڙيءَ طرح تپسيا جي اوڌي بہ پرماتما ۾ ئي آهي. جيوکي پنهنجي تپسيا جو اهنڪار نہ ڪرڻ گهرجي. سکہ جي اوڌي بہ پرماتما ئي آهي ۽ نہ جيو ۾. تنهنڪري پاڻکي سکي سمجهي جيوکي اهنڪار نہ ڪرڻ کپي. مش لوڪ ۾ تہ سڀ دکي آهن. گرو صاحب بہ لکن ٿا ـــ

"نانک دکيا سڀ سنسار."

مش لوڪ ۾ ٽي آدمي سکي آهن، (١) ڇهن مهنن جو ٻالڪ راڳ، دويش کان رهت ماتا جي اُستن مان کير پي ڪٿ پي سمهيل سکہ اُنڀوُ ڪري ٿو. (٢) وشيءُ سکہ ۾ چڪرورتي جا مات لوڪ ۾ سکي رهيٽو، پر سو بہ تڏهن جڏهن پوا اوستا

تا - منڪڙ رشي ٿتي رهي سردي گرمي، بک اڃ، سڀ
وڏي تپسيا ڪئي هئي - هڪ ڏينهن منڪڙ رشيءَ ڪنهن
سبب ڪري پنهنجي آڱر وڍي ته اُن مان رت جي بدران
ڪاڙهو ٻاڦي نڪرندو ڏسي سڄي سرير ۾ ڇرڪ ڏيئي ڏٺائين
ته ٻاڦي جنهن ساوڻ پتن مان نڪرندو آهي تنهن نڪرڻ لڳو
۽ رت جي هڪ بوند به نه نڪتي - تڏهن ڏاڍو خوش ٿيو
۽ نچڻ لڳو ته مون جهڙي تپسيا ڪنهن نه ڪئي آهي - مان
ڌن آهيان - اهو جڏهن ٻالڪن مٿي ڪٽي اچڻ لڳو ۽ ڪيترن سالن
تائين رات ڏينهن نچندو رهيو. جنهن اچڻ سان ٽي لوڪ به
اچڻ لڳي. سڀني کي پنهنجو وهنوار ڀلجي ويو. ديوتائن
آخر روئي ڌاري منڪڙ رشيءَ کي اچي گهٽوئي سمجهايو
ته برهما، اندر، ديوتائن ۽ رشين جي تپسيا کي ڏسو. هنن
هڏي تپسيا ڪئي، ته به جنهن تون اچين ٿو نچي نه نچيا.
تڏهن اهنڪار ڀريو منڪڙ نچڻ لڳو ته اڙي تو هنن
مورکن ديوتائن جون ڳالهيون ٿا ٻڌايو، هو منهنجي
اڳيان ڪهڙي حساب آهن، جهڙيءَ طرح ٻوٽي جڏهن ڦاٽڪ مشڪ
لڪل آهي منهنجو ارث هي آهي :-

اڙي مورک براهمڻ، تون من ۾ گرب ڇو ٿو ڪرين؟ اندر
ڪر! آهليا جو مڙس، ۽ برهما جي ڪنيا کي ڪدوشتي ڪرڻ
وارو، ۽ سڀ ڪل وارا رشي، تنهن ناتي تون مونکي ٻڌائين ٿو!
تون منهنجي تپ کي نٿو ڄاڻين! منهنجي جڙن ۾ ٻه جڳ
ڪروڙين اندر، برهما ۽ مون اچي ڪري ٻون تا ۽ جهڙيءَ
طرح ڀرائن ۾ رشين جي اُتي لڪل آهي، سا پڻ ته سهڻ.
هر ٽڪيءَ ۾ سنگهي رسيءَ جي اُتي لڪل آهي، ڪٿا (د ب)
مان وسوامتر جي، هاٿياٽيءَ ۾ هستامل جي، ڪچريءَ مسان
وسست جي، * ماڙيءَ جي ڏيءَ مان وياس جي، ۽ سڀ

* ٻکي ماڙيندڙ

تي وٺو ته رستي ۾ اُنهن اُنن جي قطار لڳنڊي ڏٺي
آني پيغمبر به ڏسي رهيو. تڏهن جبرائيل پڇيو ته ڇو ڏسي رهيا
آهيو؟ پيغمبر چيو ته اُنن جي قطار لڳي وڃي ته ٻوءِ هلون
ٿا. جبرائيل چيو ته جڏهن مان اچا پيدا نه ٿيو هوس انوقت
کان وٺي هيءَ اُنن جي قطار هلندي پئي وڃي ته اڃا ن
پوري نه ٿي آهي. پيغمبر چيو ته ڏسون ته سهڻن ته اُنن
تي ڇا لڏيل آهي. هڪڙو اُنن ٻهاري ڏٺائون ته اُن تي ٻه
صندوقون هيون. صندوقن کي ڪلف لڳل هئا ۽ ڪنجون
ڪلفن سان ٻڌل هيون. ڪنجيءَ سان ڪلف کولي ڏٺائون ته
سڄي صندوق آنن سان پري پئي هئي. هڪ آني کي
ڀوري اندر ويا ته ڇا ڏسن! ته پيغمبر ۽ جبرائيل ويٺا آهن.
پيو آنو ڀور پائون ته ساڳيءَ طرح ڏٺائون. اهڙيءَ طرح ڪيترا
آنا ڀور پائون ته سڀني ۾ پيغمبر ۽ جبرائيل ڏٺائون. اُهن چيو
ته هڪ هڪ آنو برهمنڊ آهي، ڪئين ڪروڙين برهمنڊ آهن.

گرو پرماڻ:-

ڪوٽِ برهمنڊ ڪو ٺاڪر سوامي
سرب جيئان ڪا داتا ري

تڏهن ٻوءِ هنڄو مان دور ٿيو ۽ ڄاتائين ته ايشور سڀني
کان وڏو آهي. جيو جو اُيمان ڪريتو، سو اشڦل (اجايو) آهي.
سورج پرڪاش ۾ بہ لڪيل آهي ته:-

سري گرو اُمرديوجي تيرٿ ياترا ڪندي جڏهن سرسوتيءَ
ڪناري ڀهوئي اُستان تي ٻهتا ته سکن سرسوتيءَ جي ڪٿا
پڇي. گروجن چيو ته هن اُستان ۾ وڏن تپسين تپ ڪيو
آهي، جنمان هڪ منڪڻ رشيءَ جي ڪٿا اوهالڪي ٻڌايون

سري ناراڻ هري اپديش (٢٤٢) سڪه دڪ برهمت اڌول

ٻئي وڃ آگن ڪڍني ويڪار- ٻئي وڃ ڏرتي ڏاڍي ٻارِ

... ...

ڪَڍيا ٻؤ اِکيا سِر ايڪُ- نانڪ ٻوڙ ٻڪار- ڇڪ ايڪ.

[آسادي وار م: ١ صفحه ٤٦٤]

انهيءَ طرح سيسي کي برمسر هي ٻؤ ماٺي اهنڪار نه ڪرڻ ڏيو هي. سري گرو نانڪ ديو جن مداد ڪن هلي هڪ شهر ۾ آيا. اُتي هڪ پير گهڻن چيلن سان رهندو هو. هو ڪڏهن ڪي باجو وڄائڻ نه ڏيندو هو. گرو صاحب اُتي آيا ۽ مردانې کي چيائون ته رباب وڄاءِ. رباب جو آواز ٻڌي پير جا مريد ڊوڙي آيا ۽ چيائون ته رباب بند ڪريو. گرو صاحب چيو ته اوهانجو پير جوندو ته ڏهن ئي بند ڪنداسون. مريد پڇهچي پير کي وٺي آيا، جڏهن گرو صاحب کي چيو ته رباب بند ڪريو. گرو صاحب چيو ته هن سرود يعني باجي وڄائڻ سان روح خوش ٿئي ٿو ۽ خدا جڏهن سر ۾ ناچيا، تڏهن فرشتن کي چيو ته اهين جي سرن * مان سرود ڪريو. جڏهن سرود ڪيائون تڏهن تن هي اندر روح يعني جو پرويش ڪيو ۽ روح کي خوش ڪرڻ وارو هيءُ رباب آهي. پير چيو ته اسانجي پير باجي وڄائڻ جي بندش ڪئي آهي ۽ زمين آسمان ٻئي خدا جي صفت جو باجو وڄائڻ جو آهي. گرو صاحب چيو ته لکين آڪاس پاتال آهن ۽ لکين برهمنڊ آهن، پر ڪو انت ڪونهي. پير چيو اسانجي پيغمبر ست ئي آڪاس پاتال لکيا آهن ۽ پڇائين ته توهان ڏٺا آهن؟ گرو صاحب چيو اسان ڏٺا آهن. پير چيو ته ڪڏهن ڏٺا آهن؟ گرو صاحب چيو ته جڏهن جبرائيل توهانجي پيغمبر کي معراج § ڏئي وٺي

* متن. § مؤب وقت ديدار.

پت گروجن سان ٻوڪليو، گروجن انکي چيو تہ اکيون بند ڪر.
اکيون بند ڪيائين تہ لکها برهمنڊ ڏٺائين. گروجن ٻير جي
پت کي هر ڪنهن برهمنڊ مان پرساد ڏيار ٻو. هو پرساد وٺي
ٽڪجي پيو. نيٺ گروجن هنکي ساڃهي ڪالھ وقت اچي ڇڏيو.
ٻوءِ هن پنهنجي پيءُ کي اچي چيو تہ گروجن جيڪي چوندا، سو
سڀ سچ آهي. اِهو بڌي ٻير جو اَهنڪار دور ٿيو. اهڙيءَ طرح
پرماتما ئي اوڊي * آهي. مورکہ لوڪ اگيان جي وس ٿي ايمان
ڪن ٿا، جئن راوڻ ايمان ڪيو هو ۽ ڪيترن هند نوڪرون
ڪاڏيون هيون. پهر پاڻين ٻالڪ ڪي ڇهہ مهنا رکي ڇڏيو هوس
۽ سنگلاديپ ۾ استرين ڪينهورو سمجهي انکي هٿن ۾ نچايو
۽ انجي ڏهن سرن تي ڏيئا رکي گهر ۾ سوجهرو ڪيو. راجا
سهسر ٻاهو هٿن سان جل روڪي راوڻ کي ندي ۾ ٻوڙڻ
لڳو. راجا اَج ٿيليءَ جو ٻار راوڻ تي ڇوڙيو ۽ هن ڳچو جي
اوت ۾ پاڻکي ٻچائي ورتو، ڇاڪاڻ تہ راجا اَج پنهنجو ٻار
استري ۽ ڳئوءَ تي نہ ڇوڙيندو هو. پوءِ نيٺ راوڻ جو ايمان
دور ٿيو. نرٻؤ پڻي جي اوڊي پرماتما آهي. سڀ جيو پرماتما
جي پيٽ ۾ آهن، جهڙيءَ طرح ڪٽي کي ٻليءَ جو ڀؤ آهي، ٻليءَ
کي ڪتي جو، ڪتي کي بگهڙ جو، بگهڙ کي هاٿيءَ جو، هاٿيءَ
کي شينهن جو، شينهن کي سرڀي § جو، سرڀي کي ڪڪر
جي گرجنا جو، ڪڪر کي اِندر جو، اِندر کي برهما جو، برهما
کي وشنو ڀڳوان جو. اهڙيءَ طرح سڀ پرماتما جي پيٽ ۾ آهن.
نرڀينا جي اوڊي پرماتما ئي آهي جهڙيءَ طرح:-

ڀئہ وچ پوڻ وهي سد واءُ — ڀئہ وچ چلهہ لکہ دریاءُ

---

* حد ۾ حد وڏو. § هڪ جانور جو نالو.

ٿالي سبيي پرتمالي سواهڪار ڏور ٿنوه اُهڪارن ٿي ني تورڪ شوڪ ٿلي اوه سب پرتما تورڪ شوڪ وتمه ٿي سڪي ٿما پاڪاڙ ڏ ٻراما مي سرشتي سو اسه ڪولڻي. پرماماڻي ڏار ڏار ير • ڪوني ڪوني پرتمدآهي ۽ ڳووڻ ڏ و دستگير ٻيرڪي لڪمي پرتمدي ڏنڪاري الاتو سندي ڏور ڪوتو.
ڪٿا ـــ

ڪڪ سمي سرتي ڳروداڪ ڏوتي ٻالي ٻالي ۽ مرداني ساڻ بغداد مرويا. ڪڪ ٿلاء لي پاسه گدازيالون- سواو جمع سب صاحب سو پاسه وتلي ڪنالون ۽ تمنلني لڪ وبي ڏ تماڻون

”پاڻان پاڻان لڪر اڪاسان اڪاس“

ڏ دستگير سو مويد ٿري عڪس پروء بيهڪي ٻبرئي وبي جمدلي ڏ لوتان اسالڪي سب پاڻال ۽ سمه آڪاس ساهه آهي، پر تمڪ تمدو لڪر پاڻال ۽ لڪر (آڪاس) آڪاس سو سوي، ٿالي ڪنوزي ڪاله سچي آهي. پسو پسو ڏ تمدو تو سوي ٿو، سب موري وبي تمڪي پتر تڪو. تو تو ڪي مرو ٿ ٿ مارو آيا. تمند مني ڪمالون ڏ ڳروء تو ٿمڪ پڙمي پرتڪ ر، سمه سري اُڪال، ڳو پر ايڪ اُڪتار ڪرڻ ” سرسطي ٿ ڪان ٿي ٿا. پسو دستگير ڳوءِ تي سوڙي، آس سر نواو ۽ بيهڪي پال اشتالي. نوه ڳروء سيبي ٿي سـ تمڪ شو. سر تمت سوڙي سو ڏ تمدوٽ سب موڪب ـ تو ڏ ـ ڪ ساڻ آهي، لوتي لڪپا ڪڪي ٿا چلو؟ ڳروء ٿ تمه ـ لڪيه ٿي ڏ ڏ آهي سو پسو ڏ مولڪي پٿني ڪمل ٿي؟ ... ٿ سه تمولو تمدڪي ڏنڪارايه پسو بيهڪو

• ڪروڙ ٿ

پرماتما ئي وڏي تي وڏو آهي، تنهنڪري پاڻکي وڏو سمجهي اَيمان نه ڪرڻ گهرجي، ڇڻ برهما اَهنڪار ڪيو ۽ پرماتما اُنجو اَهنڪار ٽوڙيو.

ڪٿا — هڪ سمي ٻڪدالڀ رشيءَ وٽ برهما آيو ته هو اُٿي نه بيٺو. برهما کي ڪروڌ آيو. چيائين ته مان سرشٽيءَ جو پيدا ڪندڙ آهيان. توکان وڏو آهيان، توکي اُٿي بيهڻ گهرجي. رشيءَ چيو نه مون توکان به وڏا وڏا برهما ڏٺا آهن. برهما چيو ته تو مونکان وڏا برهما ڪٿي ڏٺا آهن؟ رشيءَ برهما کي چيو ته هل ته توکي ٻئي برهمنڊ ۾ وٺي هلان. تڏهن يوگ ٻل سان ٻئي اُڏامندا ٻئي برهمنڊ ۾ پهتا. اُتي هڪڙي اَٺن مکن وارو برهما ڏسڻ ۾ آيو ۽ ڇڻ مکن واري برهما جو اَيمان دور ٿيو. رشيءَ جي اڳيان اَٺن مکن واري برهما اَيمان ڪيو، تڏهن رشيءَ چيس ته هل ته توکي به ٻئي برهمنڊ ۾ وٺي هلان. پوءِ ٽيئي اُڏامندا ۽ سورهن مکن واري برهما وٽ وڃي پهتا. اُن به ايمان ڪيو. پوءِ (٣٢) ٻٽيهه مکن واري برهما وٽ اچي پهتا. اهڙيءَ طرح پيٽا پيٽا مکن وارا برهما هنن کي مليا، تان جو هزار مکن وارو برهما به ڏٺائون، جنهن پاڻکي سمشٽي اَستول سرشٽيءَ جو اَيماني بڻرات سڏايو ٿي.

سهس ڪو نئن ڌر نئن ههِ توهِ ڪئُه
سهس موررت ننا ايڪ توهي
سهس پد بمل نَن ايڪ پد
(ڌناسري م: ١ صفحه ٦٦٣)

هن پرماڻ موجب پرماتما ئي مکن جي اَوڌي آهي ائين

دک سک ۾ سم رهڻ جي سِکيا پوري ٿي ۔

وري سنتن سري ناراڻ هري جي کي پرارٿنا ڪئي ته
مهاراج، سک دک ۾ سم رهڻ جي ٻي ڪا سکيا ڏيو ته
اسان تي ڪرپا ڪري ٻڌائيندا. تڏهن سوامي جن چيو ته انس
سکيا (س. اَکنيت) آهي يعني سڀ جيو مَڌ ڪرائيءَ
۾ آهن سڀني جي * اوڏي پرماتما آهي ۽ دکن جي اوڏي مايا
آهي، جاڪاڻ ته شاسترن ۾ پرماتما سک سروپ چيو اٿن ۽
مايا دک سروپ چئي اٿن. جيو † مڌ درجي ۾ جيا وچن ٿا. تمام
سکي به نه آهن ۽ گهڻو دکي به نه آهن. جيو گهڻو سکي هئڻ
ڪري خوشي به نه ڪري ۽ گهڻو دکي هئڻ ڪري شوڪ
به نه ڪري، جاڪاڻ ته جيو مڌ درجي ۾ آهي. جيو نه تمام
وڏو آهي ۽ نه تمام ننڍو آهي. وڏي ننڍي جي اوڏي
اينور آهي ۽ نه جيو، جهڙيءَ طرح ويد ۾ لکيل آهي
(اَڻور اَڻيان مهتو مهيان) آتما يعني پرماتما ننڍي کان ننڍو
آهي ۽ وڏي کان وڏو آهي

دسمبس گُوڙجي نه لکن ٿا:-

سوکم ٿي سوکم ڪري ڇيهو پرڏن پرڙ ٻڌائي
[جاب صاحب]

پيا مهرو پڌو ڏاڍي اَکما
اُسترت ڪون ڪري جي ڪرتي پهڪر رهي پسما
[ڳوڙ: م: ٥ صفحه ٥٠٧

* حد (پچاري † وچون ا اجرم

سري نارائڻ هري اُپديش (۲۳۷) . سکه دکه ۾ چت اڏول
ڪوبہ اِستر نہ رهندو، تنهنڪري هرکہ شوڪ نہ ڪجو. انهن
ڇنڊي ڏبو رشي نارد جي هليو ويو.

اُنهي وچڻ ڪانپور اپ سگن ٿيڻ لڳا، يعني ڪيا اُنگ ڦرڪڻ
لڳا، گدڙ ۽ ڪتا زوئڻ لڳا، گانئين ۽ گهوڙن جي اکين مان
لڙڪ وهڻ لڳا، رت جو منهن وسڻ لڳو، آڪاس ۾ تارا
ٽڪرڻ لڳا، وڇڙن کير پيئڻ ڇڏي ڏنو، ديوتائن جي مورتن
مان پگهر اچڻ لڳو. اِنتري ۾ منهن ٻچڙو ڪري رئندو ارجن
اچي سري ڪرشڻ ڀڳوان ۽ يادون جي ڪتا ٻڌائي. يدشٽر
چيس تہ سري نارد جي اڳيئي سڀ ورتانت اسانکي ٻڌائي
شوڪ رهت ڪري ڇڏيو هو ۽ چيو هو تہ ڪال اڏين سڀني
پدارٿن جو سنجوڳ ونجوڳ ٿيئي ٿو، پر ٻنهي حالتن ۾ ٻڌوان
کي هڪجهڙو رهڻ گهرجي، يعني هرکہ شوڪ نہ ڪرڻ گهرجي.
تنهنڪري اسين بہ هاڻي پريکيت کي راڄ ڏيئي هماليہ ۾ هلي
تپسيا ڪنداسين. پوء شيگهر سمو ڏسي پريکيت کي راڄ ڏيئي
پنجئي پانڊو دروپدي ۽ سميت هماليہ ڏي هليا ويا. تنهن
ڪري مڪشو کي ويچار ڪري سکہ دکہ کان رهت ٿي جيون
مڪت دشا ۾ رهڻ گهرجي.

مرڻ ۽ مهُورت[1] پڇنا پڇي ڏِٺ نہ وار
اکي لَدڙا اکي لَدِ چلي اکڙا ٻڌي ڀار
اکنا هوئي ساخبي[3] اکڙا هوئي سار[2]
لشڪر سڄي[4] دما[5] مڏان[6] چٽي بنڪ دوار[7]
[سارنگ وارم: ۵ صفحہ ۱۲۶۴

---

* خراب سگن - ۱ مهُورت - ۲ ٿهڻ - ۳ خبر چار - ۴ ساڻ (سوڌا) - ۵ نغارا - ۶ تيڊا (ڏنگا) - ۷ دروازا -

ڌڪار آهي. جڏهن اهڙي دک سمي ۾ برهمڻ جي شبدا نه
ڪئي. اهڙيءَ طرح ڏن به ڏن وڌن ڪندو رهيو. ڪجهه
ڏينهن ڪالهوءِ نارد جي اُتي آيو. يڌشٽر ۽ سعدمس پانڊون
هنجي سيوا ڪئي ۽ پنهنجو دک هٽڪي ٻڌايو. نارد جي نه
توهين ڪنهن ڳالهه جي چنتا نه ڪريو. جڳت جا پدارٿ
ڪنهن وقت سکدائي آهن ۽ ڪنهن وقت دکدائي. سڀني
پراڻين جو سنجوڳ وڇوڙو ڪال جي اڌين آهي، تنهڪري
توهانکي چنتا ڪرڻ نه ٿي جڳائي. توهانجو چاچو ۽ چاچي
ودرجيءَ سان هردوار ست * سروور تيرٿ تي تپسيا ڪري رهيا
آهن. سپت سروور اهو آهي، جتي ستن رشين جي پرسنتا لاءِ گنگا
جي ستن ڌارائن ۾ وهي آهي. انهي رشين جي اپديش سان انهنجو
جيءُ پرم شانتيءَ کي پراپت ٿيو آهي ۽ انهن کي هاڻي ڪنهن به پدارٿ
جي اچا نه آهي. هاڻي توهين اوڏانهن نه وڃو، جو نه انهن
جي سماڌيءَ ۾ وگهن پوندو. اج کان پنجين ڏينهن ڌرتراشٽر
پنهنجو سر ٻه تياڳيندو ۽ انجي استري گنڌاري پتيءَ سان
ستي ٿيندي. ودر جي انهن جي ڪريا ڪرم ڪرائي تيرٿ
يالرا ڪرڻ ويندو. تنهڪري جڪي اڳي ٿي گذريو آهي،
انجو توهين شوڪ نه ڪريو ۽ پوشيت يعني جڪي آئنده
ٿيڻو آهي تنهنجو به شوڪ نه ڪريو. مان توهانکي پوشيت به
ٻڌايان ٿو ته ... ڏينهن مرد رواشا مٿيءَ جي سراپ سان ڀڳوان
ڪرشن جي جادون جو ناس ڪرائي پاڻ ته پرم ڌام ڏانهن
هليا ويندا ۽ ارجن روئندو موٽي ايندو. توهانکي انهيءَ
طرح جا اپ سڳن معلوم ٿيندا، پر توهين ڌير ڪجهو هرڪ
شوڪ نه ڪجهو، جاڪاڻ ته ڪال جي پرٻا سان هي سڀ
ڪم ٿي رهيو آهي. ڪال کي سڀني کي مارڻو آهي

* نالو تيرٿ جو.

رڱ ترنگ غريب مست سي اوڪ سدا...

ڦضي شيخ مشائخا سڀ اُت جاسي

پير پيڪابر[1] اُئليئ[2] ڪو ٿر نہ رهاسي

روزا بانگ[3] نواج ڪتيب وڻ ويجهي سي جاسي

لک چوراسيه ميدني[4] سي آوي جاسي

نهچل ساچ خداءِ ايڪ بندا آبناسي

[مارو ڏکڻي وار ۾: ٥ صفحه ١١٠٠

شيخ حياتي جگ نہ ڪوئي ٿر رهيا.

جس آسڻ هم بيٺي ڪيتي بيس گئيا

[آسا شيخ فريد جي صفحه ٤٨٨]

مهاراجا يڌشٽر هميشه نت نيم ڪري ديو مندر مان ٿي
گروءَ کي نمسڪار ڪري پوءِ پنهنجي چاچي ۽ چاچيءَ،
ڌرتراشٽر ۽ گنڌاريءَ کي نمسڪار ڪندو هو. هڪڙي
ڏينهن هر روز جي دستور موجب آيو تہ ڏٺائين تہ چاچو ۽
چاچي ٻئي گهر ۾ ڪينهن، تڏهن روئڻ لڳو ۽ چوڻ لڳو تہ
اسان هنجا هڪ سؤ پٽ ۽ پيا سنبندي ماريا آهن- اِنهي
دوش ڪري اسان وٽ نہ رهيا ۽ ڪنهن ٻئي پاسي هليا
...ريا- هڪڙو تہ هو نيترن بنا آهن، پيو تہ بيدا آهن، ٽيون تہ
...تر رهت آهن، چوٿون تہ نرڌن آهن. خبر نٿي پوي تہ هن
...هنجي سرير جي ڪهڙي حالت ڪٿي هوندي. مونکي

...پيغمبر- ٢ اولياءَ- ٣ بانگ- ٤ ڌرتي.

ڏاڙي پوڙهي تولي پڪڙئا سيهون ڄرليءَ ڇٽ ٿيءَ ري
ماڻس ڀورا مڙسا ڪيتو ميهي پڪڙيا ڪيءَ ٿيءَ ري
ڏلوتعا آرپوڏن مديءَ ناڪي ڪيڙو ڏ ڪڻي ري
راجا ڀوما سر ڪر ماريءَ انسو ڪال ڀڏالي ري
[بلاول ڪمبر صفحه ٨٥٥]

ڪميڙ ڪهڪيچ پربو ڪنڌ ڪي ڪالئي رهه ڪيو رم
آه ڀري ڏرمراه ڪي ڀيڄهو ڏوما ڏام
[سلوڪ ڪمبر صفحه ١٣٧٢]

حڏهن سون جا ڀهاڙ سمبر پرست پرليءَ اگني ڪري ڪري
پولدا ۽ مکر آدالک عشق جو گهر، جو سمدر آهي، سو
ٻه سڪي ويندو ۽ شش ناڱ جي سرن لي استاپن ٿئل
ڌرتي ڌ ناس ٿي ويندي ڌ پوءِ هاٿيءَ جي ٻچي جي سونڊ
وانگي چنچل ڌرم جي کهڙي ڳالهه ڪجي! پاو ڪڻ پيگي
آهي ۽ راجا پوج پڀهجي جاڄي مدح ڪي، ڌ سڀ پدارٿ
ڪٿيڪر آهن، آهڙو اپديس ڪري پاڻ ڪان ڇاپو. راج پوج
جي ڪٿا نرمل اپديس ۾ صفحه ١٤٠ تي پڻ ڏنل آهي. سک
دک آدي سارو سنسار اڄڻ وڃڻ وارو آهي، استر رهڻ
وارو ڌ آهي.

ڌرتي آڪاس پاتال هيءَ چند سور ڀڃاسي
پادشاه شاه اُمراو خان ڏم ڏيري جاسي

---

١ بالڪ. ٢ ٻڍا. ٣ جوان. ٤ خسيس. ٥ ڪوڙو. ٦ مڙسه.
٧ ٻلي. ٨ ڪائي ٿي. ٩ ڪاٺ (پرواه). ١٠ اهرج حيڙو.

جي ڏکه جي وار تا ڀڏاڀان ٿي- جنهن ڏيهن تنهنجو جنم
هو، اُن ڏيهن مونکي پرسوُت* جي وايوءَ ڏاڍو ڻنگ، ...
هو- اُن وقت هڪ جوتشي، جو تنهنجي پتا جو دوست ...
سو اسانجي گهر ۾ آيو- مون انکان تنهنجي جنم جو لگن پڇي...
هن چيو ته جيڪڏهن بالڪ ڏيهن جي لگن ۾ جمندو ته ...
ڏاڍو ذردري، دکي ۽ روڳي ٿيندو- جيڪڏهن سنجهه...
جي وقت جمندو ته ڏاوان ٿيندو- جيڪڏهن رات جي ڏهن
بجن ڪالپوءَ جنم وٺندو ته وڏو ٻڌوان وزير ٿيندو- جيڪڏهن
رات جي ٻارهن بجن ڪالپوءَ جمندو ته شهنشاه ٿيندو- جوتشيءَ
جا اهي وچن ٻڌي مان توکي شهنشاه بڻائڻ جي خيال ۾ رهيس
پرسوُت جي وايو زور سان گرڀ مان توکي ٻاهر ڪڍڻ لڳي
پر توکي شهنشاه بڻائڻ جي لالچ سان مون پاڻکي پنيءَ
ير ٽنگايو ته بالڪ ٻاهر نه نڪري پر پرسوت جي وايوءَ
مونکي اهڙو تنگ ڪيو، جو مان مورچا تي پيس ۽ پراڻ
نڪرڻ لڳا- ايتري ۾ رات جا ڏه بجا ٿيا ۽ تنهنجي پتا
مونکي هيٺ لاتو ۽ پرسوت جي وايوءَ توکي يڪدم ٻاهر
ڪڍيو ته پوءِ تون لگن جي انوسار وزير ٿئين- منهنجي هڪ
...ت جي ڏکه برابر به تو شيوا نه ڪئي آهي- هن ڪٿا جو مطلب
... نڪتو ته بالڪ جو جنم ۽ ڀاڳ، سڀ لگن جي حساب
... ٿئي ٿو- اهو لگن ڪوئي ٻي، ڪوئي چار، ڪوئي
...، ڪوئي ڇهه گهڙيون هلي ٿو- گهڙي به ڪال جو حصو
...- تنهنڪري جيڪي به ٿي رهيو آهي، سو ٻڌ رهن
... جي اندر ٿي رهيو آهي-

...ڪهان ڏل ڪهان ڪڪن ڪي ڪٿن ڪهان ڪال ڪي ٻڌائي
...ڪال هي چڙهنکي-

[سري مکه واڪ پاتشاهي

...ير-

کي سوڄ* ڪرڻ جو خيال ٿيو. هو آکيا وٺي اوڏانهن ويو ۽ سڀ ديوتا چترگپت وٽ اچي ويٺا. برهمچاريءَ کي ايسترا اچي سوير ٿيو. اچڻ وقت دروازي ٽائيم مس پهتو نه سعدس مرليو ٿيو. تڏهن چترگپت چيو ته ڪال حا ٻروٻل اوهين سڀ ديوتا لوڪ هنجي مارڻ واسطي منهنجي استان ۾ اچي ڪنا ٿيا آهيو. هنجي مرليوءَ جو نمت§ اجرولي هو. اوهين سروگيه درشتيءَ سان ڏسو ته ها. هاڻي هي جيئرو ٿي نه سگهندو. اهو ٻڌي وياس جيءَ کي دک ٿيو. پر سڀني ديوتائن وياس جيءَ کي ڏيرج ڏنو ۽ چيو سک دک ڪال جي اڌين آهي، انهن سمجهي توهين پرس رهو.

اُن ڏينهن کان سري وياس جي سڀ پدارٿ ڪال اڌين سمجهي ۽ پنهنجي آتما کي گيان درشتيءَ سان اَڪال يعني ڪال رهت سمجهي ڪري سک دک ۾ سم رهڻ لڳو.

سنسار جو لوڪ، وڏي ڪاري پعڌرهن تتين جي اندر هلي ٿو. تنيون ڪال جو حصو آهن. سارو وهنوار ڪال اڌين آهي. بالڪن جو عمر ۾ ٻالڪ، سڀ ڪال اڌين آهي يعني جڏهن ٻالڪ جمي ٿو ته براهمڻ لکن جو وچار ڪن ٿا. جهون لگن ۾ جنم ٿئي ٿو اهڙو اُنجو ڦل ٻڌائين ٿا، جيئن هن طرح:-

اڪبر بادشاهه وٽ بيربل براهمڻ وزير هو. هو ماتا جي گهڻي پريم سان سيوا ڪندو هو. ڪنهن سمي ماتا بيمار ٿي پئي. بيربل ماتا جو مل موٽر پنهنجي هٿن سان ڪيترا ڏينهن ٻاهر ڦٽو ڪندو هو. هڪڙي ڏينهن پنهنجي ماتا کان پڇڻ لڳو ته تو موکي گرڀ ۾ رکيو ۽ ٻاهر نڪرڻ بعد مل موتر ڪيو، موکي ساڻي وڏو ڪيو، اُنجو بدلو منهنجي شيوا سان لهي ويو هوندو. ماتا چوڻ لڳي ته منهنجي هڪ رات

---

* توريءَ § ڪارڻ (سبب).

ماتا پتا ۾ بہ بن ۾ اسانکي موڪلي ڏنو. جڏهن ڪال انکول ٻعني پلو ٿيو تہ سمندر ۾ پٽر بہ ترڻ لڳا. سڀ ڳالهہ ڪال اڌين آهي.

درشتانت:- ويد وياس ڀڳوان ڪارڪ آهي. هنجي هڪ ڪلپ عمر آهي. هنکي هڪ برهمچاري نوڪر هو، جنهن هنجي سوري شيوا گهڻي پريم سان ڪئي. ويد وياس هننتي گهڻو پرسن ٿيو ۽ دل ۾ ويچار ڪيائين تہ منهنجي شيوڪ جي عمر بہ مون جيتري ٿئي تہ چڱو. جيڪر برهما کي چئي هنجي عمر بہ هڪ ڪلپ ڪرائجي. ويد وياس برهما وٽ ويو تہ انجو گهڻو ستڪار ڪيائون ۽ پڇيائون تہ ڪئن آيا آهيو. ويد وياس پنهنجو سماچار ٻڌائي چيو تہ منهنجي شيوڪ جي عمر مون جيتري يعني هڪ ڪلپ ڪريو. برهما ويچار ڪيو تہ جي هنکي جواب ڏيئي ٿو ڪيان تہ رشيءَ کي ڪوپ ٿيندو، تنهڪري يڪتيءَ سان هن کي هٽائجي. تڏهن چيائون تہ شو مهاراج کي بہ چوڻ گهرجي، مان بہ تو توهان سان هلان، ڇاڪاڻ تہ مارڻ وارو هوئي آهي. پوءِ سڀ شوجي وٽ آيا. ويد وياس شومهاراج کي چيو تہ منهنجي شيوڪ کي نہ مارجو. شو مهاراج چيو تہ مان ڪڏي نہ ماريان تہ بہ بکم ۾ آدمي پاڻيهي مري تو وڃي ۽ روزي پهچائڻ وارو وشنو ڀڳوان آهي، انکي بہ ٻڌائڻ گهرجي، هلو، مان بہ توهان سان گڏجي تو هلان. سڀ گڏجي وشنو مهاراج وٽ آيا ۽ وشنو ڀڳوان کي سارو حال ٻڌايائون. وشنوءَ بہ يڪتيءَ سان چيو تہ يم راجا ۽ چترگپت کي اها خبر پهچائڻ گهرجي. هلو، مان بہ تو توهان سان گڏجي هلان. سيئي گڏجي ڌرم راجا وٽ آيا. ڌرم راجا انهکي پاڻ سان وٺي چترگپت وٽ آيو. انوقت وياس جيءَ جي شش برهمچاريءَ

ڪال ٻاه ڪر ٻڌڻ پرڪاشا.

سَڪل ڪالَ ڪا ڪِيتا تماشا.

[دهراس]

راجا جنڪ پنهنجي من کي ٿا سمجهائن ته اڄ جي ٻالڪي وڏن جا سرونٽي ٿا جوانن سي تورن ڏيهون پرتي جيڪ ڪرندا ٿا وڃن. اهڙي جس، تنهنجي وڏائيءَ جو ڪهڙو وشواس آهي؟ اڳي جنڪي راجائون ٿي ويا آهن تن جو ڏن اڄ ڪٿي آهي؟ برهمادڪ، جي جڳت جا رچڻ وارا هئا، اهي ڪٿي آهن؟

جڏهن اڳيان وڏا وڏا سڀ ڪال وس ٿي ويا (مري ويا) ته تنهنجي پر رهڻ جو ڪهڙو وشواس آهي؟ ڪروڙين ، جما هلما ويا ۽ ڪيترين سرشٽيون نشٽ (ناس) ٿي ويون مٽيءَ جي ڪڻڪي جي ٻيائي اسمار راجائون مري ويا ته تو، پنهنجي جيئڻ جو ڪهڙو وشواس آهي. جن جي لئه ڪولڻ سان جڳت جي پيدائش ۽ لئه بند ڪرڻ سان جڳت جي پرلي ٿي ٿي، اهڙا پرش جڏهن نشٽ ٿي ويا، ته اسين جهڙو ڪهڙي ڳالهه ۾ آهيون. اهڙيءَ طرح راجا جنڪ سڀني پدارٿن کي انت ۽ ناس ٿيڻ وارا لکي ڪري پنهنجي من کي پرنوڌ ڏيئي شانتي ڪرائي ۽ سڀ ماٺيو ڌڪي ود يه جنڪ سڏڻ لڳا. اهڙيءَ طرح جي هڪ ٻرموهي راجا جي ڪٿا شاستر ۾ پرسد آهي ۽ ٻڻ نرمل اپديش جي صفحي ١٢-٢٧ ۾ ڏنل آهي.

سک دک ڪال اُڏين آهي. اها ڳالهه سري رامچندر لڇمڻ کي ٿا چون ته ڪال جي اُن ڪولتا ۽ پرتيڪولتا يعني ڀلائي ۽ برائي انسان ڏني. جڏهن ڪال پرتيڪول يعني ٻر جو ته

سهنسردان ڏئي اندر روئڻ يا. هر سوار روئي گهر آئيا
آهي سن روئي پڪنا کو. آڏئي ڌرکه مائي سزاه
... ...
مٿي ڏاڍو سوئي چڙهه جاء. آڏري کرم ڌ ايکئي لاء.
رامڻ وا: ۾: ٣ صفحه ٩٥٣

مٿيون شبد ارٿ سميت نرمل ايڊيشن ۾ صفحه ٨٦ ۾ ڏنل آهي.

مطلب ته وڏا وڏا راجائون ۽ اوتاري پرش پاوئي جي اچڻ تي دک ڀوڳي رهيا، پر انهي هنائڻ ۾ کوبه سمرٿ تي نه سگهيو تنهنکري دک سکه کي پاوپي آڏبن سمجهي سمرڻ گهرجي.
سري گرو ارجن ديوجن جو گجرات ۾ رهڻ وارو دک سکه ۾ سمر ورتي ڌارڻ وارو سکه، انهي کتا نانک پرکاش ۾ ڏنل آهي ۽ گهڻو کري سيني جي بدل آهي تنهنکري اُن جو بيان هتي لئو ڏجي.
دک سکه ۾ سمر رهڻ جي چوپن اکتي پوري تي.
وري سنتن سري نارائڻ هري جي ۽ کي پرارتنا کئي ته مهاراج، سکه دک ۾ سمر رهڻ جي ٻيي ٻه کا اکتي هجي ته اها به کرپا کري بڌائيندا. تڏهن سوامي جن چيو تہ ستين اکتي کال آڏيتو آهي يعني سڀ پدارٿ اُپت ۽ ناس تيڻ وارا آهن. کنهن کال (سمي) ۾ پيدا تين تا ۽ کنهن کال ۾ ناس تين تا.
کال پاء برهما پپ ڏرا. کال پاء شو جو اوتارا

١- مايا ٢- سرٻر ٣- اوتار ورتو.

لانڪ ديو جي جڏهن سري رامچندر جو سروپ ڏيکاريو، تڏهن هنومان چرڻن ۾ پئي نمسڪار ڪئي.

پڳت جي استريءَ ترلوچن ڪان پڇيو ته هنومان جي اهڙي پراربڌ ڪهڙي آهي، جو هڪ ڪچڙي ڪان وڏو ڪم ٿو ڪري ٿو. ترلوچن پڳت چيو ته هنومان اڳئين جنم ۾ منش هو، جو ڪسنگ ۾ اچي چوريءَ جو شراب ڪم ڪرڻ لڳو. هڪڙي ماڻهو ندي‌ءَ ڪناري تي ڪپڙا لاهي اشنان ڪرڻ ويندا هئا، ته اُهن جا ڪپڙا ڪٽي اچي ويندو هو. هڪڙي ڏينهن وڏي لبج واري لبوءَ ڪپڙا لاهي اشنان وڃي ڪيو ته اُتا ڪپڙا هو ڪٽي آڻي پڳو. لبوءَ اشنان ڪري ٻاهر نڪتو، ڏٺائين ته منهنجا ڪپڙا ڪو ڪٽي ڀڄندو ٿو وڃي. هڪڪي وڏي آواز سان پڪاريائين ته منهنجا ڪپڙا ڏيئي وڃ. پر هن نه ڏنا، رشيءَ ڪروڌ ۾ اچي سراپ ڏنو ته جهڙيءَ طرح تو منهنجي سرير تي ڪچو جذبو آڻي، تيڙيءَ طرح توکي ڏه ٻئي جنم ۾ هڪ ڪچو ملندو، پوءِ ڪٽي تون پرماتما جو پڳت ٿي پئين. اهڙيءَ ڪري سري رامچندر جي هتري شيوا ڪرڻ سان ڏه هنومان کي هڪ ڪچي ڪان وڏو ڪ ڏ ملو.

ٻُو ٻلو ڪُوتَ ڪَرمُ ڏ مِجيُ وِي ڪَهر ڪيهڙ ڏاڍي موڙ

جا پيشلي رام جي نامن. ٻدوت ڀرلوچن رام جي.

پڳت ترلوچن جي پنهنجي استريءَ کي ٿا چون ته اڳئين جنم ۾ ڪمل ڪرم مٽي نٿو سگهجي، ڪنهنڪري اُبرئي پرسن رهڻ گهرجي. اهڙيءَ ڪري مان پرسن ٿي رام جو نالو جپيان ٿو، تون ڏه جپ. اهڙيءَ طرح پنهنجي استريءَ جي چت کي شانتي ڏيئي پڳتيءَ ۾ لڳايائون.

درشٽانت (۵)- هنومان لنڪا جو قلعو اڪيلو و
ساڙي ڇڏيو ۽ راوڻ جو اشوڪ بن اُکاڙي ڇڏيو ۽ سيتا ج
سڀ سماچار سري رامچندر کي اچي ٻڌايو ۽ سري لڇمڻ ج
مورڇا ٿيڻ تي سنجيوني ٻوٽي ڪٽي اچي لڇمڻ کي سرجيت
ڪيو- سري رامچندر سڀني باندرن کي چيو هو ته جيڪ
منهنجي ڀاءُ کي جيئاريندو، انکي مان سرونس ڏيندس
هنومان جڏهن سنجيوني ٻوٽي آڻي لڇمڻ کي جيئاريو ته اُن
وقت سري رامچندر سوير صبوح جو سمنڊ جي ڪناري
تي اشنان ڪرڻ واسطي ويا هئا ۽ سڀ ڪپڙا لاهي هڪ
ڪڇو پهري ۽ هڪ ٻيو ڪڇو بدلائڻ لاءِ ڪٽي ويا هئا- ۽
اُن وقت ڪوئي ڪپڙو ساڻ نه هون، تڏهن هنومان سري
رامچندر جي چرنن ۾ متو ٽيڪيو ۽ چيو مهاراج! سنجيوني
ٻوٽي آڻي توهانجي ڀاءُ کي جيئرو ڪيو اٿم- سري رامچندر
ٻڌي ڏاڍو پرسن ٿيا ۽ چيائون ته هن وقت اسانوٽ فقط هڪ
ڪڇوئي سرونس آهي، سو تون وٺ، چاڪاڻ ته تنهنجي
پرارٻد ۾ هڪ ڪڇوئي لکيل آهي- تنهڪري تون ٻيو ڪو
ور گهر- هنومان اُنيه ڀڳتي گهري، جنهن ڪري ساري عمر
سري رامچندر جو اُنيه ڀڳت ٿي رهيو- اهڙو اُنيه ڀڳت ٿي
رهيو، جو سري ڪرشن ڀڳوان جو به درشن نه ڪيائين-

هنومان سري ڪرشن ڀڳوان کي چيو ته جيڪڏهن توهين
سيتا رام جي روپ ۾ درشن ڏيو ته مان توهانجو درشن
ڪريان، ٻئي سروپ ۾ نه ڪندس- سري گرونانڪ ديو
جن جڏهن لنڪا ۾ ويا تڏهن هنومان چوائي موڪلين ته
جيڪڏهن توهين سري رام، لڇمڻ ۽ سيتا جي سروپ ۾
ٿيئي ايندا ته پوءِ مان توهانجو درسن ڪندس- سري گرو

* نه ٻئي جي پر هڪ ڀڳوان جي-

سري ڪارانڪا جهڙي آبدش (۲۲۶) سڪ ڏک ۽ چت اڏول

آئون. ڪئي گرم سياءَ وارن جيو ته جي آبزاڏيءَ کي ڏنڊ
ڏيڻ گهرجي. ”موڪ ڪندو* ٻوڻ ۾ مارو ۽ جي وچ
انوسار موڪ سمند جڏهن مارڪئيندو تڏهن سڏ رندو. جيڪڏهن
هڪي اج چڏي ڏنو ته سياڻي وڙي ٻئي ڪنهن کي ڏک
ڏيندو. انهن ڳڻي آڳسٽ مئي، جوڪ وئرات پڳوان جو
آباشڪ هو، پنهنجي اِشٽ ديوجو سمرڻ ڪيو ۽ پنهنجو
ورات سروپ ڌاري سمنڊ کي ڏڙپ ڪئي ۽ چيو ته اڙي
سنت دروهي! تون هاڻي پنهنجي ڪڪرم جو ڦل ڀوڳ.
مان توکي اوائي ڳيتون ڪري ٿي ويندس. انهيءَ جوڳ
سان ۽ سمند نرم ٿيو. تڏهن آڳسٽ مني سارو سمند اوائي
ڳيتون ڪري ٿي ويو. سمنڊ جي سڪڻ ڪري جل ۾ ٻيتاليه
لک جونين جا جيو تڙڪڻ لڳا، تڏهن سمنڊ سڀني ديوتائن
کان مدد گهري. ديوتائن جيو ته جي مهاتمائن جو تو آبزاڏ
کيو آهي، تن کان ئي پنهنجو آبزاڏ ڪميا ڪراءِ. سمنڊ ٻيوس
ٿي مهاتمائن جي شرڻ ۾ آيو ۽ پرارٿنا ڪئي. تڏهن آڳسٽ
منيءَ پيٽال جا لڳو ۽ شڪ ڪري ٺهر ڪڍي ڪارو ڪري
چڏيو ۽ سمنڊ کي سراپ ڏنو ته تون هاڻي ڪارونئي وهندين
۽ ڪو به توکي منو ڪري نه سگهندو. اِها پنهنجي پرارٿنا
ٿي ڄڪي، جا ڪيترا ته ٿين ڪندين ته نه ٽهندي. سمنڊ
ديوتائن کي پرارٿنا ڪئي ته پنهنجي ڪارانڪا هٽايو، پر سڀني
ديوتائن هن کي هڪ جواب ڏنو ته پرارٿنا ڪرم کي هٽائڻ ۾
اسين اسمرٿ آهيون.

داڏي ٻا لڪاڪن، آباڙي ٿي واوڻ ڏين، ڪن ٻسل آطِ
تو ڪيلي هري. ڪرم ڪر ڪيڻتي ۽ ٿيس ري

* نهڻ ۽ ٻيشب ۱- قلعو ۲- آڪوري چڏڻ ۳- سنجيوني ٻوٽي
۴- خوش ڪيائين.

هاتي، رنيا کنيا، ڪلپ ٻرڇ ۽ اُمرت اِندر کي ڏنائين. سپتمکي گهوڙو سورج کي ڏنائين. ڪامڌينوُ رشين کي ڏنائين. اهڙيءَ طرح اُنهن کي پنهنجو متر بنايائين ۽ سينَي کان وچن ورتائين ته ڪڏهن به مهنجي مٿان ڪا وپتي اچي ته مهنجي رکيا ڪجو. ٻر جنهن وقت سمنڊ جي مٿان پاوي روپي *وِپتي آئي ته ڪنهن به اُنجي سهائتا نه ڪئي.

پگت جي استريءَ ترلوچن کان پڇيو ته سمنڊ ڪهڙو پاپ ڪيو جنهنڪري اوُمٿي مان ڪارو تي پيو؟ ترلوچن پگت چوڻ لڳو ته سمنڊ پهريائين متو هو ۽ سڀ رشي مني سمنڊ جي ڪناري تي پنهنجون ڪنيائون ناهي انهن ۾ رهندا هئا، جهڙيءَ طرح هاڻي گنگا جي جي ڪناري تي رهندا. سمنڊ سڀني ديوتائن سان متر تائي ڪري ايمان ۾ پرجي ويو ۽ سمنڊ جي ڪناري تي رهندڙ رشين جي پريکيا ڪرڻ لڳو ته هي رڳو †پاڻون جا پدارٿ پيا کائين يا ڪو پڇن به تا ڪن، ۽ انهن سنتن ۾ ڪو شڪتي ٻل به آهي ڪين نه. جي آهي ته ڪيترو آهي. اِهو ويچار ڪري آڌيءَ رات جو پنهنجي مريادا توري نند ۾ سمهيل رشين جون ڪنيائون لوڙهڻ لڳو. ڪيترا رشي ته ٻڏي مئا ۽ ڪيترا غوطا کائي ٻاهر نڪري آيا. اهڙي طرح رشين ڪيترا دکہ سنا. ٻئي ڏينهن سمنڊ پنهنجي مريادا ۾ آيو. سڀ رشي ڪنا ٿيا ۽ ويچار ڪرڻ لڳا ته سمنڊ چو پنهنجي مريادا پڳہ ڪئي. رشين §سروگياتا سان سمنڊ جو مطلب ٻروڙيو ۽ چيائون تہ هيُ آهنڪاري ۽ سنت دروهي آهي. ڪن شانت چت مهانمائن چيو ته هنجو اهنڪار ڪميا ڪجي، چاڪاڻ ته ڪيترن سالن کان سنت ڪناري تي نواس ڪندا آيا آهيون ۽ سکہ پوڳيا

* آفت ‡ جاتي ت تي ايندڙ) §سڀ جاڻڻ جي طاقت

ولو هو، سو جنهن ڪتي ڦرڻ لڳو، ٻر نڪنا نه مايس. سنڊڪر
ديو کي، گهٽين ڏيهن جو بڪاٽل هٿڻ ڪري، ڪروڏ ٿيو ۽
تنهن ڪرڻ لڳو نه مورک لوڪ اُٿي * سنڊڪار کي نه ڇڏيا جاڻن.
ڪروڌ ۾ وشنو ڀڳوان جي دروازي وٽ پهتو ۽ ڪٻال هٿ
۾ کڻي چيو نه هي پراڻ! نڪيا ڏي، نڪيا ڏي، مان ڏاڍو
نڪاٽل آهيان. وشنو ڀڳوان چوڻ لڳو، اي مهاديو! نه مان
لوڪي نڪيا ڏيان، وڃ نڪيا. اهين لوڪ † سان جنهي پهتي
هٿ جي ڏسٽي آڱر ڏيکارڻ لڳو. مهاديو اُن آڱر کي ترسول
سان ڪروڌ ۾ وڍڻ لڳو نه اُن مان ڳيٽو رت وهڻ لڳو ۽
مهاديو جي هٿ ۾ ڪٻال هو سو اُن رت سان ڀرجي ٻيو.
وري اُهو رت هڪ ڪريو ۽ اُن مان رت مان سوما
ندي پيدا ٿي، جا اُجين ۾ گهرا ندي ۽ ۾ اچي ٻيٺي ۽ ٻيو
جي ڏيڻ واري ندي کهرا نام سان پرسڌ ٿي- اُن جي درشن
سان ٻرهم هتيارو، شرابي، سون جي چوري ڪندڙ ۽ گرو
استري گامي، جنهن قسمن جا پاپي پاپ کان مڪت ٿي ٿا
وڃن. سوماوتي اماس ڏيهن جو ندوان مٿس اشنان، دان،
هوم يگ، تپ ڪريٿو، تنهنڪي ٻيو ملي ٿو ۽ جيستائين سورج
چندرما هوندا، تيستائين اُهو ٻيو قائم رهندو.

اَنمرت ڪَسِيڊُ 5 ٻن ڪِيهي ڪَلپَتر سَکَوسِر ڪر ڪِلهي ڪالن ڪَرم ڪَر ڪارِ ۾ ڦيٽس ري.

درشنالت (٣)- ورڻ ديو جو سروپ سمنڊ آهي،
جنهن مان چوڏهن رتن لڌا هئا، لن ۾ هڪ المرت نه هو.
ورڻ ديو (سمنڊ) وشنو ڀڳوان کي لڇمي، ڪوستيمڻي ڏنس
۽ شنک ڏنو. ورکڪ ۽ چندرمان مهاديو کي ڏنائين. ائراوت

---

* مهمان † چرجو.

 سکم دک ۾ چت اڏول

آڪ پاتڪ هرتا نرڀوڙ نات ري- تيرٿ تيرٿ ڀرمڻ

لهئي نہ پار ري. ڪرم ڪر ڪپال ۾ ڦيٽس ري.

درشٽانت (٣). ايڪ ڀاڳن جي ناس ڪرڻ وارو مهاديو
ترڀوڻ نات آهي ۽ اهڙن ايشورن تان بہ ڪرم ڪتيي، ڀاوي
نہ هٽي يعني ڪرم جو ڦل، جو ڪپالي هٿي سا هٿ ۾ چنبڙي
رهي، نہ هٽي يعني ڀيک ڀڃي ڪاڻڻ نہ هٽيو، جيئن ٽيڪ ايڪ
تيرٿ گهمندو رهيو.

ڀڳت جي استري تلوچن ڪان پڇيو تہ مهاديو ڀاوي
ڪٿان آئي، سا ڪٿا ٻڌايو. ڀڳت چيو تہ سري برهماجي
پنهنجي ڪنيا شترو پا جا مدوءَ سان پرڻائي ويٺي هٿي، اُن
تي ڪام درشٽيءَ سان اهارڻ لڳو. ڪنيا پتا جو چت ڪام ۾
* آتر ڏسي اُهو خيال بدلائڻ واسطي ٻئي پاسي تيڻ لڳي.
برهما پنهنجي شڪتيءَ سان اُنکي ڏسڻ واسطي ٻيو مک پيدا
ڪيو. ڪنيا ٽئين پاسي ٿي تہ برهما ٽيون مک پيدا ڪيو.
هوءَ چوٿين پاسي ٿي تہ برهما چوٿون مک پيدا ڪيو. اها
حالت ڏسي ڪنيا آسمان ڏي اُڏامڻ لڳي تہ برهما پنجون
مک پيدا ڪيو. اها حالت ڏسي شو جيءَ کي ڪروڌ
ٿيو ۽ پاڻ جهلي نہ سگهيو. يڪدم ترسول ڪٺي برهما جو
پنجون سر ڪپي ڪڍيائين - اهو سر يعني ڪپالي برهما جي
سراپ ڏيڻ ڪري مهاديو جي هٿ ۾ چنبڙي رهي- برهما
مهاديو کي سراپ ڏنو تہ ڪپالي هٿ ۾ چنبڙي رهندي ۽
۽ ڀيک پڃي کائيندين- اهو ڪرم جو ڦل ڪپالي نہ هٽي-

هڪڙي سمي ۾ شو مهاراج کي بکيا پرٿويءَ تي ڪٿي بہ
نہ ملي، تڏهن مهاديو اُڪدمت ۾ ويو. بکيا جو ويلوگذ ري

---

* وياڪل -

چيو تہ وَر گهر. چندرما پرارٿنا ڪئي تہ منهنجو ڪلنڪ
ڪر. گنگا چيو تہ * تيبر پرارٻڌ ڪوٺيءَ ۾ آيل ڪلنڪ
مان دور ڪري نٿي سگهان. ٻيو ڪو ور گهر. تڏهن چ
† اَنِنَ ڀڳتي گهري. گنگا چيو (تٿاأستوُ) يعني ائين ئي تي

چندرما سري ڪرشن ڀڳوان جي اَنَنَ چت سان ڀ
ڪئي. جڏهن گهڻو تپ ڪيائين تہ ڀڳوان مٿس ٻرسن
چيائينس تہ ور گهر. چندرما ويچار ڪرڻ لڳو تہ جيڪڏ
ڦريائين ڀڳوان کان ڪلنڪ لاهڻ لاءِ ور گهرندس تہ شايد گ
۽ شوجي وانگي جواب ڏئي، تنهنڪري چيائين تہ مهارا
توهين اسانجي وَنش ۾ اوتار وٺو يعني چندرونسي چوابو. ڀڳوان
تٿاأستوُ. مان ڪرشن نام سان توهانجي ڪل ۾ اوتار ونندس
جڏهن ڀڳوان ڪرشن روپ ۾ چندرونس ۾ اوتار ورتو
چندرما اچي چوڻ لڳو تہ مهنجو ڪلنڪ دور ڪريو. ڀڳوا
چيو تہ پرارٻڌ ڪوٺيءَ ۾ آيل ڪرم ڪي مان بہ ميٽي نٿو سگهان

وِسوَ ڪا ديپڪ سوامي تاهي ري سارٿي ٻنکي را
گرڙ تاهي پاڏوا. ڪرم ڪر آرڻ ڀنکلا ري.

درشٽانت (٢)- ڀڳت ترلوچن جي، ٻنهنجي استريءَ کي
تا سمجهائين تہ:-

ساري سنسار جو پرڪاشڪ سورج نارائڻ آهي، انجي رٿ
هلائڻ وارو اُرڻ، پکين جي راجا گرڙ جو وڏو ڀاءُ آهي ۽
ڪشپ رشيءَ جو وڏو پٽ آهي ۽ انجي ماءُ جو نالو ونتا
آهي پر ڪرم جي ڪري ارڻ ٽنگلوئي رهيو.

---

* تکيءَ † نہ ٽٽي ۾ پر هڪ ڀڳوان ۾ ١- سنسار ٢- ڀاءُ

مر اڪي وڃي ويٺو ۽ شهر کان ٻاهر نه نڪتو. اتفاق سان
ڪڏهن ٻاهر نڪري ته نه ماڻهو ڪلنڪ جي ڀؤ کان پنهنجي
پنهنجي گهر وڃي لڪن ۽ ڪوبه درشن نه ڪري - چندرما
کي ڏاڍي لڄ آئي، جنهن ڪري ٻاهر نڪرڻ ماڳهين بند
ڪري ڇڏيائين - چندرما جي نه نڪرڻ ڪري ڪيتي ۽ ڦل
مر رس نه ٿي ويو ۽ رات جو جور ماڻهن کي ستائڻ لڳا.
اهي ڪري سڀني ماڻهن دکي ٿي برهما کي وينتي ڪئي.
برهما وري سڀا لڳائي ۽ چيو ته اجوڪي ڏينهن ڀادون
سڌي چوٿين تي جيڪو پنهنجو درشن ڪندو سو ڪلنڪي
ٿيندو ۽ هي چندرما! سو سڀ لوڪي معاف ڪيوسون. اهو
ڪلنڪ ٻارنهن ڪوٽي مر اچڻ ڪري اڄ تائين نه ملجي سگهيو
آهي. ڪوبر ٿل ۽ ٻوتائن کي نه پوڄڻو پوي ٿو.

چندرما گنگا جو مهاتم ٻڌو هو ۽ ڏٺو هو، تنهنڪري
[illegible] ڪمائين ته جيڪڏهن مهادیو جي مستڪ بر مان رهندس
[illegible] سدائين اسمان ۾ ڪندس ۽ منهنجو ڪلنڪ گنگا جي
[illegible] ڪرڻ سان دور ٿي ويندو. چندرما مهادیو جي آپاسنا
[illegible] جڏهن مهادیو پرسن ٿيو تہ چندرما کي چيائين
[illegible] چندرما ٻارنهن ڪٽي لہ منهنجو ڪلنڪ هٽايو.
[illegible] ٻارنهن کي هٽائي نٿو سگهان، سو ڪوور
[illegible] جو پلا پنهنجي مستڪ بر مونکي نواس
[illegible] جيڪڏهن لوکي د لسا جي لسي روپ
[illegible] پر ڪلنڪ روپ بر مان رهڻ نه
[illegible] جو چندرما ٿي رهڻ لڳو.

[illegible] مستڪ مر رهي گنگا جو اشنان
[illegible] سڙا لڳي ۽ برابر سي پرسن ٿي

* [illegible]

ٻيٺي. چندرما کي ڪيترا دفعا چٽي نيٺ اُن سان سنگ ڪيائين، جنهن مان هڪ پٽ پيدا ٿيو. جڏهن ٻالڪ وڏ ٿيو ته چندرما پنهنجي هنج ۾ وهاري ان کي پنهنجو پٽ سمجهي ان جي پالنا ڪرڻ لڳو ته ورهسپتيءَ چندرما کي ٽاڙنا ڪئي.

چندرما ورهسپتيءَ کي چيو ته هي توهانجو پٽ نه آهي پر منهنجو آهي. تنهن تي ورهسپتيءَ چيس ته مون وٽ رهي وديا پڙهي تو منهنجي استريءَ مان پٽ پيدا ڪيو آهي، تنهنڪري گروءَ استري گامي* مهاپاپي آهين. پوءِ ورهسپتي ڪاوڙجي برهما جي وٽ پتر نسچي ڪرڻ واسطي ديوتائن جي سڀا لڳائي. چندرما چوي ته منهنجو پٽ آهي ۽ ورهسپتي چوي ته منهنجو پٽ آهي. جڏهن ڪجهه به نسچيه ٿي نه سگهيو، تڏهن ورهسپتيءَ تارا کي سڏائي ان کان پڇيو ته هي ڪنهنجو پٽ آهي؟ تارا لڄي تي ڪو جواب ڏيئي نه سگهي، تڏهن برهما ٻالڪ جي مٿي تي هٿ رکي چيو ته هي پتر، تون پنهنجي پتا جي هنج ۾ وڃي ويهه. تڏهن ٻالڪ چندرما جي هنج ۾ وڃي ويٺو ۽ سڀني ديوتائن چيو ته ڇوڪرو تمام ٻڌوان آهي. انهي ڪري هنجو نالو ٻڌ پئجي ويو.

سڀا ۾ ورهسپتيءَ جو ڏاڍو اپمان ٿيو. برهما چندرما تي ڏاڍو ڪوپ ٿيو ۽ سراپ ڏنائينس ته تون جيستائين جيئرو هوندين تيستائين تو تي ڪلنڪ‡ رهندو ۽ جيڪو تنهنجو درشن ڪندو سو به ڪلنڪي ٿي رهندو. چندرمان پنهنجي گهر

---

* يوگيندر ‡ دوج جي ڏينهن چندرما کي ديوتا سمجهي سڀ ماڻهو نمسڪار ڪن ٿا. پر ڀاڌرو (§) سدي چوٿ ڏينهن ڪوبه ماڻهو درشن نٿو ڪري (§) ٻڌو.

ڪي سمجهائي ورتو. راوڻ پنهنجو وزير موڪليو، پر ديوتائن
شادي ڪرڻ کان انڪار ڪيو. پوءِ راوڻ پاڻ اُتي پنهنجي
ڪنيا کي وٺي ويو ۽ زوردستيءَ ان سان شادي ڪرايائين.
جڏهن گهر آيو ته سڀني ديوتائن کي گهرائي چيو ته توهان
جهوني ته ڪنيا جي شادي پنهنجيءَ جي پٽ سان ٿيندي.
پلا انهن ڪڏهن ٿيو ۽ آهي جو راڄ ڪنيا پنهنجيءَ سان شادي
ڪري. راڄ ڪنيا جي شادي راڪشس سان ٿي ٿي سگهي
ٿي. ديوتائن راوڻ کي چيو ته توهان پرين جون شاديون
ڇاجي ڏيون آهن؟ شاديون ڏسڻ بعد ساڳيو چوڪرو
ڏٺو. ديوتائن راوڻ کي سمجهايو ته ڪرم رکڻ ڪڏهن نه
ميٽي سگهجي. اهڙيءَ طرح راوڻ پاپي اُمت سمجهي
هرڪ سوڪ کان اُڳ ٿي راڄ ۾ جيون مڪتيءَ جو آنند آيو
ڪرڻ لڳو.

ءُ راجا جنڪ جو پورنا جي گالهه جي پريڪما واسطي آيو
هو سو ۽ پاويءَ کي اُمت سمجهي هرڪ سوڪ کان اُپمت ٿي
راڄ ۾ جيون مڪتيءَ جو آنند ايڻ ڪرڻ لڳو.

شَڪرا مَسڪ بِدا سُرسري اشڏان رکي

[ڏاسري سري لولوڄن جي صفحه ٦٩٥

درشٽانت (١). پنهنجي ترلوڪن جي پنهنجي استريءَ
کي تا سمجهائين ته جڏهن تان ۽ ڪلڪ ۽ لٽو، جينو ٺڪ
گنگا نديءَ، جا سو مهاراج جي مستڪ ۾ آهي اُن ۾ روڄي
اشنان ڪيائين.

ڪٿا:- جڏهن مان ديوتائن سان گڏ ديوترو ورهستي
وٽ ويو ها ته جڏهن هو ڪروڌ جي گهر ۾ هرجت وقت شيوا
نه ڪندو هو. گهر ۾ اچڻ وڃڻ ڪري ورهستيءَ جي
استري تارا جيڪو سندر سروپ ڏسي مٽس موهت ٿي

کپائي بالڪ کي جهاز ۾ چاڙهي سمنڊ جي پار ڪنهن جهنگ
۾ ڦٽو ڪرايو. اُني آبادي اصل ڪانه هئي ۽ راوڻ خيال
ڪيو ته او بکه جي وڳڙي باٽيهي مري ويندو. پر بالڪ جو
پڳوان رکيڪ آهي سو ڪيئن مري ٿو سگهي. ٽني ڏينهن
بالڪ بکايل رهيو ۽ پنهنجو آڱوٺو چوسڻ لڳو. پرهر لوڪ
تائين پڪار پهتي ته ڇو هي بالڪ بکايل رهيو آهي؟ پوءِ
وڌاتا کي آگيا ٿي ته تون بالڪ کي کير پياري اُنجي سنڀال
ڪج. وڌاتا اُني ايندي هئي ۽ بالڪ جي پالنا ڪندي
هئي ۽ انکي سکيا به ڏيندي هئي. جڏهن بالڪ ڪجهه وڏو
ٿيو ته انکي پاڻيءَ ۾ ترڻ ۽ جهاز ناهڻ به سيکاريائين ۽ شاستر
وديا به پڙهايائين. جڏهن بالڪ هر طرح هوشيار ٿيو ۽ ڌرم
مان چڱي طرح واقف ٿيو، تڏهن اَرڙهن ورهين جي عمر ۾
اُن ناهيل جهاز ۾ ان ڇوڪري کي چاڙهي پڻي ٽاپوءَ * ۾
موڪلي ڇڏيائين، ڇاڪاڻ ته اُتي جو راجا بنا اولاد مري
ويو هو ۽ راڄ منترين صلاح ڪئي تو جو فلاڻي ڏينهن سوير
صبوح جو شاهي دروازي کلڻ وقت منهن ۾ گڏبو اُن کي
راڄ گديءَ جو مالڪ ڪيو ويندو. اِنهيءَ ليم اُنوسار هيءُ ئي
انهنکي پهريائين مليو، سو هنکي راڄ گديءَ تي وهاري هنجو
نالو ديوگني رکيائون.

هو وڌاتا جي سکيا ملڻ ڪري راجائي جو ڪم بلڪل
چڱي طرح هلائي سگهيو ۽ هنجو جس چئني ڏسائن ۾ ڦهلجي
ويو. راوڻ ۽ هنجي ڌيءُ کي به ماڻهن دنارن هنجو جس پڌڻ
۾ آيو ۽ هنجي فوٽي مان هنکي هنجي سندرتا جي خبر
پيئي. راوڻ جو خيال ٿيو ته انهي راجڪمار سان پنهنجي ڌيءُ
جي شادي ڪرايان. اوءَ ڪنيا به من جو من ۾ ديوگنيءَ کي
پنهنجو پتي نسچيا† ڪري چڪي هئي ۽ راوڻ به اُنجي آشيہ

* پيمت † نڪ.

هيجو گهڻو ستڪار ڪيو ۽ اچڻ جو سبب پڇيو. راڄا جنڪ
سموري پتورتا واري ڳالهه ڪري ٻڌايس. راوڻ سيتي
جو لشڪر، ڏاون ۽ برهما ۽ شو پاربتي کي پاڻوت گهرايو ۽
پراڻنما ڪئي ته هن پاوڙ کي هٿايو. پر سيتي جواب ڏنو
ته پاوڙي ٻڌي ڪرم ڪيل متاڻ ۾ اسين اسمرٿ آهيون.
راوڻ کي اهو ٻڌي ڏاڍو ڪروڌ لڳو ۽ چوڻ لڳو، جيڪو ٻڌ هن
چوڪري جمندي تنهن مان خود ڪرم جي ليک لکڻ واري
* ٻڌاتا سان لڙائي ڪندس. سمي اچڻ تي چوڪري جو
جنم ٿيو. جنهن رات جو راوڻ تلوار کڻي دروازي تي ڪري
تي سنو. وڌاتا ليک لکڻ آئي ته راوڻ پڇيس ته ڪهڙو
ليک لکندي آهين؟ وڌاتا جواب ڏنو ته مان ٻڌ ڀاڳين ڪجهه به چئي نه
ٿي سگهان، جاڪاڻ ته جنهن وقت مستڪ تي مان قلم
رکان ٿي اُن وقت اُنتريامي ڪهڙي پريرنا ڪندو، تهڙو ئي ليک
لکجي ويندو، پوءِ مان اوکي ٻڌائي سگهنديس. راوڻ چيو
ته منهنجي سامهون مستڪ تي قلم رک. هن مستڪ تي قلم
رکيو ته ليک لکجي ويو. راوڻ پڇيس ته مونکي ٻڌي ٻڌاءِ
وڌاتا ٻڌايو ته ڪنيا ڏاڍي سندر، پتورتا، + سدگڻ † ستيمن
۽ سلونتي ٿيندي، پر تنهنجي ڀيڻيءَ جي پٽ سان اُنجي
شادي ٿيندي. اهو ٻڌي راوڻ کي ڏاڍو ڪروڌ ٿيو، پر
وڌاتا هيڪي ڪرم قل اُميت سمجهائي، شانت ڪرائي. وڌاتا
جي وڃڻ کانپوءِ راوڻ اِن ڀيڻيءَ جي ڇهن مهنن جي ٻالڪ
کي پاڻوت گهرايو. ڏسڻ ئي جهٽ اُن مٿان تلوار تي حملا ڪالئي
ته برهما جا ماڻهو ڏکري اُٿيا ۽ جهالون ته اسين لش آپراڌ ٻالڪ
کي مارڻ نه ڏينداسون. توهين الڪي ديش نڪالي امبڪ
ڏيو. تڏهن راوڻ لشاليع طور اُنجي ٻرن جيون آڳريون

* پرالبڌ (برهما). + سرشت (ستا). † اواري

ڏکه سون، نرڳ سون ٻل ٻاون سون

مهي راوڻ سون تن سون نه هتي

پن پانڊو سون، دريوڌن سون،

ڪڇ ڏاه چلي جب (١) آؤڌ کهتي

سکنڪا ششپال ڪي مات رهيو

(٢) بڌ نا ڪڇ اؤر ڪي اؤر ٺتي

پوءِ وري راجا جنڪ پنورتا کان پڇيو ته هاڻي ته ڪنهن
مثان ياوي اچڻي آهي جا اُپاءُ ڪرڻ سان به نه هٽندي.
پنورتا چيو ته راوڻ تي اچڻ واري آهي. راوڻ جي گهر
هڪڙي ڇوڪري ڄمندي. اُنجي شادي هڪ پيگيءَ جي
بت سان ٿيندي. گهڻن اُپاون ڪرڻ سان به اِها ياوي نه
ڏسو. راجا ڏاڍو حيران ٿيو ۽ اُن مائيءَ جي پنيان هلندو ويو.
مائي ندي ۾ اشنان ڪري گهاگهر پاڻيءَ سان ڀري گهر
ڏانهن هلڻ لڳي. راجا به اُنجي پنيان هلندو ويو. مائيءَ
گهاگهر پنهنجي پتيءَ جي اشنان واسطي رکي پاڻ ڪنهن ڪم
لاءِ گهر جي اندر ويئي ته اوچتو چت ڪري پيئي ۽ مائي
چت هيٺان اچي مري ويئي. راجا ٻاهر بيٺي اِها حالت
ڏٺي ۽ پنورتا جي مرڻ جو گهڻو ڏک ٿيس، پر ياويءَ جي
اڳيان ڪجهه وس نه هليس.

پوءِ وري راجا جنڪ راوڻ جي راڄڌانيءَ ۾ ويو. راوڻ

١ عمر ۔ ٢ پرالبڌ.

دِرشٽانت:- راجا هڪ رات جو ڄمرابوش ڪري
(بهو ويس ڪري) شهر ۾ گهمندو ٿو ته ڪو رعيت جو ماڻهو
دکي ته نه آهي. هڪڙي رات جو گهمندي هڪڙي جڳهه
وٽ آيو ته ڏٺائين ته هڪ مائيءَ جو ننڍڙو ٻچو ٻار ماءُ جا
اسٽن چڪيندو هو، جيتو ٽيڪ ماءُس ڇڏائي ٻري ٻيئي ڪري.
ٻالڪ وري آسٽن پڪڙي واسه ۾ پئي وڌا. مائيءَ ٻار کي
ٻري ٿي ڪيو ته روڙ ٿي ڪيائين. هڪ پٽورتا مائي
رستي تان لنگهندي ٻالڪ جي جيڻ ڏسي کاڙ لڳي. راجا
جنهڪ سباهيءَ جي ويس ۾ اُنهي کاڙ جو سبب پٽورتا استريءَ
کان پڇيو، جنهن جيو ته موٽڪي اُترو وقت ڪرلهي جو مان
لوهانڪي ٻالڪ ۽ مائيءَ جي ڪٿا ٻڌايان. راجا وقت ته ڏيڻ
جو ڪارڻ اُنکان پڇيو ته ڄاڻائين ته اج مهنجي مرڻ جو ڏينهن
آهي، جنهنڪري مان نديءَ تي اشنان ڪرڻ وڃان ٿي.
اشنان ڪري گهاگهو ڀائيءَ جي منهنجي پتيءَ لاءِ ٻري ڇڏڻ
گهر وڃي پچنديس ته منهنجي مٿان ڪهور جي ڇت ڪري
پوندي ۽ مان مري ويندس، تهنڪري مان ڪم اهور
جو سمرڻ ڪري وڃان. مان ڪٿا ٻڌائڻ ۾ اهو وقت نه
وڃائينديس. انهي مٿي مائي کاڙ لڳي ته راجا هڪ اُنهي
پسان پڇو ۽ ڄبائين ته مان راجا هڪ آهيان. موٽڪي ٻڌاءِ ته
لوڪي ڪٿي پتو لڳو ته منهنجي مٿان ڇت ڪرندي. مائيءَ
جيو ته مان پٽورتا ڌرم جي پرتاو سان سڀ حال ڄاڻان ٿي.
راجا وري پڇيو ته پلا ٻيو ته ٿي ٻاڙ ٻڌائين ۽ ڪهور وڃڻ جو
ٿي؟ مائيءَ جيو ته پاوي مٽي جي ته آهي اُنهي اڳيان ڪنهن
جو ته ٻل هلي نٿو سگهي، جنهن ته:- **سوَئيا**

شيش سرِيش مهيش ٿڪي پڪ نامِ ڪسي لکي آهي

سکه دکه ۾ چت ا...

۾ جگت جي سَتا آهيئي ڪاله، چاڪاڻ ته جگت ست نه آ...
۽ اَست به نه آهي، ٻهي پرڪارين جگت آهيئي ڪو...
جڏهن جگت ئي نه آهي ته هرکه شوڪ ڪٿي هوندو؟ تي...
گرمکه وويڪي پرش سکه دکه، مان اُپمان ۾ هڪجهڙو رهن...
آهن جئن ته سانکه ڪارڪا ۾ لکيل آهي ته:-

نه آنندن آپ پرآنندن. آهڪن آسڪن برهم
پوُرت نيه پاو آتمڪن.

آتما ۾ نه دکه آهي نه سکه آهي. ڀوُت، ڀوشيت، ورتمان
ڪال ۾ رهڻ واري، برهم ۾ نه دکه آهي نه سکه آهي. دکه سکه
انتهڪرڻ جو ڌرم آهي. تنهنڪري پاڻکي اسنگه ڄاڻي دکه
سکه ۾ سم رهڻ کپي.

سکه دکه ۾ سم رهڻ جي پنجين ڀڪتي پوري ٿي.

وري سنتن سري نارائڻ هري جيءَ کي پرارٿنا ڪئي ته
مهاراج، سکه دکه ۾ سم رهڻ جي ٻي به ڪا ڀڪتي هجي ته
اها به ڪرپا ڪري ٻڌائيندا. تڏهن سوامي جن چيو ته ڇهين
ڀڪتي ڪرم اُڌينو آهي يعني ڀاوي اُڌين آهي ۽ ڀاوي
...ميت آهي. لئين ڄاڻي سکه دکه جي اچڻ تي هرکه شوڪ
...ڪرڻ گهرجي.

جو چوي ٿو ته فلاڻي مون کي دکه ڏنو، سو ڪهڙ يعني
...مت آهي. چاڪاڻ ته اُپمان سان ڪيل ڪرمن روپي ڏاڪي
... جيو ٻڌو پيو آهي ۽ ڪرمن جو ڦل سکه دکه ڀوڳي ٿو ۽
(ٽڪو) پرارٻڌ ڪرم ڀوڳڻ بنا ڪڏهين نه مٽندو.

ليکه نه مِٽئي هي سکي جو لِکئا ڪَرتار

[رام: آوان: صفحه ٩٣٧]

ڄمڻ مرڻ اوڙ ساڪت آ سيٺي جمر ڄمر ڪيڏي بک ڪاري
ا بي لهر سب سنان حلڪ مي ملڪيو سيهر ڀڪاري .

[لت ناراڻ اشتبدي ڀ: ۴ صفحو ٥٨٣

جڏھن آئر سياءُ سان ڏسجي ته ڀ جگت آھيئي ڪونه ۽ اُنائر سياءُ سان ڏسجي ته ۽ جگت آھيئي ڪونهي ۽ جاڳائڻ ته اُنائر جي ڪائي سٽا ڪانهي. پوءِ ڀرڪارڻ ڪئن جگت ڪوئي ؟ جئن :-

ھڪ شھر ۾ ھڪ زميندار رھندو ھو. ھن وٽ ڳالھون، مسيون، گھوڙا، ڍڳا وغيرہ گھڻو مال ھو. ڪيترن ڏينھن کان اُن مال کي چورن اکيو ٿي. اُن مال ۾ ھڪ ٻج ڪنبل ھسندو به ھو ھڪ ڏينھن مال چوراڻ جي ارادي سان گھر مان نڪتا ته رستي ۾ ھڪ ديويءَ جو مندر ڏٺائون. چور مندر ۾ ويا ۽ ديويءَ اڳيان سڪا ڪيائون ته جي اڄوڪو مال اسان کي ملي ٿو وڃي ته ٻج ڪنبل سندو لوکي ڀيٽ ڏينداسون. پوءِ وڃي زميندار جو سڀ مال چورائي آيا. جڏھن زميندار کي سجاڳي ٿي ته ڏٺائين ته سمورو مال ڪو چورائي ويو آھي. ھو چورن جي پيرن پٺيان ته رستي ۾ ساڳيو ديويءَ جو مندر ڏٺائين. مندر ۾ اندر وڃي ٻڌارٿنا ڪيائين ته ھي ماتا! جي مال لڀي ٿو پوي ته مان ٻج ڪنبل سندو لوکي ڀيٽا ڏيندس. ھن درشاھت جو پاڻ ھي آھي ته مال چورن جي گھر ۾ رھي يا زميندار جي گھر ۾ رھي، ٻنھي طرح سندو ھيڻو به رھندو. جھڙيءَ طرح سندي جي سٽا ته آھي تنھڙيءَ طرح آئر درشٽيءَ سان يا اُنائر درشٽيءَ سان ڏسجي ته

١- لمعدا ٢- ڪتو ٣- چھو * پاڏو

ٻُوند سپيءَ ۾ پئي ڪري موتي پيدا ڪري ٿي، ۽ اُها ساڳي ٻوند سرپ جي مک ۾ پوڻ ڪري وِک زياده ڪري ٿي. جيئنوڻيڪ ست سنگ ۾ منمک ۽ گُرمک ٻئي گڏ رهن ٿا، پر ڪين ڦل جدا جدا حاصل ٿئي ٿو. چؤپائي:

اُپجهن ايڪ سنگ جل ماهي
جلج جوڪ جم گُڻ وِلگاهي
سُڌا سُرا سم ساڌ آساڌو
جنڪ ايڪ جگ جلڌِ آگاڌو.

[تلسي رامائڻ]

ارٿ:- جهڙيءَ طرح جل ۾ *جوڪ ۽ ڪنول پيدا ٿين ٿا، ۽ هڪ ئي سمند مان وِک ۽ اَمرت گڏ نڪتا آهن. تهڙيءَ طرح هڪ ئي ايشور مان ساڌو اَساڌو پيدا ٿيا آهن، پر سڀاءَ هر ڪنهن جو جدا جدا آهي.

نو گرهه، †اَگني، جل، وايو ۽ وستر اهي ٥ وستو ڀلي جي سنگ ۾ سکدائي ۽ بري جي ڪم ۾ دکدائي ٿين ٿا، مطلب هي آهي ته ست سنگ ۾ گرمک اچي پنهنجو سڀاءَ بدلائي ڀاڻ به سکي رهن ٿا ۽ ٻين کي به سک پهچائين ٿا. پر منمک پنهنجو سڀاءَ نه بدلائي ڀاڻ به دکي رهن ٿا ۽ ٻين کي به دک پهچائين ٿا.

سانڪت ڪڌ آمرت ڀهِ سيڃهِ
سپ ڏال ڦول بِس ڪاري

١- ڪنول. ٢- جدا. *جؤر. †دوا. ٣- منمک.
[illegible]

ارٿ:- نر جي وڻ کي الرٽ يا مصريءَ جو پاڻي ڏيو، ته به نر جو سڀاءُ يعني ڪوڙاڻ ڪانه ويندي.

اهڙيءَ طرح منمک پنهنجو سڀاءُ نٿو ڇڏي. نڀڳڪري جهڙي ٿي منش کي اُپديش ڪرڻ نه گهرجي.

درشٽانت:- هڪ ڇهرڪيءَ بالدر کي اُپديش ڪيو ته تون ته ۾ پيو ڏکين ۽ دک پيو پائين، توکي هٿ پير ته آهن ۽ ماڻهوءَ جو آڪار ته اٿئي، پوءِ ڇو نٿو پنهنجي لاءِ آڏو ناهين ته ته ڪان اڇين پوين. بالدر ڇيو، هي لکي مدهن واري دراڌارڻ! اجائي بڪواد نه ڪر. تون پاڻکي ڀلو ڀلا ٿي سمجهين. توکي ڏب به نٿو لڳي. انهن جهڙي اٿو گهر ڏاهي ڇڏ پائين ۽ جائين ته گهر ناهڻ ۾ جڪڏهن مان سمرٿ نه آهيان ته ڏاهڻ ۾ ته سمرٿ آهي.

گرمک لوک پرهم ويا گروءَ جي شرن ۾ وڃي پنهنجي سڀاءُ کي بدلائي ڇڏين ٿا، ست سنگ روپي پرياڳ راڄ تيرٿ ۾ اسنان ڪري اوٽ ڦل پائي ٿا وڃن.

شاستر ۽ ست سنگ اهنڪار ناس ڪرڻ وارا آهن، پر منمک جي هردي ۾ اهنڪار پيدا ڪن ٿا، جهڙيءَ طرح سورج لبنن کي پرڪاش ڏيڻ وارو آهي، پر جيري جي نينن ۾ اَنڌڪار پيدا ڪرڻ وارو آهي. **شلوڪ:-**

پسي ناسڪ سوين پڙگيا شاستر تسيه ڪروت

لوچنا پيان ديهيه درپڻن.

ارٿ:- جنهنکي پنهنجي بدي نه آهي، شاستر ۽ گرو انکي ڪيم بوڌ ڏيئي ٿا سگهن، جهڙيءَ طرح انڌن لبنن کان هڻ پرس کي آرسي ڇا ڏيکاري سگهندي؟ ڪيم نه نڀڳڪري ست سنگ ۾ وڃڻ ڪري گرمک کي ئي لاڀ ٿئي ٿو، پر منمک کي هاڃي ٿئي ٿي، جهڙيءَ طرح سوالني نيٺرجي،

اِها ڳالهه ٻڌي، اِندر حيران ٿي ويو ته هڪ ڦل جي ڪ
ڇڻن پاڻُن ۾ ڪيترو نه وِواد ٿيو آهي، جنهن ۾ اِندر پد
۾ تچ سمجهي ويئي آهي. پوءِ سنڪادڪن وڏي آواز
پڪاريو ته اسان ۾ وروڌ ڄاڻائڻ لاءِ جنهن دشت اهو ڦل ڪ
هجي، سو اچي اسانجي سامهون ٿئي، نه ته اسين انکي سراپ
ڏينداسون. اِندر کي ڊپ لڳو، تنهڪري ڦل ڪڍي اچي
انهن جي چرنن ۾ پيو. سنڪادڪن اِندر کان پڇيو ته تو ڪهڙي
سبب ڪري ڦل هتان ڪيو؟ اِندر چيو ته مونکي اوهانجي
پريکيا وٺڻي هئي ته توهانکي مون وانگي راڳ دويش ٿئي ٿو
يا نه. سنڪادڪن چيو ته پدارٿن ۾ راڳ دويش ٿئي ٿو،
ڄاڻ ته اُنهنجو سهج سڀاءُ ئي اهڙو آهي؛ پر ودوان کي
توري وقت لاءِ * آڀاس ماتر رهي ٿو؛ اگياني کي هرسمي
تيندو ئي رهي ٿو.

نوٽ:- سڀاءَ انوسار سڀني جي چيشٽا ٿئي ٿي پر تفاوت
رڳو هي آهي ته اگياني سمجهي ٿو ته مان ڪريان ٿو؛ گياني
ڄاڻي ٿو ته اِندريون تيون ڪن. من جو سڀاءُ ئي هرک شوڪ
راڳ دويش ڪرڻ جو آهي. من کي مدسوُدن ۾ لين ڪرڻ
سان ئي منش هرک شوڪ، راڳ دويش ۾ ڇُٽڪارو رهي ٿو.
انيڪ ساڌن ڪٽي ڪجن؛ پر پرماتما ۾ من لين ڪرڻ ڪانسواءِ
من پنهنجي سڀاءُ راڳ دويش کي نٿو ڇڏي، جئن ته:-

آنمرت اِيُ لِيُ نِپر سِدڇائُي
ڪهت ڪبير اُڌان ڪو سهج ١ ٽر جائُي.
[آسا ڪبير جي صفحو ٤٨١]

* فقط پاڇو. ١- سڀاءُ.

وشنن ۾ ٻه سياءُ ٿيندا آهن (١) وشنن ۾ راڳ ڌويش پيدا
ڪرڻ جو سياءُ (٢) اُبرَت سياءُ انهيءَ ڪري سڀني، وشنن
جو تياڳ روپي اُپديش ڪيو آهي.

ٻِڪيا مهَرِ ڪَنهي تَرپتِ نه ڀائي. جِهُ ڀاوڪ ايڪ ان لاءِ
ڏوايئي، ٻنِ هُر ڪَنها آکهائي

[ڏاسري مر: ٥ صفحه ٦٧٢]

پرسنگ:- هڪ سمي اندر کي ويچار ٿيو ته وشنن ۾
راڳ ڌويش ۽ اُبرتي مولڪي ٿي معلوم ٿئي ٿي يا سڀني
کي. سو سرڳ مان ۴ ڦل آڻي سنڪادڪن جهڙن ٻالڪن جي
اڳيان رکي انهن جي پريکيا ورتائين ٿي. سنڪادن ڦل ڏنا
۽ اندر کي آشيرواد ڏنائون، پر جلد ئي سماڌيءَ ۾ لين
ٿي ويا.

اندر وڃي ونيءَ هڪ ڦل ڪٽي ويهڙائيءَ ۾ وٺڻ جي
اوت ۾ لڪائي رکيو جڏهن سنڪادن جي سماڌي کلي ته
ڏسن ڪٽي ته هڪ ڦل آهي ڪوله! ٿڏهن هو ٻالڪ جهڳڙو
ڪرڻ لڳا. سڪ آڻي هڪ ٻئي کان ڇڪڻ لڳا ته ڦل ڪنهن
ڪاڏو؟ ٻر هر ڪو قسم ڪٽي چوڻ لڳو ته مون ته ڪاڏو آهي.
هڪڙي چيو ته مون ڪاڏو هجي ته منهنجو شرير تمام تلهو ڏٻرو
ٿئي، جهڪڙي شرير جي ڪرها ڪرڻ ۾ براڌ ٻن رهان
دکي تيان. ٻئي چيو ته مون ڪاڏو هجي ته مان ڪلجڳ جو راڄ
ٿيان، جو ٻرها کي پٽڙي پاپ ڀاڳي ٿيان. ٽئين چيو ته ڦل
مون ڪاڏو هجي ته ڪاشيءَ ۾ وشنوانت جي مندر جو پوڄاري
ٿي رهان، جو سو جي اڳيان پيتا رکمل پدارٿ ڪالي
جوٺيون پوڳيان. چوٿين چيو ته ڦل مون ڪاڏو هجي ته مولڪ
اندر پدوي ملي، جا پر مجبور ڪان ٿي مک ڪرڻ واري آهي

ڪل ڪي پڇي ۽ اُلٽو رٿين ڳُرُ کي ڪوندي ۾ وجھي ڪھوٽي
بادام روغن ڪڍي باقي ڦوڳہ سمجھي ڦٽو ڪري ٿو ڇڏجي،
تهڙيءَ طرح هي ٿي ڪرڻ ۽ ٿي سرير اسار يعني ڦوڳہ روپ
آهن. تنهنجي سنگہ ڪري سار سمجھڻ ۾ اچن ٿا. تون اُنهن
۾ رهندي بہ اَسنگہ آهين، جئن ڦوڳہ بادام روغن کي پاڻ ۾
ڀڄائي رکيو آهي ۽ درشن ڪرڻ نٿو ڏئي. ڦوڳہ بادام روغن
جو بندن آهي، ويچار دئاران اُهن سڀني کي تياڳي مڪت
ٿيءُ. سو ويچار هي آهي. ٻهريائين سرير سنبنڌي جي ماتا،
پتا، استري، پتر آد آهن، جنہ تنهنجي ممتا ٿي رهي آهي،
تنکي اَسار سمجھي اُنهنجو تياڳہ ڪر. اِهي تنهنجا سنبنڌي
نہ آهن، پر تنهنجي سرير جا سنبنڌي آهن. سرير کي اَسار
سمجھي اُنہ بہ ممتا ڇڏي ڏي. استول سرير جو سار پراڻ
آهن، پر من جو سار نہ آهن ۽ جڙ هئڻ ڪري اُنهنہ بہ ممتا
ڇڏي ڏي. من پراڻن جو سار آهي پر بڌيءَ جو سار نہ آهي.
چنچل ۽ وڪيپ روپ سمجھي انکي (من کي) بہ تياڳي ڇڏ.
بڌي من جو سار آهي پر مايا يعني آنندمي جو سار نہ آهي
۽ سکوپتي اوستا ۾ بڌي رهي بہ نٿي اُلهيءَ ڪري بڌيءَ
کي بہ اَسار سمجھي اُنہ بہ ممتا ڇڏي ڏي. ترگڻ آتمڪ، جا
مايا آهي اُها بڌيءَ جو سار آهي پر آتما جو سار نہ آهي.
سار تہ آتمائي آهي جا نرگڻ آهي. تون ويچار روپي ڏنڊي
ڪولڊي سان آتما روپي بادام روغن کي ڪڍي ترگڻ سروپ
مايا کي ڦوڳہ جاڻي يعني اَسار سمجھي ڦٽو ڪر. جڏهن تون
مايا روپ ٽن گڻن کي ڇڏي ڏيندين، تڏهن تون ترگڻ اتيت
ترِيا وستوءَ کي پنهنجو سروپ نسچي ڪري جيون مڪت
ٿي ويندين. راجا، جڙڀرت جو اُپديش بڌي ٽنهي گڻن کي
تياڳي سکہ ڏکہ ۾ سم ٿي رهڻ لڳو، يعني ڪنهن بہ قسم جو

سوٽي ناراڻ هري اُپديش (٢٠٤) سک ڏک ۾ ڇپ الاول
وانگي پنهنجي رهه نه تنهنجو پڃرو ڇالئي نٿي ٻوي. طوطي
اوٿين ڪيو.

جڏهن راڄا آيو ته طوطي اڳي وانگر سندس ستڪار نه
ڪيو. راڄا پڇيو طوطو ڪٿي آهي؟ اڄ ڳالهائي نٿو. اوڪ
ڏنو ته طوطو سمهيو پيو آهي. راڄا طوطي جو پڃرو ڀائوت
گهرايو ۽ طوطي کي ٻاهر ڪڍايائين ۽ مٿس هٿ ڦيرايائين ۽
ڏوڻا اُپاءِ ڪيائين پر طوطي اک به نه کولي. حڪم ڪيائين
ته طوطي کي ٻاهر کلي هوا ۾ رکو. طوطو وجهه وٺي اڏامي
وڃي وڻ تي ويهي ويو. طوطي جڙيو ته مهاتما کي ڏنو واد
ڏني، جو اشاري ماتر سان آسي مڪتي ڪري ڇڏيائين.
راڄا اِها حالت ڏسي ڏاڍو حيران ٿيو ۽ ويچار ڪرڻ لڳو
ته اِهو ڪهڙو مهاتما آهي، جنهن طوطي جي به مڪتي
ڪري ڇڏي. راڄا ته اهي جڙيون جي جرئين ۾ ڪري
پيو ۽ هڪان ابد ڪسل پڇي عبانبس ته مهاراج! هن
الب جي وڻ جا ڦل پڪڙ تي سمر سمر جا تمندا آهن،
اوهين کائي ٻوء ويندو. مهاتما ڪنهن نه طرح هٿ نه ڪيو
راڄا اُنهن گوڻن قسمن جون پڪيائون وريون، پر مهاتما
اُداس ڏسڻ ۾ آيو. تڏهن راڄا گوڻي پر سان آهي
نموا ڪرڻ لڳو. راڄا، جڙيوت مهاتما کي پر ڦنا
ڪٽي ته اهڙي ڪا پکي پڌايو جو مان گهر ۾ رهي
سک ڏک اهڙا ٿي هرڪ شوڪ نه ڪريان ۽ جون مڪتيءَ جو
آنند وٺان. تڏهن جڙيوت راڄا کي چيو ته تون ٿن ڳڻن کان
اُتم رهه. اهي ٿي گڻ تي مٿس کي سکي دکي ٿا ڪن.
تنهنجو اُن گڻ سان ڪو سمبند نه آهي، تنهنجو سروپ نرگڻ
آهي. جهڙيءَ طرح بادام روغن جو بادامن جي وڻ، پن،
ٿاريءَ، ڦل، ۽ ڦل سان سمبند نه آهي. تاڪ بادام جي مٿس

سري نارائڻ هري اُپديش (٢٠٣) سک دک ۾ چت اڏول
ٿيسيا آهي. اُنکي ڪنهن وستوءَ جي واشنا ڪانهي، ٻڌ ۾
ٻُرڪت آهي.

(٣) وسنواد آياو آهي، يعني ڪنهن سان واد وواد نٿو
ڪري ۽ جيڪو جنن چوي، تنن لئي سمجهي، ڪنهن به طرح
هٺ نه ڪري.

(٤) جيون مڪتيءَ جو ڦل لڪ آياو آهي. ڪنهن به پرڪار
جو دک اُنکي نٿو معلوم ٿئي. ڇپ ماڻ ٠-

جو نر دک ۾ دک نهين مانئي
سک سنيهه اَرُ ڀئه نهين جا ڪي ڪنچن ماٽي مانئي

[سورٺ م: ٤ صفحه ٦٣٣]

(٥) سک جو آٺون ڀاڱو آهي يعني هر وقت خوشي هجي،
آنند ۾ مست رهي.

اهي جيون مڪتيءَ جا پنج ئي ڦل جڙڀرت ۾ ڏسڻ ۾ آيا
ٿي. راجا جيڪو سنت وٽ آيو ٿي ته اُنجي ڀرکڻ لاءِ ٻه
نشانيون رکيون هيون.

هڪ انب جو وڻ جنهن ۾ ڦوڙيون لڳل هيون تن بابت
ٻئين سنت کي چوندو هو ته هن انب جي وڻ ۾ ننڍيون
اَنبڙيون لڳيون آهن ڦل ڀڄڻ تي سير سير جو اَنب ٿئي ۽
سو ڪائي وڃجو.

ٻيو هڪ طوطو رکيائين، جو آئي وئي سنت ۽ راجا جو
مٺن وچن سان ستڪار ڪندو هو.

هڪ ڏينهن جڙڀرت گهمندي ڦرندي اچي اُنئي باغ ۾
نڪتو. طوطي گهڻو ستڪار ڪيس ۽ چيائين مهاراج! ڪا
اڪني پداپو جو منهنجو اوهه جو ٻيڙو ٿئي ٻوي. جڙڀرت
طوطي کي اشارو ڪيو ته من ۽ اندرين کي روڪي ڇڏي

جڏهن وقت اڪبر بادشاهه درشن ڪرڻ جي اِڇا رکندا
هئا. سڀني جي ڳالهه ته ڇڏيو پر پاڻ پڪي ۽ اُنهن اُپديش
تي ٻڌي ويندا هئا. هڪ ڀيري ديش جو ڪو راجا ڏر
جهنگي سنتان نه هئي ۽ اُن ڪري هو ڏکي گذاريندو هو.
ڪنهن اُپاءُ ڪمائين ته به سنتان نه ٿيس. هڪ ڏينهن ٻڌائين
وزيرن کان اُپاءُ پڇيائين، جنهن چيس ته سنتن جي سيوا ڪريو.
سنتن واسطي لاءِ ڪناري آشرم جوڙايو ۽ اُن وستو سان
سنتن جي سيوا ڪريو. ڪوئي مهاتما لوهانکي آشرواد
ڏيندو ته لوهاڻي گهر ۾ پٽ ٿيندو. راجا اُن موجب سنتن
واسطي هڪ وڏو سندر آشرم جوڙايو جنهن ۾ ساڌ سنت
اچڻ لڳا. راجا ۽ راڻيءَ سڀني جي سيوا ڪرڻ لڳو. مهاتما
هن جي سيوا تي پرسن ٿيو ۽ راجا کي ٻڌايائين ته توکي ۽ پٽ
ٿيندا. هڪڙي کي گرهست ۾ رکج ۽ ٻئي کي سنت ڪج
۽ توهان جوڳي کي راڄ ڏيئي جيون مڪت ٿي رهج.
ڪجهه وقت کانپوءِ راڻا جي گهر ۾ ٻه پٽ ٿيا ۽ راجا کي سنتن
۾ گهڻي شردا ٿي ۽ سنت سنگ ڪرڻ لڳو. سنت سنگ ڪندي
راجا کي گيان ٿيو ۽ من شانت ٿيس. هاڻي جيون مڪتيءَ
جي آنند لاءِ راجا کي وڏي اِڇا ٿي ۽ شاستر ۾ جهڙا لڇڻ
حال آهن اُهڙي مهاتما جي تلاش ڪرڻ لڳو. ڳولا ڪندي
جڏهن مهاتما جو پتو مليس ته هُنکي ڪنهن ٻه ڳالهه جو هنن
نه آهي ۽ هر وقت آتم ڌيان ۾ گذاري ٿو ۽ جيون مڪتيءَ جا
جي لڇڻ قسمن جا ٿيل آهن، سي هُنکي پراپت ٿيا آهن.
اُهي هي آهن.

(١) گيان رکيا يعني ڪنهن وهنوارن ڪندي ۽ ايسور
واٽ ڳي پڙهندي ٿيو ڪان نه پلٽي وڃڻ.

(٢) لبه يعني ترشنا، واسنا کان رهت ٿيڻ. اِڇا نرمر

۽ پرو نٿو سمجهي ۽ پورس ٿيڻ جي اپا به نٿو ڪري. جو
اداسين جي سدرش رهي ٿو گڻن ڪري چلائمان نٿو ٿئي يعني
ٻاڻا اسڳه رهي ٿو ۽ گڻ، اندرين جي وشين ۾ پرورت
ٿين ٿيون، اهڙي طرح سمجهي پرماتم ڀاو ۾ استٿت رهي ٿو
۽ چلائمان نٿو ٿئي. نرلتر آتم ڀاو ۾ استٿت ٿي سک دک کي
سمان سمجهڻ وارو مٽي، پٿر، سون ۾ سم ڀاو وارو، اهڙو جو
ڦ پرچران ۽ استت آنشت ۾ سم بڌي وارو ۽ پنهنجي نندا
استت ۾ سمان ايمان ۾ ۽ متر شتر ۾ برابر يعني هڪجهڙو رهڻ
وارو ۽ سڀني آرنڀن ۾ ڪرتاپڻي جي ايمان کان رهت پرش
کي ڳڻا اتيت سڏجي ٿو.

جو پرش نرلتر ڀڳتي يوڳ سان منهنجي سيوا ڪري ٿو،
اهو ٽن گڻن کان چڱي ڀار ٿي منهنجي سمت چت آنند برهم
ڀاو ۾ ايڪ ٿيڻ جو يوڳيه ٿي رهي ٿو.

جو پرش استول سرير جي اُپٽي جي ڪارڻ روپ ٽن
گڻن کان پار ٿي جنم، مرڻ ۽ جرا يعني ٻڍ اوستا ۽ سڀني
قسمن جي دکن کان مڪت ٿي پرمانند امرت برهم کي پراپت
ٿئي ٿو. پرمان:-

ترِه گڻ ميٽي ٿوئي چت لائيا—
ڏاڪ ڏڄ ميٽ مار برهم ملائيا

[ڏوڙي م: ٣ صفحه ٢٣١]

ترها گڻان ٿي رهي نرارا سو گرمکه سوڀا پائدا

[مارو سوهي م: ٥ صفحه ١٠٧٥]

جڙ پرت مهانما ترگڻ اتيت ۽ نرڊوند يعني سک دک ۽
مان اپمان، هرک شوڪ کان رهت هو ۽ پرماتما ۾ استٿت هو،
جنهجي ڪٿا هن طرح آهي:-

سري ٿرانڌ جري ايڊيش کٿري ۽ کسي
۽ اٿ مهينجو. براهمڻ پهو نه پکو. اهڙي طرح
بہ هتالي پنڌ پانون. پوءِ براهمڻ سان گڏجي شهر جي لزديک
پهتو. براهمڻ کي دلاسو ڏيئين نہ ٺاڪر اشان ڪري اوکي
اٿ ڏ ن سنکلپ ڪري ڏيندس. اُن ٺاڪر اُن شاهوڪار
جا گهڻا منر اشنان ڪرڻ لاءِ آيا هئا. انهنکي شاهوڪار
پهو، اڙي پالي، هن پور مهينجي ڏ ن لڻ لاءِ مهينجي پنهان
پو آهي، اُن ڪان مولکي ڇاپو. جڏهن آدمي دوري آيا نہ
پور کي ڏيو لکو ۽ الي پکو، اهڙيءَ طرح سڀ پيهنجو
ڏن پورن ڪان اچلي ورلو.
عمو آلما وٽ الله ڏ ن آهي يعني سک دک، مان ايمان ۽
سر رهڻ، هرک شوک نہ ڪرڻ، اهولي ڏ ن آهي. اهڙي
ڏ ن جي پورائي لاءِ ئي ٿڻ روانو پور عمو وٽي شاهوڪار
بيمار لنا آهي، انهن کي اڪيلو دلارا پهنجو پهاڻ اچانڪ
ڪمي. انهن لاءِ سو ۽ رتو ڪڻ جي مدد سان امي ٿڻ کي
دور ڪري، اهو ستي ڪڻ جي مدد سان رتو ڪڻ ڪي بہ
اورس ڪري اُهو سنگ ۽ اهي پڪار ڪري نہ ستي ڪڻ
جو ايمان مولکي لئي رهو آهي الکان ستوا! مولکي اچاو
سنهن جي اڌيس سان ستي ڪڻ جو ايمان نہ دور ٿي وڃي
لو ۽ ورلي سڌ لئي لي، يعني هرک شوک لتو لئي
لڌهن لي هتي ٿڻ الپس سڌالي تو يعني جيون مکمن ڇوالي
تو ۽ هڙي طرح. ارهن سري ڪرشن ڀڳوان ڪان پڇو نہ
ٿڻ ڪان الپس حق واري بہ ڪهڙا اپڻ آهن ۽ ڪهڙي ۽
بہ آچار ڪرڻ وارو آهي ۽ ڪهڙي اپاءَ سان انهن ٿي ٿڻ
رهمت تئي لو؟
سري ڀڳوان پهو نہ سوڪڻ جي ڪاري جي پرڪاش ڪ
هي عمو رتو ڪڻ ۽ لموڪڻ جي ڪارين ۽ پرورهه جو

سري ڳرو گرنٿ صاحب ايڊيشن (٢٠١) سکه ڏکهه پر چمت آڏ و

۽ ٻه ڪرو لٿو سمجهي ۽ لورت تيرٿ جي اچا ڪرو ڪري .
اداسين جي سدا شن رهي ڪٽن ڪري چلانهن لٿو تهي بعدي
پاڻ آسڪه رهي تو ۽ تيرٿ، الله ربون ني وڃڻ پر ٻروت
تين ٿيون، اهڙي طرح سمجهي پرمانند پاور استٿ رهي
۽ چلانهن لٿو تهي. نرنتر آنند پاؤ ۾ استٿ ٿي سکه ڏکه ڪي
سمان سمجهڻ وارو هتي، پٿر، سون ۾ سر ڀاو وارو، اهڙو جو
ڏکي جوان ۽ استت آنشت ۾ سر بدي وارو ۽ ٻهڙي نندا
استت ۾، مان اپمان ۾ ۽ متر شتر ۾ برابر يعني هڪجهڙو رهڻ
وارو ۽ سڀني آرنڀن ۾ ڪرتاپڻي جي ابمان کان رهت پرش
کي گڻ اتيت سڏجي ٿو.

جو پرش نرنتر ڀڳتي يوگ سان مونجي سيوا ڪري ٿو،
اهو ٽن گڻن کان جلدي پار ٿي مونجي ست چت آنند برهم
پاو ۾ ايڪ تيرٿ جو يوڳيه ٿي وڃي ٿو.

جو پرش استول سرير جي اُپتيءَ جي ڪارڻ روپ ٽن
گڻن کان پار ٿي جنم، مرڻ ۽ جرا يعني ٻڍ اوستا ۽ سڀني
قسمن جي ڏکن کان مڪت ٿي پرمانند پار برهم کي پراپت
ٿئي ٿو. پرمان:-

تريه گڻ ميٽي هوئي چت لائيا -
ڏالڪ هوميءَ مار برهم ملائيا

[ڳوڙي ۾: ٣ صفحه ٢٣١]

تريا گڻان تي رهي نرارا سو گرمکه سوڀا پائدا

[مارو سولهي ۾: ٥ صفحه ١٠٧٥]

جڙ پرت مهاتما ترگڻ اتيت ۽ نردوند يعني سکه ڏکه،
مان اپمان، هرکه شوڪ کان رهت هو ۽ پرماتما ۾ استٿ هو،
هنجي ڪٿا هن طرح آهي:-

۽ اڻ مڃيندو. براهمڻ چيو تہ ڀڳو. اهڙي طرح ڪتري ۽ ڪي
دهتائي ڇڏيائون. پوءِ براهمڻ سان گڏجي شهر جي نزديڪ
پهتو. براهمڻ کي دلاسو ڏيائين تہ تلاءُ ۾ اشنان ڪري اوکي
اڌ ڏين سنڪلپ ڪري ڏيندس. اُن تلاءُ ۾ اُن ساهوڪار
جا گهڻا متر اشنان ڪرڻ لاءِ آيا هئا. اُنهيءَ ساهوڪار
چيو، اڙي پاپي، هي چور منهنجي ڏين لڻ لاءِ منهنجي پنيان
پيو آهي، اُن کان مونکي بچايو. جڏهن آدمي ڊوڙي آيا تہ
چورکي ڏپ لڳو ۽ آئي ڀڳو، اهڙيءَ طرح سڀني پنهنجو
ڏين چور کان بچائي ورتو.

هيو آتما وت آنند ڏين آهي يعني سک دک، مان ايمان ۾
سر رهڻ، هرک شوک نہ ڪرڻ، اهوئي ڏين آهي. انهيءَ
ڏين جي چورائڻ لاءِ ٽي گڻ روپي چور هيو روپي ساهوڪار
پنيان لڳا آهن، اُنهن کان ڪتڪي دلاران پنهنجو پاڻ بچائڻ
گهرجي. ستوگڻ تہ ستوءَ رجوگڻ جي مدد سان تمي گڻ کي
دور ڪري، پوءِ ستي گڻ جي مدد سان رجو گڻ کي بہ
دور ڪري پوءِ ست سنگ ۾ اچي پڪار ڪري تہ ستي گڻ
جو ايمان مونکي لٽي رهيو آهي انڪان ستوا مونکي بچايو.
ستن جي اپديش سان ستي گڻ جو ايمان بہ دور ٿي وڃي
تو ۽ ورلي شانت ٿئي ٿي، يعني هرک شوک نٿو ٿئي.
ڪڏهن ٽي هي گڻ اُلبت سڏائي تو يعني جيون مڪت چوائي
تو ڪهڙي طرح - ارجن سري ڪرشن ڀڳوان کان پڇيو تہ ٽن
گڻن کان اُلست هئڻ واري جا ڪهڙا لڇڻ آهن ۽ ڪهڙي قسم
جا آچار ڪرڻ وارو آهي ۽ ڪهڙي اپاءَ سان اُنهن ٽن گڻن کان
رهت ٿئي ٿو؟

سري ڀڳوان چيو تہ ستوگڻ جي ڪارڻ جي پرڪاش ڪري
هيءُ جيو رجوگڻ ۽ تموگڻ جي ڪارڻ ۾ پرورت ٿوندي

ڏ ن لٽڻ ٿا چاهين ، سو خيال ڪيائين ته ڪنهن ڀڪتيءَ
اُنهن کان ڀچڻ گهرجي . سيٺ هر هڪ کان پڇيو ته تنهنج
ڪهڙي ذات آهي . هڪڙي چيو ته مان براهمڻ آهيا
ٻئي چيو ته مان کتري آهيان . ٽئين چيو ته مان شودر آهيان
رستي ۾ هلندي هلندي هڪ وڻ جي ڇانوَ ۾ ويهي رهي
سيٺ شودر کي چيو ته سامهون کوه اٿيئي ، اُتان پاڻي ڀري
آءُ ۽ پاڻي پي پوءِ اڳتي هلنداسون . هو جڏهن ڀرڻ ويو ته سيٺ
براهمڻ ۽ کتري چورن کي چيو ته ڄاڻانٿو ته ٽيئي چور آهيو
منهنجو ڌن لٽي توهين پاڻ ۾ ٣ حصا ڪندا . مونکي رستي
۾ لٽڻ ڪري توهانکي پاپ لڳندو ۽ پرلوڪ ۾ توهانکي
ڏنڊ ملندو . هاڻي مان توهانکي هڪ ڀڪتي ٻڌايانٿو ، جنهن
ڪري پرلوڪ جي ڏنڊ کان به ڇٽندا ۽ توهانتي ڪو پاپ ب
نه لڳندو ۽ توهانکي ڌن به ملي ويندو . چورن سيٺ کي
چيو ته آها ڀڪتي اسانکي ٻڌاءِ . شاهوڪار چيو ته مون وٽ
جيڪو ڌن آهي اُن مان ٽي حصا ڪنداسون - هي براهمڻ ،
هڪ حصو ته توکي سنڪلپ ڪري دان ڪندس ۽ هي
کتري ڀاءُ آهي ، اُنکي به ڀائيءَ جي لحاظ کان مدد ۾ ڏيندس
۽ هڪ حصو مان کڻندس . باقي هو شودر ، جو پاڻي ڀرڻ
ويو آهي انکي ڇو ڏجي ؟ هنن چيو ته بلڪل چڱو . جڏهن
شودر پاڻي ڀري آيو ، تڏهن براهمڻ چيو ته اي شودر ! تون هليو
وڃ شاهوڪار ته منهنجو ججمان آهي تنهنڪري هنکي نه لٽينداسون ،
بلڪ هنکي شهر تائين اُپرائي ايندداسون . شودر راڳهي ڀاوَکي سمجهي
ورتو ۽ ويچار ڪيائين ته هي ٽي آهن ، مان هڪڙو اڪيلو
آهيان ، سو هنکي ڇا ڪري سگهندس ؟ اهو ويچار ڪري
هو موٽي ويو هليو . وري اڳتي وڌيا ته شاهوڪار کتريءَ
کي پاڻ کان جدا ڪري برهمڻ کي چوڻ لڳو ، هي براهمڻ
ديوا ! اسين ٽي حصا به ڇو ڪريون ، ٻه حصا ڇو نه ڪريون
۽ هن کتريءَ کي هٽائي ڇڏيون . اهڙي طرح اڌ ڌن تنهنجو

اِلهن ٽن ڳڻن جي پيدا ڪري شردا ۾ ٽن پرڪارن جي ٿئي ٿي.

جڏهن منش جي شردا ۾ ستوگڻ اچي ٿو، تہ پرهما، وشنو شو آد اُتم ديوتائن جي پوجا ڪرڻ ۾ لڳي ٿو، ۽ تموگڻ ڪري ڀوتن، پريتن کي پُوڄي ٿو. اهڙيءَ طرح دنيا ۾ جو ڪجهہ تي رهيو آهي، سو ٽن ڳڻن جي اثر هيٺ ٿئي ٿو. ڳڻن جي پيدا سان تپ، ‡آهر، يگ، دان وغيره سڀ ٽن پرڪارن جا آهن.

اِلهن ٽن ڳڻن کان ڪوبہ ڇٽل نہ آهي.

مَن رئي مؤمن موه اُدکر ڀاري

اَنہ پئودل جگت نہ جئي ٽرڻا کرمکہ ٽو مَر ڏاري

اڪ رهاءُ.

ترہ ڳڻ مايا موه پسارا سڀ ترڻي آڪاري

*ٽوريہ ڳڻ سَت سنگت پائيٽي ٽدري پار اُتاري

[ملار م ٣: صفحہ ١٢٦٥]

درشٽانت. جيو آتما وت سار آٿر ڏن آهي ان آٿر ڏن کي چوارڻ لاءِ ٣ ڳڻ آهن. جگياسوءَ کي اِلهن ٽن ڳڻن روپي چورن کان بچڻ گهرجي جهڙي طرح:

هڪ شاهوڪار پنهنجي ڪم سان گهڻو ڏن ٻڌي ڪنهن شهر ۾ وڃي پيو تہ ڪجهہ مفاصلي تي وات ۾ ٣ چور اُنکي گڏيا. چورن سيٺ کان پڇيو تہ ڪيڏانهن ٿا وڃو؟ سيٺ جيو تہ فلاڻي شهر ۾ وڃان ٿو. چورن چيو تہ اسانکي بہ اوڏانهن وڃڻو آهي. سيٺ اُن مان سمجهي ورتو تہ هي چور آهن ۽ مونکي

‡ آدر. * چوٿين اوستا توريہ سان مطلب جي.

ارت: ھي ارجن! ستوگڻ پرش کي سک جي پراپ
ڪري ٿو ۽ تموگڻ گيان کي ڍڪي پرم ۾ وجهي د
ڪري ٿو.

ستوگڻ وارو پرش ھتي ۽ سکي ۽ مرڻ کانپوءِ اُتم اوڪ
نرمل منش ۾ وڃي وڏي سک کي پوڄي ٿو ۽ رجوگڻ ھتي
۽ دک روپ پرڪرتي ۾ لڳائي ۽ رجوگڻ ۾ مرڻ ڪري
پرش ڪرم ڪرڻ وارن منشن ۾ پيدا ٿئي ٿو، ۽ تموگڻ ھتي
۽ دک ۾ وجهي ٿو ۽ منش مرڻ وقت چت ۾ تموگڻ دارڻ
ڪري ڪيڙلي، پوپٽ، پسون، پکي آدک جونين کي پراپت
ڪري ٿو. ٽيئي گڻ منش کي جنم ڏيڻ وارا آھن. ھي ڀاو
گيتا جي چوڏھين اڌياءَ جي ٨-١٦ سلوڪ تائين لکيو ويو آھي:-
پڙھو.

ترھ گڻ مھ ورتيءِ سنسارا. نرڪ سرگ ڦر ڦر اوتار
ڪم ناڪ جو لاٿيا دام. سڦل جنم ناڪا پروان.
[آسا م: ٥ صفحه ٣٨٩

سک دک گڻن جي اڌين آھي. جڏھن ھي پرش ترگڻ
[illegible]ت تيندو يعني تنھي گڻن کان نري ويندو، تڏھن جيون
[illegible]ڪت پد کي پراپت ڪندو ۽ سک دک ۾ سم رھندو. ٽي
جيو کي بندن روپ آھن ۽ ھنکي مکت تيڻ نٿا ڏين.

رجس تم اتي گڻا پرڪرتي سنڀوا
[illegible]دھي مھا ٻاھو ديھ ديھن آيمن.
[گيتا اڌياءَ ١٤ ش: ٥

[illegible]ت: ھي ارجن! ستو، رجو ۽ تموگڻ پرڪرتي يعني
اتپن ٿي ابناشي جيو آتما کي [illegible]

مَنسا بيٺي تڪي ساس
لشڪريب[1] ڪواس سَپ[2] پياڪي جر پور اوڙن سداس.
[گوڙ: م: ٥ صفحه ۴۹۶

ارٿ: ڪو شال آلهندي وچڙ هو ڪري لڏهڪي پرميسر هو حڪم اوپرلدي ڪمو وچيو ڪڏي. هڪ ڪڙ م قائم ڪري ۽ ورتي ڪڙ م آهو داڻي چڏي. اها ڏوري مهڻتي هت م رکي اٿس. ساٿس ڪنهن ه ڪم لٿي اچي. هڪا مهڻتي ناڪر ڇڪي بهاري آهي سا ڳالهه. تسي رهي آهي. ”ڇڪي ٿي کوبدهي“ ڪنهن کي اها خواهش آهي ته پرديس وڃي ڌن ڪمائي ايندس، پر وات کي ٿي مري ويندو آهي. لشڪر، متراڻا، نوڪر سڀ ڇڏي هم پوري ڏاڍو آتي هليو.

’سک ڌڪ ڌواون سم ڪر جاڻي اور مان اپماڻا‘ جي نبي پڪتي بڌڙ اعد سنت مدلي سوي ناراڻ هري جي کي وپتي ڪٿي لـ ڪرپا ڪري جوتس پڪتي بڌايو. لڏهن سوامي جي هسنکي بدائڻ لڳا ته جوتين (۴) پڪتي ڪڙ آڏ پيتا آهي يعني سک ڌک ڪٿي ڪان ٿٿي تو. سنوڪڙ ڪان سک ٿٿي تو ۽ رسوڪڙ ۽ لموڪڙ ڪان ڌک ٿٿي تو. سري ڪرشن ڀڳوان ارجن کي چون ٿا:-

سِڄوُن سکي سَمجهي رَهَ ڪَرمَڻي پارت ڪيڏن
آبرتَي ٿو تمَ پرمادي سَمجهي اتَ.
[گيتا آڌ ياءِ ۱۴ سه: ۹

۱- متراڻا. ۲- نوڪر.

سمي ۾ پاربتي شو سان ڪام چيشٽا ونني ڪئي. سنڪادڪ اُني اچي لڪتا. اُنهڪي ڏسي پاربتيءَ ڪي لڄ آئي، تنهڪري منئين قسم جو سراپ ڏنائين. اُن سراپ جي سڌ نہ هئي. سڌيمن ڪي شڪار ڪرڻ لاءِ اتي ويو ۽ پاڻڪي استري سروپ ۾ ڏنائين ۽ گهوڙي ڪي گهوڙيءَ جي سروپ ۾ ڏنائين. استري تيڻ جي ڪارڻ جو پتو نہ لڳس ۽ لڄ جو ماريل گهر بہ موٽي نہ آيو ۽ اتان ئي ديش ۾ هليو ويو. اُنجو بڌ چندرما جي پٽ سان گڏجڻ ٿيو ۽ پاڻ ۾ گنڌرب وواہ ڪيائون ۽ پوروا نالي پٽ پيدا ٿين. هوڏانهن وري مہ راجا پنهنجي پٽ جي تلاش ڪئي. خبر مليس تہ هو استري ٿي بڌ وٽ رهي ٿي. مئو هئڪي پنهنجي گهر ۾ وٺي آيو. وسشت کي پرارٿنا ڪيائين تہ اڳي بہ توهان ڪيا مان پتر بنايو هو، سو هاڻي بہ ساڳيءَ طرح ڪرپا ڪريو. تڏهن وسشت شو مهاراج کي پرارٿنا ڪئي، شو پاربتيءَ کي چيو جڏهن وچن ڪديو تہ هڪ مهنو استري ٿي رهي ۽ هڪ مهنو پرش ٿي رهي ۽ ائين سنتان پيدا ڪري. سو ائين ئي ٿيو.

ممتا ڪري پريم ڪي ڏائي پوُرب جي اپي جات
...ن مم ڏاپ اُڏاپن هارا آپن هاتِ متات
...ياپ ڪاهون ڪام بہ آت
آڙو نيو ٺاڪر ميري دو رهي اُهہ بات
...ڪ رهاد ديس ڪماون ڏان جورن ڪي

١- ڏاهڻ.

ڇڏيندس. مون ڪروڌ ۾ ڪري ٻن آڱرين جو اشارو ڪيو
ته مان ڏيڍ سون ٿي اکيون ڪڍي ڇڏيندس. جڏهن هن ٻيو
ڪيو مون سمجهيو ته جوئي ٽيون به جيت ماريندو سائينءَ. مون
وري ڪروڌ ۾ پنج تي آڱريون وڌي منهن جو اشارو ڪيو ته
جيت ماريندين ته مان لوڪي مڪون ڪٽيندس. پوءِ پيدا ٿي
ڳالهه ماٺ ڪئي ۽ منهنجي جيءَ ٿي.

'ڏاڍي ٿي ٻوڪر ڪَراڙيءَ ٻُڪن ٿي جو ڏاڍي'

[ساڻنگ ڪبير، صفحه ١٢٥٣

پرميسر چاهي ته استريءَ کي پرش ڪري ڇڏي ۽ پرش
کي استري.

دوشٽانت:- راجا منوءَ کي اولاد نه ٿيندو هو، جنهن
ڪري پتر اشٽي يگ وسشٽ منيءَ کان ڪرائين ته موليڪي
پتر ٿئي. رانيءَ کي ڪنيا جي اڇا هئي جنهنڪري اُن يگ
جي ڪرائڻ وارن ٻين براهمڻن کي ڏان ڏيئي ڪنيا لاءِ آهوتي
وجهايائين. رانيءَ کي گرڀ ٿيو ۽ ڪنيا پيدا ٿي. راجا وسشٽ
منيءَ کان پڇيو ته هي الٽو ڪيئن ٿيو! وسشٽ يوگ شڪتيءَ
سان ڏسي راجا کي چيو ته تنهنجي رانيءَ براهمڻن کي ڏان
ڏيئي ڪنيا لاءِ آهوتي وجهائي آهي، جنهنڪري ڪنيا
پيدا ٿي آهي. راجا کي ڏاڍو ڏک ٿيو ۽ وسشٽ منيءَ کي
ٻار ٻار چوڻ لڳو ته مون ته پٽ واسطي يگ ڪيو هو، اُبر توهان
کي گهرايو، پر توهان منهنجو ڪم پورو نه ڪيو. تڏهن وسشٽ
پنهنجي شڪتيءَ سان ڌيءَ مان پٽ ڪري ڇڏيو. راجا جو
پٽ پوڙهو ٿيو ۽ اُن ٻالڪ جو نالو سُدِيمَن رکيائين. هو ڏاڍو
ٻڌيمان ٿيو. هڪ ڏينهن شڪار کيڏيندي هماچل جي ٻن ۾
هليو ويو، جتي پاربتيءَ جو سراپ هو ته جيڪو پرش ايندو
ته استري ٿي پوندي. سراپ جو ڪارڻ هي هو، جو ڪيٿن

راجا ائين تيئڻ قبوليو. پنڊت کي چيو ويو ته پهريائين تـ
شروع ڪر. پنڊت هڪ آڱر مٿي ڪئي. گانگي وري
آڱريون مٿي ڪيون. پنڊت ٥ آڱريون مٿي ڪيون يعني پڌ
ڪيائين. گانگي وري ٥ آڱريون ٻُڌي مڪ ڪري ڪئي
بوءِ پنڊت چپ ڪري ويهي رهيو. ماڻهن تاڙيون وڄايو
ته پنڊت هارايو. پنڊت کان پڇيائون ته تون ڇو چپ ڪري
ويٺين؟ توکي ڪهڙو اشارو ڪيو ۽ توکي اُنجو ڪهڙو جواب مليو
پنڊت چوڻ لڳو تـه مون هڪ آڱر مٿي ڪڍي سان ڏيکاريو ته
هن سنسار رچنا ۾ هڪ * اُدتي برهم ئي پورڻ آهي. هن
وري ٻه آڱريون مٿي ڪڍي ڏيکاريو ته هن سنسار رچنا ۾ برهم
وانگر بي مايا به پورڻ آهي يعني ٻه وستو آهن، اُستي، ڀانتي،
پريه، اهو ته برهم آهي ۽ نام، روپ، اهــا مايا آهي ۽ ٻئي
سنسار ۾ پورڻ آهن سو هن ٻه آڱريون کڻي برابر ئي چيو. مون
پنج آڱريون کڻي اشارو ڪيو ته سنسار رچنا پنجن تتن سان
پيدا ٿئي ٿي—

پانچ تت ڪو تن رچيو جانهو چتر سجان.

تڏهن هن وري پنج آڱريون گڏي اشارو ڪيو، جنهنجو
مطلب ته جدا جدا تتن سان سنسار رچنا پيدا نٿي ٿئي، پر پنجن
تتن کي پاڻ ۾ ملائڻ سان سرشٽي پيدا ٿئي ٿي ۽ سو بـه هن
برابر چيو. انهيءَ ڪري مون کڻي مات ڪئي.
جڏهن پنڊت هارائي وڃو هليو ته گانگي تيليءَ کان پڇيائون ته
تو سوال ڪئن سمجهو ۽ جواب ڪهڙو ڏنئه؟ گانگي چيو تـه
هن آڱر جو اشارو ڪيو ته مون سمجهو ته غصي ۾ اچي مونکي
چوي تو تون ڪاڻو آهين، تنهنجي باقي رهيل اک به ڪڍي

* پيائيءَ ڪانسواءِ.

آڏ لکي * پدرو سڀئي ڪُل ڪريا ڪرڻ

[سارنگ يڳ ڪسر صفحه ۱۲۵۲]

پرمسر جاهي ته بندے کي مورک ڪري ڇڏي، ڇوڙي
طرح :- آحال تمام وڏو بندب هو، پر دورکن کان نه پري
لنڊ ڪرم ڪرڻ لڳو.
پرسنگ ۲. هڪ تمام وڏو بندت ود يا پڙهي ڏاڍو
اُپمالي ٿي پيو. سيکهن هند شاستر اُرت ڪري سڀ
بالي هٿائين. ڪاشيءَ ۾ واو ۽ راجا کي حبائين ته بندن
سان مان شاستر ارت ڪندس. بندن هڪ ڳالگي تيليءَ
کي بيار ڪيو ۽ بندن جهڙا ڪپڙا پهرائي سڀا ۾ وٺي آيا.
ڳالگو تيلي ڪاٺو هو، ڪهڙي مڙي جي ٻاڙلي هٿاٿون
۽ ڪم ڪم سسڪرت سند نه سمجهايا هٿاٿون. هو ڇنيءَ
کي هڪ سند ڪڙي ۾ وڙهي بدهجي نقل ۾ وڃڻي سڀا
۾ آيو. انبن ڪرڻ جو سبب هي هو جو هن کي خيال ٿيو
ته متان سڀا ۾ ڪو ڪٺي نه وڃي. هو بنهجي ڪرسيءَ تي
اچي ويهو ته بندت هڪي اسڪار ڪري ڪاٺوس پڇيو ته
نقل ۾ ڪهڙو ستڪ آئڻي؟ هن جواب ڏنو ته ‡ ڪتڪ
ڌوُر آهي. بندت حال ڪيو ته ڪتڪ ڌوُر ستڪ مو
ته ڪڏهن پڙهيو يا ٻڌو ڪونهي، شايد ڪرڪن روح
ڪتڪ جي ڌورن ڪرڻ واسطي هي ستڪ هوائد
آهي ستڪ جي ڪتي مون پڙهي نه آهي جيڪڏ
مان پڇندس ته هارائيندس، انهيڪري چڪو انبن
جو ڳالهائڻ نواهائڻ سان شاستر ارت نه ٿئي پر چپ چاپ
اشارن سان ٿئي. راجا کي مڏيست (انصاف ڪرڻ وا
پهرائي راجا کي چپاٿون ته چپ چاپ ۾ شاستر اُرت ٿيند

* بوڙو. ‡ ڪندا پڇندڙ

د ٻوليءَ جو تلهو هو، اُن مٿان هو منهن ۾ اچي ڪري
مان رت نڪري اچي ديويءَ جي مورتيءَ تي پيو.
ٻرسن تي چيو ۽ گهر. چيائين ”وديا“ د ٻوليءَ چ
سرسوتي تنهنجي زبان ۾ رهندي. پوءِ ڪاليداس
سلوڪ اُچارڻ لڳو. استري ٻڌي خوش ٿي ۽ هنکي
وٺي آئي. هنجي شيوا ڪيائين ۽ چيائيس ته اُبراڌ
ڪريو. ڪاليداس اهڙو مشهور ودوان ٿيو، جو راجا
جي سڀا ۾ چوڏهن سو پنڊت رهندا هئا، تن سڀني
سرومڻي ودوان ٿيو.

درشٽانت (٢) :- سري گرو هرڪرشن صاحب وٽ هڪ
پنڊت آيو. هردي ۾ ڪنڊڪ ڪرڻ لڳو ته هي عمر جو ننڍو
۽ نالو رکايو اٿس وڏو، سو هن سان شاستر اُرٿ ڪري
ڏسان ته هنکي ڪيتري وديا آهي. پنڊت گرو صاحب
جن کي چيو ته جيڪڏهن پاڻکي هري ڪرشن ٿا سڏايو ته
ڪرشن، گيتا ناهي آهي ۽ اوهين بہ ڪرشن آهيو تہ گيتا
جي هڪ سلوڪ جو اُرٿ ٻڌايو.

گرو صاحب جن چيو ته اهو ته اسانجي مورکن مان بہ مها
مورک شش توکي ٻڌائي سگهندو. پنڊت هڪ * جهيور کي
... پاهران وٺي آيو، جو مها مورک ۽ گدگو هو، ۽ چيائين ته هن
... مان ارٿ ڪرايو. گرو صاحب جن ٻرسن تي اُن جهيور جي
... تي پنهنجي ڇڙي رکي ته انکي سڀ وديا يعني ۴
... د، ڪتَ شاستر ۽ گيتا جي سلوڪن جو اُرٿ اچڻ لڳو.
... ت ڏسي حيران ٿي ويو، ۽ چپ ڪري ويهي رهيو.

... ماڻ -

... ڙڪ اُچري شاستَ ڪتَ پنڪ - ڪرن چڙه جاء

... پاڻي ۾ پنڊ ڙ. ... ڪڻ

سوري نارائڻ شري أيڊيشن (١٦٠) سک دک ۾ جت اڏول

درشٽانت :- هڪ تپسوي ٻن ۾ رهي تپ پيو ٻڌپو
ترياڳ ڪندو هو ۽ پنج ڀير لڳاتي تپسيا ڪندو هو. هڪ
ڏينهن راڄا جي سواري ڌوم ڌام سان لنگهندي ڏٺائين.
جنهن ۾ خيال ٿيس ته مان به هڪڙو راڄ سک ماڻيان. راڄا
بڻجڻ تپسوي کي تپسيا ڪندو ڏٺو ته راڄا جي جنهن ۾ خيال
آيو ته ھنڪ ڏيئي ٻالي اهڙي تپسيا مون نه ڪئي آهي،
جنهنڪر راڄ ڇڏي تپسيا ڪريان. اهڙو ويچار ڪري تپسوي
وٽ آيو، چيائينس ته توهان منهنجي جڳهه تي راڄ ڪريو ۽ مان
تنهنجي جڳهه تي تپسيا ڪريان ٿو. تپسوي اها ڳالهه مڃي.
تپسوي بيڪاري راڄ ڪرڻ لڳو ۽ راڄا بيڪاري ھئي تپسيا
ڪرڻ لڳو. پرميسر جنهن جاءِ تي رکي سگهي ٿو.

ڪُل مورک کي پنڊت ڪرڻو پنڊت کي مکداري

پرميسر چاهي ته مها مورک کي پنڊت ڪري ڇڏي ۽
پنڊت کي مورک اهڙي ڇڏي.

درشٽانت (١) :- هڪ راڄا جي پُٽ کي ڪنيا جائي،
جنهن جو نالو ودياوتي هو. هو وديا پڙهي وڏي ودوان
آهي، پر هنڪي ودياوان هو ذات وأيمان هو. هڪ ڏينهن سڌدس
پتا گهرا جو راڄ ڪندي هڪ نڪ پلٽي ويو. اُنتي هو ۽
ڪل ۽ لڙڪ ڪرڻ لڳي. بتائي ڪرو ڏآيو، چيائين ته مان تنهنجي
شادي ڪنهن مها مورک سان ڪرائيندس. مورک جي تلاش
پر هو. هڪ ڏينهن ڪاليداس، جو مها مورک براهمڻ هو، اُنکي
ڏٺائين ته جنهن وڻ جي ٽاريءَ تي ويٺو هو، سا وڍي
رهيو هو. ڪاليداس کي گهٽائي سمجهايائين، پر مورک هٺوڳ
ڪري ته مهمانن ۽ هنکي مورک براهمڻ سمجهي پنهنجي ڌيءُ
جي شادي اُن سان ڪرايائين. ڪنيا اُنکي مورک سمجهي
۽ واريءَ ۾ ويل ڏسي ڪروڌ ۾ اچي ڌڪو ڏنو. جيئن

کي چيو ته نهوش راجا جي پڏي پرشت تي ويٺي آهي مونجو چوڻ به نه مڃيندو. تون هنکي چئو ته (٧) ستن رشين کي پنهنجي پالڪيءَ ۾ جوڙي منهنجي مندر ۾ اچ ته پوءِ مان توکي پنهنجي روپ سان انگيڪار ڪنديس. راجا نهوش پڏي خوش ٿيو. حڪم ڪيائين ته ست رشي وٺي اچو. دوت ٧ رشي پڪڙي آيا ۽ پالڪيءَ ۾ جوڙيائون. رشين پالڪي ڪڏهن ڪانه کنئي هئي، جهڪري آهستي آهستي هلڻ لڳا ۽ هيٺ مٿي پير رکڻ لڳا. راجا نهوش کي ڪروڌ آيو ۽ اُنگرا رشيءَ کي لت هڻي ڪڍيائين ۽ چيائين سرپ يعني سگهو هل. رشين چيو وڃ دشٽ، سرپ ٿي (نانگ) وڃي ٿيءُ.

رشين جي سراپ ڪري راجا جلدي راجا جي ديهه ڇڏي وڃي پرٿويءَ تي سرپ جي ديهه پاتي. پانڊون اُن کي سرپ جي جون کان ڇڏايو هو. اِنهي ڪري لکيو اٿن:- ”چڙهي آڪاس گراويءَ“.

اهڙيءَ طرح ٻيا به مثال ٻڌائي راجا ۽ هرشچندر جا آهن. ٻڌائي راجا يگين جي ٻج ڪري سرڳ ۾ ويو، جتي راجا اِندر هنجي وڏائي ڪري اهنڪار پيدا ڪري هيٺ ڪيرايو.

هرشچندر راجا پرٿويءَ تي دان ڪري سرڳ ۾ ويو ۽ اهنڪار ڪري سرڳ مان هيٺ ڪريو.

سو سڀ ڪجهه ايشور جي آڌين آهي ۽ سک دک ايشور جي آگيا بسان ملي ٿو. حڪم سمجهي سک دک ۾ هڪجهڙو رهڻ گهرجي يعني هرک شوڪ نه ڪرڻ گهرجي.

ڀکاري ٿي راج ڪراوي راجا تي ڀکاري

پرميسر چاهي ته ڀکاريءَ کي راجا ڪري ڇڏي ۽ راجا کي ڀکاري

وچار ڪري ورهستپتيءَ جي اچڻ تي هو اُٿي نه بيٺو ۽ نڪي
نمسڪار ڪيائين. ورهستپتي اِندر جي اهنڪاري ڏسي
سڀا مان ويو، موٽي هليو ويو. دئتن کي پتو لڳو ته اِندر
گروجي کي ناراض ڪيو آهي، تنهنڪري گروجي جهڙو
رکڪ نه رهيو. اِهي ڪري دئتن اِندر کي ٻيڏ ۾ ڏيڻ
جي تياري ڪئي. اِندر ڏٺو ته ورهستپتي وٽ ڪونه ويو،
پر برهما کان ٻگ ڪرائڻ وارو براهمڻ گهريائين. برهما اِندر
کي گهڻو سمجهايو ته پنهنجي گرو ورهستپتيءَ کي مڃاءِ، پر اِندر
برهما جو وچن نه مڃيو ۽ چيائين ته موکي ٻيو ڪو براهمڻ ڏيو.
برهما جو ته پرشارڪيو جو پت وشو روپ نالي وارو براهمڻ
وڏو ودوان آهي پر دئتن جو ڏوهٽو آهي سو ٻگ ڪرائڻ
وقت تون خيال رکج، مان ناناڻن جي واداري واسطي ٻل
ڏني. اِندر جو ته مان اُنهيءَ ڳالهه جو چڱي طرح خيال
رکندس. اِندر وشو روپ کان ٻگ ڪرائڻ شروع ڪيو.
براهمڻ ڳجهه طرح دئتن جي واداري واسطي ٻل ڏني. اِندر
کي سڌ پوڻ تي ڪروڌ آيو، جنهنڪري وشو روپ کي ماري
ڇڏيائين. براهمڻ جي مارڻ ڪري اِندر کي برهم هتيا لڳي
۽ ڀڄ ڪنڊ تي ويس. پاڻکي پاپي سمجهي لڪي جهل ۾
وڃي لڳو. دئتن اِندر بدوي خالي ڏسي سيڻي ديوتائن ۽
رشين مات لوڪ جي راجا نهوش کي سرڳ جو راجا ڪيو.
آڪاس چڙهاوي“.
اِنهي ڪري لکوائن ”ڏرلي سي

نهوش راجا اِندراڻيءَ کي ڏٺائين، جنهن جو ته سنهڄڻو پتي
اِندر مٿو ڪوهي، تنهنڪري مان لهڻي استري ٿي لٿي
سگهان. نهوش اِندراڻيءَ کي زبردستيءَ ڳورائڻ تي جاڳيو
تنهنڪري اِندراڻي گرو ورهستپتيءَ وٽ وئي ۽ ڪس جو ته
ڪرپا ڪري منهنجي ڌرم جي رکيا ڪريو. ورهستپتي اِندراڻيءَ

وچڻ جو خيال ڪيائين ته مرداني گرو جن کي چيو ته هن بالڪ تي ڪرپا ڪريو، انکي سلطان ڪريو. تڏهن گرو جن بالڪ کي سڏي چيو ته اسانکي پکوان ۽ بستري جي ضرورت ڪانهي. تون پريمي ۽ پگتيءَ ۾ رتل آهين. اڄ تون بادشاهي تخت تي وهندين، اچي اسانوٽ ويهه.

پرماڻ نانڪ پرڪاش اُترارڌ آڌياءُ ١٥.

ستر تيرا ليق ڀهالي پاد تيرا پکوان
نانڪ صفتي رتيا آهو سلطان

سري گروجي چوڻ لڳا ته هينئر گهر نه وڃ، سوير صبوح جو هن دروازي کان شهر ۾ وڃج، توکي ڪابل جي بادشاهي ملندي. ڪابل جو بادشاهه اُنوقت مئو هو. هنکي اولاد ڪونه هو. وزيرن صلاح ڪئي ته پراتهڪال جو قلعي جو شاهي دروازو کولجي، پوءِ جيڪو آدمي پهريائين منهن ۾ اچي، اُنکي بادشاهه بنائجي. گرو صاحب جن جا وچن مڃي بالڪ سويرو دوازي ڏانهن ويو. وزيرن کي دروازو کوليندي پهريائين هي بالڪ مليو ۽ اُنکي بادشاهه ڪياؤن.

ڌرتيءَ تي آڪاس چڙاوي چڙي آڪاس ڪراوي

پرميسر چاهي ته ڌرتي يعني مات لوڪ ۾ رهڻ وارن کي آڪاس يعني سرڳ جو راجا بنائي ۽ سرڳ مان ڌرتيءَ تي ڪيرائي ڇڏي. جهڙي طرح سڪند پراڻ ڪدار کنڊ جي ١٥ آڌياءَ ۾ لکيل آهي ته - هڪ سمي اِندر کي اَيمان ٿيو ته مان ٣٣ ڪروڙن ديوتائن جو راجا آهيان، سو گرو ورهسپتيءَ جي اڳيان سيا سميت منهنجي اُٿي بيهڻ جو ڪهڙو ضرور آهي. ورهسپتي منهنجو ڪهڙو سدارو ڪري ٿو. اهڙو

سري تاراڻا هري
سب ڪجهه هاڻي ۽ تو وٽن موٽايو، تو وٽن جو ڏنل آهن. گرو وٽن جو ڏنل
ماروا ۽ سب ڪجهه ٿيندو، ۽ نسبت سمو پاڻي
ٿيڻو هو، ۽ ٿي ويو. آباد سان ور هي گرو وٽن جي ٻوءَ ۽ هو اجازت اگهي

جُل تي ڏُل ڪري ڏُل تي ڪوڙا ڪوپ تي ميرڪراوي

ٿي بڻائي جل ماڻ ڏرتيءَ ۽ ڏرتي ماڻ جل ته جاڻي برماتما
قنداريءَ ولي ۾ (پنجاب) صاحب پنجي طرح جهڙيءَ سگهوي.
مردالي ڪي وت رهندڙ، چشمي جي پاڻيءَ ٻهاري، ڪ هڪ
ڪرو ڀاڳ سري ته تو عجبي اُلو ٻاڻ ۽ پيارو .د. پاڻي
پاڻي سمورو ته ڏيو چشمو جو هت بنيعتي ڪي ٻهار صاحب
سڪل چشمو قنداري ولي ويو. اچي هو همت چشمي
ڄاڻن سدن اچي سمجهي سمرت ڪي گرو وٽن ۽ ڏسي
ڪي جٺ سندس ڏٺي ايڊيس هيڪي گرو جن ۾ نيو.
ڏني. شانتي

ڪراوي مر لي ڪوپ ته چاهي پرميسر طرح اهڙيءَ
ڪري اوچو برابر ميرو ڪي دردويءَ سي نيوي تمام پاؤ،
۔۔ ته سڪين تو سگهي

آيا ڪابل سان مردالي ۽ دولي ۽ ڏڪ ڏو گرو سري
انڪ هئي، محبت هڪ نيوي سندس جي (ڪوڏ) ڪوپ
ڪوڙ اهو ڪيائون. اوچو سندس ، بهر عمر تڪي مني
ڏيڍ اح لڳا. مڃط سمجهي نوڻ جي نوجي ڪي گرو وٽن ڏسي
سمجهيدا ڪري گرو جهيو ڪي گروڄ پرهيو جا ڪابل الين
هو مردالي نانون. ڏ آبادي جي ڪڻ ته وڌيا اگهي
تنهن ۾ هئو، بالڪ هڪ اکو هو نيءَ آن نيو. لي تانڻ
تو ڦرتو ڪي بالڪ ڪارايا. سبڪي تي ۽ ده هجي خطا ذي
ڄڻ ۽ اهان وٽي بسترو ۽ ڪوان ڪوئي واسطي گرو جن

تيا ۽ پاڻ وڙهي تڪو گاه پٽي هڪ پٽي جو سر لاهي
ويا. موسل جو هڪ ٽڪرو رهجي ويو هو، جو مڇي ڳيهي
ويئي. ماڇيءَ اها مڇي قاسائي، جنهن جي پيٽ مان لوه
ٽڪر نڪتو. ماڇيءَ اهو موسل جو ٽڪرو پنهنجي ٻاڻ جي
منهن ۾ وجهي ڇوڙيو ته سري ڪرشن جي چرنن ۾ وڃي لڳو،
جهنگري ڀڳوان پنهنجو سر ڀي تياڳيو. پرماڻ:-

ڏرواسا سڄ ڪَرت ڏکوري جاڏو اِهَ ڦَل پائي.

جيڪي پرميسر چاهي تو تئن ڪري تو، جيو جي ڪجهه
وس نه آهي.

ڀسڻو هوءِ هو سو، اوجهر اوجهر هو سو ڀسيءَ.

جڏهن سري گرو گوبند سنگهه صاحب جن کي خبر ملي
پٽي صاحبزادا سرهند ۾ چڻايا ويا آهن، تڏهن سراپ ڏنائون
سڄو شهر سرهند جو ناس ٿي وڃي. هيءُ شهر تمام وڏو
وسندڙ هو، پر بنده بهادر اچي انکي اجاري ڇڏيو. سو
ميسر چاهي ته وسندڙ کي اجاري ڇڏي، جيئن ايمن آباد
سندڙ شهر هو، پر پوءِ سري گرو نانڪ صاحب جي سراپ
ي اجڙ ٿي ويو.
ري جي چاهي ته اجاڙ کي وسائي ڇڏي جيئن ته:-

اکي:- جڏهن گرو گوبند سنگهه صاحب جن مالوا ديش
تڏهن وٽران جهنگل لنگهيو هو. اتي سردار ڏلاسنگهه
جي ڏاڍي شيوا ڪري پرسن ڪيو. گرو جن پرسن
ڏس ڏلا، پاڻي کهڙو نه چمڪي رهيو آهي، نهرون
يون آهن. ڏلي چيو پاتشاهه، هي ته رڃ آهي ۽ واڙيون
هي آهي. وري گرو جن چيو ڏس ڏلا، کهڙا نه
ون لٽڪي رهيا آهن. ڏلي جواب ڏنو ته اڪ ۽

ڄل تي ٿل ڪري ٿل تي ڪوپ تي مير ڪراوي
ڌرتي تي آڪاس چڙهاوي چڙهي آڪاس ڳراوي
ڀڪاري تي راڄ ڪراوي راڄا تي ڀڪاري
کَل مورک تي پنڊت ڪريو پنڊت تي مڪداري
ناري تي جو پرک ڪراوي پرکن تي جو ناري
ڪهه ڪبير ساڌو ڪو پريتم تس مورت بلهاري.
[سارنگ ڪبير جي صفحه ١٢٥١]

دسمو ڌ ـ روؤت آوي.

ساکي پراڳوت:- ڀادون کي پهرين گهڙيءَ جو ڏانءُ أيمان هو.

هڪ ڏينهن هڪڙي ڀادون کي زناد ورس ڪرائي ڏيٺا ڪيڙا ڀيٽ لي بڌي دريا ماڻهو وٽ ولي ويا ۽ چيائون ته هيءَ زال ڳراوتي آهي هنکي ڇا ڄمندو؟ رشيءَ ڏنو ته مولسان لولي ٿا ڪن، تنهنڪري هنکي سراپ ڏنائين ۽ چيائين ته هن جي پيٽ مان هڪ *مؤسل نڪرندي، جا ساري ڀادون جي ڪُل کي ناس ڪندي. تنهن بعد اُهين جو پيٽ مان موسل نڪتي، جا سري ڪرشن ڀڳوان جي جوڙ موڪلي ڀڃي وڃي سمنڊ ۾ وڌائون، جنهن مان لکو گاهه اُڀريو. ڀادو پرڀاس ڪنتو ۾ ويا ۽ اُتي شراب پي مست

* لوهه جو ٽڪرو

ڀرماڻ :-

هرکي ڪٿ نہ ڪوئي جاڻي

جوڳي جتي تپي پچهاري اڙ بہ اوڪر سياڻي

اڪ رهاءِ

ڇڻ مهہ راءِ رنڪ ڪئہ ڪرني راءِ رنڪ ڪر ڌاري

ريتي ڀري ڀري سکهاوي بہ تاکو ڀرِ ڊهاري

اپني مايا آپ پساري آپهہ ديکن هارا

نانا روپ ڌري بہ رنگي سڀ کي رهي نيارا.

[راڳ ڀهاڳڙا م: ۹ صفحو ۵۳۷]

ڪاٺ کي پتري کها ڪري نهري کيلاون هارو جاڻي

جيسا ڀيکر ڪراوي بازيڪر اهڙ تيسو هي ساج آڻي ...

ڪہ ناڪ اپرنهر سوامي ڀيمت اپني ڪاجي.

[راڳ گوڙي م: ۵ صفحو ۲۰۶]

… اڃا سرم مت نہي جاڻي تيري

… ري سدن کي هڙ ڀيري

… ڪ رهاءِ.

… و جاه سہ روؤت آوي روؤت جاه سہ دستي

… دوء دوء سہ اڙ جر اڙ جر دوء سہ بسي

سري ناراڻ هري اُپديش (١٨٢) سک دک ۾ ڇڏ اڏول

ناٿ ڪڏهن اندر وڪيو ٿورن ٿاڪو ناٿ.

آسادي وار ۾: ١ صفحو ٤٦٤

وِسماد ناد وِسماد ويد. وِسماد جيئه. وِسماد ڀيد

وِسماد روپ وِسماد رنگ. وِسماد ناگي ڦرهه جنت

... ...

ويکِ وِڇاڙ رهيا وِسماد. نانک بجهڻ پوري ڀاڳ.

[آسادي وار ۾: ١ صفحو ٤٦٣

ڀاوُ:- هي آهي نه گرو صاحب قدرت ۽ وسماد شبدن سان سنسار مايا يعني دُوئي سمجهايو آهي ۽ الهيءَ دُوئي سنسار ۾ پرماتما پورڻ آهي، جهڙيءَ طرح باداميءَ ۾ بادام روغن کير ۾ گيهه، سيني گلن ۾ سگنڌي. پر اُن پرماتما کي هن سنسار کان جدا ڪري سمجهڻ وارو ڪوئي پورڻ ڀاڳن وارو آهي. جو سمجهڻ وارو آهي اُهي جڳ ۾ هرڪ شوڪ لتو رهي.

الي ني ڪتي 'سک دک دونو سم ڪر' ڀڳتي جي سمايت ٿي.

وري نتن ڏيهن 'سک دک دونو سم ڪر' واري شبد جي اک جي لبن ڪتي سري ناراڻ هري جي شرو ٽانن کي پڌائڻ لڳا ـــ

(٣) نين يڪتي سک دک اينور اڏ پن آهي، سو جي اڏ ن ڪم نه آهي. اِتو سمجهي اينور جي پاٺي لسي پاڻي پکاريءَ والنگي پرسن رهڻ گهورجي.

١. عجب. ٢. آواز. ٣. عجب ڪر.

مون ڪئي آهي • پيلنيءَ جا ٻير ٻه مون کاڌا آهن •
سان متر تا ٻه مون ڪئي آهي • ٻاليءَ کي ٻه مون ماريو
ويڀيکڻ کي شرڻ ٻه مون ڏني آهي ۽ لنڪا جو راڄ ٻه م
کي ڏنو آهي • راوڻ کي ٻه يڌ ۾ مون ماريو آهي ۽ سين
موٽي وني اچي سنگهاسڻ تي ٻه مان ويٺي آهيان • مطل
تو جو ڪم لوڪ رامچندر ۾ * ڪلپنا ڪن ٿا، سو
ٿيو آهي رام نه اَڪريه آهي يعني ڪجهه ٻه نٿو ڪري • س
ڪيهن جي هردى ۾ رهي ٻه اَسنگه رهي ٿو، تيئن ڪر
هي هنومان! سيتي جي هردن جو پرڪاشڪ پرپورن
اَجنما، اَبناشي، سچدانند سروپ رام کي ڄاڻ ۽ سامهون ج
رام جي شيام سندر موُرتي آهي، اها مايڪ ٻه مهنجو روپ
آهي • اِنهيءَ طرح ست مٿيا جو ويچار ڪر ۽ جيڪي توکي
ڏسڻ يا ٻڌڻ ۾ اچي ٿو، سو سڀ مايا آهي • اِئين نسچه
ڪر • اهڙيءَ طرح سيتا هنومان کي پنهنجو مايا جو سروپ ۽
رام جيءَ جو سروپ جدا جدا ڪري ٻڌائيندي رهي • هنومان
ٻه سيتا جا وچن ٻڌي سڀ سنسار کي مايڪ يعني مٿيا سمجهي
آتاسم ڄاڻي تياڳ ڪندو رهيو ۽ مايا جو اَڌشٺان يعني آڌار
سچدانند سروپ کي رام جو سروپ سمجهي اَنم اُورتي لين
ڪندو رهيو ۽ هرک شوڪ ۾ سم (هڪجهڙو) رهيو • اَلبان
چه ٿيو ته جيڪي ڪي ڏسڻ ٻڌڻ ۾ اچي ٿو، سو سڀ
ا آهي • گرو پرماڻ:-

ت دِسيءَ قدرت سُڻيءَ قدرت ڀؤ سُکر سارُ
ت پاتالي آڪاسي قدرت سرب آڪارُ
... ...

خيال • ٢ خيال • ١- مايا

موُل پرڪرتي (مايا) جاڻ. جڳت کي پيدا نہ مان تي ڪريان،
پالنا بہ مان ٿي، ۽ لئہ بہ مان تي ڪريان. سري رامچندر
جي سَتا پائي سڀ ڪم مان ڪريان ٿي. پر اگيانِي ماڻهو
وانگي رامچندر پر ڪلپنا ڪن ٿا تہ رام ئي ڪم ڪيا.
واسنؤ پر هن ڪجھ نہ ڪيو آهي سڀ ڪم مان ٿي ڪريان ٿي.
هر جو ڪم مون ڪيو آهي يا ڪري رهي آهيان سو هر مان
نون ٻڌ. اَيوڌيا پر سورج ونسين پر شام سندر روپي دشرٿ
روپ هم نہ مون پاتو آهي، رام تہ اَجنما آهي. مورک لوڪ
چوندا آهن تہ اَج رام لوپ يعني رام جي جنم جو ڏينهن آهي.
اَجنما جو جنم ٿيوائين ٿا ۽ اُڪريہ رام جي ڪِريا ڪلپنا ڪن
ٿا تہ رامچندر اَيوڌيا پر رام ليلا ڪئي ۽ هن وسوامتر جي يگيہ
جي رکيا ڪئي ۽ هن ستون يعني تاڙڪا کي پٽون سميت
ماريو، پر رام ڪوئي ڪم نہ ڪيو. هو تہ اُڪريہ آهي، سڀ
ڪم ڪرڻ واري مان آهيان، يعني مون ٿي رام لوپ واري
ڏينهن جنم ڌاريو آهي، بال ليلا ڪئي آهي، وسوامتر جي
جي يگيہ جي رکيا مون ڪئي آهي ۽ تاڙڪا کي پٽن سوڌو
مون ماريو آهي. گوتم جي استري ۽ اَهليا کي پير ڇهائي اُنجو
سراپ هٽائي مون پورو ڪيو آهي. راجا جنڪ جي سڀا پر شو
مهاراج جو ڌنش مون ٽوڙيو آهي. سيتا سان شادي بہ مون
ڪئي آهي. پرسرام جو اپمان بہ مون ٽوڙيو آهي. سيتا سان
شادي ڪري گهر ۾ ١٢ سال سک مون ڀوڳيو آهي، پتا جو
وچن مڃي بن پر مون نواس ڪيو آهي. وِراڌ دئت کي بہ
مون ماريو آهي، مريچ دئت، جو سونو هرڻ بڻجي آيو هو،
انکي بہ مون ماريو آهي. جٽايو جي سيتا راوڻ وٺي ويو هو تہ
اُنکي ڳولڻدي روڏن بہ مون ڪيو آهي. هنومان جي گڏجي
بہ مون ڪئي آهي. ڪبنڌ دئت کي ماري اُنجي مڪتي بہ

رامچندر سيتا کي مايا جو اوتار ڄاڻي پنهنجي استريءَ جي
سامهون نندا ڪرڻ يوڳ نه سمجهيو ۽ ويچار ڪيائون ته مايا
کي نشيڌ ڪرڻ بنا هنومان منهنجي اصل * تت کي نه سمجهندو
تنهنڪري مايا روپ سيتا پنهنجو پاڻ ئي § کنڊن ڪري ته
چڱو آهي، يعني مايا روپ سيتا پنهنجو سروپ پاڻ ئي
چوي ۽ اُن سان گڏ منهنجو واستو سروپ به هنومان کي ڄڻائي
ڇڏائي ته چڱو آهي. اهو ويچار ڪري سري رامچندر جانڪيءَ
کي چيو ته هنومان تنهنجو شيوڪ آهي، ڀڳت آهي، گيان
جو † پاتر آهي، اُنکي منهنجو سروپ ۽ پنهنجو سروپ جدا
جدا ڪري سمجهاءِ. سيتا ‡ تنا اُستوُ چئي پنهنجو سروپ ۽
رام جي جو سروپ جدا جدا ڪري هنومان کي ٻڌائڻ لڳي.
هي ڪٿا اڌياتم راماڻ جي + رامرديه ۾ لکيل آهي.

شري سيتا جي هنومان کي چوڻ لڳي ته هنومان، هي
جو تنهنجي سامهون هٿن ٻڌي آدي انگن سان شام مورتي
شري دشرٿ دئاران ڪوشليا جي پيٽ مان پيدا ٿي آهي،
اها رام نه آهي، اها مايا آهي يعني مان آهيان. رام ته اُن
جي اندر سوکشم (ڏسڻ کان هٽ) سيني کي ڏسڻ وارو
اَڪريه، اُوناشي، پرپورڻ سچدانند، اُپاڌيءَ رهت، ماتا پتا
رهت، بيج پاپ رهت، نرنجن، وڪار هيڻ، سڀني جو آتما
سروپ آهي. اهڙيءَ طرح رام جيءَ جو سروپ ٻڌائي هاڻي
سيتاجي پنهنجو سروپ هنومان کي ٻڌائي ٿي.

هي هنومان! مونکي ساري جڳت جو × اُپادان ڪارڻ،

---

* سروپ. § پاڻکي جونو ثابت ڪرڻ. † اُڌڪاري يا لائق
‡ چڱو مهاراج ائين ڪنديس. + اڌياءَ جو نالو. × ڪارڻ به
آهن (١) نمت (٢) اُپادان. جيئن تانو جو اُپادان ڪارڻ آهي
مٽي ۽ نمت ڪارڻ آهي ڪنڀار (ٺاهيندڙ). پر جڳت
جو ايشور اُين نمت اُپادان ڪارڻ آهي جيئن ڪوڙيئڙو ڄاريءَ
جو ريشو به پاڻ مان ڪڍندڙ ۽ ڄاري ٺاهيندڙ به پاڻ آهي تيئن
ايشور به جڳت جو اُين (نه جدا پر ساڳيو) نمت اُپادان ڪارڻ آهي.

چڪ جي ڏيءَ ٿيندي ؛ سري رامچندر سان شادي ڪندي. لوهن
ٽين راڄان والي واري سري ڪرشن سان ٻرابر ڪندي. لوڪ لوهانڪي
پيهڃي پنهن سان گڏ ٻوجهي ٻوگ ٿيندا ٻون. لوهانجون ٻئي حسون
گهڻن قسمن جا * ڏبويد آرمبڻ ڪندا ، لوهانجون ٻئي سنڪارن
مورتون ٻہ ٻوجڻ لائق ٿيندا ٻون. اهو ور ڏيئي سنڪارن
ڪنيائن کي ٻرسن ڪيو.

هن ڪٿا جو ڀاوُ جا آهي تہ گرو شرڻ ڪان اڳي سنڪار
کي نہ مان اپمان ، هرک شوڪ هوندو هو.
اهڙيءَ طرح ساڳين † سنڪادن جيءَ وجيءَ وشنو ڀڳوان جي
دواربالن کي بہ سراپ ڏنو هو ، جو تہ اُنهن سنڪادڪن کي
اندر وڃڻ نہ ڏنو. سنڪادڪن دواربالن کي جهولہ وڃي
راڪس ٿيو ؛ وير ڀاوُ رکي ڀڳوان جي هٿان مري ، تہ جنم
ٻوڳي وري هن پدويءَ کي پهچيدا.
اهڙيءَ طرح پهريائين سنڪادڪن کي هرک شوڪ
ٿيندو هو. ٻوءِ جڏهن هنکي هِس اوتار دئاران تنہ
اُنہ جو وچار ٿيو ، لچڻ ٿيو تہ هي مايڪ رچنا سڀ ڪوڙي
آهي تڏهن سنڪارن جو حب شالہ ٿيو ، يعني مان اپمان
سکہ دکہ بر ‡ سَم رهڻ لڳا.

درشٽانت. هڪ دفعي هنومان سري رامچندر جي
شرن ۾ اچي جوڙ لڳو تہ هي ڀڳوان ، مان لوهانجو داس آهيان
مان لوهانجي + واسنو سروپ کي لکو جاڻان. انهيءَ ڪري
سکہ دکہ ۾ هرک شوڪ ڪريانٿو. هون لسي ڪريا ڪري
پيهڃي واستوَ سروپ جو مولکي × ٻوڌ ڪرايو. تڏهن سري

---

* ٻوڳہ پدارٿ † سنڪارن مروڏ و هو سنڪ لدهنڪر
ڪين سنڪاد نہ جولدا آهن. ‡ هڪجهڙا. + سچي. × گيا

چاهه ٿين. ونڪن ۾ تپ ٻنا وڃي نٿي سگهيون. هڪ
سمي سوِيت ديپ ۾ ڀڳوان جو اچڻ ٻڌي ٽيئي ڪنيائون
درشن ڪرڻ لاءِ ويئون. درشن ڪري چت ترپت ٿين ۽
چت جي ورتي ڀڳوان جي چرنن ۾ لڳائي ڀڳوان جي پاسي
وڃيون هيون. اُنتري ۾ * سنتڪمار رشي اچي سهڙيا.
سنتڪمارن کي نمسڪار ڪيائون، پر پتري ديو جون ٽيئي
ڪنيائون اُٿي نه بيٺيون ۽ نه نمسڪار ڪيائون، ڇو ته اُنهيءَ
چت ڀڳوان جي چرنن ۾ لوَ لين ٿي ويو هو ۽ ڪنواريءَ جوان
اوستا جي ڪري لڄ نه ٿين ۽ ڪنواري ڪنيا کي شاستر
جي ڪاڻي † وڏي ٻه نه آهي تنهنڪري نه اُٿي بيٺيون.
اُنهن ننهي جي نه اُٿي بيهڻ ڪري ساري سڀا کي سنتڪمارن
سوڌو ‡ وِکيپ ٿيو. سنتڪمار ڪروڌ ۾ اچي چوڻ لڳا ته
هي ڇوڪريون! توهين مورک آهيو ۽ ويدڪ ڌرم ڪان ٻي مک
آهيو. پنهنجي وڏن جي اڳيان نمسڪار نه ٿيون ڪريو.
وڏي ڪُل جون ڪنيائون ٿي ڪري به توهان مَريادا
ٻگاري آهي، تنهنڪري مان توهانکي ڪجهه ڏنڊ ڏيانٿو.
سمو پائي توهين سرڳ مان ڪرنديون ۽ مرت لوڪ ۾ منشن
جون اِستريون ٿي رهنديون. اِهو سراپ ٻڌي ڪنيائون چرنن
۾ ڪري بيٺيون ۽ سنتڪمارن کي گهڻا دفعا وينتي ڪيائون
ته ڪميا ڪريو. سنتڪمار پرسن ٿيا ۽ چيائون ڇگو، توهانکي
وَرڏيون ٿا. اَوهان تنهي مان وڏي پاربتيءَ جو اوتار ڌارڻ ڪندي
۽ شو مهاراج سان شادي ڪندي. ٻي سيتا نالي واري راجا

* چار ڀائر آهن. سري برهما جي مانسي سرشٽي يعني
سنڪلپ سان ٿيل پٽ آهن سنڪ، سننڊن، سنتڪمار، سناتن.
† ڏنڊ. ‡ خيال.

ٿياسين سو سڀ ڪٿي رهي سگهنداسين! نارد گهڻوئي سمجهايس، پر ننهنجي ‡ پرتگيا سچي نہ ڪيائين. نارد اجي ڀڳوان کي ٻڌايو تہ مائي تہ سمجهندي نٿي. ڀڳوان جيوتہ سمجهندي وري ڪٿي، جو منهنجي مايا أنکي موهت ڪري ڇڏيو آهي. گرو پرماڻ:-

ڪنسي پُرجهڙي جب موهيا ديه مايا.

[سري راڳ ڪبير جي

أڳيان * دشا ۾ سيڪڙين جو چت أشانت رهي ٿو. گروءَ دنارن گيان حاصل ڪرڻ سان چت شانت ٿئي ٿو. جهڙيءَ طرح سڪ آدي مسن جو چت نہ ڀيريائين مان أپمان ۽ هرکہ سوڳ ڪندو هو. انهيءَ ڳالهہ کي ويد وياس جيءَ شو پراڻ جي ردر سنگهتا پارتني کنڊ جي ٻئين أڌياءَ ۾ لکيو آهي. پرسنگ هن طرح آهي-

برهما جي سڀا ۾ ديوتائون ۽ رشي ست سنگ ڪرڻ واسطي آيا. نارد † پرشن ڪندو ٿي ويو جنهنجو أتر برهما ڏيندو ٿي رهيو. أنوقت نارد، پارتيءَ، سبتا ۽ راڌا ٿنهي جي اڳيئن جمر جي ڪٿا ٻڌي. برهماجي چوڻ لڳو، هي نارد، تنهنجي پاءَ دکہ کي سب ڪنيائون هيون، جن کي ڪسپ آدي رشين سان پرڻائي ڇڏيو هئائين. أنهن مان سوڌا ڏلي ڪنما جي شادي پتري ديو سان ٿي. سوڌا کي ٽي ڪنيائون ٿيون. وڏيءَ جو نالو مينا، ٻيءَ جو ڌنيان، ٽينءَ جو ڪلاوتي هو. ٽئي ڪنيائون ڀڳونت ڀڳتي پرائڻ ٿيون. جني ست سنگ ڪندو هو أني هلبون ويندون هيون. جڏهن وڏيون ٿيون تہ وشنو ڀڳوان جي درشن ڪرڻ جي گهڻي

‡ ڪيل أقرار. * حالت. † سوال.

اهو ٻڌي ڀڳوان کو خيال نه ڪيو، پر نارد کي ديا آئي،
جڏهن ڀڳوان کي چيو ته توهين هنجي ٻڪار ڇو نٿا ٻڌو؟ ڀڳوان
چيو ته هيءَ * ستوادڻ نه آهي، ڪوڙ تي ڳالهائي. نارد چيو
ته مان وڃي ان مائيءَ کان تو پڇي اچان. نارد مائيءَ کان پڇيو
ته جيڪڏهن ڀڳوان توکي هن دک کان ڇڏائي ته پتي سنگم
وري نه ڪونه ڪنديءَ، سچ تي چوين. مائيءَ چيو ته مان
پنهنجي اِشٽ ديو جو قسم کڻي چوان تي ته مان وري ڪڏهن
به پتي سنگم نه ڪنديس. نارد اچي ڀڳوان کي چيو ته مان
ضامن آهيان، مائي سچ چوي ٿي، توهين هنکي دک کان
ڇڏايو. ڀڳوان وري به چيو ته هوءَ پنهنجو وچن نه پاريندي.
پر نارد هٺ ڪيو ۽ ڀڳوان کي چئي هنجو دک نورت ڪرايائين.
مائيءَ کي ٻچو پيدا ٿيو ۽ راضي ٿي. ٻئي ڏينهن ڀڳوان ۽ نارد
اتان هليا ويا. ڏهن سالن کانپوءِ وري اُن شهر ۾ ساڳيءَ جڳهه
تي رات گذاريائون. اهڙيءَ طرح مائيءَ کي ٽيون گرڀ هو.
ٻچو پيدا ٿيڻ وارو هو. مائي § پرسوت جي وايوءَ سان دکي
ٿي رهي هئي. ڀڳوان کي ٻئي ٻڪاريائين ته هاڻي موکي
هن دک کان ڇڏاءِ، مان اڳتي وري پتي سنگم نه ڪنديس.
ڀڳوان نارد کي چيو، ڏس! اُها ساڳي مائي ٽيون ٻار ڄڻڻ
تي آهي ۽ روئي ويني. تو پنهنجو وچن ڄڙو ڪري ڇڏيو،
جو تون ضامن بيو هئين. نارد مائيءَ وٽ ويو، ڏٺائين ته ساڳي
مائي آهي. چيائينس ته مائي، تو اڳي چيو هو ته ٻار ڄمڻ کان
پوءِ مان وري پتي سنگم نه ڪنديس. هاڻي ته توکي ٽيون
ٻار ٿو ڄمي، تو پنهنجو وچن ڄڙو ڪري ڇڏيو. توکي پنهنجي
† اِشٽ ديو جو به ڊپ نه ٿيو ۽ منهنجي ضامن ڪيريءَ جو به
ويچار نه ڪيءِ. مائي چوڻ لڳي، نارد جي! اسين گرهستي

* سچي. § ويم. † پيارو ڪل ديوتا.

نه ٿا. انهن کي سچا سمجهي جيڪو سنجهي مرڻي مرڪ شوڪ
کي پراپت ٿئي ٿو، تنهن جي طرح جاگرت جا پدارٿ آهن
[illegible]، [illegible] پرم ڪري ست نسچئه ڪري، جيڪو سکي دکي
[illegible] ٿو. گيان سان جڏهن پرم دور ٿئي ٿو، تڏهن انهن کي
[illegible] سمجهي يعني سندي اپرا جاڻي هرک سوگ کان رهت
[illegible] پرمارٿ ::

[illegible] ڏين ڪڏهن [illegible]. متيا ڌومي [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ڏين مال. متيا ڪام ڪروڌ [illegible]
متيا [illegible] [illegible] [illegible].

متيا [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] آپس اونو ڪرت ڪمان.
گرنٿ س: ک: م: ٥ صفحه ٢٦٨

[illegible] کي [illegible] پلائي جڏ يو آهي،
[illegible] جڏ پالين :—
[illegible] گڏ ديش ديسالنر
[illegible] ساهوڪار جي استري
[illegible] انکي ٺانڊو دکي ڪري [illegible]
[illegible] پڪار پائين
[illegible] سنگر [illegible] ڪنديس.

[illegible] روپ [illegible] تنهن [illegible] ٿو [illegible]

ارٿ. جنهن کي جهڙي اُستت تهڙي نندا يعني اُستت
ڪندڙ تي خوش نه ٿو ٿئي ۽ نندا ڪندڙ تي رنج نه ٿو ٿئي
هن ڪري ٻنهي سان نه سيڪو ٻنهجي ۾ ڪري يعني سياءُ موجب
ڪري رهيو آهي. اُستت ڪرڻ واري جو سياءُ ئي اهڙ
آهي جو سڀ کي ڏسي ٻيو نٿي ۽ نندا ڪرڻ واري جو سيا
ئي اهڙو آهي جو سڀ کي ڏسي ٻيو جلي ٻروءِ ڪنهجي
وس جي ڳالهه نه رهي ته مفت ڪنهن تي خوش
۽ ڪنهن تي رنج ڇو ٿجي. اهڙيءَ طرح سون ۽ لوهه ٻـ
جنهن جي نظر ۾ هڪ آهي سوئي مڪت ڇئجي ٿو.
جنهن کي سک دک ڇهيئي نه ٿو ٻنهي ۾ هڪجهڙو آهي،
نه ڪو لوڀ اُيمان ۽ موهه انس، سو ڀڳوان جي مورت آهي.
جنهن مايا جا سڀ پدارٿ گوبند جا سمجهي ممجهان
ممت ڪڍي ڇڏيو آهي يعني مدهجا منهجا نه ٿو سمجهي،
۽ سڀ کان اُداس يا ڪتو بيزار آهي، تنهن جي هردي ۾ برهم
جو ساکياتڪار ٿيو آهي يعني برهم ڏسڻ ۾ اچيس ٿو.
جيڪڏهن سک دک ۾ برهم درشٽي نه ٿي سگهي ته ٻي
ڀڪتي سنسار ۾ 'مٿنٿو درشٽي' يعني مايڪ درشٽي آهي،
سا جهنکي ڀڳي ٿي وڃي ته اُهو به سک دک ۾ سم رهي ٿو
يعني هرک شوڪ نٿو ڪري.
وري ٻئي ڏيهن 'سک دک دونو سم ڪر' واري شبد
جي تڪ جي ٻي ڀڳتي سري نارائڻ هري جي شروتائن کي
ٻڌائڻ لڳا ته:-
(٢) ڀڳتي مٿنٿو درشٽي آهي. سک دک ٻئي مٿيا آهن
يعني مايڪ آهن، جهڙيءَ طرح رسيءَ ۾ سرپ آهي ڪوڙ،
پر پرتيت (معلوم) ٿئي ٿو، تهڙيءَ طرح سک دک آهي ڪوڙ،
پر پرتيت ٿئي ٿو. سڀني جا پدارٿ آهن ئي ڪين، پر پرتيت

لائق آهي، يعني گهٽ کي پاڻي پڌي گهڻا ڪار ٿئي ٿي.
جل کي پاڻي جلاڪار ٿئي ٿي پر پرمگماليءَ جي پڌي سينس کي
لکائي، پر دوش هڪ پرم ئي آهي، اُهڙو وچار ڪري پرم
پرالٽ ٿئي ٿي، ۽ سينس کي پرم روپ ڪري ڏسي ٿي.

پرم ڏيسڻي پرم سطيڻي ايڪ ايڪ وکاڻيڻي
آتم پسارا ڪرڻ هارا پرب بنا نهي ڄاڻيڻي
[پها: م: ٥، صفحو ٨٤٦]

پرم گماليءَ هالي سک ڌرم آد سيني پدارٿن کي سر يعني
پرم روپ ڏسي ٿو، جهڙيءَ طرح سوناري جي درشٽيءَ ۾
سون جا زيور سڀ سون آهن ۽ نه زيور، تهڙي طرح پرم
وتالن کي هڪ پرم درشٽي ئي رهي ٿي، پيد روپ جگت
درشٽي لٿي رهي؛ پرم گيان جي وقت ۾ جگت درشٽي
اٿي وڃي ٿي ۽ پرم درشٽي ئي وڃي رهي ٿي. اهڪي
سک ڌرم پرم روپ جي ڪري هڪجهڙو ڏسڻ ۾ اچي ٿو،
جنهن ڪ-

اُستت نندا ناهِ جهِ ڪنچن لوهه سمانِ
ڪهُ نانڪ سُن ري مَنا مُڪت تاهِ تَهِ جانِ
سُکر دکر جهِ پرسيئِ نهِي لوڀ موهه اِبمان
ڪهُ نانڪ سُن ري مَنا سو مورتِ ڀڳوان
[سلوڪ م: ٩ صفحو ١٤٢٦]

جهِ مايا ممتا تجي سڀ تي ڀيو اُداس،
ڪهُ نانڪ سُن ري مَنا تهِ گهٽ برهم نواس
[سلوڪ م: ٩ صفحو ١٤٢٧]

ڪَهه ڏاڏڻ سُن ري مَنا مُڪت ناهِ نئي جان

[سلوڪ ۾: ٩ صفحه ١٤٢٧]

برهم گياني جي ٻڌي مُراد ڀِلا وانگي هڪڙي برهم ڪي

ئي ڏسي ٿي. مُراد ڀلا هڪ شُڌ پکي آهي، جنهن ۾ منهن
جو پاڇو ڏسڻ ۾ ايندو آهي. مراد ڀلا ڪنهن ٻـن ۾ ويٺي
هئي. ٻن جا جانور ۽ پکي اُن پنهنجو منهن ڏسي خوش ٿيندا
هئا. هڪ ڏينهن مراد ڀلا ويچار ڪيو ته مان ڪنهن ڪـي
پنهنجو پريتم بنايان ۽ فقط پنهنجي پريتم جو ئـي پرتيبب
(پاڇو) گرهڻ ڪريان (وٺان). اُن ويچار درشتيءَ سان سڀني
جي گڻن اوگڻن ڏي ڌيان ۽ سڀني ۾ دوش ظاهر ڪري، مور تي
درشتي ٺهرايائين، جو ڪ ڪڪرن کي پنهنجو پريتم بڻائي
ويٺو آهي ۽ انهن جي اڳيان قيري پائي نچي ٿـو. اُنجي
کنڀن ۾ سونهن آهي ۽ پريم جو اُنکي قدر آهي، تنهڪري
مور کي پنهنجو پريتم ڪريان ۽ مور جوئي ڌيان ڪريان.
اهڙيءَ طرح مور جـو ڌيان ڪندي اُنجي درشتي ٻکي
ٿي ويئي. پوءِ ڪو جانور يا پکي اُنسي پنهنجو منهن ڏسندو
هو ته پنهنجو پاڇو نه ڏسڻ ۾ ايندو هوس، رڳو مور ئي ڏسڻ
۾ ايندو هوس، تڏهن سڀني ويچار ڪيو ته اوءِ مور جو ڌيان
ڪري سڀني کي ساڳيو روپ ڏسي رهي آهي. اوءِ مور جي
پريمڻ آهي هلو ته مور کي خبر ڏيون. وڃي مور کي ٻڌايون
ته مراد ڀلا تنهنجي پريمڻ آهي. اِهو ٻڌي مور جڏهن اُنجي
اڳيان آيو تڏهن اوءِ پريم ڪري پگهرجي پاڻي روپ ٿـي
ويئي. مور جهٽ اُهو پاڻي پي ويو ۽ اُنکي پاڻسان اَپيد
ڪري ڇڏيائين. اهڙيءَ طرح برهم گيانيءَ جي ٻڌي روپ
مراد ڀلا ۾ سڀني پدارٿن جي پرتيبب کي گرهڻ ڪرڻ جي

سري نارائڻ هري اپديش (١٧٠) سک دک ۾ هڪ اڏول
ڏسڻ ڪٿي گيانيءَ ناٿن پاتشاهي گوڙي راڳ جي شبد جي
هيٺين تڪ جو ارٿ ڏيو-

سک دک دونون سم ڪر جاني اؤر مان اپمانا
هرک سوک تي رهي آتما تن جگ تت پڇانا

[گوڙي م: ٩ صفحہ ٢١٩]

پرشن سک دک ۽ مان اپمان ۾ سم يعني هڪجهڙو، هرک سوگ رهت ڪئن رهجي، يعني ڪهڙين ڳالهين ڪري هميشہ اڏول رهجي.

سيٺي سري نارائڻ هري جي ذاتي بهار بوءِ ڄمور تو هن تي اهو شاسترن اوسار ندائي اساڻا هردا سيتل ڪريو. سري نارائڻ هري جي سيٺي جي آڏا ٻائي چوڻ لڳا ته سک دک ۾ همت کي اڏول رکڻ واسطي ٨ ڳالهيون آهن.

(١) پهرين ڳالهہ ”برهم درشي“ آهي يعني برهم گيانيءَ جي بدري سيٺي کي برهم روپ ڪري ڄاڻي ٿي. برهم درشيءَ ۾ سک دک ٻئي برهم روپ هڪ ڪري سم (هڪجهڙا) آهن، جهڙي طرح -

برهم گياني کي درشٽ سمان -
جيسي راج رنک ڪئن لاگي تل پوان
برهم گياني ڪي متر شتر سمان -
برهم گياني ڪي ناهي اپمان

[گوڙي سکمني م: ٥ صفحہ ٢٧٢]

هرک سوک جا ڪي نهي بڌري ميت سمان

ڀاڳيانسي لڳي. سوامي جن جي اچڻ جو ٻڌي گهڻا
ماڻهو اچي ڪٺا ٿيا. سوامي جن ۽ سنتن کي سندن ماتا پتا
گهڻن قسمن جا ٿول مال کارايا. اُتان اُٿي موٽي پنهنجي آسن
تي آيا. شهر ۾ ڳالهه هلي ويئي ته اُتي ورهين کانپوءِ سري
نارائڻ هري جي ودّيا پڙهي وڏو ودوان ٿي ۽ گرشيوا
پوري ڪري آيا آهن. اِهو ٻڌي سندن جهونا مترُ، سنبنڌي،
گردواري جا گرنٿي ۽ پوڄاري اچي ساڻن مليا. سوامي جن
گهڻي ستڪار ۽ نمرتا سان سڀني کي مِليا ۽ وچن ٻڌائي سڀني
جا هردا سيتل ڪيا. شانتي بخشڻ وارا وچن ٻڌي، سڀني
جو چِت خوش ٿيو. سوامي جن ۽ سندن ماتا پتا کي سڀ
ماڻهو ڏنيواد ڪرڻ لڳا. ماتا پتا اُسنتي ٻڌي ڏاڍو پرسن
ٿيا ۽ سمجهائون ته اسانجي ڪُل جو ناماچار ڪرڻ واسطي
چندرما اُپريو آهي، جو ڪُل جي اُنڌيري دور ڪرڻ واسطي
هڪ ديپڪ آهي ۽ هن اسانجو ڪُل تاري ورتو. ماڻهو چوڻ
لڳا نوهانجو ڪُل پوتر ٿيو ۽ ماتا کي چيائون ته تنهنجي ڪُکه
۾ پوتر ٿي، جو اهڙو وِچاروان، برهم نشٺ، شانت آتما پتر
پيدا ٿيو آهي.

هڪ ڏينهن گهڻن سادن سان گڏجي پرڪرما ۾ اُٺ سَٺ
تيرٿ جي ڪناري تي اچي ويٺا. اُتي گهڻيئي گُٺي،
گياني ۽ پربمي اچي گڏ ٿيا. انهن سري نارائڻ هريءَ جي
بابت ٻڌو هو ته ودوان آهي، سو سندن مکه مان ڪي وچن
ٻڌڻ جي هنڪي ڏاڍي اِڇا ٿي.

اِيتري ۾ سري نارائڻ هري جيءَ جا ماتا پتا ۽ اچي نِڪتا
جنکي ستڪار سان وهاريائون، جڏهن ته سندن پتا جي گُرو
گرنٿ صاحب جو گياني پڻ هو. وچن ولاس ٿيو گُرو گرنٿ صاحب
جي ٽڪن جو ۽ چڱيءَ طرح وستار سان نرنو ٿيڻ لڳو، اُتي

تا. اِئين ۾ رونڻ جو ڪارڻ ڪهڙو آهي؟ اهڙيءَ
طرح ايڪ وچن چئي ڏيرج ڏيئي ساري سنت منڊليءَ
کي وچن وِلاس ٻڌائي ٻيهڻو سرير اهڙيءَ طرح لياڳيائون
جهڙيءَ طرح سَرپ ٻيهڻي کَلَ اُتاري ڇڏيندو آهي. سڀ
سنت لوڪ ڏسي اسچرج ۾ پيا ۽ سندن وِڇوڙو سهاري نه
سگهيا ۽ افسوس ڪرڻ لڳا ۽ تڏهن مهاراج * لڪي شامر سنگهه
جي سيني کي ڏيرج ڏيئي شبد ڪيرتن شروع ڪرايو. سنت
ڀڳتن سان ملي، مهاراج لڇمنسنگهه جي سرير کي جل پرواهه
ڪرايائون. سري نارائڻ هري جيءَ جو جت ٻيهڻي گرديو
جي ديالت تيڻ ڪري ڏٺو اُداس ٿيو پر سيني سنتن
سندن جس خوش ڪرڻ واسطي اُنيڪ درشٽانت ۽ پرماڻ
ٻڌائي چيو ته ڪلڪال جي گرو نين پاتشاهيءَ جي گردواري ۾
پاٺ رکايائون. ستوهن ڏينهن سنت سنگ ٿيو، پوءِ ڀوڳ پارائي
ڪي پريمي سنت سنگتيءَ کان پيدارو ڪرايائون ۽ چؤماسو اُتي
ئي سنتن سان گڏ گذاريائون. پوءِ پڪدل ڪيمندا، سنتن کي
ساڻ ڪري ڏياريءَ جي ميلي ڪرڻ ۽ ٻيهڻي وچن پوري
ڪرڻ ۽ ٻيهڻي مالا ٻتا جي درشن ڪرڻ واسطي سري
اَمرتسر اچي پهتا. جتي وڏا وڏا ورڪت سنت لٿا هئا،
اُتي اچي ٻيهڻو آسڻ ڪيائون. سري اَمرتسر تلاءَ ۾ اِشنان
ڪري هر مندر ۾ ويا. سيڻي گردوارن جي ياترا ڪري
پوءِ اچي ٻيهڻي مالا ٻتا جي چرڻن ۾ نمسڪار ڪيائون.
مالا ٻتا پرٻالٽي ڏسي هئڙا پرسن ٿيا جهڙي طرح ڪ
ڪنهنجو وڃايل خزانو اُنکي موٽي ملي. مالا ٻتا پوءِ
۾ اچي وري وري پيا ڪين پيار ڪن، ڇو ته سندن
هڪ ئي سڪيلڏو پٽ هو. درشن ڪري سندن ليتر

---

* اُڏياڙا رهندڙ

ڪرڻ لڳا. ٻر پاڻ واڪي ڪٿ کڻي ۽ ڪٿو ٻڌڻ ۽ ڪلهو ست سنگ ڀاڳ ڪندا رهيا. تو ٿن ڏينهن ڪالهوء ڪرڻ وارو سري ١٠٨ ٻنڊت هري سنگهه جي مهاراج جو اچي ۽ سري آمرتسر واري ٺاڪر ديالسنگهه جي ڏي ۽ ۽ رکيڪيش جهاري ۾ درشن ڪيو هتائون ۽ اول ني سان ٻڌايو هون، سو ۽ سنت منڊلي، سان رشيڪيش آيو. اُن سان ۽ سوامي جن گيتا ٻڌڻ ڪيو ۽ ٻاٻر ڪڏ جي ايڪ شاسترن جو وچار ڪندا رهيا. اهڙيءَ طرح ڪنس جي سماڳر ۾ ايڪ مهاڻماڻن جو درشن ٿيو. ڀڳت لوڪ ٻٽا ڪنا تيا هتا ۽ جهاريءَ ۾ ست سنگ جو لاڀ وٺندا رهيا. ريءِ ١٠٨ مهاراج ٻڌ سنگهه جي سڀ سنت منڊليءَ سان ڪن ڏينهن واسطي هردوار ويا. ويساکيءَ جو اسنان ڪري موٽي منڊليءَ سان رشيڪيش ۾ آيا. سعدر سنت سماڳر جو موقعو ڏسي پنهنجي شرير ڇڏڻ جو سنڪلپ ڪرڻ لڳا ۽ سنت سمداءِ ۾ سري نارائڻ هري جي کي ڪهڙي سکيا ڏيڻ لاءِ چيائون ته اساڻجي سريرُ ڇٽڻ جو سمو اچي ويجهو ٿيو آهي، توهين سنت سماج ۾ رهجو ۽ ديس ۾ رٿن ڪجو، سڀني کي سچ اپديش ڏيجو ۽ ورڪت رهجو. اهڙيءَ طرح ڪهڙا اپديش ڏيندا رهيا. ٻڌڻ ۾ مگن گرو ڀڳت سري نارائڻ هري جيءَ جي نيترن ۾ جل اچي ويو، ڪنٺ روڪجي وين، وچن چئي نه سگهيا. اهڙي دشا ڏسي، سري مهاراج ٻڌ سنگهه جي سوامي جن کي ڌيرج ڏنو ۽ چيائون ته سرير آگما پائي آهي ۽ وديه مڪتي جي سک ۾ اُڪ وڃڻ وارو آهي. هاڻي اساڻجي پرارٻڌ پوري ٿي آهي ۽ اسان هي سرير تياڳي پنهنجي سک سروپ ۾ ايڪ ٿيڻ چاهيون

اچڻ وڃڻ وارو، يا ناس ٿيڻ وارو

پيو ارت

سري ناراني هري ايڊيشن (١٦٦)
اسانکي مؤجود کري ڏنا آهن، لهڪي اسان وساري
چڏيو آهي.

'دات پياري وسريا داتارا'

ڏناسري م: ٥ صفحه ٦٧٦

ابر اپاڌ ڪ آتما حبتوڻک تک آهي ته ر اپاڌي سبند
کري الڪ قسمن جي پاون کي پرايت ٿئي ٿو. پرمان:-
پرکن آپ سوکن بي دوهي. ڪالا ڏ رجن سکلي موهي
[ڳؤ: م: ٥ سکمني صفحه ٢٨٧]

ابر اپاڌ ڪ آتما آنند سروپ آهي. ان آنند روپ آتما جي
گيان سان ئي مش جون مکت ٿي، وديه مکت ٿي وڃي
ٿو. لهيڪري ٿئي سرير ۽ پهن ڪوشن چوکند ن کري
آنند سروپ آتما کي پرايت ڪر.

آنند سروپ گيٺو حوش ٿيا ۽
اِجو بو ارت بندي سمت ۽ پڳت گيٺو حوش ڏ لواد ڏ ٻڙ لڳا.
سري ناراني هري جي کي من ناڻي شربر سان ڏ لواد ڏ ٻڙ لڳا.
هاڻي ڪسب جو ملو ويچوبولند وآيو. جهاڙي م مهالمان
جون گهڻون مدلون اجي ويون. سري ١٠٨ ورکت
سرومڻي بدمس ابشرسنگهه جي پيهڻي گر پالي بدمس
حواسنگهه جي الڪ مهالمان سان گڏ ڪاشيءَ مان وديا پڙهي
بوندي رناس م ۽ مهيا رهيا. بوء بوندي جي راجا ڪي
ست سنگي ترمي لئي رتن ڪندا رشبڪش م آيا ۽ پيهڻي
• چاچا گرو سري ١٠١ مهاراج بڌ سنگهه جي چرڻ
نمسڪار ڪيائون.
سري ناراني هري جي د سرنمان پدمس ابشرسنگهه جي
مهاراج ۽ بدمس حواسنگهه جي مهاراج جي چرڻ م نمسڪ
• گورو جي پاءِ بعني گر پالي

آهي؟ سوامي جن ٻڌايو ته مايا جو سروپ اَنروچني
يعني مايا کي نه ست چئي سگهبو، نه اَست ۽ نه سم...
ٻئي روپ چئي سگهبا ۽ نه مايا کي برهم کان جدا نه ڪ...
سگهجي ٿو ۽ نه ڀِن، اَڀن (جدا، گڏ) ٻئي روپ چئي
هن مايا کي نه * سوَيَوَ ۽ نه § نِروَيَوَ چئي سگهجي ٿو ۽ نه
نروَيَوَ ٻئي روپ چئي سگهجن ٿا. نه اُنجي آد چئي سگ...
ٿي ته ڪڏهن پئدا ٿي، تنهڪري هيءَ مايا اَنروچني آ...
يعني چوڻ کان ٻاهر آهي. وري هيءَ مايا ڪهڙي آهي
جا بات ڪنهن صورت ۾ نه ٿي سگهي ته اُنڪي بـ نا...
وڃي. جهڙيءَ طرح برهم اکنڊ آهي. اُن ۾ ڪو به ٽڪرو
آهي. پر هن مايا برهم کي ٻه ٽي ٽڪرا ڪري ڇڏيو. پر...
جو پهريون ٽڪرو ايشور آهي، ٻيو جيو آهي ۽ ٽيون جڳت...
آهي. اگيانين کي اهي ٽي ٽڪرا ڌار ڌار ۾ اچن ٿا، پر ن...
گيانين کي.

گيانين کي ته هيئن معلوم ٿئي ٿو:—

"برهم دِيسئ برهم سطِيئ اِيڪ وڪيا ڏيئ."

اِها مايا ايشور کي ته ڀُلائي نٿي، پر جيو کي ڀُلائي ٿي.
جيو ته پاڻيهي پاڻ کان به ڀُلجي وڃي ٿو. مايا جو اکري ارٿ
الٿو ڪري پوءِ ڪريو 'يا' ۽ 'ما'. يا = جا. ما = نه هجي
۽ پرتيت ٿئي يعني ڏيکاري ڏئي، اُنجو نام مايا. اُنجو سروپ
اچرج به آهي.

مايا جي ڪري، جيڪي پدارٿ پرميسر جا خلقيل آهن
ي اسانکي منا پيا لڳن، پر جڏهن پرماتما اِهي پدارٿ

* اَنگن وارو. § اَنگن ڪانسواءِ.

۽ اوديا نه چولتا. مائهو چوندا آهن، رات جو ننڊ ۾
سک سان سمهيو پيو هوس جو مونکي ڪجهه نه خبر نه
هئي. ڪجهه خبر نه هئڻ، اهو نا اگيان آهي ۽ انکي
مايا به چولتا، يعني مايا روپ اگيان ئي آتما آهي.

جيڪڏهن اهڙيءَ طرح ڪو وادي چوي ته هي جگياسوُ!
تون اهو نه ڪهدن ڪر ۽ انکي ڇو ته اگيان آتما نه آهي
آتما ته گيان سروپ چيتن سروپ آهي. ٻڌ مايا کي شاستر
پراسترو روپ، جڙ روپ ۽ دک روپ ڪري لکيو اٿن ۽
آتما کي سچدانند سروپ ڄيو اٿن، تنهڪري مايا روپ
آنندمه ڪوش نه آتما نه آهي. سڪوپت اوستا ۾ مايا
روپ اگيان کي جاڻڻ وارو ساکي ئي آتما آهي. اهو اُجڙ،
امر، پربهورڻ، پرم سروپ آهي، انکي آتما سچي ڪر.
اهڙي آتما جي سچي ڪرڻ واسطي ۽ آتما جيّ مٿان آيل جو
ٽي شرير روپ پردا آهن يعني ٥ ڪوش آهن انجي ڪهدن
واسطي گرو صاحب هيءَ تُڪ لکي آهي:-

اُلٽي پڙي اُٿ ڪمد ڏاوا ڪٽيو سرير.

[مالحهرس: م: ٢ صفحه ١٤٦]

تاتپرج :- اُس نُگرن وارا ڪاڻ سرير ۽ سوکسم سرير
آهن ۽ اڙ ڪمد يعني نون دروازن وارو استولُ سرير آهي،
اهي ٽيئي سرير آتما جا اُپاڌي آهن يعني آتما کي پرماتما کان
جدا ڪرڻ وارا آهن، تنهڪري پرميسر کان جدا ڪرڻ وارن
سرير جو ڪهدن ڪرڻ ضروري آهي. انهن ٽنهي سريرن
کي ڪهدن ڪري انهن ٽنهي سريرن جو آڌار ۽ انهن جو پرڪاشڪ
جو ساکي آتما آهي، انکي گرو ڏاتارن جاڻي مڪت ٿي وڃ.

اهو ٻڌي سنت لوڪ ڏاڍو خوش ٿيا ۽ چوڻ لڳا ته آتما
جي ٻهرين اُپاڌي، جا اوديا يعني مايا آهي، انجو ڪيڙو سروپ

آهي؟ سوامي جن ٻڌايو ته مايا جو سروپ انروچنيي آهي، يعني مايا کي نه ست چئي سگهبو، نه اَست ۽ نه ست اَست ٻئي روپ چئي سگهبا ۽ نه مايا کي برهم کان جدا نه گڏ چئي سگهجي ٿو ۽ نه ٻين، اُپن (جدا، گڏ) ٻئي روپ چئي سگهبا.

هن مايا کي نه * سوَيو ۽ نه § نرورُو چئي سگهجي ٿو ۽ نه سوَيو نرورُو ٻئي روپ چئي سگهجن ٿا. نه اُنجي آد چئي سگهجي ٿي ته ڪٿان پيدا ٿي، تنهڪري هيءَ مايا انروچنيي آهي، يعني چوڻ کان ٻاهر آهي. وري هيءَ مايا ڪهڙي آهي جو جا بات ڪنهن صورت ۾ نه ٿي سگهي ته اُنکي بہ ٿاهي وجي. جهڙيءَ طرح برهم اکنڊ آهي. اُن ۾ ڪوبہ ٽڪرو نه آهي. پر هن مايا برهم کي ٻه ٽي ٽڪرا ڪري ڇڏيو. برهم جو ٻهريون ٽڪرو ايشور آهي، ٻيو جيو آهي ۽ ٽيون جڳت آهي. اگيانين کي اهي ٽي ٽڪرا ڏسڻ ۾ اچن ٿا، پر نه گيانين کي.

گيانين کي ته هيئن معلوم ٿئي ٿو:—

”برهم ديسئِ برهم سڄيِ اُيڪ وڪاڻيئِ.“

اِها مايا ايشوَر کي ته ڦلائي نٿي، پر جيو کي ڦلائي ٿي. جيو ته پاڻيهي پاڻ کان ٻه ڦلجي وڃي ٿو. مايا جو اکري ارت اُلٽو ڪري ڀوءِ ڪريو ”يا“ ۽ ”ما“. يا = جا. ما = نه هجي ۽ پرتيت ٿئي يعني ڏيکاري ڏئي، اُنجو نام مايا. اُنجو سروپ اچرج بہ آهي.

مايا جي ڪري، جيڪي پدارٿ پرميسر جا خلقيل آهن سي اسانکي منا پيا لڳن، پر جنهن پرماتما اِهي پدارٿ

* اُنگن وارو. § اُنگن کانسواءِ.

۽ اَوديا به چونتا. ماڻهو چوندا آهن، راب هو ن اهڙو
سک سان سمهيو ٻيو هوس جو مونکي ڪجهه به خبر نه
هئي. ڪجهه خبر نه هئڻ، اهو نالو اگيان آهي ۽ انکي
مايا به چونتا، يعني مايا روپ اگيان ني آلما آهي.

جيڪڏهن اهڙي ۽ طرح ڪو وادي چوي ته هي جگياسوءَ!
تون اُنجو ، کندن ڪر ۽ انکي جيئه نه اگيان آلما نه آهي
آلما نه گيان سروپ چيتن سروپ آهي. پڻ مايا کي شاستر
براسست روپ، جڙ روپ ۽ دک روپ ڪري لکيو اٿن ۽
آلما کي سچدانند سروپ چيو اٿن، تنهنڪري مايا روپ
آنندميه ڪوش به آلما نه آهي. سکوپت اوستا ۾ مايا
روپ اگيان کي ڄاڻڻ وارو ساکي ني آلما آهي. اهو اجڙ،
امر، پرپورڻ، پورڻ سروپ آهي، انکي آلما سچي ڪر.
اهڙي آلما جي سچي ڪرڻ واسطي ۽ آلما جي مٿان آيل جو
ني شرير روپ پردا آهن يعني ٥ ڪوش آهن انجي کندن
واسطي گرو صاحب هي ۽ تُڪ لکي آهي:-

آلي ٻهري آت کنج ڏوا کنج سرير.

[مالجهه س: م: ٢ صفحه ١٤٦

ڦاڻپرج:- آٺن نڪرن وارا ڪارڻ سرير ۽ سوکشم سرير
آهن ۽ اڻ کند يعني نون دروازن وارو استول سرير آهي،
اهي ٽئي سرير آلما جا اپاڌي آهن يعني آلما کي پرمالما کان
جدا ڪرڻ وارا آهن، تنهنڪري پرميسر کان جدا ڪرڻ وارن
سريرن جو کندن ڪرڻ ضروري آهي. انهن ٽنهي سريرن
کي کندن ڪري انهن ٽنهي سريرن جو آڌار ۽ انهن جو پرڪاشڪ
جو ساکي آلما آهي، انکي گرو دئاران ڄاڻي مکت ٿي وڃ.

اهو پڏي سنت لوڪ ڏاڍو خوش ٿيا ۽ چوڻ لڳا ته آلما
جي ٻهرين اپاڌي، جا اوديا يعني مايا آهي، انجو ڪيڙو سروپ

ورتش ۾ من جي اڌين ڪري ليکيو اٿن، انهيءَ ڪري ٻـ من ئي آتما سڌ ٿئي ٿو. اهڙي دستور جو من کي آتما چوي ٿو، تون اُنکي ۾ کنڊن ڪر. من آتما تي لٿو سگهي، ڇو ته ممتا ۾ من مرئي ٿئي ٿي. ماڻهو چوندا آهن مهنجو من ڏاڍو دشت آهي. منهنجو من ڇوڙ وارو ۽ ڏاڍي من کان جدا ڄاڻائي ٿو، تنهنڪري من ۾ آتما نه آهي. جڏهن من جو کنڊن ڪيو تڏهن وگيان وادي ٻوڌ ڇوڙ لڳو برابر، من آتما نه آهي، ٻـر وگيان يعني بڌي ئي آتما آهي. ويد ڀڳوان ۾ چوي ٿو:-

آنيو آنتر آتما وگيان ميہ.

ارٿ:- هن/ منومیہ کان نيارو ۽ منومیہ جي اندر آتما وگيان ميہ يعني بڌي آهي.

ماڻهو ۾ چوندا آهن مان ڪريانٿو، مان ڀوڳيان ٿو، مان پرلوڪ ۾ وڃانٿو ۽ اُتان موٽي اچانٿو، سو اِهو سڀ ڪم بڌي ڪري ٿي، تنهنڪري بڌي ئي آتما آهي.

اهڙيءَ طرح ميڙ واري کي ۾ هي جڳياسوُ! تون کنڊن ڪر ته بڌي آتما نه آهي، ڇاڪاڻ ته اُنہ ۾ ممتا يعني اُنانمتا معلوم ٿي رهي آهي. ماڻهو چوندا آهن تہ بڌي بلڪل جهڪي آهي ۽ ڪي وري چوندا آهن منهنجي بڌي تيز آهي. منهنجي، منهنجي ڇوڙ سان بڌيءَ ۾ ۾ اُناتمتا آهي ۽ ويد ڀڳوان ۾ چوينٿو:-

آنيو آنتر آتما آنند ميہ

اُن بڌيءَ کان جدا ۽ بڌيءَ جي اندر آنند ميہ آتما آهي، تنهنڪري بڌي آتما نہ آهي.

تڏهن ڪو وادي ڇوڙ لڳو برابر، بڌي آتما نہ آهي آنند ميہ ئي آتما آهي، آنند ميہ کي ڪارڻ سرير، اُگيان،

ٻه نيندو رهي ٿو، جهڙيءَ طرح، راجا جي ڪري راجا جي
لوڪن جو ٻه مان ٿنندو رهي ٿو، ۽ جڏهن پراڻ روپ آتما
سرير مان نڪري وڃي ٿو ته سرير يڪدم ڪري ٻوڻو ۽
مردو ٿي پوي ٿو. سرير کي مردو حالت ۾ ڪي ساڙين ٿا،
ڪي جل پرواهه ڪن ٿا، ڪي ڪتن کي کارائين ٿا، ڪي
زمين ۾ پورين ٿا. پراڻن کان سواءِ اهڙيءَ طرح سرير جي
دردشا ٿئي ٿي. پراڻ جي هئڻ ڪري انکي وستر
۽ پوشن (ڪپڙا ۽ زيور) پهرايا وڃن ٿا، کارائي پيئاري انکي
رمت پسپ ڪيو وڃي ٿو، انهيءَ ڪري سرير ۾ پراڻ ئي
سار آهي، اهو ئي آتما آهي، ۽ لوڪ ٻه چوندا آهن اڪاپال
آهن، مان اچايل آهيان؛ پڪ ۽ اچ پراڻن کي نيڪي لڳي
ٿي انهيءَ ڪري، مان نڪايل چوڻ سان، پراڻ ئي آتما سڌ
ٿيا. انهيءَ ڪري پراڻ ئي آتما آهي، انکي ٻه اڌڪاري،
ٿو ڪيڏو ڪر، چاڪاڻ ته اهنا (اُمنا) وانگي ممتا (آتالمنا)
ٻه پراڻن ۾ ڏٺي وڃي ٿي. ماڻهو چوندا تہ مهنجا پراڻ ڏاڍا
ڏکي آهن. هي مهنجا پراڻ چوڻ سان پراڻن کان ڀانڪي
جدا ڪوئي رهو آهي. انهيءَ ڪري پراڻ آتما نہ آهي.
آهڙيءَ ۽ سور پراڻ ۾ ڪوش کي ٻه ڪيڏن ڪرڻ گهرجي.
تڏهن سو وارڻ جوڻ لڳو پراڻ، جڙ هئڻ ڪري پراڻ آتما
نه آهي، ... نه آتما آهي. چاڪاڻ ته من سا اڌدرين کان
ڪوئي ... سو ٿئي. ماڻهو چوندا آهن ته معاف ڪجو، مون
نوهيڪي ... ڪس، مهنجو من ٻئي پاسي لڳل هو. ۽
سک ڏک جو ... ڪي ٿئي ٿو. اندرين ۽ پراڻن کي سک
ڏک جو ... ٿي سگهي ۽ سک ڏک من جو ئي ڌرم آهي.
ماڻهو ۽ چوندا ... سکي آهيان، مان ڏکي آهيان،
... ڪري سک ... ئي آتما سڌ ٿئي ٿو، ۽ پڪ

بيو ار

وارا يعني ٨ ٹُکرن وارا آهن، انهن ٻنهي جو ٻه کنڊن ڪ
اُنهن ٻنهي مان ٻه ڀيريائين سوکشم سرير کي کنڊن ڪر. سوڪ
سرير ۾ ٣ ڪوش آهن (١) پراڻ ميه (٢) منوميه ڪوش (٣
وگيان ميه ڪوش. اِنهن ٽنهي ۾ جو پراڻ ميه ڪوش آهي
اُنکي ئي ڪي ماڻهو آتما ڪري ٿا مڃين. اُنهر ٻه مت آه
هڪ ته اِندرين کي ئي آتما ڪري مڃي ٿو ۽ چويٿو مان
ڏسان ٿو، مان ٻڌان ٿو، مان ونان ٿو، مان هلان ٿو.
اِنهيءَ دستور مڃن يعني اُهڱتا يعني آتمتا اندرين ۾ معلوم ٿي
رهي آهي، چو ته ڏسڻ وارو، ٻڌڻ وارو، ونڻ وارو،
هلڻ وارو، اِهي سڀ اِندريون ئي آهن ۽ انهن ۾ ئي مڃن
يعني اَهمتا ڪريٿو. پر هي اُنجو چوڻ ٻيو آهي، سو تون
کنڊن ڪر. ڇاڪاڻ ته اَسٿول سرير وانگي هنن اِندرين
۾ ممتا (آناتمتا) ٻه ٿئي ٿي يعني (ميراپن) منهنجو پڻو ٿئي
ٿو. تڏهن ئي لوڪ چوندا آهن منهنجا نيتر خراب آهن،
منهنجا ڪن ٻوڙا آهن، منهنجا هٿ ڪم ڪري نٿا سگهن،
منهنجا هٿ پير هلن نٿا، اهڙيءَ طرح سڀني اِندرين کي
منهنجو، منهنجو چوندو رهي ٿو. سو پاڻ انهن کان پاڻکي
جدا ڄڻي رهيو آهي. جهڙيءَ طرح ڪو چوي ته هي منهنجو
ڪان آهي ته اُهو چوڻ وارو مڪان کان پاڻکي جدا ڄڻي
هيو آهي. جنهنجو 'منهنجو' آهي اُها آتما نه آهي اِنهيءَ
ري اُهر آتمتا ڪانهي. جيڪڏهن توکي اِندرين ۾ آتمتا
ي ته انهن يڪنين سان کنڊن ڪر.

جڏهن اِنهيءَ دستور اِندرين ۾ آتمتا کنڊن ڪيائين، تڏهن
ڻ وادي چوڻ لڳا برابر، اَندريون آتمان نه آهن ۽ پراڻ
آتما آهي؛ ڇاڪاڻ ته جيستائين سرير ۾ پراڻ رهن ٿا،
ائين سڀ وهنوار ٿيندو رهي ٿو، ۽ سرير جو مان (قدر)

آڪاش، مان ٿلهو آڪاش، مان سنهو آڪاش، مان ڊگهو آڪاش،
مان ننڍو آڪاش الهن آدڪ ڪيترن متن مٿن يعني اهڙا اهڙا
پدارٿن لي رهون آهن سي سڀ استول شرير ۾ لي رهون
آهن، ڇاڪري استول شرير لي آتما آهي. سو هي هڪ بات!
هي ڄاڻن واڪن جو مطلب پوري ريت ڪندن ڪر. هن هڪڙيءَ سان
ڪندن ڪرڻ گهرجي. جهڙيءَ طرح استول شرير ۾ آتما
(آتما) لٿي لي، تهڙيءَ طرح ممتا (آتمائتا) ٻه استول شرير
۾ لٿي لي، يعني منهنجو شرير ڏٿو آهي، منهنجو شرير ننڍو
آهي، منهنجو شرير گورو آهي، منهنجو شرير شيام آهي،
منهنجو شرير بالڪ آهي، منهنجو شرير برڌ آهي. اهڙيءَ
دستور جتي ممتا لٿي لي، اُتي آتما به آهي، اُن کان آتما
نيارو آهي. جڏهن چوندو، هي منهنجو شرير آهي تڏهن پاڻ
کي شرير کان جدا سمجهي ٿو. جهڙيءَ طرح هي منهنجو گهر آهي،
ائين چوڻ وارو پاڻ کي گهر کان جدا سمجهي ٿو، تهڙيءَ طرح
منهنجو شرير آهي ائين چوڻ وارو به پاڻ کي شرير کان جدا
ڄاڻي ٿو. ڇاڪري هي استول شرير آتما نه آهي. جڏهن
آدمي مري ٿو تڏهن شرير روپ آتما کي پيو نٿا ساڙين؟
ڇاڪاڻ ته ڀيجي آتما کي ڪوئي به پُرش ساڙي نٿو، آتما
اَجر آهي، اَمر آهي، اهڙيءَ طرح شاسترن ۾ لکيو آهي،
ڇاڪري هي استول شرير ۾ آتما ڪندن ڪر. اُتو ڀلاوان
ڪنڌ شرير جو ارٿ آهي يعني ٩ ڪنڌ، ٿو دروازن وارو
استول شرير آهي آتما پڌي نه ڪر، جيڪڏهن ڪو
آتما پڌي لي وٺي آهي ته اُنکي ڪندن ڪر. جو ٻه اُتو
شرير آتما جو ڪوش يعني ڍڪڻ وارو آهي اُنکي شاسترن
۾ اَنمئه ڪوش چوندا. اهڙيءَ طرح استول شرير جو ڪندن
ڪري ٻيو سوکشم شرير جو ڪارڻ شرير، هي اُن ڪند

پيو ار

آشتڪا يعني اُنس پرڪرتين وارن ڪارڻ ۽ سوڪشم سريرن ۾
ڪندن اُنن پهرن ۾ ڪندا رهو.

جپ آد پنج ڪرم اندريون هڪ پري آهي، ڪن
پنج گيان اندريون - ٻي پري، پنج پراڻ - ٽين پري، پنج
سوڪم ڀُوت - چوٿين پري، من بُڌي آد چار انتهڪرڻ
پنجين پري، اَوديا - ڇهين پري، ڪامنا يعني واشنا - ستين
پري، شب اَشب ڪرم - اَٺين پري.

اِنهن ۾ جا نهڌڇي آتم بُڌي ٿي آهي، سا اَنس پهرن ۾
ڪندن ڪر.

’ناوان ڪنڊ شرير‘ - ڪنڊ جو پهريون ارٿ حصو، پيو
ارٿ ڪندن ڪر، يعني نون حصن وارو جو اَستول سرير آهي
انجو نه ڪندن ڪر. نون حصن واري شرير ۾ آتم بُڌي ٿي
رهي آهي انجو تون ڪندن ڪر.

هاڻي پهريائين ۽ ڪدڻ واري استول شرير ۾ جو اَهمبُڌي
ٿي رهي آهي سو تا ڏيکارين. انهن مان چار واڪ يعني
ناستڪ چونتا. هي استول شرير ئي آتما آهي. سيدي ڪي
ڏسڻ ۾ اچي ٿو. جا وستو *پرتيکش ڏسڻ ۾ اچي ٿي تنهنکي
سچي ٿو، پر جا ڏسڻ ۾ نٿي اچي سا آهيئي ڪانه. استول
شرير ڏسڻ ۾ اچي ٿو اهوئي آتما آهي چاڪاڻ ته سڀ ماڻهو
چونتا ته مان بالڪ آهيان، مان جوان آهيان، مان پڊو آهيان.
مان ان آتما جو آهي. بالڪ، جوان، بِرڌ شرير ئي آهي ؛
تنهنڪري استول شرير ئي آتما آهي. پيو ته مان ڪارو آهيان،
مان گورو آهيان، مان شيام آهيان، مان براهمڻ آهيان، مان
ري آهيان، مان وئش آهيان، مان مرد آهيان، مان اِستري

* اکين سان.

همن ۽ بندن کي آئن ڀيرن ۾ کندن ڪري. انهن ڪرڻ
سان ئي باقي بندن ۽ کندن تي وڀنداڻ جيتري طرح :-

نَوا کند' وچ، هاٹيءِ نال چَلِئِ سَب ڪو'.

[جپ جي صفحه ٢

ارت: ودوان هو جنهن ۽ بندن جي کندن مرتي لڳو
رهي ٿو. (۽) نون جي کندن ڪرڻ سان باقي بندن ۽ باڻمرادو
کندن تي وڃن ٿا.

پرشن: نيا بندن ڪهڙا آهن؟ **اُتر:**

"ٻنڌن ماتَ پِتا ستِ ٻنڌا. ٻنڌن ڪُرم ڌرم ڪرڻ."

ارت: مائيا، پتا، پتر، ڏيڃڻ، ڪرم، ڌرم آدڪ
جيترا ۽ بندن آهن سي نون سان گڏ تي کندن تي وڃن ٿا.
هتي ڀيرئون ارت 'آئي ڀيري اُٺ کند ناوان کند سربر'
جو پورو ٿيو.

ٻيو ارت: کند بدحال د بيلي ديڪ لباءِ موجب، ۽
ارت آهن.

کند = (١) حصو. (٢) کندن ڪرو.

آئن ڀيرن ۾ آئن حصن وارا ڪارڻ ۽ سوکشم شرير آهن.
انهن ٻنهي سريرن جو کندن ڪري. انهن ٻنهي ملبل شريرن
کي پري اُستڪا ۽ چون ٿا. يوڳ اُپياسي هڪ سرير کي تياڳي
ٻئي شرير ۾ پري اُستڪا وڃن ٿا ۽ جيڪو ڪم ڪرڻو
هوندو اٿن، سو ڪندا آهن. جهڙيءَ طرح مڇندرناٿ ڀيرٿين
سرير مان پري اُستڪا ڪري راڻا جي شرير ۾ وڃي راڄ
ڀوڳ ڪرڻ لڳو هو ۽ گورکناٿ الکي موٽي وٺي آيو هو.
پري اُستڪا ۽ اُٺ کند ٻنهي جو ساڳيو ارت آهي. پري

بہ مورکہ چئبو. سکديو سوامي چيو تڏهن تہ تون مورکن کان بہ مورکہ آهين. **پرماڻ:-**

مُورکان سِر مُورکہ هئي جہ مني ناهي ناؤ

[مارو محلہ ١ صفحہ ١٠١٥]

ارٿ:- جو مل موٽر جي ديهہ ۾ ممتا ڪري پرميشور جي نام جو ابياس نہ ٿو ڪري، شروڻ ۽ مرڻ نٿو ڪري، سو سرومڻي مورکہ آهي.

جهڙي طرح تون مانا جي گربہ ۾ سر پر ٽنگيو پيو هوئين ۽ تمام دکي ٿي تو ڀڳوان کي وري وري پڪار ٿي ڪئي تہ مونکي ٻاهر ڪڍ مان ڀڄن ڪندس، پر ڀڳوان کي توتي وشواس نہ پئي آيو ۽ ڇوڙ لڳو تہ تون هن مل موٽر مان نڪري وري مل موٽر واري ديهہ ۾ ممتا ڪندين ۽ ديهہ جي پالن پوشن ۾ ئي پرسن رهندين، جئن وشٽا جو ڪيڙو وشٽا ۾ راضي رهي ٿو. پر تو اُن وقت گهڻا قسم کڌيان ۽ ڀڳوان کي چيو تہ مان مل موٽر واريءَ ديهہ ۾ پريتي نہ ڪندس، تڏهن ڀڳوان توتي وشواس ڪري توکي ٻاهر ڪڍيو. هاڻي مرڻ جي وقت بہ تون پرميسر جي ڪٿا ايڪاگر چت ڪري نٿو ٻڌين. هاڻي تون ٻڌيمان آهين يا مورکہ آهين؟ راجا کي شرم آيو ۽ ديهہ ۾ ممتا ڇڏي ايڪاگر چت ڪري ڀاڳوت ٻڌي مڪت ٿيو.

ٻديهہ مڪتيءَ ۾ ديهہ رڪاوٽ آهي. ديهہ ڇٽڻ تي ئي ودیهہ مڪت يعني برهم روپ ٿي سگهي ٿو ۽ نہ اُن کان اڳي.

جِتہ جل مِهہ جل آءِ کٽانا. تِتہ جوتي سنگہ جوت سمانا.

[گؤڙي سکمني اشٽپدي ١١

ڏسي هرڻ ٺهي اُٿي ڀڳو. راجا چيو اوهين سڀ هتي ترسو،
مان اڪيلو هرڻ پٺيان ويندس. راجا پٺيان پيس، پر هرڻ
راجا کي تمام ٻري جهنگ ۾ وٺي ويو. رات پئجي ويئي.
سوجهي جا ڏيکهن هئا. راجا وٽ ڪپڙو بلڪل ٿورو هو.
جهنگ گهاٽو هو ۽ خوفناڪ جانورن جا آواز ٻڌڻ ۾ پئي آيا.
راجا کي نڪ اچ نه وياڪل ڪيو ۽ اڳيان شوا ڪرڻ وارو نه
ڪوبه هوس. راجا ويچار ڪرڻ لڳو ته ڪٿي مان ڪناڏي
وڃان ۽ رات ڪٿي گذاريان. اهو ويچار ڪري تلاش ڪندي
هڪ چنڊال جي گهر پهتو. اُنجي گهر جي ٻاهران اٻڪ ڍڳون
مٿا پيا هئا، جهونڪري گهٽي ٻاس پئي آئي. راجا گهٽي
ٻانس جي ڪري اُتي ترسي به نه ٿي سگهيو، پر لاچار رات
ڪاٽڻي ٿيس، جنهن نه سردي گهڻو تنگ ڪيس. چنڊال کي
چيائين موتکي پهچڻي گهر ۾ رات رهڻ ڏي، مان تنهنجو
اٿئي آهيان. چنڊال چيو مان توکي سڄاڻان نٿو نه ڪمر آهين.
شاستر چوينو نه ڪنهنکي سڃاڻپ بنا گهر ۾ رهڻ نه ڏيڻ
کپي. راجا پرتگيا ڪئي نه مان پراڻڪال جو هليو ويندس.
چنڊال راجا کان پرتگيا ڪرائي، پوءِ هن هڪڙي ڍرڳنڌي
واري جڳهه ۾ هڪ رات رهڻ ڏنو ۽ ٻيا ڀوگ هن جو ستڪار
نه ڪيائين. راجا سک سان رات گذاري. پرڀات ٿئي نه چنڊال
راجا کي چيو نه منهنجو مڪان خالي ڪريو ۽ هليا وڃو.

سکديو سوامي چيو نه، هي راجا پريکيت! جيڪڏهن
هو راجا چنڊال سان جهڳڙو ڪري نه مان مڪان نه ڇڏيندس،
هي مڪان منهنجي راڄ جي اندر آهي ۽ جيڪڏهن تون
موکي ٻاهر ڪيندين نه مان تنهنجو مڪان ضبط ڪندس،
ايهو دستور چنڊال جو گهر نه ڇڏي نه هو بدايمان آهي يا
مورک آهي. راجا پريکيت چوڻ لڳو نه اهو راجا مورکن کان

نَنَ پَنَ تَنَ جن رام ڪهي
داسِ سَت جن پڌر سداما
اُڪرسَن ڪَنس راج ديئي
جَپ مِين تَپ مِين ڪُل مِين ڪرم مِين
نامي ڪي سوامي تيئڻ تَري

گوري چيتي نامديو جي صفحو ٣٤٥]

(٩) سرير بڌن

ديهه * آڌياس بہ جڳيا سوءِ کي يڳتيءَ، گيان ۽ مڪتيءَ ۾ رڪاوٽ ڪري ٿو، ڪجهہ بہ ساڌن ڪرڻ نٿو ڏئي، جهڙي طرح راجا پريکيت کي پاڳوت پڌڻ ۾ آڏڪ بيٺي.

ڪٿا: جڏهن سکديو سوامي راجا پريکيت کي سري مد ڀاڳوت جو سپتاهہ پڌائڻ لڳو تہ راجا پريکيت جو چت ايڪاگر نٿي ٿيو، سندس چت ديهہ ۽ راج ۾ هلي ويو ٿي. سکديو سوامي هنکي گهڻو سمجهايو، تڏهن بہ راجا جو ديهہ آڌياس نہ ٿتو. سکديو سوامي ويچار ڪيو تہ الهيءَ طرح تہ هي ڪٿا پڌي نہ سگهندو، تنهنڪري پهريائين هنجو ديهہ آڌياس هٽايان. پريکيت کي چيائين راجن! مان توکان دنڊ انصاف پڇڻ چاهيان ٿو.

سچو ڌرم جو نياءُ ڪج - راجا چيو تہ بيشڪ لائين ٿي ڪندس، توهين پلي چئو.

سکديوچوڻ لڳو تہ توجهڙو هڪ برتاپي راجا هو. هڪ ڏينهن هو شڪار تي ويو. پر مان هڪ هرڻ نڪتو. شڪاري ڪ.

---

* مومت

هڪ ورڻ جيمس گهوڙو اڏي وانگي رهيو ته هڪ چنڊال جو
ڇوڪرو آيو. جنهن سچائي دل ۾ چيو، جي ته اسانجو بابو
آهي، جي مري ويو هو، هاڻي ڪٿان جيئرو ٿي آيو آهي
۽ گهوڙو ڪٿان آندو اٿس! گهر وڃي سڀني ڪٽنب کي وٺي
آيو. سڀني راجا کي ٻڪري ورتو. راجا هيڪي گهوڙي
جتايو ته ته هتيا. انهي ۾ گروهن ته اچي سڀڪو ۽ جنهن
جي واد وواد ٻڌائون. چنڊال ڇوڪرو لڳا ته هي اسانجو سنبڌي
آهي. ڪو چوي ته ميهتو بابو آهي، ڪو چوي ته نانو آهي،
انهي طرح وڏو جهڳڙو ٿي پيو. گروهن چنڊالن کي چيو
ته اوهين قسم کڻي ڏسو، جيڪڏهن قسم ۾ اوهانجو بابو هو
هجي ته پوءِ هيڪي چڙهي ڏيو. وڃي قسم کڻي ڏٺائون ته
اُن ۾ برابر هو آهي، تڏهن راجا کي چڙهي ڏٺائون. پوءِ
گروهن راجا کي موٽي پاڻ سان وٺي آيا. گروهن راجا کان
پڇيو ته هاڻي ٻيو ڪو سڌل ٿيو پا ته؟ [illegible]
ته ٿيو ۽ سوري ۽ مان ڪڍيو ا ڪري ڇڏيو. راجا
گروهن جي چرڻن ٿي ڪري پيو ۽ [illegible] شڪ هو
(ٿيو). انهي طرح سچو گرو [illegible] جو ۽ شرڻ ۾
آيل جو جنم مرڻ ڪٽي ڇڏي ٿو.

پڪوليءَ ٿام ته الک [illegible] کي ٿاريو آهي. [illegible]

ديوا [illegible] ڏاريلي رام ڪٿ جن ڪَن ته [illegible]

ڏاريلي ڪٿا [illegible] ڪرڇا

[illegible] آدمل ڏاريلي

[illegible] جن [illegible] مکت [illegible]

جنم مرڻ

گروجن کي پڌايائين. گروجن چيو ته، مهاتما لوڪ سر
مان ڪندو ڪري سگهن ٿا يعني گهڻي عرصي وار
ٿوري ئي وقت ۾ پوڳائي ٿا ڇڏين، پر راجا جي چت
شڪا نه هٽي ۽ چوڻ لڳو. چوپائي:-

لکيو ڀاڳ جو ٻڌو پراڻو -
ڪهان ڪره تب سري گر گياني
جو ڪَرُ سهائتا ڪِين -
لکيو ڀاڳ مِٽ ڪر تو ڇِين

جيڪڏهن گروءَ وٽ اچي ڪرم جو ڦل ڀوڳڻو پيو ته
گياني گروءَ وري ڪهڙي سهائتا ڪئي؟ جيڪڏهن گروءَ
سهائتا نه ڪئي ته گروءَ جي شيوا ڪرڻ نقل آهي ۽ جي
گروءَ سهائتا ڪري ليکه مٽائي ڇڏيو ته مٽئين تڪ ڇهوني
ٿئي ٿي. گروجن راجا کي ڏيرج ڏيئي ٿي ڏينهن ترسايو.
راجا پنهنجي ڏيري تي ويو. رات جو راجا کي سپنو آيو ته
مان مري ويو آهيان ۽ مون چنڊال جي گهر ۾ جنم ورتو آهي
وڏو ٿيو آهيان، پوءِ شادي ڪئي اٿم ۽ گهڻا ٻار ٻچا ٿيا اٿم.
آخر ٻڍو ٿي چنڊال ديهه ۾ مئو آهيان ۽ ڪٽنب جا لوڪ
گهڻي روڄ ڪرڻ بعد مونکي ٻاهر ڌرتيءَ ۾ دفن ڪري
ڇڏيا آهن. اِئين راجا کي سڄاڳي ٿي. ايتري ۾ هڪ سک
اچي راجا کي چيو ته گروجن شڪار تي سيرئل آهن ۽ اوهانجي
گهوڙي جي آگيا ٿي آهي. راجا تيار ٿي گهوڙي تي چڙهي
گروجن سا گڏ جي شڪار تي ويو. دور پنڌ تي ويا ته راجا
اڳيان هڪ هرڻ ڊوڙندو ڏسڻ ۾ آيو. راجا اُنجي پٺيان
پنهنجو گهوڙو ڊوڙايو، پر هرڻ ٻري پڇي ويو. راجا ٿڪجي

۽ اهو اڻڪ تسو وڇي تڏهن ڪڇن ڪني اها واسنا ڪئي، نه اڻڪ وڇيندي.

٣- ديهه واسنا جي معنيٰ آهي ته هيءَ ديهه اُروڳ رهي. اها نه اَڻ ٽيٺي آهي. ڇو ته پرارٻڌ جي ديهه نڪل آهي. جڏهن ڪتولو تائين پيتي واڻ سان مڙهيل هوندو آهي تڏهن هيءَ ديهه به تائين پيٺي روڳن جو گهر آهي سا هميشه تندرست ڪيئن رهندي. تنهن ڪري ديهه واسنا به گمان تڙيا م اڻڪ ٿيندي.

(٧) جنم (٨) مرڻ بنڌن

انهن جي پورتي به گرو ڏاتار گمان سان ئي ٿئي ٿي.

پرماڻ:-

گُرُ درسُ پائيا آکيان ڪوائيا اَنترِ جوتِ پرڪاسي

جنم مرڻ دُک ڪِنَ مِهه، بِهسي هو ڏنيا پرڀ اُبناسي

[لڪاري م: ٤ صفحه ١١١٦]

گرو شش ۽ ڀڳت جا جنم مرڻ روپ ٻئي دک ڇڪتي تا چڙهن، سورج مان ڪنڌو ڪري تا چڙهن. ساکي سکيب منڊيءَ واري راڄا جي سورج پرڪاش راس ٣ اُنسو ٢٢.

هڏهن پائي ڪلباڻو، منڊيءَ واري راڄا کي گروجيءَ جي درشن لاءِ وٺي آيو ته راڄا پريم سان گوڏي ٽيڪا رکي نمسڪار ڪئي. تنهن ڏينهن وري ديوان ۾ آيو ۽ اُلي هي لڪ هڏائين جا دکي اونڪار م آهي.

"ليکه نه ميٽئي هي سگهي جو لکيا ڪرتار"

هي لڪ هڏي راڄا کي سنسو ٿيو ته ڪرتار جو لکيل لکه ميٽي نه تو سگهجي ته گروءَ وٽ اچڻ مان ڪهڙو فائدو! پنهنجو سنسو

مَلن واشنا ٽن پرڪارن جي آهي (۱) پتر واشنا (۲)
(۳) لوڪ واشنا. انهن ٽن واشنائن وارن کي گيان
ٻيءَ طرح سان به شاستر ۾ ٽي واشنائون چيل آهن.
واشنا (۲) شاستر واشنا (۳) ديهه واشنا. اهي به گيـ
تيون ڏين. تنهڪري مُمُکشوءَ کي ٽيئي واشنائون تياڳڻ

نوٽ: لوڪ واشنا جي معنيٰ آهي ته اهو چاهڻ
واه واه ڪن. سو اها اَڻ ٺيڪ آهي. اوتارن مان به
ويڪون ڪيڻ لڳا. خود گورو نانڪ صاحب جن ڪ
ڪسي لوڪ ”ڪراهي“ ڪونيندا هئا. تنهڪري
جي اچڻ کي اها واشنا نه ڪرڻ گهرجي.

۲- شاستر واشنا جي معنيٰ آهي ته فلاڻو شاستر به پڙه
فلاڻو به پڙهان پر شاستر کي ڪٿڻ جا آهن. تنهڪري اِ
واشنا به گيان اچڻ کي نه ڪرڻ گهرجي. شاه عبداللطيف
پِناڻي گهوٽ فرمايو آهي ته -

اَکُرُ پَڙهُه اِلف جو، ٻيا وَرَق سڀ وِسارِ

هن حيدرآباد سنڌ جا به سنت ٻائي کيمچند صاحب ۽ ٻائي
ڪيشورام صاحب فقير درياخان صاحب جي ديدار لاءِ مير
خيرپور واري جي رياست ۾ ويا. فقير درياخان صاحب ڏاڍ و
درب ڪين ڇو جو ”شيءِ سچائي شيءِ کي.“ پاڻوت رهائي
چڏ ٻائين. جڏهن گهڻي زور ڪرڻ تي موڪلڻ نائون تڏهن
پڇاڙيءَ ۾ چيائين ته مونکي به دعا ڪريو. ٻائي صاحبن
عرض ڪيئن ته توهانکي ڪهڙي دعا ڪريون فرمايائون ته
ب ڪجهه وسري وڃي، ڇو جو اهو ياد اچڻ تي سماڌ ۾
ڪ تي ٿئي. تنهڪري جڏهن هيڏن رسيدن ٻڌلن کي

ٻڌائيندو هوس. هڪ ڏينهن جنهجي ماتا پتا ٻڌ ٻڌي سمهي
رهي؛ مون پاڻ ڏٺي ڪيو ته اُجاڻ هڪ ڏُلي ٿي ته هي
پتا جي! توهين اُٿڻ پاڻ ڪري رهيا آهيو؛ توهين هٿ
جو اشارو به اُٿڻ ڪري رهيا آهيو. اهي وچن ٻڌي مونکي
ڪروڌ آيو؛ جنهجي ماتا ڌڪاران مونکي پتو لڳو ته اندر گرڀ
۾ ٻالڪ ڳالهائي رهيو آهي. ٻڌڻ مون چيو، اڙي ٻالڪ،
تون اڃا ڄائو ئي نه آهين نه پتا جي پاڻ کي اُٿڻ جو ٻن ٿو.
وچ ۽ اُن انگن سان * وُڪرت ٿيءِ. اهيءَ ڪري منهنجي
سراپ ڪري جنم ڪان ئي اُن انگن سان وُڪرت ٿيو آهي.
راجا جنڪ اهو ٻڌي اشٽاوڪر منيءَ جي چرڻن ۾ ڪري
پيو. اشٽاوڪر راجا کي جوڙ لڳو ته ٿي راج آڌ سمگري
منهنجي سمجهي اڳي وانگر وهنوار ڪريو. مان هاڻي پنهنجي
پتا سان گڏ ويندس. راجا جي مرضي نه هئي ته گرو جي وڃي،
پر هنکي آگيا پالن ڪرڻي ٿي، سو گهڻي ڏن، سمگريءَ
سان گروءَ جو پوڄن ڪري پوءِ هنکي + وِداع ڪيائين.

اشٽاوڪر مني پتا کي پاڻسان وٺي پنهنجي ماتا وٽ اچڻ
لڳو. وات ۾ هڪ مَڌُوِرتا نالي هڪ ندي آئي. اُن ڪنول
پسيءَ ندي ۾ اشٽاوڪر کي اشنان ڪرايو، جنهنڪري
هنجا سڀ انگ سِڌا ٿي پيا. سرير صفا سندر § ڪِرڻيءَ
وارو ٿي پيس ۽ اچي پنهنجي ماتا کي گڏيو؛ پنهنجي ناني
جي آگيا سان پنهنجي اڳئين آشرم پر ويا.

واسنا ٻن قسمن جي آهي (۱) شُڌِ (۲) مَلِن. شڌ واسنا جنم
کي ناس ڪرڻ واري آهي ۽ مَلن واسنا جنم ڏيڻ واري آهي.

---

* ڏنگو يا ڏنگو ڦڏو. + موڪل ڏنائين. § لبع.

وري اُيئڙ ڪري جيون مڪت دشا کي پراپت ڪيائين
گهڻي وقت تائين اُن آنند جو اُنيئڙ ڪندو رهيو. تڏهن اشٽاوڪ
مٿي راجا جنڪ کي سماڌيءَ مان اُٿاريو ۽ چيو ته جو آنند تو
نيئڙ ڪيو آهي سوئي پرم تتو آهي، اهوئي آتما برهم آهي
انھ چت جي استٿي ڪر. هاڻي پهريائين دور ديسن کان
ڏڻي وقت جي آيلن براهمڻ لوڪن ۽ رشي لوڪن کي سدمان
ڪري پنهنجن گهرن ڏانهن وڃڻ جي آڪيا ڏي. راجا منيءَ
جا وچن ٻڌي سڀني کي ڏن مان ڏيئي پرسن ڪري اُنهن
ڪان سدن نالو گوتم، ديش پڇندو پالڪين ۾ وهاري پنهنجي
پنهنجي گهرن ڏانهن روانو ڪيو. سڀني براهمڻن اشٽاوڪر منيءَ
کي نمسڪار ڪئي ۽ ڏنيواد ڪيو ۽ پنهنجن گهرن ڏانهن روانا
تيا. جڏهن ڪهول رشي پنهنجو ڪل، نام، گوتم ٻڌائي،
اشٽاوڪر کي نمسڪار ڪرڻ لڳو ته مني جهٽ پٽ پنهنجي
سنگهاسن تان لهي ڪهول منيءَ جي چرنن تي پنهنجو سر
رائي نمسڪار ڪرڻ لڳو. ساري سڀا اهو رنگ ڏسي اسچرج
پيئي. ڪهول رشي اشٽاوڪر کي هٿن کان وٺي اُٿاريو ۽
پيائيمس ته تون ڪير آهين. اشٽاوڪر پنهنجي ماتا، ناني ۽
ي جا نالا ٻڌايا ۽ پوءِ پنهنجو نالو ٻڌايو. ڪهول مني اشٽاوڪر
پنهنجو پتر سمجهي اُنکي پنهنجي گلي سان لڳايو ۽ گهڻو
ڪيو. چيائين ته مون اياڻي تنهنجي پرورش به پوري نه
ي ۽ نه وديا پڙهائي. اُلٽو تنهنجي +اشٽ وڪرن جو
ڻ مان ئي تيس. اهي وچن ٻڌي راجا جنڪ کي
يهه تيو ۽ پڇيائين ته گروجيءَ جي اشٽ وڪرن جو
ڻ ڪئن تيا! ڪهول رشيءَ چيو ته جڏهن هي ماتا جي
م هو تڏهن مان هنجي ماءُ کي روز ويد پاٺ
چاتي. ÷ اُنن ڏڪن. § شڪ.

راجا اڏول رهيو. اها حالت ڏسي اشٽاوڪر مني ڏاڍو پرسن
ٿيو ۽ راجا کي چيائين ته تون پرامڻ کي ڏان ڏيئي سگهين ٿو
ڇو نه ڪرين؟ راجا چيو ته سڀ وستون ٽوهاڻيون آهن، پوءِ مان
ڪين ڏيئي سگهندس! ڪنهن به چيز ۾ منهنجي ممتا نه آهي.
اشٽاوڪر راجا کان پڇيو ته تون ڪير آهين؟ راجا چيو، مان
جنڪ آهيان. منيءَ راجا کي هٿ رکي چيو ته مولکي ڏيکار
ته جنڪ ڪهڙي شيءِ آهي؟ راجا ڪيو نه ڏيکاري سگهان.
منيءَ چيو، جهڙيءَ طرح تون چوين ٿو ته مان جنڪ آهيان پر
ڏيکاري نٿو سگهين، انهيءَ ڪري جنڪ ڪائي چيز نه آهي،
(جي هجي ته ڏيکار) ٺهڙيءَ طرح سڀ لوڪ جڳت چوندا
پر ڏيکاري نٿا سگهن تنهنڪري جڳت آهي ئي ڪونه. راجا
وري ماٺ ۾ رهيو. تڏهن مني چوڻ لڳو ته جهڙيءَ طرح
آڪاس ۾ اپاڌي سمبنڌ ڪري گهٽ آڪاس، مٺ آڪاس
آد انيڪ نام آهن، ڪلپنا * مان آهن پر آهن ڪين نه، ٺهڙيءَ
طرح مايا ۽ اوديا روپ اپاڌيءَ جي سمبنڌ ڪري تو سچدانند
پربرهم جا جنڪ آد، انيڪ نام آهن پر ڪلپت يعني
ڪوڙا آهن. واستو ۾ نام روپ کان رهت ستجت آنند + ٿربيه
وستو لون آهن، سولون آسنگ آهين، اجما آهين، نروڪار
آهين، پرامورڻ آهين. اهڙيءَ طرح آتما کي لکي ڪري
§ ڪرت ڪرت ٿيءُ. تڏهن راجا جنڪ سڀئي ڪونن
کي ڇڏي ۽ پران اندرين، من، بڌي، سي سڀ گروه جا
آهن ۽ انهن کان مان ڪرم ورتان، اهو لکي ڪري سڀئي
ورتين کي روڪي × نش ڦر دشا کي پراپت ٿيو ۽ ان دشا ۾
مها آنند، جو برهم آنند شاستر ۾ ٻڌو هئائين، انڪي وري

---

* مٿل + سڀ کو ساکي § ڳڌ ڳڌ. ڏن سڀ ڪيچ ڪري
چڪين. × ڦرلي رهت.

ڪائي گرو دکشا نہ ڏني آهي، پهرياڻين اُها ڏي تہ پوءِ توکي
اُپديش ڪريان. راجا خوش ٿي سنڪلپ ڪري پرتگيا ڪئي
تہ منهنجو تن، من، ڌن سڀ اوهانجو آهي؛ ۽ پاڻ هٿ
جوڙي اشٽاوڪر مني؏ جي اڳيان اُٿي بيٺو ۽ چيائين تہ جيڪا
آگيا ڪريو سا پالن ڪريان. مني؏ چيو تہ تون منهنجي من
سان ڪوبہ سنڪلپ نہ ڪج، نہ اِندرين کان ڪوئي ڪرم
۽ ماڻ ڪري منهنجي اڳيان کڙو ٿي بيهہ. راجا اُئين ئي کڙو
ٿي بيٺو. ايتري ۾ راڄ دُوار تي هڪ براهمڻ پڪاريندو اندر
هليو آيو ۽ چوڻ لڳو تہ راجا جنڪ! مان ڏاڍو دکي آهيان
منهنجو دک دور ڪر. پهرياڻين اِهو ٻڌي راجا کي دلہ ۾ دَيا
آئي ۽ خيال ڪيائين تہ هن کان پڇي سندس دک دور ڪريان،
پر اُنهي؏ دم ويچار ٿيس تہ تن، من، ڌن گرو؏ جو آهي ۽
انجي آگيا بنا ڪوئي بہ ڪم نہ ڪرڻو آهي، تنهنڪري ماڻ
۾ رهيو ۽ براهمڻ سان ڪجھ بہ نہ ڳالهايائين. تڏهن براهمڻ وڏيڪ
ورلاپ ڪرڻ لڳو ۽ چوڻ لڳو تہ عملدارن منهنجو سڀ سامان
ضبط ڪري ڇڏيو آهي، منهنجو ڪٽنب بکہ اُڃ ڪري تڙپي
رهيو آهي، تنهنڪري مان لاچاري حالت ۾ توهانکي پرارٿنا
ڪريان پر توهين * نِردئيين وانگي ڪوبہ خيال ڪونہ ٿا
ڪريو. اِهو ٻڌي راجا جو چت نرم ٿيو ۽ خيال ٿيس تہ براهمڻ
کي ڌن ڏيئي سندس دک دور ڪريان. پر وري ويچار
ٿيس تہ ڌن گرو؏ جو آهي جنهن تہ مان اُنکي سروَس ڏيئي
چڪو آهيان ۽ پنهنجي اهڙي سنڪلپ ڪرڻ تي پاڻکي
ڌڪار ڪرڻ لڳو ۽ ماڻ ۾ رهيو. جڏهن براهمڻ ڪي ڪو
جواب نہ مليو ۽ پرارٿنا ڪري ٿڪو، تڏهن ڪروڌ ۾ اچي
وانگي ڪٺور درچن راجا کي چوڻ لڳو، پر اُهي ٻڌي

* بي رحمن.

بن گهرين مرئي سامهون اُنيو تن تا، ۽ بوء اُنهجي يادگيري
رهي ٿي. سو يادگيري سنسڪارن يعني واسنائن کان ٿئي ٿي؛
تهڙيطرح جاڳرت جا پدارٿ جنترو وقت اکين جي سامهون
آهن ليتر و وقت اُنيو تين تا. اکين کان جانئي ٻوٽي تا ته اُهي
نه * سمرتي روپ ٿي وڃن تا ۽ + سکوپتيءَ ۾ جاڳرت ۽ سپن
ٻنهي جي پدارٿن جو اُپاو ٿي وڃي ٿو يا جاڳرت ۽ سپن ٻئي
سپن آهن يعني مثيا آهن ۽ ٻئي سنسڪارن کان ٿين ٿيون.
ڪڏهن جاڳرت جي پدارٿن جي سپن ۾ يادگيري ٿئي ٿي ۽
ڪڏهن سپن جي پدارٿن جي يادگيري جاڳرت ۾ ٿئي ٿي ۽
جاڳرت وانگي سپن پدارٿن ۾ ستيتا جو ڀرم ٿي وڃتو. جهڙي
طرح ٿوڪي ٿيو آهي.

مون لوڪي ٻڌايو آهي ته او نه چؤتو ۽ جيءَ به جاڳلو آهي،
جنهن ۾ ثبوت ڪونهي. سار ٻنهي ۾ ڪونهي ٻئي اَسار آهن.
تنهنجي ٻاءِ ٻچو ته سار وسنو ڪهڙي آهي؟ اُستاوڪر مني
جواب لکيو. جنهن وسنن ڏسڻ وارو آتما ئي سار آهي، جنهن
[illegible] اُوٺ . جنهنجي راح جو ناس تنهن ۽ دردري تنهن جي
[illegible] جي ۽ لهجي جاڳرت ۾ هئڻ لي قلن جي
[illegible] ڏنو آهي. اهو ساکي آتما ئي سار آهي،
[illegible] آهي، اَساسي آهي. اُهوئي مايا سان ملي
[illegible] جڳت جي اُتپتي، پالڻ ۽ سنگهار
[illegible] سان ملي پاڻکي جيو روپ
[illegible] ٿيو. مايا اُوديا کي ڇڏي
[illegible] ست جت آنند § سار وسنو
[illegible] ته پونکي ديا ڪري تَت
[illegible] جو ته هلتاٻين تو

[illegible] جو سار (مغز)

جيڪڏهن هڪ سير اٽو آهي ته هڪ ئي ڏينهن ۾ کپائي ڇڏيندو، پر جيڪڏهن هڪ مڻ آهي ته چاليهن ڏينهن ۾ کائي پورو ڪندو. هڪ سير اٽو ۽ مڻ اٽو کائي ٻئي ويندو. سڀ، سير اٽي برابر آهي ۽ جاڳرت، مڻ اٽي برابر آهي. ٻئي کاڌا ويندا يعني پوڳيا ويندا، رهندا ڪين ڪي. مٿياڻي ۾ ٻئي برابر آهن، ٻئي سڀ آهن. او به جهُوٺا هيءَ به جهُوٺا هي مهنجو اُنر آهي. پرماڻ:-

جِهَ سپنئ لِس پلٽيئ جَب لڳِ ندرا هوءِ
اِهِ سرپن ڪيئ وَس جيئڙا آنتر هوُميئ دوءِ
ڳُرمَتِ هوءِ وِيڇا ريئ سُپنا اِه جڳِ لوءِ.

[سري راڳ م: ١ صفحه ٦٣]

ارٿ:- جئن رات جو جيستائين ننڊ هوندي تيستائين جيوُ پليل رهندو، تئن جيوُ هؤميءَ ۾ ئي پياڻيءَ جي نانگن جي وس رهي ٿو. جڏهن گروءَ جي مت ويچاريندو تڏهن هيءَ جڳ سپنو ڪري ڏسندو.

اهڙيءَ طرح جڳت، اودپا جو ڪاريه روپ هڻڻ ڪري مٿيا روپ ڇوڻ ۾ اچي ٿو. جئن چيتن پرش سڀن پرپنچ کي پاڻ ئي رچي تنوءَ پاڻ ئي ناس ڪري ٿو، تئن پرماتما هن جڳت کي رچي پاڻ ئي پرليءِ ڪري ٿو. پنهنجي جاڳرت سان پنهنجي سڀن پرپنچ جي نورتي ٿئي ٿي ته به جهڙيطرح سڀن پرپنچ اڌشٽان آتم روپ تي وڃيٿو، تهڙيطرح برهم روپ مان آتم گيان هڻڻ ڪري سڀن وانگر جاڳرت پرپنچ بہ آتم روپ تي وڃي ٿو، يعني سڀن جا پدارٿ سپني ۾ يعني فقط

١- رات ٢- نانگ ٣- پياڻي ٤- ڏسندو.

توکي سکي ڪندو. اُن مهالما ٻڌ جي مايا شڪتيءَ سان توکي
سپنو ڏيکاريو آهي، ۽ توکي ڏرمالما راجا جاٽي ڪريا ڪئي
آهي جو توکي گهڻو وقت جاڳرت ۾ دک ڏيکاريو هو سو سپني ۾
توري وقت ۾ ٿي اليڙ ڪرايو آهي ۽ سوريءَ مان ڪندو
ڪري ڇڏيو آهي. توکي شترؤءَ کان ڀڄ ۾ هارائڻو هو ۽ جا
حالت تو باڻ سپني ۾ ڏٺي آهي سا جاڳرت ۾ ٿمڙ واري
هئي. اهو * اُمبت ڪرم توکي ضرور ڀوڳڻو هو، پر مهالما
ٻڌ جي ڪرپا سان توکي توري ۾ ٿي ڀوڳائي ڇڏيو آهي.
هاڻي مهالما ٻڌ جي مايا دور ڪئي آهي. هاڻي تون
ٻڌ جو من استر ڪري ٻي ڪرو ٿيءَ. منهنجي اچڻ تائين
توکي ڀرم هو. اهڙا وچن ٻڌائي راجا کي خوش ڪيائين.
راجا جنڪ جو سڀ ڀرم دور ٿي ويو. اڳئين سڏ پرشن واري
ڪٿا ياد آيس. اشٽاوڪر منيءَ جي چرنن تي ڪري پيو ۽
چيائين ته توهين سروگيه آهيو. هڪ ته توهان منهنجي چرڻ
ٻالي منهنجي هردي جي وارتا جاڻي سڀني سڀا لوڪن کي
ٻڌائي ۽ سو ته گهڻن سالن جي سڏن واري وارتا، جا مونکي
وسري ويئي هئي، سا ياد ڪرائي. مونکي خوشحالي ٿئي
آهي. توهين سڀ پرش ڏن آهيو. اُن وقت راجا ساري
پروار سميت ويدوڏيءَ الوسار اشٽاوڪر منيءَ جو پوڄن ڪيو
۽ اُنکي پنهنجو گرو ڪيو. پوءِ اشٽاوڪر منيءَ اشٽاوڪر گيتا
اُچارڻ ڪئي ۽ راجا جنڪ کي اُپديش ڪيو ۽ آتم گيان
ڪري حڪمت ڪري سڀني ڌَپ مِتيا لکي ڪرايو. سپن ڀرم
توري دير تائين معلوم ٿئي ٿو ۽ جاڳرت ڀرم گهڻي دير تائين
معلوم ٿئي ٿو ۽ سُوپن ۽ جاڳرت مِتيا ۾ ٻئي برابر آهن.
جهڙيءَ طرح هڪ آدمي سر اٺو روز ڪائي سگهي ٿو. هن وٽ

---

* له متن جهڙو.

اُس جي ڪري راجا ڏاڍو دکہ پاتو آهي، ايتري قد
جڏهن جڏهن ياد ڪيري اچيس ٿي تہ راجا کي ڏاڍو ه
وٺي وڃي ٿو. آهي تہ سپنوئي ۽ ڪوڙو آهي، پر ج
جي سنسڪارن ڪري اهڙو اُنيؤ ٿي ويو اٿس، جو ل
سپني ۾ ڏٺو آهي. آهي تہ مٿيا، پر راجا کي واشنا ج
ويگہ سان اهڙو ڀرم ٿي ويو آهي جو سمجهي ٿو تہ سچ پ
شترو راجا مهنجي اُهڙي، دُردشا ڪندو. لڄ ۽ ڀؤ ڪري
ڪنهن کي ڪولي بہ ٻڌائي نٿو سگهي. ايترو ئي چوي ٿو تہ ”هي
سچو يا هوُ سچو“ اِهو سپنو جونو آهي پر راجا کي ڀرم تبو
آهي تہ سچو آهي، جنهن ڪري چرپائي جي حالت ۾ رهي
ٿو. اشٽا وڪر منيءَ اِهو سمورو ورتانت سڻي سڀا ۾ ويٺلن
کي ٻڌائي پوءِ راجا کي چيو تہ گهڻن سالن جي وارتا مان توکي
ٻڌايان ٿو. هڪ سمي تو سِڌ پرشن جي منڊليءَ ۾ رات جو
اڪيلو رهيو هوئين. اُتي تو ڀريائين سِڌ گيتا ٻڌي. پوءِ
تو پرارٿنا ڪري اُنهن کان ست سنگہ شروع ڪرايو ۽ تون
بہ پريم سان ٻڌڻ لڳين. اُنوقت مايا جو پرسنگہ هلي رهيو
هو. مهاتما چيو تہ پرميشور جي مايا ڏاڍي پربل آهي اِنسان
کي ڀلائي ٿي ڇڏي ۽ ايشور ۾ پريم ڪرڻ نٿي ڏئي. وڌيڪ
ڀا چئجي، هي جيو مايا وس پنهنجو پاڻ ڀلائي ڇڏي ٿو. هي
اجا جنڪ! تو هٺ ڪيو تہ ڪنهن بہ صورت ۾ جيوُ پنهنجو
ڻ نٿو ڀلائي سگهي. گهڻي سمجهائڻ ڪانپوءِ بہ تو هٺ نہ
ڏيو. تڏهن مهاتما چوڻ لڳو، چڱو، تون پنهنجو پاڻ ڀلجي
عدين. ڀلجين مٿان، پر مايا توکي ڀلائي ڇڏيندي. ڪيترا
هيہ ڀليل رهندين، ۽ پنهن ڪرڻ سان بہ تنهنجو ڀرم نہ هٽندو.
دکي ٿي ديواني وانگر ٿي ويندين. پر گهڻن سالن
ڻ بعد ڪو ست پرش ايندو، جو تنهنجو ڀرم دور ڪري

سچو يا ڪوڙو." هي ٻڌي اشٽاوڪر مني جواب ڏنو ته هي
معمولي ٻڌڻ ڪري ئي هيترا رشي مني روڪي پاڻوت
رهيا آهيو. پنهنجي ٻڌڻ نه ڪري ايڏو ڪارڻ تنهنجي
لاءِ ٿي آهي. جڏهن هي ٻڌڻ ڪري حڪم ها ته حڪم
ڏيندا وڏوان توکي اڄ اُٺ ڏينهن سڀ ڪري سگهون ها.
انهيءَ جي سبب ڪري تو مهارشين کي دکي ڪيو آهي اُهو
تنهنجوئي اپراڌ آهي. جيڪو هاڻي هي گپ ٻڌڻ جو اُٺ
ته گپت ٻڌڻ تو حاصل نه ڪئي آهي. جهڙو ڪو ٿيڙو هي،
تنهن ۾ ذري ماتر به تفاوت نه آهي. جهڙي طرح هو ٻن تڪ
ڏسڻ اچي ٿو، واسطو ڪم به نه آهي. هي گپت اُٺ آهي
ٻه ڪڏهن مرضي هجي ته سڀا ۾ وستار سان ڪولي ٻڌايان.
راجا جوڻ لڳو ته ڪم مدر مهنجو ٻه دور ٿيو آهي ٻه مان
۽ سڀا جا لوڪ جاڳون ٿا ته وستار سان ٻڌايو ۽ ڪوحال
نه ڪريو.

اشٽاوڪر مني چيو، مهاپرشو! راجا کي پنهنجي زبان
سان ڪوڙ ۾ لاءِ ٿي اچي، تنهنڪري مان ڪولي اوهانجي
اڳيان ظاهر ڪريان ٿو.

اَب سال تبدا نه ڪڪ ڏينهن ٻن ٻهرن جو راجا کي سڏيو
آيو هو، جنهن ۾ هن سترو راجا سان لڙائي ڪري پاڻکي
ڄاڻائيندو ڏنو آهي ۽ اُن سترو راجا هنجو راڄ ڪسي ورتو
آهي ۽ هنکي تنکي اُس ۾ سارو بدن اُگهارو ڪري ديس
نيڪالي ڏني آهي ۽ سڀني شهرن ۽ ڳوٺن ۾ ڍنڍورو ڦيرايو
آهي ته هنکي جيڪو اَن جل ڏيندو سو سزاياب ٿيندو ۽ جو
* ترسڪار ڪندو تنهنکي انعام ملندو. سترو راجا جي ڊپ
ڪان ٻيا لوڪن راجا جو گهڻو اپمان ڪيو ۽ تنکر اُج ۽ تنکي

---

* اپمان

* اُيلاشي هئا، ويچار ڪرڻ لڳا ته اُشٽاوڪر ڪير آهي ۽ ڪهڙو رشي آهي. ايتري ۾ اُشٽاوڪر لٺ جي سهاري سان سيا ۾ پهچي ويو. سڀ سڀان ڪرڻ لاءِ اُٿي بيٺا. هن جو ٽيڏو وهلڻ ڏسي سڀ اچي کل ۾ ڇٽڪيا. سڀني کي کلندو ڏسي پنهنجو مک ٽيڏو ڪري پاڻ به کليائين. راجا کي حيراني لڳي ته ڪروڌ ڪرڻ جي بدران پاڻ ڪاٿي ٿو سو ڇو؟ راجا اُشٽاوڪر مني کي هڪ سندر سنگهاسن تي وهاريو ۽ هٿ جوڙي پرارٿنا ڪئي ته مهاراج! اوهانجي کلڻ جو ڪهڙو ڪارڻ آهي؟ اُشٽاوڪر چيو ته مونکي هيءَ ٻُنهنجي مورک سيا ڏسي کل آئي ۽ راجا کي چيائين ته کليو ته تو به ٿي. راجا چيو مون انهيءَ ڪري نه کليو پر دل ۾ چيم ته منهنجي سوال جو جواب وڏا رشي مني نه ڏيئي سگهيا، سو هي ڪبرو ٻالڪ ڪيئن ڏيئي سگهندو! تڏهن اُشٽاوڪر منيءَ ڪيچ ڪروڌ سان راجا کي چيو اِڙي مورک! توکي سار اُسار ويچار ڪرڻ جي پڌي به نه آهي، پڌيءَ بنا تون لوڪن تي حڪمراني ڪيئن ڪندو هوندين. هي لوڪ به پسن جي برابر آهن، ڪيئن توکان لاڀ حاصل ڪندا هوندا ۽ تو جو منهنجي سر پر کي ڏسي کليو سو تون ويچار کان خالي آهين، ڇو ته سرير جي ٽيڏائي هڻڻ ڪري آتما ته ٽيڏي نه هوندي ۽ زبان جدهن سان جواب ڏبو آهي سا ته ٽيڏي نه آهي پوءِ توکي اهڙو سنديه ڇو ٿيو؟ چڱو هاڻي پنهنجو پرشن جلدي پڌاءِ. راجا ڏاڍو پشيمان ٿيو ۽ سنگهاسن تان لهي اُشٽاوڪر منيءَ کي ڏنڊوت پرڻام ڪيائين ۽ اُپراڌ لاءِ ڪميا گهريائين. اُشٽاوڪر منيءَ راجا جو اُپراڌ ڪميا ڪيو ۽ چيائينس ته هاڻ جلدي پنهنجو پرشن ڇئي پڌاءِ. راجا نيم اُنوسار فقط هي وچن چيا ته ” هي

---

* چاهه رکندڙ

دپ کان ڪل روڪي ورتائين. بالڪ کي اسڪار ڪري
آڏي اُستتي ڪيائين. راجا پڇيو، اوهانجو نالو ڇا آهي ۽ اوهين
ڪنهنجا پٽ آهيو ۽ ڪهڙي ڪارج لاءِ هتي پڌاريا آهيو؟
بالڪ چيو ته مان گنگا ڪناري تان آيو آهيان، منهنجو نالو
اشٽاوڪر آهي ۽ منهنجي پتا جو نالو ڪهول رشي آهي ۽
هنجي ڳچه وقت کان گهر م ته هٽي ڪري مسان پنهنجي ماتا
سان گڏ پنهنجي ناناڻي گهر رهان ٿو. مون پنهنجي ماتا کان
ٻڌو ته راجا جنڪ پنهنجي سڀسي اورت ڪرڻ لاءِ اُنڪ
رشين کي گهڻن سالن کان روڪي ويٺو آهي ۽ منهنجو پتا
ٻه انهن سان گڏ آهي. اُن جي ولڻ لاءِ مان آيو آهيان ۽ راجا
کي پرشن جو اُتر ٻه ڏيڻ آيو آهيان. جڏهن چيو ته راجا جنڪ
ٻه مان آهيان. توهين هلي منهنجو گرام پورو ڪريو ۽ اُتي
منهنجي پرشن جو اُتر ٻه ڏيو. راجا جي پرارٿنا قبول ڪري
اشٽاوڪر پنهنجي مامي سان گڏ سواريءَ ۾ ويٺو ۽ راج ڀوڻ
ڏانهن ويو. اُتي پهتو ته راجا گهڻو سنمان ڪيس. اُن حل سان
سَتست ڪري هڪڙي هڪ سندر آسان ۾ اواس ڪرايائين ۽
چيائين ته اڄ آرام ڪريو ۽ سڀاڻي راج سڀا ۾ درشن ڏجو.

ٻئي ڏينهن راجا سڀا لڳائي ۽ رشي مني، جي گهڻن سالن
کان راجا وٽ رهندا هئا، سي سڀ ڪٺا ٿيا. راجا ته سڀا
۾ آيو ۽ ٻڌايائين ته منهنجي پرشن جي اُتر ڏيڻ واسطي اشٽاوڪر
مني آيو آهي جو اُن ورهين جو آهي. انهيءَ واسطي سڀا
لڳائي ويئي آهي. اهو ٻڌي سڀني کي اشٽاوڪر جي درشن
ڪرڻ جي اڇا ٿي. راجا ڏيوڍيدارن کي آگيا ڏني ته مهاراج
اشٽاوڪر منيءَ کي پالڪيءَ ۾ چاڙهي سڀا ۾ وٺي اچ، جو
جلد وٺي آيو ۽ راجا کي نمر ڏنائين. درشن جا سڀ

ڏيهن راجا ٻالڪيءَ ۾ چڙهي شهر ڏانهن ڊُهڻ نڪتو
نيدي بازار ۾ راجا جي چوبدار اُشتاوڪر مديءَ کي ڏ
اٽڪل ٨ ورهين جو براهمڻ ٽيڏين اٽڪن سان هوءِ وچ
ويٺو هو. چوبدار هنڪي هڪل ڪري چيو ته اِنان اُٿي
طرف ٿي رستو ڇڏي ڏي، مهاراجا جنڪ جي سواري
رهي آهي. ٻالڪ ڪروڌ ۾ ڀرجي چيو، اَلدو آهين، ڏ
ٿو ته ڪبر ويٺو آهي، تون ئي مُوڙه مٿي نه آهين پر تو
ڳيا ڪرڻ وارو راجا جنڪ ٻڻ مها مُوڙه ڏسجي ٿو. هل
رچ، ڀان هتان ڪين هٽندس. وڃي پڇجي راجا کي چ
ته هي رستو بند آهي، ٻئي ڪنهن رستي ڪان هليو وڃ.
چوبدار وڃي سربستو احوال راجا کي ٻڌايو. راجا سمجهي ورتو
ته هي براهمڻ ٻالڪ بلڪل ٻڌوان ۽ چمتڪاري ٿو ڏسجي،
تيهڪري چوبدار کي حڪم ڏنائين ته ٻالڪ کي هيڏانهن
وٺي اچ. چوبدار اچي ٻالڪ کي ويني ڪئي ته راجا توهان
کي ياد ڪيو آهي ۽ توهانجي واسطي رستي ۾ ترسي ويٺو
آهي. ٻالڪ چيو ته کهڙي نه اڳيان جي وارتا آهي جو هزارن
لڪن ماڻهن مٿان آڳيا ڪرڻ واري راجا ۾ جڏهن ليتي ڀوربڪ
...هلڻ جو گيان نه آهي، تہ ڀوءِ ٻين کي ليتي ڀوربڪ ڪيئن
...علائي سگهندو هوندو! مان ڄاڻان ٿو ته راجا ۾ نياءُ آسن تي
...اجمان نه آهي، جو هيستائين اچي نٿو سگهي ۽ رستي نےي
...ي رهيو آهي؛ هنڪي راڄ اَيمان ٿو ڏسجي. هي راجا جا
...وڪ! تون هليو وڃ. جيڪڏهن تنهنجي راجا جي اِڇا
...ندي ته پاڻيهي ايندو. چوبدار اهو ورتانت وڃي راجا
...ٻڌايو، جو ٻڌي راجا کي عجب لڳو ۽ سمجهيائين تہ
...ڪو چمتڪاري پُرش ڏسجي ٿو. انهن، ڇڏي راجا
...ي ڇڏي پيادو پنڌ ڪري رستي ۾ وينل ڪبري ٻالڪ
...جي مليو. ڏسي راجا کي کل آئي، پر سراپ جي

مار! مان ته قلن واري سيجا تي سمهيو پيو آهيان ۽ نوڪر
چاڪر پڪا پيا هٿن ۽ پيرن پيا چهٽائين ۽ پر راجا کي ڪجهه به
سمجهه نٿي لڳو. سڀني جي وري وري ياد ڳيري ڪري ڪري
سڀ پڪو ٿي ويس. راجا کي سچي پيو ته مونکي اها وٺي
اچي آهي. راجا ڏاڍو پريشان ٿيو ته سڀني ۾ ڪهڙيجي ڪهڙي
ته درگهي ٿي آهي! اهو سڀ آهي يا سٽ آهي، اڄ پتو
لڳو لڳي ۽ هاڻي جو مان محلات ۾ راڄ جي ٻوڙي ڪو اڳ
ڪري رهيو آهيان، سو سچ آهي يا اُهين راڄ ۾ شن ڏٺا ان
۽ ٽرسڪار ٿيو اٿم ۽ ڏک پاتو اٿم سو سچ آهي. راجا ديوالي
وانگر ڏسڻ ۾ آيو. سڀ پدارٿ زهر ٿي لڳس ۽ ڪنهن تي
به وشواس نه ٿيس. ٿورڙي ٿي ٿڙهي. سڀني واري جڳهه ڏسڻ
ويو. واشنا جي پکي ٿيڻ ڪري سڀني وارا پدارٿ هڪ هڪ
هٽن تي ٿي ڏيکاري ڏيڻ لڳا ته مان ان هٽ وٽن ويس،
هتي مون ڪوڏيون پتي ورتيون هيون ۽ هتي مون ڪپڙي
ڪوري ورتي هئي. اهو ڏسي هڪڙي پڪو يقين ٿيو ته هو سڀ
هو يا هيءُ سڀ آهي. هينئر مان جاڳان ٿو يا سپني ۾ آهيان
۽ مان پاڻي آهيان يا ڏرمي آهيان، انهيءَ دستور ماڻهن کان
پڇڻ لڳو. ماڻهن چيو مهاراج! توهين جاڳو ٿا ۽ ڏرماتما آهيو.
راجا چيو ته هينئر توهان مونکي پتر هيا ۽ پاڻي، پاڻي ڪوٺيو.
انهيءَ طرح راجا کي ڪنهنجي وچن تي وشواس نه ٿيو. شتروءَ
جي ڏيه، ماڻهن جي ٽرسڪار جي ڏپ ۽ لم ڪمان پيهجو
ورتي ڪنهنکي ڪولي ٻه ٽڏالي نٿي سگهيو. انهيءَ ڳالهه
پڇڻ واسطي راجا ديس ديسانترن جا رشي، مني ۽ ودوان
گهرائي هڪ ڪيا، پر ڪوبه راجا جي شنڪا مٽائي نه سگهيو
نه ”شو سچ ۽ هي سچو“ اٺ سال گذري ويا بعد هڪ

۽ قيد ڪيو.

پنهنجي حد کان ٻاهر ڪڍي ڇڏيو. راجا بک ۽ اُڃ کان د
تي پڪارڻ لڳو، هاءِ وڌاتا! مونکي ڪهڙي پاپ جي
ڏيئي رهيو آهين. هي ڀڳوان! مون پاپيءَ تي ديا ڪ
ابتري ۾ اُن رستي کان جاترُو اچي لنگهيا ته کاڌڻ واسطي اُن
کان ڪجهه گهر پائين. اُنهن راجا کي هڪ هڪ ڪوڏي ڏني
جملي راجا کي ۱۹ ڪوڏيون مليون. راجا ڪسي اکين ۾ پاڻ
اچي ويو ۽ پنهنجي قسمت تي ڏاڍو اُرمان ڪاڻڻ لڳو ته ڏس
ته سهين. جنهن وٽ اڳي هيرن، جواهرن، سون ۽ چاندي
سان خزانا پريا پيا هوندا هئا، سو اُڄ هڪ پئسي لاءِ هڙڻيءَ
طرح واجهائي رهيو آهي.

راجا شهر ڏانهن هليو ۽ ماڻهن کان پڇڻ لڳو ته هتي ڪو
سداورت هلندو هجي ته مونکي ٻڌايو. سداورت واري مڪان
جو ڏس وٺي اڳتي هليو. اُتي وڃي ڏٺائين ته کچڙي پيئي
ورهائجي. سداورت واري کان راجا کچڙي گهري ته پڇيائيس
ته برتڻ ڪٿي اٿئي. راجا سامهون هڪ ڪنڀار کان ڪوڏيون
ڏيئي، هڪ ٺڪر وٺي آيو. اچي ڏسي ته کچڙي سڀ
وراهجي ويئي آهي. پر سداورت واري هنکي بکايل ڏسي
لاڳه لؤنگه تري واري کچڙي ميري سيري ڏني. اُن سان
گڏ اَڌ تولو گيهه به ڏنائينس ته اُهو هارجي پيس. قياس
ڪري وري راجا کي پيو اَڌ تولو گيهه ڏنائين، جو راجا
کچڙيءَ ۾ ملايو. کچڙي ڏسي شڪر ڪرڻ لڳو، پر دل ۾
چوڻ لڳو ته قسمت جو پتو ڪونهي. هيءَ کچڙي به نصيب
ٿئي يا نه ٿئي. ابتري ۾ ٻه ماڻهو پاڻ ۾ وڙهندا اچي هتي
نڪتا. اُنهنجي ٺوڪر کچڙيءَ واري برتڻ کي لڳي ته ٺڪر
ڀڄي پيو ۽ کچڙي هارجي مٽيءَ ۾ گڏجي ويئي. راجا هاءِ،
هاءِ، ڪري پڪارڻ لڳو. زور سان آواز ڪرڻ ڪري
سندس ننڊ کلي پيئي ۽ سپنو دور ٿيو. اکيون پٽي ڏسي ته

ورتو آهي ۽ هن ممڇجون راڻون پنهنجي وس ڪيون آهن.
مونکي اگهارو ڪري هڪ قاتل ٿتل ڪيٽري ٺڪر ڏيئي اُس
۾ ٻيري اگهارو ڪري ديس نيڪالي ڏني اٿس ۽ ٻڌايو ويو
ڦرايو اٿس ته ڪوبه آدمي ڪنهن به لحاظ ڪري راجا جو ڪو
جو سٽڪار نه ڪري. جڏهن ڪنڌ ۽ ته الڪي ڏاڍو ڏيو
ويندو ۽ اُن وسنر يا ٻي ڪابه شيءِ نه ڏيئي. جي ڏيندو ته
ڪرايو ويندو. بلڪ جيڪو الڪي جتين سان مار ڪڍندو،
ڏڪ مڪون هڻندو، تنهنکي انعام ڏنو ويندو. جڏهن راجا
کي شهر کان ٻاهر ڪڍڻ لڳا ته ماڻهو، جي اڳي راجا کي سٽڪار
ڪندا هئا، سيئي ساڳيا ماڻهو اڄ ڌڪار جا لفظ چئي رهيا
آهن ۽ مٿس سڙن ۽ ٻڙن جو وسڪارو ڪري رهيا آهن.
راجا کي سوجهه جي ڏاڍي تسه ڪري گرم هوا لڳي، جنهن
ڪري هيڄو سارو بدن سڙڻ لڳو. راجا جا چپ اڃ لڳڻ
ڪري سڪي ويا، پر هنکي پاڻي ڪنهن به نه ڏنو. راجا
کي پڪ نه ڏاڍو وياڪل ڪيو، پر ڪاٺ لاءِ ڪو چٺا به نه پيو
ڏنس. راجا کي ڏاڍو ڏوڪ ۽ دک ٿيو. اکين مان پاڻي وهائي
رهيو آهي ۽ مک سان هاءِ هاءِ پڪاري رهيو آهي. سڀاڻس ۽
لوڪن کي لمرارٻو ڪري رهيو آهي ته مونتي ديا ڪريو.
پر ستروڤ راجا جي ڊپ کان ڪوبه هنتي ديا نه ٿو ڪري،
ٿڪ ۽ بک جي ڪري راجا جون اکيون ڏرا ڏيئي ٻاهر لڪري
آيون ۽ هو پٽ تي ساڻو ٿي ڪري پيو. سڀاڻي هنکي اٿي
هيڏي ڀسي مونڌا. رات الڌ برڻ هئي، جهڪري رستي
جي ڪابه خبر نه پئي. جهنگ جا مرون شينهن ۽ جنتا
گجڻ لڳا. مرتيوءَ جي ڀو کان راجا کي ساري رات ننڊ نه
آئي. صبوح ٿيڻ سان راجا شهر ڏي وڃڻ لڳو ته ڪتن ان جي
وراپس ۽ چڪ پائي ڦتني جڏا الوس. شتروڻ راجا جي
ڊپ ڪري ڪنهنکي هنتي ديا نه آئي. سڀاڻس هنکي پڪڙي

شوِيتر سنڪار نالي پپلاد مُنيءَ کان پڇي تو تہ هي پ
اوانڪار جو چنتن ڪندڙ پرش، جو پران تياڳي ٿو، سو ڪه
گنيءَ کي پراپت ٿئي ٿو؟

پپلاد منيءَ چونٿا تہ هي سنڪار! پار برهم نرگڻ ۽ اَپر بر
سگڻ برهم آهي. جيڪو نرگڻ روپ چاٽي اوانڪار جي اُپاسن
ڪري ٿو سو نرگڻ برهم کي پائي ٿو ۽ جيڪو سگڻ روپ
چاٽي اوانڪار جي اُپاشنا ڪري ٿو سو سگڻ برهم کي پراپت
ڪري ٿو.

[پرشنو اُپنشد جو پنجون پرشن

جهڙي طرح واشنا اَنوسار جنم ٿئي ٿو تهڙي طرح واشنا
انوسار سپنو بہ اچي ٿو. سو واشنائون هن جنم جون هجن، خواہ
جنمانترن جون تہ واشنائن اَنوسار سپنو ڏسڻ ۾ اچي ٿو، جئن
مهاراجا جنڪ کي ڏسڻ ۾ آيو.

راجا جنڪ جيٺ جي سخت گرميءَ ۾ مٿلا پوريءَ ۾ پنهنجي
محلات ۾ براجمان هو. گرميءَ جي دور ڪرڻ لاءِ هن دروازن
تي خس خس جون ٽٽيون هڻائي ۽ چؤڌاري سڳنڌ پون لڳايون
هيون جنهنڪري محل ۾ تمام ٿڌي ۽ خوشبودار هوا پئي
لڳي. راجا هڪ سولي پلنگ تي سمهيو تہ يڪدم ننڊ اچي
وِيس. هڪ عجيب سپنو آيس تہ مونکان ڪو تمام وڏو پاپ
ٿيو آهي، جو ديس ديسانترن ۾ ظاهر ٿي چڪو آهي ۽ پاپ
جي ڪري منهنجي گلا ٿي پيئي آهي ۽ لوڪ مونکي پاپي
سمجهي ڪنهن بلوان راجا وٽ دانهين تي ويا آهن تہ راجا
جنڪ کان راڄ کسيو ۽ اُنکي سختي ڏيو. اينتري ۾ چاتو ڏسي
هڪ بلوان راجا مونتي چڙهائي ڪري آيو آهي. سندس
بيشمار لشڪر آهي، جو سڄي شهر تي چؤطرف گهيرو
ڪري ويو آهي. اُن سان منهنجي گهور يڌ لڳي آهي، جنهن
۾ هن راجا جي ڄيءِ ٿي آهي ۽ هن مونکان راڄ سنگاسن کسي

ياگولڪيہ - هي جنڪ! جهڙي طرح جاڳرت اوستا ۾ جنهن پرش جو جنهن وشيءِ سان گهڻو پريم هوندو، اُن وشيءِ کي سپني ۾ سنسڪارن جي وس ٿي پراپت ڪندو آهي؛ اهڙي طرح جنهن وشيءِ ۾ جنهنجو زياده پريم هوندو، سو مرڻ ڪال ۾ بہ اُنجي اهڙي واشنا تنهن ڏي اهڙو سريرني ڌارڻ ڪندو.

جنڪ - هي ڀڳوان! مرڻ ڪال جي اچا اوسار جيڪڏهن جيو آتما سرير کي پراپت ڪري، تہ پوءِ سڀ پاپي جيو مرڻ ڪال ۾ سرڳ ۾ رهڻ واسطي ديوتا ٿيڻ جي اچا ڇو نٿا ڪن؟

ياگولڪيہ - هي جيو مرڻ وقت سنتتر ڪانہ اچا نٿو ڪري سگهي، پر پورٻلي جنم ۽ پاپن جي پربل ڪرمن اوسار اچا ڪري ٿو.

جنڪ - مرڻ وقت ڪرم جي پربل اچا اوسار ديو آد سرير جي پراپتي ٿئي ٿي، تہ پوءِ اُنهن ديو پاڙ جي پراپتي ڪهڙي ڍنگ ٿي ٿئي.

ياگولڪيہ - ورلهان جيوت سرير جي پوڄا ڏيڻ وارا جي پرارٻڌ ڪرم آهن سي هڪ تہ اُهي ديو شرير پراپت ڪرڻ نٿا ڏين، سو اُنجي جو تپڻ وارا ديو آد شرير آهن. تنجي پراپت ڪرڻ وارا جي ڪرم آهن سي ۽ قل ڏيڻ نٿا چاهين، تهڪري ڪهڙي اچا هئڻ تي ديو سرير جي پراپتي ٿئي ٿي، ڇو تہ ٿي ڪرم *پرتبيندڪ آهن. مرڻ ڪال ۾ پرارٻڌ ڪرم پوڳيو ويو آهي ۽ اُنجي هئڻ وارو ڪرم ڦل ڏيڻ چاهي ٿو. پڇي پرتبيندڪ ڪجي ويا، اُنهيءَ ڪري مرڻ ڪاليوءِ ديو آد سرير جي پراپتي ٿي سگهي ٿي.

سو اهڙي طرح واشنا جي اوسار جيو آتما اڳئين جونس کي پراپت ڪري ٿو ۽ مڪت نٿو ٿئي.

---

* اٽڪ وجهندڙ.

اَنتڪال ۾ جو مونکي ياد ڪري مري ٿو سو ساکيات منهجي سروپ کي پراپت ڪري ٿو.

يَچِتستينَئِش پراڻ مايَاتِ پراڻ سيتجَسا يُڪتَ
سهاتمنا يِٿا سنڪلپتن لوڪن نيتِ

[پرشنو پنشد پرشن ٣ سلوڪ ١٠]

ارٿ:- مرڻ وقت جهڙو هنجو چت يعني سنڪلپ ٿئي ٿو اُن سان يعني پراڻ کي پراپت ٿئي ٿو، پراڻ يعني اُدان وايو روپ تيزي وارو ٿي هن جيو آتما کي سنڪلپ ڪيل لوڪ ۾ وٺي وڃي ٿو.

يوڳين جي ڳڻن جو چنتن ڪرڻ وارو پرش، جو جهڙن جهڙن يوڳين جي اِڇا ڪري ٿو، سو اُنهن ڪامنائن انوسار اهڙن لوڪن ۾ جنم وٺندو رهي ٿو. پر جنهن جون ڪامنائون پورڻ ٿي ويئون آهن اُن ڪرتارٿ پرش جون سڀ ڪامنائون هن لوڪ ۾ ئي لين ٿي وڃن ٿيون، تنهنڪري هو ڪٿي به جنم نٿو وٺي- مڪت ٿي وڃي ٿو. جنم جو ڪارڻ فقط ڪامنائي آهي، چاهي برهم لوڪ ۾ جنم هجي يا ڪٿي به هجي. اِها وارتا ياڳولڪيه مُني راجا جنڪ کي به چئي آهي-

ياڳولڪيه- مرڻ سمي جيو آتما سرڳ ۽ نرڪ وغيره، جنهن جنهن لوڪ جي پراپتيءَ جي اِڇا ڪري ٿو اُن لوڪ ۾ رهڻ لائق اهڙوئي سرير ڌاري ٿو. پوءِ اُن لوڪ ۾ رهڻ جهڙي ڪامنا ڪري ٿو، اُن واسنا انوسار ٻئي لوڪ ۾ وڃي ٿو.

راجا جنڪ- هي ڀڳوان! مرڻ ڪالپوءِ ڪامنا جي انوسار ئي جنم ملي ٿو اِهو ڪيئن ڄاڻجي؟

پرشن:- واسنا ڇا کي ٿا چون؟ اُهو اُن سري وسشٽ جي سري رامچندر کي ٿا ڏين.

دِرڙ ڀاوَنيا نِشڪَما پُورَوا پَر وِچارَ ڪُن
يَدا دانن پَدارٿيم واسنا سا پَر ڪيرتِيا

ٽيڪا:- اڳين پوءِ جو وچار نه ڪري پڪي ڀاونا سان پدارٿ جو گرهڻ ڪرڻ يعني پدارٿ پر آسڪتا مما ڪرڻ، اُنجو نالو واسنا آهي. اُن واسنا جي اڀياس سان پنهنجي سروپ کي ڀلائي ٿو ڇڏي. جهڙيءَ طرح شرابي بي هوش ٿي وڃي ٿو ۽ جهڙي اُهي واسنا پڪي ٿي وڃي ٿي تهڙوئي جڳت اُنکي ڏسڻ اچي ٿو. انتڪال ۾ نه جهڙي واسنا يا ڀاونا ڪري ٿو تهڙوئي انکي جنم ملي ٿو. ورتمان ڪال ۾ نه جهڙي واسنا وارو ٿئي ٿو تهڙوئي سنڪلپ ڪريٿو ۽ جهڙو سنڪلپ ڪريٿو تهڙي ڪريا ڪري ٿو، ۽ انکي اُهڙوئي ڦل ملي ٿو.

جي جو جهڙي واسنا ڪندو تهڙوئي ڦرلو ڀڳندس ۽ جهڙو ڦرلو ڀڳندو تهڙوئي ڪرم ڪندو ۽ جهڙو ڪرم ڪندو تهڙو ڦل پائيندو يعني جنم ڌاريندو. اهڙيءَ طرح واسنا يعني ڪامنا هنکي بندن ۾ وجهي ٿي ۽ مڪت ٿيڻ نٿي ڏئي. جڏهن ڪامنائون جي هنجي هردي ۾ نواس ڪن ٿيون سي ڇُٽي وڃن ٿيون، تڏهن هو امر ٿي وڃي ٿو ۽ هتي سربرهم ٿي برهم ڀاو کي پراپت ٿئي ٿو.

انت ڪال نارائڻ سمري ايسي چنتا مهه جي مري
بدت ترلوچن تي نرمڪتا پيتنبر واکي رديءِ بسي
[گوجري ترلوچن صفحه ٥٢٦]

درشٽ آوئي سڀ ايڪنڪار
سنت مِ پرسن آئي وس پدچا۔
آنمرت نام رِدئي ليئي سنچا
ڪهه نانڪ جا ڪا پورا ڪرم۔
بِس پيتي سادو ڪي چرن

[گؤري م: ۵ صفحه ۱۸۸]

مُمکشوءَ کي گهرجي ته گروءَ جي شرن ۾ وڃي شيوا ڪري ۽ ڪرم جي ڦل جي اِڇا نه ڪري، ۽ ايشور ارپڻ ڪري ته پوءِ ڪرم بندن روپ نه ٿيندا، پر چت شڌي دئاران گيان جو سادن ٿيندا.

[(٦) بندن ڪامنا، آسا، واشنا.]

واشنا نِورتيءَ واسطي ايشور کي يا گروءَ کي پرارٿنا ڪرڻ گهرجي.

ڪام ڪروڌ مد لوڀ موه دُشٽ واسنا نِوار
راکُ ليهُ پرڀ آپڻي نانڪ سد بلهار

[گوجري وار م: ۵ صفحه ۵۲۳]

گر پرساد بکيا پر هريءِ - مَن ڪي واسنا مَن تي ٽريءِ
اندري جِت پنچه دوکِ تي رهت۔
نانڪ ڪوٽ مڌي ڪو آئسا اَپرس

[گؤري سکمني ۱: ۹ صفحه ۲۷۴]

اِيئن لوڪ ڏنو لوڪ ڪم ڇڏيو - او ٿي ٿپ ڪر ٻاهر آئيو.

[ڏ ناسري ڪبير صفحه ٦٩٢]

ايڪ يتن ڪر ڪ سان ه ڪتي لئي ملي سکهي.

اِڪ وِڻ ڪعب ٻتسهہ، جاه سد نہ ڏيوهي

اِڪ ٻالا ڪَڪَرُ ٻن سِيعل جَلَ ڏيدؤ ي

اِڪ ٻسر چَراوهِ آنڪر مَثل ڏ ڏووهي

اِڪ جڏا ٻِڪت ٻِڪرالَ ڪُل ڪهر ڪووهي

اِڪ لکن ڦِرهِ دان رات لِيدهه نہ سووهي

اِڪ اَکن جَلاوهِ آنکُر آپُ وکووهي

وِڻ ڏاوي نَن ٽِارُ ڪيا ڪهہ رووئي

سونن خصم ڏڏار جهِ سَعکر شيوهي

[ملار وار م: صفحه ١٢٨۴]

سَنت ڪي ڏور مِتي آکهہ ڪوت -

سَنت ٻرساد جمر مرڻ ٿي ڇوت

سنت ڪا دَرسُ ٻورن اِشنان -

سنت ڪرپا تي جپيئي نام، اِڪ رهاءُ

سنت ڪي سنگ مِتيا اهنڪار -

ڪر. ڪجھ ڀڄ ۽ ڪجھ ترِي ڏي. راڻيءَ اُنِ ئي ڪ
جڏهن ڀوڄن تيار ڪيائين ته براهمڻ ڪروڌ ڪري اُٿي
ته ڀوڄن ۾ دير ڪئي اٿيئي ۽ اُٿي وڃي ڪروڌ اَکيءَ س
انجي مڪان ۽ خزاني کي ساڙي ڇڏيو. راجا هٿ جوڙي
جو ڪروڌ هٽايو ته براهمڻ چيو ته ڀوڄن هتي ئي ڪٺي اچ
توهين پاڻ اُتي وڃي ڪٺي اچو. راجا راڻي ڀوڄن ڪٺي آي
براهمڻ چيو ته توهانکي به مونسان ڀوڄن ڪرڻو پوندو. ا
به قبول ڪيائون. وري براهمڻ راجا راڻيءَ کي چيو ته پهريائين
توهين ڀوڄن ڪريو، مان پوءِ ڪائيندس. اُهي براهمڻ جي
پرستتا واسطي چيو، چڱو. جڏهن ڀوڄن ڪرڻ تي لڳا ت
براهمڻ انهجو هٿ جهلي ورتو ۽ چئن مُکن سان برهما جو
روپ ۾ انهنکي درشن ڏنائين ۽ چيائين ته مان توهانجي پريکيا
ڪرڻ آيو هوس. ڇهڙو ٻڌو هوم تنهنکان سؤ دفعا وڌيڪ
توهين دالي آهيو. پوءِ هُن انهجي پُٽر کي چياري اُنهن کي
آشيرواد ڏني ۽ چيائين ته توهين منهجي پريءِ ۾ ايندا ۽
مونسان گڏ مڪت ٿيندا. اِهي ڪري نارد چيو ته شوي راجا
برهما لوڪ ۾ ويندو ۽ برهما سان گڏ مڪت ٿيندو ۽ موٽندو
ڪونه. پر توهين ٿي چٽا سڪامي هئڻ ڪري سورگ ۾ وڃي
وري موٽي ايندا. برهم لوڪ کان سواءِ جي ٻين لوڪن ۾ وڃن
تا سي موٽي اچن تا. جئن ڪرشن ڀڳوان گيتا اَڌياءِ ٨ سلوڪ
١٦ ۾ چيو آهي-

آ برهم ڀوناتَ لوڪا پُنَرا وَرتِنِ آرجن.

ارٿ:- هي اَرجن! سيني لوڪن ۾، ويندي برهم لوڪ
تائين، جي وڃن تا سي ڀڄ ڪيرڻ هئڻ ني واپس موٽي اچن تا.

باولي لڳائڻ جي پڇ، ڌرمسالا، مندر، مهمانن واسطي ڪنبا
۽ گهر جوڙائڻ، انهن مان جي پڇ پيدا ٿين ٿا تنکي بڪايل
براهمڻ ماس ڪري ٿو ڇڏي ۽ ان گرهست جي پياري، پٽر
پسون وغيره کي نشٽ ڪري ڇڏيٿو. راجا شوءِ انهن ويد
وچن کي ياد ڪري ڏاڍي اڻ پڇتي وارو سو راڻيءَ سان ملي
ويچار ڪرڻ لڳو. راڻيءَ چيو تہ سربس ناس نہ ڪريو.
براهمڻ کي ماس کارائي پرسن ڪريو. راجا براهمڻ کي چيو تہ
مهاراج! ڪهڙو ماس کائو اهو ٻڌايو تہ تيار ڪيو وڃي. براهمڻ
چيو مان تہ منش جو ماس کائيندس. راجا حڪم ڪيو تہ
جيل خاني ۾ جو وڏا ڦاسيءَ لائق ڏاڪو آهن تن مان هڪڙي
کي ماري براهمڻ کي کارايو. براهمڻ چيو تہ نہ، مان ڌرماتما
جو ماس کائيندس. راجا انعام آڇي هڪ ڌرماتما بنڊي
ماڻهوءَ کي گهرايو تہ براهمڻ چيو تہ مان ٻڍي جو ماس نہ نہ
کائيندس، مان جوڏهن ورهين جي عمر واري برهمچاري
ڇوڪري جو ماس کائيندس. اهڙو ڇوڪرو تيار ڪيائون تہ
وري براهمڻ چيو مان تہ راجڪمار جو ماس کائيندس، جنهن
۾ تنهنجي بہ ممتا هجي. راجا راڻيءَ سان صلاح ڪئي، راڻيءَ
چيو تہ توهين پنهنجو پٽ ڏيئي ڌرم جي رکيا ڪريو. راجا
پنهنجي پٽ کي سڏايو ۽ سمورو حال ڪيائينس تہ راجڪمار
چيو تہ منهنجي سر ڏيڻ ڪري اوهانجو ڌرم رهي تہ مان
ڏاڍو پرسن ٿيندس. منهنجو سر اڄ وڍائي ۽ رڌي براهمڻ کي
کارايو. راجا براهمڻ کي سڏيو ۽ چيو تہ هي ڇوڪرو تيار آهي
هاڻي جيئن توهان کي وڻي تيئن ڪريو. براهمڻ چيو تہ ماتا ۽
پتا تلوار ڪٺي ديويءَ جي چرنن ۾ ڇوڪري جو سر پيش
ڪريو. ڪجهہ ديويءَ واهن سر کي ڏيو ۽ باقي بچيل جو
مونکي ڀوڄن تيار ڪري ڏيو. انهن ائين ئي ڪيو. وري
براهمڻ راڻيءَ کي چيو تہ هن ماس کي جدا جدا لوڻ ۾ تيار

هڪڙي ڏينهن مان برهم لوڪ ۾ ويئو هوس ته اُتي هنجي دان جي گهڻي پرسنسا ٿي. سيئي ديوتائن مهنجي پتا برهما کي براهمڻ جي روپ ۾ اُتي پرڪيا واسطي موڪليو. هو براهمڻ جو روپ ڌاري شوي راجا وٽ آيو. راجا هنکي براهمڻ ڄاڻي هنجي پوڄا ڪئي. هنجي رهڻ واسطي مڪان ڏنائين ۽ پوڄن جي سمي چيو ته پوڄن تيار آهي. براهمڻ چيو ته مان هي پوڄن نه ڪندس. راجا پڇيس ته ڪهڙي پوڄن ڪرڻ جي چاهنا اٿوَ؟ براهمڻ چيو ته مان ديوي اُپاشڪ آهيان. ديوي ۽ ديوءَ جي * واهن کي ماس جي بلي ڏيندو آهيان ۽ مان به ماس کائيندو آهيان. ماس جو پوڄن ڏيندين ته واهه نه ته مان پوڄن ڪونه ڪندس. راجا چيو ته مان ونشنو آهيان. اهڙي قسم جي چيز مان چؤنڪي ۾ نه آڻيندو آهيان. ماس کان سواءِ پيو جيڪي کتو منو ساڳو چاهيو سو مان پنهنجي راڻيءَ کان تيار ڪرائي توهانکي کارايان. براهمڻ چيو ته اڄ وڏو ڏينهن دسهڙو آهي، اڄ ته ضرور ديويءَ کي ماس جي بلي ڏيڻي آهي. راجا گهڻي وينتي ڪئي پر براهمڻ پنهنجي هٺ تان نه لٿو ۽ چيائين ته تنهنجي در تي بکئه ڪيڏي مرندس. اِتي راجا کي اجرويد جي ڪتوليءَ اُپنشد جا وچن ياد آيا –

منتر ٨- آشا پرتيڪي لت آدي ....

ٽيڪا:- جنهن گرهستيءَ جي گهر ۾ اُتثي براهمڻ بنا پوڄن ڪرڻ جي رهيتو ته، اُن جا سڀ پنج ڪيڻ ڪريتو يعني هن جنم جي ڪامنائن ۽ اُهيءَ جي ڦل ۽ جنم جنمانترن جي ڏان پنج دان ۽ اِشت يعني يگين جي ڦل ۽ پوُرت يعني کوه، تلاءُ،

---

* سواري (شيڊهن)

تيري ٽانڱ ۽ وَني سي ڄڻ ڪٽي ڌار ڪٽي سي لڪڻ وا
لِڪ ڏاوڻ ڏرم ڀهالڻا.

[آساوار ڀ: ٢ صفحو ٦٣

٭ون گپٽا ڀرماڻ ڏيٺي راڄا کي
اڄي مهنجو ڇو نه ميبو. هڪ ڏينهن هن مولڪي ۽ دو
ڏلو جو مان هئڙي روڀرو ڀڏاياڻو. هڪڙي ڏينهن مان
گهڻن سنتن کي پاڻسان واءِ ڄموت آيس ۽ هن سيڄي کي
پهنجي باغ ۾ آسڻ ڪرايو ۽ وڏي سيوا ڪرڻ لڳو. هڪ
ڏينهن جو سنتن کي پهنجي گهر ۾ وسي آيو ۽ پهنجي
سموري راڄ سمگري هسڪي ديکاريائين. انهن ۾ هڪ
وِمان ۽ هو جو راڄا کي ديوتائن کان مليو هو. اهو جل، ٿل،
آڪاس ٽنهي هنڌ هلي سگهندو ٿي. سنتن جي دل اُن تي
تي وبٺي. ٭ون سنتن جو ڀاوُ سمجهي راڄا کي چيو ته سنتن
کي چاڙهي سئر ڪراءِ. راڄا ڪنترا دفعا مولڪي جو مهاراڄ!
اوهانجي ملڪ آهي جڏهن اوهانکي وڻي تڏهن وِمان ۾
سنتن کي چاڙهي سئر ڪرايو. پر جڏهن مان سنتن کي تيار
ڪري وسي اجان له ڪود ڪو ڀالو ڪري ٺاري
ڇڏي. آخر سنتن کي وِمان ۾ نه چاڙهيائين. سنتن جو
هي ستوادي نه آهي. سورڳ ۾ ويندو نه عبث ڪرايو
يندو. اِهي ڪري وسومن راڄا به ڪبرايو ويندو.
باقي جوڻون راڄا شِوت ڀع جي ڀرپاو سان ڀرهم لوڪ ۾
ندو ۽ ڪبرايو نه ويندو. مان توهانکي اُنجي هڪڙي
ا جو ڀرسنگ ٻڌايان ٿو.

۽ ايڪ نندا جا شبد چيائين. مون راجا کي گهڻا پرماڻ ڏيئي
سمجهايو ته نندا نه ڪر. نندا ڪرڻ سان ٻيج ڪيڻ تي وڃيتو.
پرماڻ :-

جي اُهه آپ سَت تيرٿ ناوي ـ
جي اوهه دؤا دس سِلا پُوجائي
جي اوهه ڪوُپ تَڙا ديواوئي. ڪري نِند سَڀ ٻرٿا جاوي

* * * *

نِند ڪـ سوڌ ساڌ بيچارِ ڏا . ڪـهه روداس پاپي نرڪ سڌارِ ڏا

[گوند روداس صفحه ٨٧٥]

سو هنجي نه نندا ڪرڻ ڪري هنجا ٻيج ڪيڻ تي ويا
آهن. هو به سرڳ مان جلدي هيٺ ڪيرايو ويندو.
پوءِ انهن پڇيو ته اسان ٻنهي مان ٻهر يائين ڪير ڪرندو.
مون چيو ته وسومن راجا ٻهر يائين ڪرندو، ڇو ته جيڪو وچن
هوُ ڏيندو هو سو پاريندو ڪين هو. هوُ ستوادي نه هو.
مون هنکي گهڻو سمجهايو ته آست جي برابر ٻيو پاپ ڪونهي
۽ سچ جي برابر ڪو ٻيج نه آهي. آست چوڻ وارو آدمي
سوُرڳ مان ڪيرايو وڃي ٿو.
پرماڻ :-

دانڪ جيمَر اُپائڪي لِکہ ناوئي ڌرم ٻهالتا ـ
اوتئي ساچو هي سچ نبوري
...ڻ وکرِ ڪيي جاجهالتا
...التہ نہ پاڻِ ڪوڙنار مدهن ڪاليي دوزخ چالتا،

آنڪان پوءِ ٿورو ڇمو تہ ڪاشيءَ جو راجا پوترو ڌن ڪرندو،
جاڪاڻ تہ هن سڀ دان آدي گهڻا ڪيا آهن پر دان ڏيئي
پوءِ براهمڻن جي نندا ڪندو رهيو آهي. مونکي، هنجو هڪ
پرسنگ ياد آهي جو توهانکي ٻڌايان ٿو.

هڪ دفعي مان گهمندو هن وٽ آيس ۽ ڪجهہ ڏينهن
رهيس. مونکي جنهن گهوڙن واريءَ گاڏيءَ ۾ سفر ڪرايائين،
گهوڙا وڏي ملهہ وارا هئا. رستي ۾ هڪ براهمڻ مليو. راجا
کي چوڻ لڳو تہ توهانجي پٽن مان ڇهہ مهنا ڦرندو رهيو
آهيان پر مونکي توهانوٽ اچڻ جي اجازت نہ پئي ملي آهي.
مونکي پنج ڪنواريون ڌيئون آهن جنهجي مونکي شادي
ڪرڻي آهي. توهان وٽ دان وٺڻ لاءِ آيو آهيان. هڪواري
مونکي ايترو دان ڏيو جو ٻئي وٽ مونکي وڃڻو نہ پوي ۽
ٻيو دفعو توهان وٽ اچڻو بہ نہ پوي. راجا چيو تہ محلن ۾ ورڻي
اچج، توکي سڀ ڪجهہ ڏيندس. پر براهمڻ نہ مڃيو ۽ چيو
تہ انهن جنهن گهوڙن مان بہ گهوڙا مونکي ڏيو. راجا جو چت
ڏيڻ لي نہ هو، پر منهنجي ڊپ کان هن ڏيئي ڇڏيا. پوءِ
ٻن گهوڙن واري گاڏي وٺي اڳتي وياسون تہ هڪ براهمڻ
گڏيو، جنهنجو پٽ پرڏيهہ ۾ بيمار هو، هلي نٿي سگهيو،
تنهنجي پيو هو. شهر بہ پري هو. هن منهنجي پتا جي سواريءَ
واسطي راجا کان گهوڙو گهريو. منهنجي ڊپ کان راجا هڪڙي
بہ گهوڙو ڏنو پر منهنجي اڳيان براهمڻن جي ڏاڍي نندا ڪيائين،
مون گهڻو سمجهايومانس تہ دان ڏيئي پوءِ نندا نہ ڪرڻ گهرجي.
راجا براهمڻن جي ڊپ کان مونئي گهر ۾ آيو. رستي ۾ هڪ
ٻيو براهمڻ اڪي مليو، جنهنجي استري گربولي هئي، مورچت
لي ڪرڻ پئي هئي. اُن حالت ۾ براهمڻ راجا کان گاڏي
گهوڙو گهريو. راجا ڏنو تہ سهڻن پر چت ۾ ڏاڍي گالي ڏنيس

گڏيس. نارد کي نمسڪار ڪري پڇڻ لڳا تہ توهين سورڳہ
کان ٿا اچو، سو سورڳہ جي پدارٿن ۽ سک دک بابت ٻڌايو.
توهين ديورشي آهيو، سرو گيہ آهيو، هي بہ ٻڌايو جو اسان
تپسيا، يگہ دان آد ڪيا آهن انهنجي عيوض اسانکي ڪهڙو
۽ ڪيترو ڦل ملندو؟ ۽ پڻ ٻڌايو تہ اسان مان ڀلا ڀريائين ڪنهن
کي سورڳہ مان هيٺنہ ڪيرايو ويندو. نارد سورڳہ جو حال
وستار سان ٻڌايو ۽ انهن جي تپسيا آد ڪرمن جو ڦل جهڙو ۽
جيترو ملڻو هون سو بہ ٻڌايو. راجائن جا نالا هي هئا –

(١) اشٽڪ (٢) پرتردن (٣) وسومن (٤) شوبي.

نارد چيو تہ توهان مان ڀريائين اشٽڪ سورگہ مان هيٺنہ
ڪرندو، ڇاڪاڻ تہ هن، جي يگہ، دان ڪيا آهن سي اهنڪار
سان ڪيا آهن. تنهنڪري جلد ڪيرڻ تي ويندا جئن تہ:–

تيرٿ برت آرڌان ڪر، من ميں ڌري گمان
نانڪ ڀهڦل جات تہ جئہ ڪنچر اشنان.

[سلوڪ م: ٩ صفحہ ١٤٢٨

مان هنجي هڪ ڏينهن جو پرسنگ چوان ٿو. هڪ سمي
مان گهمندو هنجي آستان تي آيس تہ هنجي محل بر وڏو اتشو
پئي ٿيو. هزارين براهمڻ يگہ جي هون آدي ڪريا ۽ منترن
جو اچارڻ ڪري رهيا هئا، لڪين ڪٿو سينگار ڪرائي ڀاريون
هئائون. مهنجي اچڻ تسي راجا مهنجو گهڻو سنڪار ڪيو ۽
پنهنجي دان جي پنهنجي مک سان استت ڪرڻ لڳو. مون
کيس گهڻو سمجهايو تہ پنهنجي دان جي استتي نہ ڪر، ڇو تہ
ائين ڪرڻ ڪري پڇ گهٽجي ٿو وڃي، پر راجا ائين ڪرڻ
کان نہ هٽيو ۽ استت ڪندوئي رهيو. اهڙي طرح پڇ ڪندي
جو پنهنجي استتي ٿو ڪري سو جلدي ڪيرايو ٿو وڃي.

ڪرم ڪرڻ جو اُڌڪاري آهي ۽ گيان جو اَڌڪاري حاليءَ ڪل جي اُپاسنا ڪان رهت آهي.

جڳت ۾ جو ٻوڌم گيان آهي سو ڪرم ۽ ڪرم جو مول اَڌڪار ۽ اوديا، ان سڀني جو ناسڪ آهي. اهڙي طرح انهن جا اَڌڪاري جدا جدا آهن ته ڪري انهن جو ٻاهر ميل نه آهي ۽ انهن جا ساڌن به جدا جدا آهن. ڪرم جو ساڌن استري، پتر، ڌن آهن. گيان جا ساڌن انهن کان جدا آهن. (۱) وئراڳيه (۲) وويڪ (۳) ڪُتسمپتي (۴) مُمُڪشتا. اهڙيءَ طرح انهن جي ساڌنن ۾ وروڌ آهي. ڦل ۾ به وروڌ آهي. ڪرم جو ڦل سورڳ آهي، جنهن جنم مرڻ اڻبو رهي ٿو. گيان جو ڦل موڪش آهي، جنم مرڻ جو اُپاو ٿئي ٿو. ڪرم ۽ گيان جي سروپ ۾ به وروڌ آهي. هٺ، ٻس، سڀ انگن جو جورڻ ڪرم جو سروپ آهي ۽ سڀ اِندرين، من، ٻڌيءَ کي روڪي اُجل ٿي وڃڻ گيان جو سروپ آهي. اهيءَ طرح ڪنهن نه صورت ۾ گيان ۽ ڪرم جو ڪٺ رهڻ ٿي نٿو سگهي. تنهنڪري مُمُڪشوءَ کي مُڪتيءَ واسطي ڪرم نه ڪرڻ گهرجي. ڪرم ڪرڻ وارا جڏهن سورڳ ۾ وڃن ٿا ته ڪرم ڪيئن تنهن سان موٽي جُون ۾ اچن ٿا، جهڙيءَ طرح:-

ڪٿا.

هڪ رشي نارد مني سورڳ مان ماٺ لوڪ ۾ ڀٽي آبو نه رشي ۾ چار راتيون، هي وماڻ ۾ چڙهي سورڳ ڏانهن ٿي ويا، سي

۱- چيه ٽيڪا:- (۱) سر- من جو روڪڻ (۲) دم- اِندرين جو روڪڻ (۳) اُپرتي- اُپرام يا نزار ٿيڻ (۴) تِتڪِشا- سردي گرمي سهڻ (۵) شرڌا (۶) سماڌان- سڀ ترڪ ڪرڻ.

۲- ڌرتيءَ تي.

۽ گيان ٻئي ملي ڪري مڪتيءَ جو ساڌن ٿين ٿا، جهڙيءَ طرح آڪاس ۾ پکي ٻنهي ٻکن سان اڏامي سگهي ٿو ۽ هڪ سان نه، تهڙيءَ طرح جيو روپي پکي گيان ۽ ڪرم روپي ٻن پکن سان مڪت ٿي سگهي ٿو ۽ هڪ سان نه.

سماڌان-

وسشٽ جي سري رامچندر کي ڪرم سمجهي چيو آهي[1] يعني پهرياڻين ڪرم ڪري من کي سڌ ڪري، پوءِ گيان واسطي گروءَ وٽ وڃي. اُنکي اسين ٻه مچون ٿا ۽ اسين سمسچي[2] جو کنڊن ڪري رهيا آهيون يعني آتما جي سروپ مڌ ۽ چنتن سمي ڪرم نه ڪرڻ گهرجي. انهيءَ طرح اسين ڪرمن جو کنڊن ڪريون ٿا ۽ انهن جو ساڳيئي ئي وقت گڏ هئڻ ٽ ٻڌهن رات وانگي يا سورج اَنڌڪار وانگي وروڌ آهي.

ڪٿا. هڪ سمي برهماجي وٽ اَنڌيري وڃي فرياد ڪيو ته سورج ناراڻ مونسان دشمني ڪري ٿو، مونکي رهڻ نٿو ڏئي. جتي سورج اچي ٿو اُتان مونکي پڇائي ڪڍي ٿو. توهين اسانجو وروڌ هٽائي ڇڏيو. برهما چيو چڱو، ٻئي مدعي ۽ مدعاعليه گڏ ٿيو ته توهانجو انصاف ٿيندو. اَنڌيرو ويهي رهيو، پر جڏهن سورج ناراڻ کي ايندو ڏٺائين تہ ڀڄڻ لڳو. برهما چيس پيچ نه، اِتي ترس. اَنڌيري چيو ته مان اُنجي اڳيان ترسي نٿو سگهان، اهو ته وروڌ آهي. برهما چيو ته تڏهن توهانجو اِهو وروڌ هليو ايندو. اهڙيءَ طرح گيان روپ سورج جي اڳيان ڪرم بهي نه سگهندو. جهڙيءَ طرح گيان ۽ ڪرم جو پاڻ ۾ وروڌ آهي تهڙيءَ طرح اَڌڪاريءَ جو ساڌن ۽ ڦل سان وروڌ آهي. جاتي، ڪل، ڌن جو اُيماني

۱- جواب. ۲- گيان ڪان اڳي. ۳- ساڳيئي وقت ڪنو.

جنهي نام وساريا پاڻ ڪري ڪماوڻ ڪور

نانڪ جم پُر ٻڌي ماريا، جن سٽي آڙ ڪور

[سارنگ وار م: ٣ الڪ ١٢٤٧

پاڻ شاستر پاڻ سمرتي پيکي سڀ ڍنڍول

پوجس ناهي هر هري نانڪ نام امول.

[گ: س: اشٽپدي ٣ م: ٥ صفحه ٢٦٥

اهڙيءَ طرح گرو صاحب سڀني ساڌن ۾ رام نام جو مهاتم وڏيڪ ڄاڻو آهي تنهڪري جگياسوءَ کي گهرجي ته سڀ ڪرم ڪانڊ ڀرم ويتا ڪريوءِ وٺ وڃي اُن تي ڀلو ويچار ڪري.

ڏان رتي آراڌم ڀاري ڀمڪ ته ڪيتي ڊيلا،

سمت گهيوا ڪرِ ڀاوَ ڀائي تياگ مان ڍيلا،

موهن پران مان رنگيلا،

ڏاس رهيو ميتري ڪي سنگي پيک، موهيو من ليلا.

[گو: ح: م: ٥ صفحه ٣٩٨

ويدن ۾ لکيل آهي ته:-

گيانا ده نون ڪئيوليه.

ارٿ:- ڪيول مڪتيءَ جو ساڌن هڪ گيان ئي آهي، ٻيو ڪوئي ساڌن نه آهي.

سنڪا- جيڪڏهن ڪيول ڪرم مڪتيءَ جو ساڌن نه آهي ته ڪرم ۽ گيان ٻئي ملي ڪري مڪتي ڏيندا ۽ ڇو ته گيان نه ۽ ڇو جو سمت مٿيءَ سري رامچند کي ڇو نه ڪرم

يا سورج گرهڻ ۽ چنڊ گرهڻ سمي اشنان ۽ دان ڪجي؛ يا پترن جي نمت شراڌ ڪجي.

ٽيون پراسچت ڪرم، جي پاپ جي نورتي واسطي ڪيا وڃن. اهي ٻن قسمن جا آهن ساڌارڻ ۽ اساڌارڻ.

نتيه، نئمتڪ ۽ پراسچت ڪرم نشڪام پرش کي ٻه چت شڌيءَ جو ڪارڻ آهن ۽ نه مڪتيءَ جو ڪارڻ؛ ۽ سڪام پرش کي ته چت شڌيءَ جو به ڪارڻ نه آهن، ڪيول بندن يعني انيڪ جنمن جو ڪارڻ آهن-

پرماڻ گيتا اڌياءِ ٣ سلوڪ ٩:

يگيه ارٿات ڪرمڻو انيتر لوڪو ايم ڪرم بنڌن

تد ارٿن ڪرم ڪؤنتيه مڪت سنگه سماچر.

ارٿ:- سري وشنو جي نمت ڪيل ڪرمن ري ٻين ڪمن ۾ لڳل پرش ڪرمن ڌاران بندن ۾ پائيندو ۽ مڪت نٿو ٿئي. تنهنڪري هي ارجن! تون جو ڪرم ڪرين سو ڦل اڇا رهت ڪيول پرميشور نمت ڪر، تڏهن تنهنجو چت شڌ ٿيندو ۽ گيان ڌاران مڪتي ٿيندي. ائين نه ڪندين ته ڪرم توکي بندن جو ڪارڻ ٿيندا، ڇاڪاڻ ته ڪيول ڪرمن جو سڀاءُ بندن ڪرڻ جو ٿئي آهي.

پرماڻ:-

ڪرم ڪانڊ ٻهه ڪرهه آچار-بن ڀاوي ڏرگ ڏرگ سنسار

بنڌن ڀاڏ مايا ڦاس- جن نانڪ ڇوٽي گر پرڪاس

] گ: م: ٣ انڪ ١٢٦

ڪرم ڌرم نيم ڀرت پوجا ۽ پار برهم بن جان نه دوجا

] گؤ: م: ٥ انڪ ١٩٩

آرٿ:- جو برهم ۾ ڀيد ڏسي ٿو اُهو ڀيد درشي مرت
وري جنم مرڻ ۾ اچي ٿو. اَنيڪ جنمن ۾ دک پائي ٿو؛
جو جوڙ نه آهي، برهم گياني آهي، اُنکان ڏور راجا معاني
گُپ ٿيو؛ برهما آدڪ سڀ اچي پوجا ڪن ٿا؛ وري هن جو
جنم نه ٿيندو ٿو ٿئي. جنهن مد برهم سي گيان سان گياني
جا سڀ بعدن دور ٿي وڃن ٿا، سو سڌ برهم ٿو آهين. سوبت
ڪيتو ٿا جو اُپديش نڌي لڇي ڪيو؛ جيو پاڻ کي ٿو ري
برهم پاڻ کي پراپت ٿيو.

(٥) ڪرم ڀلڻ.

ويد ۾ ٽي قسمن جا ڪرم ٻڌل آهن. (١) نِتيه ڪرم يعني
نه ڪرڻ لائق ڪرم يعني پاپ ڪرم. (٢) وِهت ڪرم
يعني ڪرڻ جوڳ ٻيا ڪرم.

وِهت ڪرم چئن قسمن جا آهن. (١) نِت ڪرم. (٢)
نيمتڪ ڪرم. (٣) ڪاميه ڪرم. (٤) پراسچت ڪرم.

اچي سڀ ملي ڪري پنجن قسمن جا ڪرم ٿيا. اُنهن ۾
ٻه ڪرم يعني * ڪاميه ڪرم ۽ نشڌ ڪرم سي نه پرسڌ
(ظاهري) نقشان روپ آهن يعني اَنيڪ جنمن جا ڪارڻ آهن.

باقي جي ٽي ڪرم آهن تنهان هڪ نت ڪرم آهي جو
روزمره ڪجي، جيئن ته طرح اگني هوتر، سنڌيا، اُپاسنا،
ست نيم.

ٻيو نيمتڪ ڪرم، سو ڪنهن ڪنهن ڪرڻو پوي،
جيئن ته ڪو ٻالڪ ڄڻو عمر ۾، حالت ۾، آشرم ۾، وديا ۾،
تپسيا ۾ ۽ گيان ۾، گهر وڃي اندر پيهي اچي ته تهي اُنکي
نمسڪار ڪجي ۽ ستڪار ڪري وهاريجي ۽ شيوا ڪجي؛

١- سسد. * ڪامنا وارا سڪام ڪرم.

اُڻِ - سَد رِشَئِاتِ ڪارڻِ دَڪلاوِين

آپياسِ نُومو -ت پِرتِ ڪاوِ

اپياس (٩)

دار شٽانت - هي پتر، جهڙيءَ طرح جڳت ۾ ٻه ماڻهو هجن، هڪ چور ۽ ٻيو ساڌ (يعني چور نه) ۽ چور جي پٺ ۾ ساڌ به پڪڙجي وڃي. ڪين راجشاهي ماڻهو راجا وٽ پڪڙي وڃن. راجا وٽ ٻئي چون تا ته اسين چور نه آهيون راجا انهيءَ پريکيا واسطي لوه تپارائي منتر پڙهي انهن کي چوي ٿو ته جيڪڏهن توهين چور نه آهيو ته لوه هٿ ۾ کڻو جو چور هوندو اُنجا هٿ سڙي ويندا ۽ جو چور نه هوندو اُن جا هٿ نه سڙندا. هيءَ راجا وٽ اُتم پريکيا هئي. جو چور هو ۽ جوٽ ڳالهايائين تي ته مان چور نه آهيان، اُهو جڏهن لوه کڻي ٿو ته ٻهر يائين تـہ اُنجا هٿ سڙن ٿا ۽ راجا انکي هٿڪڙيون وجهائي ڏنڊ ڏئي ٿو ۽ جو چور نـہ آهي اُنکي به راجا چويٿو ته لوه مٿي کڻ. هو لوه کڻي ٿو ته نه اُنجا هٿ سڙن ٿا ۽ نه انکي راجا ڏنڊ ڏئي ٿو.

اُلٽو راجا هنکان معافي گهري ٿو ۽ هنکي ريشمي ڪپڙا ۽ زيور انعام ڏئي ٿو.

درشٽانت - جو چويٿو ته مان برهم نه آهيان مان جيو آهيان، سکي دکي، پني پاپي سنساري آهي، تنهن برهم جي چوري ڪئي آهي ۽ انکي مرتيو يعني ڏرم راجا کان ڏنڊ ملي ٿو.[1]

مرِتيوُ سَ مرِتيوُ ماپنوتِ يہ اِهَ نانيوُ پشيتِ.[2]

ا- پراپت ٿئي ٿو. ٢- ڏسي ٿو.

بو شڪا با نتي مت ڄاوي
اپياس آشٽمو سنت ٻرتي ڪاوي
يان ڪرم ڪر سنتي ٻاوي جيبا
مرتئو ڪو *ولچي ڪيابي تبا.

آپياس (٨)

ان گاليءَ حا براط ڪڏاين وجن نتا، اليڪي لبن تي
وجن تا. گباليءَ کي مرلو ونيا اجي تو، بر انجي سر بر مان
ڪم ملبس لتو، چاڪاڻ تہ برهم گيان جي برياڻ سان گاليءَ
جا گرءَ واشاءَ اگمان سب ناس ٿي وجن تا. تهڪري
گاليءَ کي پعر جعر لتو ملي، برهم روب ٿي وجي تو.
برماط ويد:-
د تسيہ پراڻا اڏڪرا مت آنرئو سمو ليدتي.
گرو برماط:-
ڄ جن مين جل آه ڪتابا. تنہ موڙي سکر ڊوت سماا
[گ: §سڪ: م: ٥. آ: ١١ صفحہ ٢٧٨
جعهن پار برهم کي برابت ڪري گباليءَ مرلوءَ کي لڳبو
ي، سو پار برهم نون آهين.
شڪا- گباليءَ ۽ اگباليءَ جو چڱو وعدوار سمان آهي،
ببڻط ڏهي جو ڪٽهڙو آهي، سمهڻ گهمڻ بہ ٿاوت
هي، تہ بوءِ ڪهڙو سبب آهي جو پوڳڻ وارا ڪرم
ءَ کي بعڏن روب آهن يعني جنم مرڻ ڏيڻ وارا ٿين
باليءَ کي بڌالمان لتا ڪن.

* ...ڳجي تو يعني سدس بوواه لتو ڪري. §سڪهڻي.

آڀاس (٦)

دي درشٽانت ڪري پرمان، يا شنڪا ڪري پرم اُدار
ڪشتر آڀاس يا مت ڪاوي
ٿئي سنديھ نه دور متاوي.

اُتر - هي پتر، جل جو ڪٽورو ڪٺي اچ. ڪٺي آيو ته لوڻ جو ٽڪرو ڏنائونس ۽ چيائونس ته ڏس، لوڻ جو ٽڪرو جل ۾ آهي. ڏنائين ته ڏسڻ ۾ نه آيس. پڇيائونس ته ڪيڏانهن ويو ۽ ڏسڻ ۾ ڇو نٿو اچي. چيائين مهاراج، جل سان ملي اُنهن تي ويو آهي، جل روپ تي ويو آهي، جنهڪري اکين سان ڏسڻ ۾ نٿو اچي. تڏهن چيائونس اندر ته آهي؟ چيائين ها مهاراج اندر ته آهي. اندر هئڻ ڪري ڏسڻ ۾ ڇو نٿو اچي. چکو، انکي جيڀ سان چکي ڏس ته پاڻي کارو آهي. چکيائين ۽ چيائين مهاراج، کارو آهي. چيائونس ته ڏس ته اکين سان جاتو نٿو وڃي، پر زبان سان جاتو وڃي ٿو. اِنهيءَ طرح آتما برهم هن ساري جڳت جي اندر آهي ۽ اُن سان ملي ويو آهي. ملبل، هنن اکين سان ڏسڻ ۾ نٿو اچي، پر گروءَ جي رمز د اُران اُنيو پرمان سان من پڌيءَ جو سک دک جو *ترپٽيين جو پرڪاشڪ، سو پن پدارٿ جو پرڪاشڪ اندر آهي، اُئين جاتو ويو آهي. درشيه کان نيارو درشيه جو پرڪاشڪ جو ست سروپ آهي، سو تون ئي آهين.

شنڪا - برهم درشن جو مکيه سادن ڪهڙو آهي؟

---

* پرڪاش، پرڪاشيه، پرڪاشڪ، اهڙن ٽن کي ترپٽي چئجي ٿو.

نيڪا۔ هي پتر! ڏس هي ٻڙ جو ٻج ڪهڙو نه سوکم
آهي. هن ٻج مان ئي هي پيدا ٿيو آهي. سارو وڻ انهي اندر
هو، پن، ٽاريون، گل ڦل سڀ انهي اندر هئا. تڏهن نه اُن
مان ٻاهر نڪتا. اهڙيءَ طرح اندر، جو ساڪي آتما برهم سروپ
آهي، سو سوکم هوندي به ٻڙ جي ٻج وانگي ڪهڙن قسمن
جي جڳت کي پيدا ڪري سگهي ٿو.

پرمان (١):- آئون سوکم آئون استول. اڪي ۽ جائي نانڪ لنا.
[گ: +ٻ: أ: محلا ٥ صفحه ٢٥٠

پرمان (٢):- آپ ٻالت جوه پسرئا نانڪ ايڪ آڪارا.
پرمان (٣):- [گ: +ٻ: أ: م: ٥ صفحه ٢٩٦

آتم رام رام ڏيءِ آتم پائيءِ سهد پيچارا ڏيءِ.
[مارو * سو: محلا ١ صفحه ١٠٣٠

سو آتما رڳو سوکم نه آهي، وڏي کان وڏو به آهي.

پرمان:- سوکم تي سوکم ڪرچيني پرڏن پرءَ پتاني.

يعني حاڪم م ڪين آهي ننڍڪري ننڍي کان ننڍو جو
اٿن، ۽ سارو برپور ٿي آهي ننڍڪري وڏي کان وڏو آهي.
اهڙو جو برهم آهي، سو تون آهين.

شسڪا- جيڪڏهن او سڀ ۾ برپور ٿي آهي، وڏي کان
وڏو آهي ته ٻوءِ ڏسڻ ۾ ڇو نٿو اچي. ٻڙ جي جٽو ته سوکم
هئڻ ڪري ڏسڻ ۾ نٿو اچي ته درشن جا ساڌن، جي شاسترن
۾ لکيل آهن، سي لستل تسدا ۽ جي درشن ته تبو ته مکتي
کيهڙي ۾ ته ٿيندي.

ـ گوڙڻي ناون اکري. ؛ سوهلا.

هليو ويو. آخر سڀ ٽاريون وڃائيس ته ۽ سويت ڪيتوءَ کي چوپٽو نه ڏٺس، ته انهن ٽارين جو جيو وڻ ۾ لين ٿي ويو ۽ مٽو له. وڻ مان وري ٽاريون اڪرنديون ته موٽي انهن ۾ جيو ايندو. انهيءَ طرح جاڳرت، سوپن وارو جيو سشوپتيءَ ۾ لين ٿي وڃي تو ۽ مري لٿو، وري اهو جيو جاڳرت سوپن ۾ اچي، اَنتهڪرڻ ۽ اندرين سان ملي سڀ ڪم ڪندو. اهڙو جو نت جيو آتما آهي سو برهم سروپ ڄاڻو ۽ اندريون انتهڪرڻ، اَوستا مٿيا (ڪوڙي) ڄاڻو، جئن لسوڙيءَ ۾ ٽانگه. انهيءَ طرح سڀاڻي برهم آهي، سو تون آهين.

شنڪا- توهين سڀ سنسار برهم روپ ڪري ڏيکاريو ٿا ۽ برهم کان جدا سڀ کي مٿيا چئو ٿا. اِها ڳالهه ته تڏهن ٺهندي جڏهن برهم سڀ جو اُپادان* ڪارڻ هجي ۽ برهم جو سروپ ويد ڀڳوان چوي ٿو سو هي:-

ايڪ اَڏوِت روپ پڇاڻو - سو ڪم ڏي آت سو ڪم ڄاو
سو ڪَهسي آستول اُپجاوي
سڪل جڳت مَن مين ٿهي آوي
[موڪه پنٿ پرڪاش]

اڀياس (٥)

پهه شَنڪا جانڻي ٿهين رهي
آئسو ايڪ نِدرشنِ (درشٽانت) آهي
ٻنڇهون اڀياس سَت پِرت ڪاوي
ٻَت دالا ٽانٽي آتواوي.

---

*جنهن مان پدارٿ ٿهي. جئن ڪاٺ دروازي جو اُپادان ڪارڻ آهي.

اُوستا ۾ ٻاھر لڪرت ٻيھڪي ڊيھ ۾ وڃي تو ۽ ڪو
ڪري تو. سب ھو سمند جي لٻائي پلجي تا وڃن
اھو جل سمند روپ ھٽڻ ڪري ٻرپور آھي تڻن
۽ ٻرپور آھن. جڏھن جل سمند کي ٻلائي ٻڌھجو نـد
دلو ھوائي تو، تڻن اون ٻوھر کي ٻلائي ٻاڦ کي ھو سڏائـ
مو، ٻر تو، سو ٻوھر سروپ آھن؛ ائين سمجھ ڪر.

آپباس (۴)

ــــ توھين ھُو تا ڏ ھو ست ۾ ملي وڃن تا ۽ ست
... ھو ... تا. سو ٻھر پائين جو مرت ويدا ھوندا ۽
... ھو ... پيدا ھوندا. ھو روز ھمندا مرندا ئي رھندا
... ھو ... اوڏسي جو آتن، ۽ ست ۽ وڪار
... سمند ... جھڙيءَ طرح سمند ۾ ڦوڪڙا اٿن
... تھڙيءَ طرح ست مان جيو اٿن تا

ڀان ٿي ست برهم مڃڻ ناهي - پر سمجهه آڻي من ماڻهي.

آپياس (٢)

اُدالڪ رشيءَ پنهنجي پٽ کي شنڪا وارو ڏسي مکين جو مثال ڏيڻ لڳا ته جهڙيءَ طرح ماکيءَ ۾ سڀ گلن جون رسون پنهنجي پنهنجي گلن جي وڻن جي ڀن ڪسي ڇڏي ماکيءَ ۾ اچي ڪٺيون ٿيون آهن، پر ٻڌيءَ جي اُپاءُ ڪري پعدي جڙ هٺ ڪري ڄاڻن نه ٿيون ته اسين پنهنجي پنهنجي گلن کي ڇڏي ماکيءَ ۾ اچي ڪٺيون ٿيون آهيون، تهڙيءَ طرح سڀ جيو سکوپتيءَ ۾ ٻڌيءَ جي اُپاءُ ڪري نٿا ڄاڻن ته اسين پنهنجي مٿش، ديوتا آدڪ سرپرن کي ڇڏي ست ۾ اچي ڪٺا ٿيا آهيون.

نه ڄاڻڻ ڪري ئي وستوءَ جو اُپاءُ نٿو ٿئي. تنهنڪري جڏهن ست ۾ سڀ جيو اچي ڪٺا ٿين ٿا، سو ست سروپ تون آهين.

سويت ڪيتو- ست ۾ پرويش ڪرڻ وقت جيئن ٺيڪ جيو ڄاڻن نٿا، پر اُٿڻ وقت ڇو ڪين ٿا ڄاڻن ته اسين هاڻي ست کان ٻاهر هلون ۽ هلي ڪو ڪم ڪريون. اهڙي قسم جي شنڪا ٻڌي اُدالڪ رشي ٽيون اُپياس چوڻ لڳا.

آپياس (٣)

اُدالڪ رشي جهڙيءَ طرح ڪکر پاڻيءَ کي سمنڊ مان ٻاهر ڪڍي مٿي وٺي وڃي ٿو ۽ برسات وسائي ٿو ۽ پهاڙن، شهرن ۽ ڳوٺن کي پوتر ڪري ٿو ۽ اُهو جل پنهنجو ندي نالو رکائي پڻ ڪنارن وچ هلي ٿو، پر اُهو جل ڄاڻي نٿو ته ڪو مان هاڻي سمنڊ مان ٻاهر نڪران ٿو ۽ ڪکرن ذريعي مٿي وڃان ٿو، برسات ڪريان ٿو ۽ پهاڙن، شهرن ۽ ڳوٺن ۾ ڦران ٿو ۽ ندي ٿي پڻ ڪنارن ۾ وهان ٿو. جيئن جل سيني پاڻ کان پاڻجي وڃي ٿو تيئن جيو برهم کان جاڳرت

۽ ست ھو، اھو ست ساکي جڳت ساري حکمت جو آڌار ۽
۽ آڌشٺان (آسرو) آھي يعني جڳت کي پيدا ڪري ٿو ۽
پالڻ ڪري ٿو. سرشٽيءَ جي آد ۾ اُن ست روپ ھُنن،
پوءِ لو سرشٽيءَ جي رچنا ڪري، اُن آيمان ڪري، اُن
پالڪي ھُو سمجھي دکي ٿي رھيو آھي؛ ۽ پنھنجو پالو پگدت
ديوتت رکائي ۽ منش، ديوتا آد روپ ڌاري اُن آيمان
ڪري، ۽ اُھو ئي مان آھيان، ۽ جنم مرڻ ڌاري رھيو آھيان.
۽ ھي سڀ لوکي پوءِ ٿي رھيو آھي. سکوپتي اوسٿا ۾ اھو
پوءِ دور ٿي وڃي ٿو ۽ پرمل، ھو تون آھين، ست ۾ آئيد
ٿي وڃن ٿو، پنھنجو روپ ڪيو ۽ ڏسين ٿو، اھڙيءَ طرح:-

ديھادِ ڪارج ڪر دوُر- سَت روپ اَر لکو اَدوُر

سُکر اَدتي پوڏ ھو آھي- سَت سروپ ويد ھہ ڪاھي

آنسي ھو- ست پرم اَچاري- تَنو مَسي ار ڪتوُن اُھ ڌاري.

[موکہ پنت پرڪاش]

آرٿات. سکوپتيءَ ۾ سکہ سروپ ڏنبت رھت پرڪاش
سروپ ھو آھي، جنھنکي ويد ست روپ چوندا، اھڙو ھو
ست پرم سروپ آھي، تنھنکي تون پالڻھي پاڻ چوڻ ٿو
ڌارڻ ڪرين.

شنڪا سويت ڪبھوءَ جي- ھي پتا! توھان ھو جو آھي
۽ سکوپتيءَ ۾ سڀ ھبو ست ۾ ملي وڃن ٿا، يعني سڀ جو
پنھنجو پنھنجو منش، ديوتا، پسون، پکي آدڪ سرير ڇڏي
نام روپ کي مٽائي ڇڏين ٿا. جڏھن سکوپتيءَ ۾ سڀ
جو ست ۾ اچي ملن ٿا ۽ پوءِ اسين جاڳون جو ٿا؟ ۽ ڪوئي
ھوي ٿو ۽ ڪنھنکي يادگري آھي ۽ ڪنھنکي اُبوءَ آھي.

پرماڻ:-

سک دک پورب جنم کي ليکي
سو ڄاڻي جن داتي ديکي
ڄس ڪئي دوس ڏهه تون پراڻي
سهه آپڻا ڪيئا ڪرارا مي.

[مارو سو: م: ١ صفحه ١٠٣٠

اِهو ٻڌي پنڊت ڏاڍو خوش ٿيو ۽ چيائين ته مونکي ٻئي پرشن جو جواب مليو چڪو هاڻي مونکي ٽئين پرشن جو اتر ڏيو. مهاتما چيس ته پتر هڙڻ سان ٽئين سوال جو جواب پڻ اچي ويو. پنڊت چيو ته مون نه سمجهيو ڪرپا ڪري کولي سمجهايو. مهاتما چيو ته مون توکي پتر هنيو ته توکي پيڙا ٿي. اهو پتر ڪٿي آهي. پنڊت پتر کڻي آيو. مهاتما انکان پڇيو ته هي ڇا جو بڻيل (ٺهيل) آهي؟ پنڊت چيو مٽيءَ جو.

مهاتما- جنهن سرير تي مون پتر هنيو سو سرير ڇا آهي؟

پنڊت- سرير به مٽي تت آهي.

مهاتما- بس، مون ته مٽيءَ تي مٽي هنئين. جهڙيءَ طرح مٽيءَ تي مٽي هڻڻ سان توکي پيڙا ٿي، تهڙيءَ طرح اڳيئي پر اڳيئي مارڻ سان نرڪ پر جيوکي پيڙا ٿئي ٿي.

پنڊت- هاڻي منهنجو ڀيون سنسو به نورت ٿيو.

جيوڻي جو پرم سويت ڪيئن ڪي ٿيو هو. سندس پتا آدالڪ رشي هو. هن تنومسي، مهاواڪ جو اُپديش ڏئي هن جو جيو پرم نوري چڏيو. سويت ڪيئن ڪسي دکسي ڏسي سندس پتا آدالڪ هيءَ پهريون اُپياس ٻڌائڻ لڳا —

اُپياس (١)

هي * سؤميه، تنهنجو آتما ساکي چيتن سرشٽيءَ کان اڳي

---

* پيارا

دوش ڪونهي ۾ منهنجي ڪرم جو دوش آهي. هاڻي تون
پنهنجي ڌرم ٻڌاءِ. براهمڻ پنهنجو سمورو سماچار ٻڌايو ۽ چيائين
آڌرمي پاپي راجا مون لس آبراڌ جو هٿ ڇو وڍايو؟ جوڳيءَ
چيو تہ راجا تنهنجو هٿ ڪونہ وڍايو ۾ تنهنجي ڪرم تنهنجو
هٿ وڍايو. پورب جنم ۾ تون تپسي هئين ۽ راڄ ڪنيا گئو
هئي ۽ راڄڪمار ڪاسائي هو. هي ڪاسائي گئوءَ کي مارڻ
لڳو ۾ هوءَ پنهنجي جند بچائي ڀڄي ويئي ۽ تنهنجي اڳيان
لنگهي ويئي. پٺيان ڪاسائي آيو. توکان پڇيائين تہ گئو تو
هتان لنگهندي ڏٺي؟ تو آڱر سان اشارو ڪيو تہ هن
طرف ويئي. چاڪاڻ تہ تو ٻڌڻ ڪيو هو تہ مان ڪوڙ نہ
ڳالهائيندس. ۾ شاستر ۾ آکيا آهي تہ پنهنجا پراڻ وڃن يا
گئو براهمڻ جا پراڻ وڃن تہ سچ ڳالهائڻ بدران ڪوڙ ڳالهائڻ
چڱو آهي يا تہ چپ ڪرڻ چڱو آهي. اهڙيءَ ڌرم شاستر کي
تون نہ ڄاڻندو هئين. تو هٿ سان اشارو ڪيو ۽ ڪاسائيءَ
وڃي گئو کي ماريو. انهي کل گنگا ڪناري تي وڃي لاٿائين
تہ ايتري ۾ هڪ شينهن جهنگ مان نڪري گنگا ڪناري
پاڻي پيڻ آيو. اڃ نڪايل هو، سو گئوءَ ڪاسائي ٻنهي کي
کائي ويو ۽ اُنهن جون هڏيون اُتي ڇڏي ويو. برسات پيئي
تہ گنگا ندي چڙهي ۽ هڏيون گنگا ۾ لڙهي ويون. گنگا جي
مهاتم ڪري ڪاسائي راڄڪمار ۽ گئو راڄ ڪنيا ٿي. ڪرم
هڪ رات واسطي انهن کي شادي ڪرائي ڪٺو ڪيو، ۽
جهڙيءَ طرح ڪاسائيءَ گئوءَ کي تلوار هنئي، تهڙيءَ طرح
راڄ ڪنيا راڄڪمار کي تلوار هنئي. تو هٿ سان اشاري
روپ ڪرم ڪيو اُن پاپ ڪرم تنهنجو هٿ وڍايو. ان ۾
تنهنجو دوش آهي ٻئي جو ڪهڙو دوش؟ اهين نسچي
ڪري سگهي ٿي رهه.

جوتشي صبر ۾ رهيو، ڪجه به نه چيائين. جوتشي پنهنجي
ٻٽنڪ ۾ ويو ته براهمڻ وٽس ويو. جوتشيءَ انکان پڇيو ته
ڪٿان اچڻ ٿيو آهي. چيائين ته آيو ته هوس پنهنجي دک جو
ڪارڻ پڇڻ لاءِ، پر ڀر يائين پنهنجو ڪرم ڦل ٻڌايو. توهان
جي اِستري پنهنجي زبان سان اتترو ترسڪار ڪري ٿي جو
ڪو به سهي نه سگهي پر توهين سهي وڃو ٿا، اُنجو ڪهڙو
ڪارڻ آهي. جوتشي براهمڻ چيو ته هيءَ منهنجي اِستري نه
آهي پر منهنجو ڪرم آهي. دنيا ۾ جا چيز ڏسين ٿو، پائي
(پاءِ) سبنڌي، پتا، پتر، گرو، شش، متر، دشمن جو ڪجه
به آهي سو سڀ ڪرمن آهي. هيءَ استري نه آهي منهنجو
ڪيل ڪرم آهي. اِهو ڀوڳڻ بنا ڇٽي نه سگهندو. تنهنڪري
پنهنجو ڪرم مان خوشيءَ سان ڀوڳي رهيو آهيان. پنڊت
پڇيس ته اڳين جنم ۾ تو ڪهڙو ڪرم ڪيو هو؟ جواب
ڏنائين ته پُورب جنم ۾ مان ڪانءُ هوس ۽ هيءَ گڏهه هئي.
هنجي پٺيءَ ۾ ڦٽ هو. تمام دکي ۽ ڪمزور هئي. مون
انجي ڦٽ ۾ پنهنجي چهنب هڻي، جنهنڪري هوءَ دکي
ٿي ٿي. پر مان خوش پئي ٿيس. هوءَ وڃي اندر لڪندي
هئي ۽ مان انکي پيو ڳوليندو هوس. آخر مونکان دکي ٿي
هوءَ ١٠-١٢ ڪوه پري ڳوٺ کان پڄي گنگا ڪناري سُنگهڻي
(گهاٽي) بن ۾ رهڻ لڳي. مان به اُن ڪانسواءِ رهي نه سگهيس،
سو انکي وڃي ڳولي لڌم ۽ چهنب هنيم ته انجي هڏين ۾
اندر گهري ويئي. هوءَ دکي ٿي گنگا جل ۾ ويئي پر
منهنجي چهنب اُنجي ماس مان نه ڇٽي. ٻئي جل ۾ لڙهي
وياسون. هنکي براهمڻيءَ جو جنم مليو ۽ مونکي جوتشيءَ جو.
هوءَ اڃي منهنجي استري ٿي. هاڻي هيءَ مونکي مرڻ
گهڙيءَ تائين مک سان دک ڏيندي. مان پنهنجو ڪيل ڪرم
جاڻي صبر ۾ رهان ٿو ۽ شڪر ڪري وينو ڀوڳيان. هنجو

ٻڌي. راڄڪمار جو سر وڍڻ جي ٻنوءِ هو موٽي ويو. راڄ ڪنيا
شوڪ ۾ روئڻ ڪرڻ لڳي. ٻه ڪنور اڳيان برابر ٿيا ڪيائين
ته اڄاڻ مونکان ڪهڙو پاپ ٿي ويو آهي جو سيا ۾ مان سچ
ته پڌائيندس جو ته منهنجي ماتا پتا ۽ سس سهري کي ڪلنڪ
لڳندو. اڄاڻ مولي جو پڌري ڪه اي وشواس نه ڪندو. اهو
وچار ڪري رهي هئي. پرانت ڪال ٿيو. براهمڻ اشنان ڪرڻ
واسطي ڪوهه تي ويو. ڪنيا براهمڻ کي ڏسي ورلاپ ڪرڻ
لڳي ته منهنجي پتيءَ کي ڪوئي ماري ويو آهي. ماڻهو اچي
ڪٺا ٿيا.

راجا آيو ۽ پڇيائين ته ڪنهن ماريو. ڪنيا چيو ته مونکي
سڌ نه آهي پر مون هڪڙي ٺاڪر مندر ۾ ويندو ڏٺو. راجا
۽ ٻيا لوڪ آيا ۽ براهمڻ کي پوڄا ڪندو ڏٺائون. براهمڻ
کي پڪڙيائون ۽ چيائون ته راڄڪمار کي تو ماريو. براهمڻ
چيو ايشور ڄاڻي ٿو، مون راڄڪمار کي نه ماريو آهي. مون
مٿان ڪو ڏنو آهي. پر اُپراڌ کي دوش نه لڳايو. راجا
ڪاوڙ ۾ چوڻ ٿي لڳو ته هي ڏنل ڏنو جو تلوار سان هن
جو هٿ ڪپائي ڇڏيائين.

براهمڻ دکي ٿيو. راجا کي آدمي ڄاڻي راجا جو ديش
ڇڏي ودين ۾ هليو ويو. تلاش ڪرڻ لڳو ته ڪوئي
ودوان ڳولهي ته امڪان هٿ ويهي جو ڪارڻ پڇان. آخر
پتو لڳس ته ڪاشيءَ ۾ هڪ ودوان جوتشي رهي ٿو. اُن
وٽ ويو ته اُتي سڌ پيس ته ڪيڏانهن ٻاهر ويو آهي. اُن
جي استريءَ براهمڻ کان پڇيائين ته ڪهڙي ڪم ۾ منهنجي
پتيءَ لسڻ چوڻ لڳي جي جيڪر سڀني نه سگهين.

براهمڻ بڌي حيران ٿي ويو. استري ۾ جوتشي سا آيو.
براهمڻ جوتشيءَ کي ڪونجن جهڙي حجو نمسڪار ڪيو. ٻر

پنڊت جي ٻئين پرشن جو اُتر - مهاتما چيو ته م
پنهنجي درشٽانت سان اِها شڪا به نورت ڪري ڇڏ
آهي. تو مونکي مارڻو ۽ ڏر وچن چيا، پر مهنجو چت شان
۾ رهيو. مون توکي ڪجهه به نه چيو ۽ توکي پٿر هڻڻ سا
گهبراوت هئي. تو ۽ مون ٻنهي کي ڪرمن جوئي ڦل مليو
پر مون ڄاتو ٿي ته ڪرمن جو ڦل آهي تنهن ڪري مهنجو
چت شانت ۾ رهيو. توکي اِها خبر نه هئي توکي ڀرم ٿيو ته
مهاتما مونکي پٿر هنيو. اِنهيءَ ڪري توکي چت ۾ وکيپ ٿيو.

گياني ٻو آگياني لسڇٽو سمي پرارٻڌ ڪرمڻي

ارٿ:- گياني ۽ اگياني پرارٻڌ ڦل هڪجهڙو ڀوڳين ٿا پر
گيانيءَ کي ويچار سان ڌيرج آهي ۽ اگيانيءَ کي اَويچار سان
ڪليش آهي. سک دک پنهنجي ڪرمن جوئي ڦل آهي.

درشٽانت:- هڪ راجا وڏو ڌرماتما، نياءَ ڪاري،
سمت شيوڀ ۽ پرميشور پوڄ (پوڄڻ وارو) هو. هنکي هڪ
ئي پٽ هو. راجا هنکي پڙهائي ودوان ڪيو. راجا کي هڪ
ٺاڪر مندر هو انهيءَ ۾ هڪ براهمڻ پوڄاري رکيائين جو وڏو
سداچاري ۽ ڌرماتما هو. هو ڪجهه گهرندو به نه هو ۽ تنهن س
ڳي سياءَ ڪري راجا جو مٿس راضپو هو. راجا جو پٽ وڏو
و ته اُنجي شاديءَ جو ويچار ڪيائين. هڪ سندر راج ڪنيا
ن انجي شادي ڪرايائين. راجا راج ڪمار لاءِ نئون محل تيار
ڪرايو هو. انهيءَ ۾ راج ڪمار سمهيو. هنکي ننڊ اچي ويئي. پر
جي اِستريءَ کي ننڊ نه آئي. هوءَ هيڏانهن هوڏانهن گهمڻ
ي ۽ محل ۾ سڀ سامان ڏسڻ لڳي. آخر پنهنجي پتيءَ
پاسي ۾ هڪ تلوار ڏٺائين. مياڻ مان ڪڍي ڏٺائين ته
ڏاڍي تيز ۽ چمڪ واري هئي. تلوار ڏسي ڊڄي ويئي
ار هٿ مان اوچتو نڪري وڃي راج ڪمار جي گردن تي

ڏاڍو لڳو ۽ ڏاڍي ٻڙا ٿيس. بعد ۾ کي ڪروڌ آيو. مها
کي مارياءِ ۽ کيس ڪوڙا وڌائين ته چنڊال، مان تو و
آيس شانتيءَ واسطي ته تو مولکي ٻتر هڻي دکي ڪيو
مهاتما کلو ۽ چيائين ته تو مهنجو ڀاو نه سمجهو انهن ڪري
توکي ڪروڌ ٿيو ۽ مولکي ماريئه. جڏهن مهنجو ڀاو سمجهندين
تڏهن ڏاڍو پسچاتاپ ڪندين ۽ مهنجي چرڻن ۾ ڪرندين.
بعد ۾ کي شرم ٿيو ۽ چيائين ڪرپا ڪري مولکي سمجهايو.
مهاتما چيس ته تو چيو ته مان شاستري آهيان مولکي اشاري
سان سمجهايو سو مون توکي ٻتر هنيو. ٻتر مارڻ سان مون
توکي تنهنجي پرشن جو جواب ڏيڻ چاهيو. بعد ۾ چيو مون
نه سمجهو. مهاتما چيو ته مون توکي ٻتر هنيو، توکي ڇا ٿيو؟
بعد ۾ چيو ته مولکي ٻڙا ٿي. مهاتما چيو ته ٻڙا ڪا ڏ...
آهي. تنهنجي ٻڙا ۾ ڪوئي روپ، ريکا، چهرو، چڊ
...مٽي ڪوڊ. ٻڙا جي تورڙ ۽ ماپ نه ڪالهي ۽ مولکي تنهنجو
...ا جي ڪمنا نه د آهي. مهنجا نتر، من، نڌي الکي جاڻي
سگهن. مان دلا ۾ ٻڙا کي مهاڻي لتوءِ ٻر جبڪڏهن
...چيس تو ته اهو ڪوئي روپ، ريکا، چهرو، ڪر ٻڌاءِ.
...عد ۾ چيو ته مهنجي ٻهرين شڪا جو جواب مولکي
...يو. ٻڙا وانگر آتما، روپ، ريکا کان نيارو آهي. ٻر
...ٻڙا جو آڀو ٿئي تو تئن آتما جو آڀو ڇو نٿو ٿئي. مهاتما
...ٻڙا جو آڀو مهنجي ٻتر جي چوٽ لڳڻ سان توکي
...تر نه ٿيو اهڙيءَ طرح برهم ويتا جي شبد جي چوٽ
...ن توکي اندر آتما جو آڀو نه ٿيندو. برماڻ:-

...جاڻهِ سي آيو ٻولي. سي ڪِٿ آئي سدارا
[سو...

رهيا آهن. انهنجي نورتيء واسطي توهانجي شرڻ ۾ آهيان. مهاتما توڙ ڳالهائو هو ۽ سدا برهم چنتن ۾ وقت گذاريندو هو، سو ماٺ ۾ رهيو. پر وري پنڊت پرارٿنا ڪئي ته مان دکي آهيان، جيتوڻيڪ شاستر پڙهيا اٿم پر چت شانت نه آهي. لاچار مهاتما چيو ته ٻڌاءِ ڪهڙا سنسا توکي آهن؟

هن هيٺيان ٽي پرشن ڪيا:-

(١) ويدانت شاستر چوي ٿو آتما آهي پر اُنجو جات، گڻ، ڪريا، سنٻنڌ، روپ ريکه، چنهه چڪر ڪوئي نه آهي. جنهن شيءِ ۾ انهن مان هڪ به نه هجي سا شيءِ هوندي ئي ڪان. جيڪڏهن انهن بنا ڪائي شيءِ آهي ته ڏيکاريو، اُپڙ ڪرايو.

(٢) سک دک ڪرمن جو ڦل آهي ۽ ڪرم ڦل سمجهي ڪنهن تي دوش لڳائڻ نه گهرجي، ائين شاستر چوي ٿو، پر ماڻهو اُنتي چونتا هلن؟

(٣) سري مد ڀاڳوت ۾ دارڻ نالي نرڪ جو بيان ڪيل آهي ته جو ڪامي پرش پرائي استريءَ سان پريت ڪري ٿو يا استري پرائي پرش سان پريت ڪري ٿي ته انکي لوه جو مورتي پرش، يا استري ناهي اگنيءَ ۾ تپائي هجي انگن ۾ لڳائين ٿا جنهن ڪري تمام دکي ٿو ٿئي. منهنجي خيال موجب تنن ۾ تت ملائڻ سان دک نه ٿيڻ گهرجي. ڪام به اگني آهي ۽ اگني به اگني آهي. اگنيءَ کي اگنيءَ ۾ وجهڻ ڪري ڪهڙو دک؟ جيڪڏهن دک ٿيندو هجي ته درشٽانت ڏيئي مونکي سمجهايو.

مهاتما وري به ماٺ ۾ رهيو. پنڊت چيس ته جواب نه ڏيندين ته مان گنگاجيءَ ۾ ٽپو ڏيئي پنهنجو گهات ڪندس. تڏهن مهاتما هڪ پٿر ڪڻي هنکي زور سان هنيو، جو هنکي

تنو آهي ۽ نه ڪنهن ڪارج کي پيدا ڪريٿو. البت
آهي لت اُوناشي آهي، ايڪ رس آهي، لڪبن ڪان ٿوو
۽ شربر ۾ رهڻ هوندي به سرير جي ااس تبڻ سان ااس
ٿئي. اِلهيءَ ڪري گهڻن ماڻهن کي سعسو رهي تو نه
اِندر ين، من، بڌيءَ کان آتما جدا آهي يا نه. هيءَ
روپ آتما من بڌيءَ سان جاڙو لتو وجي، چاڪاڻ نه
بڌي جڙ آهن پر اُنلو من ورتبن سممت، آتما کان جاڙو وڃ
تو. اِلهيءَ ڪري من بڌيءَ کي پرڪاش ڪرڻ وارو پرهم
جاڻ ۽ جهڙيءَ من بڌي جاڻن تا سو مايڪ پدارت آهي
اهڙيءَ طرح جو پرهم روپ آتما لستر آد اِندرين وسلي لتو
ڏسڻ ۾ اچي، اُنلو جيهڙي وسلي لستر آد اِندريون جاڻون
وڃن تون، تيهڪي اون پرهم روپ لسڃي ڪر.
الکہ آپار آکم اکوچر نا تِس ڪال نہ ڪرما
جات اجات آجونی سنيشر نا تِس راڳ نہ ڀرما
[سورٺ م: ۱ صفحہ ۵۹۷
سکہ دکہ جي ڏيڻ وارو کو ڪوهي پر سندس ڪرمني
آهن. فرمايو:-
ددئي دوس نہ ديئو ڪسئي - دوس ڪرما آپڻيا
جو مين ڪيتا سو مين پائيا - دوس نہ ديجئي اور جنا
[راڳ آسا م: ۱ صفحہ ۴۳۳
هڪ ڀيرو پيغمبر سنسي اورت ڪرڻ لاءِ گهمندو
و گنگا جي ڪناري رڪيش ۾ پهتو. اُتي هڪ برهم
مهاتما کي مليو. ڏٺوپ پرڻام ڪري چپائين نہ مان
آهيان، مهوڏيا ۽ سنسا آهن جي جسم کي دکي ڪري

گرو صاحب بادشاه کي جيو ته هائي حڪمي جي تو
ديا تي آهي، حڪم کي پڇاڻ ته حڪمي سان ايڪ سر ت
ويندين. هي جو مهنجا ناٺ ڏسين تو سي مهنجا نه آهن
هيءَ جا ڪرتا تي رهي آهي سا به حڪم ۾، مهنجي جـ
ميري بيري آهي سا به حڪم ۾. نه راڄ پاڻ مهنجو آهي،
فقيري منهنجي آهي جهنجي، جا به چيشتا آهي ۽ سيمي
جي ڪريا آهي سا حڪم ۾ تي رهي آهي. تون حڪم کي
پڇاڻ ته خدا صاحب توکي ملي.

پرماڻ:-

حڪمي ڏار آڌر رهاوئي- حڪمي اپجئي حڪم سماوئي
حڪمي اوچ نيچ بيچار- حڪمي انڪ رنگ پرڪار
ڪر ڪر ديکئي آپني وڏيائي- نانڪ سڀ مهه رهيا سمائي.

ڳوڙي سک: ۾: ٥ صفحه ٢٧٧

اهڙيءَ طرح جيو جو خدا سان ميل ٿئي تو. بادشاه کي
آنيو تيو. ڪوڙي اهنتا نڪري ويس. نسچو تيس ته مان
اسنگ نرڪار، پرپورڻ، برهم آهيان. انهيءَ نسچي سان
جيوڻ مڪت دشا کي پراپت ٿيو.

ڏاڪڙيچ:- حڪم ساڻئي هيٺ زمين ۽ مٿي آڪاس بيٺو
آهي. حڪم ساڻئي اپجي تو ۽ حڪم سان ئي سمائجي وڃي
تو. جيڪي اوچ نيچ وهنوار آهن سي سڀ حڪم ساڻ ئي
آهن. بيشمار رنگ ۽ قسم حڪم سان ٿيا آهن. هو پهنجي
رچنا رچي پهنجي وڏائي ڏسي تو. گرو نانڪ صاحب فرمائين
ٿا ته هو سڀ ۾ سمائجي رهيو آهي.

[(٤) سنشيه پهڻ]

هيءَ برهم روپ جو آتما آهي، سو ڪي جمي تو ڪي
ري تو. چيتن سروپ آهي ۽ ڪنهن به ڪارڻ ڪان پيدا نه

ٻالڪ وڪالٽ ٻيڌڻ جن سچ ٻليءَ ڏوه.

[آوار آسا م: ١ صفحه ٤٣٨

ٻڌو شاه- ڪوئي رستو ٻڌايو.
گرو صاحب- گهڪوٽ ڇڏي ڏيو.

ٻڌو شاه حوت پٽ اچڻ لڳو، جولس تسي ڪري ٻيو؛ ٻي سڌ ٿي ٻيو. گرو صاحب هجو هت ٻڪڙي زور سان ڏٻيو ۽ ٻار سان ڳيتبو ته هجي هوءَ مٿل لهي ويئي ۽ هردو شد تي ٻيس. **پرمان:-**

آهن ٻڌ من ٻو رنڌائي - ساڌ ڏور ڪر سڌ منجهائي.

[گؤ: م: ٥ صفحه ٢٠٠

اَرٿ:- اُهنڌي روس پڪائي جا من ٻر ٻوروڻ تي رهي شيس سا سنتن جي ڌوڙي جي اشنان ڪرڻ سان دور ٿي ويس. هردو شد ٿيس ۽ سڀ گوولد ڏسڻ م آيس.

ممتا لڪري ويس خيال تيس ته مان ديهه، من، اندرن کان نيارو آهيان. **پرمان:-**

آهن ڏن لهي جاڪتر گرڻ. راج ملڪر لهي آهن دريا

آهن لهي ڪا ڪتر لپڊايه. آهن لام سعڪر تي ڇائيو.

... ...

ڪُهه ٻالڪ ڏو گُر بخش ملائيا

تسڪا سڀ ڪچ حسٽا مر رائيا.

[گؤڙي م: ٥ صفحه ١٨٧

گرو صاحب - حڪمي پورڻ آهي، حڪمُ جو حڪم به پورڻ آهي. جيوَ جي من، اندرين، بُڌيءَ، سرير، سياءِ پرءِ مطلب ته جتي به ڪون مان آهي تن سان گڏئي حڪم لکيو ويو آهي -

حڪم رضائي چلڻا نانڪ لکيا نال.
[جپ: صفحه ١

حڪمئي اندر سڀڪو باهر حڪم نہ ڪوءِ.
نانڪ حڪمئي جي ٻجهئي تہ هومئي ڪهي نہ ڪوءِ.
[جپ: صفحه ١

مطلب تہ دنيا ۾ جو ڪجهہ ٿي رهيو آهي سو حڪمُ جي حڪم سان.

جيوَ ۾ تہ ڪجهہ ٻل نہ آهي- پرماڻ:-

آکڻ جور چپئي نہ جور- جور نہ منگڻ ديڻ نہ جور.
[جپ جي صفحه ٧

جيوَ ۾ ٻولڻ جو ٻل نہ آهي ؛ چپ ڪرڻ جو بہ ٻل نہ آهي. جڏهن پرميشور رکي تڏهن رهي. پنهنجو ڪو بہ سنڪلپ نہ ڪري ٻليءَ جي ٻچي وانگي. ٻليءَ جي مرضي جتي وٺيس اتي رکيس. اهڙيءَ طرح جيوَ کي بہ سنڪلپ تيسين گهرجي. جڏهن جڏهن سنڪلپ ٿيندو ويندو تڏهن تڏهن ڪوڙ ڇٽندو ويندس ؛ سچ اندر ۾ پرويش ڪندو ويندس. اهڙي طرح سچ جو ميل ٿيندس. پرماڻ:-

سچ تا پر جاڻيئي جان رِدي سچا هوءِ.
ڪوڙ ڪي مل اُتري تن ڪري ڌوپا دوءِ.
... ...

گرو صاحب- ڪوڙ ٻ هومۓ ڄڏڻ سان.

بڌو شاه- ڪوڙ، هومۓ ڄڏي لٿي سگهجي. ڇالهه

رکيو، هٿ لپ ڪيو، وڏا ٻستڪ پڙهيو.

گرو صاحب- اهڙيءَ طرح نه ٻاڻ ڪوڙي هومۓ وڏ ن

تي، سورج والگي سج جي جرڪڻ سان ني ڪهتي.

بڌو شاه- ست جو جرڪڻ پهچجي وس نه نه آهي.

گرو صاحب- ڇهوت جو لباڳڻ نه پهنجي وس آهي.

بڌو شاه- آهي نه سهڻ ٻر لباڳڻ منڪل آهي، ڪو

اپاءُ ڏسو.

گرو صاحب- اڄو اپاءُ ست سنگ آهي.

بڌو شاه- اوهانجي ست سنگ ۾ نه آيو آهيان.

گرو صاحب- آيو نه آهين ٻر جهوت جا ڪبڙا ٻهري آ

هن، يعني مان ٻو آهيان، هنڙا مهنجا چلا آهن، هندوءَ

ان ڪئن سر جهڪايان، ڪوجوي نه، نه چو سر جهڪايانس،

ءَ طرح جي ڪوڙي ممنا ڪري ست سنگ ۾ آيو آهين.

بڌو شاه وڏي سوچ ۾ پئجي ويو. ويچار ڪمائين نه ٻرار

ڪوڙي مَنن ۾ پئجي ويو آهيان. حوڻ لڳو، گروجي

جئو. ٻر هاڻي ٻڌايو ته سهڻ لاءِ ڪوڙ جو ٻردو ڪئن

ڪئن سج جرڪي.

صاحب- رحڪم رضائي هلڻا، ٻرمسر جي ڪ

هلڻ.

ع:- حڪم ٻجاڻ تا خصمۓ ملڻا.

[سري راڳ ڪمر جي صفحه ٦٢

- حڪمۓ وتان حڪم تل جي ٻجاڻ ڪئن ٻوي.

پر پورن نہ آهيان. اهڙيءَ طرح اصل (سچيءَ) مَن ک
انهي ڪوڙي مَن ۾ ڪي چڱو آهي. سچي مَن ۾ تي
نٿي ٿئي، چاڪاڻ تہ ڪوڙي مَن گهڻو پڪڙجي وڃ
آهي. جهڙيءَ طرح آڪاش ٻيل (وَلِ جنهنجي جڙ ڪ
نہ آهي پر جنهن وڻ تي چڙهي وڃي، انکي ڏ ڪي
چڏي ٿي؛ تهڙيءَ طرح ڪوڙ مَن ست مَن کي يعني آتم
کي ڏ ڪي ڪوڙ جي پروڙتي، ڪوڙ جو پيار، ڪوڙ جا
بندن، ڪوڙ جون نيڪيون، ڪوڙ جا ڌرم، ڪوڙ جا
مذهب، ڪوڙي ممتا، اهڙيءَ طرح قلعاءِ (پکيڙتي) رکي
آهي جو ست وڃجي ڪان ۾ وڃهو آهي پر دور پيو لڳي.
گهڻن يتن ڪرڻ سان بہ ڏسڻ ۾ نٿو اچي.

پرماڻ:-

ھمہ ہمہ بیت پٹیو ہئے بیچو سنت دیس نکتائیو
پانپیري کي پات پردو، ین یکي دُورائیو
پتیو کرپال سرب کو ٹاکر سکرو دوکہ مٹائیو
کہہ ٹاک ھؤمئے بیت کر کوئي تہہ دئیار بیتلو پئیو

[سورت ٦ : ٥، صفحه ٦٢٤]

بڌو شاهہ- گرو جي بڌايو ڪوڙي هومئَ ڪهڙيءَ
ح نٿندي؟

گرو صاحب- سچي مَن جي درشن سان ڪوڙي هومئَ
ت نِورت ٿي وڃي ٿي؛ جهڙيءَ طرح سورج جي چڙهڻ
رات نِورت ٿي وڃي ٿي.

بڌو شاهہ- سچي مَن جو اَنڀؤ ڪهڙيءَ طرح ٿئي؟

مبل ڪئن! ڌ ٻنهن جڙ ڪڙ سان راڳ لڳي رهي. گروصاحب
برابر آهي.
بڌو شاه- ڪئن برابر آهي؟ جئن توهان سمجهو آ
بڌو شاه سان گهڻا جملا هئا. اهي لفظ جئي لڳي سگه
مون نه سمجهو، پر هاڻي جوڳو پيس ۽ جاڻين گرو ج
هيلتائين مون توهانجو ڀاؤ نه سمجهو آهي ۽ جڪيءَ طرح سمجه
گرو صاحب جوڙ لڳا ڌ الهيءَ طرح خدا جي در
ڪرڻ سان مئن مري وڃي ٿي يعني جو ڀاو ڌور تي
وڃي ٿو.

بڌو شاه- بوء وري جو (مئن) ۽ خدا (برهم) جنو
مل ڪهڙيءَ طرح؟

گرو صاحب- مئن يعني جو ڀاو ڌ ڪوڙ آهي- آهمئي
ڪبن. برهم يعني سچ جي سا سان پرڀت تي رهيو آهي.
جهڙيءَ طرح رسيءَ ۾ سرپ ڀبن ڪال آهبئي ڪبن ۽ پر
پرڀت تئي ٿو سو مٿا آهي. لهڙيءَ طرح آلما يعني ساکي.
۾ جو ڀاو تن ڪال آهمئي ڪمن يعني جو ڀاو متبا آهي،
ڪوڙ آهي. ساکي سب آهي. ست ساکيءَ جو ست بره
سان مبل آهي.

بڌو شاه- گهرائڻي جبو اسين جو، ڀيا، ست ڌ آهيون،
متبائي آهيون؟

گرو صاحب- جو ڀاو ڌ متبا آهي پر يسرم جي ورت
ري ايباس سان يعني مان ڪريان ٿو، مان ڀوڳيان ٿو مان
ڪي آهيان، دکي آهيان پڌي (پنج ڪندڙ) آهيان پاپي
يان، اهڙي ايباس ڪري سب جهڙو پرلست تئي ٿو،
ت سروپ ساکي ڀاو ڪي دکي پڌي ٿو يعني لشبد
يٿو. مان اسنگ ڌ آهيان، مان لروڪار ڌ آهبان، مان

هن تي هڪ اِنهاس دسم گرو ۽ ٻڌو شاه جو آهي
ٻڌو شاه سڍورا نگر ۾ رهندو هو. هو ڪامل درويش
سوير صبح جو اُٿي پرماتما جي ڌيان ۾ ويهندو هو ۽ هر
صوفي فقيرن جي سنگت ڪندو هو. ويدانت شاستر گهـ
پريت سان ٻڌندو هو پر به آتما هڪ آهن ڪرتا پوڳتا ۽
آهن اسگهه نروڪار ساڪي آتما جا نالا ٻڌي هنڪي سنسو
ٿيو ۽ پتو نٿي پيس ته برهم سان ڪهڙي طرح ميلاپ ٿئي
تنهنڪري چاهيندو هو ته ڪو سنت پرک ملي ته مان پنهنجا
سنديهه (سنسو) نورت ڪريان. اُن وقت ٻڌائين ته د
پاتشاه پائنٽي ۾ جو ڪ سندس نگر کان ٿورو پري هو لٿا
آهن. سندن انشوريه بابت اچيئي ٻڌو هٿائين، تنهنڪري
پنهنجي ششن ۽ سنگت کي پاڻ سان وٺي پائنٽي ۾ آيو. اُتي
شاهي دربار لڳي پيئي هئي. هڪ پاسي جوڌا شستر ٻهري
بيٺا هئا ۽ ٻئي پاسي ڪوي (ڪوتا ناهيندڙ) هئا. ٻڌو شاه
کي پريائي درشن ٿيو. چت ۾ ڪشش پيدا ٿيس ته هلي
سندن چرنن تي ٻوان ۽ ڏنڊوت ڪريان. گروجن جي سنگهاسن
وٽ پهتو ته من روڪجي ويس. دل ۾ چيائين ته مان به پير
آهيان ۽ پاڻسان چيلا اٿم. منهنجي گلا ڪندا ته مسلمان تي
گري هندوءَ جي چرنن تي پوي ٿو. اِنهيءَ ويچار ڪري
سِر نه جهڪايائين، ۽ هٿ هٿ ۾ ڏيئي ملڻ لاءِ پنهنجو هٿ
اڳتي ڪيائين.

گروجيءَ به مٿاچرو پنهنجو هٿ ڪڍي اڳتي وڌايو.

ٻڌو شاه ويهي پڇيو ته جيو ۽ خدا جو ميل (ميلاپ) ڪيئن ... ٿو؟

گرو صاحب چيو ته جئن رات کي ڏينهن سان ميل ٿئي ٿو.
...وشاه کي وڏ يڪ سنديهه پيدا ٿيو. چيائين رات کي ڏينهن سان

گرو نانڪ د سبو ووالي ٻکي، توبان لکي ٿي:

پهکي بوکر سهاوڙي اوڪم ٨٥ ڏٺا جام

جيئا اوڪم دوکر کهڙو لت دا١١٢ ڻي ٻين

[سري ر: ٣ صفحو

مايا حال ٺسار يا ٻعو ڄوکه ٻٺاھ

نوشا پهکي ڦاسڙا ٻڪس د اڻي ماھ

[سري ر: ٥ صفحو

اهڙيءَ طرح اذي ڄعو الماءِ سائي الما ذسي عکاسو
ڪي سسولي ٻوٺو د اوحر دوب الما ڪٻڙو آهي
باسم گرو صاحب لکي ٿا:

آئر رام رام ٿڻ آئر نرائڻ سبد ويچارا هي.

[ماروءِ ر: ١ صفحو ١٠٣٠

عکاسوءِ جي سسي لورب ڪرڪ ٢٧، گرو جي ٻولنا د
سيءِ ڪ توڪس اظهرا لسدڙ، ڪرد ٻوڪنا سکي دکي،
سوکوال، لوڪ ٻرلوڪ م ابط وبط واڍو، اهو اڻائر آهي،
الکي عندلي توڪس ڪرڪ واڍو سائي لي الما ڪري سڃئو،
سئيءِ جي دوس م جعو الما لي بودو آهي، تو دوشن ڪرڪ
جو ذلي. ٻاهڪ ڪ سج تو دوشن ڌڪي لسدو مدڃي ڪرڙ
و بردو عندو. ٻهڙت، طرح جب صاحب م الکيل آهي:
برشن. ڪو سترا عونبي. الر ـ ڪوڙي لئي ٿا.
ڪ برشن. ڪو ڪوڙي لسي ٻاا. الو سحکم وسالي
دڪ الکه دا.
جب ڪ اب صفحو ١

اُپيد جا وچن:

سورج ڪرڻ ملي جل ڪا جل هوئا رام
جوتي جوت رلي سنپورن ٿيا رام
ره ديسئ بره سنيئ ايڪ وکاڻيئ
آتم پسارا ڪرڻهارا پرڀ بنا نهي جاڻيئ
آپ ڪرتا آپ ڀڳتا آپ ڪارڻ ڪيتا
بنونت نانڪ سيئ جاڻهِ جني هر رس پيتا.

[ٻلاءُ م: ٥ صفحه ٨٤٦

پيد ۽ اُپيد جا وچن ٻڌي جگياسوءَ کي سمسو ٿيو ۽ اندر ۾
يعني اَهنگه پرتيءَ ۾ نه به آتما ڏسي ڪيس ڀرم ٿيو.
به پڪي ساکي چيتن ۽ جيو چيتن هڪ ٻڌيءَ روپي وڻ
... گڏ رهن ٿا.

نانڪ ترور ايڪ ڦل، دوءِ پنکيرو آه
آوت جات نه ديسهي نا پر پنکي تاه

[ڀاڳرا کي وار م: ٣ صفحه ٥٥٠

تن ۾ هڪ جيو چيتن روپي پکي ڦل کائي ٿو يعني سکه
جو اَنيڀو ڪري ٿو ۽ ديش ديشانتر ۾ اچي وڃي ٿو ۽ هميشه
... وان رهي ٿو. ٻيو ساکي روپي پکي کائي پيئي نٿو يعني
... ڪه جو اَنيڀو نٿو ڪري، نڪي اچي وڃي ٿو. آنند ۾ رهي
... جيو روپي پکيءَ کي پرڪاش ڪري ٿو ۽ اُنکي سَتا ڏئي ٿو.

ـ ـ آهن ٿيس ٿُبَ جي انڪل جائتا ڪري مَبَت آهن.
ـ ـ جيءَ ڪنهن احڪار مست تي سهيل آهن. ڪوه
ـ ـ ئو. نهنڪري اهو احڪار ڇور سائن لڳو هو
آهي ـ ـ ڪير ڦرهي رهيو آهي. هودي مان دنوي
ـ ـ جياني رهو آهي. نهنڪري ڪمر صاحب
ـ مومتين ـ ـ نام نام حب.

ـ ـ ويدن شاسترن دنارن بدو دولت بومانما
ـ ـ اَسـ ـ آهنڪ پرتي آهي، تنهنڪر آبو آهي ـ ـ
ـ ـ رکيو اسـ ـ آهو آنما اَمر آهي. ترليب آهي، ڪم م
مـ ـ اَسـ ـ ڪرياتو.

ـ ـ ڪهڻ مَڻ ترڊو بسي سَحَن ڪهو ڇڪار

[س : ر : ۴ صفحه ۱۴۲۶
ـ ـ ڪيسو دوشن ڪرڻ ولو ته اَلدر به آنما ڏنلن.
ـ ـ موهو آنما. اِنهم ڪهڙو برتر روب آهي
ـ ـ بولـ ـ اَيد جا وچن ـ ـ بدا جتا ـ

گذرڻ بعد راجا هنجي تلاش ڪرائي. ڀيل جي گهر مان س
سامان چوڪري سميت هٿ آيو. هاڻي راجا ڀيل جو اُپڪ
مڃي ٿو. اُنکي انعام ڏئي ٿو ۽ راجڪمار چوڪري کي گ
ٻ آڻي راج گديءَ تي وهاري پاڻ ٻ ڇوي ٿو ۽ ٻين ڪان
چوائي ٿو ته ”تون راجا آهين ۽ نه ڀيلُ“ ڪجھ ڏينهن ڪانپوءِ
ٻوڪري کي اِهو ڀڪو نسچو ٿي وڃي ٿو ته مان ڀيلِ نہ آهيان
ٻر راجا آهيان.

تئن هي اد ڪاري، تو ٻ اگيان دوش جي ڀرڀاو ڪري
پاڻکي برهم کان جدا جيو سمجهيو ٿي ۽ دکي ٿي رهيو
هوئين. ستگروءَ جي ڪرپا ڪري تنهنجو اگيان دور
ڪري جيو ڀاو کني توري برهم ڀاو نسچي ڪرائي توکي
...ڪي ڪيو آهي.

[(٣) هوءِ پڌن]

...هن م گهڻا ماڻهو ٻڌا پيا آهن.
...ت جن ماڻي پڙهِ پران — جو ڳي ماڻي جوڳ ڏيان
...اسي ماڻي آهنميوَ — تپسي ماڻي ڏپ ڪئي ديوَ
...مد ماڻي ڪو ڏوُ ڊ جا ڪ - سنگ هي چور گهر موسن لاڳ
...ڪبير ڀج رام نام.

* * * * *

[بسنت ڪبير صفحه ١١٩٣]

...:- پنڊت پران پڙهيءَ ڪري مست آهن. جوڳي
...يان ڪري مست آهن. سنياسي تياڳ جي اهنڪار

(٢) نه تون برهمڻ، ڪتري، ويش، شودر آد ورڻ آهين، نه برهمچاري، گرهست، بانپرست، سنياس آد آشرمي آهين، نه تون ڪنهن اندريءَ جي وشيه آهين. تون اَسنگ آهين، ساري جڳت کي ڏسڻ وارو آهين. ائين ڄاڻي ڪري تون سکي ٿيءُ.

(٣) ڌرم اڌرم يعني پُن پاپ، سک دک، ڪرتا ڀوڳتا پڻا، اهي من جا ڌرم آهن پر تو وياپڪ پرپورڻ جا ڌرم نه آهن. نه تون ڪرتا آهين، نه تون ڀوڳتا آهين، نه ڪنهن جونيءَ ۾ اچين وڃين ٿو تون سدا مڪت سروپ آهين.

(٤) هي راجا! جئين لهرون ۽ ڦوٽڪا پاڻيءَ کان جدا نه آهن تئين وشو سنسار توکان جدا نه آهي، ڇو ته وشو سنسار توکان ئي پيدا ٿيو آهي.

(٥) جهڙيءَ طرح وچار ڪرڻ سان وستر تنتو سروپ آهي، تهڙيءَ طرح هي جڳت آتم سروپ آهي ائين سمجهه ڪر.

دِرشٽانت:- هڪڙي راجا کي پٽ ڄائو. جوتشين چيو ته جڏهن جوڪر راڄ ۾ رهندو ته راڄ نشٽ ٿي ويندو. بارهن ورهيه راڄ ۾ ڪليش ٿيندو تنهنڪري ١٢ سال اِنکي ديس نيڪالي ڏئي ڇڏيو. راجا ائين ئي ڪيو. هڪڙو اونو ڪڍائي گهر ۾ رکائي ۽ ١٢ ورهين جي سامگري جواهرات، وستر، پوشاڪ صندوق ۾ وجهي ۽ جوڪر کي اُن ۾ رکي صندوق درياهه ۾ لوڙهائي ڇڏيائون. اُها صندوق هڪ ڀيل جي هٿ آئي. اُنکي ٻهڀوت ڪوڙ هو سو اُنکي پسند ڪري پاليائين. جوڪري کي ڀرم ٿي ويو ته مان ڀيل آهيان، جئين ته جوڪري ١٢ سال ڀيلن سان گذاري ڪيا. ١٢ سالن

ٻاهر لڳو ته ڪرشن ڀڳوان کي ڏنڊ ڪندو ڏٺائين. ڀڳوان کي ڏسي ٻه استريءَ کي ياد ڪري مٿائي ڏي دوڙيو. ڀڳوان ٻانهن کان پڪڙي پڇيس ته ڪيڏانهن ٿو وڃين؟ چيائين ته مان استريءَ سان گڏ سنڌ ٿو وڃان. ڀڳوان چيت ماريس ته مايا دور ٿي ويئي يعني مايڪ سامگري مٺاڻ، استري، اهي لوڪ، اهو ديش وغيره ڪجهه به ڏسڻ ۾ نه آيا. ارجن ڏاڍو حيران ٿيو ۽ ويچارڻ لڳو ته ڀڳوان جي مايا موکي ڀلائي ڇڏيو. تڏهن شرمندو ٿي ڀڳوان جي چرڻن تي ڪري پيو ۽ چيائين ته برابر تنهنجي مايا موکي ڀلائي ڇڏيو.

الهيءَ مان ظاهر آهي ته مايا ٻڌن روپ آهي.

[(٢) جيو ڀاءُ روپ ٻڌن]

نارد سوامي جيو ڀاءُ روپ ٻڌن کان دکي ٿي سنت ڪمار جي سرڻ ۾ آيو ۽ وينتي ڪيائين ته مهنجي شوڪ جي نورتي ڪريو.

تڏهن سنت ڪمار نارد کي چيو ته برهم سک سروپ آهي ۽ برهم کان ڀن دکه آهي. جيستائين تون پاڻکي برهم سروپ نسچيه نه ڪندين تيستائين تون دکي رهندين، تنهنڪري جيو ڀاو کي ڇڏي برهم ڀاو کي پراپت ڪر. پاڻکي پرپورن سمجهندين ته سکي رهندين.

اشٽاوڪر منيءَ راجا جنڪ کي به اهو اپديش ڪيو:-

هي راجا جنڪ تون ديه، اندرين، پراڻ، من ۽ ٻڌيءَ جي سنگه کان ۽ انهن جي ڌرمن جي سنگه کان رهت آهين ۽ تون ٻي پورن هٺڻ ڪري، ڪريا رهت آهين ۽ تون سڀ جو پرڪاشڪ هئڻ ڪري سوينگه پرڪاش، مايا رهت آهين ارٿات سُڌ آهين، توکي اهوئي ٻڌن آهي جو تون پاڻکي ڪرتا ڄاڻي ڪري سماڌ جو اڀياس ڪرين ٿو.

راڄا هنکي سوڙهو ڏسي سنڀالي ڪري رکيو ۽ ننڍيءَ
ڪنيا سان شادي ڪرايائينس.

شادي ڪري سک سان رهڻ لڳو ۽ استريءَ پاڻئي اڳڙو
موهت ڪري ڇڏيس جو ڀڳوان جي پوڄا لت نيم ڌرم ڪرم
سڀ ڀلي ويس ۽ ڪو ناستڪ ٿي پيو. ڪو ڪٿي ڀڳوان جي
ڪٿا ٻڌائيس ته هنکي چڱي نه ڀئي لڳي. ائين ڪندي گهڻا
سال گذري ويا ۽ ٻي پٽ به ڄاوس پر استريءَ ٻر ٻوليم لس
گهٽيس. هڪ ڏينهن سندس استري بيمار ٿي پئي. مرڻ
لڳي ته ارجن کي چوڻ لڳي ته منهنجي مرڻ ڪانپوءِ ٻي شادي
نه ڪجِ، چو ته منهنجي پٽن جي دردشا ٿيندي. ارجن اهي
وچن ٻڌي ٻر ٻر مگن ٿي چوڻ لڳو ته تنهنجي مرڻ بعد
مان ته لوسان گڏ چکيا تي سڙندس ۽ گڏجي سرڳ پر هلنداسون.
آخر استري مري وئي. ارجن شوڪ پر وياڪل ٿي روئڻ لڳو.

شاڻي ڀڳوان ڪرشن چندر پنهنجي ڀڳت اڌو کي چيو ته
تون ارجن کي اساوت ڏني اچ. اڌو ارجن وٽ آيو ۽ ٻالهن
کان پڪڙي چيائينس ته ڀڳوان ڪرشن جي لوکي سڏي ٿو.
ارجن ڏاڍي ڪروڌ سان چيو ته ڪهڙو ڀڳوان ڪرشن؟ اهو
ته دواپر ۾ ٿيو آهي. مان نه هلندس. اڌو چيس ته تون
مونکي ٿو سچائي. مان ڀڳوان جو سکو آهيان ۽ لوکي وٺڻ آيو
آهيان. ڪيترو ئي سمجهايائينس پر ارجن هنکي لس سچائو ۽
نه هنجو چوڻ مڃيائين. آخرو چند ڪري هنکي هٿائي
ڇڏيائين ۽ استريءَ واسطي روڄن ڪرڻ لڳو. آخر استريءَ
کي سڀ لوڪ مساڻي ۾ وٺي آيا. ارجن هٺ ڪري چيو ته
مان هنسان گڏ سڙندس. لوڪن گهڻوئي سمجهايس پر نه
مڃيائين. براهمڻ جو جڳو اشنان ڪري آءِ ۽ پوءِ چکيا ۾
پرويش ڪر. پاسي ۾ ئي تلاءُ هو. اهو ارجن اشنان ڪري

ٿيا آهن، هاڻي ته ڪلجگ آهي. اسانجي شهر ۾ هڪ ڏهسالا
۾ مهاڀارت جي ڪٿا ٿئي ٿي. ڪٿا ۾ پرسنگ آيو ته ڦڻيپاين
جنميجيه راجا کي چيو ته تنهنجو پڙ ڏاڏو ارجن هو. تنهن
مهاڀارت جي يڌ ۾ ڪورون کي جيتيو ۽ ان ڪانپوءِ مهاراجا
يڌشٽر کي شوڪ ۾ ڏسي ڀاڻن جي سيج تي پيل ڀيشم پتامهه
سمجهايو ۽ راج سنگهاسن تي ويهاريو. ڪيترا سال راج ڪيائون
پوءِ پنج پانڊو ارجن جي پوٽي اڀمنيو جي پٽ پريڪشت کي
راج ڏئي، دروپتي سميت هماچل پربت ڏانهن هليا ويا.
پريڪشت به گهڻا سال راج ڪيو پر اُنکي رشيءَ سراپ ڏنو ته
تنهنجو مرتيو تڪشڪ سرپ جي ڏنگڻ سان ٿيندو. راجا
پريڪشت ڀاڳوت جي ڪٿا سکديو سواميءَ کان گنگا جي ڪناري
تي ٻڌي سرڳ ڏانهن هليو ويو ۽ راج جنميجيه کي مليو. اِنهيءَ
قسم جي ڪٿا اسين ٻڌي رهيا آهيون. ارجن چيو، اڄي نه،
هاڻي ته دواپر آهي. ڀڳوان ڪرشن هينئر مون سان اِشنان ڪرڻ
آيو هو ۽ ارجن مان ئي آهيان. هن چيس، جاڳين ٿو ڪين ننڊ
اٿيئي. هل ته توکي ڪٿا ۾ وٺي هلان. هنکي ڪٿا ۾ وٺي
آيو ۽ ارجن به اهڙي ئي ڪٿا ٻڌي جهڙي هن چئي ٻڌائي
هيس. ارجن حيران ٿي ويو. ماڻهن ڏٺون پرديسي سمجهي
هنکان پڇيو ته تون ڪير آهين. جواب ڏنائين تہ مان پانڊو
ارجن آهيان. ڀڳوان ڪرشن مون سان گڏ هو. هستناپر جي
رهڻ وارو آهيان. اهو ٻڌي ماڻهن سمجهو تہ چريو آهي سو
انکي ڏمڪايائون ۽ پٽر هڻي وياڪل ڪيائون ۽ چيائونس ته
ري ته پاڻکي ارجن نه سڏائيندين نه ته راجا کي چئي توکي
رين جي اسپتال ۾ ڏا وهاريون. ارجن کي ڏاڍو ڏپ لڳو ۽
يائين ته اڳتي مان پاڻکي ارجن نه سڏائيندس. پرديسي نالي
ان سڏائيندس. هو اُتي راجا جي نوڪري ڪرڻ لڳو.

اِس مايا ڪُٽر دِرڙ ڪر راکُه ٻالڪي آپ ٻچائي

[ٻلا: ڪبير، صفحه ۸۵۷

ارجن کي ڀڳوان ڪرشن چندر هن طرح چيو:-

دَئوِي هيَشا گُڻ مئِي مَمَ مايا دُرتيا

مامیوَ يي پرپديتي مايا ميتان ترنتي تي.

[ڀڳوت گيتا اڌياءِ ۷ سلوڪ ۱۴

ارٿ:- هيءَ منهنجي تِرگُڻ روپ مايا چمتڪاري ۽ ۽ لوڪن کي موهت ڪرڻ واري آهي. هن مايا کان ترڻ ڏاڍو ڪٺن آهي. جو منهنجي يا گروءَ جي شرڻ ۾ اچي ٿو، سو هن مايا کان ترِي سگهي ٿو. اِهو ٻڌي ارجن همت ڪري چيو ته مان تنهنجي مايا کان ترِي سگهندس. ڀڳوان چيو ته تون منهنجي مايا ۾ موهت ٿي مونکي ۽ ٻاڻ کي ٻه ڀلائي ڇڏيندين. ارجن چيو ته هرگز نه ڀلائي سگهندس، اِها مايا مونکي اوس ڏيکار. ارجن جي همت ڪرڻ تي ٻئي ڏينهن ڀڳوان ارجن کي رٿ تي چاڙهي هڪ تلاءَ تي وٺي ويا. اُتي ٻاڻ ڏنڊڻ ڪرڻ لڳا ۽ ارجن کي چيائون ته هاڻي اون منهنجي مايا ڏسج. مان هتيئي ويٺو هوندس، پر توکي ڏسڻ ۾ نه ايندس. تون وڃي اِشنان ڪر. ارجن اشنان ڪرڻ لاءِ ٽبي هڻندي ته ڇا ڏسي! ته هڪڙو ڀيانڪ جهنگل معلوم ٿيو. روئي ڪرشن ڀڳوان کي پڪارڻ لڳو ته مونکي درشن ڏي. ٽي ڏينهن گهمندو رهيو ته ٿڪو ڪونه پيس. بُک ۽ اُڃ وياڪل ڪري ڇڏيس. چوٿين ڏينهن گهمندي هڪ آدمي نظر آيس. اُنکي چيائين ته مان ٻاجهي ٿو آهيان. هستناپور ڪٿي آهي ۽ ڪرشن ڀڳوان کي ڏٺئه؟ هن چيو ته مون ڀڳوان ڪرشن ۽ هستناپور ٻڌا نه آهن پر اُهي دواپر ۾

سُرن ڪهي پار ٻوڙم ڪي مٿيا آواڳون
آپ تريا ڪٿب ڀِٽر گرڻ گوبد ٻرپ رون

[ٿنٽي گؤ: م: ٥ صفحه

اهڙيءَ طرح گياني پرش سپ بندن نوڙي جيون مڪ
تي سنسار ۾ ڪمل ڦل وانگر نرليپ رهن ٿا:-

جِتسي جل مهِ ڪمل نرالم مرڪائي ٽتساڻي
سرت سبد ڀؤ ساڪر ترئيءَ ناڪ نام و ڪاڻي

[رام سد: م: ١ صفحه ٩٣٨

برهم گياني سدا نرليپ. جِتسي جل مهِ ڪمل اليپ

[گؤ: س: م: ٥ صفحه ٢٧٢

اهو بڌي سنت مهاتما ۽ پيا پر ڀمي ڏاڍا پرسن ٿيا ۽ وري
چوڻ لڳا ته انهن ۹ بعدنن جو ڪعدن ڪرپا ڪري وستار
پور ڪ درشٽانت ڏيئي اسانکي ٻڌايو.
مهاراج جي اوئين ٻڌائڻ لڳا:-

گر پرماڻ:- [(١) آوديا]

مايا جڳديس ڪسائي نمري هرن ٻساري
مت پريت نه اپجيءَ جن ڪٽر جن ڪها ڪره
ڪا رهاءِ بيچاري
ڏرڪر ڏن ڏرڪر اه مايا ڏرڪر ڏرڪر مت ٻڌ ڦدي

۴- ايڪ وقت پڙهو، تا ٿيوه پاڪ
بِنَ ڌوئي تون سدا ناپاڪ
۵- ڪَهُه نانڪ گر ڪُته قربان،
جس تي پائِيي هر پرڪ سجان.

[آسا م: ۵ صفحه ۳۷۴

ڀاوارٿ:- پرسڌ جو ۹ گولڪِن وارو سرير آهي جنِ ۾ لبتر، ۾ ڪَن، ۾ ناسڪا ڇِدرَ، هڪ مُنهن، گدا ۽ لِنگ.

گرٻرماڻ:-

نوي ڇِدرَ سَرو ۾ آپو گرا ٻول هرنام پوتر سڀ ڪيتا

[مارو م: ۴ صفحه ۹۹۸

دَوُ دُئاري پرڪٽ ڪيتي دَسوا گُپت رَکائيا

[رام: م: ۳ الڌ صفحه ۹۲۲

اهڙيءَ طرح ڏهون ڪُسب دئار آهي پر ويد ۾ ٻارهون دئار نالي ڪري لکيو اٿن. شاستر ۾ تہ ڪٿي ڪٿي ۱۴ دئار لکيا اٿن، پر مکه ڪان استريءَ جا ٻي دئار وڌيڪ ڪري ڏيکاريا اٿن ۽ اَسِتن ۽ هڪ حمر استان. ۹ ٻيدَن جي ڪمدَن ڪرڻ سان باقي سڀ ٻيدَن پاڻيھي پورس تي وڃن ٿا.

گرٻرماڻ:-

نَوُنِي ٻيدن ٻهه پِکار سَنُل پورن تاڪي ڪام
دُرمت مٽي هومئي هِتي سِمرت هرڪو نام

وڃي ٿو ۽ ڪٽن جي ڪاڻ گوبند راءِ ٣ن مان وسري ٿي ٿو.
ٻيا جنجال اجايا آهن تڪليفون ڪرڻيون آهن ڇو جو
هر نام جي ٻڌڻ ڪرڻ ڪان سواءِ سڀ ٻيا گيان يعني ڄاڻ عقل
مفت پڙهيا آهن. جڳديش جي ٻڌڻ سان ٿي جنم مرڻ جي
سڪت ڪان ڇٽبو ۽ هريءَ جي ڏيان ۾ ٿي سگهه آهي. تنهن
ڪري مٿين اُنن ٻندن کي ٿوري ۽ ٿاٿون ٻندن سر ٻر تنهنجو
اُڏ پاس ۾ ٿوري يعني ٻاڻ کي سر ٻر نه سمجهي ۾ آتما سمجهي
اُن سر ٻر ۾ گورمکھ هڪ نام ٻُوليندا آهن. اُهي گورمکھ ٿي ڪٽن
جا گهير گنڀير پيدار آهن.

اُن ٿي پهر گوبند جا گڻ ڳاٿڻ سان سڀ پو ناس ٿيندا
۽ ڇنٿاٿون سڀ مٽنديون.

(٩) سر ٻر روپ ٻندن

هن ٿاٿين سر ٻر روپ ٻندن جو کنڊن ڪرڻ گهرجي:-
گر ٻر ماڻ :-

١- ٻتري تمري ٻڌ ڪر ڏاٿي
جان ست ڪر هوئڪي ماتي
مول سمالہ اچيت گوارا
اِتني ڪمر نم ڪيا گربي- اڪ رهاءِ

٢- تين سير ڪا دهاري مهمان
اور ۾ ست تجهہ پاهہ آمان

٣- بسنا آست رکت ٻرپتي چام
اِمن اوپر لي راکيو کمان

ٻيو ته ڇڏيو ٻر ڦرڪڻ جي آس ٿولدي ته ٻه ڄڻن ۾ ڏيان نه لڳندو.

(٧) - (٨) ڄمڻ مرڻ روپ ٻنڌن.

اڳيون مول ڪارڻ اڳيان ئي آهي ؛ جو گيان سان ئي دور ٿئي ٿو. گربرماڻ:-

توني ٻنڌن ڄمڻ مرڻ ساڌ شيو سڱ پاء
نانڪ مدهه نه ٻيسري ڪرڻ لڳ گوبند راء.

[گئو: با: م: ٥ صفحه ٢٥٥

آن ڄمڄار ٻرتا سرم ڪهاٽ ٻن هر ڦوڪٽ ڪيان
ڄمڻ مرڻ سنڪٽ ٽي ھوٿي جڪد ٻس ٻڄن سڱ ڏيان.

[سارنگ م: ٥ صفحه ١٢٢١

اهڙيءَ طرح ڄمڻ مرڻ روپي ٻنڌن جي نورتي به گيان سان ئي ٿئي ٿي، جو گرو ٻگتيءَ دئاران پراپت ٿئي ٿو. اهي اُني طرحن جا ٻنڌن اُندر جا آهن جڪن ته:-

آلي ٻهوڙي آپ ڪٽ ڌاون ڪٽ سريو
ٻس وچ اُولڪ نام ايڪ ٻالهه ڪُٽي ڪهيو.

[آوار ماڄه م: ٢ صفحه ١٤٦

آپ ٻهرڪن ڪاه گوبند. ٻڌ ٻعسي اُتري سڀ چند

[ٻرپالي م: ٥ صفحه ١٣٣٩

تاتپرج:- گرو صاحب جن فرمائين ٿا ته سادن جي شيوا ڪرڻ سان سڪه پائجي ٿو. اُگيان جو ٻنڌن به ٿئي

(٦) ڇهون ٻنڌن ڪامنا يعني آسائون

گر پرماڻ:-

منسا آسا سبد جلائي. گرمک جوت نرنتر پائي.

[راڳ: سنڌ گوشت صفحه

جب لگ من بئڪنٺ ڪي آس

تب لگ هوء نهي چرن نواس.

[گؤ: ڪبير: صفحه ٥٥

اهڙيءَ طرح آشا روپ بنڌن جي نورتي به گرو دئاران پراپت ٿيل گيان سان ٿئي ٿي ۽ گرو ڀڳتي ئي گيان جو مکيه ساڌن آهي جئن ته:-

ٻسير ڪر ڀاو لوڪين برهم جيوين ٻوپتي

ٻسيودا سين ماتريڻ برهم ڏيڇن ترڪادپي.

ارٿ:- جنهن گروءَ جي ڪرپا درشٽيءَ سان جيوُ برهم روپ ٿي وڃي ٿو، جيڪر انهيءَ گروءَ جي ڪرپا نه ٿئي ته برهم ڪکن کان به تڇ آهي، ڀاوُ اُن برهم کي جيڪر ڪو جاڻي پڇاڻي به ڪين.

ڀاوارٿ:- گرو صاحب جن فرمائين ٿا ته سبد جي اڀياس سان منسا آسا ناس ٿي وڃن ٿيون. جو گروءَ ڏانهن منهن ڪري گروءَ جو ڏنل سبد ڪمائيندو يعني اُنجو اڀياس ڪندو تنهن کي اَنتري کان رهت يعني بناناغي سداءِ هردي ۾ الدر جوت جو پرڪاش ٿيندو.

ڪَرم ڪانڊ ۾، ڪرم آچار، ٻن ڀاوي ڌرڪر ڌرڪر آڌڪار.

[تو: ڪ: م: ٣ صفحه ١٦٢

ڦَل ڪارڻ ڦُولي ڀرماءِ. ڦَل لاڪا تَب ڦـوُل ڀڳاءِ

ڪيائي، ڪارڻ ڪَرم اڀياس

ڪيان ڀڳتيا ٿهه ڪرم مهه ناس.

[پترو رو: صفحه ١١٦٧

انهن وچن مان ٻڌ ٿيو ته گيان جي پراپتي ۽ چت جي شُڌيءَ واسطي ڪرم ڪرڻ جي ضرورت آهي پر نه مڪتيءَ واسطي. مڪتيءَ ۾ اُلٽو ڪرم اَڙڪ وجهندڙ آهن. ڪرم روپ بندن جي لوڙهي گيان سان ئي ٽٽي ٿي.

ٽاتپريه:- ڪروڙين ڪرم ٻاڌ بندن جو مُول آهن. هوءَ جي پڃن ڪان سواءِ سڀ اجايا آهن جهڙي طرح ساڙين جون ڪلون ڪم نه ايندڙون آهن تهڙي ڪرم به لڪما آهن.

جڏهن ڪو لسار سان پريت لڳائي سو ڪروڙين ڪرم ڪندي نه نرڪ کان ڇوٽڪارو ڪونه پائيندو.

سنسار مان لوڻ لاءِ ويد شاستر ڏيکارين ٿا پر سيئي ڪرمن ڌرمن ڪريائن کان مٿي رام نام جو آڌار آهي، جنهن ڪاٿيءَ جي پيو ۾ پيا سڀ پيراڪي وڃن ٿا.

گيٺتي ڪرم ڪانڊ ڪجن آچار ٿئي ڪجهه پر نام جي چرڻ ڪان سواءِ ٻاڌ ڏڪار حوڳو اڌڪار ٿيندو.

سڀ ورڻ ڦل واسطي ئي ڳل ڪندا آهن. ڦل لڳندو آهي نه ڳل پوءِ ڇڻي پوندا آهن، تنهن ڪري آهن ڳل، ۽ گيان آهي ڦل. گيان ٿيو ته ڪرم پاڻهي ڇڻي ويندا يعني اُهي ڪرڻ تي دل ئي نه ٿيندي.

خالق خلق خلق مهہ، خالق پوُر رهيو سرب ٺانئي

[پربڀا: ڪبير: صفحہ ١٣٤٩

سو پرڀ دور ناهي پرڀ تون هيءِ

[آسا م: ١ صفحہ ٣٥٤

ڀاوارٿ:- سري ڪبير صاحب جن فرمائين ٿا ته هي ڀائي! ڀرم ڪري ڀلجو نه. سرجڻ هار ساري خلق ۾ سيني هنڌ پوُرڻ آهي.

اُهو پريو دوُر نه آهي. اُهو تون آهين. ڇهن ويدن جو سار اُن سلوڪ ۾ اچي ٿو. "برهم ستيہ، جگت متيا، جيوو برهم ڪيولم." يعني برهم ست آهي. جگت متيا آهي. تون جيو ڪيول برهم آهين.

(٥) ڪرم روپ بنڌن.

گر پرماڻ:-

ڪوٽ ڪرم بنڌن ڪا موُل
هر ڪي ڀجن بن برٿا ٿوُل.

[ڀيرو م: ٥ صفحہ ١١٤٩

نام سنگه من پريت نه لاوئي
ڪوٽ ڪرم ڪرتو نرڪ جاوئي

[گؤڙي م: ٥ صفحہ ٢٤٠

بيد شاستر جن ڌاريہ نرڻ ڪيئہ تتسار
ڪرم ڌرم انيڪ ڪِريا سڀ اوپر نام اچار.

[آسا م: ٥ صفحہ ٤٠٥

(۴) سنسه بندن .

ڪرم اڪرم بيچاريتي سنڪا سڀ بيد پران
سنسا سد هوديئي بسي ڪؤن هري ايمان
پاپ اڪ پنڪاريتي ڪهت پيتر ڀڳ ڀڪار
سڪ ڪؤن پر دوئيو سهه ڪنهر پڪ پنهار
[گو: ر: صفحه ۳۴۶

هن شبد جو ڀاو هي آهي ته ويد پراڻ پڙهڻ سان سنسو نه ٿو ته آتما ڪرتا آهي يا اڪرتا، يا ساکي روپ آهي؟ ساکي هئڻ لي ڀ وري شنڪا ٿي، جو ته ساکي جو آهي سو برهم آهي يا برهم کان ڀن (جدا) آهي، يا برهم سروپ آهي. جيڪڏهن برهم سروپ آهي ته وري اهين شنڪا ٿئي ٿي ته برهم کي اسين جاڻي سگهون ٿا يا نه. جي جاڻون ته جونس سنڪا ٿئي ٿي ته ڪهول گيان سان مڪتي لبندي يا نه. سو اهي لي گرٻاڻ آهي:-

ڪرمي سهج نه اوپجي وڻ سهجي سهسا نه جاءِ
نه جاءِ سهسا ڪتي سهجر رهي ڪرم ڪمائي
سهسي جيئڻ ملين جي ڪت سهجر ڏوتا جائي
[رام ر: ۳ آد صفحه ۹۱۹

اهڙي طرح جي سنسه روپ جولين بندن جي ڊورلي ه گروءِ وتان ململ گيان ڏاتارن کي ٿئي ٿي. گرٻاڻ:-

اوگا پوم ته پڙله ڏئي

(٣) ٽيون پدن چد جڙ گرنٿي (ھومي)

يعني اھنمر اَڌياس، جو آھي سو ٽا ڏسين.

گُرپرماڻ:-

ھَئُم ھَئُم ڪرتي جڳ ٿري ٽاڻَن سنپتي ٽال
آنڌي ٽام ٿه چيتئي سڀ ٻاڌي جم ڪال
ستگر ملئي ڏن پائيا ھرناما رھئي سمال

[سري راگ م: ٣ صفحه ٣٢

ھَئُم ھَئُم ڪردي سڀ ٿوئي بن سبدئي ھَئُم ٿه جاءِ
ٽاڪ ٽام رتي ڏن ھومئي گئي سچي رھي سماءِ

[آسا م: ٣ صفحه ٤٢٦

اِنھيءَ طرح اَھنگتا ممتا روپ بندن جي نورتي ستگرن
جي ڏال گيان سان ٿئي ٿي.

ٽاتپرج:- جُڳتي ھومئي جي دورِ ڪرڻ جي آھي
نام جو چنتون ڪرڻ. پر جُڳت جا جيو رڳو اھنڪار بيا ڪن
ائين نتا سمجهن ته اھو ڏنءِ اھا سمپتي (رِزق) سنگ ڪين
ھلندو. انھيءَ ڪري سڀ جم ڪال کان ٻڌا وڃن ٿا. جڏھن
ستگور ملي تڏھن ھرنام جو سچو ڏن ملي جو ھرنام پيو
ڏ ڪجي.

اَھنڪار ڪري سڀ ڪِري رھيا آھن. گُروءَ جي شبد
ي ايياس کان سواءِ اِھو اَھنڪار نه مٽندو. جيڪي نام م
ڳجي پولدا تن جو اھنڪار دور ٿيندو. اُھي سچي م
مائجي ويندا.

آتم رام سَڀ ايڪي ٿيئي ڀَري
سڀ ڦون تَلو ڀِرَ ديجيئي.

جَل ٿَل مهيئَل پوُرڻا سوامي سرجڻهار
آڪ پالت ٿيوء ڀَرڻا ناڪ ايڪنڪار
[ڪوٗ: ٽتين ر: ۵ صفحه ٣٣٢] ڪليان ر: ۴ صفحه ۵

انهيء طرح جگباسو آتم ڳيان سان جنو پاڙ روپ بدڻ
جي نورلي ڪري ڏو.

تاتپرج:- صاحب فرمائين ٿا ته سنتن جي چرڻ سرڻ ۾
اچڻ سان موه ۽ ڀرم جو اُنڌڪار آهي سو ناس ٿئي ٿو.
مايا جا ٻنڌن ٽٽن ٿا. سڀ ۾ ناڪر پوُرن ڏسڻ ۾ اچي ٿو
ڪوبه ڏاربو ڏسڻ ۾ نٿو اچي. ٻيو ڀرم ٿئي ٿو. جنم
مرڻ جو دک مٽي ٿو. هرگز ڄائجن ٿا.

هري جي سد وچارڻ سان آتم رام هڪ ٿيو وڃي
ٿو. ياڻ يعني آتم ۽ رام ۾ تفاوت ڪي نٿو رهي. هڪ ربت
وري جي پائڻا جي آهي.

سيبي جي ڀرن جي جاڪ ٿي پئجي ته سڀ ۾ هڪ
ته ڏسڻ ۾ اچي. من رکو انهيء حوت ۾ لڳائجي. سڀ
۾ نظر اچي سڀ آتم رام جو پسارو معلوم ٿئي.
هڪڙو سوامي سرجن هار جل ۾، ٿلڪيء ٿي، آڪاس
۾ پوُرن آهي. ڪيتن قسمن سان پسارو سندس ڪي آهي.

وئراڳ. يا ڪتائي جهاز تي تاريندو. گرو تيندو مهائون جو سبد جي ڇڇي سان تــاري وٺندو. رام نــام ۽ هر نــام سان ملاقات ڪرائيندو. نيت رام نام ۾ سمائي ڇڏيندو. اگيان کي صابڻ لائي گيان ۾ چڳائيندو. گورو نانڪ صاحب جن فرمائين ٿا ته جيئن وٽيدن لئي آگيا انوسار هلائيندو. مطلب ته گرو ۽ جي شرن پوڻ تي مکيه ساڌن آهي. گورو سڀ ڪجهه ساڌن ڪرائيندو. وشيءَ وڪار کان وئراڳ ۽ سبد جو اڀياس ڀڳوت جو پڙ دل ۾ پيدا ڪندو. رام جو نالو اهڙيءَ ريت جپائيندو جو اُن ۾ سمائجي وڃبو. مطلب ته پيائي يعني اگيان دُور تي ويندو ۽ گيان پيدا تيندو. سيني جو مُول ست سنگ آهي. اهو ڏيهون ڏينهن وڌائبو وڃجي. پنني پير نه وجهجهي. سنت شيوا سان نينهن رکجي. جن شيوا تن ميوا.

(۲) اگيان ۽ جيو ڀاو جي ڪٽڻ ۾ پرماڻ:-

بنسي ڀرم موه آنڌ ٽوٽي مايا کي بند

پوُرن سربتر ٺاڪر نه. ڪوئو بئري

سوامي سر پرسن ڀئي جنم مرن دوکر گئي

سنتن ڪي چرن لاگ نانڪ گن گائي.

[سارنگ م: ۵ صفحه ۱۲۳۰

آنم رام رام ڀئي آتم مر پائيوئي سبد ويچارا هي.

[مارو م: ۱ سولہ: صفحه ۱۰۳۰

ايڪ جوت ايڪو من وسا ه

سڀ برهم درشٽ اِڪ ڪيجي

برهم لوڪ آرزمر لوڪ آئي إندر لوڪ ني
ساڌ سدڪت ڪَثر جيئي نہ ساڪيءِ مَن مَل ڌوءِ

[گوجھ: م: ۵ صفحہ

ڏوڙي مايا ڪي ڇڏن ڏاڍو هر رام نام لِو لاڳي
ڀمرا مَن موهيو ڪر موهن هر پسم ڏيءِ مکھ لاڳي
سڳلي رَيڻ سوئي انڌاري ڪُر ڪِرپت ڪرپا جاڳي.

[ڌنو: گ م ۴، صفحہ ۵۲۷

مايا پَتل پَتل هيءَ ڀاري گهر گهوڙ مَن گهير گهلاوَ کو
پاپ ڀڪار مَدڙر سَبِ ڀاري پکر ڏتر توڙيو نہ جاوڻکو
ڀؤ ڀتراڪر پيا هيءَ بوهت کُر ڪيوٽ سبد تراوڻکو
رام نام هر ڀيٽيءِ هر راميءِ نام سماوڻکو
اڪيان لاه سوا لِتا کُر ڪيالي لاه جگاوڻکو
ڪاڪ ڀاڳيءِ آپڻيءِ جِنه ڀاويءِ تويءِ چلاوڻکو.

[ڪاند: م: ۴ اشت: صفحہ ۱۳۰۸

ڏاڏپرج - جي مايا جو پردو وڏو آهي. اهو ڏاڍن
ڪارن جي ڪڻن م ڏاڍو پڪائيندو. اهي پاپ وڪار اهڙا
ڀڙو لوه لي ڪت، جا لوه کي ڪاڻي چڙ پندي آهي
سار ساڱر ٿر بونہ ويندو آهي. پر اينور جو ڀؤ ۽ ۽

٥- پنڊن سؤا آڻ ويچاري
ڀِرت داڻي مايا موه پساري
٦- پنڊن ساه سنڇهه ڏن جاه
بن هريڪت نه پوئي ڏاه
٧- پنڊن بيد باد اهنڪار
پنڊن بِسيئي موه وِڪار
٨- نانڪ رام نام سرڻائي
سَتگر واکي پنڊ نه پائي.
[آسا م: ١ اشٽ: صفحه ٤١٦]

ڪيتي پنڊن جيٺ ڪي ڪومڪ موکه ڏوار.
[سري م: ١ اشٽ: صفحه ٦٢]

پنڊن پنڊ ڀوائيٽن ڪرڻا ڪيچو نه جاه.
[سلوڪ م: ٣ صفحه ١٤١٤]

پهريون بندن سؤ سروپ جو اگيان آهي، انکي گروء ... ان گيان جي پراپتي ڪري جگياسو پرش دور ڪري ... گهن.
... ٻر ماڻ:-
... ڪر سبد اڄارو ديپا
... آنڪ ڪار تِهه منڊ رون ڪوٺري کلي آنو يا
[بلاول م: ٥ صفحه ٨٢١]

ڪام ڪروڌ اهنڪار ـ ڏوٽي مايا موه پيار.
[پثرڙ: م ٥ صفحه ١١٤٨]

آلي ٻوري آت کنج ناوا کنڌ سرير

[وار مالجهه م: ٢ صفحه ١٤٦

هن ٻوري ۾ لڪ جو اوت ٻوريائين ۽ ٻنڌن جو ويدن شاسترن ۽ گرباڻيءَ مان پرماڻ ڏيئي کنڌن کري وستار پورڪ ٻڌائڻ لڳا، جيڪي ٨ ٻنڌن جون مڪت ٻيڪ نامي گرنت ۾ لکيل آهن جنجا ناالا هن طرح آهن:-

(١) اَوديا (٢) جنو ياو (٣) هردي گرنٿي، يعني هوءِ (۴) سَنسَب (٥) ڪَرم (٦) ڪامنا (٧) جنم (٨) مرڻ.

۽ ناٺون ٻنڌن سرير آهي. اُن ٻورن ۾ اَپ ٻنڌن کنڌن ڪرڻ گهورجن، ۽ ناٺين سرير ٻنڌن جو ٻه کنڌن ڪرڻ گهورجي.
گرپرماڻ:-

دَوا ڪَنڌا وچ دامني نال چاڙهي سڀ ڪو

[جپ صاحب، صفحه ٢

انهيءَ جو اوت هي آهي ته ودوان جو جمع انهن ۽ ٻنڌن جي کنڌن ۾ هرسمي لڳو رهندو. باقي ٻنڌن ۽ انهن جي کنڌن ٽيڪ سان نورت تي وچن ٿا، جو گروباڻيءَ ۾ هن طرح ڏسين ٿا:-

٢- ٻنڌن ماتِ پتا سنسار
ٻنڌن سٽ ڪنيا آر نار

٣- ٻنڌن ڪرم ڌرم هئُه ڪيئا
ٻنڌن پت ڪلت مَن ٻيئا

۴- ٻنڌن ڪرکي ڪرهِ ڪر سان
هومي ڏن سهئ راجا مسڪيئ دان

آهي. اسين سيبئي گهڻي ڀريم سان پڙهندا سون. ستگرو جي سوامي جن کي ڪٿا ڪرڻ جي آگيا ڏني، جنهن لاءِ ٻه-ون پهر (سايڪال) مقرر ڪيو ويو.

هاڻي سڀ سنت مهاتما شام جو گنگا جي ڪناري *ٻرڻي وچ ويهي ويندا هئا ۽ سوامي جن سري گرو گرنٿ صاحب جي ڪٿا ڪندا هئا. هڪ هڪ پد جو وڏي وستار سان ويدن، شاسترن جا پرماڻ ڏيئي ارٿ ٻڌائيندا هئا. سندن آواز مٺو ۽ سريلو هو، جنهڪري جيڪي ٻڌندا هئا سي موهت ٿي پوندا هئا. اهڙيءَ طرح گرنٿ صاحب جو پاٺ ارٿ سميت سماپت ڪيائون. پاڻ پنهنجي ستگروءَ سان ساري سياري جي مؤسم رکيڪيش ۾ گذاريندا هئا ۽ گرمي شروع ٿيڻ کان ڏياريءَ تائين ڪنکل ڏيرا بابا درگاهسنگهه جي (جتي ٽين پاتشاهيءَ جو گردوارو آهي) جي استان ۾ رهندا هئا.

ڪنڀ جي سمي ڪٿا ڪرڻ.

سنبت ١٩٣٦ بڪرمي ۾ هردوار جي ڪنڀ جو ميلو هو. مانگهه مهني ۾ رکيڪيش ۾ گهڻا سنت اچي ڪٺا ٿيا ۽ ٻيري لوڪ به بي انت آيا. اُن ويلي مهاراج سنت ٻڌسنگهه جي سيني کان وڏا برڌ ۽ مهان +پرتشٽت مهاتما هئا. سڀ ماڻهو سندن درشن واسطي آيا ۽ وينتي ڪيائون ته مهاراج سنت نارايڻسنگهه جي (هران) کي آگيا ڪريو ته گرباڻيءَ جي ڪٿا ارنڀ ڪري. سو اها وينتي قبول ڪري پنهنجي شيوڪ کي آگيا ڏنائون، جنهن ڪٿا جو آرنڀ ڪيو. وري سنتن مهاتمائن وينتي ڪئي ته ويدن ۽ شاسترن جا پرماڻ ڏيئي وستار سان ارٿ ٻڌائجو. سوامي جن هيٺئين شبد جي ڪٿا گهڻي ڀريم ۽ وستار پوربڪ آرنڀ ڪئي:-

---

* واريا سو پٽ. + عزت وارا.

سال اُتي ڪاشيءَ ۾ رهيا. بابا ڪاهن سنگهه ناڻا وت
لڳاتار ڪان سنڪوچ ڪندا هئا ته متان ڦلن ۾ ٻر ٻر هٿ
ٻرماتما جي ٻرڀتي ٿيڻي ٻوي. اهڙا وڏا سڌ ٿيا آ
سعدن وچن سدائين سٽيڪ ٻورن ٿيندا هئا. جيئن ته
ڏٺيون خيال تين ته اسين هو سوچ ڪري ڪانبوءِ هت گ
سان مليون ته سو نيڪ نه آهي ٻر ٻيو چل وڃڻ جائيءَ ۾ ت
جو اُن سان ڏونن. اِنيءَ خيال پيدا ٿيڻ سان ئي ڏسن ڪ
ته ٻاسي ۾ هڪ چشمو پاڻيءَ جو ڦٽي ظاهر ٿيو آهي. ا
چشمو ٿيسٽائين پاڻي ڏيندو رهيو جيستائين ڪ مهاراج سن
ڪاهن سنگهه جيڙا هئا ۽ ان ڪانبوءِ پڪدم چشمو بند ٿي وڃ
اِنهي ياترا ڪري ٻوءِ سوامي جن اُتر ڪاشيءَ ۾ (جا
وڃڻوئي آهي) ويا. اُتي جو وڏا وڏا لسوي، ٻرد، ٻوگيراج
مهاتما هئا تن سڀني جو درسن ڪري ست سنگ ڪيائون.
ٻوءِ وري گنگوتريءَ اچي پهتا، جتي ٻه چار ڏينهن رهيا.
وري ٻڌا ڪيدار، ٽرينگي نارائڻ، تڙڪيدار نات، ٻدري نارائڻ
آد سڀ تيرٿن جي ياترا ڪري ديو ٻرياڳ جتي رستي
موني رڪيڪيش ۾ آيا. ٻورياڻين پنهنجي ٻوڄنيڪ مهاراج
ستگر ديو جي کي ڏندوت ٻرڻام ڪيائون، ٻوءِ سڀني
سنتن مهاتمائن سان مليا. ٻوءِ اڳي والگر پنهنجي ستگروءَ جي
سيوا ۾ ساوڌان رهيا. هاڻي ڪن سنتن ۽ مهاتمائن کي ٻڙ هانڻ
لڳا جنهنڪري سعدن نالو ڪيائي جي ۽ پيدت جي ٻرسڌ ٿي ويو.

ڪتا ٻڌائڻ

هڪ سمي اُنهي سنتن ۽ مهاتمائن گڏجي سوامي جن جي
گروءَ سري مان مهاراج سوامي ٻڌ سنگهه جيءَ وٽ وينتي ڪئي
مهاراج! سنت نارائڻ سنگهه جي (هران) کان سري گرو گرنٿ
ـ جي ڪتا آرمڀ ڪرايو. اسانجي ڏاڍي گهڻي اڇا

ايتري قدر جو اتي جهڪي وڏا وڏا مهاتما لباڳي سنت رهندا هئا ان سڀني کي پيارو لڳو. اُن سمي رڪڪبش ۾ هڪ وڏو پرسد مهاتما سنت شام سنگهه جي لبهري واري هڪ جهازڙي جي ٽبڪريءَ تي رهندا هئا. هو اهڙا ورڪت هئا جو هڪ ڪپڙن ماڻهي رکندا هئا ۽ ڪپڙا نه پهريندا هئا. وڏي لمبي پرتاپ وارا ۽ سڌ جوڳي هئا. هن وقت جهنگ جا جانور شير، چيتا ۽ هرڻ آدي اچي وهندا هئا ۽ پاڻ وروڌ نه ڪندا هئا. سنت شام سنگهه اُن آستان تي ڪنهن به پوورلي واري سنت کي رهڻ نه ڏيندا هئا. اُنهي تي پهر پاڻ ايتور پرائڻ رهندا هئا. هنڪي شو پيٺي نه سري دربار صاحب جي پوڄاري پائي پريم سنگهه جو سپترا هتي آيو آهي ۽ مهاراج سنت پڌ سنگهه جي (* هران) جا شبوڪ تا آهن. اهـا ڳالهه پڌي پاڻ مهاراج جي (هران) جي ڪتا ۾ هلي آيا. سوامي جن اتي گهٽي لمرتا ۽ سنڪار سان سنت شام سنگهه کي لمسڪار ڪئي جنهن تي هو ڏاڍا خوش ٿيا. سندن خيال ٿيو نه سڪمني صاحب ڪاٿن پڌون ٿمهڪري هو سنت پڌ سنگهه جي (هران) وٽ ڪم ڏيهن رهي پيا. سوامي جن هميشه سوير المرت ويلي ٿين اچي اتي سوچ اشنان ڪري مهاراج سنت شام سنگهه ۽ پهنچي ستگروءَ کي سڪمني صاحب جو پاٺ صاف ۽ ملي سر سان پڌائيندا هئا، جو پڌي مهاراج جي ڏاڍا گد گد ٿيندا هئا. هاڻي سندن نالو هن جهازيءَ ۾ سڀني سنتن ۽ مهاتمائن ۾ مشهور ٿي ويو. اُتي سڀني سنتن جي مرضي ٿي نه سري گرو گرنت صاحب جي ڪتا ڪاٿن پڌون. سو سوامي جن هتي جي اُيا پوريڪ ڪتا ڪرڻ لڳا، جا پڌي هو ڏاڍا پرسن ٿيندا هئا. پوءِ سڀ پاڻ گڏجي ويدانت جا وڃار ڪندا هئا.

---

* صاحبن.

اينري قدر جو اني جهڪي وڏا وڏا مهاتما تياڳي س
رهندا هئا لن سيتي کي بهارو لڳو. اُن سمي رڪڪش
هڪ وڏو پرسد مهاتما سنت شامسنگهه جي نهري والي هٺ
ڀاڙي جي نيڪريءَ تي رهندا هئا. هو اجڙا ورڪت ه
هو هڪ ڪپن مالرجي رکندا هئا ۽ ڪپڙا لـه پهريندا هئا.
وڏي تپج پرتاپ وارا ۽ سد جوڳي هئا. هن وت جهنگ جا
جانور شرء جيتاء هرڪ آدي اچي وهندا هئا ۽ پاڻ ورو ڏ
نه ڪندا هئا. سنت شامسنگهه اُن آستان تي ڪپهن نه پوورتي
واري سنت کي رهڻ نه ڏيندا هئا. اُت ئي پهر پساڻ ايشور
پرانڻ رهندا هئا. هيڪي شر بيٺي لــه سري دربار صاحب
جي پوجاري ڀائي پرمسنگهه جو سپتر هتي آيو آهي ۽ مهاراج
سنت پڌسنگهه جي (* هران) جا شوڪ تا آهن. اِهسا ڳالهه
بڌي پاڻ مهاراج جي (هران) جي ڪنا م هلي آيا. سوامي
ن اُتي ڪهڙي نمرتا ۽ ستڪار سان سنت شامسنگهه کي نمسڪار
ڪتي جنهن تي هو ڏاڍا خوش ٿيا. سندن خال تيو ته سکمني
احب ڪائن بڌون نيڀڪري هو سنت پڌسنگهه جي (هران)
ت ڪم ڏينهن رهي پيا. سوامي جن همبسته سوبر المرت
ب نن رحي اُتي سوح اِشنان ڪري مهاراج سنت شامسنگهه
هجي ستگوءَ کي سکمني صاحب جو پاٺ صاف ۽ مني
ان ٻڌائيندا هئا، جو بڌي مهاراج جي ڏاڍا گد گد ٿيندا
ڄاڻي سندن نالو هن جهاڙيءَ م سيني سنتن ۽ مهالمائن
ر تي ويو. اُتي سيني سنتن جي مرضي ٿي ته سري
ت صاحب جي ڪتا ڪائڻ بڌون. سو سوامي جن هسن
پورڪ ڪتا ڪرڻ لڳا، جا بڌي هو ڏاڍا پرسن
. پوءِ سڀ پاڻ ۾ گڏجي ويدانت جا وچار ڪندا هئا.

ن.

رهندڙ هئا، جي پڻ ۽ ڪند مول آد تي ٽڏر
هئا. اُن رهڻڪ جهاڙي جي وچ ۾ تيز هيڻان مهِ
نوجيڪ سوامي پڊسنگهه جي اِستت هئا. اُنوقت
سندر جهڙي مان سا جهلڪ پيدا ٿي ٿيون سيئي جي
ڪي ٻاڏڏي چڪي ور ٿو. سند ن اڳيان د چار ست سد
ڪي سنت وڻيا هئا ۽ ويدانت جا ڪي پرسنگ وڻي تدا
ڄنهن وڻي سوامي جن اُٺي پوڇي سند ن درشن ڪيو ۽ ڄ
ٿي ڪري پيا، لڳهن وڻي ٻاڪي ڏاڍ و ڪرلارت سمجهيا
۽ مڪ سان جي وڃن جيائون :-

ستَّل ستَّل ٻٽي ستَّل جاڙا. آوڙ جاڙ رهي ملي ساڏان

[ڏ ۽ نا : ۶ : ۵ اشتر : صفحو ٦١٧]

الين جڳي ٻاڙ اُٺي جارات وت وڃي رهيا ۽ ست سنگ
۶ وچن والس ٻڌائون ته من ۶ شانتي آهن. دل جي پڪا
دور ٿين ۽ دل وچ سچي ڪيائون ته مڻيڻيو ڳرو ته اڃو ني
آهي چاڪاڻ ته :-

جس ملتي من ٿوءَ آنند سو ستگر ڪهيئي
من ڪي دبدا بنس جاءِ ٿر ڀرم پد پائيئي

[ڳو : ٿ : ۶ : ۴ صفحو ١٦٨]

ست سنگين جا وچن ٻڌي من ۶ ٻڪو وشواس ٿين ۽
ڳرو ڏاڙ جي من ۶ پورن شرڌا پيدا ٿين ۽ هن وڻي ڳرو
وڏ رکي جن ڪمل پڪڙي ور تائون ۽ جي شبد اُچاريائون :-
ستگر آئيو سرڻ تهاري
ملي سوڪر نام ۾ سوپا چنتا ٿابر هماري

وري پتا کان آگيا گهرياٺون ته پتا هيٺين سکيا ڏنن ٿ:-
(١) اِستريءَ کان پرهيز ڪجي. (٢) ڀُٽسو پاڻ سان نه رکجي. (٣) ڪيسن جي بي ادبي نه ڪجي. (٤) تماڪ ٻيڙڻ واري جو چيلو نه ٿيجي، ڇاڪاڻ ته اسين گرو گوبند سنگهه جا مڃڻ وارا آهيون.

ٻئي وري سوير صبح جو سوچ اِشنان ڪري سري دربار صاحب جي درشن لاءِ ويا. اُن سمي ڏياري هئڻ سبب ڪيترا سنت مهاتمائون پڻ اُتي آيا هئا. اُنهن جو درشن ۽ ست سنگ ڪياٺون. اُتي معلوم ٿين ته هن سمي رکيڪيش ۾ ٻي جوت شري مانيور مهاراج سوامي ٻڌ سنگهه جي آتيت ۽ برهم ويتا مهاتما رهن ٿا جنهن جي سمان هن وقت ڪوئي ٻه نه آهي. ٻڌڻ شرطئي سندن ڪليجي ۾ سيتلتا پرويش ڪيو:-

'ڇاتي سيتل من سکي ڇدت گوبند گن گاءِ.'

سو درشن جي اِڇا رکي، ماتا پتا کان آگيا وٺي آهستي آهستي رکيڪيش ڏانهن روانا ٿيا. واٽ تي ڪيترن تيرٿن ۽ گر اَستانن ۽ مهاتمائن جا درشن ڪياٺون. سال ١٩٢٤ جي ڪنڀ جي ميلي تي هردوار ۾ پنهنجي ماتا پتا سان آيا هئا ۽ گردواري ٿين پاتشاهي ڏيرا بابا درگاها سنگهه جي اَستان تي لٿا هئا. سو هن دفعي پڻ پاڻ سڌو اُتي هليا ويا ۽ اُتي رهي پنهنجي گروءَ جي ڳولا لاءِ سڀ اَستان وڃي ڏٺاٺون، پر جهڙو سندن پتا گرو ڏسيو هو اهڙو نظر نه آين. تنهڪري رکيڪيش ۾ ويا. اُهو اَستان ايڪانت وارو ۽ دل کي راحت بخشيندڙ هو، جتي ته آسپاس سبزي لڳي پيئي هئي. پوتر گنگا ڪناري تي هڪ وڏي سندر ۽ درشنيڪ جهاڙي هئي جنهن ۾ برهم گياني ۽ تپسوي مهاتما

د چو لار جبط وارو، برمالما سو پکمت آهي
مي اجانتي لئا رکن. جئن د ه پنگلو بند
صهن کل ۾ ايسور جسو پکمت (برج ر کبالي) آهي
١٠١ کلن جو اذار تي وجبتو.

بروموت ماتريڻ ايکوتر شتن کلن ڌاريا
[بيکلو بند

پتا ساچ ڪوبوس بوس مالا کي جاپو
کواس تلا مهان دتادس سٽا پچاپو
ايڪادس ڪُل پترط دس پڙنا کي ليکو
مات پترط ڪُل آت شرلي سمرتي پيکو.

بساط وري مالا پتا کي وبتي کمالون لـ مولکي آئا
حشو د مان ببيمحي ڪرن مي ابديش دتاري لار جعي جون
ستل ڪربان پاکاڻ د سسارم ايتا ڪرمکن جونئي ستل آهي:-

آنيا سو پرواڻ هيٺ پاني * ڪر شيوا ڀت ٿاه.
[سوره ر ٣ ملڪ ٦٠٣

اهي ورڇ بدي مالا چمع کي د ورح د بلي موشي، ساح
ڪن آگا ذلي ء آسبس ڪثي. مالا اچيس د وري صدقن
وڇي درسن ذ يبد بن. چـلين ٣٧ رحن سالن ڪالـوه، ابر مالا مي
منطي عدر رور ااترط لي آدن سالن بعد درشن ذيڄ جو وڇن
االو. ء آلن لي کمالون. مالا االذ سان ڪن جسو لـ اتر
سع لي برمسنور م بونتي رکت.

• تنکال ابسد

چيائون ته هي سنسار ۽ سڀ ناسونت آهن اُنهر مور
۽ اگياني لوڪ پريتي ڪندا آهن. ويچار ڪري ڏسو
سنبنڌي ڪيڏانهن هليا ويا؟
تڏهن ماتا پتا پڇيس ته تنهنجي ڪهڙي چاهنا آهي
جواب ڏنائين ته منهنجي مرضي آهي ته، ڪنهن ست پرش
پُورن برهم وينا مهاتما وٽ رهي شيوا ڪريان ۽ نام جپيان
تنهنڪري ڪرپا ڪري مونکي آگيا ڏيو ته وڃي پنهنجو
جيون سڦل ڪريان. اهو ٻڌي ماتا پتا روئڻ لڳا، جڏهن
جو ڪارڻ ڪانئن پڇيائين. ماتا پتا روئڻ بند ڪري چيو
ته تون اسانجو هڪڙوئي سڪيلڌو پٽ آهين جيڪڏهن
پيو ڪو گهر ۾ هجي ها ته توکي ڪٽي موڪل ڏجي ها.
پيو ته تون آگياڪاري پتر آهين سو تنهنجو وڇوڙو اسان
کان سَٺو نه ٿيندو. اهڙيءَ طرح ڳالهيون ڪندي ٽي مهنا
گذري ويا. نيٺ جڏهن ماتا پتا آگيا نه ڏني تـ ڪائڻ
پيٽڻ ڪٽي بند ڪيائون ۽ کلڻ، ڳالهائڻ ڇڏي ڏنائين ۽
اَنـ ئي پهر اُداس ٿي وئراڳ جا شبد پڙهڻ لڳا:-

جو ڏِن آوهِ سو ڏِن جاهي. ڪرنا ڪوُچ رهن ٿر ناهي
سنگ چلت هيُ هم ڀي چلدا. دوُر گون سر اوپر مرنا.
[سوهي رو: ٧٩٣

اهڙي وئراڳ جي اوستا ڏسي سڄڻ ۽ ست سنگين ماتا پتا
کي سمجهايو ته موه ڇڏي هنکي نام جپڻ جي آگيا ڏيو جيئن
ڌرو، پرهلاد، گوپيچند، شيخ فريد آدڪن کي سندن ماتا
پتا پاڻمرادو آگيا ڏني هئي ته وڃي ايشور جو نام جپيو ۽
اسانجو به ڪلياڻ ڪريو. تنهنتي چيائون ته اسانجو هڪڙوئي
پٽ آهي، اسانجو پتري تِرپڻ ڪير ڪندو. سياڻن ڪين چيو

آهي... اُهڙي طرح سڌن اوسنا انڪل وبهن سا
احي تي. سڌن ماتا پتا جي ڪبن ڏسي خوشيءَ ۾ ن
هئا، تنکي هوون هاڙيءَ سڌن سڪايڏي پت جي د
جو موقع ملڻ منڪل ڪري ڏنو. جڻن نه گهڻو سمو
جي سنگ ۾ گذرندو هون، جتي وڏراڳ آدڪ وحشن
بولڻ تبدو هو.

هن اوسنا ۾ اچڻ بعد بہ دعا مهاراجن سري گرو گرنٿ
صاحب جي ارت جو ويچار ڪمو ۾ جنهن مهل هن شبد جي
باب تائين آيا ڪ:-

جڳت مڌ جهوٺو ديکيو پريت
اپهو هي سکه سڀ لاڳي ڪيا دارا ڪيا ميت
*
نانڪ ٿوڙل پار ٿيوئي جڻ ڪاوئي پرب ڪي ڪيت
*
[دی. گتا. م٠ ٩ صفحه ٥٣٦]

ته بوءِ سڌن حب سنسار مان ڪنو ٽي ٿيو ءِ اهڙو اداس
ٿيو، جو ڪائڻ، پيئڻ، بولڻ، حلڻ ڪجهہ منو نه ٿي لڳو،
انتري قدر جو ڪڏهن ماتا پتا ڪس سڏ ڪن نه پاڻ حب
ڪري ماٺ ۾ رهن... برجي وڏيڪ جون نه الهيءَ مهل
وتراڳ ۽ سد جي ڪبن سمجهائين ڪ:-

مِرتِ منڊل جڳ ساجئا جڻ پالو ڪهرِ پار
بِعست پار نہ اڪئي جڻ ڪاڳد پولدار.........
جن ڏاڪ مرڪا داس ٿئي راکر پڻجه مرار.
[تلا: م: ٥ جڙ: صفحه ٨٠٨]

...بوءِ ماد بہ ... سد جو مطلب پڇيو، جو هن طرح

سمجھي ھندجي چڱيءَ طرح پالنا ڪجو ۽ ھن سان موھ ڪجو. اُن آيُو ڪان پوءِ ھو بالڪ ايشور جو نالو پاٺ ۾ ڄپيندو ۽ ٻين کي به ڄپائيندو ۽ توھانجي ساري ڪُل جو اُڌار ڪندو.

اھڙيطرح ور ڏيئي مھاراج سري گرو نانڪ ديو جي انترڌيان ٿي ويو ۽ ھي ٻئي پنھنجي گھر موٽي آيا. ھڪ سال ڪانپوءِ بالڪ جو جنم ٿيو. ماتا پتا ھنجو نالو وڏي اُتساہ سان نارايڻ (پرماتما) نالو تي نارايڻ سنگھ رکيو.

بالڪ جي پالنا گھڻي پريم ۽ پيار سان ڪيائون. لاڏ ڪوڏ ڪيائون ۽ ھڪ پل به پنھنجي پتر کي پنھنجي نظر کان پري نه رکيائون. بالڪ چوچ ڪندو رھيو ۽ پنھنجي ماتا پتا کي ھر سمي پرسن ڪندو رھيو. اھڙيءَ طرح ٥-٦ سال آنند خوشيءَ ۾ گذريا. پوءِ بالڪ کي سڪول ۾ وھاريائون ۽ اُتي ٿوريئي وقت ۾ انگريزي ۽ اُردوءَ ۾ ماھر ٿي ويو. پوءِ سري دربار صاحب جي شيوا ۾ لڳو، جتي سندس پتا پوڄاري ھو. انھن ڏينھن ۾ ئي ناڪر ديال سنگھ جي ڏيري ۾ مشھور پنڊت سوامي شام سنگھ وٽان گرمکي ۽ ھندي وديا پڙھي حاصل ڪيائين ۽ ويدانت جا نڍا نڍا پستڪ به پڙھي ورتائين. جڏھن نه سندس پتا سري گرو گرنٿ صاحب ۽ دسم گرنٿ جو گياتا ھو، سو پنھنجي سپتر کي به اُنھنجو پاٺ ۽ اَرٿ سيکاريائين.

سندن نت نيم انمرت ويلي ٿيھرين جاڳي سوچ اِشنان ڪري پين پوڄارين سان گڏجي سري دربار صاحب جي شيوا ڪرڻ جو ھو. ڏينھن چڙھئي ڪانپوءِ سنتن مھاتمائن سان شامل ٿي گرباڻيءَ جو ويچار ڪندا ھئا ۽ ھر سمي ماتا پتا جي شيوا ڪندا ھئا ۽ سندن آگيا ۾ رھندا ھئا. انھيءَ طرح سمو گذاريندا ھئا. ماٺھو ڏسي ڏاڍو پرسن ٿيندا ھئا ۽ چوندا ھئا نه ”ھي ڪوئي ربي طاقت وارو ست پرش

ايڪ اوتار سنگر پرساد

جيون درشن

شريمان پنڊت نارائڻ سنگھہ جي

شريمان ۱۰۸ مالڪ‌دوار پورم پوڄيہ ٽرمل سمپرداءِ جي شرومڻي وداوان برهم ليشٽور شري مانيور سوامي نارائڻ سنگھہ جن جو شڀ اوتار ڪتڪ سدي ۲- بڪرمي ۱۹۰۷ پنجاب جي مشهور شهر ٻولڻ لرهند المرتسر ۾ پاڻي ٻهيرسنگھہ جي گهاڻي (جو سري هر مندر صاحب جو پوڄاري هو) ۽ ماتا ڪيرت ڪور جي گهر ۾ ٿيو.

سندن ماتا پتا ٻئي ۽ پگتي‌ءَ جا اوتار هئا. پتو پرانتي جي اپنا رکي سنگرو نالڪ ديو جي اپاسنا ڪندا هئا. رات ڏينهن پنهنجي سنگروءَ جي ڌيان ۾ مگن رهندا هئا. هڪ ڏينهن سندن ماتا پتا اهڙي لو لڳائي جو پنهنجي سر ٻو جي سنڌ ۾ ڪار رهن. ورلي اهڙي ايڪاگر ٿين جو سنگرو جي پرلکيہ درشن ڏنو ۽ ور ڏنو ۽ چيائون:-

"آلوا هاڻي توهانجي اپا پورن ٿيندي."

پوءِ پهوي جي سر لسي پنهنجو پوتر هٿ رکي جي ورچن چيائون:-

"اوهانجي گهر ۾ هڪ برهم گياني ۽ پورن پگتيءَ وارو مهاپرش ورڪت آتما شڀ گڻن سان ڀرپور پتر پيدا ٿيندو، جو اتر اللڪيڪ ۾ ني ڪئين طرحن جا آنند بخشيندو، جو توهانکي ڏيکاريندو، جنهن ڪي ڏسي توهانکي خوشي ٿيندي، وڏين ورهين تائين توهانجي گهر ۾ رهي، توهانجي ڪل جو نالو روشن ڪندو، جنهن جي ابتور روپ..."

۲

هاڻي وِآريڪ[1] رِيتيءَ سان ڏسجي ته ستگروءَ ...
ڪيڏو نه ڦل جي اُراپتي نه ٿيندي :-

بِن ستگر شيوي جوڳ نه هوئي
بن ستگر پيٽي مڪت نه ڪوئي
بن ستگر پيٽي نام پايا نه جاءِ
بن ستگر پيٽي مها ڏکُ پاءِ
بن ستگر پيٽي مها گَربُ گُبارُ
نانڪ بن گُر مُئا جنم هارِ.

[رام: سِ: گو: صفح ٩٤٦

[(٤) سَنبَنڌ آنبرَنڌ]

وشيہ ۽ گرنٿ جو پرتِپاديہ[2] ۽ پرتِپادڪ[3] ڀاو سنبنڌ آهي. گرنٿ ۽ پرويوجن جو پراپيہ[4] ۽ پراپڪ[5] ڀاو سنبنڌ آهي.
اَڌڪاري ۽ وِچار جو ڪَرتري ڪَرتويہ[6][7] ڀاو سنبنڌ آهي.
اهڙيءَ طرح انهيءَ مان پيا سنبنڌ به ڄاڻي سگهجن ٿا.

١- جدهنجي نه هوئيان نه هجي ٢- ڪَٿن ڪيل ٣- ڪٿي ڪندڙ ٤- پراپت ٿيل ٥- پراپت ڪندڙ ٦- ڪندڙ ٧- ڪيل.

پرماڻ:- ڌَنُ ڌَنُ سَتِ پُرکُ سَتِگُرو ھمارا
جِتُ مِلِئي ھَمَ ڪَئُ سانت آئي
ڌنُ ڌَنُ سَتِ پُرکُ سَتِگُرو ھمارا
جِتُ مِلِئي ھَمُ ھرِ ڀڳتِ پائي
ڌنُ ڌنُ ھرِ ڀڳتُ سَتِگُرو ھمارا
جِسَ ڪي سيوا تي ھَمَ ھرِ نامِ لِوَ لائي
ڌنُ ڌنُ ھرِ گياني سَتِگُرو ھمارا
جِنِ وَئِري مِترُ ھمَ ڪَئُ سڀ سمَ درِشٽِ ڏِکائي
ڌنُ ڌنُ سَتِگُرو مِترُ ھمارا
جِنِ ھرِ نامِ سِتُ ھماري پريتِ بَڻائي.
[وار وڏ: م: ۴ صفح ۵۹۴

سو سَتِگُرُ ڌَنُ ڌَنُ جِنِ ڀرمُ گَڙُ توڙِئا
سو سَتِگُرُ واهُ واهُ جِنِ ھرِ سِئُ جوڙِئا.
[وار گوجري: م: ۵ صفح ۵۲۲

ھِڪُ پنجارُ ڪرپالي لال. ڪاڙِ تِ سدتِ ڪماوتِ نِھال
[آسا: م: ۵ صفح ۳۷٦

جِنا گُرِ پا ڳي مَنُ پائيا آنمرتِ ڇَڪِ ڇَڪي
ڪِسُو ننڍي ھرِ پائيا ڇوڙِ ڪي ڌَڪي ڌَڪي.
[آسا: م: ۴ ڇنت صفح ۴۴۹

ست پُرکہ جن جاتا ستگر تسکا ناؤ

پر کچي گروءَ وٽان مُکتي ملي نہ سگهندي :- [گؤ: سکہ: م: ٥ صف

آنڌي گرو تي ڀرم نہ جائي۔ مؤل ڇوڙ لاڳي دوجي

بِکہ کا ماتا بِکہ ماہ سمائي.

[گؤ: م: ٣ اَشٽ: صفحہ ٢

گرو سدائي اگياني آنڌا کِس اوہ مارگ پائي

[گوجري: م: ٣ صفحہ ٤٩١

ڪاچي گُرُ ني مُکت نہ هوئا.

پوري گروءَ جي سکيا بہ پورن هوندي آهي :- [راہ: د: او: صفحہ ٩٣٢

پوري گر کي پوري دِيکتا

جِس مَن بسئي تِس ساچ پرِکيا.

[گوڙي سہ: م: ٥ صفحہ ٢٤٣

[(٣) پريوجن آنبڌ]

هي ٻہ پرڪارن جو آهي. (١) *اَوانتر (٢) مکہ- چت

...تي، هري ڀڳتي، پريتي، لو، سمدرشتي، گيان.

...مُکتي هن گرنٿ جو مکيہ پريوجن آهي.

x اَنوءِ- ٻي ريتيءَ سان ستگرو جي شيوا ڪرڻ ڪري هن

...ار جا ڦل ملن ٿا.

---

* ... = اَندر اچي ويل يعني نندا. xجهنجهي هوئيان هجي.

وَتَنا ڳاڙهو ٿو ٿيوي ــ رَتا ڪري ويچار
رتا ساڙ ۾ جاڳي اڪيلي اڌ اندار.
[illegible]

معمڪ کي هن ڳولت جو اڌڪار ڏ آهي جنهن ۾:-

پرماڻ، سعڪر ڪي شيو ۾ ڪنهن ڏٺا ۽ لکيا
مَتِ تر جاڳه ٿو جيولدي او آپ ماري ڪرار
ٿو مٿي وڌا روڪ ٿي ڳا ديو ڪيو ڪماءِ
دالڪ معمڪ جيولدڻيان ڏيا مٿي هو سيرا ڏکر ڳاءِ.
[illegible]

[(٣) وشير البلڪ]

هن ڳولت جي وشير ڳو نڪتي آهي. هن ٿوڙو جي
ڳتي ڪني آهي لهيجا اُچڻ جي آهي:-

ٿام پيدي سو سعڪر ڪاٿي ٿو ٿو ڪتا سڄاوي
نس ڳو ڪنڌ ٿاڏن ٿو جن ڳاڙ ڪمو ڳاءِ ڳڏ مِتِ ڪو
ڏسَ سعڪوءِ لس ان ڪي ڳر ڳوت ڏ آوي.
[illegible]

[illegible] سعڪرو ڏيا جن ڳوڙي مڪو ڪڏ
[illegible] شت ڏاڙي.
[illegible]

گرو برماڻ:-

ميري مَن ميري مَن سَتگُر پريت لڳائي رام
هري هري نام ميري مَن وسائي رام.

[وڏ: م: ۴ ڇنت صفحو ۵۷۲

ميري مَن تن پريم اگم ٺاڪُر ڪا
کِن کِن سرڙا مَنِ بهت اُٺيڙا
گر ديکي سرڙا من پوري جنم ڇاترڪ
پري پري بوند مکر پئيڙا
مِل مِل سکي هر ڪٿا سُنئيڙا
ستگر ديا ڪري پرڀ ميلي
متن تس آگي سر ڪُٽ ڪَٽ ڏيئيڙا. اڪ رهاءِ
دوم دوم مَن تن اڪ بيدن
متن پرڀ ديکي بِن نيند ن پئيڙا
پندڪ ناڪ ديکر پلاڻي
متن هردي مَن تن پريم تير لڳئيڙا.

[بلا: م: ۴ صفحو ۸۳۶

اُپندن جو ورڇ.

ڇهن اُپندن جو گيان هئڻ ضروري آهي ڇاڪاڻ ته اُهن جي ڄاڻ بنا جگياسو جي ڪيهن به ڳالهه ۾ پوروڙي نه ٿي سگهندي ۽ اُهن ڇهن اُپندن ۾ جي سارو ڳالهه سمايل ٿيل تو، جي هيٺ ڏجن ٿا:-

(۱) اَڌڪاري (۲) وِشيه (۳) پربوڌن (۴) سَمبنڌ.

[(۱) اڌڪاري]

هن ڳالهه جو اَڌڪاري گرمکه ئي آهي ۽ نه منمکه، ڇاڪاڻ ته منمکه جي چت ۾ پرير نه آهي، اُلو ڪيڻ اوڳڻ ڪري جنجو من ملين ٿيل تو. گرمکه کي جگياسوُ ۽ ممکڇوُ به چوندا. ويدن ۾ انکي پراچيڻ ڪري لکيو اٿن:-

پريکيه لوڪان ڪرم چتان

براهمڻو نرويد مايات ناستي اَڪرتهَ

ڪرتين تد وِگيان ارٿگڪه. گُرو ميوابي ڪڇيت

سِمت پاڻي شروترين برهم نستم.

[منڊڪ اُپنسد]

اَرٿ:- سو برهمڻ آدي لوڪن کي ناسولت جاڻي جگياسو پرش ويراڳ ڌاري ۽ وچار ڪري ته ڪرم سان مڪتي نه ملندي پرگيان سان ملندي. آتم گيان جي پراپتي واسطي هٿ ۾ سِمڌا کڻي شروتري ۽ برهم نشٽي گروءَ جي شرن ۾ وڃي ٿو پهچي.

سري بڌ سنگهہ جن پر تم آهن. جن استري ۽ سون جو تيا
ڪيو آهي، پيو مهراج سري ايشور سنگهہ آهي، ٽيان مي
سري شيام سنگهہ جن ٽيري نراسي آهن، چوٿان پنڊت هري سنگهہ
جن آهن. سڄي پنجاب جو چيتر لڳايو اٿن. اهي ته تيا نرمل
ساڌو. پر پين پٽن جا به اُنيڪ اُتم ساڌو اُتي رهن ٿا.
اُنهن کان پڇي دل ۾ اُتساهہ وڌين ته مان به اُتي وڃان. هٿ
جوڙي ماتا پتا کان موڪل گهريائين ته موڪلي رکيڪيش
وڃڻ ڏيو. پهريائين ته گهڻو روڪيائونس پر پوءِ جڏهن
ڏاڍي سڪ ڏنائونس تڏهن پڇيائونس ته وري ڪڏهن
اچي درشن ڏيندين. چيائون ته گهڻيئي پيرا درشن اچي ڪندس.
پوءِ سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون. وچن نڪتو
"ستت سنگهہ جا نڪا من لاڳا. تاکي اُدئي پئي پل پايا."
پوءِ ته تياري ڪيائون. هردوار اچي سري مات گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا. سوامي بڌ سنگهہ جن وٽ
آيا. اُنهن پڇيس ته هي بالڪ ڪٿان آيو آهين. جواب
ڏنائين "ته سري انمرتسر مجهان آيو آهيان. مهنجو جنم به
اُتي جو آهي. مهنجو جنم سڦل ٿئي اهڙو چاهہ اٿم. پڌو اٿم
ته رکيڪيش تمپ ڀومي آهي. ستت سنگہ مجهس چڱو آهي
تنهنڪري مونکي پنهنجو ڪريو. سڻنن چيس ته سڀ ستت
ڏسي آءُ. پوءِ جنهن ۾ من مائيگي تنهن ۾ شردا ڪري اُنجو
شش ٿيءُ. اُتي رهي سڀ ستت گهميو. آخر اچي چيائين
ته مهنجو من توهان ۾ تو مائي. مون هاڻي توهانجي شرن
ورتي آهي. سڻنن خوش ٿي پنهنجو ڪيس.

سماپت

۽ ٻولر جو اوتار ڄڻ ورلو آهي. تنهجان ڏاڍ
ڪري مولڪي خوش ڪيو آهي. گهڙو جهڪي گهو
ايترو ٻڌي مٿو نمڪي چيائون ته اهڙو پٽ جمي عو
ڏبڪ ٿئي. لام جو جپ ڪري. راڄ رشي ٿئي. گيا
گبي ٿئي. برهم ۾ بسيتا (استتي) ٿئيس. سري گرو ج
ته الين ني ٿيندو. هڪ ورهيه ڪان پوء پٽ ڄين. ٻال
ڪيائون. ڄالون توڙي مرد ڪين پريت سان ڏسڻ لڳا.
ڄڏهن ٻنهي ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرنت صاحب
مان نالو رکيائونس "نارائڻ لر هر نمسڪار" وڃن لکتو لڇهن
ڪري نالو "نارائڻ هري" رکيائونس. پتا پاڻ پڙهائي
ٿورن ڏينهن ۾ گرناڪي پڙهي پوري ڪيائون. سري گرو
گرنت صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري پوڄ پاناٺون.
سري دربار صاحب ۾ سندن پتا اصلي گرنتي هئا. پوء
ڪجهه اردو ۽ ڪجهه انگريزي به پڙهائون. تڏهن گرو
گرنت صاحب جو ارٿ سيکاريائونس. سنبرداڻ جو ارٿ
پڙهي گياني ٿيا. اهڙا ٿيا جو جڏهن ارٿ ڪندا هئا
تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. ليٽ سنڪرت
ڄهڻ وچار ياٺونس. ديال سنگهه ٺاڪر جي ۽ جي ڏيري ۾
يام سنگهه جي ٻعدت گباڻي وٽ ويٺا. سندن پتا آگر
وني وٺن. ٻالڪ جي ٻڌي ڏسي ڏاڍي وديا دان
ياٺونس. لکڻو ڪومدي شروع ڪرايائونس. آهستي
تي ويد پاٺي ڪيائونس. جتي گمان گوشت تيندي
تي پتاجي ولي ويندا هئن. ڪتا ڪاٺونس ڪرائيندا
ٻڌي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت چولدا هئن ته هي ۽
لنهجو وڏو سنت ٿيندو. لپ سنتن ڪان پڏائين ته
سن ۾ سنت رهندا آهن. ٿن ڪان پڇيائين ته رکيڪس
آهي. الي ڪيڙا سنت رهندا آهن. الهن پڏايس ته

سري بڌ سنگهه جن پر تم آهن • جن استري ۽ سون جو تي
ڪيو آهي، پيو مهراج سري ايشور سنگهه آهي، تيان م
ري شيام سنگهه جن تيري نراسي آهن، چوتان پنڊت هرسنگ
ن آهن • سنڌ پنجاب جو چيتر لڳايو اتن • اهي ته تيا نر
ڏوُ • پر بين پنٿن جا ٻه اَنيڪ اُتم ساڌو اُتي رهن تا
انهن کان ٻڌي دل ۾ اُتساه وڌين ته مان ٻه اُتي وڃان • هٿ
جوڙي ماتا پتا کان موڪل گهر يائين تہ مونکي رکيڪيش
وڃڻ ڏيو • پهر يائين ته گهڻو روکيائونس پر پوءِ جڏهن
ڏاڍي سڪ ڏنائونس تہ ڏهن پڇيائونس ته وري ڪڏهن
اچي درشن ڏيندين • چيائون ته گهڻيئي پيرا درشن اچي ڪندس •
پوءِ سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون • وچن نڪتو
” سنت سنگه جا نڪا من لاڳا. تاڪي اُدئي پئي پل يا ڳا.“
پوءِ ته تياري ڪيائون • هردوار اچي سري مات گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا • سوامي بڌسنگهه جن وت
آيا • انهن پڇيس ته هي بالڪ ڪٿان آبو آهين • جواب
ڏنائين ته سري انمرتسر مڃهان آبو آهيان • مهنجو جنم ٻه
ي جو آهي • مهنجو جنم سڦل ٿئي اهڙو چاه اتم • بڌو اَتم
ر کيڪيش تپ ڀومي آهي • سنت سنگه مڃهس چڱو آهي
ڪري مونکي پنهنجو ڪريو • سنتن چيس ته سڀ سنت
ي آءُ • پوءِ جڏهن ۾ من مائيئي تڏهن ۾ شردا ڪري اُنجو
تيءُ • اُني رهي سڀ سنت گهميو • آخر اچي چيائين
مهنجو من توهان ۾ تو ماني • مون هاڻي توهانجي شرن
ب آهي • سنتن خوش ٿي پنهنجو ڪيس •

سماپت

۽ ٻولي جو اوتار جڳ ورتو آهي. تنهن ڏاڍو
ڳري مولڪي خوش ڪيو آهي. گهرو جيڪي
ايترو ٻڌي مٿو ٽيڪي چيائون ته اهڙو پت جهي
ڏبڪ ٿي. نالو جو جپ ڪري. راڄ رشي ٿي.
گڏ. ٿي. ٻرهم ۾ لستا (استتي) ٿيس. سري گرو
ته الين اُتي تيعدو. هڪ ورهه کان پوءِ پت ٿين. ٻا
ڪيائون. ڙالون ٽوڙي مرد کين ٻريت سان ڏسڻ
جڏهن پڇڻ ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرلت صاح
مان نالو رکائونس "ناراٽڻ ٻر هر لمسڪار" وجهن لکتو لد
ڪري نالو "ناراٽڻ هري" رکائونس. پتا ٻاڻ پڙهاين
ٽورن ڏيهن ۾ گرنالي پڙهي پوري ڪيائون. سري گر
گرنت صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري پوڄ پاتائون.
سري دربار صاحب ۾ سڌن پتا اصلي گرنٽي هئا. پوءِ
ڪجهه اُردو ۽ ڪجهه انگريزي به پڙهيائون. تڏهن گرو
گرلت صاحب جو ارٿ سيکاريائونس. سعمر دايه جو ارٿ
پڙهي ڳبالي ٿيا. اهڙا ٿيا جو جڏهن ارٿ ڪندا هئا
تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. ليٺ سسڪرد
پڙهڻ وهاريائونس. ديال سنگهه ناڪرڇيءَ جي ڏيري ۾
شام سنگهه جي بعد ڳباڻي وٺ ويا. سڌن پتا آگر
ڪان وني وٺ. بالڪ جي رڌي ڏسي ڏاڍي ودبا دان
ڪائونس. لکهو ڪومدي سُروع ڪرايائونس. آهستي
آهستي ويد پاٺي ڪائونس. حتي گمان گوشت تندي
تي تي بتاجي وٺي وٺندا هئن. ڪتا ڪائونس ڪرائيندا
ٿا. ٻڌي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت چولدا هئن ته هيءَ
ت تنهنجو وڏو سنت ٿيندو. لبسٽ سنتن کان پڌائين ته
ڪبس ۾ سنت رهندا آهن. تن کان پڇيائين ته رکڪين
تي آهي. الي ڪوڙا سنت رهندا آهن. الهن پڌايس ته

سري ٻڍ سنگهه جن پوٽر آهن. جن استري ۽ سون جو تياڳ
ڪيو آهي. ٻيو مهراج سري ايشور سنگهه آهي، ٽيان مني
سري شيام سنگهه جن ٽيري نواسي آهن، چوٿان پنڊت هري سنگهه
جن آهن. سنڌ پنجاب جو چيتر لڳايو اٿن. اهي ته ٽيا نرملا
ساڌو. پر ٻين پنٿن جا به اَنيڪ اُتم ساڌو اُتي رهن ٿا.
اُنهن کان ٻڌي دل ۾ اُتساهه وڌين ته مان به اُتي وڃان. هٿ
جوڙي ماتا پتا کان موڪل گهريائين ته مونکي رکيڪيش
وڃڻ ڏيو. پهريائين ته گهٽو روڪيائونس پر پوءِ جڏهن
ڏاڍي سڪ ڏنائونس تڏهن پڇيائونس ته وري ڪڏهن
اچي درشن ڏيندين. چيائون ته گهٽيئي ڀيرا درشن اچي ڪندس.
پوءِ سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون. وچن نڪتو
"ستت سنگهه جا نڪا من لاڳا. تاڪي اُدئي پٽي پل پاڳا."
پوءِ ته تياري ڪيائون. هردوار اچي سري مات گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا. سوامي ٻڍ سنگهه جن وٽ
آيا. اُنهن پڇيس ته هي بالڪ ڪٿان آيو آهين. جواب
ڏنائين "ته سري امرتسر مدجهان آيو آهيان. منهنجو جنم به
اُتي جو آهي. منهنجو جنم سڦل ٿئي اهڙو چاهه اٿم. ٻڌو اٿم
ته رکيڪيش تپ ڀومي آهي. ستت سنگهه منجهس چڱو آهي
ٿيهه ڪري مونکي پنهنجو ڪريو." ستن چيس ته سڀ ستت
ڏسي آءُ. پوءِ جنهن ۾ من مائيٽي تنهن ۾ شردا ڪري اُنجو
شش ٿيءُ. اُتي رهي سڀ ستت گهميو. آخر اچي چيائين
ته منهنجو من توهان ۾ ٽو ماڻي. مون هاڻي توهانجي شرڻ
ورتي آهي. ستن خوش ٿي پنهنجو ڪيس.

سماپت

ء ٻڙهم جو اوتار جڳ ورتو آهي. تنوجان ڏاڍو ڪ
ڪري مونکي خوش ڪيو آهي. ڪيرو جيڪي ڪير
ايترو بدي متو نيڪي ڇپائون ۽ اهڙو پت جمي جو
ڊبڪ تئي. نام جو جپ ڪري. راڄ رشي تئي. گي
گيو تئي. ٻڌهر ۽ ليشتا (استتي) تئيس. سري گروء ج
۽ انهن لي تيندو. هڪ ورهيه کان پوء پت تين. پال لي
ڪيائون. زالون توڙي مرد ڪين ٻرپت سان ڏسڻ لڳا
جڏهن ٻنهي ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرنت صاحب
مان نالو رکيائون ”نارائڻ نر هر نمسڪار“ وڃن لڪو تنهن
ڪري نالو ”نارائڻ هري“ رکيائون. پتا پاڻ پڙهائين.
تورن ڏيئين ۽ گرباڻي پڙهي پوري ڪيائون. سري گرو
گرنت صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري ڀوڳ پاتائون.
سري دربار صاحب ۾ سندن پتا اصلي گرنتي هئا. پوء
ڪجهه اردو ۽ ڪجهه انگريزي به پڙهيائون. تڏهن گرو
گرنت صاحب جو ارت سيکاريائون. سمبر داڻ جو ارت
پڙهي گياني ٿيا. اهڙا ٿيا جو جڏهن ارت ڪندا ه
تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. نيت سنسڪرت
پڙهيا وچار پاتولس. ديال سنگهه ناڪر جيء جي ڏيري ۾
ڌيام سنگهه جي بعدت گياني وت ويٺا. سعدن پتا آگر
ت وني ون. ٻالڪ جي ٻڌي ڏسي ڏاڍي وديا دان
يائونس. لکڻو ڪومدي شروع ڪرايائونس. آهستي
تي ويد ٻئي ڪيائونس. جي گيان گوشت ٿيندي
تي ٻتاجي وني ويندا هئي. ڪٿا ڪائونس ڪرائيندا
ٻدي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت جوندا هئي ۽ جيء
تنهنجو وڏو سنت ٿيندو. نيسن سنتن کان ٻڌائين ۽
ڊيش ۾ سنت رهندا آهن. تن کان ٻڇيائين ۽ رکيڪيش
آهي. اتي ڪيڙا سنت رهندا آهن. انهن ٻڌايس ۽

سري ٻڌ سنگهه جن پُٽر آهن • جن استري ۽ سون
ڪيو آهي ، پيو مهراج سري ايشور سنگهه آهي ، تيا
سري شيام سنگهه جن ٽيري نواسي آهن ، چوٿان پڙپوٽ هريد
جن آهن • سنت پنجاب جو چيٽر لڳايو اٿن • اهي ته تيا
ساڌ ڏ • پر پين بنهن جا به ايڪ اٿر ساڌو اتي رهن
انهن کان ٻڌي دل ۾ اُتساهه وڌيو ته مان به اُتي وڃان • ه
جوڙي مانا پتا کان موڪل گهر پائين تـ مونکي رکيڪيش
وچڙ ڏيو • پهر پائين ته گهڻو روڪيائونس پر پوء جڏهن
ادي سـڪ ڏنائونس تـڏهن پڇيائونس ته وري ڪڏهن
ي درشن ڏيندين • چيائون ته گهڻيئي پيرا درشن اچي ڪندس •
پوء سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون • وچن اڪتو
" سنت سنگهه جا نڪا من لاڳا- تاڪي اُدئي پئي پل پا ڳاء "
پوء ته تياري ڪيائون • هردوار اچي سري مات گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا • سوامي ٻڌسنگهه جن وٽ
آيا • انهن پڇيس ته هي بالڪ ڪٿان آيو آهين • جواب
ڏنائين ته سري انمرتسر مان آيو آهيان • منهنجو جنم به
ي جو آهي • منهنجو جنم ستل تئي اهڙو چاهه اٿم • ٻڌو اٿم
ر کيڪيش تپ ڀومي آهي • سنت سنگهه منجهس چڱو آهي
ڪري مونکي پنهنجو ڪريو • سنتن چيس ته سڀ سنت
ب آ ۽ • پوء جيهن ۾ من مائيئي تنهن ۾ شرڌا ڪري انجو
تيء • اُتي رهي سڀ سنت گهميو • آخر اچي چيائين
نجو من توهان ۾ تو ماڻي • مون هاڻي توهانجي شرن
آهي • سنتن خوش ٿي پنهنجو ڪيس •

سماپت

۾ ٻيهر جو اوتار ڄاڻي ورتو آهي. تنهان ڏاڍو ڪيرلن ڪري مولڪي خوش ڪيو آهي. ڪيترو جيڪي گهرجو. ايترو ٻڌي متو نبڪي ڇياٺون ته اهڙو ٻت ڄمي جو ڪل دبڪ ٺٽي. نالو جو سب ڪري. راڄ رشي ٺٽي. ڳالهه ڳجهه ٺٽي. پوهر ۾ ليستا (لاستتي) ٺئيس. سري گروءَ جو نه ائين ٺي ٿيندو. هڪ ورهيه ڪان پوءِ ٻت ٿين. ٻال ليلا ڪياٺون. زالون لوڙي مرد ڪين پويت سان ڏسڻ لڳا. جڏهن ٻهڻ ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرلت صاحب مان نالو رکيائونس ”نارائڻ ڙ هر لمسڪار“ وڃن لکتو ٿيڻ ڪري نالو ”نارائڻ هري“ رکيائونس. پتا ٻاڻ پڙهائين. ٿورن ڏينهن ۾ گرماڻي پڙهي پوري ڪيائون. سري گرو گرنت صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري پوڳ پاتائون. سري دربار صاحب ۾ سندن پتا اصلي گرنٿي هئا. پوءِ ڪجهه اردو ۽ ڪجهه انگريزي به پڙهيائون. تڏهن گرو گرنت صاحب جو ارٿ سيکاريائونس. سنبرداه جو ارٿ پڙهي ڳالهي ٿيا. اهڙا ٿيا جو جڏهن ارٿ ڪندا هئا تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. ليڪ سنسڪرت پڙهڻ وهاريائونس. ديال سنگهه لاڪرهيءَ جي ڏيري ۾ شيام سنگهه جي ٻعدت ڳالهيءَ وٽ ويٺا. سندن پتا آگر ڪان وني وين. ٻالڪ جي ٻڌي ڏسي ڏاڍي وڌيا ڏان ڪيائونس. لکوڙ ڪزمدي شروع ڪرايائونس. آهستي آهستي وڏ ٻاني ڪيائونس. جتي گيان گوشت ٿيندي هئي لتي ٻتاهي ولي ويهندا هئن. ڪٿا ڪائونس ڪرائيندا هئا. ٻڌي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت چوندا هئن ته هيءَ ٻت لنهجو وڏو سنت ٿيندو. لسنت سنتن ڪان ٻڌائين ته رکيڪش ۾ سنت رهندا آهن. تن ڪان پڇائين ته رکڪيش ڪٿي آهي. الي ڪيڙا سنت رهندا آهن. انهن ٻڌائس ته

سري ٻڌ سنگهه جن ٻر ۾ آهن. جن استري ۽ سون ج
ڪيو آهي، پيو مهراج سري ايشور سنگهه آهي، ٽيان
سري شيام سنگهه جن ٽيري ڙواسي آهن، چوٿان پنڊت هرپس
جن آهن. سنڌ پنجاب جو چيتر لڳايو اٿن. اهي ته ٽيا
ساڌ ۽. پر ٻين ڀيڻن جا ٻه آئيڪ انم ساڌو آتي رهن
انهن کان ٻڌي دل ۾ اتساه ورتو ته مان به اُتي وڃان. هـ
وڏي مانا پتا کان موڪل گهر پائين تـ مونکي رکيش
چڙ ڏيو. پهر پائين ته گهٽو روڪيائونس پر پوء جڏهن
ڏاڍي سڪ ڏٺائونس تـڏهن ڇڏيائونس ته وري ڪڏهن
اچي درشن ڏيندين. چيائون ته گهٽيئي پيرا درشن اچي ڪندس.
پوء سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون. وچن اڪتو
”سنت سنگهه جا نڪا من لاڳا- تاڪي اُدئي پئي پل پاڳا.“
پوء ته تياري ڪيائون. هردوار اچي سري ماٿ گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا. سوامي ٻڌ سنگهه جن وت
آيا. اُنهن پڇيس ته هي بالڪ ڪٿان آيو آهين. جواب
نائين ته سري انمرتسر مجهان آيو آهيان. مهنجو جنم به
ي جو آهي. مهنجو جنم سٿل ٿئي اهڙو چاه اٿم. ٻڌو اٿم
رکيڪيش اپ پومي آهي. سنت سنگهه مجهس چڱو آهي
ڪري مونکي پنهنجو ڪريو. سنتن چيس ته سپ سنت
آءُ. پوء جيهن ۾ من ماليئي تنهن ۾ شرڌا ڪري اُنجو
تيءِ. اُتي رهي سپ سنت گهميو. آخر اچي چيائين
هجو من توهان ۾ تو ماڻي. مون هاڻي توهانجي شرن
آهي. سنتن خوش ٿي پنهنجو ڪيس.

سماپت

۽ ٻيهر هو اوتار جهڙو وڏو آهي. تنهن ڏاڍو ڪير
ڪري مونکي خوش ڪيو آهي. ٽيهرو جيڪي ٽيهرڄ
ابتر و ٻڌي مونکي چيائون ته اهڙو پٽ جمي جو ڪ
ڏٻڪ ٿئي. نالو جو جپ ڪري. راڄ رشي ٿئي. گياد
گيه ٿئي. ٻيهر م نيشتا (استتي) ٿئيس. سري گروءَ جي
ته اٿين اِئي ٿيندو. هڪ ورهيه کان پوءِ پٽ ٿين. ٻال ليا
ڪيائون. زالون ٿوري مرد ڪين پريت سان ڏسڻ لڳا.
جڏهن ٻجن ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرنٿ صاحب
مان نالو رکيائونس ”نارائڻ تر هر نمسڪار“ وڃن لکتو تهين
ڪري نالو ”نارائڻ هري“ رکيائونس. پتا پاڻ پڙهائين.
ٿورن ڏينهن م گرنانڪي پڙهي پوري ڪيائون. سري گرو
گرنٿ صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري پوڄ پاتائون.
سري درٻار صاحب م سندن پتا امليءَ گرنٿي هئا. پوءِ
ڪجهه اُردو ۽ ڪجهه انگريزي به پڙهيائون. تڏهن گرو
گرنٿ صاحب جو ارٿ سيکاريائونس. سنبرداءِ جو ارٿ
پڙهي ٻڌائي ٿيا. اهڙا ته جو جڏهن ارٿ ڪندا هئا
تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. پڻ سنسڪرت
پڙهڻ وهاريائونس. ديال سنگهه ڪالڪر جيءَ جي ڏيري م
نيام سنگهه جي بعد ۾ گيانچي وٽ ويٺا. سندن پتا آگر
کان ونن وٺي. نالڪ جي ٻڌي ڏسي ڏاڍي وڏيا دان
ڪيائونس، لکوڙ ڪڙمدي شروع ڪرايائونس. آهستي
آهستي ويد ٻائي ڪمائونس. حتي ڪمان گوشت ٿبندي
هئي تني ٻماچي ولي ويندا هئن. ڪتا کائونس ڪرائيندا
هئا. ٻڌي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت چوندا هئن ته هي
سنت ٿيندو وڏو سنت ٿيندو. سنت سنتن کان ٻڌائين ته
ڪيچ سنت رهندا آهن. تن کان پڇيائين ته رکڪش
آلي ڪوڙا سنت رهندا آهن. اتهن ٻڌايس ته

سري ٻڌ سنگهه جن ٻه پٽ آهن. جن اسٽري ۽ سون جو تياڳ
ڪيو آهي، ٻيو مهراج سري ايشور سنگهه آهي، ٽيان مني
سري شيام سنگهه جن ٽيري نواسي آهن، چوٿان پنڊت هريسنگهه
جن آهن. سنڌ پنجاب جو چيتر لڳايو اٿن. اهي ته ٽيا نرملا
ساڌو. ٻه ٻين پنٿن جا ٻه اَنيڪ اُتم ساڌو اُتي رهن ٿا.
اُنهن کان ٻڌي دل ۾ اُتساهه وڌيو ته مان ٻه اُتي وڃان. هٿ
جوڙي ماتا پتا کان موڪل گهريائين ته مونکي رکيڪيش
وڃڻ ڏيو. ٻهر پائين ته گهڻو روڪيائونس پر پوءِ جڏهن
ڏاڍي سِڪ ڏنائونس تڏهن پڇيائونس ته وري ڪڏهن
اچي درشن ڏيندين. چيائون ته گهڻيئي ڀيرا درشن اچي ڪندس.
پوءِ سري دربار صاحب ۾ وڃي وچن ونايائون. وچن اڪٽو
"سنت سنگ جا نڪا من لاڳا. تاکي اُدئي پئي پل پاڳا."
پوءِ ته تياري ڪيائون. هردوار اچي سري مات گنگا جو
اشنان ڪري رکيڪيش ۾ آيا. سوامي ٻڌسنگهه جن وٽ
آيا. اُنهن پڇيس ته هي ٻالڪ ڪٿان آيو آهين. جواب
ڏنائين "ته سري امرتسر منجهان آيو آهيان. منهنجو جنم ٻه
اُتي جو آهي. منهنجو جنم سڦل ٿئي اهڙو چاهه اٿم. ٻڌو اٿم
ته رکيڪيش تپ ڀومي آهي. سنت سنگ منجهس چڱو آهي
تنهنڪري مونکي پنهنجو ڪريو. سنتن چيس ته سڀ سنت
ڏسي آءُ. پوءِ جنهن ۾ من مائيئي تنهن ۾ شردا ڪري اُنجو
شش ٿيءُ. اُتي رهي سڀ سنت گهميو. آخر اچي چيائين
ته منهنجو من توهان ۾ ٿو مائي. مون هاڻي توهانجي شرڻ
ورتي آهي. سنتن خوش ٿي پنهنجو ڪيس.

سماپت

ٻاٻلم جو اوتار ڄڻ ورتو آهي. ڪوهاڻ ڏاڍو ڪمزور
ڪري موڪلي خوش ڪيو آهي. گهرو جهڪي گهرجڻ،
ايترو ٻڌي مٿو لڪڪي ڄماڻون ۽ اکڙو پت جمي جو ڪل
دٻڪ لڳي. الم جو حب ڪري. راج رسي لڳي. گهاٽ
گهڻ لڳي. ٻرهم ۾ لسٽا (اسٽتي) لڳيس. سري گرو جو
۽ اٿس اڀي لڳندو. هڪ ورهيه ڪان ٻوء پت ٿين. ٻال لسا
ڪيائون. ڳالهون لوڙي مرد ڪين ٻريت سان ڏسڻ لڳا.
جڏهن پنج ورهين جا ٿيا، تڏهن سري گرو گرلت صاحب
مان ڳالهه رکيائونس "تارائڻ اڙهو لمسڪار" وڃڻ لڪتو ٿيڻ
ڪري ڳالهه "تارائڻ هري" رکيائونس. پتا ٻاڻ پڙهائڻ.
ٿورن ڏينهن ۾ گرباڻي پڙهي پوري ڪيائون. سري گرو
گرلت صاحب جو پاٺ پڙهي پورو ڪري پوڄا پالائون.
سري دربار صاحب ۾ سندن پتا اصلي گرلتي هئا. پوء
ڪجھ اُردو ۽ ڪجھ انگريزي به پڙهيائون. تڏهن گرو
گرلت صاحب جو ارٿ سمجهايائونس. سندرداس جو ارٿ
پڙهي ڳالهي ٿيا. اهڙا ٿيا جو جڏهن ارٿ ڪندا هئا
تڏهن سڀ ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. لبت سنسڪرت
پڙهڻ وهاريائونس. ديال سنگھ ڪالڪر جي جي ڏٻري ۾
سام سنگھ جي پڻدت ڳبائيءَ وٽ وينا. سندن پتا آگر
ڪان وڃي ويا. ٻالڪ جي ٻڌي ڏسي ڏاڍي وڌيا ڏان
ڪيائونس. لکڻ ڪڙمڌي شروع ڪرايائونس. آهستي
آهستي ويد پاٺي ڪيائونس. جتي ڳبان گوشت لڳندي
هئي لتي پتاجي ولي ويندا هئا. ڪتا ڪائونس ڪرائيندا
هئا. ٻڌي سڀ خوش ٿيندا هئا. سنت چولڊا هئن ۽ هيءَ
پت لنهجو وڌ و سنت لڳندو. لسٽ سنتن ڪان ٻڌائين ۽
رکيڪيس ٻر سنت رهندا آهن. تن ڪان پڇيائين ۽ رکڪيس
ڪتي آهي. اُتي ڪهڙا سنت رهندا آهن. اُتي ٻڌائيس ۽

۱۷۷- اِم سُط ٿوءِ پرسن مهانا
رٿو اِما پِرليه ڪليانا
آڪيا پياءِ رٿي گُر ڀاسا
پياءِ سٿوڙ ٿوءِ ڳُرط راسا.

ٻام دان آرُ ڪيان درڙيٿو.

سري گرو جيون ورڻن

مختصر ارٿ:- گروءَ جو جيون جڳن ٻڌو اٿر يا ڏنو اٿم
سو ورڻن ٿو ڪريان.

گروجن جو راڄ (موه) ناس ٿيو آهي. سندن چرتر
راڄ رشين جهڙا آهن. جيڪو سندن چرنن تي سر ڏا ذاري
ٿو ٽيڪيندو هو، تنهنجي دل جي اونده ميٽيندا هئا.
ڏن آهن اهڙا سنگرو. جن جا چرتر سڪه جا مندر آهن. هي
ڀارت ڀومي ۾ ٻنڌا ٿيا. جنهن ڀارت ڀوميءَ ۾ وسشت جهڙا
مها منې ٻنڌا ٿيا. ڏهه اَوتار جنهن ۾ ٿيا. تنهن ۾ پنجاب
...گيان جي ڀُومي ديس آهي. جنهن ۾ سري گرو نانڪ صاحب
...ن اَوتار ورتو. تنهن ۾ ماجهو پرڳڻو آهي. جنهن ۾ (انمرتسر
...ت آهي، جتي گرڙ امبرت جو دلو آڻي رکيو هو. جتي
...ڪش ڀگيه جو گهوڙو ٻڪري رکيو هو ۽ سري رام جي
...ب سنتاپتين ڪي لو ڪش مُورڇا ڪيو هو. سري ٻالميڪ
...بوءِ سري رام جي سپاٽپ ڪراين. اهڙيءَ انمرتسر
...۾ گرديون جو جنم ٿيو. سندن ماتا دربار صاحبن ۾
...پڙهي رهي هئي. پڙهندي لنڊ جو جهوُٽو اچي وينءِ
...صب درسن ڏنن. چيائون ته توءِ تنهنجي پيٽيءَ ٻچڙيءَ

ڀڄن ڀاڄو سنگر ڀاري
ناراين ڪمدي ڀت ڏاري.

۱۷۳- سنگهه ناراين نام اُچارا
ڀڳت ڪرو ٻد ڀون ڀڄارا
ڀت آپڪا مڻ ٿپ ڪيدا
سڀڻ ڪر درشن ڏيئي ليدا.

۱۷۴- اَور سدت مڻ مايه سه ميري
سدت ڪُدي ڪيائي سڀ گيري
مڻ آب شرن آپ ڪي ليڻي
مو ٻر ڪر ٻا سنڪرو ڪيڻي.

۱۷۵- سوي ڪرو رامداس ڏوي مددر
مانه ڀڳت مَن ڏيان سه آندر
ڏيان آپ ڪا تَپ مڻ پايا
ڏڻي روپ آب آپ ڏِکايا.

۱۷۶. آبِ راڏر ڪي اوت ڀاري
بعدت ڏون ڏر سيس سه ڏاري
آپڻو شرن ڏِکي ڏکر ليڻو

دکیکش نپ ڈام تهاري
سنکر سنت مرار اُچاري .

١٦٩ . پاون کر هر هون پیو داپا
جنم مرن کا کاٹو چاپا
سن سري ہنسنکھ رکر راچو
کهو پتر دو تم شپ کاچو .

١٧٠ . کرکي ہرپر بچن يہ تيرا
درشن کرو سنت سپ کيرا
جان سجان سنکر کو کردان
ہرگر ہریکیا مین من ڈردان .

١٧١ . جنهن تي ٹمرا ششیہ جاوي
من شردا جاڪي پر آوي
ڈاڪي سدگت کر کي پياري
مرو ششن کو دکر دکاري .

١٧٢ . آئسا کهه کي پاڪ وکيالي
پک مرکیش کتي ديہ ڈالي

تهن ڪر تين روز ڪي ڏاڙا
بن پستڪ ڪا پاڙو ڪاڙا۔
۱٦۵ ۔ پرات ڪال رستا هي ليدا
ديڪيش مارڪ ڪو چينا
شپ نت پدا مهورت آهي
پهنچي جاھ پربر من راهي۔
۱٦٦ ۔ پرلمو پرم موڪر ڪو داتا
بڪ مرڪيش ملو ڏڪر هاتا
جاھ چرن مين سيس نوايا
پڙ ٿيو پال ڪهان تي آيا۔
۱٦۷ ۔ هه ڪر جور سر اُتر ديتا
مهاراج مِتن پال نوديا
امرتسر سري ڪر جي ڪيرا
وهان جنم ٿيءِ سديڻي ميرا۔
۱٦٨ ۔ من مي پريم پيو هه ليڪا
جيون سڦال دو هه جي ڪا

ڪرڪي ڊنڊ پرڻام ڀريما
ڳرو ڳوات سن واڪ س ڏيما.

١٦١- سنت سنگر ڄاڪا من لاڳا
ڏاڪي اُدي ڀيئ ڏل ڀاڳا
آئسا شبد ڪرتي واچا
ڄان لين اُپديش ـ ساچا.

١٦٢- تُرت آئي پت مات جهاري
بدن ڪين سيس پد ڌاري
آڪيا ڀاءِ چلي جب گهرتيئ
منگل شڪن ڀئي لکدرتيئ.

١٦٣- سني سني هريدوار ـ آئي
ڪنگل ڪردواري ڏهرائي
پن آشنان ڪنگه تت ڪينان
هري سڪل شرم مارگ چيدان.

١٦٤- هريدوار آ هرڪي پؤري
مجن ڪر چت سب دؤڙي

کهو ڏينهن کب درشن پاوئن
کتي ڏينهن کب مون کر آوئن
۱۵۷. کر وچار يه واک اچارا
کي وير هو ميل همارا
جيکر رها سرير پڇاڙو
مل هي کي وير هت لاڙو.
۱۵۸. کر پرڻام جاء هري مندر
بيٺي ڏار ڏيان من اندر
ستگر ٻرن ٻئي يه کيني
رکيکش جاوون رچ ڏيني.
۱۵۹. انکيو من انشا اپارا
هاٿ جوڙ يه بدي اچارا
پن سري گرجي درشن پاوين
رکيکش ني ڦر جب آوين.
۱۶۰. شيپ سن ڏار ستگر ساڏو
جوڙ هاٿ يه تراس بداڏو

کرکيۓ دنب پرنام سچريدا

کرو کرانت سن واک سن ديما.

۱٦۱- سنت سنگ جانکا من لاکا

ڪانکي آدي پيۓ پل پاکا

آئسا شبد گرنتي واچا

جان لين اپديش سساچا.

۱٦۲- ترت آئي پت مات جهاري

بدن کين سيس پد ڌاري

آکيا پاء چلي جب کهرتيۓ

منگل شگن پٿي لکدرتيۓ.

۱٦۳- سني سني هريدوار سن آئي

کنکل کردواري ڏهرائي

پن آشنان گنگا تت کينان

هري سکل شرم مارگ چيدان.

۱٦۴- هريدوار آ هرکي پوڙي

مجن کر چدت سب دوڙي

ڪَهو ڦير ڪَب درشن پاوئن
ڪَٿي ڦير ڪَب مُڙ ڪر آوئن

١٥٧. ڪر وِچار ٻه واڪ اُچارا
ڪَي وير دو ميلَ مَهارا
جيڪر رَها سرير پڇاڙو
مِل ديُ ڪِي وير مِت ڪالو.

١٥٨. ڪر پرڪاش جاء هري مندر
ٻَشٽي ڏار ڏيان مَن اندر
سڪر چرن بِدي ٻه ڪيني
رکيڪيش جاوون رچ پيتي.

١٥٩. اُمکيو مَن اُشا اُپارا
هات دور ٻه بِدي اُچارا
پُن سري گُرهي درشن پاوين
رکيڪيش تي ڦِر جب آوين.

١٦٠. شُپ سُن ڏار سڪه ڪر ساڏو
جوو دام ڀُو ترانس بداڏو

آئسا کهو نہ کرو جدائي
پکڙي کرو ڏام* من لائي ·
۱۰۳ - کهين سنو پت مات سہ پائي
کرم سنجوگ جيو گت ڏائي
سنجوگ وِنجوگ دہ کار چلاوي،
جب يہ جيو جگت مين آوي ·
۱۰۴ - آنت سنگ کو نهين کسي کا
دو سنيوگ ويوگ جسيکا
اُتکت جان پتر کي پائي
سهت وڏا کر بهتم آسائي ·
۱۰۵ - بهت کهو پت مات سہ پريتي
نهين مائي جائي سب ريتي
کهي پتر ڏر کن کي کائي
هم کيا کهين توهہ سکہ دائي
۱۰۶ - کيا تکيہ هت آن ت کي
هائي لاپ لکهہ جت کت کي

* ڏام = گهر ·

امرتسر ست پربھ ہری کا
اُمکیو مَن نارایط ہوکا.

۱۴۹۔ مات تات آکی کر جوری
عرض کری دونو کَر جوری
یہ سنسار دکھ کی راسی
جدھر جدھر دا کَشٹ وِکاسی.

۱۵۰۔ آکیا دوہ گنگ تَق جاکی
ردو سے رکیکیش سُکر ہاکی
کرو ہمن پکوات ہری کا
اشان کرو شپ دیو سری کا.

۱۵۱۔ مات پتا سن ست کی بانی
دوکی پربھ 15ر ہت لانی
پُھر ایک مہری کُل نیکا
تُم دو وارد پربھ سے لیکا.

۱۵۲۔ مردم پیکشن سُکی رَہاوئن
دَرس ہَرس در ہَل ہَل جاوئن

۱۔ اشنان ۲۔ گنگا.

ڌَن ڌَن سوئي نَر نَر پنڊت
گيان دان ديئي اکھ، جَن کنڊت.

١٢٥. ڏيھ، سڀ نرمل سَنت سُدائي
نِرمل گيان جاڻھ، اُر پائي
آٿر پنڊت کي سَنت سُ، جوئي
ڏيئي ڪرت جي ڪَٿھون سوئي.

١٢٦. رکيش اُس ڪال مَنجھاري
تياڳي سَڌن ڪانِ آپاري
ڏيج ٻر ٻاٻج جانِ ڏُڪر روپا
سَنت روپ ٻن ٻَڌي ٻوپا.

١٢٧. آئسا ڌان جان مَن ماٺي
ڪو آئسا جو دَرسٽي ٻاٺوي
اُر ڌَر ٻريٻر سھريٺي آوي
دَرس ٻرس ڪر سَنس مِٽاوِئن.

١٢٨. جب اُپما تَپ ٻومي ڪيري
سِنت ڪٿا سُنگي تِس ٻيري

پنڊت شيام سنگهہ جي ڌوجي
جاڪو شانت پيک سڀ ڀوڄي.

۱۴۱. آئسي آہر آڌار وِويڪي
وِچري جڳت سُ ايڪا ايڪي
پنڊت موتي مَن ڀڄ ڪايا
جا وِلهہ پاپ ڌرم جنهن پايا.

۱۴۲. ڌري سنگهہ جي پنڊت سوامي
ڀرم وِرڪت سہ آلديائي
ٽياڳي اُپڪاري ڀَڏ ڀاري
ڀرس* سنت جانڪو ڏر ساري

۱۴۳. سِنڌ پنجاب ديس سڀ ڪيرا
چيتر لَنگوايو دِرگهہ هيرا
سَنتن هيت ڪينو ڀڏ ڀاري
آن دان ڀنڊارا جاري.

۱۴۴. ڀاوت ڀڪيا سُندر ساڌو
ڪمت درشن آ ڪر آ ڪاڌو

ڏر = ڏرلي

ڏن ڏن سري هر هر پڙهت
گيان دان ڏيئي اکه جن کنڌت.

۱۲۵. هيه سب نرمل سدت سدائي
نرمل گيان جاهه آر پائي
آنر نِدت کي سنت سه جوئي
پڙي کولت جي ڪٺون سوئي.

۱۲۶. رکيش اُس ڪال مدهاري
تياڳي سڌن ڪان آپاري
ڏيج نر پنچ جان ڏکر روپا
سدت روپ بن بڻڻي ڀوپا.

۱۲۷. آڏسا ڦان جان من مائهي
ڪو آڏسا جو درشي پائوي
آر ڏر پرپر سپريهي آوئي
درس پرس ڪر سنس مٽاوئن.

۱۲۸. جب اپما تپ ڀومي ڪيري
سدت ڪٿا سڌڪي نس ڀيري

ڀڳت شيام سنگهه جي ڏوهي

جاڪو شانت ڀيڪ سڀ ٻوهي.

١٢١- آئسي آپر اڌار وِيڪي

وڏي ڀڳت سـ ايڪا ايڪي

ڀڳت مولي مَن ڀڄہ ڪايا

جا وله باپ درس جڳن پايا.

١٢٢- ڏوي سنگهه جي ڀڳت سوامي

ٻرمُورڪت سـ آنترياسي

ڪياڳي آپڪاري ٻڏ ڀاري

ٻوڙِس سڌت جانڪو ڏر ساري

١٢٣- سِندڪ پنجاب ديس سڀ ڪيرا

ڇيتر لڳوايو ڊِرڪ ڊيرا

سَنتن هيت ڪيدو ٻڌ ڀاري

آن دان ڀنڊارا جاري.

١٢٤- ڀاوت ڀڪيا سندر ساڌو

ڪت درشن آ ڪر آ ڪاڏو

سُنت وَڻِن[1] داسن مَن موهني
ڪُڏي مَن[2] ڪر وچار اُر سوهني.

١٣٧. سَدا پرسن پَدن شُڀ واڪا
ڪُندن مَسن مُکر ڪنچن سر جاڪا
پيڪر درس درسڪ اُر ماڻي
ورني شانتي سڪ ۾ ساڻي.

١٣٨. مَنِ سري شيام سنگهه جي ڏاما
تيري واسي ڪَرِ ڪَرِ ڪواما
ڏڪَن[3] آڏکر يانرا ڪي ساري
پري ڏامر ڪي سڪري جهاري.

١٣٩. سَڀ سِنتن ڪرِ سُکر ڪي ڪاري
آپتر دان داتا پل ڏاري
چندا سنگهه جي سري ور ٻوري
پرم وِ ڪرت سر ٽهين آڏوري.

١٤٠. دُروا سا سنگيا تن ڪيري
تَپ پُورِت مورتِ جهر ڏيري

١- وَڻن = وچن. ٢- مَن = هوشيار. ٣- اُگهاڙا.

ڦالمين ٻرطِ ڪني ڪي واسي

ڪَپ مورتِ ٻورت ڪُن راسي.

١٣٣. ڪرات ويدانت وچار سے ڪاري

پيد واد جو موِل اُپاري

ايس برهم شب ڪيان سے ڪرتي

ار ادونت ٻوڌ ڪو ڌرتي.

١٣٤. برهم ورڪت ار برهم پراڪي

ڪالا ڪدهن ڪير سے نياڪي

جهي ڪو ڌاتو آشٽ پرڪارا

ٻوڌن پکيا ڪري اڌارا.

١٣٥. شانت چت سنتوڪ سروپا

جه ٻد ڪيجه ڪهير آ پوپا

مهاراج سري ايشور روپا

ايشور سکه ورڪت انوپا.

١٣٦. جه درشن ڪرڪي اکه ڪاتين

پرشن ڪر سدسي[2] ار هاتين[3]

١- ٻرطِ ڪني = ڪکن جي ڪنيا. ٢- سدسي = سدا

٣- هاتين = ناس ٿين ٿا.

نام جانِ ڪَرِ درسن ڪيري
مَن مين رچي شوري لهه هيري ·

١٢٩- سن تهي سنتن نام بڌاوون
سدو لِکون آگي جو گاوون
بَهت کُني کياني تپ ڌاري
هوئي بهت ڌن پاڇي ڀاري ·

١٣٠- آپ جو نيم وِراڳي جوڳي
تياڳي بيت راڳ تجه سوڳي
پِرچا اُنڪا سن هي پياري
سوڌ آگي ڪرين اُچاري ·

١٣١- ڀوگم سري پِڌ سنگهه وِڪ راجا
گيادي گُدي پرم سک ساجا
ڀرم وِرڪت نِشڪ اُپارا
جنو سوهڻن* ڪنڪ ڪِدارا ·

١٣٢- ديشِ اِڪانت تپوبن ڀاري
شُپ آت رکيڪيش کي جهاري

---

* سويهڻن = سندر لڳن ٿا

اوُر آنۇرَب المرتسر هئ
چار پدارت داتا کر هيُ.
١٢٥. جهان کشتي کا کَشٹ* مِٹ تو هيُ
اکيالي کَر کيان سے ڈر هيُ
آنسا يس سن سجن کيرا
پرس سے پارس سَرجن هيرا؛
١٢٦. پریم سنکهه هي کاست سوئي
داراين بهوگ راج سے جوئي
سَنکت سَجن کي سکر پاکي
بهتي سدي کيان رنج لاکي.
١٢٧. سجن سوُن پوُجي کر پيارا
کهان سے رکي کيش سکر وارا
جهان سَدت لجه کَرئن پراسا
مَر چرچا کرتن سکر ماسا.
١٢٨. کَوُن کَون هي سَدت مهالا
نياکر ونياکر هاتهه مين لالا

---

* کست = کوڑ

اِڪي واڪير اڪيان نواري
سُڪيءِ شروتا رچ ڪو ڌاري.

١٢١- اِمرتسر سري ڳرنٿا ڌاري.
سندر سُکر موکر سُکر ڪاري
آئسا آپرلہ* ڪوئي ڏاڏا
مالسرو وَر امبرت کادا.

١٢٢- ھنس سَت آدُن سُکر ڀاوُن
ڪر آشنان ھري کُن گاوُن
کيان ڪاھ ھَر چَرچا کَرڪيءِ
ڀوڌ دان دئي سُکر آپرڪيءِ.

١٢٣- ٿپو ڀوُم سوھيءِ يھ ڀاون
رکيڪيش جاڪو کُن گاوَن
تهان سَت ڪرهيءِ ھِر چرچا
پرميسور ڀوُجُن کَر آرچا.

١٢٤- هيءِ يھ مندر ديس ڪي ڀوھ
ڀارت ديس سرا سَن روُهي

---

* آپر = پيو

شيوڪ سدت ڪرو هڪ ماهي
سيس ڏار ٻعوئي ڪُن ڪاهي.

۱۱۷- ٻووي ڪيان ڪوشتي ٻاري
مِل شيوڪ سُن مَن سُکر ڏاري
ڏاس ٺوُر سدن ڪي سَکا
جاه ٻَنت سکهه پوير اَمنکا.

۱۱۸- ساتَ سُهڙت لَيِ ڪَر ڌوئي
ڪيان ڏيان ڪي ڪَٿا وِچاوي
ڏارايڻ مِرکراج آڇارڻ
سُنکي سدت سَيي ٽت ڏارڻ.

۱۱۹- ڪهي پريرسنکهه ٻالَ تمارا
مالو مئي ٽاراين پيارا
ڪاٿا ڪيان ڏيان ڪي ليکي
ڪَرني ٻوارني سَدڪا هي ڪي.

۱۲۰- يهه توِ سَدت روپ مئي ڪوئي
تَوِ ڪِرمَ اُهچيو سَدک نه جوئي

ماس تي مٿن سڀ ڏي کيٺا
ايڪو ڪئو مڏي ڪڍت ڏريٺا.

١٣١. يٺا پوکر پهچت هنو شياما
آپو ڪرت دا آرت اللاماں
مريادا سون سڀ پڙهائي
تب وه پڙهه آرٿن سکه پائي

١٤١. ٺڪ سال مين پوٿ مهانا
پاپو کر ڪمت وند وکيانا
مات پتا جب پڙهن ڪيما
سب سمجهاء ديت لکه ليٺا.

١٥١. جهان دوه سنگت ودوانا
بٿٺي سني پٿي مکه گيانا
سري دربار درس کي ڪارن
دور ديس تي داس ڏهارن.

١٦١. آوٿن سنت مهان سر گياني
درس پرس کر سکه کي دائي

* گرنت = گروه وت

۱۰۹۔ ايڪ وار سنڌڪي سَب ٻالي
ٻاه ڪين ٿيندي سکدالي
ٻاوَن اکر سَب ٻڙھ ليدي
ڏوس ڇار مين ٻاه سر ڪيدي۔

۱۱۰۔ ٻراہم ڪُمڪي ڪي ٻَل ڪياتا
اُنڪو ڪَوَن ڪَتِن ڏيئي ٻاتا
شَبد ڪيان ٻھدت جي جاتان
سمجھوٓ ٻالڪ ڦَشو مھاتا۔

۱۱۱۔ تَب سري ٻھدت شيام مرڪيسوٓ
ڏين ٻالَ ڪو ٻهَ اُپديسوٓ
ڏات ”ڪَوٓ مدي لڪھوٓ“ ٻَوائي
! اي اُطَ لي آه ٻڙھائي۔

۱۱۲۔ ڪُڇ ڏِن بيچ ٻاه سَب ڪيڌان
ٻوٓرٻارة* ٻي هئ ٻڙھ ليڌان

* ٻوَرَب اَرَد = اڳون اڌ

١٠٥۔ بڈي ڈالَ ہریکیا کرکیۓ
ودیا دان دیہہ تت ڈر کیۓ
آپ آندا شیوک والي
سیس دات دیجیۓ مت ٹالي۔

١٠٦۔ شیام سندھ جو سدت سہ لیکی
ویاس سمان آدار سہ جی کی۔
پریر سندھ کی بتن س ہریوی
جان لین کر شیوک لیوی۔

١٠٧۔ ”ٹا ستو“ جی پریم ہرکیشا
ہر دن سکیا شبھ آندیشا
آنکیکار پرساد سہ کیدان
بالک دات پکڑیۓ لیدان۔

١٠٨۔ دیکر ڈاٹی ہات پڑدایو
کَے کَہ کَ کُہ مکہ سی کایو
ڈالک سیگنہ ہوۃ کا گیا ڈا
جان سیس دیتو کر ڈاڈا۔

۱۰۱. اُبو پرَم براهمڻ ٻن ساڌو
تهان ٻڌاوني به من لاڏو
شيام سنگهه جي پنڊت ڪيالي
سَڌت مهان پرم سکداني

۱۰۲. جا ڪر پرپر سنگهه جي ساٿا
ٻڪو آنکلي سَت ڪَر واٿا
جه ڳل سَڌت شيام سنگهه رهي
سڀ پاڻ سنتا ڪو ڪهي.

۱۰۳. تهان جاني پنڊت جي پاسا
بيت راڪيءَ ٻَڻ ٻڪاسا
مهاراج يه پاس همارا
ٿڪو آپ نت ٻڻ اُچارا.

۱۰۴. يه ڀاڪ ڪراڪ ديدان
ڪَرتا ڪَر شيوڪ جن چيدان
ٿڪي سنسڪرت سکداني
ويد ڀڃت وديا رچ ٿاني.

٠- تَب پُٽ آرت ڪرت ڪرائي
ڪَروائي پڙهه ڏِٺي سُکيائي
ڪَري آرت پرم ڪَر پريتي
سَمپرداءِ ڪي ٽيڪي ريتي

٩٨- آپ سُوئم جب ڪٿا اُچارئين
سن شروتا آوئي مت ڌارئين
ارت ڪرن ڪي آسي شٽلي
ٻول چال سمجهاءِ سُکٽلي .

٩٩- جان پتا من ٻڌ سن ٽيڪي
شاستر سنسڪرت مت جي ڪي
پِڙن هيت شُپ ڪرسهه وچارا
من مين ڀڳت ٽيڪ نهارا

١٠٠- ديال سنگهه سري ٺاڪر هي ڪي
ڏيري مين پڙهه ڪئي سب ٽيڪي

۹۳۔ سیدو نا رایط مرک راجؤ
واکو نام ہرم سکر ساجؤ
دن دن سب کو دیئ بریمی
نام جاپ کي جهيئ ليمي۔

۹۴۔ معکل کین آپار س باري
بانت پرساد ریت سکر کاري
پن جب ہاھي کو دیئ پایو
پھا پریم درمر آپ سمایو

۹۵۔ گرو باطي دن الپ نہ مانئي
ہاھي لکي آنک کھن نائهي
ہات سوي گرو گرنت س راکا
آدرني باطي امرت چاکا

۹۶۔ الپ دوس مين پوکھ نہ پاوا
سوي دربار سے مات نکاوا
پن کچ اردو انگریزي کا
سیکہ لین آبیاس، سے ٹیکا

٨٩۔ پنڊت سوير ديون ھن پاري
پکہ آڈاء لتي گوہ سر ڈاري
ماٹ ڈاٹ مکہ کرت اُچارا
ہوات طہ طل بتن آہارا۔

٩٠۔ جب ھي ورکہ پانچ کي ہوئي
پاکت ڈرت ہاتُ کہ دوئي
چوُر ھات کاہو کاي تانہاي
آوئي پاکہ پاگہ کر جانہاي۔

٩١ ڈاہ کرط گر دواري جا کي
رکواپو پد پيمت چڑھا کي
کر پرساد پوگ لکواپو
ڈن گر گرنت کرا وچواپو

٩٢۔ واک شبد گُرجي کا آئسا
نکسا لکون سدو ھيئي جئسا
دارايڑ نر ھر نمسکارن
کرنتي کيدو ايہ اُچارن۔

٨٥. نام جاپ کرلی من پریتی
رکیراج سر دوه سر لیتی
کیات کیه لسکو هو پاری
برم لیشتی سکه کی کاری۰

٨٦. تشاسئو سری کو آهارا
دوه ساي ست تمری پیارا
سعدن سنک برم ور کیائی
دوکه کبی کن سکه کو دائی۰

٨٧. جب هی ایک ورکه پیو جانا
پرکتی پهر بریم سکه دانا
مات تات پروار مجهاری
مدکل کاوت سب مل ناری۰

٨٨. شش لیلا کر شه بل ریتی
پیکه دار لر کر شه بریتی
لالت للدان بلهتی پائی
هیرت سو هتن موده پدائی۰

۱. تِن جب آئسي ڏيان لڳايو
وهي سمان ديکن مهن آيو
سري گُر ڪها سنُو هي پياري
پکتي پريم روپ تُم ڌاري

۸۲. تُم آکيا پا جنم سُ ليحان
پکتي پريم دونو تم چيحان
دونو تُم ليحو اوتارا
ڪيرتن ڪوُر پريم هر پيارا ۔

۸۳. ڪري پکت ار پريم سُ ڌاري
دونو روپ پتر سُ نهاري
مانگو جو تمري من آوي
همرا بچن نه بيرتا جاوي ۔

۸۴. آئسا سُن ڌنپتي آلايو
سري گر چرنن سيس نوايو
مهاراج ڪُلديپ همارا
پُتر هوهُ تو پکت اُدارا ۔

۷۷. ایک دِوَس آئسا دَر دیانان
بنتُو بیچ سماڈي نانان
ڈیان سري گرنانک جي کا
کَرِ ہدَ ہنکیَ ڈَر سِر ٹِیکا.

۷۸. کال پُیو کَیج آئسا جب ہي
لگي سماڈ د چُرتي تب ہي
ڈیان بیچ کر دَرشن لایا
اُلو کَہو وُچ ہی سن ہایا.

۷۹. ساوِچِیت ہو کي بَت ماتا
واہِکرو مکر تي سَر سُہاتا
بارَنبار اُچارَط کِینا
کَہِین سَتِّل دَمرو ہي جیِنا.

۸۰. سري گرو مہاراج سمرتا
دیت سَیِس داسن کي ہتا
پِرِتي روز کر پوجا کر ہي
بنت ڈیان کر نام اُچر ہتن.

جاوت درشک آوت پیاری
پُر پُر ڈار برساد آناری ·
چمق چرن کو آرپن کر مَن
من اپجت باوت سب ور مَن
دُرم آرت آر موکر سکا مان
رہی آنسار لیت جپ دامان ·
واتکرو شُبَ دام اچاری
من آنشام پریم ور داری
دَیہ دایہ سری گُر جی میری
سیس دوایہ مُکون وچیری ·

سُو گرو جنم کتا
چوپئی

سری گرو مات پتا کر پیاری
پوجن کر کر پریم جہاری
پڑھتی پرتی روز پاٹی جب جا پی
دام اچار دیان من لائی ·

داس ڄن پيکي ديو لوڪ ڏون ٿي ڏيکدي ڪو آرت
آمو ڪُٺ ساٿ لئي لڳائي هئي
سويت سدا سر ڏون پڇي ٻالڪو سيت سدر هئي
مالو ڌس پڌڪي وراجت وشالا هئي

۷۲۔ سِلا سڪمر مر ڪي ڄڻي اهي جڏائي ٻالڪي
شوڀت ڪليڇا رنگ رنگ ور آلا هئي
چارو چند چوڙڪ ڏري سو هت ڪالِند بِرند
پانت پانت نقشا عقلوندون ڏالا هي
داس ڄن پڇي مالو چاڙون سو رکر هڙن ڪو ٽور
ڇمڪري وِچ رستا لڪالا هي

پرمانڪ گرو گرنٿ جي
ڏلي سڀي ٽالو لهي تڪ جيهڙا
ڏڪ و ٻرکر ڏکا ٿئي ٽان تون سوهڻا
وسدي سکون آهار آنوپ رامداس ٻر
دم مان نانڪ ڪمل چاهِ نانيڪي رامداس سر

چوپئي
۷۳. آس سري کر مندر ڪي مالهي
ٻريمي شيو ڪرا لهي

[ڪبت]

٧٠. ڪرلت ڪرو جي ڪوئي ڪوبند نامڻون ڪا سنڌ
ڏالمي مڪتاولي ٺئي سندر ورڻ ڪي
سپيڪر شبد آ شلوڪ ڪنڄ ڦولي ڏر
مڌر سڪند رس شانتي آنڊ ڪرڻ ڪي
پلڻ سروج پد تريتر ماترن ڪي
ونڪي وکيڻ ڪلا اڌئي جو آرڻ ڪي
داس جن هنڏي ويتا نتو ڪيائي سنت پنڇ
ڦاڪوهي شڪتي ڏين ڪروجي شرن ڪي

[ڪبت]

٧١. چارون اور چار بار جانپو ند ڪي ڪوار
عجب بهار دربار ڇٻ ڇائي هي
ڏاريڻان جهروڪي جهوڪي جڙي هين جمردي* ڪي
چهون اور چار ديواري ڪندن ڪرائي هي
ڏرڻ سندري ور ليڪر ڪرو ٻاڙي جو ڪا
جاڪو آر پيڪر ڪر ٻاڙي شرمائي هي

---

* ذمرد

پیکہ داس آـجوریہ مهانا
سري کر آرمن مکون آلانا.

پرماڻ سري گرو گرنت صاحب جي:-

٢٨- سدهان کی کارج آپ کلونیا
پر کم کراوڻ آیا رام
ڈرت سهٔوي تال سهاوا
وچ آمرت جَل چهانیا رام [سوهي محلا ٥
سري مر مندر سري کر روپا
سپ تیرت کر پوپ سر پوپا

(کبت)

٢٩- سري گرو گرنت جو دواهي مر مندر مثن
جاپي دري نام شپ شویت آپارا هي
ٻاٹ تني ایک ہاپ کانت د لاکي ہار
ٻاٹ کري آمرت آمر تر نارا هي
پوپکہ موکر ارت ڈرم قُل ہاوي چارؤ
سحي اکیان دور هووت نابارا هي
ڏن ڏن ڏن سري گرو رامداس
پر سداکا پیدارا مري روپ کا نظارا هي

سو یہ ڈر پاون شبد دیسو
جہان آنمرت کہت ڈاپو سیسو
سوڈر مندر دیس سب گاون
سدا سرو ڈر ہئے جہن پاون
سری گرو رامداس کل ہوئم
پرگٹا یو یہ شبد آگوئم ۔

۶۴ ۔ انمرتسر انمرت کی ڈور
رچو سروور سکہ کی پور

۶۵ ۔ شری گرو ارجن دیو ہماری
داتا پورک موکہ مت ڈاری
آنمرت شبد آنمرت کی ڈارا
رچو ہری مندر تہن پیارا ۔

۶۶ ۔ کنچن مندر سندر چارو
مدید تاس شو بہئ سر اپارو
ہر کی پوڑی جہان سداری
تہان کار ہر آپ نکاری

۶۷ ۔ درشن دوارکا دِلی آوئن
پہر پہر سیس کڑاہی ہوئن

۵۹. تب ہي آمرت يهان تکايا
جهان رام جو آپ س آيا
يهہ شب گان المرتسر پاري
پرکٽي سنو ساي آساري.

۶۰. پالميک سيتا سهہ دونو
رام پاس آيہي ست سونو
پرچا سکل سنايو جب ہي
رام جان ليدا تب سہاي.

۶۱. لنج ست دونو نشن اهاري
سيس هاتہ راکا مت داري
سيتا دورن پري رکهدا گا
تاتہ مات تاتکي کر راکا.

۶۲. جام جنک پر يکيہ کرايو
پالميک شہر رام سہايو
مني آکيا ست کدت لکاه
کد کد پي سہي سکر پاه.

۶۳. راج تاج سب کو هي ديدا
شب کر يکيہ رام بش ليدا

سُن لَو کش کر جور بکا دا
مات ھوی دُکھ کیان آلایا ۔

٥٥ ۔ بالمیک جَب یہ سُن پایا
رام تیرت پر بھت آلایا
سوریہ مندر دونو کو دیشان
انمرت ھیت یاچنا کیدان ۔

٥٦ ۔ رو اپاشنا انمرت پایو
سو کلسا لیٔ ایٔ چرکایو
سکل سنن کی موُرچھ جوئی
کُلھی سبھی کو نَو سکھ ھوئی ۔

٥٧ ۔ رام لَکن پُن پرت کمارا
شترو گھن دونو بال دھارا
بالمیک پن تھن چل آیو
پرچا پراتن کا سر آلایو ۔

٥٨ ۔ یکیہ شیش کلس جو رَھا
ڈاپو دیھی ڈرا تب کَھا
ماڈو رِکر مرجو کو پیارا
پن اکوا کو یکیہ سر ڈارا ۔

٥٠. سيتا ڀڪر هنومان پيارا
هنومان آسون ڪوڏارا
ماتا پاد هنوڏر سيس
ڀرڪتائي سب ڪڍا سڪيس.

٥١. مات سنو ٻهه ٻالڪ بيرا
اسوَ يکيه کهه راکو نيرا
لکن ڪهيو ڇوڙو ٻهه کهورا
مانو واڪ سنو تر مورا.

٥٢. يڌپر ڪين کهورا لهه ديما
سڪري سڻن مورڇا ڪيما
رام ٻرت لکن شتروگهن
مورڇ ٻيئي ٻيئي سڀيئي رن.

٥٣. جان ٻالڪي جنجي اوَ کي
دکي ٻيئي دکر داوا ٻوَ کي
جب سيتا آکر آسوَ آيا
اوَ ڪش جان آتي دکر ٻاڀا.

٥٤. ڪهو ٻوُت ٻت ٻرات سميت
مار مورڇا ڪين سڪهت

سن او کش کر جور بکایا
مات ھوي نہ کیان آلایا ۔

۵۵۔ بالمیک جب یہہ سن پایا
رام تیرتہ پر بہت آلایا
سوریہ مدہر دونو کو دیہان
امرت دیت پاچہا کیهان ۔

۵۶۔ رہ اپاشنا امرت پایو
سو کلسا لیئی اپ ہرکایو
سکل سنن کي مورچہ جوئي
کلہي سبهي کو تو سک ہوئي ۔

۵۷۔ رام لکن تن پرت کمارا
شتروکہن دونو بال دہارا
بالمیک تن تہن چل آیو
پهر چا پراتن کا سر آلایو ۔

۵۸۔ یکیہ شیشن کلس جو رہا
تاپو دیہي دارا تب کہا
ماتو رکہ مرجو کو پیارا
تن اکوا کو یکیہ سے دارا ۔

٥٠- سيتا ٻِکہ ھنومان پيارا
ھنومان آسون ڪوڏارا
ماڳا پاھ ھنوڏر سيس
ٻرکتائي سب ڪڻا سڪيس.

٥١- ماتَ سُنو ھہ ٻالڪ بيرا
آسَوَ يکيہ ڳھ راکو ٿيرا
لکن ڪيسو ڇوڏو ھہ ڳھورا
مانو واڪ سُنو ٿم مورا.

٥٢- يڏير ڪين ڳھورا لہ ديدا
سَگَري سٽن مورڇا ڪيتا
رام ٻرتِ لکن شترو گھن
مورڇ ڏيئي ٻيئي سجيئي رن.

٥٣- جانَ ٻاڪي جَندي اوَ ڪي
دکي ٻيئي دکہ داوا ٻاوَ ڪي
جب سيتا آکر آسوَ آيا
اوَ ڪش جان آتي دکہ ٻايا.

٥٤- ڪيو ٻوَت ٻت ٻرات سميت
مار مُورڇا ڪين سُڪمت

۴۶- آدمرت گهٽ جهه پرتم ڏکايا
وڏڌيڻ چڙهه جب هر آيا
يڪيه شيش سب جب هي کيدا
ادمرت شيش ڏر ڏا پس ديدا.

۴۷- پن سري رام لوي سدگ آئي
پڪ ڏي کين هت يڪيه ڏدائي
پکڙ آسو لو ڪسو جوڙ اکا
هيت چڙ اون يڏي سيا کا.

۴۸- لو کس دونو پرم سه بيرا
ماري ستدا کري آڏيرا
رام پرت پن لکن سه آڪئي
شترو گهن چارو بل لاڪئي.

۴۹- کاه مورچا هار سه پائي
هدو پڪڙ ليدو دونو ڀائي
سيتا پاس هدو کو ليائي
هدو پاه ماڏا سر ڏائي.

٤٢. انمرت مَندِر ۾يس موراڪا
ڏُاش ماپ ڀرسر ڪرط ٻاڪا
ڪَهت سَميپ پکوان براڄي
رما سدکر سُر ڄيُ ڄيُ ڪاڄي ۰

٤٣. پورب مکه ۾س تيج اپارو
بانتي رتن ريت ڏر چارو
آنتر جل سبَ ديو سر هوئي
نِرو پوت جِه چِڌهه نه ڪوئي ۰

[پرشن]

٤٤. ماڌو دِکر ڀيُ ڀئي مُراري
ڪَولَ نَتن شُب بِرا آچاري
واري روپ پئي سُر پياري
رهي شڪتي اس ڏن آهاري ۰

٤٥. آنمرت پرٿم ڪرڙ ديُ ڪيرا
پن آب سدا ڌيهان ديُ هيرا
آب مَن پي اس مندِر سماويُ
سما پاه نيرت پرڪتا ڏٿن

۴۶۔ امرت گهٹ جب پرتهم ڈکایا
ونشپیه چڑه جب هر آیا
یکیه شیش سب جب هی کینا
امرت شیش ڈر ڈاپس دینا۔

۴۷۔ پن سری رام لوی سدکر آئی
یگیه کین هت یکیه ڈدائی
پکڑ آسو لو کسو جورا کا
هیت چتی اون یگیه سیاکا۔

۴۸۔ لو کس دونو پرم سے بیرا
ماری ستنا کری آڈیرا
رام پرت پن لکن سے آکے
شتروگهن چارو بل لاکے۔

۴۹۔ کاه مورچا هار سے پائی
هنو پکڑ لینو دونو بائی
سیتا پاس هنو کو لیائی
هنو پاه ماتا سر نائی۔

۴٢. امرت مندر ۾ پس مورا کا
ڏانش ماپ ۾ سر ڪرط پاڪا
ڪهت سميپ پکوان براهي
رما سدڪر سر هي هي ڪاهي ·

۴٣. پورب مک ۾س تيهه آپارؤ
بالتي رتن ريت ڏر ڇارو
آتر ڇل سپ ديو سر هوئي
ٽرو پوت هه ڇڏهه لر ڪوئي ·

[پرشن]

۴۴. مانڊو رکر پي پڇي مراري
ڪول نئن شب ڪرا اڇاري
واري روپ پڇي سر پياري
رهي شڪتي لس ڏن آپاري ·

۴٥. آمرت پرڻم ڪرڙ دي ڪيرا
پن آپ سدا يهان هي هيرا
آپ هم پي اس مندر سماوي
سما پاه تيرت پرڪتا ڏٽن

۴۶۔ آمرت گھت جو پرتھ تکایا
وبھیشن چڑھ جب مر آیا
یکیہ شیش سب جب ہی کینا
امرت شیش کر تا پس دینا.

۴۷۔ پُن سری رام لوی سدکر آئی
بکڑی کین ہت یکیہ کدائی
پکڑ آسو لو کُسو جوڑا کا
ہیت چُنڈ اون بکڑی سیا کا.

۴۸۔ لو کُس دونو پرم سے بیرا
ماری سینا کری آدیرا
رام بُرت پُن لکن سے آکی
شتروگہن چارو بل لاکی.

۴۹۔ کاہ مورچا ہار سے پائی
ہدو پکڑ لیدو دونو بائی
سیتا پاس ہدو کو لیائی
ہدو پاہ ماتا سر دائی.

٣٢. امرت مندر ديس موڙا
ڏٺس مانجهه تر سر گڙهه پاڪا
ڪيت سميپ پکوان براجي
رما سکر سر جي جي ڪاجي.

٣٣. چوڏس مکهه دس تيج اپارو
پاتي رتن رتت ڏر ڇارو
انترجال سپ ديو سر دوئي
تيرو بوت جه چڙهه نه ڪوئي.

[پرشن]

٣٤. ماڌو ڪرڪر ٻي ٿي مراري
ڪول نئن شب ڪرا آڇاري
واري روپ ٿي سو پياري
رهي شڪتي اس ڪن آهاري.

٣٥. امرت پرتم گرڙ ڏي ڪيرا
ٻن آب سدا ٻهان ڏي ميرا
ڀان دم ٻي اس مندر سماوي
١ پاهه تيرت ٻر ڪتا ڏنن

ماڌوءَ رکي آهي لکڻ ڄاڄا
ڪرڻي مٿي پورڻ سو ٻاڄا.

٣٨- آس وِڇار سري هري اُڇارا
اهي سرو ڌر ڌرا سر پارا
اِڪوا ڪڙ ڇهه پکيڙ ڪرايو
سڀي ڏيو من جوڙ هيءَ ڳايو.

٣٩- تهان جاهه ڪر ڪرو نواسڙ
آڇ اسنان ڌاپ تن ڌاسڙ
پالداهه رِڪ بدڻي الائي
جانو ڏان تهه ڪهان سمجائي.

٤٠- پڳت ٻريه من ڪي سن ٻاني
ڪرڻ سميت پهڇپ ڪرڻ ڪاني
سڌر شوڀنيڪ شپ ڌاڌان
پهڪي ڪلروڙ ڪر ڏيءَ ڏانان.

٤١- ڏير ڏير ڌرور سپ ڇايا
هري جان ڪر ڪيڻي ڏايا
ائسي جان ڪرڻا ڪر ايسڙ
ٻومي پهاون ڪتي ڪليسڙ.

سَتدرُو بياسا راوي نامان
جهلم آبر چناب لا مان
پالڪ آب نو جان پنجابا
ڀرو جاليٺي نام عجابا

٣٤- سري گرو نانڪ جي اوتارا
ناس ديس پرگٽيو سک ڪيارا
دي اپديش نام ڪرپائي
تاري داس دين سکدائي

٣٥- مَندر ديش ماجها ڪهاوي
ڄاون آوي دِکه من ڪاوي
ناڪي ڪٿا اُپڌرب جوئي
آکي ورڻن ڪردون سوئي

٣٦- آب ڪڇ ڏواچن اِتهاسُو
آکهه موهن سو ڪرون پرڪاسُو
باکر مٿن ڪيٿو ڪت ڪاسُو
آسر ديو پٽهوري ڪرپالُو

٣٧- ڇوڌهه رتن پرگٽ تب ڪيئي
ڇائي هري سڀاون ڪو ڏيئي

٢٩. پرگٽي جوُن ديس شبي ڳالاند
ورڻن ڪرون سدو پڪوانان
ڀارت ڀومي ڀاون پياري
جندو سوُربير ڪي ٻاري

٣٠. ويد پُران جاس جس گاوين
ڪرشي ڪرم سو رکه جن جاوين
راج رکي وسشٿ وِکياتي
ياکيه واڪ آدي ڪن کاتي

٣١. پکٿ هيت پُن هس آوتارا
درسنکه آد پڌي سڪ ڪارا
داسن ڪو آر ترُاس سه جوئي
هرو دين ٻندوُ سب ڪوئي

٣٢. جب جب دوپت ڌرم ڪي هاني
پرگٽيءَ ڌاريط سڪداني
آس ڀارت پکمن ڪي مانا
جان مڌن ڀيُ انيڪ مهاتا

٣٣. ڊنميُ ديش سڪل سرمورا
آئيُ پنجاب گيان ڪي ڏورا

ارٿ :- جنھن وشنوءَ جي ڪٿا وياس آدي ڳائي رہا آھن، تنھن جتريہ جو درشن ديوتا ڪن ٿا.

٢٥. اِس ٻنڌ ڪا آڪار ٻورڻ ميگھ، ولڪر آہڪ ھئي
نوڻا ٻڪت ڪرپڪت جنِ شيوي سدا سک سنڪ ھئي
اکھنِ کھنن ٻٽيسي ٻد شيو ڪرتي ھئي سدا
آس ٻراڻ ٻياري، ٻسپد ڪرون لمو من سون مدا.
ارٿ :- اھڙي جي ٻران ٻياري مايا جي ٻہ چرن ڪمل کي نمان ٿو.

[سري گر جيون ورنن] چوپئي

٢٦. ھم اکيان نوارن ڪينا
آس سنڪر دا ٻوڌ ٻرٻينا
جيون چرت آنڊرب ڪيرا
ورڻن ڪرون جنسي سن ھيرا

٢٧. ٻيت راکر ور تياڳي پياري
رکي راج سم چرت اداري
ٻو جو شيوڪ ٻد ڪر ٻريتي
ٻري چرن سرڌا ڌر نيتي

٢٨. ٻالڪي اُر ڪي جان سڪائي
ڪانت دا ڪيان سڪدائي
ڌن ڌن ڪر دين ديالو
سڪ چرت ٻالڪي سکر آلو

۽ اَچل آهي. ڪنول جهڙا نيتر اُتس جنهن جهڙا ٻيا ڪنهن
جا ٻه نـه آهن. هي هري موتين جا هار پائيندڙ! اگيان جي
اوُندهه جا ناس ڪندڙ! هٿ ۾ گدا کڻي دشمن کي ماريندڙ!
هي شيش نانگ جي سيجا تي سمهندڙ! منهنجي دل ۾ سدا
واس ڪريو.

۲۲. ڪرتا ڀرتا هرتا ٻيو ڪي ڪُن
تيرن سروپ انوپ جوئي
جه ڪي شڪتي پرپنچ وِڪي ورتي
تهه ڪي ڀيد آن نه لوئي
ايڪ چار سڪاِن چراچر جيو
سه دوسر سي نه ملي اڪ ڪوئي
تو مايا ٻڌي سڪداِ آني ٻد ڪنج
لم ڪر جوڙ سو دوئي.

ارٿ:- هي سنسار جا ڪرتا ڀرتا هرتا ۽ ٽدهي گڻن ستي،
جي ۽ تمي جا سروپ ۽ عجب جهڙا! تنهنجي شڪتي
پنچ ۾ ورتي ٿي. لوڪ ۾ ٻيو تو جهڙو ٻيو ڪونهي. چٽني
تين انڊج، جيرج، سٽيدج ۽ اُدڀج جي چوراسي لک جونين
ن ڪنهنجي به شڪل ٻئي سان نـه ٿي ملي. اهڙي تو مايا
ءَ جي ٻنهي چرنن ڪملن کي نمان ٿو.

۲۳. جو ڪير ساڪر شيش ساڏ شيام ٻاڪي ٻن ڪٽي
شي شانت چڙي اور چڙون ٻيس آدي ڀن ڪٽي
جهه ذاپ سدر ڪمل نئي ۽ ٻرهم ديو سو شوڀتي
وهه چرپنج پکوان ڪا هيئ ديو درشن جو وتي

ارٿ :- موڪ ساڻ سڀ وڍ ڪن ٿا ؛ من ذاڍو زبردست ڪٺا ڪئا م آهي. جنهنجي مٿروس ذاتي اعڪليڪ آهي. سو جي ٻريو، مان توهان کي نمسڪار ٿو ڪريان تہ شال اُن جي سنگت نہ ٿئي.

۱.۔ سَبِ مهان سَنتن پد ماٿي
لَمن ڪَروان جاڪي ڇَل دائي
ڪَري اڪرِيَر ٻربر مهالا
مُرت موه ڪري ڪليئا.

ارٿ :- مها سنتن جي چرڻن م نمسڪار ڪريان ٿو جن م ڪو ڇل نہ آهي. شو ٻرٻر ڪندا آهن ۽ موه اُس ڪري ڪليان ڪن ٿا.

[ايشور پرارٿنا] مت گيند ڇند

۲۔ سَيام سَروج سُمن سَپ
موورت اُڙرت ليپ سدا سکدائي
شانت آهل ديال دَمودر
وارج نئن اپورب ذائي
موڻن مار موي نر جار گدا
گهہ ماتِ نساهر ڪهائي
موأر مڻن بَت واس ڪري
ڪَرٺا ڪرڪي شب شيش ڪي سائين.

ارٿ :- جهون وشو ڀگوان جي سانوري صورت شام ڪل جهڙي آهي، جنهنجو لبم سکدائي آهي، جو ديال دامودر

[ونيمہ] چوپئي

١٨. پنڊت سنت برند سر نيوئن
جه پرساد ڪوتا سب پاوئون
تهہ ڪرنا ڪر دوڪہ آڪارو
رچنا ڪيو تري بن ڊارو.

ارٿ :- پنڊت ۽ سنت جن سيني کي مٿو ٽيڪيان ٿو،
جن جي خوشيءَ سان ڪوتا سنيءَ جو ڍنگ، اچيم. تن جي
ديا سان جيڪي به ڪوتا ۾ خاميون هونديون سي بنان دير
جي دور ٿينديون.

١٩. جه ماتي ايشور ڪي چايا
جو چه ڪري ڏار هر دايا
دان درب دا پوۃ سچارو
هرتي ڪشٽ بيڪہ مت ڏارو

ارٿ :- جڏهن جي مٿي تي هر ڀاڳو ڪري ٿو، سو
ڪي چاهي سو ڪري سگهي ٿو، رگوهري سو ديا
يس. هي اهنڪار کي ناس ڪندڙ، سرشت گيان جا
ندڙ، جلد ديا ڏاري ڪشٽ دور ڪر.

. ڪل جن ڪري وئر آڪارط
رسيق تست ڪن ڪن من دارط
پرم اهنکل مورت جاڪي
بندو سنڪٽي هوء ڌ ڌاڪي.

ارٿ:- شال سڀ ٻاروس ڇڏي، سندن شيوا ڪري، سندن ڏنل سبد ڪمايان ۽ ترت رس پيئان. اهڙا گرو ڏن ڏن آهن. سندن ٻولو جرلن لي لمان ٿو.

[دوهرا]

١٥. شبد وديا داتا سدا، بدون پکر سرداءِ.
شاستر پوٿا سڀ پڙهي ڪر آڌار سمجهاءِ.

ارٿ:- سدائين شبد وديا جا داتا آهن. مان سندن ٻرن لي متو لمائي رهان ٿو. شال ٻنان تڪليف جي شاستر جي سمجهه ۽ سرشٽ سمجهه مولکي سمجهائيندا!

[ٺمرتا]

١٦. ٺهر وديا ڪوتا ڏمين، ٺهر رس ڀاؤ سڀ گيان
ڪمان ڪرئي پکر ڪٿي ڪدي
بس لکهه اڙ مين جان.

ارٿ:- مولکي نڪا آهي وديا ۽ نڪا اٿم ڪوتا جي رچنا جي ڄاڻ. نڪو اٿم رس جو ڀاؤ ۽ نڪو اٿم گيان، ٺهڪري گهڻي جن ودوان مولکي پنهنجو ٻالڪ ڄاڻي ڪيا ڪندا.

١٧. نج گر داتا نام ڪي، جهم ڪٿا شبد ٻون
ورڻن ڪرون سرير ڪر، مڪل موه سڀ ڀڳون.

ارٿ:- پنهنجي نام جي داتا گروءَ جي جس ڪٿا ورڻن ٿو ڪريان، جا مڪل ۽ گيان جي ڏيندڙ آهي.

ۦ نمسڪار ڪري، ڌرتيءَ تي متو رکي سري گرو گوبند
ـنگهه کي نمسڪار ڪريان ٿو.

[سورٺا]

١١- ٻندن ٻه ڪر جوڙ، سري گرو گرنٿ سه پسٿ ٻر
پرٿ گيان اُر مور، دائڪ لوڪ پرلوڪ سد.

ارٿ :- ٻئي هٿ جوڙي سري گرو گرنٿ صاحب ۽
سرشٽ پسٿ کي نمسڪار ٿو ڪريان. شال مونکي ردي ۾
گيان ڏيندا، سدا لوڪ پرلوڪ جا سک ڏيندا!

سويه نام داتا گروءَ جو منگلاچار

[سورٺا]

١٢- ناراڻ اوتار، سري گرو داتا نام کي
ناراڻ ٻل سار، ناراڻ مِرگ راج جو.

ارٿ :- سري گرو ناراڻ اوتار ۽ مونکي نام جو اُپديش
ڪندڙ ۽ ناراڻ جي ٻل جهڙو آهي ٻل جن جو، اهڙا جي آهن
ناراڻ هري (شنگهه) جي.

١- پد رج سري گر سيس، ڌار ڪرو ڪر جور ڪي
نام دان جگديس، ڏيو نمو ڪر دون سدا.

ارٿ :- اهڙن سري گرديون جي چرنن جي رج (ڌوڙ)
مٿي تي ڌاري، ٻئي هٿ جوڙي سدا نمسڪار ٿو
ڪريان. شال جگت جا ايشور مونکي نام دان بخشيندا!

. تيج آن رس ڪر شيو، سمدکون برهم رس ڀوڻن
ڏيه ڏيه، ڪرديو، نمو ڪرون پاون چرن.

دل ۾ واس ڪن، ڪٿي ۽ موڪي روڪ نه ٿئي، مان
تنهنجي سون ۾ اچي توکي نمسڪار ٿو ڪريان.

گڻيش جو منگلاچار

[دوهرا]

۹. ڪڻ نائڪ پاون پرم وگهن ونائڪ ديو
ڪرت آمنگل ڏان آت نمو تست ڪرڻ ايو.

ارٿ :- سڀني ڳڻن جو سردار ۽ پوتر ۽ پرم ۽ وگهن ناس ڪندڙ ديوتا آهين. سڀني آمنگلن کي ناس ڪري، ڪئي ٿي ڪ موتي راضي ٿئي، مون نمسڪار ڪئي آهي توکي.

سري گرو ڏهن پاتشاهين جو منگلاچار

[ڇپئي ڇند]

۱۰. سري گر نانڪ ديو گرو انگد ڏر ڏيالا
امرداس گر رامداس ڪر ڪتن ڪليانا
ارجن سري گرو گرنٿ ڪرا پورت پرماتا
هرگوبند س سري گرو دشتن دل ماتا
هري راء هري ڪرشن گرو تيغ بهادر نموڪر
سري گرو گوبند سنگهه جو بند ون ڏر ۾ سيس ڌر

ارٿ :- سري گرو نانڪ ديو ۽ گرو انگد ديو جن جو ڏيان ڌاري رهيو آهيان. شال گرو امرداس ۽ گرو رامداس منهنجا ڪليان ڪندا! گرو ارجن ديو سري گرو گرنٿ ساهب جي جهاز کي اجاريندڙ، هرگوبند سري گرو دشتن جي لشڪر کي ناس ڪندڙ ۽ هري راء ۽ هرڪرشن ۽ تيغ بهادر

جس ۾ چمن ڪرڻ ڪري ڪيان تنيلو. دل ۾ ڌارڻ ڪري
موڊ ڪٿي نو رهي؟

٦. ڪر ملڻ سر پيڻ پراهت هي
آر موڙن هار سچا مت هي
پت ڪي مت سڄي والس ڪري
مڪ چار ڪرو آر موه ڪري.

ارٿ:- جنهن ۾ لڪڙا ۽ پيدا (مرلي) آلس. چالي ۽ لسي
موالين جون مالهائون پهرون لاڪلس. ڪامديو جي سويا
ڪي ٿه شهه، ڏني ٿي. برهما جي ردي ۾ به موڊ پيدا ڪري
جڏ پائين، جو پنهنجي ڪيا ٿي موهت ٿي پيو هو.

٧. شرڪا ڪت هون ڪر ڏراڻ آهي
ڪوتا ڪو داهت داس پڇي
مر پڪ آڪدت ٿه موه ڪهي
جه جاه لتو ڪرڻ پرلد سڄي.

ارٿ:- دان سلدس شرڻ آهيان، منهنجي رکيا ڪر،
مان داس ڪوتا کي رچڻ الء توهان جو پڇن ٿو ڪريان،
منهنجي پڪ ڪٿي به روڪجي نه پوي. سڀئي پنهنجا ڪڻ
لوڪر منهنجي رکيا الء اچي منهنجي مٿان اهڙي ڪي پيهار.

دوهرا

٨. سرب آرنب من هردي مي ساره سب ڪمدايه
موه رڪاو نه ڪهي مهر نمو ڪرو سرلايه.

ارٿ (١) هي سرسوتي، سڀ سرشٽ خيال اچي منهنجي

پو ڌوُل کپوت کپوُر کهي
جه ڪيرت چندر سمان رهي ·

ارٿ :- وري کهڙي آهي سرسوتي ديوي، جنهنجي سواري سرشت هنس آهي · سنن هارن ۽ هيرن سان سوڀائمان آهي · جڳي جندن جو لبپ متس لڳل آهي · اچي ڏالد ۽ ڪپور ۽ ڪافور جهڙي اڇي آهي · جنهنجي مشابهت چند سان ڪري سگهجي ٿي ·

۳. مکه منڊل شوڀ روي املا
جه ناهن هنس ڪري ڪملا
سڀ ساره ساره دائڪا
ه اپاڪ ڪاق آپوه ڪها ·

ارٿ (۴) سندس مک جي سوڀا نرمل سج جهڙي آهي · جنهن اچيءَ روپ سرسوتيءَ هنس کي پنهنجي سواري ڪئي آهي · سندس چمڪو وح سمان آهي · پنهنجي اپاسنا ڪندڙن جي اگيان روپي بدلن کي ناس ڪندڙ آهي ·

۵. سکد دردوکه ميدک نمن
ورشالت سروپ نوار تمم
چت چندمتر سڀ پوه معو
اڌارن تيئي ڏب موهه ڪدو ·

ارٿ :- سکه ڏيڻ واري، ڏوکه لي پرهت، ڄڻ جي برابر، سرشت، شالت سروپ، اونده کي هٽائيندڙ آهي ·

ايڪ اونڪار ستگر پرساد

پرماتما جو منگلاچار

[دوهرا]

پورڻ پرم آدِ تيو پرم سچدانند

مم آپن آمند وِپو سويم پرڪاش امند

ارٿ :- پرم ست چد آنند پورن پرم پيائي ڪان رهت سروشت مون سان مليل چتيءَ طرح ايڪ ميڪ وياپڪ پنهنجي پاڻ ڪري پرڪا سيل آنند روپ آهي .

سرسوتيءَ جو منگلاچار

٢- سَرب سُکد شرتِ پدي ما واکيسوري آنوپ
آرچِت امر آکنڊ جھ سندر منگل روپ .

ارٿ :- سڀ کي سک ڏيندڙ ۽ ويد واڻيءَ روپ ۽ پديءَ جي ڏيندڙ ۽ واڻيءَ جي ايشوري ديوي ۽ اُپما کان رهت (جنهنجي ڪنهن سان به پيت نہ ڪري سگهجي) ۽ ڪنهنجي به رچيل نہ آهي يعني پاڻ ڪري پاڻيهي پيدا ٿيل آهي . مرتيوءَ تي رهت آهي . ٽڪر ٽڪر ٿيڻ جهڙي نہ آهي جنهنجو روپ سندر ۽ منگل (ڪلياڻ) سروپ آهي .

[توٽڪ چند]

٣- وَر مدس سهِرن عارَسي
سڀ هدن هوَرن پارسي

پنڊت هرديو سنگهہ جي

سماپت

هري اوم! هري اوم!! هري اوم!!!

مضمون | صفحو

مضمون | صفحو

مضمون	صفحه

ايڪو انڪار ستگر پرساد

ياداشت

سري نارائڻ هري اُپديش جي مکيہ مضمون جي

سو ساڌ سنگت بذ بال ذني ۽ حي، گرلت لروگيچ سماج
لکي ۽ جا داس کان بال چوک لي ٿهي سا ساڌ سنگت د
سياو سان ڪيا ڪن.

ٻ— هي، بستڪ اصل گرمکي، ۽ جبل آهي. ڌڌ
سنڌ ۾ آباسن د ڪن شوگن حي لپا لي د اٿو سائو
بستڪ سنڌي ٻانا ۽ ٻڍا جاڻاڻي. اٿو ڪم مستر ٻاولداس
شمعداس ٻارداساڻي، ٻاڻ لي عمار ڪرڻ ۽ ڇاڇيا ڏبکاري.
ڪتاب حي لرجمي جو ڪم وري ماستر آسودومل
نيڪمداس گرشناڻي ۽ مستر ليراج آسودومل شياڻي زميندار
ر عندڙ عمراٻاد، حيدرآباد سنڌ، ٻاڻ لي ڪسو. مٿن شيوڪ
ڪي ٻوهر سان ذلواد آهي جن دل و جان سان اٿو ڪم
ڙو ڪيو آهي.

مبر ١٩٣٩

پنڊت هرديو سنگھ

ايڪو انڪار ست گور پرساد

[ڀومڪا]

هن سنسار منڊل ۾ اڌ ياتمڪ ۽ ٻين ڏکن جو پشت بہ پشت ڪارڻ آتم اگيان آهي - سيني ڏکن جو آسرو ديهہ آهي، تنهن ديهہ جو ڪارڻ ڌرم اڌرم آهي - تن جو ڪارڻ شڀ اَشڀ ڪرم آهن انهن جو ڪارڻ راڳ ڊويش آهي. انهنجو ڪارڻ اَنڪول گيان (وٽندڙ بڌي) ۽ پرتڪول گيان (اَڻ وڻندڙ خيال) انهنجو ڪارڻ ڀيد گيان (ٻيائي) آهي - ان جو ڪارڻ آتما جو اگيان آهي - سو اگيان جيستائين هردي ۾ آهي تيستائين ڏکن جي نورتي نٿي ٿئي. تنهن ڪري اگيان جي نورتي ڪرڻ سيني اڌڪاري پرشن لاءِ ضروري آهي ۽ آتما جي اگيان جي نورتي آتما جي گيان سان ئي ٿئي ٿي - ٻيءَ طرح نٿي ٿئي - اهو گيان گروءَ ڏئاران ئي ٿئي ٿو - پنهنجي مهر نٿو ٿئي. تن بسبت گهڻيئي گروصاحبن جا وچن آهن. انهن وچنن کي ياد ڪري هيءُ داس (هرديوسنگهہ يعني هرديوهر) بہ پنهنجي ستگروءَ برهم نيشٽ پوج پاد سري ١٠٨ پنڊت نارائڻ سنگهہ جي مهاراج جن جو گرلت ۾ نالو سري ١٠٨ نارائڻ هري لکيو آهي ۽ جن کي شيس شاپيءَ، جل شاپيءَ بہ چوندا هئا، انهن نالن واري پنهنجي گروءَ جي جيون چرتر روپ گڻانواد پاو استت ڪرڻ جو اتساهہ ڪريانٿو، پر ڪري نٿو سگهان، ڇو جو گرو ايشور روپ آهن. اَننت گڻوان آهن - زبان هڪڙي آهي ۽ ننڍي آهي - پر پنهنجي مکہ کي پوتر ڪرڻ واسطي ايشور ۽ سننن جي ڪرپا سان سمندر مان بوند وانگر اُستتي ڪرڻ چاهيانٿو

ڌنيواد

شريمان مسٽر ڀاولداس هيمنداس ڀارداساڻيءَ جو پيار سان ڌنيواد آهي، جنهن هن پستڪ (سري نارائڻ هري ايڊيشن) جي ڇپائڻ جي سيوا گهڻي پريم، شرڌا ۽ اُتساهه سان ڪئي آهي.

پنڊت هرديو سنگهه

سري نارائڻ هري اُپديش

اَٿوا

جيون چرتر

ٺاهيل

پنڊت هرديو سنگهه جي

نرمل ورڪت ڪٽيا،

ڪنکل (هردوار).

ڇپائيندڙ

مسٽر ڀاونداس هيمنداس ڀارداساڻي

(وينل ڀيربا) - اسٽيشن ماسٽر ٽنڊو آدم

ڇاپو پهريون] ١٩٣٩ [جلد هڪ هزار

پيسا ٠-٤-١ رپيو

ڪوهنور پرنٽنگ ورڪس، حيدرآباد سنڌ.